

សមណ្ឌប្បសាទិកា

អដ្ឋកថា វិនយបិដក

បហាវិតន្ត

សង្ខារទិសេស១៣ អនិយត២

និស្សក្ខិយ៣០

តាគ ២-៣

ឈ្មោះសៀវភៅ សមណ្ឌប្បសាទិកា អដ្ឋកថាវិនយបិដក

ភាគ ២-៣

ប្រែដោយ ភិក្ខុ អគ្គបិណ្ឌ គង់ សុមិត្ត

ប្រែផ្ទៀងផ្ទាត់ដោយ ភិក្ខុ-សាមណេរ វត្តនិគ្រោធរំន “គល់ទទឹង”

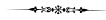
ភិក្ខុ ភ្នំ សុវណ្ណ	ភិក្ខុ តុន ប៊ុនសាយ
ភិក្ខុ ឈឹម ហ៊ាន	សាមណេរ នៅ ហៃឡូន
ភិក្ខុ សឹម សីសាមុត	សាមណេរ គល់ សុភាព
ភិក្ខុ ភុល ណារិន	សាមណេរ សៀន សាន

កាលបរិច្ឆេទ ព.ស. ២៥៥៣

ស្ថានទីធ្វើ ពុទ្ធមណ្ឌលមហាសតិប្បដ្ឋាន វត្តនិគ្រោធរំន
“គល់ទទឹង” ភូមិកោះក្របី ឃុំព្រែកថ្មី ស្រុក
កៀនស្វាយ ខេត្តកណ្តាល

ISBN 9789996306051

ហេតុដែលព្រះពុទ្ធខ្ញុះបញ្ចក្ខណ៍សិក្សាបទ

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ដ៏មានជោគ ទ្រង់គង់នៅក្បែរដើមស្មៅ ជា
លំនៅរបស់នរោត្តមរាជ ជិតក្រុងវេរញា ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃមាន
ប្រមាណច្រើនចំនួន ៥០០ រូប ។ វេរញាព្រាហ្មណ៍បានចូលទៅលើក
ពាក្យចោទប្រកាន់ ចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ មានពាក្យជាដើមថា “ព្រះ
គោតមមិនសំពះ មិនក្រោកទទួលព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលចាស់គ្រាំគ្រា
ជាត្រីទាហវ្យ មានអាយុច្រើន រស់នៅបានយូរឆ្នាំមកហើយ មានអាយុក៏
ជ្រុលចូលមក ក្នុងបច្ចុប្បន្នហើយ ទោះបីគ្រាន់តែអញ្ជើញហៅរក
ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ ឱ្យអង្គុយលើអាសនៈ(ក៏ព្រះអង្គមិនធ្វើ)” ព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគទ្រង់ញ៉ាំងព្រាហ្មណ៍នោះ ឱ្យជ្រះថ្លាហើយ និងប្រកាសខ្លួនជា
ឧបាសក ដល់ព្រះត្រ័យសរណគមន៍ស្មើដោយជីវិត រួចក៏អារាធនាឱ្យ
ទ្រង់ចាំវស្សាជិតស្រុកវេរញានោះមួយអន្លើដោយភិក្ខុសង្ឃ ។

ក្នុងវស្សានោះ ស្រុកវេរញាកើតអំណត់អត់បាយ ព្រះដ៏មានព្រះ
ភាគ និងព្រះភិក្ខុសង្ឃឆាន់បាយក្រៀមរបស់ពួកឈ្មួញសេះ ។ ព្រះមហា
មោគ្គល្លានទូលសូមសម្តែងឫទ្ធិប្រែត្រឡប់ផែនដី ដើម្បី បានឱ្យជារស
ដែលកើតឡើងអំពីស្រទាប់នៃផែនដី និងទូលសូមនាំភិក្ខុទៅបិណ្ឌបាត

ឯឧត្តរកុរុទ្ធិប, តែព្រះដ៏មានព្រះភាគទ្រង់មិនអនុញ្ញាត ។ ចំណែកព្រះសាវ័បុត្រ ក៏ក្រាបទូលសួរអំពីសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ដែលបិតានៅមិនបានយូរ និងដែលបិតានៅបានយូរ, ព្រះដ៏មានព្រះភាគក៏ទ្រង់សម្តែងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធទាំង ៦ ព្រះអង្គមានព្រះពុទ្ធព្រះនាមវិបស្សីជាដើម ។ លំដាប់នោះ ព្រះសាវ័បុត្រដ៏មានអាយុ ក្រោកចាកអាសនៈហើយ ធ្វើសំពត់ឧត្តរាសន្ត្រៀងស្មាម្ខាង ប្រណម្យអញ្ចូលចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគ ហើយក្រាបទូលពាក្យនេះចំពោះព្រះដ៏មានព្រះភាគថា “សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស កាលនេះជាកាលគួរហើយ បពិត្រព្រះសុគត កាលនេះជាកាលគួរដល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ ។ គួរបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ គួរសម្តែងអាណាបាតិមោក្ខដល់សាវ័កទាំងឡាយ ព្រោះកិច្ចដូច្នេះហើយ ជាហេតុនឹងឱ្យព្រហ្មចរិយធម៌បិតានៅអស់កាលអង្វែងទៅ” ។ ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ទ្រង់ត្រាស់ថា “ម្ចាស់សាវ័បុត្រ អ្នកចូរបង្អង់សិន ម្ចាស់សាវ័បុត្រ អ្នកចូរបង្អង់សិន តថាគតឯងសឹងដឹងកាលគួរក្នុងកិច្ចដែលនឹងបញ្ញត្តិសិក្ខាបទជាដើមនោះ ម្ចាស់សាវ័បុត្រ ក៏ធម៌ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ មិនទាន់ប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងសាសនានេះត្រឹមណា ព្រះសាស្តាមិនទាន់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ មិនទាន់សម្តែងអាណាបាតិមោក្ខដល់សាវ័កទាំងឡាយត្រឹមនោះ ម្ចាស់សាវ័បុត្រ ក៏ធម៌ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទី

តាំងនៃអាសវៈ មានប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងសាសនានេះក្នុងកាលណា ទើបព្រះសាស្តាបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ សម្តែងអាណាបាតិមោក្ខដល់សាវកទាំងឡាយ ក្នុងកាលនោះ ដើម្បីនឹងការពាររាវាំងនូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាទីតាំងនៃ អាសវៈទាំងនោះប៉ុណ្ណោះ ម្នាលសារីបុត្ត សង្ឃនៅមិនទាន់មានភិក្ខុបួស ចាស់វែងច្រើនគ្នាត្រឹមណា ធម៌ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ក៏ មិនទាន់មានប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងសាសនានេះត្រឹមនោះ ម្នាលសារីបុត្ត ម្យ៉ាងទៀត សង្ឃបានដល់នូវសេចក្តីចម្រើនមានភិក្ខុបួសចាស់វែងច្រើន គ្នា ក្នុងកាលណា ធម៌ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ក៏នឹងមាន ប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងសាសនានេះក្នុងកាលនោះ ទើបព្រះសាស្តាបញ្ញត្តិ សិក្ខាបទ សម្តែងអាណាបាតិមោក្ខដល់សាវកទាំងឡាយ ដើម្បីការពារ រាវាំងនូវធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈទាំងអម្បាលនោះក្នុង កាលនោះឯង ម្នាលសារីបុត្ត សង្ឃមិនទាន់បាននូវសេចក្តីចម្រើនមានគ្នា ច្រើនត្រឹមណា ធម៌ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ក៏មិនទាន់ មានប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងសាសនានេះ ត្រឹមនោះ ម្នាលសារីបុត្ត ម្យ៉ាង ទៀត សង្ឃបានដល់នូវសេចក្តីចម្រើនមានគ្នាច្រើន ក្នុងកាលណា ធម៌ ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ក៏មានប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុង សាសនានេះក្នុងកាលនោះ ទើបព្រះសាស្តាបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ សម្តែងអាណា បាតិមោក្ខដល់សាវកទាំងឡាយ ដើម្បីការពាររាវាំងនូវធម៌ទាំងឡាយ

ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈទាំងអម្បាលនោះក្នុងកាលនោះឯង ម្នាលសារីបុត្ត សង្ឃមិនទាន់ដល់នូវសេចក្តីចម្រើនដោយលាភសក្ការៈដ៏ប្រសើរត្រឹមណា ធម៌ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ក៏នៅមិនទាន់មានប្រាកដ ចំពោះសង្ឃត្រឹមនោះ ម្នាលសារីបុត្ត លុះសង្ឃបានដល់នូវសេចក្តីចម្រើន ដោយលាភសក្ការៈដ៏ប្រសើរក្នុងកាលណា ធម៌ទាំងឡាយខ្លះ ដែលជាទី តាំងនៃអាសវៈ ក៏មានប្រាកដចំពោះសង្ឃក្នុងកាលនោះដែរ ទើបព្រះ សាស្តាបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ សម្តែងអាណាបាតិមោក្ខដល់សាវកទាំងឡាយ ដើម្បីការពាររាវាំងនូវធម៌ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈទាំងអម្បាលនោះ ក្នុង កាលនោះឯង ម្នាលសារីបុត្ត ពីព្រោះ(ឥឡូវ)ភិក្ខុសង្ឃនៅមិនទាន់មាន ពុត(ហ៊ានលបលួចធ្វើអាក្រក់)នៅឡើយ មិនទាន់មានទោសមោះម៉ែនៅ ឡើយ កំពុងនៅមានធម៌បរិសុទ្ធ ឥតទាន់មានពណ៌ខ្មៅសៅហ្មង សុទ្ធ សឹងតែផុរផង់ផង់ចិត្តបិតនៅក្នុងធម៌មានខ្លឹមនៅឡើយ ម្នាលសារីបុត្ត ក៏ បណ្តាភិក្ខុទាំង ៥០០ រូបនេះ ភិក្ខុដែលមានមគ្គផលយ៉ាងទាបចុងគេ បំផុតនោះ ក៏គង់បានសម្រេចត្រឹមថ្នាក់សោតៈ ជាបុគ្គលទៀងទាត់ លែង ធ្លាក់ទៅក្នុងអបាយភូមិហើយ នឹងបានត្រាស់ដឹងមគ្គផលត ៗទៅទៀតជា ប្រាកដ” ។

ហេតុដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ចប់

ប្រវត្តិរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ

ឃោសកុមារកើតឡើង និងការសិក្សាត្រៃវេទ

រាប់អំពីកាលនៃការបរិនិព្វានរបស់ព្រះមានព្រះភាគ កន្លងទៅហើយបាន ៩៥៦ ព្រះវស្សា ។ ព្រះរាជាមួយព្រះអង្គទ្រង់ព្រះនាមថា មហានាម បានគ្រងរាជ្យសម្បត្តិ ប្រកបដោយទេសពិធរាជធម៌ក្នុងលង្កាទ្វីប ។ បានឮថា ក្នុងសម័យនោះឯង មានព្រាហ្មណ៍ មាណពម្នាក់ កើតនៅក្នុងត្រកូល ព្រាហ្មណ៍មួយ បិតាឈ្មោះ កេសី ជាវាជបុរោហិត មាតាឈ្មោះ កេសិនី មានលំនៅស្ថិតនៅក្នុងទីជិតនៃពោធិមណ្ឌល (កន្លែងត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធ) ក្នុងមជ្ឈិមប្រទេសជម្ពូទ្វីប ។

ក៏ព្រោះក្នុងវេលាដែលមាណពនោះប្រសូតមក ពួកបរិវាររបស់ព្រាហ្មណ៍ មានទាសនិងកម្មករជាដើម បញ្ចេញសំឡេង សម្តែងភាពត្រេកអររីករាយយ៉ាង ឆ័កកង ដូច្នោះ ទើបគេដាក់ឈ្មោះឱ្យកុមារនោះថា ឃោសៈ ។ ទីខ្លះក៏ពោលថា មាណពនោះ កើតនៅក្នុងឃោសគ្រាម ទើបដាក់ឈ្មោះឱ្យថា ឃោសៈ ។ ឃោសៈមាណពនោះ ជាអ្នកដឹងវិជ្ជានិងក្បួនសិល្បៈទាំងពួងយ៉ាងជំនាញ ចេះ ចប់ត្រៃវេទយ៉ាងប្រាកដក្នុងលទ្ធិ បានត្រាច់ទៅដើម្បីសាកសួរ និងដោះស្រាយ បញ្ហាវិជ្ជាសិល្បៈ ក្នុងស្រុកនិគមជនបទ រាជធានីទាំងឡាយ ក្នុងជម្ពូទ្វីប ។

ដឹងថា មានសមណព្រាហ្មណ៍ ដែលជាបណ្ឌិតនៅក្នុងទីណា ៗ
 ក៏ចូលទៅធ្វើការសាក្សីក្នុងទីនោះ ៗ បណ្ឌិតដទៃ (នោះ) ៗ
 មិនអាចឆ្លើយនូវបញ្ហាដែលមាណពនោះ សួរបានឡើយ តែមាណពនោះ
 អាចឆ្លើយនូវបញ្ហារបស់បណ្ឌិតទាំងនោះ ៗ ដែលសួរហើយបាន ។

ឃោសមាណពជ្ជបន្តិងព្រះវេរិតត្ថេរ

មាណពនោះ គ្របសង្កត់ពេញ ទូទាំងជម្ពូទីបដោយអាការយ៉ាងនេះ
 រហូតមកដល់វត្តមួយ (ក៏បានស្នាក់នៅក្នុងបរិវេណវត្តនោះ) ។ ក៏ក្នុងវត្តនោះ
 មានភិក្ខុនៅច្រើនរូប ព្រះវេរិតៈ(ឬធម្មឃោសៈ) ជាសង្ឃត្រូវរបស់ភិក្ខុទាំងនោះ
 ជាព្រះមហាខីណាស្រពបានសម្រេចបដិសម្មិតា អាចញាំញីបរប្បវាទបាន ។
 គ្រានោះ កាលវេលាអាធ្រាត្រ ព្រាហ្មណ៍មាណព បានបរិវត្តបាតញ្ជូលី
 (ស្វាធាយ) នូវមន្តឱ្យមានបទបរិបូណ៌ និងឱ្យជាបរិមណ្ឌល ព្រះថេរៈស្តាប់នូវ
 សំឡេងព្រាហ្មណ៍ស្វាធាយមន្ត ក៏ជ្រាបថា “ព្រាហ្មណ៍នេះជាអ្នកមានបញ្ញា
 ច្រើន” (រួចទើប) គិតថា “បើយើងទូន្មានឱ្យមករាប់អានព្រះពុទ្ធសាសនាបាន
 នឹងជាការល្អ” ទើបហៅព្រាហ្មណ៍នោះមក រួចសួរថា “ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ អ្នក
 ណាហ្ន៎ស្រែកជាសំឡេងដូច្នោះ” ។ ឃោសៈព្រាហ្មណ៍នោះសួរថា “នែបពូជិត
 ដ៏ចម្រើន លោកដឹងនូវសំឡេងរបស់ពួកលាឬ ?” ព្រះថេរៈតបថា “យើង

ដឹង” ។ ព្រាហ្មណ៍នោះ ទើបសួរព្រះថេរៈក្នុងគណ្ឌិដ្ឋាន (គឺមន្តដែលយល់បាន
 លំបាក) ទាំងឡាយក្នុងគម្ពីរត្រៃវេទ ទាំងគម្ពីរឥតិហាសជាគម្ពីរ ទី៤ ដែលខ្លួន
 ឯងសម្លឹងមិនឃើញន័យឡើយ ទាំងអាចារ្យរបស់ខ្លួន ក៏មិនឃើញមកហើយផង
 ដែលព្រះថេរៈនោះ ដោយប្រក្រតីក៏ជាអ្នកចេះចប់ត្រៃវេទហើយ មកដល់ឥឡូវ
 នេះ ជាអ្នកបានសម្រេចនូវបដិសម្ពិទ្ធាទៀត ព្រោះហេតុនោះ សេចក្តីលំបាកក្នុង
 ការឆ្លើយនូវបញ្ហាទាំងនោះ ទើបមិនមានដល់លោក ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះថេរៈ
 ឆ្លើយនូវបញ្ហាទាំងនោះបានភ្លាម ។ ហើយពោលនឹងព្រាហ្មណ៍នោះថា “នៃ
 ព្រាហ្មណ៍ដ៏ចំរើន អ្នកសាកសួរយើងមកច្រើនហើយ ឥឡូវនេះ យើងនឹង
 សាកសួរនូវបញ្ហាកម្មនឹងអ្នកមួយ អ្នកនឹងឆ្លើយបញ្ហារបស់យើងបានឬទេ ?”
 ព្រាហ្មណ៍តបថា “ខ្ញុំនឹងឆ្លើយមន្តនោះប្រគេនបាន លោកម្ចាស់ចូរសួរមកចុះ”
 ទើបព្រះថេរៈសួរនូវបញ្ហាក្នុងគម្ពីរអភិធម្ម ចិត្តយមកៈ^១នេះថា “យស្ស ចិត្តំ
 ឧប្បជ្ជតិ ន និរុជ្ឈតិ តស្ស ចិត្តំ និរុជ្ឈិស្សតិ ន ឧប្បជ្ជិស្សតិ យស្ស វា បន
 ចិត្តំ និរុជ្ឈិស្សតិ ន ឧប្បជ្ជិស្សតិ តស្ស ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ន និរុជ្ឈតិ, :
 ចិត្តរបស់បុគ្គលណា រមែងកើតឡើង រមែងមិនរលត់ ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ
 នឹងរលត់ នឹងមិនកើតឡើង ឬក៏ចិត្តរបស់បុគ្គលណា នឹងរលត់ នឹងមិនកើត

១. អភិ. យម. យមកវគ្គ. ៩១. ១/១ ។

ឡើង ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ រមែងកើតឡើង រមែងមិនរលត់”^១ ។

ព្រាហ្មណមាណពនោះ មិនអាចនឹងឆ្លើយបាន មិនថា លើ ឬក្រោម ទើបសួរថា “បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន មន្តនេះឈ្មោះមន្តអ្វី ?” ព្រះថេរៈតប ថា “ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ មន្តនេះ ឈ្មោះថា ពុទ្ធមន្ត” ។ ព្រាហ្មណ៍សួរថា “លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ឱ្យមន្តនេះដល់ខ្ញុំព្រះករុណាបានដែរឬទេ ?” ព្រះថេរៈ តបថា “ម្ចាស់ព្រាហ្មណ៍ យើងឱ្យ (មន្តនេះ) ដល់អ្នកបាន លុះត្រាតែ អ្នកបួសជាបព្វជិតដូចយើង” ។

មាណពបួស ប្រាកដឈ្មោះ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ

ឃោសៈព្រាហ្មណ៍ដែលបុព្វហេតុ (គឺកុសលក្នុងកាលមុន) ទាំងឡាយ ដាស់តឿនហើយ ទើបសូមបព្វជ្ជា ដើម្បីត្រូវការមន្ត ព្រះថេរៈទើបឱ្យព្រាហ្មណ៍ បព្វជ្ជាឧបសម្បទាហើយ ឱ្យរៀនព្រះត្រៃបិដកពុទ្ធវចនៈ ភិក្ខុនោះ ក៏យល់ដឹង អត្ថធម៌របស់ព្រះត្រៃបិដកថា “នេះជាឯកាយមគ្គ (ដំណើរផ្លូវដឹងក ប្រសើរ ជាងលទ្ធិចាស់របស់ខ្លួន)” (តមក) ក៏បានជាអ្នកប្រាកដច្បាស់ក្នុងលោក ដូច

១. ពាក្យថា រមែងកើតឡើង គឺនៅក្នុងឧប្បាទខណៈ, ពាក្យថា រមែងមិនរលត់ គឺមិនទាន់ដល់ និរោធបូរក្នុងខណៈ ។ ចិត្តក្នុងទីនេះ សំដៅដល់បច្ចមចិត្ត គឺចិត្តចិត្ត របស់ព្រះអរហន្ត ខណៈចិត្ត របស់ព្រះអរហន្តកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ ឈ្មោះថា រមែងកើតឡើង រមែងមិនរលត់ កាលដល់ភក្តី ខណៈហើយ ចិត្តចិត្តនោះ ក៏នឹងរលត់ និងមិនមានចិត្តដទៃកើតឡើងតទៅទៀត ។

ពន្លឺភ្លឺង ដូចពន្លឺព្រះចន្ទ ដូចពន្លឺព្រះអាទិត្យ ដោយការដែលលោកបានព្យាករណ៍
ពោលឆ្លើយបញ្ហាព្រះធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅដល់ជនទាំងឡាយ ដូចជាពុទ្ធព្យាករណ៍,
ភិក្ខុឃោសៈ ទើបបានប្រាកដនាមថា “ព្រះពុទ្ធឃោសៈ” ព្រោះល្បីផ្សាយទៅ
ក្នុងផ្ទៃដែនដីដូចព្រះពុទ្ធអង្គ ។

ព្រះថេរៈ បញ្ជូនឱ្យទៅប្រែគម្ពីរអដ្ឋកថា

ព្រះពុទ្ធឃោសៈនោះ ជាអ្នកនៅក្នុងវិហារនោះ បានតែងបករណ៍ឈ្មោះ
ញាណោទ័យទុកក្នុងវិហារហើយ ផ្ដើមតែងអដ្ឋកថា ព្រះអភិធម្មសង្គណ៍ និង
អដ្ឋកថាច្បាប់ឈ្មោះអដ្ឋសាលិនី ព្រះថេរៈឃើញដូច្នោះទើបប្រាប់ថា “ម្ចាស់
អាវុសោពុទ្ធឃោសៈ ក្នុងជម្ងឺបនេះ មានតែគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកបាលីប៉ុណ្ណោះ
អដ្ឋកថារបស់ព្រះត្រៃបិដកនោះ និងថេរវាទ (គឺពាក្យដែលព្រះថេរៈក្នុងសម័យ
សង្គតិ ពោលទុកជាច្បាប់) មិនមាន តែអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកដែលឡើង
កាន់សង្គតិទាំង៣លើក ជាពាក្យដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធច្រង់ត្រាស់សម្ដែងទុក និង
ព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះសារីបុត្រជាដើមចងក្រងទុកហើយ ឯព្រះមហិន្ទត្ថេរ
ត្រួតមើលកថាមគ្គ (សម្ដែងផ្លូវនៃពាក្យដែលពោលទុក) ហើយ (រូបរួមមក)
តែងទុកដោយភាសាសីហឡៈ កំពុងប្រព្រឹត្តទៅនៅក្នុងសីហឡទ្វីប ចូរលោកទៅ
កាន់សីហឡទ្វីបនោះ ត្រួតរមីលឱ្យសព្វអន្លើហើយ បកប្រែមកជាភាសាមគធ

បាន អង្គកថានោះ នឹងនាំមកនូវប្រយោជន៍សុខដល់មនុស្សលោកទាំងពួង” ។

កាលព្រះថេរណេនាំយ៉ាងនោះ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ជាអ្នកមានបញ្ញាច្រើន ក៏កើតបីតិសោមនស្ស ក្រាបទូលលាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ និងភិក្ខុសង្ឃ បានធ្វើ ដំណើរទៅកាន់កំពង់ទឹកដោយលំដាប់ឡើង ទូកទៅជួបព្រះពុទ្ធទត្តត្ថេរតាមផ្លូវ ដែលមកដល់កណ្តាលសមុទ្រ ក៏បាននិយាយប្រាស្រ័យគ្នា ហើយធ្វើដំណើរបន្ត ទៅដរាបដល់កំពង់ ក្រុងលង្កា ក្នុងកាលនោះ ព្រះបាទមហានាម គ្រប់គ្រង រាជ្យក្នុងលង្កាទ្វីប ។

តែងបករណ៍ ឈ្មោះវិសុទ្ធិមគ្គ

ព្រះពុទ្ធឃោសៈ និមន្តទៅជួបព្រះសង្ឃក្នុងវិហារ ក្រុងអនុរាធបុរី ហើយទើបទៅកាន់សំណាក់ព្រះសង្ឃបាលត្ថេរ ដែលគង់នៅក្នុងមហាបធានយរៈ បានស្តាប់(ជ្រាបសេចក្តី) អង្គកថាភាសាសីហឡៈ និងថេរវាទទាំងពួងហើយ ជឿទុកចិត្តថា “នេះឯងជាព្រះពុទ្ធជាធម្មាបិយាប្បន្នរបស់ព្រះធម្មសាមិត្រពិត” ទើបទៅ កាន់ទីប្រជុំសង្ឃ ក្នុងវិហារនោះ ដើម្បីសូមគម្ពីរធ្វើអង្គកថាព្រះត្រៃបិដក ក៏បាន ពោលសូមថា “សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ មេត្តាឱ្យសៀវភៅគម្ពីរទាំងឡាយ ដល់ខ្ញុំព្រះករុណាដើម្បីធ្វើអង្គកថា” ។ ដើម្បីសាកល្បង សមត្ថភាពរបស់

លោក ទើបភិក្ខុសង្ឃឱ្យគាថា ២ បទ ហើយពោលថា “លោកចូរសម្តែង
 សមត្ថភាពក្នុងគាថា ២ បទនេះ យើងទាំងឡាយ បានឃើញសមត្ថភាពរបស់
 លោកហើយ នឹងប្រគល់ ច្បាប់គម្ពីរឱ្យទាំងអស់” ព្រះពុទ្ធឃោសមើលបាលី
 ព្រះត្រៃបិដក និងអង្គកថារបស់ព្រះត្រៃបិដកនោះហើយ ទើបព្រះថេរ្យបុរាណ
 ព្រះត្រៃបិដកព្រមទាំងអង្គកថាដោយសង្ខេប តែងបករណ៍ ឈ្មោះ វិសុទ្ធិមគ្គ
 ឡើង ក្នុងមហាវិហារនេះឯង ។

គ្រានោះ ទេវតាមានបំណង ដើម្បីនឹងប្រកាសថ្វីដែររបស់លោកឱ្យ
 ប្រាកដ ក្នុងមហាជន ទើបបណ្តាលឱ្យសៀវភៅគម្ពីរច្បាប់ (ដែលលោក
 សរសេររួចហើយ) ឱ្យអន្តរធានបាត់ទៅ ទើបលោកសរសេរឡើងថ្មីមួយច្បាប់
 ទៀត ទេវតាក៏បណ្តាលឱ្យអន្តរធានបាត់ទៅទៀត ទើបលោកសរសេរឡើងថ្មី
 លើកទី ៣ ទៀត ក៏បាន ចប់សព្វគ្រប់ទៀត ក្នុងគ្រានោះ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ
 និមន្តព្រះសង្ឃ ដែលជាអ្នកឆ្លាស់ក្នុងធម៌របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធឱ្យមកប្រជុំគ្នា ក្នុងទី
 ជិតមហាពោធិព្រឹក្ស(ប្រទេសលង្កា) ប្រារព្ធនឹងអានបករណ៍វិសុទ្ធិមគ្គនោះ
 (ឱ្យសង្ឃស្តាប់) ស្រាប់តែទេវតាដែលបំបាំងសៀវភៅនោះ នាំសៀវភៅទាំងពីរ
 ចប់នោះ មកប្រគេនសង្ឃវិញព្រមក្នុងឧបាសនានោះ ទើបបានជាសៀវភៅវិសុទ្ធិមគ្គ

១. ខ្លះថា ព្រះសង្ឃ ។

បីបឋមឡើង ក៏បានប្រគល់សៀវភៅទាំងបីបឋម ទៅព្រះភិក្ខុសង្ឃ, ភិក្ខុសង្ឃឱ្យ
 អានសៀវភៅទាំងបីបឋម ព្រមគ្នា ការខុសក្នុងភាគបីបឋមនោះ ដោយគណៈក្តី
 ដោយអក្ខរក្តី ដោយបទក្តី ដោយព្យញ្ជនៈក្តី ដោយអត្ថក្តី ដោយការសរសេរ
 មុន ក្រោយក្តី ដោយវាទៈទាំងឡាយមានថេរវាទជាដើមក្តី ដោយព្រះបាលី
 ទាំងឡាយក្តី មិនមានឡើយ បានឮថា កាលគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ទាំង ៣ ដែល
 ព្រះពុទ្ធឃោសៈធ្វើរួចស្រេចហើយយ៉ាងនោះ ទេវតាទាំងឡាយ បាននាំគ្នាធ្វើ
 សាធុការ សម័យនោះភិក្ខុច្រើនពាន់ប្រជុំ គ្នានៅក្នុងវិហារ ឃើញការអស្ចារ្យ
 នោះហើយ ក៏នាំគ្នាសរសើរឱ្យសាធុការ ប្រកាសប្រាប់គ្នាសុសសាយទៅថា
 “នេះព្រះពោធិសត្វ មេត្រីមកកើត ដោយឥតសង្ស័យ”^១ ។

បកប្រែអង្គកថាព្រះត្រៃបិដក មកជាភាសាមគ្គ:

ចំណែកស្តេចផែនដី ទ្រង់បានស្តាប់ដំណឹងនោះ ក៏ស្តេចចេញពី
 ព្រះនគរព្រមទាំងរាជបរិវារទៅកាន់មហាវិហារ ទ្រង់នមស្ការព្រះសង្ឃហើយ
 ទ្រង់នមស្ការព្រះពុទ្ធឃោសៈ និមន្តឱ្យទទួលនូវចង្ហាន់នៅក្នុងរាជវាំងជាប្រចាំ
 រហូតដល់ការតែងតម្កល់បឋម ព្រះថេរៈ ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហភាព ។

ព្រះភិក្ខុសង្ឃឃើញសមត្ថភាពរបស់ព្រះថេរៈហើយ ទើបប្រគល់សៀវភៅ

១. នេះជាការឃើញអស្ចារ្យរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយទេ មិនប្រាកដជាព្រះមេត្រីឡើយ ។

ព្រះត្រៃបិដកបាលី ព្រមទាំងសៀវភៅអង្គកថាសីហឡៈឱ្យដល់ព្រះថេរៈ, ព្រះថេរៈ ទទួលសៀវភៅគម្ពីរទាំងអស់ទៅទុកក្នុងប្រាសាទ ឈ្មោះថា បធានយរៈ ដែល តាំងនៅខាងត្បូងនៃមហាវិហារ ប្រែអង្គកថាទាំងអស់ធ្វើជាអង្គកថាព្រះត្រៃបិដក ក្នុងភាសាមគធ ដែលជាមូលភាសា (គឺភាសាដើម) ។

ក៏អង្គកថាសីហឡៈនោះ មាន ៣ ភាគ គឺ មហាអង្គកថា ១ បច្ចុរិយអង្គកថា ១ កុរុន្តីអង្គកថា ១ ។

អង្គកថាដែលឡើងកាន់មហាសន្តិទី ព្រះមហិន្ទ្រេនាំមកតែងទុកក្នុង ភាសាសីហឡៈ ឈ្មោះថា មហាអង្គកថា ។

មានផ្ទះផែមួយខ្នង មានឈ្មោះហៅក្នុងភាសាសីហឡៈថា បច្ចុរិយៈ ។ អង្គកថាដែលភិក្ខុទាំងនោះប្រជុំគ្នាធ្វើក្នុងផ្ទះផែនោះ ឈ្មោះថា បច្ចុរិយអង្គកថា ។

មានវិហារមួយកន្លែង ឈ្មោះកុរុន្តីវិហារ ។ អង្គកថាដែលភិក្ខុទាំង នោះប្រជុំគ្នាធ្វើក្នុងវិហារនោះ ឈ្មោះថា កុរុន្តីអង្គកថា ។

វាទដែលព្រះថេរៈជំនាន់មុនមានព្រះថេរិកាចារ្យ (អាចារ្យធំ) ជាដើម កាន់យកន័យព្រះបាលីតែងទុក ឈ្មោះថា ថេរវាទ ។

ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ប្រែកុរុន្តីអង្គកថាភាសាសីហឡៈ ធ្វើអង្គកថា ព្រះវិន័យបិដក ឈ្មោះសមន្តប្បាសាទិកា ក្នុងភាសាមគធហើយ តពីនោះក្នុង សុត្តន្តបិដក បកប្រែមហាអង្គកថាអំពីភាសាសីហឡៈ តាំងជាអង្គកថាទីយនិកាយ

ឈ្មោះសុមង្គលវិលាសិនី, ជាអង្គកថាមជ្ឈិមនិកាយ ឈ្មោះបបញ្ចសូទិនី, ជាអង្គកថាសំយុត្តនិកាយ ឈ្មោះ សារត្ថបកាសិនី, និងជាអង្គកថាអង្គត្ថនិកាយ ឈ្មោះមនោរថបូរណី, តពីនោះ ក្នុងអភិធម្មបិដក បកប្រែបច្ច័យអង្គកថា អំពីភាសាសីហឡៈ តាំងជាអង្គកថាបករណ៍ធម្មសង្គណី ឈ្មោះអង្គសាលិនីក្នុង ភាសាមគធៈ ជាអង្គកថាបករណ៍វិភង្គ ឈ្មោះសម្មោហវិនោទិនី និងជាអង្គកថា ៥ បករណ៍ ឈ្មោះបរមត្ថទីបនី ។

ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ធ្វើអង្គកថាសីហឡៈទាំងអស់ឱ្យជាអង្គកថា ព្រះត្រៃបិដក ក្នុងភាសាមគធៈ ដែលជាមូលភាសាដូចពោលមកហើយដូច្នោះ អង្គកថានោះឯង បាននាំមកនូវប្រយោជន៍សុខដល់ពពួកជន ក្នុងប្រទេសដទៃ ៗទាំងពួង យ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ហើយ រស់នៅរហូតដល់អស់អាយុ ទើបទៅកាន់ទេវលោកនោះឯង ។

កាលដែលបានបកប្រែអង្គកថាព្រះត្រៃបិដក ចប់សព្វគ្រប់ហើយ ផែនដីក៏កក្រើកញ័រ (ជាអស្ចារ្យ) អង្គកថាព្រះត្រៃបិដក ដែលព្រះថេរៈ ធ្វើដូចពោលមកនេះ គឺបកប្រែចប់សព្វ គ្រប់ តែក្នុងរយៈកាល ១ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ។

លុះបកប្រែរួចហើយ ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ប្រាថ្នាដើម្បីនឹងបាន មកថ្វាយបង្គំព្រះមហាពោធិព្រឹក្ស ទើបក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះភិក្ខុសង្ឃ ត្រឡប់មកជម្ពូបវិញ ។

ព្រះរាជាមហានាម ទ្រង់គ្រងផែនដីអស់ ១២ ឆ្នាំ ទ្រង់ធ្វើបុណ្យច្រើន
 យ៉ាង ដោយប្រការផ្សេងៗហើយ ស្តេចក៏ទៅកាន់បរលោកតាមយថាភូមិ ។
 ចំណែកព្រះពុទ្ធឃោសត្ថេរនោះ បានរចនាអដ្ឋកថានៃព្រះត្រៃបិដកទុក បានសាង
 ប្រយោជន៍ដ៏សមគួរដល់សត្វលោកជាច្រើន តាំងនៅរហូតគ្រប់អាយុឡាយ ក៏បាន
 ទៅកាន់ឋានតាវត្ថិន្យហើយ ដូច្នេះឯង ។

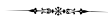
សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ព្រះពុទ្ធឃោសត្ថេរ

យំ សិទ្ធិំ ឥមំនា បុព្វា	យំ ចញ្ញំ បសុតំ មយា
ឯតេន បុព្វកម្មេន	ទុតិយេ អត្តសម្ពវេ
តាវតីសេ បមោទេន្តោ	សីលាចារគុណោ រតោ
អលក្កោ បញ្ចកាមេសុ	បត្វា បឋមំ ដលំ
អន្តិមេ អត្តការម្ហិ	មេត្តេយ្យំ មុនិបុព្វំ
លោកគ្គបុគ្គលំ នាមំ	សព្វសត្តហិតេ រតំ
ទិស្វាន ឥស្សរំ ជីវស្សរំ	សុត្វា សទ្ធម្មទេសនំ
អធិគន្ធា ដលំ អគ្គំ	សោភេយ្យំ ជិនសាសនត្ថិ ។

បុណ្យណា ដែលសម្រេចហើយដោយការធ្វើនេះ និងបុណ្យដទៃណា ដែលខ្ញុំបានខ្វល់ខ្វាយទុក ដោយអំណាចនៃបុណ្យនោះ ក្នុងអត្តភាពទី២ សូមឱ្យ ខ្ញុំរីករាយក្នុងឋានតាវត្តិន្យ ត្រេកអរក្នុងគុណគឺសីលនិងអាចារៈ មិនជាប់ជំពាក់ ក្នុងកាមគុណទាំង ៥ បានសម្រេចអរិយផលទី ១ (សោតាបត្តិផល) ក្នុង អត្តភាពចុងបំផុត សូមឱ្យខ្ញុំបានជួបព្រះអារ្យមេត្រី ព្រះមុនីដ៏ប្រសើរ ជាបុគ្គល ចម្បងក្នុងលោក ជាព្រះលោកនាថ ទ្រង់ពេញព្រះទ័យក្នុងការជួយសត្វលោក ទាំងពួង សូមឱ្យខ្ញុំបានស្តាប់ព្រះសទ្ធម្មរបស់ព្រះមុនីអង្គនោះ ដែលទ្រង់ជាអ្នក ប្រាជ្ញា ហើយបានសម្រេចអរិយផលជាន់ខ្ពស់ (អរហត្តផល) ញ៉ាំងព្រះ សាសនារបស់ព្រះជិនស្រីឱ្យល្អស្អាត ដោយប្រការដូច្នេះហោង ។

ប្រវត្តិរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ ចប់

ឧបសគ្គិកថា

សមនុប្បាសាទិកា អដ្ឋកថាព្រះវិន័យ ជាស្នាដៃរបស់ព្រះពុទ្ធ
យោសាចារ្យ

ប្រទេសខ្មែរយើងនេះ មានគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកចប់សព្វគ្រប់ ដែល
ក្រុមជំនុំ បានរៀបចំឡើងជាភាសាបាលីផង ភាសាខ្មែរផង ខ្ញុំមានចិត្ត
សោមនស្សរីករាយ ហើយក៏រៀបចំប្រែអដ្ឋកថាព្រះវិន័យនេះ ឱ្យមកជា
ភាសាខ្មែរផង ដើម្បីបានការយល់ដឹងក្នុងផ្នែកព្រះវិន័យរបស់ព្រះសង្ឃ
និងពុទ្ធបរិស័ទខ្មែរយើង ដែលកំពុង តែប្រឹងប្រែងសិក្សាព្រះវិន័យ ។

ខ្ញុំបានសសេរពាក្យបញ្ចូលថែម, គឺ ពាក្យខ្លះយកអំពីបិដក តាម
ដែល អដ្ឋកថាចង្អុលប្រាប់ផង មិនប្រាប់ផង ដោយមានលេខយោង
បញ្ជាក់, ពាក្យខ្លះ មិនមានក្នុងបាលីអដ្ឋកថាទេ ថែមដោយបំណងដើម្បី
បញ្ជាក់សេចក្តីប៉ុណ្ណោះ, ម្យ៉ាងទៀត បានដាក់លេខឃ្លាបតាមបិដក ដើម្បី
ងាយដឹងថា នេះជាសេចក្តីពន្យល់ ក្នុងបិដកត្រង់លេខឃ្លាបនេះ ។ តែ
ដោយសមត្ថភាពរបស់ខ្ញុំព្រមទាំងក្រុមប្រឹក្សា តិចតួច សៀវភៅនេះក៏នៅ
មានសេចក្តី និងអក្ខរៈ ខុសភ្លាំងភ្លាត់នៅឡើយ ដោយអចេតនា សូម
មេត្តាជួយសម្រួលដោយអនុគ្រោះផងចុះ ។

បុណ្យដែលកើតអំពីការព្យាយាមសាងសៀវភៅនេះ សូមចែកដល់
អ្នកសិក្សាទាំងឡាយផង ។ សូមអ្នកសិក្សាទាំងឡាយ ទទួលអនុមោទនា
ត្រេកអរនូវបុណ្យនេះ ដោយមហាកុសលសោមនស្សរីករាយ ដែល
ប្រកបដោយបញ្ញា ឱ្យបានគ្រប់ ៗគ្នា សូមអនុមោទនា !!! ។

សូមឱ្យកុលបុត្រខ្មែរ ខិតខំសិក្សាព្រះធម៌វិន័យ ឱ្យកើតបញ្ញាយល់
ដឹង ហើយទ្រទ្រង់សិក្ខាឱ្យបានមាំមួន ឱ្យបានតាំងនៅក្នុងភាពជាអ្នកខ្មាស
បាប សង្រួម ប្រយ័ត្នដើម្បីកម្ចាត់បង្ខំនូវបាបចេញ លាងជម្រះមន្ទិលសៅ
ហួងក្នុងចិត្ត បំបាត់ អលង្កា គឺព្រះសង្ឃមួយ ធ្វើខ្លួនឱ្យមានគុណតម្លៃ ឱ្យ
ប្រសើរ ឱ្យផុតពីទុក្ខកង្វល់ នាំខ្លួនឱ្យដល់ឋានសុខសាន្ត ។

ខ្ញុំសូមប្រាថ្នាឱ្យមានបញ្ញាទ្រទ្រង់ព្រះធម៌ព្រះវិន័យ សូមឱ្យបានផុតពី
ភ័ក្តិ អន្តរាយទាំងពួង និងបានសម្រេចតាមគោលបំណងដ៏ល្អ ជាពិសេស
ឱ្យបានដល់ ទីបំផុតទុក្ខ គឺ ព្រះនិព្វាន ដោយឆាប់រហ័សហោង ។

អក្សរសង្ខេប និងអក្សរពេញ

បិដក

អក្សរសង្ខេប		អក្សរពេញនៃបិដក		ភាគ
វិន. បាវ.	វិន័យបិដក	ខុទ្ទកនិកាយ	បាវជិត	ភាគ ១
វិន. សង្ឃ.	វិន័យបិដក	ខុទ្ទកនិកាយ	សង្ឃទិសេស	ភាគ ២
វិន. និស្ស.	វិន័យបិដក	ខុទ្ទកនិកាយ	និស្សគ្គិយ	ភាគ ៣
វិន. បាចិ.	វិន័យបិដក	ខុទ្ទកនិកាយ	បាចិត្តិយ	ភាគ ៤
វិន. ភិក្ខុ.	វិន័យបិដក	ខុទ្ទកនិកាយ	ភិក្ខុវិភង្គ	ភាគ ៥
វិន. មហា.	វិន័យបិដក	ខុទ្ទកនិកាយ	មហាវគ្គ	ភាគ ៦-៨
វិន. ចុល្ល.	វិន័យបិដក	ខុទ្ទកនិកាយ	ចុល្លវគ្គ	ភាគ ៩-១១
វិន. បរិ.	វិន័យបិដក	ខុទ្ទកនិកាយ	បរិវារៈ	ភាគ ១២-១៣
ទីយ. សីល.	សុត្តន្តបិដក	ទីយនិកាយ	សីលក្ខន្ធវគ្គ	ភាគ ១៤-១៥
ទីយ. មហា.	សុត្តន្តបិដក	ទីយនិកាយ	មហាវគ្គ	ភាគ ១៦-១៧
ទីយ. បាដិ.	សុត្តន្តបិដក	ទីយនិកាយ	បាដិកវគ្គ	ភាគ ១៨-១៩
មជ្ឈិ. មូល.	សុត្តន្តបិដក	មជ្ឈិមនិកាយ	មូលបណ្ណាសក	ភាគ ២០-២២
មជ្ឈិ. មជ្ឈិ.	សុត្តន្តបិដក	មជ្ឈិមនិកាយ	មជ្ឈិមបណ្ណាសក	ភាគ ២៣-២៥
មជ្ឈិ. ឧប.	សុត្តន្តបិដក	មជ្ឈិមនិកាយ	ឧបរិបណ្ណាសក	ភាគ ២៦-២៨
សំយុ. សគា.	សុត្តន្តបិដក	សំយុត្តនិកាយ	សគាថវគ្គ	ភាគ ២៩-៣០
សំយុ. និទា.	សុត្តន្តបិដក	សំយុត្តនិកាយ	និទានវគ្គ	ភាគ ៣១-៣២

អក្សរសង្ខេប		អក្សរពេញនៃអដ្ឋកថា		ភាគ
សំយុ. ខន្ធ.	សុត្តន្តបិដក	សំយុត្តនិកាយ	ខន្ធហាវគ្គ	ភាគ ៣៣-៣៤
សំយុ. សឡា.	សុត្តន្តបិដក	សំយុត្តនិកាយ	សឡាយតនវគ្គ	ភាគ ៣៥-៣៦
សំយុ. មហា.	សុត្តន្តបិដក	សំយុត្តនិកាយ	មហាវាវគ្គ	ភាគ ៣៧-៣៨
អង្គ. ឯក.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	ឯកនិបាត	ភាគ ៤០
អង្គ. ទុក.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	ទុកនិបាត	ភាគ ៤០
អង្គ. តិក.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	តិកនិបាត	ភាគ ៤១
អង្គ. បត្ថ.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	បត្ថកនិបាត	ភាគ ៤២-៤៣
អង្គ. បញ្ច.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	បញ្ចកនិបាត	ភាគ ៤៤-៤៥
អង្គ. ឆក្ក.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	ឆក្កនិបាត	ភាគ ៤៦
អង្គ. សត្ត.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	សត្តកនិបាត	ភាគ ៤៧
អង្គ. អដ្ឋ.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	អដ្ឋកនិបាត	ភាគ ៤៨
អង្គ. នវ.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	នវកនិបាត	ភាគ ៤៩
អង្គ. ទស.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	ទសកនិបាត	ភាគ ៥០-៥១
អង្គ. ឯកា.	សុត្តន្តបិដក	អង្គត្ថនិកាយ	ឯកាទសកនិបាត	ភាគ ៥១
ខទ្ទ. បាប.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ទកនិកាយ	ខទ្ទកបាប	ភាគ ៥២
ខទ្ទ. ធម្ម.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ទកនិកាយ	ធម្មបទ	ភាគ ៥២
ខទ្ទ. ឧទា.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ទកនិកាយ	ឧទាន	ភាគ ៥២
ខទ្ទ. ឥតិ.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ទកនិកាយ	ឥតិវុត្តក	ភាគ ៥៣
ខទ្ទ. សុត្ត.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ទកនិកាយ	សុត្តនិបាត	ភាគ ៥៤

អក្សរសង្ខេប		អក្សរពេញនៃអដ្ឋកថា		ភាគ
ខទ្ធ. វិមា.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	វិមានវត្ថុ	ភាគ ៥៥
ខទ្ធ. បេត.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	បេតវត្ថុ	ភាគ ៥៦
ខទ្ធ. ថេរ.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	ថេរគាថា	ភាគ ៥៦. ៥៧.
ខទ្ធ. ថេរី.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	ថេរីគាថា	ភាគ ៥៧
ខទ្ធ. ជាត.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	ជាតក	ភាគ ៥៨-៦៣
ខទ្ធ. មហា.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	មហានិទ្ទេស	ភាគ ៦៤-៦៦.
ខទ្ធ. ចូឡ.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	ចូឡនិទ្ទេស	ភាគ ៦៧. ៦៨.
ខទ្ធ. បដិ.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	បដិសម្មាសម្ពុទ្ធិ	ភាគ ៦៩-៧១.
ខទ្ធ. អប្ប.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	អប្បទាន	ភាគ ៧២-៧៦
ខទ្ធ. ពុទ្ធ.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	ពុទ្ធវង្ស	ភាគ ៧៦
ខទ្ធ. ចរិ.	សុត្តន្តបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	ចរិយាបិដក	ភាគ ៧៦
អភិ. សង្គ.	អភិធម្មបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	ធម្មសង្គណី	ភាគ ៧៨. ៧៩.
អភិ. វិក.	អភិធម្មបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	វិកង្គ	ភាគ ៨០-៨២.
អភិ. ធាតុ.	អភិធម្មបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	ធាតុកថា	ភាគ ៨៣.
អភិ. បុគ្គ.	អភិធម្មបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	បុគ្គលប្បញ្ញត្តិ	ភាគ ៨៣.
អភិ. កថា.	អភិធម្មបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	កថាវត្ថុ	ភាគ ៨៤-៨០
អភិ. យម.	អភិធម្មបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	យមក	ភាគ ៨១-៨៣.
អភិ. បដ្ឋា.	អភិធម្មបិដក	ខទ្ធកនិកាយ	មហាបដ្ឋាន	ភាគ ៨៤-១១០

អដ្ឋកថា

អក្សរសង្ខេប

អក្សរពេញនៃអដ្ឋកថា

សមន្ត. ពាហិ.	សមន្តប្បសាទិកា	អដ្ឋកថានៃវិនយ	ពាហិវិនិទាន
សមន្ត. វេរ.	សមន្តប្បសាទិកា	អដ្ឋកថានៃវិនយ	វេរញ្ចក័ណ្ឌ
សមន្ត. បារា.	សមន្តប្បសាទិកា	អដ្ឋកថានៃវិនយ	បារាជីកក័ណ្ឌ
សមន្ត. សង្ឃិ.	សមន្តប្បសាទិកា	អដ្ឋកថានៃវិនយ	សង្ឃិទិសេស
សមន្ត. និស្ស.	សមន្តប្បសាទិកា	អដ្ឋកថានៃវិនយ	និស្សគ្គិយ
សមន្ត. បាចិ.	សមន្តប្បសាទិកា	អដ្ឋកថានៃវិនយ	បាចិគ្គិយ
សមន្ត. មហា.	សមន្តប្បសាទិកា	អដ្ឋកថានៃវិនយ	មហាវគ្គ
សមន្ត. ចុល្ល.	សមន្តប្បសាទិកា	អដ្ឋកថានៃវិនយ	ចុល្លវគ្គ
សមន្ត. បរិ.	សមន្តប្បសាទិកា	អដ្ឋកថានៃវិនយ	បរិវារៈ
សុមង្គ. សីល.	សុមង្គលវិហាសិនី	អដ្ឋកថានៃទីយនិកាយ	សីលក្ខន្ធវគ្គ
សុមង្គ. មហា.	សុមង្គលវិហាសិនី	អដ្ឋកថានៃទីយនិកាយ	មហាវគ្គ
សុមង្គ. បាដិ.	សុមង្គលវិហាសិនី	អដ្ឋកថានៃទីយនិកាយ	បាដិកវគ្គ
បបញ្ច. មូល.	បបញ្ចសូទនី	អដ្ឋកថានៃមជ្ឈិមនិកាយ	មូលបណ្ណាសក
បបញ្ច. មជ្ឈិ.	បបញ្ចសូទនី	អដ្ឋកថានៃមជ្ឈិមនិកាយ	មជ្ឈិមបណ្ណាសក
បបញ្ច. ឧប.	បបញ្ចសូទនី	អដ្ឋកថានៃមជ្ឈិមនិកាយ	ឧបរិបណ្ណាសក
សាវត្ថ. សគា.	សាវត្ថប្បកាសិនី	អដ្ឋកថានៃសំយុត្តនិកាយ	សគាថវគ្គ
សាវត្ថ. និទា.	សាវត្ថប្បកាសិនី	អដ្ឋកថានៃសំយុត្តនិកាយ	និទាវគ្គ
សាវត្ថ. ខន្ធ.	សាវត្ថប្បកាសិនី	អដ្ឋកថានៃសំយុត្តនិកាយ	ខន្ធវារវគ្គ

អក្សរសង្ខេប

អក្សរពេញនៃអដ្ឋកថា

សាវត្ថ. សឡា.	សាវត្ថប្បកាសិនី	អដ្ឋកថានៃសំយុត្តនិកាយ	សឡាយតនវគ្គ
សាវត្ថ. មហា.	សាវត្ថប្បកាសិនី	អដ្ឋកថានៃសំយុត្តនិកាយ	មហាវារវគ្គ
មនោរ. ឯក.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	ឯកនិបាត
មនោរ. ទុក្ខ.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	ទុក្ខនិបាត
មនោរ. តិក្ខ.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	តិក្ខនិបាត
មនោរ. ចតុ.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	ចតុក្កនិបាត
មនោរ. បញ្ច.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	បញ្ចក្កនិបាត
មនោរ. ឆក្ក.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	ឆក្កនិបាត
មនោរ. សត្ត.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	សត្តកនិបាត
មនោរ. អដ្ឋ.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	អដ្ឋកនិបាត
មនោរ. នវ.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	នវកនិបាត
មនោរ. ទស.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	ទសកនិបាត
មនោរ. ឯកា.	មនោរថបូរណី	អដ្ឋកថានៃអង្គត្ថនិកាយ	ឯកាទសកនិបាត
បរត្ថ. បាវ.	បរមត្ថជោតិកាយ	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ខុទ្ទកបាវ
អដ្ឋ. ធម្ម.	ធម្មបទដ្ឋកថា	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ធម្មបទគាថា
បរត្ថ. ឧទា.	បរមត្ថទីបនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ឧទាន
បរត្ថ. ឥតិ.	បរមត្ថទីបនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ឥតិវត្ថក
បរត្ថ. សុត្ថ.	បរមត្ថជោតិកា	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	សុត្ថនិបាត
បរត្ថ. វិមា.	បរមត្ថទីបនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	វិមានវត្ថុ
បរត្ថ. បេត.	បរមត្ថទីបនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	បេតវត្ថុ

អក្សរសង្ខេប

អក្សរពេញនៃអដ្ឋកថា

បរត្ថ. ថេរ.	បរមត្ថទីបនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ថេរគាថា
បរត្ថ. ថេរី.	បរមត្ថទីបនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ថេរីគាថា
អដ្ឋ. ជាត.	ជាតកដ្ឋកថា	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ជាតក
សទ្ធម្ម. មហា.	សទ្ធម្មប្បដោតិកា	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	មហានិទ្ទេស
សទ្ធម្ម. ចូឡ.	សទ្ធម្មប្បដោតិកា	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ចូឡនិទ្ទេស
សទ្ធម្ម. បដិ.	សទ្ធម្មប្បកាសិនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	បដិសម្មាសមគ្គ
វិសុទ្ធ. អប្ប.	វិសុទ្ធដនវិលាសិនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	អប្បទាន
មគ្គ. ពុទ្ធ.	មគ្គត្ថវិលាសិនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ពុទ្ធវង្ស
បរម. ចរិ.	វិមលវិលាសិនី	អដ្ឋកថានៃខុទ្ទកនិកាយ	ចរិយា
អដ្ឋសា. សង្គ.	អដ្ឋសាលិនី	អដ្ឋកថានៃព្រះអភិធម្ម	ធម្មសង្គណី
សម្លោហ. វិក.	សម្លោហវិនោទនី	អដ្ឋកថានៃព្រះអភិធម្ម	វិកង្គ
បរម. បញ្ចប.	បរមត្ថទីបនី	អដ្ឋកថានៃព្រះអភិធម្ម	បញ្ចបករណ៍
វិសុ. សីល.	វិសុទ្ធិមគ្គ	សីលនិទ្ទេស	ភាគ ១
វិសុ. សមាធិ.	វិសុទ្ធិមគ្គ	សមាធិនិទ្ទេស	ភាគ ២
វិសុ. បញ្ញា.	វិសុទ្ធិមគ្គ	បញ្ញានិទ្ទេស	ភាគ ៣
ថៃ.	អដ្ឋកថាថៃ		
ភូមា.	ឆដ្ឋសង្គាយនាភូមា		

គប្បីជ្រាបលេខ ដែលនៅបន្ទាប់ពីអក្សរសង្ខេប ដូច្នេះ គឺ លេខខាងដើមជាលេខភាគ
នៃគម្ពីរ លេខកណ្តាលជាលេខឃ្លាប លេខខាងចុងជាលេខទំព័រ ។
ឧទាហរណ៍ ៤. ៤៧៦/៤៧៨ គឺ ភាគទី ៤ ឃ្លាបទី ៤៧៦ ទំព័រទី ៤៧៨ ។

បញ្ជីមាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ហេតុដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ	ក
ប្រវត្តិរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ	ង
ឧប្បត្តិកថា	ថ
អក្សរសន្លេង និងអក្សរពេញ	ឆ
បញ្ជីមាតិកា	ម

មាតិកាសង្ឃាទិសេសកណ្ត

១. សុក្កវិស្សជ្ជិសិក្ខាបទវណ្ណនា	១
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងសេយ្យសកភិក្ខុ ...	១
ពន្យល់អត្ថក្នុងអនុប្បញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុច្រើនរូប ...	៤
អធិប្បាយសិក្ខាបទវិភង្គ	៦
សញ្ញាតិកាស័ព្ទ	៦
អធិប្បាយហេតុឱ្យកើតការយល់សម្ម ៤ យ៉ាង ...	១០
អធិប្បាយពាក្យថាសង្ឃាទិសេស	១៤
អធិប្បាយបទគោដនី អំពីហេតុឱ្យបញ្ចេញទឹកសុក ...	១៦
អធិប្បាយសុទ្ធិកសង្ឃាទិសេស	២១

មាតិកា

ទំព័រ

អធិប្បាយខណ្ឌចក្ក និង ពុទ្ធចក្កជាដើម	២៣
អធិប្បាយរាគៈ និងប្រយោគ ១១ យ៉ាង	២៨
វិនិត្យវត្ថុក្នុងសង្ឃទិសេសសិក្ខាបទទី ១	៣៧
២. កាយសំសគ្គសិក្ខាបទវណ្ណនា	៤២
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិនៃរឿងឧទាយិភិក្ខុ	៤២
អធិប្បាយសិក្ខាបទវិភង្គ	៤៥
ភិក្ខុត្រូវរាគៈគ្របសង្កត់	៤៥
អត្ថាធិប្បាយបទភាជនីយ៍	៥០
ការចាប់ដៃជាដើម	៥០
សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃមតិរបស់ព្រះថេរៈ ២ រូប	៥៩
អធិប្បាយអាបត្តិនិងអនាបត្តិដោយលក្ខណៈ	៦៥
វិនិត្យវត្ថុក្នុងសង្ឃទិសេសសិក្ខាបទទី ២	៦៩
អធិប្បាយវត្ថុដែលជាអនាមាស	៧០
រតនៈ ១០ ប្រការ	៧៣
៣. ទុដ្ឋល្អវាចាសិក្ខាបទវណ្ណនា	៨២
អធិប្បាយសិក្ខាបទវិភង្គសង្ឃទិសេសទី ៣	៨៥
អធិប្បាយបទភាជនីសង្ឃទិសេសទី ៣	៨៥

មាតិកា

ទំព័រ

អនាបត្តិវា	៩១
វិនិត្យតក្កងតតិយសង្ឃទិសេស	៩២
៤. អត្តកម្មបារិច្ឆេទសិក្ខាបទវណ្ណនា	៩៤
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងឧទាយភិក្ខុ	៩៤
អធិប្បាយសិក្ខាបទវិភង្គចតុត្ថសង្ឃទិសេស	៩៥
៥. សញ្ញាវត្ថុសិក្ខាបទវណ្ណនា	៩៩
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងឧទាយភិក្ខុ	៩៩
អធិប្បាយការប្រព្រឹត្តនិយាយដឹកនាំ	១០៤
អធិប្បាយស្រី ១០ ពួក	១០៧
អធិប្បាយនិក្ខេបបទរឿងប្រសប់ពានភិក្ខុ	១១១
អធិប្បាយរឿងភិក្ខុទទួលពាក្យជាដើម	១១៥
វិនិត្យតក្កងបញ្ចមសង្ឃទិសេស	១២៣
៦. កុដិការសិក្ខាបទវណ្ណនា	១២៧
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុក្នុងដែនអាឡវី	១២៧
ការចេញមាត់សូម	១២៩
ពន្យល់អត្ថក្នុងសំព័ន្ធរឿងមណីកណ្ឌនាគរាជ	១៣៧

មាតិកា

ទំព័រ

ពន្យល់អត្ថក្នុងស័ព្ទនៃរឿងសត្វមួយហ្មងធំ	១៤០
ពន្យល់អត្ថក្នុងស័ព្ទនៃរឿងបិតារបស់រដ្ឋបាល	១៤២
ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គការបូកលាបកុដិ	១៤៤
ផ្ទៃដីគួរសាងកុដិនិងមិនគួរសាង	១៤៩
លក្ខណៈការសាងកុដិ	១៥៣
ពន្យល់អត្ថក្នុងបទកាជនីចតុក្កៈធ្វើឱ្យត្រូវអាបត្តិផ្សេងៗ	១៥៨
អនាបត្តិវារវណ្ណនា	១៦១
៧. វិហារការសិក្ខាបទវណ្ណនា	១៦៥
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងព្រះឆន្ទៈ	១៦៥
៨. ទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទវណ្ណនា	២៦៨
ប្រវត្តិវេទ្យនៃវិហារ	២៦៨
ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងព្រះទេពមល្លបុត្រ	២៦៩
ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងព្រះមេត្តិយៈនិងព្រះភុម្មជកៈ	២៨០
ព្រះទេពមល្លបុត្រត្រូវដេញដោលស្អាត	២៨៤
រឿងយល់អត្ថន័យបាលីព្រះវិន័យខុស	២៩០
ព្រមព្រៀងគ្នាមិនបាន	២៩០
ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គសង្ឃាទិសេសទី៨ ...	២៩៤

មាតិកា

ទំព័រ

អធិប្បាយរឿងអធិករណ៍មានមូលនិងមិនមានមូល	២៩៧
អធិប្បាយលក្ខណៈនៃការចោទផ្សេងៗ	៣០៣
អត្ថាធិប្បាយការចោទ២និង៤យ៉ាងជាដើម	៣០៦
អធិប្បាយអ្នកចោទនិងអ្នកជាប់ចោទតាមន័យអដ្ឋកថា	៣០៩
រឿងធ្វើតាមបដិញ្ញារបស់អ្នកជាប់ចោទលក្ខណ៍និងអលក្ខណ៍	៣១៣
អង្គរបស់អ្នកចោទនិងអ្នកជាប់ចោទ	៣១៥
អធិប្បាយពាក្យថាអធិករណ៍ជាដើម	៣១៩
ពន្យល់អត្ថក្នុងបទភាជនី	៣២៥
៩. អញ្ញភាគិយសិក្ខាបទវណ្ណនា	៣៣៣
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុមេត្តិយៈនិងភិក្ខុជកៈ	៣៣៣
អធិប្បាយអធិករណ៍ជារឿងដទៃនិងជារឿងនោះ	៣៣៨
ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គផ្នែកលេស	៣៤៣
១០. សង្ឃភេទសិក្ខាបទវណ្ណនា	៣៤៧
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុទេវទត្ត	៣៤៧
បំណងរបស់ព្រះមានព្រះភាគក្នុងសេចក្តីនេះ ...	៣៤៩

មាតិកា

ទំព័រ

កប្បិយមំសៈ	៣៥២
ពន្យល់អត្ថក្នុងផ្នែកភិក្ខុទេវទត្តទូលសូមវត្ថុ៥	៣៥៨
ពន្យល់អត្ថក្នុងផ្នែកត្រាស់ប្រជុំសង្ឃហើយទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ	៣៦០
ពន្យល់អត្ថក្នុងបទភាជនីដោយកម្មប្រកបដោយធម៌ជាដើម	៣៦៨
១១. ភេទនវត្ថុកសិក្ខាបទវណ្ណនា	៣៧២
ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងភិក្ខុប្រព្រឹត្តតាមភិក្ខុដែលបំបែកសង្ឃ	៣៧២
១២. ទុព្វចសិក្ខាបទវណ្ណនា	៣៧៤
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុឆន្ទៈ	៣៧៤
១៣. កុលទូសកសិក្ខាបទវណ្ណនា	៣៨១
ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងភិក្ខុអស្សជិនិងភិក្ខុបុនព្វសុកៈ	៣៨១
ប្រវត្តិពួកភិក្ខុឆព្វគិយៈ	៣៨២
អធិប្បាយលក្ខណៈ៥ មានអកប្បិយវោហារជាដើម	៣៨៥
ការវិនិច្ឆ័យអាបត្តិក្នុងការដាំដោយខ្លួនឯងជាដើម	៣៨២

មាតិកា

ទំព័រ

អត្ថាធិប្បាយបុប្ផវិកត្តិ ៦ ប្រភេទ	៣៩៤
ការប្រព្រឹត្តអនាចារផ្សេងៗ	៤០០
ពន្យល់អត្ថក្នុងផ្នែកអ្នកកិដាគីវជ្ជបភិក្ខុអាគន្ធកៈ	៤០៥
ឧបាសកនិមន្តភិក្ខុអាគន្ធកៈទៅកាន់ផ្ទះ	៤២០
ទ្រង់ត្រាស់ឱ្យដាក់បញ្ចជនីយកម្មពួកភិក្ខុឆព្វគ្គិយ	៤១៣
អត្ថាធិប្បាយកុលទូសកកម្មមានការឱ្យផ្តាឈើជាដើម	៤១៨
ពន្យល់អត្ថបទសរុបសង្ឃទិសេស	៤២៥

មាតិកាអនិយត្តិកណ្ឌ

១. បដិច្ចន្ទាសនសិក្ខាបទវណ្ណនា	៤២៩
ពន្យល់អត្ថក្នុងមូលហេតុនៃបឋមបញ្ញត្តិជាដើម	៤២៩
រឿងព្រះប៉ែរជាទីណាស្រពអង្គុយជាមួយមាតុត្រាម	៤៣៥
គប្បីពិន័យអាបត្តិតាមបដិញ្ញារបស់ភិក្ខុ	៤៣៦
២. នបដិច្ចន្ទាសនសិក្ខាបទវណ្ណនា	៤៤០
អធិប្បាយស្ថានទីកំបាំងធ្វើឱ្យត្រូវអាបត្តិ	៤៤១

មាតិកា

ទំព័រ

មាតិកានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយកណ្ណ

ច្បាប់វគ្គទី ១

១. កបិនសិក្ខាបទវណ្ណនា	៤៤៣
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងព្រះអានន្ទ	៤៤៣
ហេតុដែលព្រះអានន្ទជ្រាបការមករបស់ព្រះសាវ័បុត្តបាន		៤៤៦
ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិក័នការដោះកបិន	៤៤៧
អធិប្បាយកំណើតច្បាប់ ៦ ប្រភេទ	៤៥២
អធិប្បាយវិធីលះបង់ចេញ និងវិធីសម្តែងអាបត្តិ		៤៥៥
ពន្យល់អត្ថក្នុងបទភាជនីអតិរេកច្បាប់វគ្គទី ១០ ថ្ងៃ		
ជាដើម	៤៦២
ខ្នាតច្បាប់ដែលគួរអធិដ្ឋាននិងវិកប្ប	៤៦៤
ការអធិដ្ឋានត្រៃច្បាប់ជាដើម	៤៦៦
ហេតុឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន	៤៧១
អធិប្បាយការវិកប្បច្បាប់	៤៧៧

មាតិកា

ទំព័រ

២. ឧទេសិតសិក្ខាបទវណ្ណនា	៤៨៥
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុច្រើនរូប	៤៨៥
អនុប្បញ្ញត្តិពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងភិក្ខុអាពាធ	៤៨៦
អធិប្បាយស្ថានទីរក្សាចីវរនិងវិធីបដិបត្តិ	៤៨៩
មតិផ្សេងៗក្នុងស្ថានទីរក្សានិងការរក្សាចីវរ	៤៩២
៣. អកាលចីវរសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥០៣
ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងភិក្ខុមួយរូប	៥០៣
ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិក័លសេចក្តីប្រាថ្នានឹងបានចីវរ	៥០៤
៤. បុរាណចីវរសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥០៨
អធិប្បាយបុគ្គលដែលចាត់ជាញាតិនិងមិនមែនញាតិ	៥០៨
ចីវរចាស់និងការប្រើឱ្យបោក	៥១០
អាបត្តិនិងអនាបត្តិក្នុងការប្រើឱ្យបោក	៥១៣
៥. ចីវរបដិគ្គហណសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥១៦
ពន្យល់អត្ថក្នុងស័ព្ទរឿងបឋមបញ្ញត្តិ	៥១៦
ឧទាយភិក្ខុសូមអន្តរវាសកៈរបស់ព្រះថេរី	៥១៧

មាតិកា

ទំព័រ

៦. អញ្ញាតកវិញ្ញត្តិសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥២៣
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងព្រះឧបនន្ទសក្យបុត្រ	៥២៣
កាលត្រូវចោរដណ្តើមយកចីវរទៅ ហាមធ្វើដំណើរ	
ទាំងអាក្រាតកាយ	៥២៤
៧. តតុត្តវិសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥២២
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងបវារណាដើម្បីនាំទៅ	៥២២
៨. បឋមឧបក្ខដសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥២៧
ពន្យល់អត្ថក្នុងមូលហេតុបឋមបញ្ញត្តិ	៥២៧
ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គតម្លៃសម្រាប់ទិញចីវរ	៥២៨
៩. ទុតិយឧបក្ខដសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥៤៥
១០. រាជសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥៤៦
ពន្យល់អត្ថក្នុងមូលហេតុបឋមបញ្ញត្តិ	៥៤៦
អធិប្បាយការទាមទារនិងការឈរ	៥៥០
កប្បិយការកនិងវេយ្យាវច្ចករ	៥៥៤
វិធីបដិបត្តិក្នុងរឿងប្រាក់និងមាសដែលមានអ្នកប្រគេន	៥៦០
វិធីបដិបត្តិក្នុងបដិវត្តន៍ស្រទឹកជាដើមដែលមានអ្នកប្រគេន	៥៦៣

មាតិកាសិក្ខាបទមហាវិភង្គ

ទំព័រ

វិធីបដិបត្តិក្នុងពូជផលដែលបានព្រោះអាស្រ័យ	
ស្រះទឹករបស់វត្តជាដើម	៥៦៧
វិធីបដិបត្តិក្នុងទាសៈ អារាមិកជន និងបសុសត្វ	
ដែលមានអ្នកប្រគេន	៥៧៣

កោសិយវគ្គ

១. កោសិយសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥៧៦
២. សុទ្ធកាឡកសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥៨៧
៣. ទ្វេភាគសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥៧៨
៤. ឆព្វស្សសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥៧៩
៥. និសីទនសន្តតសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥៨១
៦. ឯឡកលោមសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥៩២
៨. រូបិយសិក្ខាបទវណ្ណនា	៥៩៣
អធិប្បាយវត្ថុនៃនិស្សគ្គិយនិងទុក្ខដ	៥៩៤
ការទទួល ការប្រើឱ្យទទួល និងវិធីបដិបត្តិក្នុងរូបិយៈ	៥៨៦
បច្ច័យដែលបានពីរូបិយៈដែលភិក្ខុទទួល មិនគួរដល់	
លោកអ្នកទទួល	៥៩៩

មាតិកា

ទំព័រ

អង្គនៃភិក្ខុដែលចោលរូបិយៈ	៦០១
អធិប្បាយកាបរិភោគបច្ច័យមាន ៤ យ៉ាង	៦០៣
អធិប្បាយ ការបរិភោគ ៤ យ៉ាងទៀត	៦០៦
អធិប្បាយការលើកតម្កើងនិងកាបរិភោគម្យ៉ាង ៗ២ទៀត	៦០៨
រឿងរៀនគណៈពីមនុស្សអាក្រក់ដើម្បីអនុគ្រោះធម៌	៦០៩
៩. រូបិយសំរាប់ហរសិក្ខាបទវណ្ណនា	៦១២
ការទិញដូររូបិយៈដោយរូបិយៈជាដើម	៦១៣
អធិប្បាយបត្តចតុក្កៈជាឧទាហរណ៍	៦១៦
១០. កយវិក្កយសិក្ខាបទវណ្ណនា	៦២០
អធិប្បាយការទិញនិងលក់ដែលធ្វើឱ្យត្រូវអាបត្តិ	៦២១
អធិប្បាយវិធីការផ្លាស់ប្តូរកប្បិយភណ្ឌៈ	៦២៣
អធិប្បាយអនាបត្តិវារ	៦២៤

បត្តវគ្គ

១. បត្តសិក្ខាប្រែ៣២វណ្ណនា	៦២៩
អធិប្បាយខ្នាតបាត្រ ៣-៩ ខ្នាត	៦២៩
អធិប្បាយបាត្រដែលគួរអធិដ្ឋាននិងវិកប្ប	៦៣៤

មាតិកាសិក្ខាបទមហាវិភង្គ

ទំព័រ

អធិប្បាយការអធិដ្ឋានបាត្រ	៦៣៦
ការដាច់អធិដ្ឋានរបស់បាត្រ	៦៣៨
ការវិកប្បបាត្រ	៦៣៩
២. ឧបបញ្ចពន្ធសិក្ខាបទវណ្ណនា	៦៤៣
អធិប្បាយបាត្រមានទីចងខ្វះ ៥ នៃជាដើម	៦៤៣
៣. ភេសជ្ជសិក្ខាបទវណ្ណនា	៦៤៩
ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងព្រះបិណ្ឌនុវច្ឆៈ ...	៦៤៩
អធិប្បាយវិធីបដិបត្តិក្នុងការទទួលប្រភេទភេសជ្ជៈផ្សេងៗ ១៦៥២	
អធិប្បាយវិធីបដិបត្តិក្នុងទឹកដោះថ្នាំនិងទឹកដោះខាបៈ ...	៦៥២
អធិប្បាយវិធីបដិបត្តិក្នុងភេសជ្ជៈ គឺប្រេង	៦៥៤
អធិប្បាយប្រេងធ្វើអំពីខ្នាញ់សត្វផ្សេងៗ	៦៥៨
អធិប្បាយភេសជ្ជៈទឹកឃ្មុំ	៦៦១
អធិប្បាយភេសជ្ជៈទឹកអំពៅ	៦៦៥
អធិប្បាយខ្នែងទ្រង់អនុញ្ញាតទុកចំពោះ ៧យ៉ាង ...	៦៦៩
អធិប្បាយបទភាជនីនិងអនាបត្តិវារ	៦៧៣
៤. វស្សិកសាជិកសិក្ខាបទវណ្ណនា	៦៧៧

មាតិកាសិក្ខាបទមហាវិក័ត្ត

ទំព័រ

៥. ចីវរអចិន្តនសិក្ខាបទវណ្ណនា	៦៨៦
ការដណ្តើមយកមកវិញរបស់ភិក្ខុដែលឱ្យចីវរ	...	៦៨៦
អធិប្បាយការសងឱ្យដល់ម្ចាស់របស់ដើមនៃភិក្ខុដែល		
ទទួលទៅ	៦៨៨
៦. សុត្តវិញ្ញត្តិសិក្ខាបទវណ្ណនា	៦៩១
កំណើតអំបោះ៦ប្រភេទ	៦៩១
អធិប្បាយការប្រើឱ្យជាងតម្បាញត្បាញ ដោយអំបោះ		
កប្បិយជាដើម	៦៩៣
ជាងតម្បាញ ២ នាក់ផ្លាស់ប្តូរគ្នាត្បាញ	៦៩៥
៧. មហាបេសការសិក្ខាបទវណ្ណនា	៦៩៩
៨. អច្ចេកចីវរសិក្ខាបទវណ្ណនា	៧០១
អធិប្បាយការកើតនៃអច្ចេកចីវរ	៧០២
៩. សាសន្តសិក្ខាបទវណ្ណនា	៧០៦
១០. បរិណាតសិក្ខាបទវណ្ណនា	៧១២
អធិប្បាយលាភសង្ឃនិងការបង្កើនលាភសង្ឃ	៧១៣

សមណ្ឌប្បវាសនិកា

អដ្ឋកថា វិនយបិដក

មហាវិគ្គ

សង្ខារទិសេស១៣ អនិយត២

ទុតិយភាគ ២

សង្ឃទិសេស ១៣

តេរសកៈ (សង្ឃទិសេស ១៣) ដែលព្រះធម្ម
សង្ឃាហកថាវ្យាគ័យ បានចងក្រងទុកក្នុងលំដាប់
នៃបារាជិកកណ្ឌ មានការពណ៌នាបទដែលមិនទាន់មាន
ក្នុងកាលមុន ដូចតទៅនេះ ។

១. សុត្តន្តបិដកសិក្ខាបទវណ្ណនា

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិ រឿងសេយ្យសកភិក្ខុ

[១] បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា សម័យនោះ ព្រះពុទ្ធ
ដ៏មានជោគទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ជាអារាមរបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ សម័យនោះឯង សេយ្យសកភិក្ខុដ៏មានអាយុ មិន
ត្រេកអរនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ នេះ ដូចតទៅនេះ ៖

ពាក្យថា អាយស្មា : ដ៏មានអាយុ ជាពាក្យពីរោះ ។

បទថា សេយ្យសកោ : សេយ្យសកភិក្ខុ ជាឈ្មោះរបស់ភិក្ខុប
នោះ ។

ពាក្យថា អនតិរតោ : មិនត្រេកអរ សេចក្តីថា ជាអ្នកមានចិត្ត
រវើរវាយ គឺ ត្រូវសេចក្តីក្រហល់ក្រហាយ ព្រោះកាមរាគៈដុតរោល តែ
មិនប្រាថ្នាកាតជាគ្រហស្ថ ។

ពាក្យថា សោ តេន តិសោ ហោតិ : ដោយហេតុនោះ
សេយ្យសកភិក្ខុ ក៏ស្តាំងស្តម សេចក្តីថា សេយ្យសកភិក្ខុនោះ រមែងជា
អ្នកស្តមស្តាំង ព្រោះភាពជាអ្នកមិនត្រេកអរនោះ ។

ក្នុងពាក្យថា អទុសា ខោ អាយស្មា ឧទាយី : ចំណែកឧទាយី
ត្រូវមានអាយុ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

បទថា ឧទាយី ជាឈ្មោះរបស់ព្រះថេរៈនោះ ។ ពិតមែន ព្រះ
ថេរៈឈ្មោះលោហុទាយីនេះ ជាឧបជ្ឈាយវរបស់សេយ្យសកភិក្ខុ ជាអ្នក
មានចំណែកប្រៀបដោយម្រឹកភ្នាក់ផ្អើល គឺ ជាភិក្ខុឡេះឡោះមួយរូប
បណ្តាភិក្ខុដែលតាមប្រកបហេតុនៃសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស មានភាពជាអ្នក
ត្រេកអរក្នុងការដេកលក់ជាដើម ។

បទថា កក្ខិ នោ ភំ : លោកមិនត្រេកអរ (នឹងប្រព្រឹត្ត
ព្រហ្មចរិយធម៌)ឬអ្វី ? បានសេចក្តីថា កក្ខិ នុ ភំ : លោកលះបង់
(ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌) ឬហ្ន៎ ។ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងពាក្យមាន
ជាដើមថា យាវទត្ថំ ភុញ្ញ ដូចតទៅនេះ ៖

សេចក្តីត្រូវការមានប្រមាណត្រឹមណា ឈ្មោះថា យាវទត្ថៈ
(ពេញចំណង់) ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា លោកមានសេចក្តីប្រាថ្នា
ដោយភោជនប្រមាណប៉ុណ្ណា, គឺ លោកត្រូវការប៉ុណ្ណា, ចូរបរិភោគ
ប៉ុណ្ណោះ, ឬថា លោកប្រាថ្នាដើម្បីសិន្នក្នុងពេលយប់ ឬពេលថ្ងៃ អស់

រយៈកាលប៉ុណ្ណា, ចូរស៊ីអស់រយៈកាលប៉ុណ្ណោះ, លោកប្រាថ្នានូវការ
ជម្រះកាយ ដោយដ៏ស្មិតជាដើម ផាត់ស្បែកដោយម្សៅជាដើម ហើយឆ្លុត
ទឹក ប្រមាណប៉ុណ្ណា, ចូរឆ្លុតទឹកប្រមាណប៉ុណ្ណោះ, មិនមានប្រយោជន៍
ដោយបាលី អដ្ឋកថា វត្ថុបដិបត្តិ ឬដោយកម្មដ្ឋាន ។

ពាក្យថា យេនា តេ អនភិរតិ ឧប្បជ្ជតិ : កាលណាបើ
សេចក្តីអផ្សុកកើតឡើងដល់លោក សេចក្តីថា ក្នុងកាលណា សេចក្តី
អផ្សុក គឺ ភាពជាអ្នកមានចិត្តរវើរវាយ ដោយអំណាចនៃការត្រេកអរក្នុង
កាមកើតដល់លោក ។

ពាក្យថា រាគោ ចិត្តំ អនុទំសេតិ : រាគគ្របសង្កត់ចិត្តលោក
សេចក្តីថា កាមរាគៈ រមែងកម្លាត់ទម្លាយ គឺ ធ្វើឱ្យចិត្តរាយមាយ និងធ្វើ
ឱ្យចិត្តស្វិតស្រពោន ។

ពាក្យថា តទា ហត្ថេន ឧបក្កមិត្វា អសុចី មោចេហិ :
លោកចូរព្យាយាមដោយដៃ ញ៉ាំងទឹកអសុចីឱ្យឃ្លាតចេញក្នុងកាលនោះចុះ
មានសេចក្តីថា ក្នុងកាលនោះ លោកចូរយកដៃព្យាយាមធ្វើការបញ្ចេញ
អសុចី, ពិតមែន ដោយការធ្វើយ៉ាងនេះ ឯកគ្គតាចិត្ត នឹងមានដល់
លោក, ឧបជ្ឈាយ៍ទូន្មានលោកយ៉ាងនេះ ដូចមនុស្សល្ងង់ទូន្មានមនុស្ស
ល្ងង់ មនុស្សឆ្លាតទូន្មានមនុស្សឆ្លាត ដូច្នោះ ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងអនុប្បញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុច្រើនរូប

[២] ពាក្យថា តេសំ មុជ្ជស្សតីនំ អសម្បជានានំ^១ និទ្ទំ
ឱក្កមន្តានំ : កាលបើភិក្ខុទាំងនោះ កំពុងតែភ្លេចស្មារតីមិនដឹងខនសីនី
លក់ទៅ មានសេចក្តីថា កាលភិក្ខុទាំងនោះ លះសតិសម្បជញ្ញៈសីនី ។
ក្នុងពាក្យនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុទាំងឡាយកំពុងសីនី ភវន្តវារៈដែលជាអព្យាក្រិតប្រព្រឹត្ត
ទៅ, សតិសម្បជញ្ញវារៈនឹងឃ្លាតទៅ ក៏ពិតមែនហើយ តែថា ក្នុងការ
សីនី ភិក្ខុគួរធ្វើមនសិការៈ ។ ភិក្ខុកាលនឹងសីនីក្នុងពេលថ្ងៃ គប្បីសីនី
ព្រមដោយសេចក្តីឧស្សាហ៍ថា យើងនឹងសីនីរយៈវេលាដែលសក់របស់
ភិក្ខុស្រង់ទឹកមិនទាន់ស្ងួត ហើយនឹងក្រោកឡើង ដូច្នេះ កាលសីនីក្នុង
វេលាពេលយប់ គប្បីជាអ្នកមានសេចក្តីឧស្សាហ៍សីនីថា យើងនឹងលង់
លក់អស់ចំណែកនៃរាត្រី ឈ្មោះមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ហើយក្រោកឡើង
ក្នុងវេលាដែលព្រះចន្ទ ឬផ្កាយគោចរមកដល់ស្ថានទីឈ្មោះនេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីកំណត់កម្មដ្ឋានណាមួយ ក្នុងបណ្តាកម្មដ្ឋានទាំង
១០ មានពុទ្ធនុស្សតិជាដើម ឬកម្មដ្ឋានដទៃដែលពេញចិត្ត ហើយសីម
សីនី ។ ក៏កាលភិក្ខុធ្វើយ៉ាងនោះ លោកហៅថា មានសតិសម្បជញ្ញៈ គឺ

១. បិដកថា មុជ្ជស្សតី អសម្បជានា ។

មិនលះសតិនិងសម្បជញ្ញៈ សិន្ទ, ក៏ភិក្ខុទាំងនោះជាមនុស្សល្ងង់ ឡេះ
ឡេះ មានចំណែកប្រៀបដោយម្រឹកភ្នាក់ផ្អើល មិនបានធ្វើយ៉ាងនោះ ។
ព្រោះហេតុនោះ ព្រះធម្មសង្ឃាហកាចារ្យទាំងឡាយ ទើបពោលថា តេសំ
មុជ្ជស្សតី អសម្បជានា និទ្ទំ ឱក្កមន្តានំ ដូច្នេះ ។

ពាក្យថា អត្ថំ ចេត្តំ ចេតនា ឧបលព្ភតិ : ឯចេតនាក៏មានក្នុង
កាលយល់សប្តិនោះដែរ មានសេចក្តីថា ក៏ចេតនាជាហេតុត្រេកអរក្នុង
ការយល់សប្តិនេះ មាន គឺមានមែន ។

ពាក្យថា អត្ថេសា ភិក្ខុវេ ចេតនា សា ច ខោ អព្វោហារិកា
: ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចេតនានោះ មានមែន, ប៉ុន្តែចេតនានោះ ជា
អព្វោហារិកា មានសេចក្តីថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចេតនាជាហេតុ
ត្រេកអរនេះ មាន, តែចេតនានោះឯង ឈ្មោះថា ជាអព្វោហារិក គឺ
មិនជាអង្គនៃអាបត្តិ ព្រោះកើតក្នុងឋានដែលមិនមែនវិស័យ ។

លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងចេតនាក្នុងការយល់សប្តិ ជា
អព្វោហារិក ដោយប្រការយ៉ាងនេះហើយ ទើបទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ព្រម
ទាំងអនុប្បញ្ញត្តិថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ គប្បីសម្តែងនូវ
សិក្ខាបទនេះយ៉ាងនេះថា សព្វេតនិកា សុក្កវិស្សជ្ជិ អញ្ញត្រ
សុបិនន្តា សច្យាទិសេសោ : ភិក្ខុក្នុងញ៉ាំងទឹកសុក្កឡឃ្លាតចេញ ត្រូវ
សង្ឃាទិសេស លើកលែងតែយល់សប្តិ” ដូច្នេះ ។

អធិប្បាយសិក្ខាបទវិវត្ត

សញ្ញេតនិកាសំណួរ

[៣] ក្នុងសិក្ខាបទនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ចេតនាវេទនាបញ្ចេញទឹកស្អុកនោះ មាន; ហេតុនោះ ការបញ្ចេញទឹកស្អុកនោះ ទើបឈ្មោះថា សញ្ញេតនា (មានចេតនា), សញ្ញេតនាភ័ន្ត ឯង ឈ្មោះថា សញ្ញេតនិកា ។ ម្យ៉ាងទៀត ចិត្តក្លែងក្លាយការបញ្ចេញទឹកស្អុកនោះ មាន; ហេតុនោះ ការបញ្ចេញទឹកស្អុកនោះ ទើបឈ្មោះថា សញ្ញេតនិកា (មានចិត្តក្លែង) ។ ការបញ្ចេញទឹកស្អុកដោយមានចិត្តក្លែង ជារបស់ភិក្ខុណា, ភិក្ខុនោះជាអ្នកដឹង គឺ រលីកដឹងខ្លួន, និងការបញ្ចេញទឹកស្អុកនោះ របស់ភិក្ខុនោះ ជាការក្លែង គឺ ប្រព្រឹត្តល្មើសដោយបំពាន; ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីតែប៉ុណ្ណោះ មិនធ្វើការអើពើក្នុងព្យញ្ជនៈ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់បទភាជនៈនៃបទថា សញ្ញេតនិកា នោះ យ៉ាងនេះថា “ភិក្ខុក្លែង សេចក្តីថា ភិក្ខុកំពុងដឹង កំពុងចាំច្បាស់ ហើយក្លែងបំពានធ្វើឱ្យកន្លង” (ឈ្មោះថា មានចិត្តក្លែង) ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ជានន្តោ : ភិក្ខុកំពុងដឹង បានដល់ដឹងប្រាកដថា យើងកំពុងព្យាយាម ។

បទថា សញ្ញេតនន្តោ : កំពុងចាំច្បាស់ បានដល់ កំពុងដឹងខ្លួនថា

យើងកំពុងបញ្ចេញទឹកសុក្ក ។ អធិប្បាយថា ដឹងព្រមជាមួយអាការដែល
ព្យាយាមនិងសេចក្តីដឹងនោះឯង ។

បទថា ចេត្ត : ក្លែង បានដល់ ចិត្តក្លែង គឺ មានចិត្តក្លែង
ដោយអំណាចចេតនា គឺសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការបញ្ចេញ ។

បទថា អភិវិវត្តន្ត : បំពាន បានដល់ កាលបំពានដោយ
អំណាចសេចក្តីព្យាយាមបញ្ជូនចិត្តដែលប្រាសចាកសេចក្តីរង្ស៊ីសទៅ ។

បទថា វិតិក្កមោ : ធ្វើឱ្យកន្លង មានពាក្យអធិប្បាយថា
សេចក្តីកន្លង ល្មើសណាបស់ភិក្ខុដែលប្រព្រឹត្តយ៉ាងនោះ, សេចក្តីកន្លង
ល្មើសនោះ ជាសេចក្តីចុងបំផុតនៃសញ្ញាតនិកាស័ព្ទ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា សុក្កន្តិ ទស សុក្កនិ
: ត្រង់ពាក្យថា ទឹកសុក្ក សេចក្តីថា ទឹកសុក្ក មាន ១០ យ៉ាងជាដើម
ក៏ដើម្បីសម្តែងទឹកសុក្កនិងការបញ្ចេញ ក្នុងបទថា សុក្កវិស្សន្ធិ នេះ
ដោយចំនួន និងដោយការផ្សេងគ្នានៃពណ៌ ។ ក្នុងចំនួននិងការផ្សេងគ្នា
នៃពណ៌, គប្បីជ្រាបការផ្សេងគ្នានៃពណ៌, មានពណ៌ខៀវជាដើម ដោយ
ការផ្សេងគ្នានៃទីអាស្រ័យរបស់ទឹកសុក្កទាំងឡាយ និងដោយការផ្សេងគ្នា
នៃធាតុ ។ ការធ្វើឱ្យចេញ ឈ្មោះថា ការបញ្ចេញ ។ ក៏ពាក្យថា
បញ្ចេញនេះ ដោយសេចក្តីថា ការធ្វើឱ្យឃ្លាតចាកឋាន ។ ព្រោះហេតុ

នោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា “ឱកម្រើកឃ្លាតចេញចាកទីកន្លែង
ដើម តថាគតហៅថា ឱកឃ្លាតចេញ” ។ ក្នុងពាក្យនោះ អាចារ្យទាំង
ឡាយ កំណត់ឋាននៃទឹកសុក្កទុក ៣ ចំណែក គឺ ផ្នែកនោម ១ ចង្កេះ
១ កាយ ១ បានឮថា អាចារ្យមួយរូបពោលថា ផ្នែកនោមជាឋានរបស់
ទឹកសុក្ក ។ អាចារ្យមួយរូបពោលថា ចង្កេះជាឋានរបស់ទឹកសុក្ក ។
អាចារ្យមួយរូបពោលថា កាយទាំងអស់ ។

បណ្តាអាចារ្យទាំង ៣ នាក់នោះ ភាសិតរបស់អាចារ្យរូបទី ៣
ពោលត្រឹមត្រូវ ។ ព្រោះថា វៀរសក់ រោម ក្រចក និង ធ្មេញ ដែល
ផុតពីសាច់ និងឧបារៈ បស្សៈ ទឹកមាត់ ទឹកសម្បោរ ព្រមទាំងស្បែក
ស្អាត ឬក្រិនចេញហើយ កាយសម្បជ័រទាំងអស់, ក្រៅពីនោះ ស្បែក និង
សាច់ ដែលលោហិតសញ្ញាបានទាំងអស់ ជាឋានរបស់កាយប្រសាទ
ភាវៈ ជីវិតន្ទ្រិយ និងប្រមាត់ឥតស្រោម និងជាឋានរបស់ទឹកសម្ពុតដូច
គ្នា ។ ពិតណាស់ ទឹកសម្ពុត រមែងហូរចេញតាមគុម្ពត្រចៀកទាំងពីរ
របស់ជីវិតទាំងឡាយ ដែលត្រូវសេចក្តីតម្រេកគ្របសង្កត់ហើយ ។ និង
ព្រះបាទមហាសេនៈ ដែលទ្រង់រូបរិតដោយរាគៈ ទ្រង់មិនអាចនឹងអត់ធន់
កម្លាំងទឹកសម្ពុតបាន ទើបទ្រង់បង្គាប់ឱ្យរះដើមដៃដោយសស្រ្តា ទ្រង់
សម្តែងទឹកសម្ពុត ដែលហូរចេញតាមមុខដំបៅ ដូច្នេះឯង ។

ក៏បណ្តាវាទៈទាំងនេះ ក្នុងវាទៈរបស់អាចារ្យទីមួយ កាលភិក្ខុ
 ព្យាយាមត្រង់និមិត្ត ដោយសេចក្តីត្រេកអរនឹងឱ្យឃ្លាត សត្វរុយតូចមួយ
 គប្បីដឹកទឹកអសុច្ច័មានប្រមាណប៉ុនណាបាន កាលអសុច្ច័មានប្រមាណ
 ប៉ុណ្ណោះ គ្រាន់តែឃ្លាតអំពីផ្ទះកន្លែងហូរចុះកាន់គន្លងបស្សាវៈ ទោះចេញ
 មកខាងក្រៅក៏ដោយ មិនចេញក៏ដោយ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។
 ក្នុងវាទៈរបស់អាចារ្យទីពីរ ក៏ដូចគ្នា កាលអសុច្ច័គ្រាន់តែឃ្លាតចាកបង្កើ
 ហូរកាន់គន្លងបស្សាវៈ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។ ក្នុងវាទៈរបស់អាចារ្យ
 ទីបី ក៏ដូចគ្នា ព្រោះញ៉ាំងកាយទាំងអស់ឱ្យកម្រើក កាលអសុច្ច័គ្រាន់តែ
 ឃ្លាតចេញចាកកាយនោះ ហូរចុះកាន់គន្លងបស្សាវៈ ទោះចេញខាងក្រៅក៏
 ដោយ មិនចេញក៏ដោយ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។ ក៏ឯការហូរចុះកាន់
 គន្លងបស្សាវៈ លោកពោលទុកក្នុងការបញ្ចេញទឹកសុក្កនេះ ក៏ព្រោះជា
 របស់ដែលអ្នកណា ៗ មិនអាចនឹងទប់ស្កាត់ យ៉ាងទុកក្នុងចន្លោះបាន ។
 ពិតមែន អសុច្ច័ឃ្លាតចាកឋានហើយ រមែងចុះកាន់គន្លងបស្សាវៈពិតប្រាកដ;
 ព្រោះដូច្នេះ ក្នុងការបញ្ចេញទឹកសុក្កនេះ គប្បីជ្រាបអាបត្តិ ដោយហេតុ
 គ្រាន់តែឱ្យឃ្លាតចាកឋានប៉ុណ្ណោះ ។ នឹងអាបត្តិន័រ្ទៈឯង រមែងមានដល់ភិក្ខុ
 ដែលព្យាយាមត្រង់និមិត្តប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកក្នុងការធ្វើហត្ថបរិកម្ម បាទ
 បរិកម្ម និងគត្តបរិកម្ម (ច្របាច់ដៃជើង) ទោះបីជាអសុច្ច័ឃ្លាត ក៏មិនត្រូវ
 អាបត្តិ ។ នេះជាសេចក្តីវិនិច្ឆ័យទូទៅនៃអាចារ្យទាំងពួង ។

អធិប្បាយហេតុឱ្យកើតការយល់សប្តិ ៤ យ៉ាង

ក្នុងពាក្យថា អញ្ញត្រ សុបិនន្តា : លើកលែងតែយល់សប្តិ
នេះមានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

សុបិនន្តនេះឯង ឈ្មោះថា សុបិនន្តៈ មានអធិប្បាយថា វៀរលែង
គឺលើកលែងតែការយល់សប្តិនោះចេញទៅ ។ ក៏ឯបុគ្គលកាលនឹងយល់
សប្តិនោះ រមែងយល់សប្តិព្រោះហេតុ ៤ ប្រការ គឺ ព្រោះធាតុកម្រើក១
ព្រោះធ្លាប់ជ្រាបមកអំពីមុន១ ព្រោះទេវតាបណ្ណាល១ ព្រោះបុព្វនិមិត្ត១ ។

បណ្ណាហេតុ ៤ យ៉ាងនោះ អ្នកមានធាតុកម្រើក ព្រោះប្រកប
ដោយបច្ច័យ ដែលធ្វើឱ្យប្រមាត់ជាដើមកម្រើក ឈ្មោះថា រមែងយល់
សប្តិ ព្រោះធាតុកម្រើក ។ និងកាលយល់សប្តិ រមែងយល់សប្តិ
ផ្សេងៗ ដូចជាធ្លាក់ពីលើភ្នំ ដូចហោះទៅតាមអាកាស និងដូចត្រូវម្រឹគ
កាច ដំរីកាច និងចោរជាដើមដេញតាម ។ កាលយល់សប្តិ ព្រោះធ្លាប់
ជ្រាបមកអំពីមុន ឈ្មោះថា រមែងយល់សប្តិដល់អារម្មណ៍ដែលខ្លួនធ្លាប់
សោយមកហើយក្នុងកាលមុន ។ ពួកទេវតា រមែងនាំអារម្មណ៍មាន
ប្រការផ្សេងៗ ចូលទៅដើម្បីសេចក្តីចម្រើនខ្លះ ដើម្បីសេចក្តីសាបសូន្យ
ខ្លះ ព្រោះជាអ្នកប្រាថ្នា សេចក្តីចម្រើនខ្លះ ព្រោះជាអ្នកប្រាថ្នាសេចក្តីសាប
សូន្យខ្លះ ដល់បុគ្គលដែលយល់សប្តិ ព្រោះទេវតាបណ្ណាល អ្នកនោះ
រមែងយល់សប្តិឃើញអារម្មណ៍ទាំងនោះ ដោយអានុភាពរបស់ពួកទេវតា

នោះ ។ កាលបុគ្គលយល់សប្តិ ព្រោះបុព្វនិមិត្ត ឈ្មោះថា រមែងយល់
សប្តិដែលជាបុព្វនិមិត្តនៃសេចក្តីចម្រើនខ្លះ នៃសេចក្តីសាបសូន្យខ្លះ
ដែលត្រូវការកើតឡើង ដោយអំណាចនៃបុណ្យនិងបាប ដូចមាតារបស់
ព្រះពោធិសត្វទ្រង់ព្រះសុបិននិមិត្តក្នុងការដែលនឹងត្រូវបានព្រះឱរស
ដូច្នោះ, ដូចព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់មហាសុបិន ៥ ប្រការ និងដូចព្រះបាទ
បសេនទិកោសលទ្រង់ព្រះសុបិន ១៦ ប្រការ ដូច្នោះឯង ។

បណ្តាការយល់សប្តិ ៤ យ៉ាងនោះ ការយល់សប្តិ ព្រោះធាតុ
កម្រិត និងព្រោះធ្លាប់ជ្រាបមកពីកាលមុន មិនពិតទេ ។ ការយល់សប្តិ
ព្រោះទេវតាបណ្តាល ពិតក៏មាន មិនពិតក៏មាន, ព្រោះថា ពួកទេវតា
ក្រោធហើយ ប្រាថ្នានឹងឱ្យវិនាសដោយឧបាយ ទើបសម្តែងឱ្យឃើញ
វិបត្តិទៅខ្លះ ។ ចំណែកការយល់សប្តិ ព្រោះបុព្វនិមិត្ត ជាសេចក្តីពិត
ដោយចំណែកតែមួយនេះឯង ។ សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃការយល់សប្តិ សូម្បី
សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃមូលហេតុទាំង ៤ យ៉ាងនេះ លាយឡំគ្នាក៏មាន ដូច
គ្នា ។ ក៏ឯការយល់សប្តិទាំង ៤ យ៉ាងនេះ ព្រះសេន្ទ្រៈ និងបុព្វជន
ប៉ុណ្ណោះ រមែងយល់សប្តិ ព្រោះលះវិបល្លាសមិនបាន ។ ព្រះអសេន្ទ្រៈ
ទាំងឡាយ រមែងមិនយល់សប្តិ ព្រោះលោកលះវិបល្លាសបានហើយ ។

សួរថា ក៏បុគ្គលកាលយល់សប្តិនោះ ដេកលក់យល់សប្តិ ឬភ្ញាក់
យល់សប្តិ ឬថា មិនដេកលក់មិនភ្ញាក់យល់សប្តិ ។

ឆ្លើយថា ក្នុងរឿងការយល់សប្តិនេះ លោកគួរពោលបន្ថែមត្រឹមតែបន្តិចបន្តួចទៀត ។ គ្រាដំបូង បើអ្នកដេកលក់យល់សប្តិ ក៏ត្រូវជំទាស់នឹងព្រះអភិធម្ម ។ ព្រោះថា អ្នកដេកលក់ដោយភវន្តចិត្ត ។ ភវន្តចិត្តនោះ មិនមានរូបនិមិត្តជាដើមជាអារម្មណ៍ ឬសម្បយុត្តដោយរាគៈជាដើមទេ ។ ក៏កាលបុគ្គលយល់សប្តិ ចិត្តទាំងឡាយដូច្នេះ រមែងកើតឡើងបាន ។ បើបុគ្គលភ្ញាក់យល់សប្តិ ក៏ត្រូវជំទាស់នឹងព្រះវិន័យ ។ ព្រោះថា អ្នកភ្ញាក់ យល់សប្តិឃើញវត្ថុណា, គេឃើញវត្ថុនោះ ដោយសញ្ញាហារិកចិត្ត* (ដោយចិត្តតាមប្រក្រតី) ។ ក៏ឈ្មោះថា អនាបត្តិរមែងមិនមាន ព្រោះការកន្លងល្មើសដែលភិក្ខុធ្វើដោយសញ្ញាហារិកចិត្តតែកាលអ្នកកំពុងយល់សប្តិធ្វើការកន្លងល្មើស ជាអនាបត្តិដោយចំណែកតែមួយពិត ។ បើបុគ្គលយល់សប្តិ ក្នុងពេលមិនដេកលក់ មិនភ្ញាក់ឈ្មោះថា អ្នកណា ។ មិនអាចយល់សប្តិបាន និងកាលបើយ៉ាងនោះការយល់សប្តិក៏នឹងត្រូវមិនមានពិត, និងមិនមានក៏ទេ ។ តើព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះអ្នកដេកលក់ដូចស្វាដេកលក់ ទើបយល់សប្តិ ។ សមពិតដូចពាក្យដែលព្រះនាគសេនត្ថេរៈ ពោលទុកថា “មហាបពិត្រ អ្នកត្រូវសេចក្តីលង់លក់ដូចស្វាគ្របសង្កត់ ទើបយល់សប្តិខ្ញុំឯង” ។

* វិមត្តិនៃទានីដីកា, សញ្ញាហារិកចិត្តនាគិ បដិពុទ្ធសូ បកតិវិថីចិត្តេន ប្រែថា បទថា ដោយសញ្ញាហារិកចិត្ត នោះ គឺ ដោយវិថីចិត្តតាមប្រក្រតីរបស់អ្នកភ្ញាក់ ។

ពាក្យថា អ្នកត្រូវសេចក្តីលង់លក់ដូចស្វា គឺ ប្រកបដោយការ
 ដេកលក់ដូចស្វា ។ ឧបមាដូច ការដេកលក់របស់ស្វា ផ្លាស់ប្តូររហ័ស
 យ៉ាងណា, ការលក់ណា ផ្លាស់ប្តូររហ័ស ព្រោះដេរដាស់ដោយចិត្តជា
 កុសលជាដើមរឿយ ។ ក៏យ៉ាងនោះ គឺ មានការភ្ញាក់ឡើងអំពីភវន្ត
 រឿយ ។ ក្នុងពេលដេកលក់ណាប្រព្រឹត្តទៅ បុគ្គលនោះប្រកបដោយការ
 លង់លក់នោះ រមែងយល់សប្តិ បានព្រោះហេតុនោះ ការយល់សប្តិនេះ
 ទើបជាកុសលខ្លះ ជាអកុសលខ្លះ ជាអព្យាក្រឹតខ្លះ ។ បណ្តាការយល់
 សប្តិ ៣ យ៉ាងនោះ ការយល់សប្តិរបស់អ្នកដែលយល់សប្តិថា កំពុងធ្វើ
 ការថ្វាយបង្គំព្រះចេតិយ ស្តាប់ធម៌និងសម្តែងធម៌ជាដើម គប្បីជ្រាបថា
 ជាកុសល, របស់អ្នកដែលយល់សប្តិថា កំពុងធ្វើបាប មានការសម្លាប់
 សត្វជាដើម គប្បីជ្រាបថា ជាអកុសល, ការយល់សប្តិដែលផុតពីអង្គ
 ពីរនេះ គប្បីជ្រាបថា ជាអព្យាក្រឹត ក្នុងខណៈនៃអាវជ្ជនចិត្ត និងតទាល
 មណចិត្ត ។ ការយល់សប្តិនោះ មិនអាចនាំបដិសន្ធិមកបាន ព្រោះ
 ចេតនានៃវត្ថុមានកម្លាំងខ្សោយ តែក្នុងបវត្តិកាល ដែលកុសលនិង
 អកុសលពួកដទៃទំនុកបម្រុងហើយ រមែងឱ្យវិបាកបាន និងឱ្យវិបាកបាន
 ក៏ពិតមែនហើយ តែថា ចេតនាក្នុងការយល់សប្តិ ក៏ចាត់ជាអព្វហារិ
 កពិត ព្រោះកើតក្នុងឋានដែលមិនមែនវិស័យ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើប
 ព្រះឧបាលីពោលថា វៀរលែងតែយល់សប្តិ ។

អធិប្បាយពាក្យថា សង្ឃាទិសេស

ពាក្យថា សង្ឃាទិសេស ជាឈ្មោះរបស់កងអាបត្តិនេះ ។ ព្រោះ
ហេតុនោះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបសម្ព័ន្ធក្នុងសិក្ខាបទនេះយ៉ាងនេះថា ការ
បញ្ចេញទឹកស្អុត មានសេចក្តីតម្រេក វៀរការយល់សប្តិយ៉ាងណា, យ៉ាង
នេះជាកងនៃអាបត្តិឈ្មោះសង្ឃាទិសេស ។ ក៏ឯសេចក្តីចំពោះពាក្យក្នុង
បទថា សង្ឃាទិសេស នេះថា សង្ឃដែលភិក្ខុគប្បីប្រាថ្នាក្នុងកម្មខាងដើម
និងក្នុងកម្មដែលសល់នៃកងអាបត្តិនោះ ; ព្រោះដូច្នេះ កងអាបត្តិនោះ
ទើបឈ្មោះថា សង្ឃាទិសេស ។ មានពាក្យអធិប្បាយយ៉ាងណា ? មាន
ពាក្យអធិប្បាយថា ភិក្ខុត្រូវអាបត្តិនេះហើយ គប្បីប្រាថ្នាសង្ឃ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់បរិវាស ក្នុងកម្មខាងដើមនៃការចេញចាកអាបត្តិរបស់អ្នក
ប្រាថ្នានឹងចេញ និងដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឱ្យមានត្ថ ឬ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់ការឱ្យមានត្ថ រួមជាមួយនឹងមូលាយបដិកស្សនា ក្នុងកម្ម
ជាកណ្តាល ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អញ្ជានក្នុងកម្មជាទីបំផុត ដែលសល់
អំពីកម្មជាខាងដើម ព្រោះថា បណ្តាកម្មទាំងនេះ កម្មសម្បជ្ឈិតមួយ វៀរ
សង្ឃចេញហើយ អ្នកណា ៗ មិនអាចនឹងធ្វើបាន ។ សង្ឃដែលភិក្ខុ
គប្បីប្រាថ្នាក្នុងកម្មខាងដើម និងកម្មសេសនៃកងអាបត្តិនោះ; ព្រោះ
ដូច្នេះ កងអាបត្តិនោះ ទើបឈ្មោះថា សង្ឃាទិសេស ។

ក៏ដើម្បីមិនអើពើក្នុងព្យញ្ជនៈ សម្តែងតែសេចក្តីប៉ុណ្ណោះ ទើប

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់បទោជនៈនៃបទថា សង្ឃាទិសេសនោះ ដូច្នេះថា
 “សង្ឃតែម្យ៉ាង ដែលឱ្យនូវបរិវាស ព្រោះអាបត្តិនោះ ត្រឡប់សើរីចាក
 មូលាបត្តិ ឱ្យនូវមានត្ថ ឱ្យនូវអញ្ចាន, មិនមែនភិក្ខុច្រើនរូប មិនមែន
 បុគ្គលតែ ១ រូប ; ព្រោះហេតុនោះ បានជាគាត់ហៅថា
 សង្ឃាទិសេស” ។ និងត្រាស់ហេតុនៃពាក្យទុកក្នុងគម្ពីរបរិវារៈថា ៖

“សិក្ខាបទណា ដែលគាត់ហៅថា សង្ឃាទិសេស, អ្នកចូរ
 ប្រុងស្តាប់សិក្ខាបទនោះ ដូចសម្តែងតទៅនេះ ។ សង្ឃឱ្យ
 បរិវាស ទាញមកដាក់ក្នុងមូលាបត្តិ ឱ្យមានត្ថ ឱ្យអញ្ចាន ព្រោះ
 ហេតុនោះ សិក្ខាបទនេះ គាត់ហៅថា សង្ឃាទិសេស”^១ ។

ក៏វិជ្ជានវិធី មានការឱ្យបរិវាសជាដើម ក្នុងកងអាបត្តិនោះ មក
 ហើយ ដោយពិស្តារក្នុងសមុច្ចយក្ខន្ធកៈ ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពណ៌នាវិជ្ជាន
 វិធីទាំងនោះ ក្នុងសមុច្ចយក្ខន្ធកៈនោះឯង ។

ពីរបទថា តស្សេវ វា អាបត្តិ និកាយស្ស : ជាឈ្មោះរបស់
 កងអាបត្តិនោះឯង មានសេចក្តីថា (ម្យ៉ាងទៀត កម្មជាឈ្មោះសម្រាប់
 ហៅ) ប្រជុំនៃអាបត្តិនោះឯង ។ ក្នុងព្រះបាលីនោះ អាបត្តិនេះ មាន
 ត្រឹមតែមួយប៉ុណ្ណោះ ក៏ពិតមែនហើយ, តែថា និកាយសព្វលោកពោល
 ដោយ រុទ្ធិ សព្វ ឬដោយវេហារដែលហៅចំណែកទាំងឡាយរួមគ្នា ដូច
 ខន្ធសព្វក្នុងពាក្យថា វេទនាខន្ធមួយ វិញ្ញាណខន្ធមួយ ដូច្នេះជាដើម ។

១. វិន. បរិ. គាថាសង្គណិក. ១៣. ១១៩/១៣៥ ។

អធិប្បាយបទភាជនី អំពីហេតុឱ្យបញ្ចេញទឹកសុក្ក

[៤] លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ចែកសិក្ខាបទ ដែលព្រះអង្គឧទ្ទេសទុកតាមលំដាប់យ៉ាងនោះហើយ ឥឡូវនេះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា អង្គត្រូវបេមោចេតិ : ភិក្ខុញ្ញាំងទឹកសុក្កឱ្យឃ្លាតចេញក្នុងរូបខាងក្នុង(អវយវៈខនឯង) ជាដើម ដើម្បីសម្តែងឧបាយ កាលសេចក្តីប្រាថ្នា និងវត្ថុនៃសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ភិក្ខុ ដែលដល់ការបញ្ចេញទឹកសុក្កនេះ ។

ពិតមែន ក្នុងចំណែកទាំង ៤ មានឧបាយជាដើមនេះ ឧបាយទ្រង់សម្តែងហើយដោយ ៤ បទ មានអង្គត្រូវបេមោចេតិ ព្រោះថា ភិក្ខុគប្បីបញ្ចេញក្នុងរូបខាងក្នុងខ្លះ ក្នុងរូបខាងក្រៅខ្លះ ក្នុងរូបទាំងពីរខ្លះ គប្បីពើងចង្កេះក្នុងអាកាសបញ្ចេញខ្លះ ។ ឧបាយដទៃក្រៅអំពីនេះ មិនមាន ។ ក្នុងឧបាយនោះ ភិក្ខុព្យាយាមបញ្ចេញក្នុងរូបក្តី ព្យាយាមបញ្ចេញដោយរូបក្តី គប្បីជ្រាបថា “បញ្ចេញក្នុងរូបទាំងអស់នោះ ព្រោះថា កាលមានរូបទើបលោកបញ្ចេញបាន, មិនមានរូប បញ្ចេញមិនបាន ដូច្នេះឯង ។

ចំណែកកាលទ្រង់សម្តែងដោយ ៥ បទ មានរាគៈឧបត្ថម្ភជាដើម ។ ពិតមែន កាលអង្គជាតិណា គួរដល់ការងារមាន ភិក្ខុទើបបញ្ចេញបាន, អង្គជាតិនោះ រមែងជាអវយវៈគួរដល់ការងារ ក្នុងកាលដែលរាគៈឧបត្ថម្ភជាដើម (ក្នុងវេលាមានសេចក្តីតម្រេកជំនួយកម្លាំងជាដើម) កាលដទៃក្រៅអំពីនេះ រមែងមិនមានព្រោះថា វៀរចាកកាលដែល

រាគៈឧបត្ថម្ភជាដើមនោះចេញហើយ កាលផ្សេងៗមានពេលព្រឹកជាដើម នឹងជាទីកំណត់ ក្នុងការឱ្យឃ្លាតមិនបានទេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នាទ្រង់សម្តែង ដោយ ១០ បទ មានបទថា អាភេត្យត្ថាយ ជាដើម ។ ពិតមែន ភិក្ខុ រមែងឱ្យឃ្លាតតាមប្រភេទនៃសេចក្តីប្រាថ្នាបែបនេះ, មិនមែនដោយប្រការ យ៉ាងដទៃទេ, ចំណែកវត្ថុនៃសេចក្តីប្រាថ្នាទី ៩ ទ្រង់សម្តែងដោយ ១០ បទ មានន័យបទជាដើម ។ ពិតមែន ភិក្ខុកាលនឹងសាកល្បង រមែង សាកល្បងដោយអំណាចនៃពណ៌ខៀវជាដើម យ៉ាងណាមួយ, ពណ៌ដទៃ ផុតពីពណ៌ទាំងនោះទៅ រមែងមិនមាន ដូច្នេះឯង ។

[៥] តពីនេះទៅ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា អដ្ឋត្ថបេតិ អដ្ឋត្ថឧបាទិន្នបេ : ត្រង់ពាក្យថា ក្នុងរូបខាងក្នុងសេចក្តីថា ក្នុងរូប ដែលមានវិញ្ញាណចូលទៅអាស្រ័យនៅជាខាងក្នុងជាដើម ដើម្បីប្រកាស បទទាំងឡាយ មានអដ្ឋត្ថបបទជាដើមទាំងនេះឯង ។ បណ្តាបទទាំង នោះ បទថា អដ្ឋត្ថំ ឧបាទិន្នបេ គឺក្នុងរូបផ្សេងៗ មានដៃជាដើម របស់ខ្លួន ។

បទថា ពហិទ្ធា ឧបាទិន្នេ : ក្នុងរូបដែលមានវិញ្ញាណក្តី ជាខាង ក្រៅ គឺ ក្នុងរូបបែប(អដ្ឋត្ថ)ដូចគ្នានោះ ដែលជារបស់អ្នកដទៃ ។

បទថា អនុបាទិន្នេ : ក្នុងរូបដែលឥតវិញ្ញាណក្តី គឺ ក្នុងរូប

ផ្សេង ៗ មានប្រហោងនៃសោត្វរជាដើម ។

បទថា តទុកយេ : ក្នុងរូបខាងក្នុងនិងរូបខាងក្រៅ គឺ ក្នុងរូប
របស់ខ្លួន និងរបស់អ្នកដទៃ ។ ការឱ្យទឹកសុក្កឃ្លាត ដែលព្រះមានព្រះ
ភាគត្រាស់ដោយអំណាចសេចក្តីព្យាយាមក្នុងរូបទាំងពីរ ។ ការឱ្យទឹក
សុក្កឃ្លាត រមែងមានបាន សូម្បីក្នុងសេចក្តីព្យាយាមរួមគ្នាដោយរូបរបស់
ខ្លួន និងដោយអនុបាទិទ្ធរូប ។

ពីរបទថា អាកាសេ វាយមន្តស្ស : ដែលកំពុងព្យាយាមទៅក្នុង
អាកាស សេចក្តីថា មិនព្យាយាមដោយរូបអ្វីឡើយ គ្រវីអង្គជាតិទៅមក
ដោយប្រយោគ គឺ ការពើងចង្កេះក្នុងអាកាសតែម្យ៉ាង ។

បទថា រាគូបត្ថម្ភេ : ព្រោះសេចក្តីឧបត្ថម្ភដោយរាគៈ សេចក្តី
ថា ក្នុងវេលាអង្គជាតិកើតសេចក្តីតម្រេក ព្រោះរាគៈមានកម្លាំង ឬព្រោះ
សេចក្តីតម្រេក ។ មានអធិប្បាយថា កាលអង្គជាតិកើតសេចក្តីរឹងឡើង
ហើយ ។

ពីរបទថា កម្មនិយំ ហោតិ សេចក្តីថា អង្គជាតិជាអវយវៈ គួរ
ដល់ការងារក្នុងការឱ្យឃ្លាត គឺ សមគួរដល់ការព្យាយាម ក្នុងអជ្ឈត្ថរូបជា
ដើម ។

បទថា ឧបាលិច្ឆាណាកន្ថបត្ថម្ភ ៖ ព្រោះសេចក្តីឧបត្ថម្ភ
 ដោយដង្កូវរមាស់រោល សេចក្តីថា កាលអង្គជាតិត្រូវឧបត្ថម្ភឱ្យកើត
 តម្រេក ព្រោះដង្កូវរមាស់រោល ។ ដែលឈ្មោះថា ដង្កូវរមាស់ ជាសត្វ
 តូច ៗ មានរោម, អង្គជាតិ ដែលរោមរបស់សត្វតូច ៗ ទាំងនោះពាល់
 ត្រូវ ក៏រមាស់ហើយ (អង្គជាតិ)ឡើងវិញ ។ ក្នុងបាលីនោះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគត្រាស់ថា “ព្រោះដង្កូវរមាស់រោល” (ក៏) ព្រោះរោមទាំងនោះ
 រមែងសម្រេចដូចទិចអង្គជាតិ ។ តែដោយសេចក្តីមានអធិប្បាយថា
 ព្រោះត្រូវរោមរបស់ដង្កូវរមាស់ចុចឬចាក់ ។

ពាក្យថា អរោគោ ភវិស្សាមិ ៖ ដើម្បីប្រយោជន៍មិនឱ្យមាន
 រោគ សេចក្តីថា យើងឱ្យទឹកសុក្កឃ្លាតហើយនឹងជាអ្នកមិនមានរោគ ។

ពាក្យថា សុខវេទនំ ឧប្បទេស្សាមិ ៖ អញនឹងញ៉ាំងសុខវេទនា
 ឱ្យកើតឡើង សេចក្តីថា សុខវេទនាយ៉ាងណា រមែងមានព្រះការឱ្យ
 ឃ្លាត គឺ ព្រោះកើតការបញ្ចេញ និងព្រោះទឹកសុក្កឃ្លាតហើយជាបច្ច័យ,
 យើងនឹងញ៉ាំងសុខវេទនានោះ ឱ្យកើតឡើង ។

ពាក្យថា ភេសជ្ជំ ភវិស្សតិ ៖ ទឹកសុក្កនេះនឹងបានជាថ្នាំ
 សេចក្តីថា ទឹកសុក្កដែលយើងឱ្យឃ្លាតហើយនេះ នឹងជាថ្នាំប្រភេទណា
 មួយនោះឯង ។

ពាក្យថា ធានំ ទស្សនិម្ពាណំ : អញ្ជនឹងឱ្យទឹកស្អាតជាទាន សេចក្តីថា យើងធ្វើឱ្យឃ្លាតហើយ នឹងឱ្យទានដល់សត្វតូចៗ មានរុយនិងស្រមោចជាដើម ។

ពាក្យថា បុព្វំ ភវិស្សតិ : ទឹកស្អាតនេះនឹងជាបុណ្យ សេចក្តីថា កាលយើងបញ្ចេញឱ្យជាទានដល់រុយជាដើម នឹងជាបុណ្យ ។

ពាក្យថា យញ្ញំ យជិស្សនិម្ពាណំ : អញ្ជនឹងបូជាទឹកស្អាតជាគ្រឿងយញ្ញ សេចក្តីថា យើងធ្វើឱ្យឃ្លាតហើយ នឹងបូជាយញ្ញដល់ពួករុយជាដើម មានអធិប្បាយថា យើងនឹងពោលបទមន្តយ៉ាងណាមួយ ហើយឱ្យ ។

ពាក្យថា សន្តំ គមិស្សនិម្ពាណំ : អញ្ជនឹងទៅកាន់ស្ថានសួគ៌, សេចក្តីថា យើងនឹងទៅឋានសួគ៌, ដោយការបញ្ចេញឱ្យទានដល់ពួករុយជាដើម ដោយបុណ្យ ឬដោយយញ្ញវិធី ។

ពាក្យថា វីជំ ភវិស្សតិ : ទឹកស្អាតនឹងជាពូជ សេចក្តីថា នឹងជាពូជដើម្បីទារក ជាអ្នកបន្តវង្សត្រកូល ។ អធិប្បាយថា រមែងបញ្ចេញដោយប្រាថ្នាយ៉ាងនេះថា បុត្រនឹងកើតដោយពូជរបស់យើងនេះ ។

បទថា វីមសត្ថាយ : អញ្ជនឹងល្បងមើល គឺ ដើម្បីត្រូវការដឹង ។

ក្នុងពាក្យថា នីលំ ភវិស្សតិ : ទឹកស្អាតនឹងជាពណ៌ខៀវជាដើម

បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបសេចក្តីយ៉ាងនេះថា យើងនឹងដឹងមុនថា ទឹកសុក្កដែល យើងបញ្ចេញហើយ នឹងជាពណ៌ខៀវ ឬពណ៌យ៉ាងណាមួយ មានពណ៌ លឿងជាដើម ។

បទថា ទិដ្ឋាធិប្បាយោ : ភិក្ខុមានចំណងក្នុងការលេង គឺ ខ្វល់ ខ្វាយក្នុងការលេង ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ភិក្ខុរមែងបញ្ចេញលេង ដោយសេចក្តីប្រាថ្នានោះ ។ ។

អធិប្បាយសុទ្ធិកសង្ឃាទិសេស

[៦] ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនឹងទ្រង់សម្តែងអាការ ដែលភិក្ខុឱ្យទឹកសុក្កឃ្លាត ត្រូវអាបត្តិ និងចំនួនប្រភេទអាបត្តិដោយ អំណាចនៃបទទាំងអស់នោះ ក្នុងព្រះតម្រាស់ដែលត្រាស់ទុកថា អដ្ឋត្ថរូប មោចេតិ ជាដើម ទើបត្រាស់ដោយព្រះតម្រាស់ មានជា ដើមថា “ភិក្ខុគិតចំពោះរូបខាងក្នុងក៏ព្យាយាមទាល់តែទឹកសុក្កឃ្លាតចេញ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស” ដូច្នេះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ចេតេតិ សេចក្តីថា រមែងមានចំណង ក្នុងចិត្តថា ទឹកសុក្កចូរឃ្លាត ដោយចេតនាដែលត្រេកអរក្នុងការឱ្យឃ្លាត ។

បទថា ឧបក្កមតិ សេចក្តីថា រមែងធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ដ៏សម គួរដល់ការតាំងចិត្តនោះ ។

បទថា មុច្ចតិ សេចក្តីថា កាលភក្តិមានតម្រេកយ៉ាងនោះ ព្យាយាម ដោយការព្យាយាមដែលសមគួរដល់ការមានតម្រេកនោះ ទឹក សុក្ករមែងឃ្លាតចាកឋាន ។

ពាក្យថា អាបត្តិ សច្ចាធិសេសសង្ឃ សេចក្តីថា រមែងត្រូវអាបត្តិ ឈ្មោះសង្ឃាទិសេស ដល់ភក្តិនោះ ដោយអង្គទាំង ៣ នេះ ។ សូម្បី ក្នុង២៨ បទដ៏សេសមានបទថា ពហិទ្ធារូបេ ជាដើម ក៏ន័យនេះ ។

ក៏ក្នុងបញ្ចកៈទាំង ៤ នេះ បណ្ឌិតគប្បីនាំអាបត្តិពីរពាន់ចេញមក សម្តែង ។ សម្តែងយ៉ាងណា ? គឺ កាលភក្តិបញ្ចេញទឹកសុក្កពណ៌ខៀវ ដើម្បីប្រយោជន៍មិនឱ្យមានរោគ ក្នុងវេលាកើតសេចក្តីតម្រេក ក្នុងរូបខាង ក្នុងជាដំបូង រមែងត្រូវអាបត្តិតែមួយ, ជាអាបត្តិ ៩ ទៀត ដោយ អំណាចបញ្ចេញទឹកសុក្កពណ៌លឿងជាដើម ក្នុងរូបខាងក្នុងនុ៎ះឯង ដើម្បី ប្រយោជន៍មិនឱ្យមានរោគ ក្នុងវេលាមានសេចក្តីតម្រេក ; ដូច្នេះ ទើប រួមជាអាបត្តិ ១០ ។ ដូចឧបមាថា ដើម្បីប្រយោជន៍មិនឱ្យមានរោគ មាន អាបត្តិ ១០ យ៉ាងណា, ដើម្បីប្រាថ្នា ៩ បទ មានសុខបទជាដើម ក៏ មានអាបត្តិ ៩០ ព្រោះចែកចេញទៅក្នុងមួយបទ ៗ ជាអាបត្តិ ១០ ៗ ដូច្នេះ ។ អាបត្តិ ៩០ ទាំងនេះ បូកនឹងអាបត្តិពីមុន ១០ ដោយប្រការ យ៉ាងនេះ; ដូច្នេះ ទើបត្រូវអាបត្តិ ១០០ ក្នុងវេលាកើតតម្រេកដំបូង ។

ដូចក្នុងវេលាកើតតម្រេក មានអាបត្តិ ១០០ យ៉ាងណា, សូម្បីក្នុងឧបត្ថម្ភ ៤ យ៉ាង មានឈឺឧប្បារៈជាដើម ក៏មានអាបត្តិ ៤០០ ព្រោះចែកឧបត្ថម្ភ តែម្យ៉ាង ។ ចេញទៅជាអាបត្តិ ១០០ ។ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ អាបត្តិទាំង ៤០០ នេះ និងអាបត្តិពីមុន ១០០ ដូចពោលមកនេះ ទើបជាអាបត្តិ ៥០០ ដោយអំណាចនៃការឧបត្ថម្ភ ៥ យ៉ាង, ក្នុងរូបខាងក្នុងជាដំបូង ។ ក្នុងរូបខាងក្នុងមានអាបត្តិ ៥០០ យ៉ាងណា, ក្នុងរូបខាងក្រៅ ក៏មាន អាបត្តិ ៥០០ ក្នុងរូបខាងក្នុងនិងរូបខាងក្រៅ ក៏មានអាបត្តិ ៥០០, កាល ភិក្ខុពើងចង្កេះក្នុងអាកាស ក៏មានអាបត្តិ ៥០០ យ៉ាងនោះដែរ; បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបអាបត្តិទាំងអស់ ២,០០០ ដោយអំណាចបញ្ចកៈទាំង ៤ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

អធិប្បាយខណ្ឌចក្កនិងពន្ធចក្កជាដើម

[៧-២០] ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ព្រះបាលីមាន សេចក្តីវិចិត្រទៅដោយប្រភេទនៃខណ្ឌចក្ក និងពន្ធចក្កជាដើមថា “ដើម្បី ប្រយោជន៍មិនឱ្យមានរោគ និងដើម្បីសេចក្តីសុខ” ដូច្នេះ ក៏ដើម្បីសម្តែង ថា “កាលមានការបញ្ចេញទឹកស្អាតឱ្យឃ្លាត ដោយសេចក្តីព្យាយាម ដោយចំណង់ក្នុងចិត្តរបស់ភិក្ខុដែលចាប់ (អង្គជាតិ) តាមលំដាប់ ឬ ខុសលំដាប់ ឬខាងក្រោមក្នុង១០ បទ មានបទថា អាភោគ្យត្ថាយ ជា

ដើមមុន ហើយចាប់ខាងលើក្តី ចាប់ខាងលើហើយចាប់ខាងក្រោមក្តី ចាប់
ទាំងពីរខាងហើយឈប់នៅត្រង់កណ្តាលក្តី ចាប់ត្រង់កណ្តាលហើយ
កន្ត្រាក់ទៅទាំងពីរខាងក្តី ចាប់ឱ្យមានមូលរួមគ្នាទាំងអស់ក្តី ឈ្មោះថា
សេចក្តីខុសសង្កេត រមែងមិនមាន” ។

[២១] ក្នុងព្រះបាលីនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ខណ្ឌចក្កទីមួយ
ប្រកបអាណាគ្យបទ ដោយគ្រប់ ៗ បទ យ៉ាងនេះថា “ដើម្បីមិនឱ្យមាន
រោគ និងដើម្បីសេចក្តីសុខ ដើម្បីមិនឱ្យមានរោគ និងដើម្បីភេសជ្ជៈ”
ដូច្នេះជាដើម, ទ្រង់ប្រកបសុខបទជាដើមគ្រប់ ៗ បទ នាំមកដរាបដល់
បទជាលំដាប់ដែលបន្ទាប់ពីខ្លួនទៅ ហើយត្រាស់ ៩ ពន្ធចក្ក, ដោយ
ប្រការដូចពោលមកនេះ ទើបជាចក្ក មានមូលមួយជាមួយគ្នា ១០
ចក្ក ។ ចក្កទាំងនោះ និងដោយចក្កមានមូលពីរជាដើម ដែលអ្នកសិក្សា
គប្បីជ្រាបសេចក្តីឱ្យបានពិស្តារ ដោយការមិនកាន់ច្រឡំ ។ ចំណែក
សេចក្តីក្នុងឯកមូលចក្កនេះ ប្រាកដច្បាស់ហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ត្រាស់
ចក្កទាំងឡាយ សូម្បីក្នុងទឹកសុក្កពណ៌ខៀវជាដើម ដោយន័យមានជាដើម
ថា “ភិក្ខុគិត បញ្ចេញទឹកសុក្កពណ៌ខៀវ និងពណ៌លឿង ក៏ព្យាយាម”
ដូច្នេះ ដូចក្នុង១០ បទ មានបទថា ដើម្បីមិនឱ្យមានរោគជាដើម
ដូច្នេះ ។ សូម្បីចក្កទាំងនោះ ក៏គួរជ្រាបឱ្យបានពិស្តារដោយការមិនកាន់
ច្រឡំ ។ ចំណែកសេចក្តីសូម្បីក្នុងចក្កទាំងឡាយនេះ ក៏ប្រាកដច្បាស់

ហើយដូចគ្នា ។ ត្រាស់មិស្សកចក្កមួយទៀតប្រកបបទក្រោយ នឹងបទ
ដើមយ៉ាងនេះ គឺ បទមួយរួមនឹងបទមួយ ពីរបទរួមនឹងពីរបទ ។ ល ។
ដប់បទរួមនឹងដប់បទ ថា អាហេត្យត្ថពុ នីលពុ អាហេត្យត្ថពុ
សុខត្ថពុ នីលពុ បីតកត្ថពុ ដូច្នេះជាដើម ។

[២៨-៤០] ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ចក្កដោយន័យមាន
ជាដើមថា “ភិក្ខុគិតថា អញនឹងបញ្ចេញទឹកសុក្កពណ៌ខៀវ ក៏ព្យាយាម
(បែរជា) ទឹកសុក្កពណ៌លឿង ឃ្លាតចេញវិញ” ដូច្នេះ ដើម្បីសម្តែង
ន័យនេះ ព្រោះកាលភិក្ខុមានតម្រេកព្យាយាមថា “នឹងបញ្ចេញទឹកសុក្ក
ពណ៌ខៀវ ត្រាទឹកសុក្កពណ៌ខៀវជាដើមឃ្លាតក្តី មានតម្រេកព្យាយាម
ដោយអំណាចនៃទឹកសុក្កពណ៌លឿងជាដើម កាលទឹកសុក្កពណ៌លឿងជា
ដើមក្រៅនេះ ឃ្លាតចេញក្តី មិនមានការខុសសង្កេតឡើយ តពីនោះ ទ្រង់
ប្រកបបទក្រោយទាំងអស់ដោយ ៩ បទ មានន័យបទជាដើម ហើយ
ត្រាស់ឱ្យឈ្មោះថា កុច្ឆិចក្ក ។ តពីនោះ ទ្រង់ប្រកប ៩ បទ មាន
បីតកបទជាដើម ចូលជាមួយនឹងន័យបទត្រឹមតែមួយបទ ហើយត្រាស់ឱ្យ
ឈ្មោះថា បិដ្ឋិចក្ក ។ តពីនោះ ទ្រង់ប្រកប ៩ បទ មានលោហិតកបទ
ជាដើម ចូលជាមួយនឹងបីតកបទតែមួយប៉ុណ្ណោះ ហើយត្រាស់ទុតិយ
បិដ្ឋិចក្ក ។ ទ្រង់ប្រកប ៩ បទ ៗ ក្រៅនេះ ជាមួយនឹងលោហិតកបទជា

ដើមយ៉ាងនោះ ហើយត្រាស់ ៨ ចក្កពួកដទៃ ; ព្រោះដូច្នេះ គប្បីជ្រាប
បដិច្ចក្កមានគតិ ១០ យ៉ាង ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[៤១] ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងគុកាបត្តិតែម្យ៉ាង ដោយ
ពិស្តារដោយអំណាចនៃចក្កមិនមែនតិច មានខណ្ឌចក្កជាដើមយ៉ាងនេះ
ហើយ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងគុកាបត្តិ លហុកាបត្តិ និងអនាបត្តិ ដោយ
អំណាចនៃអង្គប៉ុណ្ណោះ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា “ភិក្ខុគិត ក៏ព្យាយាម,
ទាល់តែទឹកស្អក្តឃ្លាតចេញ” ដូច្នេះ ។

បណ្តាន័យទាំងនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់គុកាបត្តិដល់ព្រម
ដោយអង្គ ៣ ព្រោះការព្យាយាមបញ្ចេញអសុច្ចៃនៃភិក្ខុ ដែលមានតម្រេក
ដើម្បីត្រូវការមិនមានរោគជាដើម ក្នុងវេលាកើតមានសេចក្តីតម្រេកជា
ដើម ក្នុងអជ្ឈត្ថរបជាដើម សូម្បីដោយន័យមុននុ៎ះឯង ។ ត្រាស់
លហុកាបត្តិ គឺ អាបត្តិបុល្លច័យ សម្រេចដោយអង្គ ២ ក្នុងកាលមិន
មានការបញ្ចេញនៃភិក្ខុដែលមានតម្រេក និងព្យាយាមដោយន័យទីពីរ ។
ត្រាស់អនាបត្តិដោយ ៦ ន័យ មានន័យថា “ភិក្ខុគិត (តែ) មិនព្យាយាម
(ក៏ស្រាប់តែ) ទឹកស្អក្តឃ្លាតចេញឯង” ដូច្នេះជាដើម ។ ក៏សេចក្តីផ្សេង
គ្នានៃអាបត្តិ និងអនាបត្តិនេះ ល្អិតសុខុម ; ព្រោះដូច្នេះ ព្រះវិន័យ
ធរគួរកំណត់ចំណាំឱ្យល្អ ត្រាកំណត់ឱ្យល្អហើយ ត្រូវសាកសួរដល់

សេចក្តីរឿងស គប្បីប្រាប់អាបត្តិ ឬអនាបត្តិ ឬគប្បីធ្វើវិន័យកម្ម ។ ពិត
មែន ព្រះវិន័យធរកាលកំណត់មិនបាន ធ្វើកិច្ចការទៅ រមែងដល់សេចក្តី
លំបាក និងមិនអាចកែនូវបុគ្គលដូច្នោះបាន ដូចពេទ្យដែលមិនដឹងដើម
ហេតុនៃរោគហើយផ្សំថ្នាំដូច្នោះ ។

វិធីកំណត់ក្នុងអធិការពោលដោយសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃអាបត្តិ និង
អនាបត្តិនោះ ដូចតទៅនេះ ៖

ភិក្ខុដែលមកព្រោះសេចក្តីរឿងស ដែលព្រះវិន័យធរគប្បីសួរ ៣
ដងថា “លោកត្រូវដោយប្រយោគណា ដោយសេចក្តីតម្រកណា” ។
បើគ្រាដំបូងលោកពោលម្យ៉ាង ហើយខាងក្រោយពោលយ៉ាងដទៃផ្សេង
ទៀត មិនពោលដោយមកតែមួយ, គប្បីពោលជាសំនៀងលោកថា
លោកមិននិយាយមកមួយ និយាយដោះខ្លួនទៅ, យើងមិនអាចធ្វើ
វិន័យកម្មដល់លោកបាន, លោកចូរទៅស្វែងរកសេចក្តីស្ម័គ្រចុះ ។ ក៏បើ
លោកពោលអះអាងដោយមកតែមួយប៉ុណ្ណោះដល់ ៣ ដង, ធ្វើខ្លួនឱ្យ
ច្បាស់តាមសេចក្តីពិត, លំដាប់នោះ ព្រះវិន័យធរគប្បីពិចារណាប្រយោគ
១១ ដោយអំណាចនៃរាគៈ ១១ យ៉ាង ដើម្បីវិនិច្ឆ័យអាបត្តិ អនាបត្តិ
គរុកាបត្តិ និងលហុកាបត្តិរបស់លោក ។

អធិប្បាយរាគៈនិងប្រយោគ ១១ យ៉ាង

បណ្ណារាគៈនិងប្រយោគ ១១ នោះ រាគៈ ១១ ទាំងនេះ គឺ
 សេចក្តីត្រេកអរដើម្បីឱ្យឃ្លាត ១ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងខណៈឃ្លាត ១
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាលអសុចិឃ្លាតហើយ ១ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងមេប៉ុន
 ១ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងផស្សៈ ១ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងរមាស់ ១ សេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងការមើល ១ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកិរិយាអង្គុយ ១ សេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងពាក្យនិយាយ ១ សេចក្តីស្រឡាញ់អាស្រ័យផ្ទះ ១ សេចក្តី
 ត្រេកអរដោយមែកឈើដែលគប្បីកាច់បាន ១ ។

ក្នុងរាគៈ ១១ យ៉ាងនោះ គប្បីជាបរិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

១. មោចនស្សាទៈ សេចក្តីត្រេកអរដើម្បីឱ្យទឹកសុក្កឃ្លាតចេញ
២. មុច្ឆនស្សាទៈ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងខណៈអសុចិឃ្លាតចេញ
៣. មុត្តស្សាទៈ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកាលអសុចិឃ្លាតហើយ
៤. មេប៉ុនស្សាទៈ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងមេប៉ុន
៥. ផស្សស្សាទៈ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងផស្សៈ
៦. កណ្តរនស្សាទៈ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងរមាស់
៧. ទស្សនស្សាទៈ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងការមើល
៨. និស្សជ្ជស្សាទៈ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងកិរិយាអង្គុយ

៩. វាចស្សាទៈ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងពាក្យនិយាយ

១០. គេហសីតបេមៈ សេចក្តីស្រឡាញ់អាស្រ័យផ្ទះ

១១. វេនភន្តិយៈ (របស់កំណាន់ចិត្ត) រុក្ខាអវយវៈយ៉ាងណាមួយ មានផ្កាឈើនិងផ្លែឈើជាដើម ដែលគេកាច់យកមកពីព្រៃ ។

ក៏បណ្តាបទទាំង ១១ នេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់រាគៈ ដោយលើកសេចក្តីត្រេកអរ ដែលសម្បយុត្តជាប្រធានដោយ ៩ បទ ត្រាស់សរុបដោយបទតែមួយ, ត្រាស់ដោយវត្ថុ ដោយបទតែមួយ ។ ពិតមែនវេនភន្តិៈ ជាទីតាំងនៃរាគៈ, មិនមែនជារាគៈ ។ តែប្រយោគ (ក្នុងការបញ្ចេញ) ព្រះវិន័យធរគប្បីជ្រាប ដោយអំណាចនៃរាគៈទាំងនេះ ដោយន័យដូចពោលតទៅនេះ ៖

ក្នុងសេចក្តីត្រេកអរដើម្បីឱ្យទឹកសុក្កឃ្លាតចេញ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុមានតម្រេក និងត្រេកអរដោយមោចនស្សាទចេតនាព្យាយាម, អសុចិយ្ហាត ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស, កាលភិក្ខុមានតម្រេក និងត្រេកអរដោយចេតនាយ៉ាងនោះដូចគ្នា ព្យាយាម, តែអសុចិមិនឃ្លាតត្រូវអាបត្តិចុល្លច័យ, បើថា ក្នុងវេលាដេក ភិក្ខុត្រូវរាគៈគ្របសង្កត់ យកភ្លៅភ្លៀត ឬ ដៃក្តាប់អង្គជាតិយ៉ាងណែន ហើយស៊ីលក់ទៅទាំងដែលនៅមានសេចក្តីស្សាហ៍ដើម្បីត្រូវការនឹងបញ្ចេញ ក៏កាលភិក្ខុនោះស៊ី

លក់ អសុចិយ្ហាតចេញ, ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស, ប្រសិនបើថា លោក
ញ៉ាំងរាគៈដែលគ្របសង្កត់នោះ ឱ្យស្ងប់ដោយមនសិការអសុភៈ មានចិត្ត
បរិសុទ្ធសិន្ទីលក់ទៅ, សូម្បីអសុចិយ្ហាតក្នុងខណៈ លោកសិន្ទីលក់ជា
អនាបត្តិ ។

ក្នុងសេចក្តីត្រេកអរខណៈឃ្លាត គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុត្រេកអរនឹងអសុចិ ដែលកំពុងឃ្លាតដោយធម្មតារបស់វា មិន
ព្យាយាម, អសុចិឃ្លាត ជាអនាបត្តិ ។ ក៏ប្រសិនបើថា លោកត្រេកអរ
នឹងអសុចិដែលកំពុងឃ្លាត រមែងព្យាយាម, កាលអសុចិឃ្លាតហើយ
ដោយសេចក្តីព្យាយាមនោះ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។ ក្នុងមហាបច្ច័រ
ពោលថា កាលអសុចិឃ្លាតដោយធម្មតារបស់វា លោកចាប់អង្គជាតិទុក
ដោយគិតថា “កុំប្រលាក់សំពត់កាសាវៈ ឬ សេនាសនៈ” ទៅកាន់ទីមាន
ទឹក ដើម្បីជម្រះសម្អាត រមែងគួរ ។

ក្នុងសេចក្តីត្រេកអរកាលអសុចិឃ្លាតហើយ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ
ដូច្នេះ ៖

កាលអសុចិឃ្លាត គឺ ឃ្លាតចាកឋានដោយធម្មតារបស់វាហើយ
កាលភិក្ខុត្រេកអរជាខាងក្រោយ អសុចិឃ្លាត វៀរចាកការព្យាយាម ជា
អនាបត្តិ ។ បើលោកត្រេកអរ ព្យាយាមត្រង់និមិត្ត ដើម្បីត្រូវការឱ្យឃ្លាត
ទៀត ហើយឱ្យឃ្លាត ជាសង្ឃាទិសេស ។

ក្នុងសេចក្តីត្រេកអរក្នុងមេថុន គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖
 ភិក្ខុចាប់មាតុគ្រាមដោយសេចក្តីតម្រេកក្នុងមេថុន អសុចិយ្យាត
 ព្រោះប្រយោគនោះ ជាអនាបត្តិតៃការចាប់ពាល់ (មាតុគ្រាម) ដូច្នេះ
 ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះជាប្រយោគនៃមេថុនធម្ម ។ កាលដល់ទីបំផុត
 ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ ប្រសិនបើភិក្ខុមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងមេថុន
 ត្រឡប់ត្រេកអរព្យាយាមត្រង់និមិត្ត ដើម្បីត្រូវការនឹងបញ្ចេញ ហើយ
 បញ្ចេញ, ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យសេចក្តីត្រេកអរក្នុងផស្សៈ ដូចតទៅនេះ ៖
 ផស្សៈមាន ២ យ៉ាង ផស្សៈខាងក្នុង១ ផស្សៈខាងក្រៅ ១ ។
 គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងផស្សៈដែលជាខាងក្នុងជាមុនសិន ៖
 កាលភិក្ខុលេងនិមិត្តរបស់ខ្លួនដោយគិតថា “យើងដឹងថា រឹង
 ឬ ទន់” ក្តី ដោយការរើសក្តី អសុចិយ្យាត ជាអនាបត្តិ ។ បើលោក
 លេងដោយត្រេកអរ ព្យាយាមត្រង់និមិត្ត ដើម្បីប្រាថ្នានឹងបញ្ចេញ ហើយ
 បញ្ចេញ, ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

ចំណែកក្នុងផស្សៈខាងក្រៅ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖
 កាលភិក្ខុស្ដាប់អង្គែលអវយវៈតូចធំរបស់មាតុគ្រាម និងឱបរិត
 ដោយសេចក្តីតម្រេកក្នុងការត្រដុសអង្គែលកាយ អសុចិយ្យាត ជា

អនាបត្តិ ។ តែលោកត្រូវកាយសំសគ្គសង្ឃទិសេស ។ បើថា ភិក្ខុមាន
តម្រេកក្នុងការស្ថាបអង្គែលកាយ ត្រឡប់ត្រេកអរព្យាយាមត្រង់និមិត្ត
ដើម្បីត្រូវការបញ្ចេញ ហើយបញ្ចេញ, ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស សូម្បី
ព្រោះការបញ្ចេញទឹកស្អុកជាបច្ច័យ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យសេចក្តីត្រេកអរក្នុងរមាស់ ដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុអេះនិមិត្តដែលកំពុងរមាស់ ដោយអំណាចនៃរោគរមាស់
មានរោគជំនួចពិស រោគកម្រិន រោគរលកកែវ និងសត្វល្អិតជាដើម
យ៉ាងណាមួយ ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងសេចក្តីរមាស់ប៉ុណ្ណោះ អសុចិ
ឃ្លាត ជាអនាបត្តិ ។ ភិក្ខុមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងរមាស់ ត្រឡប់ត្រេកអរ
ព្យាយាមត្រង់និមិត្ត ដើម្បីត្រូវការនឹងបញ្ចេញ ហើយបញ្ចេញ ត្រូវអាបត្តិ
សង្ឃទិសេស ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការមើល ដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុសម្លឹងមើលឱកាសដែលមិនសមគួរ (អង្គកំណើត) របស់
មាតុគ្រាមរឿយ ។ ដោយអំណាចសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងការមើលអសុចិ
ឃ្លាត ជាអនាបត្តិ ។ តែត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះសម្លឹងមើលទីមិនមែន
ឱកាសដ៏សមគួរនៃមាតុគ្រាម ។ បើភិក្ខុត្រេកអរក្នុងការមើល ត្រឡប់
ត្រេកអរព្យាយាមត្រង់និមិត្ត ដើម្បីត្រូវការនឹងបញ្ចេញ ហើយបញ្ចេញ

ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការអង្គុយ ដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុអង្គុយ ដោយការត្រេកអរនឹងការអង្គុយក្នុងទីកំបាំងជាមួយនឹងមាតុត្រាម អសុចិយ្យាត ជាអនាបត្តិ ។ តែព្រះវិន័យធរគប្បីពិន័យលោកដោយអាបត្តិ ដែលត្រូវព្រោះការអង្គុយក្នុងទីកំបាំងជាបច្ច័យ ។ បើភិក្ខុមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការអង្គុយ ហើយត្រឡប់ត្រេកអរ ព្យាយាមត្រង់និមិត្ត ដើម្បីត្រូវការនឹងបញ្ចេញ ហើយបញ្ចេញ,

ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងសេចក្តីត្រេកអរនឹងពាក្យនិយាយ ដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុនិយាយចែចង់ជាមួយមាតុត្រាម ដោយពាក្យនិយាយអាស្រ័យមេថុន ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងពាក្យចរចា អសុចិយ្យាត ជាអនាបត្តិ ។ តែលោកត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ព្រោះវាជាអាក្រក់ ។ បើភិក្ខុមានសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងពាក្យចរចាហើយ ត្រឡប់ត្រេកអរ ព្យាយាមត្រង់និមិត្ត ដើម្បីត្រូវការនឹងបញ្ចេញ ហើយបញ្ចេញ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងសេចក្តីស្រឡាញ់អាស្រ័យផ្ទះ ដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុស្ថាបអង្គែល និងអោបរឹតរឿយ ៗ នូវមាតាដោយ

សេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងវាងជាមាតាក្តី នូវបងស្រីប្អូនស្រីដោយសេចក្តី
 ស្រឡាញ់ជាបងស្រីប្អូនស្រីក្តី អសុច្ឆិយ្យាត ជាអនាបត្តិ ។ តែត្រូវអាបត្តិ
 ទុក្ខដ ព្រោះពាល់ត្រូវដោយសេចក្តីស្រឡាញ់អាស្រ័យផ្ទះ ជាបច្ច័យ ។
 ប្រសិនបើថា ភិក្ខុមានសេចក្តីត្រេកអរដោយសេចក្តីស្រឡាញ់អាស្រ័យផ្ទះ
 ហើយត្រឡប់ត្រេកអរ ព្យាយាមត្រង់និមិត្តដើម្បីត្រូវការនឹងបញ្ចេញ
 ហើយបញ្ចេញ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងវនភង្គៈ (របស់កំណាន់ចិត្ត) ដូច្នេះ ៖
 ស្រីនឹងប្រស រមែងបញ្ជូនបណ្ណាការ (វត្ថុកំណាន់ចិត្ត) មាន
 ប្រភេទ គឺ ស្នា ម្លូ របស់ក្រអូប ផ្កាឈើ និងគ្រឿងអប់ក្លិនជាដើមណា
 មួយ ទៅឱ្យគ្នានិងគ្នា ដើម្បីត្រូវការឱ្យមានសន្តវមេត្រីជីវិតមាំនេះឈ្មោះថា
 វនភង្គៈ ។ បើមាតុគ្រាមបញ្ជូនរបស់កំណាន់ចិត្ត បែបនោះទៅឱ្យដល់ភិក្ខុ
 ដែលចូលកាន់ត្រកូលនៅជិតខាងរូបខ្លះ, និងកាលលោកតម្រេកខ្លាំងថា
 របស់នេះស្រីឈ្មោះឯណោះបញ្ជូនមកឱ្យ ដូច្នេះហើយ យកដៃស្ដាប
 អង្អែលរបស់កំណាន់នោះលេងរឿយ ៗ អសុច្ឆិយ្យាត ជាអនាបត្តិ ។
 បើភិក្ខុតម្រេកខ្លាំងក្នុងវនភង្គៈ ហើយត្រឡប់ត្រេកអរ ព្យាយាម ត្រង់
 និមិត្តដើម្បីប្រាថ្នា នឹងបញ្ចេញ ហើយបញ្ចេញ, ត្រូវអាបត្តិ
 សង្ឃាទិសេស ។ បើសូម្បីកាលភិក្ខុព្យាយាម តែអសុច្ឆិមិនឃ្លាត ត្រូវ
 អាបត្តិបុល្លច័យ ។

ព្រះវិន័យធរគប្បីពិចារណាប្រយោគទាំង ១១ នេះ ដោយ
 អំណាចនៃរាគៈទាំង ១១ នេះ ហើយកំណត់អាបត្តិ ឬអនាបត្តិ ដោយ
 ប្រការយ៉ាងនេះ កាលកំណត់ហើយ បើជាគរុកាបត្តិ គប្បីប្រាប់ថា
 “ជាគរុកាបត្តិ” បើជាលហុកាបត្តិ គប្បីប្រាប់ថា “ជាលហុកាបត្តិ” និង
 គប្បីធ្វើវិន័យកម្មឱ្យសមគួរដល់អាបត្តិទាំងនោះ ។ ពិតមែន
 វិន័យកម្មដែលធ្វើហើយយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា ជាកម្មដែលធ្វើហើយ
 ដូចពេទ្យជំងឺសម្បជ្ជាននៃរោគហើយ ផ្សំថ្នាំ ដូច្នោះ និងមែនប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីសេចក្តីស្អាតដល់បុគ្គលនោះ ។

គប្បីជ្រាបវិន័យក្នុងពាក្យថា ចេតេតិ ន ឧបក្កមតិ : ភិក្ខុ
 គិត(តែ) មិនព្យាយាម ជាដើម ដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុគិតដោយចេតនាត្រេកអរនឹងការបញ្ចេញ តែមិនព្យាយាម
 អសុចិយ្យាត មិនត្រូវអាបត្តិ ។ ភិក្ខុត្រូវសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការបញ្ចេញ
 បៀតបៀនហើយ គិតថា “ដូចម្តេចហ្ន៎ អសុចិយ្យាតចេញ” តែមិន
 ព្យាយាម, អសុចិយ្យាត មិនត្រូវអាបត្តិ ។ ភិក្ខុមិនគិតដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរក្នុងការបញ្ចេញ ព្យាយាមដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងផស្សៈក្តី
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការរមាស់ក្តី អសុចិយ្យាតចេញ មិនត្រូវ
 អាបត្តិ ។ ភិក្ខុមិនគិតយ៉ាងនោះដូចគ្នា តែព្យាយាម អសុចិយ្យាត មិន

ត្រូវអាបត្តិ ។ ភិក្ខុកាលត្រិះរិះដល់កាមវិតក្កៈ មិនគិត មិនព្យាយាមដើម្បី
 ត្រូវការបញ្ចេញ តែអសុចិយ្យាត, មិនត្រូវអាបត្តិ ។ បើសូម្បីកាលភិក្ខុ
 នោះកំពុងត្រិះរិះដល់កាមវិតក្កៈ អសុចិយ្យាត ។ ពាក្យនេះ ជាពាក្យ
 ដែលនាំមកអាងក្នុងអដ្ឋកថាបូរាណថា ភិក្ខុមិនគិត មិនព្យាយាម អសុចិ
 មិនយ្យាត មិនត្រូវអាបត្តិ ដូច្នេះ ។

[៤២] ពាក្យថា អនាបត្តិ សុបិនន្តេន : ភិក្ខុយល់សប្តិ មិន
 ត្រូវអាបត្តិឡើយ សេចក្តីថា កាលភិក្ខុស៊ីលក់ហើយ យល់សប្តិថា
 សេពមេប៉ុនធម្មក្តី បានស្អាបអង្គុលកាយ (មាតុគ្រាម) ជាដើមក្តី មិន
 ត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលមានអសុចិយ្យាត ព្រោះហេតុក្នុងការយល់សប្តិ
 នោះឡើយ ។ តែកាលចេតនាត្រេកអរកើតក្នុងការយល់សប្តិ ប្រសិនបើ
 ជាវិស័យរបស់លោក^១, កុំឱ្យកម្រើក មិនគប្បីយកដៃចាប់និមិត្តលេង
 តែដើម្បីរក្សាសំពត់កាសាវៈ និងសំពត់ក្រាលដេក និងយកដៃចាប់ទៅ
 កាន់ទីមានទឹក ដើម្បីលាងជម្រះ គួរ ។

បទថា នមោធនាធិប្បាយស្ស : ភិក្ខុមិនមានបំណងឱ្យទឹកស្អុត
 យ្យាតចេញ មានសេចក្តីថា កាលភិក្ខុណា លាបនិមិត្តដោយថ្នាំក្តី ធ្វើការ

(១) យោជនាបាលី. សចស្សសយោតិ សច អស្ស ភិក្ខុស្ស អវិសយោ ។

បន្ទោបង់ឧប្បារៈជាដើមក្តី មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការឱ្យឃ្លាត អសុច្ច័យឃ្លាត, មិនជាអាបត្តិសូម្បីដល់ភិក្ខុនោះ ។ មិនត្រូវអាបត្តិ សូម្បីដល់ភិក្ខុឆ្គងទាំងពីរពួក ។ ក្នុងសិក្ខាបទនេះ សេយ្យសកភិក្ខុជាដើមបញ្ញត្តិ ។ មិនត្រូវអាបត្តិដល់សេយ្យសកភិក្ខុ ដែលជាដើមបញ្ញត្តិនោះដូច្នេះឯង ។

បទភាជនីយវណ្ណនា ចប់

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងសមុជ្ជានជាដើម ដូច្នេះ ៖

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ជានដូចបឋមបារាជិកសិក្ខាបទ រមែងតាំងឡើងមកកាយចិត្ត ជាកិរិយា ជាសញ្ញាវិមោក្ខ សច្ចត្តកៈ លោកវដ្ឋៈ កាយកម្ម អកុសលចិត្ត មានវេទនា ២ ជាសុខវេទនា និងឧបេក្ខាវេទនា នោះឯង ។

វិនិត្យវត្ថុក្នុងសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទទី ១

[៤៤-៤៦] បណ្តាវិនិត្យវត្ថុទាំងឡាយ រឿងការយល់សច្ច៍ មានន័យដូចដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ក្នុងអនុប្បញ្ញត្តិនេះឯង ។ រឿងបន្ទោបង់ឧប្បារៈ បស្សាវៈ ច្រើនរឿង មានសេចក្តីជាក់ច្បាស់ទាំងអស់នោះហើយ ។

[៤៧] ក្នុងរឿងវិតក្កៈ បទថា តាមវិតក្កំ : ត្រិះរិះក្នុងកម

បានដល់ សេចក្តីត្រិះរិះដល់កាមដែលអាស្រ័យផ្ទះ ។ ក្នុងរឿងកាមវិតក្កៈ
នោះ ត្រាស់អនាបត្តិទុក ក៏ពិតមែន, តែថា ភិក្ខុមិនគួរធ្លាក់នៅក្នុង
អំណាចនៃវិតក្កៈ ។

[៤៨] រឿងទឹកក្តៅ រឿងដំបូងងាយយល់ ។ រឿងទី២ ភិក្ខុនោះ
ប្រាថ្នានឹងបញ្ចេញ យកទឹកស្រោចហើយស្រោចទៀតនូវនិមិត្ត ហើយ
ងូតទឹក ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគពិន័យអាបត្តិដល់លោក ។
ក្នុងរឿងទី ៣ ត្រូវអាបត្តិថ្មល្អថ្មយ ព្រោះមានសេចក្តីព្យាយាម ។

[៤៩-៥០] រឿងលាបថ្នាំដំបៅនិងរឿងអេះអណ្ណ (ពងស្វាស)
មានសេចក្តីភ័យច្បាស់ ទាំងអស់នោះឯង ។

[៥១] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងមគ្គវត្ថុច្រើនរឿង ដូច្នេះ ៖
កាលភិក្ខុរូបដំបូងមានក្លោធំកំពុងធ្វើដំណើរ អសុច្ចរិតបានឃ្លាត
ព្រោះការត្រដុសកកិតក្នុងទីចង្អៀត មិនត្រូវអាបត្តិដល់លោក ព្រោះមិន
មានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការឱ្យឃ្លាត ។ សម្រាប់ភិក្ខុរូបទីពីរ អសុច្ចរិត
ឃ្លាតយ៉ាងនោះដូចគ្នា តែត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ព្រោះមានបំណងឱ្យ
ឃ្លាត ។ ភិក្ខុរូបទីបី អសុច្ចរិតមិនឃ្លាត តែជាអាបត្តិថ្មល្អថ្មយ ព្រោះមាន
សេចក្តីព្យាយាម ។ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុកំពុងធ្វើដំណើរ កាលការកកិត
កើតឡើង មិនគួរធ្វើដំណើរ គប្បីឈប់ញ៉ាំងចិត្តឱ្យស្ងប់ដោយមនសិការ

ក្នុងអសុតជាដើម កំណត់កម្មដ្ឋានដោយចិត្តបរិសុទ្ធ ហើយសីមដើរតទៅ, បើឈប់ហើយ មិនអាចបន្ទោបង់បាន គប្បីចេញឱ្យផុតពីមក អង្គុយ បន្ទោបង់ហើយដើរកំណត់កម្មដ្ឋានដោយចិត្តបរិសុទ្ធនេះឯង ។

[៥២] ក្នុងរឿងកាន់ស្បែកខាងចុងអង្គជាតិច្រើនរឿង ពួកភិក្ខុ ទាំងនោះ ចាប់ស្បែកចុង^១ ឱ្យណែនបញ្ចេញ (ទឹកនោម) ឱ្យពេញ ហើយ ទើបបន្ទោបង់បស្សាវៈ ដូចពួកក្មេងអ្នកស្រុក ។

[៥៣] ក្នុងរឿងរោងភ្លើងមានវិនិច្ឆ័យថា ៖

កាលភិក្ខុរោលកម្ដៅពោះ មានសេចក្ដីប្រាថ្នានឹងឱ្យឃ្លាតក្ដី មិន ប្រាថ្នានឹងឱ្យឃ្លាតក្ដី កាលអសុចឃ្លាតហើយ ជាអនាបត្តិដូចគ្នា ។

[៥៤] កាលកំពុងធ្វើបរិកម្ម អសុចឃ្លាតដោយអំណាចនៃការ ញ៉ាំងនិមិត្តឱ្យកម្រើក ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគពិន័យអាបត្តិ ក្នុងឋានៈនៃអាបត្តិ ។

[៥៥] ក្នុងរឿងត្រដុសនឹងក្លោច្រើនរឿង លោកពោលទុកក្នុង កុរុន្តិអដ្ឋកថា យ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគពិន័យអាបត្តិដល់ភិក្ខុពួកណា,

(១) សារត្ថទីបន្តិ. វត្ថុ ទឡ្ហំ គហេត្វាតិ អង្គជាតស្ស អគ្គេ បស្សាវនិគ្គមនឋានេ ចម្អំ ទឡ្ហំ គហេត្វា ប្រែថា ពាក្យថា ចាប់ស្បែកចុងឱ្យណែននោះ បានដល់ ចាប់ត្រង់ចុង អង្គជាតិ គឺ ស្បែកក្នុងទីដែលបស្សាវៈ ហូរចេញ ឱ្យណែន ។

ភិក្ខុទាំងនោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ត្រដុសនៅក្នុងទីជុំវិញអង្គជាតិ ឱ្យ
ពាល់ត្រូវអង្គជាតិនោះហើយ ។

[៥៦-៦០] រឿងសាមណេរជាដើម មានសេចក្តីភ្ជាប់ទាំងអស់
នោះ ។

[៦១] ក្នុងរឿងប្រឹងមិត្តពត់កាយ ពាក្យថា កាយំ ធម្មេន្តស្សៈ :
ប្រឹងមិត្តពត់កាយ មានសេចក្តីថា កាលភិក្ខុអង្គុយយូរក្តី ដេកយូរក្តី ធ្វើ
នវកម្មក្តី ហើយប្រឹងមិត្តពត់កាយដើម្បីបន្ទុកការឈឺចុកចាប់ ។

[៦២] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងសម្មីងមើល ដូច្នេះ ៖
សូម្បីបើថា ស្រីនោះស្លៀកសំពត់ទាំងរយជាន់ ភិក្ខុឈរខាងមុខក៏
ដោយ ខាងក្រោយក៏ដោយ សម្មីងមើលថា “និមិត្តនៅក្នុងឱកាសឈ្មោះ
នេះ” ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ពិត ។ ចាំបាច់ពេលទៅថ្ងៃដល់ការសម្មីងមើល
និមិត្តនៃពួកក្មេងស្រីអ្នកស្រុកដែលមិនស្លៀកសំពត់ សូម្បីក្នុងនិមិត្តនៃ
សត្វតិរច្ឆានក៏មានន័យដូចគ្នានេះ ។ តែ កាលភិក្ខុ មិនក្រឡេកទៅ
ខាងឯណោះខាងនេះ សម្មីងមើលដោយប្រយោគតែមួយ សូម្បីរហូត
អស់មួយថ្ងៃ ក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏តែមួយប៉ុណ្ណោះ ។ កាលក្រឡេកមើលទី
ឯណោះឯណោះ សម្មីងមើលហើយមើលទៀត ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏គ្រប់ ៗ
ប្រយោគ ។ ព្រះវិន័យធរ មិនគប្បីពិន័យ ដោយអំណាចនៃការបើក

ភ្នែក និងធ្មេចភ្នែកទេ ។ កាលសម្មីនមើលដោយចែងន្យត្រឡប់
ពិចារណាហើយតាំងនៅក្នុងសំរវៈទៀត ជាអនាបត្តិ ។ កាលលះសំរវៈ
នោះហើយ សម្មីនមើលទៀត ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏តែម្តង ។

[៦៣-៦៤] រឿងបញ្ចូលអង្គជាតទៅនឹងប្រហោងដាន និងរឿង
ត្រដុសអង្គជាតនឹងកំណាត់ឈើ មានសេចក្តីជាក់ច្បាស់ទាំងអស់ ។

[៦៥-៦៧] ក្នុងរឿងឆ្លុះទឹកច្រើនរឿង ព្រះមានព្រះភាគ ពិន័យ
អាបត្តិដល់ពួកភិក្ខុដែលយកនិមិត្តជាក់ចំក្រសែទឹក ។ សូម្បីរឿងលេង
ទឹកដែលមានល្បាប់ច្រើនរឿង ក៏មានន័យដូចគ្នានេះ ។ ក៏ក្នុងរឿងទឹក
មានល្បាប់នេះ ទឹកដែលប្រកបដោយភក់ លោកហៅថា ឧទញ្ចលៈ ទឹក
ល្បាប់ ។ រឿងដទៃ ៗ ក្រៅនេះ ទាំងអស់មានរឿងរត់ស្ទុះទៅក្នុងទឹកជា
ដើម បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយឧបាយនេះដូចគ្នា ។

[៦៨] ចំណែកសេចក្តីប្លែកគ្នា ក្នុងរឿងបុប្ផាវឡិយ (កងផ្កា)
ដូចតទៅនេះ ៖

ទោះជាថា មិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលមិនមានបំណងឱ្យឃ្លាត ។
តែក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ ព្រោះការលេងជាបច្ច័យ ដូច្នេះឯង ។

សុក្កវិស្សជ្ជិសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

២. កាយសំសគ្គសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៧៥] កាយសំសគ្គសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ពុទ្ធា
 ភគវា : សម័យនោះ ព្រះពុទ្ធដ៏មានព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន
 របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីជិតក្រុងសាវត្ថីជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោល
 តទៅ ។ ក្នុងកាយសំសគ្គសិក្ខាបទនោះ មានការពណ៌នាបទដែលនៅមិន
 ជាកំច្បាស់ ដូចតទៅនេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិនៃរឿងឧទាយិកិកុ

ពីរបទថា អរញ្ញេ វិហរតិ : សម្រេចឥរិយាបថនៅក្នុងព្រៃ
 សេចក្តីថា មិនមែននៅក្នុងព្រៃឯណាដទៃ គឺ នៅទីបំផុតដែនម្ខាងនៃព្រះ
 វិហារជេតពន្ធនេះឯង ។

ពីរបទថា មជ្ឈេ គព្ភោ : មានបន្ទប់ខាងក្នុងសេចក្តីថា ក៏ត្រង់ទី
 កណ្តាលកុដិរបស់ឧទាយិកិកុនោះ មានបន្ទប់ ។

បទថា សមន្តា បរិយាគារោ : មានរបៀងជុំវិញ សេចក្តីថា
 ក៏ដោយជុំវិញបន្ទប់នោះ មានរបៀងរោងមូលលោមព័ទ្ធ ។ បានឮថា
 បន្ទប់នោះ ឧទាយិកិកុសាងឡើងជាបន្ទប់ ៤ ជ្រុងចតុរស្សនៅត្រង់កណ្តាល
 ដោយមានរោងមូល ជារបៀងលោមព័ទ្ធខាងក្រៅ ដែលជនទាំងឡាយ

អាចដើរវិលជុំវិញខាងក្នុងបានតែម្តង ។

បទថា សុប្បញ្ញត្តំ : ក៏រៀបចំល្អ ប្រែថា ចាត់ចែងទុកដាក់រៀប
រយ ។ អធិប្បាយថា គ្រៃ និងតាំងនោះ ចាត់ចែងទុកដាក់ដោយប្រការ
ណា ៗ និង ក្នុងឱកាសណា ៗ ទើបបង្ក ឱ្យកើតសេចក្តីជ្រះថ្លា ឱ្យជន
ទាំងឡាយត្រេកអរ, ឧទាយភិក្ខុបានចាត់ចែងទុកដាក់ដោយប្រការនោះ ៗ
ក្នុងឱកាសនោះ ៗ ។ ពិតមែន

ឧទាយភិក្ខុនោះ ធ្វើកិច្ចយ៉ាងណាមួយ ដោយកិច្ចវត្តជាប្រធាន ក៏ទេ ។

ពាក្យថា ឯកច្ឆេ វាតទានេ : បង្អួចកន្លែងខ្វះ សេចក្តីថា បើក
បង្អួចទាំងឡាយ ដែលបិទហើយមានភាពងងឹត បិទបង្អួចទាំងឡាយដែល
បើកហើយមានពន្លឺ ។

ពាក្យថា ឯរំ វុត្ថេ សា ព្រាហ្មណ៍ តំ ព្រាហ្មណំ ឯតទរោ
ច : កាលបើព្រាហ្មណ៍ពោលពាក្យសរសើរយ៉ាងនេះហើយ នាង
ព្រាហ្មណ៍នោះ បានពោលពាក្យនេះនឹងព្រាហ្មណ៍នោះ សេចក្តីថា កាល
ព្រាហ្មណ៍នោះពោលសរសើរយ៉ាងនេះ នាងព្រាហ្មណ៍នោះយល់ថា
“ព្រាហ្មណ៍នេះជ្រះថ្លាហើយ ប្រហែលជាចង់បួស” កាលនឹងបើកបង្ហាញ
ការដែលគួរអាម៉ាស់នោះរបស់ខ្លួន សូម្បីគួរបិទបាំងទុក មាន សេចក្តី

ប្រាថ្នានឹងកាត់បន្ថយសទ្ធារបស់ព្រាហ្មណ៍នោះតែម្យ៉ាង ទើបបានពោល
ពាក្យមានជាដើមថា កុតោ តស្ស ឧទ្យានត្ថតា^១ : សេចក្តីថ្កុំថ្កើង
របស់លោកឧទាយីនោះ មានមកពីណា នេះ ។

ក្នុងបទថា ឧទ្យានតា^២ : ថ្កុំថ្កើង នោះ មានវិគ្គោះថា ខ្លួន
(អធ្យាស្រ័យ) របស់អ្នកនោះថ្កុំថ្កើង; ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា
មានខ្លួនថ្កុំថ្កើងណាស់ ។ ការនៃបុគ្គលអ្នកមានខ្លួនដ៏ឧទ្យាននោះ ឈ្មោះ
ថា ឧទ្យានតា ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា កុលិនីតិហិ : ពួកស្រីក្នុងត្រកូល
ជាដើមតទៅ ៖

ស្រីមេផ្ទះទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ស្រីក្នុងត្រកូល ។ ពួកកូន
ក្រមុំរបស់ ត្រកូលអ្នកទៅជាមួយបុរសដទៃបាន ឈ្មោះថា ធីតារបស់
ត្រកូល ។ ពួកស្រីវ័យជំទង់មានចិត្តមិនទាន់តាំងសិប ហៅថា កុមារី
របស់ត្រកូល ។ ស្រីក្រមុំដែលគេនាំមកពីត្រកូលដទៃ ដើម្បីក្មេងកម្លោះ
ក្នុងត្រកូល ហៅថា កុលសុណ្ហា ។

(១) បាលីជា ឧទ្យានតា ។ ២. ឆដ្ឋ. នឹងថៃ. ឧទ្យានតា ។

អធិប្បាយសិក្ខាបទវិចិត្រ

ភិក្ខុត្រូវរាតៈគ្របសង្កត់

[៧៦] បទថា ឱតិល្លោ : កាមរាគៈគ្របសង្កត់ហើយ នោះ បានដល់ អ្នកដែលរាគៈកើតខាងក្នុងគ្របសង្កត់ហើយ ដូចជាសត្វទាំងឡាយ ដែលត្រូវយកជាដើមបៀតបៀន ដូច្នោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត កាលមិនពិចារណាតម្រេកនៅក្នុងឋានៈដែលគួរតម្រេក ឈ្មោះថា ធ្លាក់ចុះកាន់សេចក្តីតម្រេកនោះឯង ដូចសត្វដែលមិនពិចារណាធ្លាក់រណ្តៅជាដើមដូច្នោះ ។ ក៏ពាក្យថា ឱតិល្លោ នេះ ជាឈ្មោះរបស់ភិក្ខុដែលពោរពេញដោយរាគៈប៉ុណ្ណោះ ដោយប្រការទាំងពីរ; ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់បទោជនៈនៃបទថា ឱតិល្លោ នោះ យ៉ាងនេះថា “ភិក្ខុដែលត្រេកអរ សម្លឹងគយគន់^១ មានចិត្តប្រតិព័ទ្ធ ហៅថា (ភិក្ខុ) ត្រូវកាមរាគៈគ្របសង្កត់ហើយ” ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា សារត្ថោ : ដែលត្រេកអរ បានដល់ អ្នកមានតម្រេកខ្លាំង ដោយកាយសំសគ្គរាគៈ ។

បទថា អបេក្ខវា : សម្លឹងគយគន់^២ បានដល់ អ្នកមានសេចក្តីសម្លឹងមើល ដោយសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាយសំសគ្គៈ ។

១.២. បិដកប្រែថា មានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ ។ មិនត្រូវតាមន័យពន្យល់របស់អដ្ឋកថា ។

បទថា បដិពទ្ធចិត្តោ : មានចិត្តប្រតិព័ទ្ធ បានដល់ អ្នកមានចិត្ត
ជាប់ជំពាក់ ក្នុងវត្ថុនោះ ដោយកាយសំសគ្គរាគៈនុ៎ះឯង ។

បទថា វិបរិណាតេន : មានចិត្តប្រែប្រួលហើយ មានសេចក្តីថា
ចិត្តដែលលះប្រក្រតីពោលគឺ ភវន្តសន្តតិដ៏បរិសុទ្ធចេញ ប្រព្រឹត្តទៅ
ដោយប្រការដទៃ ចាត់ថា ប្រែប្រួលទៅខុសរូប ឬផ្លាស់ប្តូរទៅខុសរូប ។
អធិប្បាយថា ចិត្តផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងណា ឈ្មោះថា ខុសរូប, មានចិត្តផ្លាស់
ប្តូរទៅយ៉ាងនោះ ។ ក៏ព្រោះហេតុដែលចិត្តនោះ មិនកន្លងហួសសេចក្តី
ប្រកបព្រមដោយកិលេស មានរាគៈជាដើមទៅបាន; ដូច្នោះ ព្រះមានព្រះ
ភាគកាលត្រាស់បទកាជនៈនៃបទថា វិបរិណាតំ នោះ ដោយន័យជាដើម
ថា វិបរិណាតន្តិ រត្តម្យំ ចិត្តំ : ត្រង់ពាក្យថា ប្រែប្រួលហើយ
សេចក្តីថា ចិត្តដែលត្រេកអរ ហើយទ្រង់សម្តែងអត្ត ដែលបំណងក្នុង
សិក្ខាបទនេះ ក្នុងទីបំផុត ទើបត្រាស់ថា “ប៉ុន្តែក្នុងអត្តនេះ តថាគត
សំដៅយកចិត្តដែលត្រេកអរ ឡើយ ឈ្មោះថា ចិត្តប្រែប្រួលហើយ” ។

បទថា តទហុជាតា : សូម្បីកើតក្នុងថ្ងៃនោះ បានដល់ ក្មេង
ស្រីដែលកើតក្នុងថ្ងៃនោះ គឺ ត្រឹមតែកើតនៅមានពណ៌ជាដុំសាច់
ស្រស់ ។ ពិតមែន ព្រោះការស្ថាបអង្កែលកាយក្មេងស្រីបែបនេះ ក៏
រមែងត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស, ព្រោះការប្រព្រឹត្តកន្លងដោយមេថុន ត្រូវ

អាបត្តិបាណជិក, និងព្រោះការត្រេកអរដោយរហោនិស្សៈ(ការអង្គុយក្នុង ទីកំបាំង) រមែងត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ។

បទថា បទេវ : មិនបាច់ពេល បានដល់ ស្រ្តីដែលពេលដំបូង នុះឯង ។

ពីរបទថា កាយសំសគ្គ សមាបន្តេយ្យ : គប្បីដល់ព្រមដោយ កាយសំសគ្គ: មានសេចក្តីថា គប្បីដល់ការប្រកៀកកាយមានចាប់ដៃជា ដើម គឺ ជាអ្នកស្ថាបអង្គើលដោយកាយ ។ ក៏កាយសំសគ្គ:របស់ភិក្ខុ ដែលចូលដល់ការស្ថាបអង្គើលដោយកាយនុះឯង ដោយសេចក្តី រមែង ជាអជ្ឈាហរ គឺ ការប្រព្រឹត្តកន្លងដែននៃសំវែដោយអំណាចរាគៈ ; ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគកាលនឹងទ្រង់សម្តែងសេចក្តីដោយសង្ខេប នៃពីរបទនោះ ទើបត្រាស់បទភាជនៈថា “សេចក្តីប្រព្រឹត្តល្មើស” ។

បទថា ហត្ថគ្គាហំ វា : ទោះចាប់ដៃក្តីជាដើម ជាបទចែករបស់ ពីរបទនោះ លោកសម្តែងដោយពិស្តារ ក្នុងសិក្ខាបទនេះ ។ ព្រះមានព្រះ ភាគត្រាស់ពាក្យជាដើមថា ហត្ថោ នាម កប្បវំ^១ ឧទាទាយ : សរីរ ប្រទេសរាប់តាំងពីត្រឹមដុំដៃ ហៅថា ដៃ ដើម្បីសម្តែងវិភាគនៃអវយវៈ មានដៃជាដើម ក្នុងបទភាជនៈនោះ ។

១. បិដកខ្មែរ. កប្បវំ ; ២. កុប្បវំ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ពីរបទថា កប្បរំ ឧបាទាយ : សរីរ
 ប្រទេសរាប់តាំងពីត្រឹមដំដៃ មានសេចក្តីថា សំដៅដល់ទីតាំងទីពីរ (តាំង
 ពីកែងដៃចុះទៅ) ។ តែក្នុងទីដទៃតាំងពីដើមដៃដល់ចុងក្រចក ចាត់ជា
 ដៃ ។ ក្នុងទីនេះ ប្រាថ្នា តាំងពីកែងដៃព្រមទាំងចុងក្រចក ។

បទថា សុទ្ធកេសា^១ វា : សក់សុទ្ធក្តី បានដល់ សក់ដែលមិន
 លាយឡំដោយអំបោះជាដើម គឺសក់សុទ្ធ ៗ នុះឯង ។ ពាក្យថា ផ្ទួង
 នេះ ជាឈ្មោះរបស់កម្រងសក់ដែលក្រងដោយសក់ ៣ ផ្ទួង ៗ ។

បទថា សុត្តមិស្សា : សក់លាយដោយអំបោះក្តី បានដល់ ផ្ទួង
 សក់ដែលគេយកអំបោះ ៥ ពណ៌ដោតចូលទៅក្នុងសក់ ។

បទថា មាលាមិស្សា : លាយដោយផ្កាកម្រងក្តី បានដល់ ផ្ទួង
 សក់ដែលគេដោតចូលទៅ ដោយផ្កាម្លិះជាដើម ឬក្រងដោយសក់ ៣
 ផ្ទួង ៗ ។ ម្យ៉ាងទៀត បាច់សក់ដែលចាក់ចូលទៅដោយផ្កាឈើតែម្យ៉ាង
 សូម្បីមិនបាន ក្រង ក៏គប្បីជ្រាបថា ផ្ទួងសក់ ក្នុងទីនេះ ។

បទថា ហិរញ្ញមិស្សា : លាយដោយប្រាក់ក្តី បានដល់ ផ្ទួងសក់
 ដែលដោតចូលដោយរបៀបកហាបណៈ ។

១. ថៃ. សុទ្ធកេសានំ ។

បទថា សុវណ្ណមិស្សា : លាយដោយមាសក្តី បានដល់ ផ្ទៀង
សក់ដែលប្រដាប់ដោយខ្សែមាស ឬដោយសង្វារជាដើម ។

បទថា មុត្តាមិស្សា : លាយដោយកែវមុត្តាក្តី បានដល់ ផ្ទៀង
សក់ដែលប្រដាប់ដោយកែវមុត្តា ។

បទថា មណីមិស្សា : លាយដោយកែវមណីក្តី បានដល់ ផ្ទៀង
សក់ដែលប្រដាប់ដោយកែវមណីក្រង់អំបោះ ។ ពិតមែន កាលភិក្ខុចាប់
ផ្ទៀងសក់ប្រភេទណា មួយក្នុងផ្ទៀងទាំងនេះ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេសទាំង
អស់ ។ ការរួចផុត មិនមានដល់ភិក្ខុដែលគេចកែខ្លួនថា “ខ្ញុំព្រះករុណា
បាន ចាប់ផ្ទៀងសក់ដែលលាយ” ។

ចំណែកសក់ ជាការដែលព្រះមានព្រះភាគកាន់យកដោយ វេណិ
ស័ព្ទ ក្នុងបទថា វេណិគ្គាហំ : ចាប់ផ្ទៀងសក់ នេះ, ព្រោះហេតុនោះ
សូម្បីភិក្ខុណាចាប់សក់តែមួយសរសៃ, ភិក្ខុនោះ ក៏ត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។

រាងកាយដ៏សេស វៀរដៃនិងផ្ទៀងសក់មានប្រការគ្រប់យ៉ាង មាន
លក្ខណៈដូចដែលពោលហើយ ក្នុងពាក្យថា ហត្ថញ្ច វេណិញ្ច
ឧបេត្វា : លើកលែងតែដៃនិងផ្ទៀងសក់ចេញ នេះ គប្បីជ្រាបថា
អវយវៈ ។ បណ្តាអវយវៈមានដៃជាដើម ដែលកំណត់ហើយយ៉ាងនេះ
ការចាប់ដៃ ឈ្មោះថា ហត្ថគ្គាហៈ ។ ការចាប់ផ្ទៀងសក់ ឈ្មោះថា

វេណិត្តាហៈ ។ ការស្ថាបអង្គ្រៃលសរីរៈដ៏សេស ឈ្មោះថា ការស្ថាប
អង្គ្រៃលអវយវៈយ៉ាងណាមួយក៏ដោយ ។ អត្ថនេះថា ភិក្ខុណាគប្បីដល់
ការចាប់ដៃក៏ដោយ ការចាប់ផ្តួងសក់ក៏ដោយ ការស្ថាបអង្គ្រៃលអវយវៈ
យ៉ាងណាមួយក៏ដោយ, ជាកងអាបត្តិសង្ឃទិសេសដល់ភិក្ខុនោះ ដូច្នេះ
ជាសេចក្តីនៃសិក្ខាបទ ។

អត្ថាធិប្បាយបទភាវនីយ៍

ការចាប់ដៃជាដើម

[៧៧] មួយទៀត ការចាប់ដៃក្តី ការចាប់ផ្តួងសក់ក្តី ការស្ថាប
អង្គ្រៃលអវយវៈដ៏សេសក្តី ទាំងអស់ដោយសេចក្តីផ្សេងគ្នាមាន ១២
យ៉ាង ; ព្រោះដូច្នេះ ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីផ្សេងគ្នានោះ ទើបព្រះមានព្រះ
ភាគត្រាស់បទភាវនៈនៃបទថា ហត្ថគ្គាហៈជាដើមនោះ ដោយន័យមានជា
ដើមថា អាមសនា បរាមសនា : កិរិយាស្ថាប អង្គ្រៃល ដូច្នេះ ។

[៧៨] បណ្តាបទថា អាមសនា : កិរិយាស្ថាបជាដើមនោះ ពីរ
បទដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា អាមសនា នាម អាមដ្ឋមត្តា :
កិរិយាដែលគ្រាន់តែលូកពាល់ ហៅថា ស្ថាប និងថា ធុបនំ នាម
ដ្ឋមត្តា : កិរិយាប៉ះត្រូវ ហៅថា ពាល់ នេះមានសេចក្តីប្លែកគ្នាដូច

តទៅនេះ ៖

ការពាល់ត្រូវ គឺ ការត្រដុសក្នុងឱកាសដែលពាល់ត្រូវប៉ុណ្ណោះ មិនដល់នឹងហួសឱកាសដែលពាល់ត្រូវ ឈ្មោះថា អាមសនា ។ ពិត មែនការត្រដុសនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ ហៅថា អាមដ្ឋមត្តា ។ កិរិយាត្រឹមតែពាល់ត្រូវមិនត្រដុស ឈ្មោះថា ធុបនំ ។ សូម្បីក្នុងបទជា មួយគ្នានុះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ក្នុងនិទ្ទេសនៃឧម្មសនា និង ខុល្លច្បង ថា ឧទ្ធំ ឧទ្ទារណា : កិរិយាចាប់ផ្តើមទៅខាងលើ ដូច្នេះ ក៏មានសេចក្តីប្លែកគ្នាដូចតទៅនេះ ៖

បទទី ១ ត្រាស់ដោយអំណាចនៃកាយរបស់ខ្លួនពាល់ត្រូវ ខាង លើកាយរបស់ស្រី ។ បទទី ២ ត្រាស់ដោយអំណាចនៃការលើកកាយ របស់ស្រ្តីឡើង ។ បទដ៏សេស ប្រាកដច្បាស់ហើយនោះឯង ។

[៨០] ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនឹងទ្រង់សម្តែងប្រភេទ នៃអាបត្តិយ៉ាងពិស្តារ ដោយអំណាចនៃបទទាំងនេះ របស់ភិក្ខុដែលត្រូវ រាគៈគ្របសង្កត់ហើយមានចិត្តប្រែប្រួលដល់ការស្តាប់អង្រែលកាយ ទើប ត្រាស់ពាក្យជាដើមថា “មនុស្សស្រីពិត ភិក្ខុសម្គាល់ថា ជាស្រី មាន សេចក្តីត្រេកអរ ក៏យកកាយ (ខ្លួន) ស្តាប់ ។ ល ។ ពាល់ កាយស្រី នោះ” ដូច្នេះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទទាំងនោះ ដូច្នេះ ៖

ពាក្យថា ភិក្ខុ ច នំ ឥត្ថិយា កាយេន កាយំ : ភិក្ខុក៏យក
កាយ... កាយស្រីនោះ សេចក្តីថា ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីតម្រេក ១ មាន
ការសម្គាល់ថា ជាស្រី ១ (ស្ថាបអង្គីលកាយរបស់ស្រី) ដោយកាយ
របស់ខ្លួន ។ បទថា នំ ត្រឹមតែជានិបាត ។ ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីថា
(ស្ថាបអង្គីល) កាយនោះ គឺ កាយមានដៃជាដើមរបស់ស្រីនោះ ។

ពាក្យថា អាមសតិ បរាមសតិ : ស្ថាប អង្គីល សេចក្តីថា
ក៏ភិក្ខុប្រព្រឹត្តកន្លងលើសដោយអាការសូម្បីតែម្យ៉ាង បណ្តាការចាប់ពាល់
ជាដើម ទាំងនេះ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស, ក្នុងការចាប់ពាល់ជាដើម
នោះ កាលភិក្ខុចាប់ពាល់ម្តងត្រូវអាបត្តិមួយ, កាលចាប់ពាល់រឿយ ៗ
ជាអាបត្តិសង្ឃាទិសេសគ្រប់ ៗ ប្រយោគ ។ សូម្បីកាលស្ថាបអង្គីល
បើមិនលែងឱ្យផុតពីកាយ រឺ បង្វិល រុញ ដៃក្តី កាយក្តី របស់ខ្លួនទៅ
ខាងឯនេះ ខាងឯណោះ, កាលស្ថាបអង្គីល សូម្បីអស់មួយថ្ងៃ ក៏ត្រូវ
អាបត្តិតែមួយប៉ុណ្ណោះ, បើលែងឱ្យផុតពីកាយ ហើយស្ថាបអង្គីល
ញយ ៗ ក៏ត្រូវអាបត្តិគ្រប់ ៗ ប្រយោគ ។ កាលស្ថាបចុះ បើមិនឱ្យផុត
ពីកាយ ស្ថាបតាំងពីក្បាលរបស់ស្រី ចុះទៅដរាបដល់ខ្នងជើង ក៏ត្រូវ
អាបត្តិត្រឹមតែមួយ ។ ក៏បើថា ដល់ទីនោះ ៗ បណ្តាទីមានពោះជាដើម

លែង(ដៃ) ហើយស្តាប់ចុះទៅ, ត្រូវអាបត្តិត្រប់ ៗ ប្រយោគ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យសូម្បីក្នុងការស្តាប់ឡើង ដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុស្តាប់ឡើងតាំងពីជើងទៅដល់ក្បាល ក៏មាន ន័យ
យ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងការផ្ទុះចុះ ដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុចាប់មាតុត្រាមត្រង់សក់ហើយសង្កត់ ធ្វើអជ្ឈាហរតាម
ប្រាថ្នា មានការថើបជាដើម ហើយលែងត្រូវអាបត្តិតែមួយ ។ កាលភិក្ខុ
សង្កត់ស្រីដែលនើយឡើងហើយ ឱ្យឱនចុះរឿយ ៗ ជាអាបត្តិត្រប់ ៗ
ប្រយោគ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យសូម្បីក្នុងការផ្ទុះឡើង ដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុចាប់មាតុត្រាមត្រង់សក់ក្តី ត្រង់ដៃទាំងពីរក្តី ឱ្យក្រោក
ឡើង មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងការទាញមក ដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុទាញមាតុត្រាមឱ្យបែរមុខមករកខ្លួន មិនទាន់លែង(ដៃ) ត្រឹម
ណា ត្រូវអាបត្តិតែមួយប៉ុណ្ណោះឯង ។ កាលដក(ដៃ) ហើយ ត្រឡប់
ទាញមកទៀត ត្រូវអាបត្តិត្រប់ប្រយោគ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងការទាញត្រឡប់ ដូច្នេះ ៖

ក៏កាលភិក្ខុចាប់ត្រង់ខ្នងមាតុគ្រាម ហើយច្រានទៅ មានន័យដូច្នេះ ដូចគ្នា ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងការចាប់សង្កត់ ដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុចាប់ត្រង់ដៃ ឬត្រង់ដើមដៃមាតុគ្រាមឱ្យណែនហើយ ដើរ ទៅសូម្បីអស់ចម្ងាយមួយយោជន៍ ត្រូវអាបត្តិត្រឹមតែមួយ ។ កាលលែង ហើយចាប់ ៗ ត្រូវអាបត្តិគ្រប់ប្រយោគនៃការចាប់, ព្រះមហាសូមត្តរៈ ពោលថា កាលមិនលែង ពាល់ត្រូវ ឬឱបរឹតរឿយ ៗ ត្រូវអាបត្តិគ្រប់ ប្រយោគ ។

ចំណែកព្រះមហាបទុមត្តរៈពោលថា ការចាប់តាំងពីដើមទុំរះឯងជា ប្រមាណ, ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុមិនទាន់ដក (ដៃ) ដរាបណា ត្រូវ អាបត្តិត្រឹមតែមួយ ដរាបនោះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងការចាប់ឈ្មួច ដូច្នេះ ៖

កាលភិក្ខុច្របាច់ព្រមដោយសំពត់ក្តី ដោយគ្រឿងប្រដាប់ក្តី មិនពាល់ត្រូវ ខ្លួន ត្រូវអាបត្តិបុល្លច្ច័យ, កាលពាល់ត្រូវខ្លួន ត្រូវអាបត្តិ សង្ឃទិសេស ។ ត្រូវអាបត្តិតែមួយដោយប្រយោគតែមួយ, ត្រូវអាបត្តិ ផ្សេង ៗ ដោយប្រយោគផ្សេង ៗគ្នា ។ ក្នុងការចាប់និងពាល់ត្រូវ សូម្បី កាលមិនធ្វើការណា ៗដទៃ រមែងត្រូវអាបត្តិសូម្បីដោយអាការត្រឹមតែ ចាប់ ត្រឹមតែពាល់ត្រូវ ។

បណ្ណាអាការ មានការចាប់ពាលជាដើមនេះ ដូចពោលមកនេះ កាលភិក្ខុមានការសម្គាល់ក្នុងស្រីថា ជាមនុស្សស្រីប្រព្រឹត្តកន្លងល្មើស ដោយអាការសូម្បីមួយយ៉ាង ជាអាបត្តិសង្ឃទិសេស ។ ជាអាបត្តិ ថ្មល្មើសដល់ភិក្ខុដែលមានសេចក្តីសង្ស័យ, សូម្បីភិក្ខុសម្គាល់ក្នុងស្រីថា ជាបណ្ណកៈ ជាបុរស និងជាតិវច្ឆាន ក៏ជាអាបត្តិថ្មល្មើស ដូចគ្នា ។ ជា អាបត្តិថ្មល្មើសដល់ភិក្ខុដែលមានការសម្គាល់ក្នុងបណ្ណកៈថា ជាបណ្ណកៈ ជាអាបត្តិទុក្ខដល់ភិក្ខុ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យ ។ សម្រាប់ភិក្ខុដែល សម្គាល់ (ក្នុងបណ្ណកៈ)ថា ជាបុរស ជាតិវច្ឆាន និងជាស្រី ជាតវ អាបត្តិទុក្ខដូចគ្នា ។ ភិក្ខុមានការសម្គាល់ក្នុងបុរសថា ជាបុរសក្តី មាន សេចក្តីសង្ស័យ ក្តី មានការសម្គាល់ថា ជាស្រី ជាបណ្ណកៈ ជាសត្វ តិវច្ឆានក្តី ជាអាបត្តិទុក្ខដទាំងអស់នោះ ។ សូម្បីក្នុងសត្វតិវច្ឆាន ក៏ជាតវ អាបត្តិទុក្ខដ ដោយអាការគ្រប់យ៉ាងដូចគ្នានោះឯង ។

[៨១] បណ្ឌិតគប្បីកំណត់អាបត្តិទាំងនេះ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកក្នុងឯកមូលកន័យ ហើយជ្រាបអាបត្តិទ្វេគុណ សូម្បីក្នុងទិមូល កន័យដែលត្រាស់ដោយឧបាយនេះ និងដោយអំណាចនៃពាក្យថា ទ្វេ ឥត្ថិយោ ទ្វិន្នំ ឥត្ថិន្នំ : ស្រីពីរនាក់ ... ជាស្រីទាំងពីរនាក់ ជាដើម ។

ដូចឧបមាថា ក្នុងស្រី ២ នាក់ គប្បីជ្រាបសង្ឃទិសេស ២

យ៉ាងណា ក្នុងស្រីច្រើននាក់ គប្បីជ្រាបសង្ឃទិសេសច្រើនយ៉ាងនោះ ។
 ពិតមែន ភិក្ខុណាយកដៃទាំងពីរចាប់ឱបស្រីច្រើននាក់ដែលនៅរួមគ្នា ភិក្ខុ
 នោះត្រូវសង្ឃទិសេសច្រើន តាមរាប់ចំនួនស្រីដែលខ្លួនពាល់ត្រូវ, ជា
 បុល្លច្ច័យ ដោយការរាប់តាមចំនួនស្រីដែលនៅកណ្តាល (មិនបាន
 ប៉ះ) ។ ពិតមែន ភិក្ខុនោះរមែងជាការចាប់ពាល់ស្រីទាំងនោះ ដោយ
 របស់ជាប់នឹងកាយ ។

មួយទៀត ភិក្ខុណា ចាប់ម្រាមដៃ ឬសក់របស់ស្រីចំនួនច្រើនរួម
 គ្នា, ភិក្ខុនោះ ព្រះវិន័យធរ កុំរាប់ម្រាមដៃ ឬសរសៃសក់ពិន័យអាបត្តិ
 គប្បីរាប់ស្រីពិន័យដោយអាបត្តិសង្ឃទិសេស និងលោករមែងត្រូវអាបត្តិ
 បុល្លច្ច័យដោយរាប់តាមចំនួនស្រីទាំងឡាយ ដែលមានម្រាមដៃនិងសក់
 នៅចន្លោះកណ្តាល ។ ពិតមែន ភិក្ខុនោះរមែងជាការចាប់ពាល់ស្រីទាំង
 នោះ ដោយរបស់ជាប់នឹងកាយ ។ តែកាលភិក្ខុចាប់ឱបស្រីច្រើន ដោយ
 របស់ដែលជាប់នឹងកាយ មានខ្សែនិងសំពត់ជាដើម រមែងជាអាបត្តិ
 បុល្លច្ច័យ ដោយរាប់តាមចំនួនស្រីទាំងអស់ដែលនៅខាងក្នុងរង្វង់ព័ទ្ធជុំ
 វិញនោះឯង ។ ក្នុងមហាបច្ច័រលោកពិន័យទុក្ខដ ក្នុងពួកស្រីដែល (ខ្សែ
 ជាដើម)មិនបានពាល់ត្រូវផង ។ បណ្តាន័យមុន និងន័យដែលលោក
 ពោលទុកក្នុងមហាបច្ច័រនោះ ដែលឈ្មោះថា ការចាប់ពាល់របស់ជាប់នឹង

កាយ ជាមួយនឹងរបស់ជាប់នឹងកាយ មិនមានក្នុងបាលី ; ព្រោះដូច្នេះ ឯង ន័យមុនដែលលោក រូបរូមរបស់ជាប់នឹងកាយទាំងអស់ចូលជាមួយ នឹងគ្នា ពោលទុកក្នុងមហាអដ្ឋកថា និងកុរុនី ប្រាកដថា ត្រឹមត្រូវជាងក្នុង អធិការនេះ ។

ក៏ភិក្ខុណាមានសេចក្តីតម្រេកខ្លាំងប៉ុន្មាន ក្នុងស្រីទាំងឡាយ ដែល ឈរយកដៃចាប់ដៃគ្នានៅតាមលំដាប់ ចាប់ស្រីម្នាក់ត្រង់ដៃ, ភិក្ខុនោះ រមែងត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេសតែមួយ ដោយអំណាចនៃស្រីដែលខ្លួន ចាប់, ត្រូវអាបត្តិបុល្លច័យច្រើន តាមចំនួននៃស្រីក្រៅនេះ ដោយន័យមុន នុះឯង ។ បើថា ភិក្ខុនោះចាប់ស្រីនោះ ត្រង់សំពត់ ឬត្រង់ផ្កាឈើដែល ជារបស់ជាប់នឹងកាយ, រមែងត្រូវអាបត្តិបុល្លច័យច្រើន តាមចំនួននៃស្រី ទាំងអស់ ។ ដូចជាភិក្ខុចាប់ឱបស្រីទាំងឡាយ ដោយខ្សែនិងសំពត់ជា ដើម រមែងជាការចាប់ពាល់ស្រីសូម្បីទាំងអស់ ដោយរបស់ជាប់នឹងកាយ យ៉ាងណា, សូម្បីក្នុងអធិការនេះ ភិក្ខុក៏ជាការចាប់ពាល់ស្រីទាំងអស់ ហើយ ដោយរបស់ជាប់នឹងកាយ យ៉ាងនោះដែរ ដូច្នេះឯង ។

ក៏បើថា ស្រីទាំងនោះឈរចាប់គ្នានឹងគ្នាត្រង់ជាន់សំពត់, ភិក្ខុនេះ ចាប់ស្រីដំបូង (ឬស្រីណាមួយ) ក្នុងបណ្តាស្រីទាំងនោះ ត្រង់ដៃ, ភិក្ខុ នោះត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ដោយអំណាចនៃស្រីអ្នកដែលខ្លួនចាប់, ត្រូវទុក្ខដ៍ច្រើនតាមចំនួននៃស្រីក្រៅនេះ ដោយន័យមុននុះឯង ។ ព្រោះ

ថា របស់ដែលជាប់ដោយកាយ ជាមួយនឹងរបស់ដែលជាប់ដោយកាយ
 របស់ស្រីទាំងអស់នោះ ជាការដែលភិក្ខុនោះចាប់ពាល់ហើយ ដោយន័យ
 មុនដូចគ្នា ។ ក៏បើថា ភិក្ខុចាប់ស្រីនោះត្រង់របស់ដែលជាប់នឹងកាយ
 ប៉ុណ្ណោះ រមែងត្រូវអាបត្តិថ្មល្ងើយ, ត្រូវទុក្ខដ៏ច្រើនតាមចំនួននៃស្រីក្រៅ
 នេះ ដោយន័យបន្ទាប់នុ៎ះឯង ។

ក៏ភិក្ខុណា ដែលមនុស្សស្រីស្លៀកសំពត់ក្រាស់ ប៉ះសំពត់ដោយ
 កាយសំសគ្គភាគៈ, ភិក្ខុនោះត្រូវថ្មល្ងើយ ។ ប៉ះត្រូវសំពត់ស្ពឺន្តដែល
 មនុស្សស្រីស្លៀក, បើថា ក្នុងទីដែលប៉ះនោះ រោមរបស់មនុស្សស្រី
 ដែលចាក់ចេញតាមរន្ធសំពត់ប៉ះកាយភិក្ខុ ឬរោមរបស់ភិក្ខុចាក់ចូលទៅប៉ះ
 កាយស្រី ឬរោមទាំងពីរផ្នែកប៉ះគ្នាប៉ុណ្ណោះ, ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។
 ព្រោះថា សូម្បីប៉ះត្រូវរូបដែលមានវិញ្ញាណគ្រប់គ្រង ឬមិនមានវិញ្ញាណ
 គ្រប់គ្រង (របស់ស្រី) ដោយកម្មជួបដែលមានវិញ្ញាណ (របស់ខ្លួន)
 ក្តី ប៉ះត្រូវរូប ដែលមានវិញ្ញាណគ្រប់គ្រង ឬមិនមានវិញ្ញាណគ្រប់គ្រង
 (របស់ស្រី) ដោយសក់ជាដើម សូម្បីមិនមានវិញ្ញាណគ្រប់គ្រងក្តី
 រមែងត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ដូចគ្នា ។ ក្នុងការដែលរោមនឹងរោមប៉ះ
 គ្នានោះ ក្នុងកុរុនីពោលថា គប្បីរាប់រោមពិន័យសង្ឃាទិសេស ។ តែក្នុង
 មហាអដ្ឋកថា ពោលថា មិនគួររាប់រោមពិន័យអាបត្តិ, ភិក្ខុនោះ ត្រូវ
 អាបត្តិសង្ឃាទិសេស តែមួយប៉ុណ្ណោះ ចំណែកភិក្ខុមិនក្រាល ដេកលើ

គ្រែរបស់សង្ឃ ទើបគួររាប់រោមពិន័យអាបត្តិ ។ ពាក្យរបស់ព្រះអង្គថា
នុ៎ះឯង ត្រឹមត្រូវ ។ ព្រោះថា អាបត្តិនេះ ពិន័យ ដោយអំណាចនៃស្រី
មិនមែន ពិន័យដោយអំណាចនៃចំណែកដូច្នេះឯង ។

សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃមតិរបស់ព្រះថេរៈ ២ រូប

ក្នុងអធិការនេះ លោកតាំងពាក្យសួរថា ភិក្ខុណា គិតថា នឹង
ចាប់របស់ជាប់នឹងកាយ ហើយចាប់កាយក្តី គិតថា នឹងចាប់កាយ ហើយ
ចាប់របស់ជាប់នឹងកាយក្តី ភិក្ខុនោះត្រូវអាបត្តិអ្វី ?

ព្រះសូមត្រេកតបមុនថា ត្រូវអាបត្តិតាមវត្ថុប៉ុណ្ណោះ ។ បានឮថា
លទ្ធិរបស់លោកមានដូច្នេះ ៖

វត្ថុ ១ សញ្ញា ១ រាគៈ ១ សេចក្តីទទួលជីវិតសព្វៈ

១ ព្រោះ ដូច្នោះ គួរពិន័យគុកាបត្តិ ដែលពោល

ហើយ ក្នុងនិទ្ទេសតាម ដែលទ្រង់អធិប្បាយទុក ។

ក្នុងគាថានេះ វត្ថុ នោះ បានដល់ មនុស្សស្រី ។ សញ្ញា នោះ
បានដល់ ការសម្គាល់ថា ជាមនុស្សស្រី ។ រាគៈ នោះ បានដល់
សេចក្តីតម្រេកក្នុងការស្ទាបអង្អែលដោយកាយ ។ ការទទួលជីវិតសព្វៈ
នោះ បានដល់ សេចក្តីរលឹកជីវិតសព្វៈក្នុងការស្ទាបអង្អែលដោយ
កាយ ។ ព្រោះដូច្នោះ ភិក្ខុណា មានការសម្គាល់ថា ជាមនុស្សស្រី

ដោយសេចក្តីតម្រេកក្នុងការស្តាប់អង្គុលដោយកាយ គិតថា នឹងចាប់
របស់ជាប់នឹងកាយ សូម្បីភ្នាក់ទៅត្រូវកាយ, ភិក្ខុនោះ ត្រូវសង្ឃទិសេស
ជាទោសធ្ងន់ពិត, ចំណែកភិក្ខុក្រៅនេះ ត្រូវថ្កល់ថ្កួយដូច្នេះឯង ។

ចំណែកព្រះមហាបទុមត្ថេរៈ ពោលថា

កាលការសម្គាល់ខុសទៅ និងការចាប់ភ្នាក់ទៅ អាបត្តិធ្ងន់ក្នុង
និទ្ទេសតាមដែលទ្រង់អធិប្បាយទុក រមែងមិនប្រាកដក្នុងការ
ចាប់នោះ ។

លទ្ធិរបស់លោក មានដូច្នេះ ៖

ពិតមែន លោកពិន័យសង្ឃទិសេសដល់ភិក្ខុដែលមានការសម្គាល់
ក្នុងមនុស្សស្រីថា ជាមនុស្សស្រី, តែការសម្គាល់ថា ជាមនុស្សស្រី
ដែលភិក្ខុនេះឱ្យឃ្លាតចេញ, ការសម្គាល់ក្នុងរបស់ជាប់នឹងកាយថា ជា
របស់ជាប់នឹងកាយ ដែលលោកឱ្យកើតឡើងហើយ, ក៏កាលលោកចាប់
របស់ជាប់នឹងកាយនោះ លោកពិន័យថ្កល់ថ្កួយ ។

មួយទៀត ការចាប់របស់ភិក្ខុនេះ ក៏ឱ្យឃ្លាតចេញ, លោកមិនបាន
ចាប់របស់ជាប់នឹងកាយនោះ តែបានចាប់មនុស្សស្រី ; ព្រោះដូច្នេះ
សង្ឃទិសេស ឈ្មោះថា មិនទាន់ប្រាកដ ព្រោះការចាប់នេះ មិនមានការ
សម្គាល់ថា ជាមនុស្សស្រី, ថ្កល់ថ្កួយ ឈ្មោះថា មិនប្រាកដ ព្រោះ
របស់ជាប់នឹងកាយ លោកក៏មិនបានចាប់, តែពិន័យអាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះ

លោកពាល់ត្រូវដោយកាយ សំសគ្គរាគៈ, ពិតមែន កាលពាល់ត្រូវតុ
ដូច្នេះ ដោយកាយសំសគ្គរាគៈ ពាក្យថា មិនត្រូវអាបត្តិ មិនមាន ;
ព្រោះដូច្នោះ ទើបត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ពិត ។

លុះ(ព្រះមហាបទុមត្ថេរៈ)ពោលពាក្យនេះហើយ ទើបពោល
ចតុក្កៈនេះថា ភិក្ខុគិតថា នឹងចាប់រូបដែលមានសេចក្តីតម្រេក ហើយចាប់
រូបដែលមានសេចក្តីតម្រេក ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស, គិតថា នឹងចាប់
រូបដែលប្រាសចាកសេចក្តីតម្រេក ហើយចាប់រូបដែលប្រាសចាកសេចក្តី
តម្រេក ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ។ គិតថា នឹងចាប់រូបដែលមានសេចក្តីតម្រេក
ភ្លាត់ទៅចាប់រូបដែលប្រាសចាកសេចក្តីតម្រេក ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ គិតថា
នឹងចាប់រូបដែលប្រាសចាកសេចក្តីតម្រេក ភ្លាត់ទៅចាប់រូបដែលមាន
សេចក្តីតម្រេក ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដូចគ្នា ។

ព្រះមហាបទុមត្ថេរៈពោលហើយយ៉ាងនេះ ក៏ពិតមែនហើយ តែថា
បណ្តាវាទៈរបស់ព្រះថេរៈទាំងពីរនេះ វាទៈរបស់ព្រះមហាសូមត្ថេរៈ
ប៉ុណ្ណោះ រមែងសមដោយព្រះបាលីនេះថា “ស្រីជាប្រាកដ ភិក្ខុសម្គាល់
ថា ជាស្រីពិតមែន ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ ស្អាប អង្គុល ។ល ។
កាន់ ពាល់ នូវវត្ថុដែលជាប់នឹងកាយស្រីនោះ ដោយកាយ(របស់ខ្លួន)
ត្រូវអាបត្តិបុល្លច័យ” និងដោយវិនិច្ឆ័យក្នុងអង្គថាមានជាដើមថា ក៏ភិក្ខុ

ណា យកដៃទាំងពីរចាប់ខ្ទប់ស្រី ច្រើនអ្នកដែលឈររួមគ្នា, ភិក្ខុនោះ ត្រូវសង្ឃទិសេសតាមចំនួនស្រីដែលខ្លួនពាល់ត្រូវ ដូច្នេះ ។

ក៏បើថា ការចាប់ ឈ្មោះថា ភ្លាត់ទៅ ដោយសេចក្តីភ្លាត់នៃសញ្ញា ជាដើមគប្បីមានសោត, ព្រះមានព្រះភាគ គប្បីត្រាស់សេចក្តីប្លែកនៃបាលី ដោយន័យជាដើមថា កាយបដិពទ្ធកុរ ហោតិ កាយសញ្ញី ច : របស់ជាប់ដោយកាយពិត តែភិក្ខុសំគាល់ថា កាយ១ ដូច្នេះខ្លះ ដូច ត្រាស់ទុកក្នុងបាលីជាដើមថា បណ្ឌកោ ច ហោតិ ឥត្ថិសញ្ញី : មនុស្សឡើយពិត តែភិក្ខុសំគាល់ថា ស្រី ដូច្នេះ ។ ក៏ព្រោះសេចក្តីប្លែក គ្នានោះ ព្រះមានព្រះភាគមិនត្រាស់ទុកហើយ; ដូច្នេះ សមគួរតាមវត្ថុថា កាលមានការសម្គាល់ក្នុងមនុស្សស្រីថា ជាមនុស្សស្រី ត្រូវអាបត្តិ សង្ឃទិសេស ដល់ភិក្ខុដែលពាល់ត្រូវកាយមនុស្សស្រី, ត្រូវអាបត្តិ ថ្មល្ងច្ច័យ ដល់ភិក្ខុដែលប៉ះរបស់ជាប់ នឹងកាយ ដូច្នេះប៉ុណ្ណោះ រមែង ត្រឹមត្រូវ ។

ពិតមែន សូម្បីក្នុងមហាបច្ច័រី លោកពោលថា កាលស្រីខ្មៅ ដណ្តប់សំពត់ពណ៌ខៀវដែក ភិក្ខុគិតថា នឹងប៉ះពាល់កាយ ហើយប៉ះ ពាល់កាយ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស, គិតថា នឹងប៉ះពាល់កាយ ហើយ ប៉ះពាល់សំពត់ពណ៌ខៀវ ត្រូវអាបត្តិថ្មល្ងច្ច័យ, គិតថា នឹងប៉ះពាល់

សំពត់ខៀវ ហើយប៉ះពាល់កាយវិញ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស, គិតថា
នឹងប៉ះពាល់សំពត់ខៀវហើយប៉ះពាល់សំពត់ខៀវ ត្រូវអាបត្តិថ្មល្អច្នៃ ។

[៨២] ក៏វត្ថុមិស្សកន័យណា ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក
ដោយន័យមានពាក្យថា ឥត្តិ ច បណ្ណោ ច : ស្រីនិងឡើយជាដើម,
ក្នុងមិស្សកវត្ថុសូម្បីនោះ អាបត្តិទាំងឡាយដែលព្រះអង្គត្រាស់ទុក ដោយ
អំណាចការសម្គាល់ និងការសម្គាល់ខុសក្នុងវត្ថុ ដែលអ្នកមិនកាន់ច្រឡំ
ក្នុងព្រះបាលី គប្បីជ្រាប ។

[៨៣] ចំណែកក្នុងវារៈពោលអំពីរបស់ជាប់កាយជាមួយនឹង
កាយ កាលភក្តិមានការសម្គាល់ក្នុងមនុស្សស្រីថា ជាមនុស្សស្រី និង
ចាប់របស់ជាប់នឹងកាយ ត្រូវអាបត្តិថ្មល្អច្នៃ, ក្នុងបណ្ណកៈដ៏សេស ត្រូវ
អាបត្តិទុក្ខដ៏គ្រប់ ៗ បទ, សូម្បីក្នុងវារៈ ពោលពីកាយជាមួយនឹងរបស់
ជាប់កាយ ក៏មានន័យដូចគ្នានេះ ។

ក្នុងវារៈពោលពីរបស់ជាប់កាយជាមួយនឹងរបស់ដែលជាប់ដោយ
កាយ ក៏ក្នុងវារៈទាំងឡាយ មានវារៈពោលអំពីកាយជាមួយនឹងរបស់
ដែលចោលទៅជាដើម គង់ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដល់ភក្តិនោះ ដូចគ្នាគ្រប់
បទ ។

[៨៤] តែវារៈជាដើមថា ឥត្ថិ ច ហោតិ ឥត្ថិសញ្ញិ សារតោ
 ច ឥត្ថិ ច នំ ភិក្ខុស្ស កាយេន កាយំ : ស្រីជាប្រាកដ ភិក្ខុ
 សំគាល់ថា ជាស្រីពិតមែន ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ ស្រីនោះសោត ...
 នូវកាយរបស់ភិក្ខុនោះ ដោយកាយ (របស់ខ្លួន) ព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ដោយអំណាចនៃសេចក្តីតម្រេកខ្លាំងរបស់មាតុត្រាមក្នុងភិក្ខុ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ច្រើនបទថា ឥត្ថិ ច នំ ភិក្ខុស្ស កាយេន
 កាយំ : ស្រីនោះសោត ... នូវកាយរបស់ភិក្ខុនោះ ដោយកាយ (របស់
 ខ្លួន) មានសេចក្តីថា ស្រីដែលមានសេចក្តីតម្រេកខ្លាំងក្នុងភិក្ខុ ទើបទៅ
 កាន់ឱកាសដែលលោកអង្គុយ ឬដេកហើយចាប់ពាល់កាយរបស់ភិក្ខុនោះ
 ដោយកាយរបស់ខ្លួន ។

ពាក្យថា សេវនាធិប្បាយោ កាយេន វាយមតិ ជស្សំ
 បដិវិជានាតិ : ភិក្ខុមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងសេព ក៏ព្យាយាមដោយកាយ
 ដឹងច្បាស់នូវផស្សៈ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុដែលស្រីនោះចាប់ពាល់ហើយ ឬ
 ប៉ះយ៉ាងនោះហើយ ជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការសេព បើកទ្រូង ឬ
 កម្រើកកាយ សូម្បីតិច ៗ ដើម្បីទទួលដឹងផស្សៈ, លោកត្រូវ
 សង្ឃឹទិសេស ។

ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ២ ក្នុងបទថា ស្រី ២ នាក់ នេះ ។
 ក្នុងស្រីនិងបណ្ណកៈត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ និងសង្ឃទិសេសដោយឧបាយ
 នេះ ។ ពាក្យថា “ស្រីនោះសោត ក៏ស្ថាបអង្គលនូវនិស្សគ្គិយវត្ថុរបស់
 ភិក្ខុនោះ ដោយនិស្សគ្គិយវត្ថុ (របស់ខ្លួន) , ភិក្ខុមានសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បី
 នឹងសេព ក៏ព្យាយាមដោយកាយ, តែមិនដឹងច្បាស់នូវផស្សៈ ត្រូវអាបត្តិ
 ទុក្ខដ៏” ដូច្នេះ នៅមានត្រឹមណា, ប្រភេទរបស់អាបត្តិ គប្បីជ្រាបតាម
 ន័យមុននុ៎ះឯង ត្រឹមនោះ ។

ក៏ឯក្នុងពាក្យនេះ ពាក្យថា កាយេន វាយមតិ ន ច ជស្សំ
 បដិវិជានាតិ : ក៏ព្យាយាមដោយកាយ តែមិនដឹងច្បាស់នូវផស្សៈ មាន
 សេចក្តីថា ភិក្ខុឃើញមនុស្សស្រីគ្រវែងផ្កាឈើ ឬផ្លែឈើដែលខ្លួនគ្រវែង
 ទៅ ដោយផ្កាឈើ ឬផ្លែឈើសម្រាប់គ្រវែងរបស់នាង ទើបធ្វើកាយវិការ
 គឺ ផ្កាតម្រាម ឬញាក់ចិញ្ចឹម ឬព្រិចភ្នែក ឬធ្វើវិការបែបនោះយ៉ាងដទៃ
 ភិក្ខុនេះ ហៅថា ព្យាយាមដោយកាយ តែមិនទទួលដឹងផស្សៈ ។ សូម្បី
 ភិក្ខុនេះឈ្មោះថា ត្រូវទុក្ខដ៏ព្រោះមានសេចក្តីព្យាយាមដោយកាយ ។
 មនុស្សស្រី ២ នាក់ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ ២, បណ្ណកៈនឹងមនុស្សស្រី ត្រូវ
 ទុក្ខដ៏ ២ ដូចគ្នា ។

អធិប្បាយអាបត្តិនិងអនាបត្តិដោយលក្ខណៈ

[៨៥] ព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងប្រភេទនៃអាបត្តិដោយ ពិស្តារ ដោយអំណាចនៃវត្ថុយ៉ាងនេះហើយ ឥឡូវនេះ ទ្រង់សម្តែង អាបត្តិ និងអនាបត្តិដោយសន្ធឹប ដោយអំណាចលក្ខណៈ ទើបត្រាស់ ពាក្យថា សេវនាធិប្បាយោ ជាដើម ។

បណ្តាន័យទាំងនោះ ន័យដំបូងត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ដោយ គ្រប់អង្គ ៣ គឺ ភិក្ខុដែលស្រីមកប៉ះពាល់ ១ មានបំណងក្នុងការសេព ក៏ព្យាយាមដោយកាយ ១ ដឹងច្បាស់នូវផស្សៈ ១ ។ ន័យទីពីរត្រូវ អាបត្តិទុក្ខដ ដោយគ្រប់អង្គ ២ គឺ ព្រោះព្យាយាមដូចក្នុងការប៉ះពាល់ និស្សគ្គិយវត្ថុដោយនិស្សគ្គិយវត្ថុ ១ ព្រោះមិនដឹងច្បាស់នូវផស្សៈ ដូចគ្នា ក្នុងការមិនប៉ះ ១ ។ ន័យទី ៣ មិនត្រូវអាបត្តិដល់លោកដែលមិន ព្យាយាមដោយកាយ ។

ពិតមែន ភិក្ខុណាមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងសេព តែមានការស្ងៀម ទទួលដឹង គឺ ត្រេកអរសោយផស្សៈតែម្យ៉ាង, មិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុនោះ ព្រោះមិនមានអាបត្តិក្នុងអាការត្រឹមតែថា ចិត្តប្បវាទ ។

ចំណែកន័យទី ៤ សូម្បីសេចក្តីទទួលដឹងផស្សៈក៏មិនមាន ដូច

ក្នុងការត្រូវនិស្សគ្គិយវត្ថុ ដោយនិស្សគ្គិយវត្ថុ, មានត្រឹមតែចិត្តប្បាទតែ ម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ; ព្រោះហេតុនោះ ទើបមិនត្រូវអាបត្តិ ។ មិនត្រូវអាបត្តិ ព្រោះអាការទាំងពួង របស់ភិក្ខុដែលប្រាថ្នានឹងឱ្យផុត ។

ក៏ឯក្នុងឋានៈនេះ គប្បីជ្រាបអធិប្បាយថា ភិក្ខុណាត្រូវមនុស្សស្រី ចាប់ នឹងឱ្យស្រីនោះផុតពីសរីរៈរបស់ខ្លួន ទើបបាន ឬវាយ, ភិក្ខុនេះ ឈ្មោះថា ព្យាយាមដោយកាយ ទទួលជីវជស្សៈ ។ ភិក្ខុណាឃើញ មនុស្សស្រីកំពុងមក ប្រាថ្នានឹងឱ្យផុតពីស្រីនោះ ទើបសំឡូតគម្រាមឱ្យ ចៀសចេញទៅ, ភិក្ខុនេះ ឈ្មោះថា ព្យាយាមដោយកាយ តែមិនទទួល ជីវជស្សៈ ។ ភិក្ខុណាឃើញទីយជាតិដូច្នោះ លូនឡើងលើកាយ តែមិន រលាស់ដោយគិតថា វាចូរទៅសន្សឹម ៗ, វាត្រូវយើងរលាស់ចូល នឹង ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីវិនាស, ឬដឹងថា ស្រីប៉ុន្មាន តែស្ងៀមព្រងើយ ធ្វើជាមិនដឹងដោយគិតថា ស្រីនេះដឹងថា ភិក្ខុនេះ មិនមានសេចក្តីត្រូវការ យើង ហើយនឹងចៀសទៅខ្លួនឯង ឬភិក្ខុកម្លោះត្រូវមនុស្សស្រីមានកម្លាំង សង្កត់ទុកជាប់ សូម្បីចង់គេចចេញក៏ដោយ តែត្រូវស្ងៀមព្រងើយ ព្រោះ ត្រូវចាប់ទុកយ៉ាងមាំ, ភិក្ខុនេះ ឈ្មោះថា មិនបានព្យាយាមដោយកាយ តែទទួលជីវជស្សៈ ។ ចំណែកភិក្ខុណាឃើញមនុស្សស្រីមក ហើយជា អ្នកស្ងៀមព្រងើយដោយគិតថា នាងចូរមកចុះ, យើងនឹងវាយ ឬបាន

នាងហើយចៀសចេញទៅអំពីនោះ ភិក្ខុនេះ គប្បី**ជ្រាបថា** មានសេចក្តី
ប្រាថ្នានឹងរួចផុតទៅ មិនព្យាយាមដោយកាយ ទាំងមិនទទួលជីវិត**ស្សៈ** ។

[៨៦] បទ**ថា** អសត្ថិច្ចៈ : ភិក្ខុ**មិនក្លែង** មានសេចក្តីថា មិន
គិត**ថា** យើងនឹងប៉ះមនុស្ស**ស្រី**នេះដោយឧបាយនេះ ។ ពិតមែន **ព្រោះ**
មិនគិតយ៉ាងនោះ កាលភិក្ខុ**ស្នូម្សី**ប៉ះខ្លួនមាតុ**គ្រាម** ដែលចូលក្នុងកាល
ទទួល**បាត្រ**ជាដើម រមែងមិន**ត្រូវ**អាបត្តិ ។

បទ**ថា** អសតិយា : ភិក្ខុ**ភ្លេចស្មារតី** មានសេចក្តីថា ភិក្ខុជាអ្នក
បញ្ជូនចិត្តទៅក្នុងទីដទៃ គឺ មិនមានសេចក្តីនឹក**ថា** យើងនឹងប៉ះមាតុ**គ្រាម**
ព្រោះមិនមាន**សតិ**យ៉ាងនេះ មិន**ត្រូវ**អាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលប៉ះក្នុងវេលាលាត
ដៃនិងជើងជាដើម ។

បទ**ថា** អជានន្តស្សៈ : ភិក្ខុ**មិនដឹង** មានសេចក្តីថា ភិក្ខុឃើញ
ក្មេង **ស្រី**មានភេទ**ស្រ**ដៀងក្មេង**ប្រុស** មិនដឹង**ថា** ជាមនុស្ស**ស្រី** ប៉ះ
ដោយករណីយកិច្ចយ៉ាងណាមួយប៉ុណ្ណោះ មិន**ត្រូវ**អាបត្តិដល់ភិក្ខុដែល
មិនដឹង**ថា** ជាមនុស្ស**ស្រី** និងប៉ះ**ពាល់**ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

បទ**ថា** អសាទិយន្តស្សៈ : ភិក្ខុ**មិនត្រេកអរ** មានសេចក្តីថា មិន
ត្រូវអាបត្តិ ដល់ភិក្ខុដែលមិនត្រេកអរនឹងការ**ស្ថាប**អង្គែលដោយកាយ

ដូចភិក្ខុដែលត្រូវមនុស្សស្រីចាប់ដៃគ្នានិងគ្នាហែហមនាំយកទៅ មិនត្រូវ
អាបត្តិ ដូច្នោះ ភិក្ខុឆតជាដើម មានន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។ និង
ឧទាយីថេរៈជាអាទិកម្មកៈក្នុងសិក្ខាបទនេះ មិនត្រូវអាបត្តិដល់លោក
ដែលជាអាទិកម្មកៈនោះ ដូច្នេះឯង ។

បទភាជនីយវណ្ណនា ចប់

បណ្ណាសមុជ្ឈានជាដើម សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ឈានដូចបឋម
បារាជិកសិក្ខាបទ រមែងកើតអំពីកាយនិងចិត្ត ជាកិរិយា សញ្ញាវិមោក្ខ
សច្ចត្តកៈ លោកវដ្ឋៈ កាយកម្ម អកុសលចិត្ត មានវេទនា ២ គឺសុខ
វេទនា និងឧបេក្ខាវេទនា នេះឯង ។

វិនីតវត្ថុក្នុងសង្ឃាទិសេសសិក្ខាបទទី ២

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងវិនីតវត្ថុទាំងឡាយតទៅនេះ ៖

[៨៨] ពីរបទថា មាតុយា មាតុប្បមេន : ចាប់ពាល់មាតា
ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់មាតា សេចក្តីថា រមែងចាប់ពាល់កាយរបស់មាតា
ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់ជាមាតា ។ ក្នុងរឿងកូនស្រីនិងបងប្អូនស្រី ក៏
មានន័យនេះដូចគ្នា ។ ក្នុងព្រះបាលីនោះ ព្រះមានព្រះភាគពិន័យអាបត្តិ

ទុក្ខដង្កូចគ្នាទាំងអស់ ដល់ភិក្ខុដែលចាប់ពាល ដោយសេចក្តីស្រឡាញ់
 អាស្រ័យផ្ទះថា “អ្នកនេះជាមាតារបស់យើង នេះជាឪពុករបស់យើង នេះ
 ជាបងប្អូនស្រីរបស់យើង” ព្រោះដែលឈ្មោះថា មនុស្សស្រីសូម្បីទាំង
 អស់ ទោះជាមាតាក៏ដោយ ជាឪពុកក៏ដោយ ជាសត្រូវដល់ព្រហ្មចរិយៈ
 ទាំងអស់ ។

ក៏កាលភិក្ខុរលីកដល់ព្រះអាជ្ញារបស់ព្រះមានព្រះភាគនេះ បើសូម្បី
 ថា ឃើញមាតាត្រូវត្រូវទឹកបន្ទាត់ទៅ មិនគួរចាប់ពាលដោយដៃឡើយ ។
 តែភិក្ខុដែលឆ្លាតគប្បីនាំទុក ឬបន្ទុក ឬកំណាត់ដើមចេក ឬកំណាត់
 ឈើចូលទៅឱ្យកាលទុកជាដើមនោះ មិនមាន សូម្បីសំពត់កាសាវៈក៏គួរ
 នាំទៅជាក់ទុកខាងមុខ តែមិនគួរពោលថា “ចូរចាប់ត្រង់នេះ” ។ កាល
 មាតាចាប់ហើយ គប្បីទាញមកដោយធ្វើក្នុងចិត្តថា “យើងទាញ
 បរិក្ខារមក” ។ ក៏បើមាតាខ្លាច គប្បីទៅខាងមុខ ហើយលួងលោមថា
 “កុំខ្លាច”, បើមាតា ត្រូវទឹកបន្ទាត់ទៅប្រញាប់ឡើង-ក ឬ ចាប់ត្រង់ដៃ
 របស់ភិក្ខុដែលជាបុត្រ ភិក្ខុកុំរលាស់ឬពោលថា “ចៀស ចៀសទៅ
 ស្រីចាស់”ឡើយ គប្បីនាំទៅឱ្យដល់លើគោក ។ កាលមាតាជាប់ល្បាប់
 ភក់ភ្នំ ធ្លាក់ចុះទៅក្នុងអណ្តូងភ្នំ មានន័យដូចគ្នានេះ ។ អធិប្បាយថា ភិក្ខុ
 គប្បីបោះខ្សែ ឬសំពត់ទៅក្នុងភក់ ឬអណ្តូង ដឹងសភាពដែលមាតាយក
 ដៃចាប់ហើយទាញឡើង តែកុំគប្បីចាប់ពាលឡើយ ។

អធិប្បាយវត្ថុដែលជាអនាមាស

ក៏មិនមែនតែរាងកាយរបស់មាតុត្រាមតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ដែលជា
 អនាមាស សូម្បីសំពត់ស្បែកនិងសំពត់ដណ្តប់ក្តី វត្ថុជាគ្រឿងប្រដាប់ក្តី
 ដោយហោចទៅសូម្បីកម្រងស្បែកដោយ ចិញ្ចៀនស្លឹកត្នោតក៏ដោយ ក៏
 ជាអនាមាសទាំងអស់ ។ ក៏ឯសំពត់ស្បែកនិងសំពត់ដណ្តប់នោះទាំងទុក
 ដើម្បីត្រូវការប្រើជាគ្រឿងប្រដាប់ប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏ប្រសិនបើមាតុត្រាមដាក់
 សំពត់ស្បែក ឬសំពត់ដណ្តប់ទុកក្នុងទីជិតជើង ដើម្បីត្រូវការឱ្យផ្លាស់ជា
 ចីវរ សំពត់នោះ សមគួរ ។ ក៏បណ្តាគ្រឿងប្រដាប់ ភណ្ឌដែលជា
 កប្បិយ មានគ្រឿងប្រដាប់សីសជាដើម ដែលមាតុត្រាមប្រគេនថា
 “លោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់មេត្តាទទួលវត្ថុនេះចុះ” ភិក្ខុគួរទទួលទុក
 ដើម្បីជាគ្រឿងប្រើ មានស្រោមកាំបិតការនិងមូលជាដើម ។ ចំណែក
 ភណ្ឌដែលធ្វើដោយមាស ប្រាក់ និងកែវមុក្តាជាដើម ជាអនាមាសពិត,
 សូម្បីគេប្រគេន ក៏មិនគួរទទួល ។

មួយទៀត មិនមែនតែគ្រឿងប្រដាប់ដែលតាក់តែងរាងកាយរបស់
 ស្រីទាំងនោះតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ដែលជាអនាមាស ។ ទោះជាប្រឈើក្តី
 រូបភក្តី រូបដៃក្តី រូបសំណាញ់ រូបគំនូរក្តី (រូបថតក្តី) រូបដែល
 សម្រេចដោយរតនៈគ្រប់យ៉ាងក្តី ដែលគេធ្វើសណ្ឋាននៃស្រី ដោយ

ហោចទៅសូម្បីរូបដែលសួនដោយម្សៅ ក៏ជាអនាមាសទាំងអស់នោះ ។
 តែបានរបស់ដែលគេប្រគេនថា “វត្ថុនេះចូរជាប់របស់លោកម្ចាស់” វៀរ
 របស់ដែលសម្រេចដោយរតនៈគ្រប់យ៉ាង ទម្លាយរូបដ៏សេស បង្ហាន
 យកវត្ថុដែលគួរជាគ្រឿងឧបករណ៍ ចូលក្នុងគ្រឿងឧបករណ៍ និងវត្ថុ
 ដែលគួរប្រើប្រាស់ ចូលក្នុងរបស់សម្រាប់ប្រើប្រាស់ ដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់ការប្រើប្រាស់ គួរ ។

មួយទៀត សូម្បីធម្មជាតិ ៧ ប្រភេទ ក៏ជាអនាមាសដូចគ្នានឹង
 រូបស្រី ដូច្នោះ ។ ព្រោះដូច្នោះ កាលដើរទៅតាមវាលស្រែ កុំដើរចាប់
 ពាល់គ្រាប់ធម្មជាតិ សូម្បីដែលកើតនៅក្នុងវាលស្រែនោះទៅបណ្តើរ ។
 បើមានធម្មជាតិដែលគេហាលទុកក្បែរទ្វារផ្ទះ ឬក្បែរមក និងផ្នែកខាង
 (បើ) មានមកដើរ កុំដើរជាន់ ។ កាលមកដើរមិនមាន គប្បីអធិដ្ឋានឱ្យ
 ជាមកហើយដើរទៅចុះ ។ មនុស្សទាំងឡាយ ក្រាលអាសនៈប្រគេនលើ
 គំនរធម្មជាតិក្នុងផ្ទះ និងអង្គុយក៏គួរ ។ ជនពួកខ្លះចាក់ធម្មជាតិគរទុក
 ក្នុងរោងឆាន់បើអាចនឹងឱ្យនាំចេញបាន ក៏គប្បីឱ្យនាំចេញ បើមិនអាចកុំ
 ជាន់ធម្មជាតិ គប្បីជាកន្លែងតាំងក្នុងទីមួយហើយអង្គុយចុះ ។ បើមិនមាន
 ឱកាស ពួកអ្នកស្រុកក្រាលអាសនៈ ប្រគេននៅលើគំនរធម្មជាតិនោះឯង
 គប្បីអង្គុយចុះ ។ សូម្បីក្នុងធម្មជាតិដែលនៅលើទឹក ក៏មានន័យយ៉ាង
 នេះដូចគ្នា ។ សូម្បីអបរណ្ណជាតិមានសណ្តែកបាយ និងសណ្តែករាជ

មាសជាដើមក្តី ផ្ទៃឈើមានត្នោតនិងខ្នុរជាដើមក្តី ដែលកើតក្នុងទីនោះ ភិក្ខុមិនគួរចាប់លេង ។ **សូម្បី**ក្នុងអបរណ្ណជាតិ និងផ្ទៃឈើដែលអ្នក **ស្រុក** ប្រមូលជាគំនរទុក ក៏មានន័យដូច្នេះដូចគ្នា ។ តែការដែលភិក្ខុកាន់ យកផ្ទៃឈើដែលជ្រះអំពីដើមក្នុងព្រៃ ដោយតាំងចិត្តថា “នឹងឱ្យដល់ពួក អនុបសម្បន្ន” គួរ ។

រតនៈ ១០ ប្រការ

បណ្ណារតនៈ ១០ ប្រការទាំងនេះ គឺ មុក្កា មណី ពិទ្ធុរ្យ **ស័ន្ទ** **សិលា** ប្រវាឡ ប្រាក់ មាស ទទឹម មរកត មុក្កា តាមធម្មជាតិមិនទាន់ បានច្នៃនិងចោះ ភិក្ខុចាប់ពាល់បាន ។ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា រតនៈ ដ៏សេស ជាអនាមាស តែក្នុងមហាបច្ចវិលោកពោលថា មុក្កា ដែលច្នៃ ហើយក្តី ដែលមិនទាន់ច្នៃក្តី ជាអនាមាស និងភិក្ខុទទួលដើម្បីប្រយោជន៍ ជាមូលតម្លៃនៃវត្ថុ រមែងមិនគួរ តែទទួលដើម្បីជាថ្នាំដល់អ្នកកើតរោគ យូន្ត គួរ ។ មណីប្រភេទពណ៌ខៀវ និងលឿងជាដើម **សូម្បី**ទាំងអស់ ដោយហោចទៅ**សូម្បី**កែវផលិកធម្មជាតិដែលគេខាត់ ច្នៃ និង ក្រឡឹង ហើយ ជាអនាមាស ។ តែមណីតាមធម្មជាតិផុតអំពីអណ្តូងកើត លោក ពោលថា ភិក្ខុនឹងទទួលយកទុក ដើម្បីជាមូលតម្លៃនៃវត្ថុមានបាត្រជាដើម ក៏គួរ ។ **សូម្បី**មណីនោះ លោកហាមទុកក្នុងមហាបច្ចវិ ។ កញ្ចក់កែវ

ដែលគេស្នេហ៍ទុក តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ លោកពោលថា គួរ ។ សូម្បីក្នុង
 ពិទ្យ ក៏មានវិនិច្ឆ័យដូចគ្នានឹងកែវមណី ។ ស័ន្ធនឹងជាស័ន្ធសម្រាប់ផ្គុំ
 (ត្រៃ ស័ន្ធ) ក្តី ដែលគេខាត់នឹងថ្លៃហើយក្តី ប្រដាប់ដោយរតនៈ
 (ស្រែដោយរតនៈ) ក្តី ជាអនាមាស ។ ស័ន្ធសម្រាប់ដួសទឹក ផឹក
 ដែលខាត់ហើយក្តី មិនទាន់បានខាត់ក្តី ជាបស្ចុគ្គរបស់ពាល់បានពិត ។
 មួយទៀត រតនៈដ៏សេស ភិក្ខុទទួលទុក ដើម្បីប្រើជាថ្នាំបន្តក់ភ្នែកជាដើម
 ក្តី ដើម្បីជាមូលតម្លៃនៃវត្ថុក្តី គួរ ។

សិលា ដែលខាត់នឹងថ្លៃហើយ ប្រដាប់ដោយរតនៈ មានពណ៌ដូច
 សណ្តែកបាយប៉ុណ្ណោះ ជាអនាមាស ។ សិលាដ៏សេស ភិក្ខុកាន់យក
 មកដើម្បីប្រើជាថ្នាំសំលៀងកំបិតជាដើម ក៏បាន ។ ក្នុងពាក្យនេះ
 អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា បទថា រតនសំយុត្តា បានដល់ សិលាដែល
 ស្និទ្ធស្នាលជាមួយនឹងមាស ។

កែវប្រវាទ្យដែលខាត់នឹងថ្លៃហើយ ជាអនាមាស ។ ប្រវាទ្យ
 ដ៏សេសជាអមាស (គួរបាច់ពាល់បាន) និងភិក្ខុទទួលទុក ដើម្បីចាយ
 វាយជាមូលតម្លៃនៃវត្ថុ គួរ ។ តែក្នុងមហាបច្ចវិពោលថា ប្រវាទ្យដែល
 ខាត់ហើយក៏ដោយ មិនបានខាត់ក៏ដោយ ជាអនាមាសទាំងអស់ នឹង
 ទទួលទុក មិនសមគួរ ។

មាសនិងប្រាក់ សូម្បីតែធ្វើជាបុរាណត្រប់វត្ថុត្រប់យ៉ាង ជា
អនាមាសនិងជាបស្ចិមនិរត្តិទទួលទុក ចាប់ផ្តើមតាំងពីនៅជាវ័រ ។ បាន
ឮថា ឧត្តរាជឱវស្សីសាងព្រះចេតិយមាស បញ្ជូនទៅប្រគេនព្រះមហា
បទុមត្តេរៈ ។ ព្រះថេរៈហាមថា មិនគួរ ។ ផ្កាយកមាសនិងផ្កាយមាស
ជាដើម មាននៅត្រង់ទីលានព្រះចេតិយ, សូម្បីវត្ថុទាំងនោះក៏ជាអនាមាស
តែពួកភិក្ខុដែលនៅថែទាំព្រះចេតិយតាំងនៅក្នុងឋានជាអ្នកចោលបូជិយៈ
ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ភិក្ខុទាំងនោះនឹងស្លាប់អង្គុយមើល
ក៏គួរ ។ តែពាក្យនោះ លោកហាមទុកក្នុងកុរុន្តី ។ លោកអនុញ្ញាតត្រឹម
តែប៉ុណ្ណោះថា នឹងសម្អាតសំបុកពីងពាងលើព្រះចេតិយមាស គួរ ។
លោកពោលទុកក្នុងអដ្ឋកថាទាំងពួងថា សូម្បីលោហៈដែលកាឡែមាស^១

(១) វិមត្តិវិទ្យាទានីកា. អារក្សដលោហន្តិ សុវណ្ណវណ្ណា កិគ្គិមលោហវិសេសោ ។
តិវិធម្មិ កិគ្គិមលោហំ កំសលោហំ វដ្តលោហំ. ហារក្សដលោហន្តិ តត្ថ តិបុតម្ភ
មិស្សត្វា កតំ កំសលោហំ នាម ។ សីសតម្ភ មិស្សត្វា កតំ វដ្តលោហំ ។ រស
តម្ភ មិស្សត្វា កតំ ហារក្សដលោហំ នាម ប្រែថា លោហៈបូជនីយសេស មានពណ៌ដូច
មាស ឈ្មោះថា អារក្សដលោហៈ. ក៏លោហៈធ្វើបន្ទំមាន ៣ យ៉ាង គឺ កង្ស្សលោហៈ វដ្ត
លោហៈ ហារក្សដលោហៈ. បណ្តាលោហៈទាំងនោះ លោហៈដែលគេធ្វើផ្សំ
សំណុំបាញ់ និងស្ពាន់ ឈ្មោះថា កង្ស្សលោហៈ. ដែលគេ ធ្វើផ្សំសំណុំកក់និងស្ពាន់
ឈ្មោះថា វដ្តលោហៈ ដែលគេធ្វើផ្សំបាញ់និងស្ពាន់ ឈ្មោះថា ហារក្សដលោហៈ ។
សូម្បីក្នុងសាត្រូទីបនី ក៏ពង្រីកសេចក្តីដោយទំនងនេះ គួរតែជាសំរិទ្ធ ។

ក៏មានគតិដូចមាសដែរ ចាត់ជាអនាមាស ។ ចំណែកគ្រឿងប្រើប្រាស់
 ក្នុងសេនាសនៈ ជាកប្បិយទាំងអស់; ព្រោះដូច្នេះ គ្រឿងបរិក្ខារប្រចាំ
 សេនាសនៈ សូម្បីគ្រប់យ៉ាងដែលធ្វើដោយមាស និងប្រាក់ជាអាមាស
 (គួរបាបពាល់បាន) ។ ពួកអ្នកស្រុកសាងមណ្ឌបកែវ ជាស្ថានទីសម្តែង
 ព្រះធម៌វិន័យដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ មានសសរកែវផលិក ប្រដាប់ប្រដាដោយ
 ក្នុងកែវ ។ ការដែលភិក្ខុទាំងឡាយ នឹងថែរក្សាគ្រឿងឧបករណ៍ទាំងអស់
 ក្នុងរតនមណ្ឌបនោះ គួរ ។

ត្បូងទទឹមនិងមរកត ដែលខាត់និងថ្លៃហើយ ជាអនាមាស ដែល
 នៅមិនបានខាត់និងថ្លៃក្រៅនេះ លោកពោលថា ជាអាមាស ភិក្ខុនឹងទទួល
 ទុកដើម្បីប្រើជាមូលតម្លៃនៃវត្ថុ គួរ ។ តែក្នុងមហាបច្ចវិពោលថា ត្បូង
 ទទឹមនិងមរកតដែលខាត់ហើយក្តី ដែលនៅមិនទាន់បានខាត់ក្តី ជា
 អនាមាស ដោយប្រការទាំងពួង និងភិក្ខុទទួលទុក មិនគួរ ។

អាវុធគ្រប់ប្រភេទ ជាអនាមាស សូម្បីគេប្រគេន ដើម្បី
 ប្រយោជន៍ចំណាយជាមូលតម្លៃនៃវត្ថុ ក៏មិនគួរទទួលទុក, ឈ្មោះថា ការ
 លក់ដូរសស្ត្រា រមែងមិនសមគួរ ។ សូម្បីជង្គុសុទ្ធ ៗ ក្តី ខ្សែធ្នូក្តី
 ជន្លូញក្តី កង្វើជីវី ដោយហោចទៅ សូម្បីកាំបិត និងពូថៅជាដើម ដែល
 គេធ្វើសម្រាប់ជាអាវុធ ក៏ជាអនាមាស ។ បើមានអ្នកណា ៗ យក
 លំពែង ឬស្នមកដាក់ទុកក្នុងវិហារ កាលនឹងជម្រះវិហារ គប្បីបញ្ជូន

ដំណឹងទៅប្រាប់ដល់ពួកម្ចាស់របស់ថា ចូរនាំចេញទៅ ។ បើពួកគេមិន
 នាំទៅ កុំឱ្យរបស់នោះកម្រើក ហើយគប្បីជម្រះវិហារចុះ ។ ភិក្ខុឃើញ
 ដាវក្តី លំពែងក្តី ស្នាក់នៅក្នុងសមរភូមិប្រយុទ្ធ គប្បីយកថ្ម ឬ
 របស់អ្វី ៗ ដំដាវចេញហើយ កាន់យកទៅដើម្បីប្រើធ្វើជាកាំបិត គួរ ។
 សូម្បីភិក្ខុញែករបស់ក្រៅនេះចេញហើយ កាន់យករបស់យ៉ាងណាមួយ
 ដើម្បីប្រើជាកាំបិត យ៉ាងណាមួយដើម្បីប្រើជាឈើច្រត់ជាដើម គួរ ។
 ចំណែកគ្រឿងអាវុធដែលគេប្រគេនថា “សូមលោកម្ចាស់ ទទួលអាវុធ
 នេះទុក ភិក្ខុនឹងទទួលសូម្បីទាំងអស់ដោយតាំងចិត្តថា យើងនឹងធ្វើឱ្យ
 វិនាសអស់ហើយធ្វើឱ្យជាកប្បិយភណ្ឌៈ ដូច្នេះ គួរ ។ គ្រឿងចាប់សត្វ
 មានលបដាក់ត្រី និងអន្ទាក់ទាក់សត្វជាដើមក្តី គ្រឿងការពារព្រួញ មាន
 ខែល និងសំណាញ់ជាដើមក្តី ជាអនាមាសគ្រប់យ៉ាង ។

ក៏បណ្តាអន្ទាក់សត្វ និងគ្រឿងការពារព្រួញដែលបានមកដើម្បីជា
 គ្រឿងប្រើប្រាស់ គ្រាដំបូង ភិក្ខុនឹងកាន់យកសំណាញ់ដោយតាំងចិត្តថា
 យើងនឹងចង់ទុកដើម្បីរុំជានគ្រ ទុកខាងលើនៃអាសនៈ ឬព្រះចេតិយ
 គួរ ។ សូម្បីគ្រឿងការពារព្រួញទាំងអស់ ភិក្ខុទទួលទុកដើម្បីប្រើជាមូល
 តម្លៃនៃភណ្ឌៈ ក៏សមគួរ ។ ព្រោះថា គ្រឿងការពារព្រួញនោះ ជា
 គ្រឿងការពារនូវការបៀតបៀនអំពីអ្នកដទៃ មិនមែនជាគ្រឿងធ្វើការបៀត
 បៀន ដូច្នេះឯង, នឹងទទួលខែលដោយតាំងចិត្តថា យើងនឹងធ្វើជាកាជនៈ

ដាក់ឈើស្ករ ដូច្នេះ ក៏គួរ ។

គ្រឿងត្រីមានពិណនិងស្ករជាដើម ដែលរឹតបន្តឹងដោយស្បែកជា
អនាមាស ។ តែក្នុងកុរុន្តិលោកពោលថា តួស្ករ (ស្បែករឹតបន្តឹងស្ករ)
ក្តី តួពិណ (ខ្សែរឹតបន្តឹងពិណ) ក្តី ស្លកទទេក្តី^១ ស្បែកគេបិទទុក
ត្រង់កណ្តាប់មាត់ក្តី ដងពិណក្តី ជាអនាមាសទាំងអស់ ។ ទោះជាវឹត
បន្តឹងដោយខ្លួនឯង ឬឱ្យអ្នកដទៃរឹតបន្តឹង ក្តី នឹងប្រគំដោយខ្លួនឯង
ឬឱ្យអ្នកដទៃគេប្រគំក្តី មិនបានទាំងអស់នោះ ។ សូម្បីឃើញគ្រឿងត្រី
ដែលពួកមនុស្សធ្វើការបូជា ហើយចោលទុកក្នុងលានព្រះចេតិយ កុំធ្វើឱ្យ

(១) សាវត្ថទីបទី ពន្យល់ថា ភេរីសង្ឃដោតិ សង្ឃជិតចម្កកេរី ។ វិណាសង្ឃដោតិ
សង្ឃជិតចម្កកេរីណា ។ ចម្កកេរីនៃទានំ ភេរីវិណានមេតំ អធិវចនំ តុច្ឆបោក្ខន្តិ អវិនុច្ឆម្ក
ភេរីបោក្ខរំ វិណាបោក្ខរព្វ ។ ប្រែថា ស្ករដែលពាសស្បែកហើយ ឈ្មោះថា ភេរីស
ង្ឃដះ ។ ពិណដែលរឹតបន្តឹងខ្សែហើយ ឈ្មោះថា វិណាសង្ឃដះ ។ ពាក្យទាំងពីរនេះ
ជាឈ្មោះនៃស្ករ ដែលពាសស្បែក និងពិណដែលរឹតបន្តឹងខ្សែហើយ ។ ក្នុងទីកន្លែង
ខ្លះថា ស្បែករឹតពាសស្ករ ឈ្មោះថា ភេរីសង្ឃដះ ខ្សែរឹតបន្តឹងពិណ ឈ្មោះថា វិណា
សង្ឃដះ ក៏មាន ដូចក្នុងវិមត្តិនិកាយនិកាយ អាងដល់អដ្ឋកថាកុរុន្តិ ពន្យល់ទុកថា
ភេរីអាទិនំ វិនោបករណសមុហោ ភេរីវិណាសង្ឃដោតិ វេទិតព្វំ គប្បីជ្រាបថា
ប្រជុំគ្រឿងឧបករណ៍ដំឡើងស្ករជាដើម ឈ្មោះថា ភេរីវិណាសង្ឃដះ ស្លកស្ករ និង
ស្លកពិណ ដែលមិនទាន់បានដំឡើងស្បែក និងរឹតបន្តឹងខ្សែ ឈ្មោះថា តុច្ឆបោក្ខរៈ ។

ឃ្លាតចាកទីឡើយ គប្បីបោសទៅក្នុងចន្លោះ ។ ។ តែក្នុងមហាបច្ច័រ
 លោកពោលថា ក្នុងវេលាចាក់សម្រាម គប្បីនាំទៅដោយកំណត់ថា ជា
 សម្រាម ហើយដាក់ទុកក្នុងចំណែកម្ខាង គួរ ។ សូម្បីទទួលទុក ដើម្បី
 ប្រើជាមូលតម្លៃនៃវត្ថុ ក៏គួរ ។ តែដែលបានមកដើម្បីត្រូវការនឹងប្រើ
 ប្រាស់ នឹងកាន់យកដើម្បីត្រូវការធ្វើឱ្យជាបរិក្ខារនោះ ។ ដោយតាំងចិត្ត
 យ៉ាងនេះថា យើងនឹងធ្វើស្នូកពិណ និងស្នូកស្ករឱ្យជាភាគនេះដាក់ឈើ
 ស្ករ នៃស្បែកនឹងធ្វើជាស្រោមកាំបិត ហើយធ្វើតាមដែលតាំងចិត្តយ៉ាង
 នោះ ។ គួរ ។

[៨៩] រឿងស្រីជាប្រពន្ធពីដើម មានសេចក្តីជាក់ច្បាស់
 ហើយ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងយកស្រី ដូច្នេះ ៖
 សូម្បីថា ភិក្ខុដល់សេចក្តីស្អាបអង្គុលកាយជាមួយនឹងនាងទេវី
 របស់ស្តេចបរនិម្មិតវសវតី ក៏ត្រូវបុល្លច្ច័យតែម្យ៉ាង ។
 រឿងបណ្ឌិតៈ និងរឿងស្រីដេកលក់ ប្រាកដហើយ ។
 គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងស្រីស្លាប់ ដូច្នេះ ៖
 ត្រូវអាបត្តិបុល្លច្ច័យក្នុងវេលាល្ងមនឹងត្រូវអាបត្តិបារាជិក ក្រៅពី
 នោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងតិរច្ឆាន ដូច្នេះ ៖

(ស្ថាបអង្កេលកាយ) នឹងនាងនាគមាណវិកាក្តី នឹងនាងសុបណ្ណ-
មាណវិកាក្តី នឹងនាងកិន្ទរីក្តី នឹងមេគោក្តី ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដទាំងអស់ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងតុក្កតាលេយ្យ ដូច្នេះ ៖

មិនមែនតែលេយ្យម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ដោយហោចទៅ សូម្បីក្នុងរូបស្រី
ដែលគេគូរចិត្រកម្មទុក ក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដូចគ្នា ។

[៨០] រឿងស្រីច្រើននាក់ចាប់កៀកភិក្ខុ មានអត្ថភូត្វាស់ទាំង
អស់នោះ ។

[៨១] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងស្ពាន ដូច្នេះ ៖

ស្ពានដែលមនុស្សដើរបានតែម្នាក់ក្តី ស្ពានដែលជាមករទេស្វន្ទក្តី
ត្រឹមតែភិក្ខុធ្វើប្រយោគដោយតាំងចិត្តថា “យើងនឹងអង្រួនស្ពាន” ដូច្នេះ
រង្គើកដោយ មិនរង្គើកដោយ ជាអាបត្តិទុក្ខដ ។

[៨២] រឿងមក ប្រាកដច្បាស់ហើយនុ៎ះឯង ។

[៨៣] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងដើមឈើ ដូច្នេះ ៖

ដើមឈើខ្នាតធំប៉ុនដើមព្រីងធំក្តី ជាដើមឈើតូចក្តី ភិក្ខុអាច
អង្រួនក៏ដោយ មិនអាចអង្រួនក៏ដោយ ជាអាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះហេតុត្រឹម
តែមានសេចក្តីព្យាយាម ។

[៨៤] សូម្បីក្នុងរឿងទុក ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដែរ ។

[៩៥] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងខ្សែ ដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុអាចទាញខ្សែឱ្យឃ្លាតចាកឋានបាន ត្រូវអាបត្តិថ្មល្អច្នៃ ព្រោះ
ខ្សែនោះ ។ ខ្សែប្រភេទណាជាខ្សែសរសៃធំ រមែងមិនឃ្លាត ចាកឋាន
សូម្បីត្រឹមតែបន្តិចបន្តួចត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះខ្សែនោះ ។ សូម្បីក្នុង
កំណាត់ឈើក៏មាននិយាយនេះដូចគ្នា ។ ពិតមែន សូម្បីដើមឈើធំ
ដែលដួលរលំលើផែនដី ក៏ទ្រង់កាន់យកហើយដោយ ទណ្ឌស័ព្ទដូចគ្នា
ក្នុងរឿងកំណាត់ឈើនេះ ។

[៩៦] រឿងបាត្រប្រាកដច្បាស់ហើយនោះឯង ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងស្រីកំពុងថ្វាយបង្គំ ដូច្នេះ ៖

ស្រីប្រាថ្នានឹងចាប់ជើងទាំងពីរ ហើយថ្វាយបង្គំ ភិក្ខុគប្បីហាម
គប្បីបិទបាំងជើងទុក ឬគប្បីអង្គុយស្ងៀម ។ ព្រោះថា ភិក្ខុដែលអង្គុយ
ស្ងៀម សូម្បីត្រេកអរ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិ ។

រឿងខាងចុងបង្អស់ ប្រាកដច្បាស់ហើយនោះឯង ។

កាយសំសគ្គវណ្ណនា ចប់

៣. ទុដ្ឋល្អវាចាសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៩៧] ទុដ្ឋល្អវាចាសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា
 : សម័យនោះ ព្រះសព្វញ្ញពុទ្ធជាម្ចាស់ដ៏មានព្រះភាគជាដើម ខ្ញុំព្រះ
 ករុណានឹងពោលតទៅ ៖

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងទុដ្ឋល្អវាចាសិក្ខាបទនោះ ដូច្នេះ ៖

អធិប្បាយសិក្ខាបទវិរាង្គ សង្ឃទិសេសទី ៣

បទថា អាទិស្សៈ : ចំពោះ បានដល់ ប្រាថ្នាដល់ ។

ច្រើនបទថា វណ្ណម្យី ភណតិ : ពោលសរសើរខ្លះ ជាដើម
 នឹងមានច្បាស់នៅខាងមុខ ។

បទថា អច្ឆន្ទកា : គ្មានសេចក្តីខ្លាច បានដល់ ដាច់ការក្រែង
 ខ្លាចបាប ។

បទថា ធុត្តិកា : ជាស្រីអ្នកលេង គឺអ្នកមានកលមាយា ។

បទថា អហិរិកាយោ : ឥតមានអៀនខ្មាស គឺ ជាស្រីមិនមាន
 អៀនខ្មាស ។

បទថា ឱហសន្តិ : ញញឹមញញែម បានដល់ ញញឹមពព្រាយ
 ហើយ សើចតិច ៗ ។

បទថា ឧល្លបន្តិ : និយាយបញ្ឆោត សេចក្តីថា រមែងពោល

ពាក្យប្រលោមមានប្រការផ្សេងៗ លើកតម្កើងដោយន័យជាដើមថា “ឱ ព្រះគុណម្ចាស់” ។

បទថា ឧដ្ឋក្សន្តិ : សើចកាកកាយ បានដល់ រមែងសើចឮខ្លាំង ។

បទថា ឧប្បណ្ណន្តិ : ចំអន់ សេចក្តីថា ធ្វើការចំអកចំអន់ (ជា មួយនឹងឧទាយី) ដោយន័យជាដើមថា នេះជាបណ្ណកៈ នេះមិនមែន មនុស្សប្រស ។

[៩៨] បទថា សារត្តោ : ត្រេកអរ បានដល់ តម្រេកហើយ ដោយសេចក្តីត្រេកអរ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងវាចាក្រក់ ។

បទថា អបេក្ខវា បដិពទ្ធិត្តោ : មានសេចក្តីអាឡោះអាល័យ មានចិត្តប្រតិព័ទ្ធ មានន័យដូចពោលហើយខ្លះៗ^១, ក្នុងសិក្ខាបទនេះ គប្បីប្រកបរាគៈដោយអំណាចនៃសេចក្តីត្រេកអរក្នុងវាចាតែម្យ៉ាង ។

ព្រះមានព្រះភាគ កាលនឹងទ្រង់សម្តែងមាតុគ្រាមដែលទ្រង់ប្រាថ្នា ក្នុងពាក្យថា មាតុតាមំ ទុដ្ឋល្លាហិ វាចាហិ : និយាយចង់មាតុគ្រាម ដោយសំដីអាក្រក់ នេះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា មាតុតាមោ ជាដើម ។

បណ្ណាបទទាំងនោះ ដោយពាក្យថា ជាស្រីដែលដឹងក្តី អាចជ្រាប

១. ក្នុងទំព័រ ៤៥-៤៦ ខាងដើម ។

ពាក្យដែលជាសុភាសិតទុព្ភាសិត (វាចាអាក្រក់ និងសុភាព) បាន នេះ ព្រះឧបាលីសម្តែងថា ស្រីដែលឆ្ងាត អាចជ្រាបពាក្យដែលជាប្រយោជន៍ និងឥតប្រយោជន៍ ពាក្យដែលទាក់ទិននឹងអសទ្ធម្ម និងសទ្ធម្ម ទ្រង់ប្រាថ្នា យកក្នុងសិក្ខាបទនេះ, ចំណែកស្រីដែលល្ងង់ខ្លៅ ឥតប្រាជ្ញា សូម្បីជា មនុស្សធំ(ឬចាស់) ក៏ទ្រង់មិនប្រាថ្នាយកក្នុងសិក្ខាបទនេះ ។

បទថា ឱកាសេយ្យ : និយាយចង់ សេចក្តីថា គប្បីនិយាយ ចែចង់ គឺ និយាយដោយអសទ្ធម្ម មានប្រការផ្សេងៗ ។ ក៏ព្រោះឈ្មោះ ថា ការនិយាយចែចង់របស់ភិក្ខុដែលនិយាយយ៉ាងនេះ ដោយសេចក្តីជា អជ្ឈាហារ គឺ ជាការប្រព្រឹត្តកន្លងល្មើស ខេត្តដែននៃសេចក្តីសង្រួមដោយ អំណាចនៃរាគៈ ; ព្រោះដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនឹងទ្រង់សម្តែង សេចក្តីនោះ ទើបត្រាស់ថា បទថា ឱកាសេយ្យ គឺ ហៅថា អជ្ឈាហារ : សេចក្តីប្រព្រឹត្តល្មើស ។

ពាក្យថា តំ ក្នុងពាក្យថា យថាតំ នេះ ត្រឹមតែជានិបាត ។ សេចក្តីថា ដូចប្រសកម្លោះនិយាយចែចង់ស្រីក្រមុំ ដូច្នោះ ។

[៩៩] ពាក្យជាដើមថា ទ្វេ មគ្គេ អាទិស្ស : ចំពោះទ្វារមគ្គ ទាំងពីរ ដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងអាការដែល ជាហេតុឱ្យត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ដល់ភិក្ខុដែលនិយាយចែចង់(ស្រី) ។

អធិប្បាយបទភាជនី សង្ឃទិសេសទី ៣

បណ្តាបទទាំងនោះ ពីរបទថា ទ្វេ មគ្គេ បានដល់ វច្ឆមគ្គ នឹង
បស្សវមគ្គ ។ ពាក្យដ៏សេសប្រាកដហើយតាំងពីដំបូង ក្នុងឧទ្ទេសន្តៈ
ឯង ។ ក៏ក្នុងឧទ្ទេសពាក្យថា និយាយសរសើរ គឺ និយាយថា នាងជា
អ្នកប្រកបព្រមដោយលក្ខណៈរបស់ស្រី គឺ ដោយសុភលក្ខណៈ, អាបត្តិ
មិនទាន់ដល់ទីបំផុតទេ ។ និយាយថា វច្ឆមគ្គនឹងបស្សវមគ្គរបស់នាងជា
យ៉ាងនេះ, នាងជាមនុស្សប្រកបព្រមដោយលក្ខណៈរបស់ស្រី គឺ ដោយ
សុភលក្ខណៈដូច្នេះ ដោយហេតុដូច្នេះ, អាបត្តិ វមែនដល់ទីបំផុត គឺត្រូវ
អាបត្តិសង្ឃទិសេស ។

[១០០] ក៏ពីរបទថា វណ្ណតិ បសំសតិ : និយាយស្ទើរ
ពណ៌នា នេះ ជាវេវចនៈរបស់បទថា និយាយសរសើរ ។

បទថា ខុំសេតិ : ជេវ សេចក្តីថា វមែននិយាយចាក់ដោត
ដោយជន្មញ្ច គឺវាចា ។

បទថា វម្កេតិ : តិះដៀល គឺ និយាយរុករាន ។

បទថា គរហតិ : និន្ទា គឺ វមែនពោលទោស ។

តែកាលមិនទាន់និយាយជាប់តនឹង ១១ បទ មានបទថា

អនិមិត្តាសិ ជាដើម ដែលមកក្នុងបាលីខាងមុខ អាបត្តិមិនទាន់ដល់ទីបំផុត, សូម្បីភ្ជាប់ហើយ កាលនិយាយភ្ជាប់ដោយ ៣ បទទាំងនេះថា មេសិខិរណី មេមានទ្វារមគ្គរលាយចូលគ្នា, មេឧតតោព្យញ្ជនក ដូច្នេះ ប៉ុណ្ណោះ ក្នុងបណ្តា ១១ បទទាំងនោះ ទើបត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ។

សូម្បីក្នុងការនិយាយសូមថា “នាងចូរឱ្យដល់យើង” អាបត្តិមិនទាន់ដល់ទីបំផុត ដោយពាក្យនិយាយ ត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ តែកាលនិយាយភ្ជាប់ដោយ មេថុនធម្មយ៉ាងនេះថា “នាងចូរឱ្យមេថុនធម្ម” ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ។

សូម្បីក្នុងពាក្យនិយាយអង្វរថា “កាលណាមាតារបស់នាងជ្រះថ្លា” ជាដើម អាបត្តិមិនទាន់ដល់ទីបំផុត ដោយពាក្យនិយាយត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ តែកាលនិយាយភ្ជាប់ដោយមេថុនធម្ម ដោយន័យជាដើមថា “កាលណាមាតារបស់នាងជ្រះថ្លា, កាលណាអាត្មាបានមេថុនធម្មរបស់នាង” ឬថា “កាលមាតារបស់នាងជ្រះថ្លាហើយ អាត្មានឹងបានមេថុនធម្ម” ដូច្នេះ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ។

សូម្បីក្នុងពាក្យសួរជាដើមថា “នាងឱ្យដល់ស្វាមីយ៉ាងណា ?” កាលនិយាយពាក្យថា “មេថុនធម្ម” ប៉ុណ្ណោះ ទើបត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស មិនមានដោយប្រការដទៃទេ ។

សូម្បីក្នុងពាក្យនិយាយសាកសួរថា “បានឮថា នាងឱ្យដល់ស្វាមីយ៉ាងនេះឬ” ក៏មានន័យដូចគ្នានេះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងការប្រាប់ដូច្នេះ ៖

បទថា បុដ្ឋោ ភណតិ : ភិក្ខុដែលស្រីស្រ្តហើយនិយាយ
មានសេចក្តីថា ភិក្ខុត្រូវមនុស្សស្រីស្រ្តថា “កាលឱ្យយ៉ាងណា ទើបនឹង
ជាទីស្រឡាញ់របស់ស្វាមី ?” ហើយប្រាប់ ។ ក៏ក្នុងការប្រាប់នោះ សូម្បី
កាលនិយាយថា “ចូរឱ្យយ៉ាងនេះ កាលឱ្យយ៉ាងនេះ នាងនឹងជាទី
ស្រឡាញ់របស់ស្វាមី” អាបត្តិមិនទាន់ដល់ទីបំផុត, តែកាលភ្ជាប់ដោយ
មេប៉ុនធម្មប៉ុណ្ណោះ ដោយន័យជាដើមថា “នាងចូរឱ្យ ចូរបង្កើនចូលទៅ
នូវមេប៉ុនធម្មយ៉ាងនេះ, កាលឱ្យ កាលបង្កើនចូលទៅនូវមេប៉ុនធម្មយ៉ាង
នេះ នឹងជាទីស្រឡាញ់” ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។ សូម្បីក្នុងការ
ពោលទូន្មាន ក៏មានន័យដូចគ្នា ។

វិនិច្ឆ័យក្នុងអកោសនិទេស គប្បីជ្រាបដូច្នេះ ៖

បទថា អនិមិត្តាសិ : មេគ្មាននិមិត្ត គឺ នាងជាមនុស្សប្រាស
ចាកនិមិត្ត ។ មានអធិប្បាយថា រន្ធបស្សៈរបស់នាងមានប្រមាណប៉ុន
រន្ធសោប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា និមិត្តមត្តាសិ : មេមានហេតុគ្រាន់តែជានិមិត្ត គឺ និមិត្ត
ស្រ្តីរបស់នាង មិនពេញបរិបូណ៌, មានអធិប្បាយថា គ្រាន់តែជាគ្រឿង
សម្គាល់ប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា អលោហិតា : មេគ្មានឈាម គឺ មានន្ទប្រសូតស្នូត ។

បទថា ធុវលោហិតា : មេមានឈាមជានិច្ច បានដល់ មានន្ទប្រសូតដែលសើមជោគទៅដោយលោហិតជានិច្ច ។

បទថា ធុវចោលា : មេមានកំណាត់សំពត់ជានិច្ច គឺ មានសំពត់ចុកនៅជានិច្ច, មានអធិប្បាយថា នាងប្រើសំពត់ចុកជានិច្ច ។

បទថា បឡុរន្តិ : មេហូរឈាមជានិច្ច គឺ តែងហូរចេញ, មានអធិប្បាយថា ទឹកមូត្ររបស់នាងហូរចេញជានិច្ច ។

បទថា សិទិរណី : មេសិទិរណី បានដល់ មានសាច់ខ្ចាយលៀនចេញមកខាងក្រៅ ។ ស្រីដែលមិនមាននិមិត្ត លោកហៅថា ស្រីបណ្ឌិតៈ, ស្រីដែលមានពុកមាត់និងពុកចង្កា រូបរាងស្រដៀងមនុស្សប្រុស លោកហៅថា ស្រីស្រដៀងមនុស្សប្រុស ។

បទថា សម្ពិទ្ធា : មេមានទ្វារមគ្គរលាយចូលគ្នា សេចក្តីថា មានន្ទទ្វារវចមគ្គ និងន្ទទ្វារបស្សៈវមគ្គរលាយចូលគ្នា ។

បទថា ឧភតោព្យញ្ញនា : មេឧភតោព្យញ្ញនកៈ សេចក្តីថា ជាអ្នកប្រកបដោយភេទទាំងពីរគឺ គ្រឿងសម្គាល់ភេទស្រី ១ គ្រឿងសម្គាល់ភេទបុរស ១ ។

ក៏បណ្តាបទទាំង ១១ នេះ ៣ បទសុទ្ធ ៗ នេះ គឺ សិខរណីសិ
(មេមានសិរ), សម្ពុទ្ធាសិ (មេមានទ្វារមគ្គរលាយចូលគ្នា), ឧភតោ-
ព្យញ្ញាសិ (មេមានភេទពីរ), ប៉ុណ្ណោះ រមែងដល់ទីបំផុត ។ ៣ បទ
នេះ និង៣ បទមុន ៗ គឺ បទពោលអំពីវច្ចមគ្គបស្សន្តមគ្គ និងមេបុន
ធម្មរមជា ៦ បទសុទ្ធ ៗ ធ្វើឱ្យត្រូវអាបត្តិបាន ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បទដ៏សេសជាដើមថា នាងជាអ្នកមិនមាននិមិត្ត ដែលភ្ជាប់ដោយ
បទថា មេគ្មាននិមិត្ត ដោយមេបុនធម្មហើយនុ៎ះឯង ដោយន័យជាដើមថា
នាងចូរឱ្យមេបុនធម្មដល់អាត្មា ឬថា នាងជាអ្នកមិនមាននិមិត្ត ចូរឱ្យ
មេបុនធម្មដល់អាត្មា គប្បីជ្រាបថា ជាបទធ្វើឱ្យត្រូវអាបត្តិបាន ។

[១០៤] ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនឹងទ្រង់សម្តែង
ប្រភេទនៃអាបត្តិដោយពិស្តារ ដោយអំណាចនៃអាការមានការនិយាយ
សរសើរជាដើមទាំងនេះ ទាក់ទិនដល់វច្ចមគ្គ និងបស្សន្តមគ្គរបស់ភិក្ខុ
ដែលមានតម្រេក មានចិត្តប្រែប្រួលនិយាយចែចង់មាតុត្រាម ទើបត្រាស់
ពាក្យថា ឥត្ថិ ច ហោតិ ឥត្ថិសញ្ញិ : ស្រីជាប្រាកដ ភិក្ខុសំគាល់ថា
ស្រីពិតមែន ជាដើម ។ សេចក្តីនៃបទទាំងនោះ គប្បីជ្រាបតាមន័យ
ដែលពោលហើយ ក្នុងកាយសំសគ្គនុ៎ះឯង ។ ចំណែកសេចក្តីប្លែកគ្នា
ដូចតទៅនេះ ៖

បទថា អធិក្ខកំ : ខាងក្រោមជងកាំបិត គឺ ខាងក្រោមតាំងពី
 ឆ្នឹងជងកាំបិតចុះមក ។

បទថា ឧត្តជាតុមណ្ឌលំ : ខាងលើមណ្ឌលជង្គង់ គឺ ខាងលើ
 តាំងពីមណ្ឌលជង្គង់ឡើងទៅ ។

បទថា អត្តក្ខកំ : ខាងលើជងកាំបិត គឺ លើតាំងពីឆ្នឹង
 ជងកាំបិតឡើងទៅ ។

បទថា អដោជាតុមណ្ឌលំ : ខាងក្រោមមណ្ឌលជង្គង់ គឺ
 ក្រោមតាំងពីមណ្ឌលជង្គង់ចុះមក ។

ក៏ឆ្នឹងជងកាំបិត និងមណ្ឌលជង្គង់ សង្រ្គោះចូលក្នុងខេត្រដែននៃ
 ទុក្ខដ ក្នុងសិក្ខាបទនេះ ដូចក្នុងកាយសំសគ្គៈរបស់នាងភិក្ខុនី ។ ពិតមែន
 ព្រះពុទ្ធតាំងឡាយ រមែងទ្រង់បញ្ញត្តិគរុកាបត្តិមិនឱ្យមានចំណែកនៅសេស
 សល់នោះឯង ។

[១០៥] បទថា កាយបដិពទ្ធំ : វត្ថុដែលជាប់នឹងកាយ បាន
 ដល់ សំពត់ខ្លះ ផ្កាឈើខ្លះ គ្រឿងប្រដាប់ខ្លះ ។

អនាបត្តិវារ

[១០៦] បទថា អត្ថបុរេគ្មារស្សៈ : ភិក្ខុដែលកំពុងអធិប្បាយ សេចក្តី សេចក្តីថា អ្នកពោលអត្ថនៃបទជាដើមថា អនិមិត្តាសិ ឬអ្នក ធ្វើការស្វាធារ្យអដ្ឋកថា ។

បទថា ធម្មបុរេគ្មារស្សៈ : ភិក្ខុដែលកំពុងបង្រៀនធម៌ សេចក្តី ថា អ្នកប្រាប់ ឬស្វាធារ្យព្រះបាលី ។ កាលភិក្ខុអធិប្បាយអត្ថ អធិប្បាយធម៌ ពោលយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា មិនត្រូវអាបត្តិដល់អ្នក អធិប្បាយអត្ថ និង អធិប្បាយធម៌ ។

បទថា អនុសាសនីបុរេគ្មារស្សៈ : ភិក្ខុដែលកំពុងប្រៀនប្រដៅ សេចក្តីថា កាលភិក្ខុប្រាថ្នាប្រៀនប្រដៅពោលយ៉ាងនេះថា “ឥឡូវនេះ នាងកុំជាមនុស្សមិនមាននិមិត្ត, ជាមនុស្សភេទពីរ, ឥឡូវនេះ នាងគួរធ្វើ សេចក្តីមិនប្រមាទចុះ, នាងកុំជាមនុស្សយ៉ាងនេះតទៅឡើយ” ឈ្មោះថា មិនត្រូវអាបត្តិដល់អ្នកប្រាថ្នាក្នុងការទូន្មាន ។ ចំណែកភិក្ខុណា កាល ប្រាប់បាលីដល់ពួកនាងភិក្ខុនី លះទំនងនិយាយតាមប្រក្រតីចេញ សើច ចំអកនិយាយដដែល ៗ ថា “នាងជាស្រីមានសិរ, ជាស្រីមានទ្វាររលាយ ចូលគ្នា, ជាស្រីភេទពីរ” ភិក្ខុនោះ ត្រូវអាបត្តិពិត ។ មិនត្រូវអាបត្តិដល់ ភិក្ខុឆត ។ ឧទាហរណ៍ថាដើមបញ្ញត្តិ ក្នុងសិក្ខាបទនេះ មិនត្រូវអាបត្តិ

ដល់លោកអ្នកជាដើមបញ្ញត្តិដូច្នេះឯង ។

បទកាជនីយវណ្ណនា ចប់

បណ្តាបកិណ្ណកៈមានសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ជាន ៣ រមែងកើតអំពីកាយចិត្ត ១ វាចាចិត្ត ១ កាយវាចាចិត្ត ១ ជាកិរិយា សញ្ញាវិមោក្ខ សចិត្តកៈ លោកវដ្ឋៈ កាយកម្ម វចីកម្ម អកុសលចិត្ត មានវេទនា ២ ដូច្នេះឯង ។

វិនិតវត្ថុក្នុងតតិយសង្ឃាទិសេស

[១០៨] បណ្តាវិនិតវត្ថុ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងលោហិត ដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុនោះពោលសំដៅដល់និមិត្ត ដែលមានលោហិតរបស់ស្រី, ស្រីក្រៅនេះមិនដឹង ; ព្រោះដូច្នេះ ទើបត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។

បទថា កក្កសលោមៈ : មានរោមខ្លី បានដល់ មានរោមច្រើន ដោយ រោមខ្លី ។ ។

បទថា អាគីណ្ណលោមៈ : មានរោមក្រញាញ់ បានដល់ មាន រោមសំពឹងសំពោង ។

បទថា ខរលោមៈ : រោមខ្លាំង គឺ រោមរឹង ។

[១០៩] បទថា ធិបេសោមំ : មានរោមវែង បានដល់ មាន សរសៃរោមមិនខ្លី ។ ពាក្យទាំងអស់ភិក្ខុទាំងនោះ ពោលសំដៅដល់ និមិត្តរបស់ស្រីទាំងអស់នោះ ។

[១១០] ភិក្ខុនោះពោលសំដៅដល់អសទ្ធម្មថា “វត្ថុរបស់នាងឱ្យ គេព្រោះហើយឬ” ស្រីនោះមិនយល់ ទើបពោលថា “ករុណាលោកម្ចាស់ ស្រែខ្ញុំគេមិនទាន់ព្រោះទេ” ។

ពូជដែលឈ្មោះថា ព្រោះហើយ បានដល់ ពូជដែលគេឱ្យតាំង ឡើងថ្មី (ឱ្យសាបព្រោះ) ក្នុងឱកាសដែលពូជទាំងឡាយ តាំងមិនជាប់ (មិនដុះ) ឬក្នុងឱកាសដែលមានពូជត្រូវពួកសត្វល្អិត ធ្វើឱ្យវិនាសអស់ ហើយចាក់ឱ្យស្នើដោយទឹក ក្នុងស្រែព្រោះមានទឹក (និង) ពូជដែលគេរាស់ ឱ្យស្នើដោយរាស់មានធ្មេញ ៨ ដដែលទៀត ដើម្បីត្រូវការធ្វើឱ្យពូជ ទាំងឡាយ ដែលធ្លាក់ចុះទៅមិនស្នើគ្នា ឱ្យស្នើគ្នាក្នុងស្រែព្រោះទីទួល ។ បណ្តាពូជទាំងនោះ ស្រីនេះពោលសំដៅយកពូជយ៉ាងណាមួយ ។

[១១១] ក្នុងរឿងមក ពាក្យថា មករបស់នាងរាបស្រួលទេឬ ? ភិក្ខុនោះពោលសំដៅដល់មកអង្គជាតិ ។ ពាក្យដ៏សេសមានសេចក្តីជាក់ ច្បាស់ទាំងនោះឯង ។

ទុដ្ឋល្លវាចាសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

៤. អត្តកាមបារិច្ឆេទសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១១៤] អត្តកាមបារិច្ឆេទសិក្ខា បទថា តេន សមយេន
ពុទ្ធា ភគវា ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ វិនិច្ឆ័យក្នុងអត្ត
កាមបារិច្ឆេទសិក្ខាបទនោះ គប្បីជ្រាបដូច្នេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងឧទាយិភិក្ខុ

បទថា កុលុបកោ ៖ ចូលទៅកាន់ត្រកូល សេចក្តីថា ជាអ្នក
ចូលទៅកាន់ត្រកូល គឺ ជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយជានិច្ចក្នុងការចូលរកត្រកូល
ដើម្បីត្រូវការបច្ច័យ ៤ ។

បទថា ចីវរិបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ
៖ ចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ គឺ ចីវរ
ផង បិណ្ឌបាតផង សេនាសនៈផង គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារផង ។

ក៏ក្នុងពាក្យថា គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ នេះ គប្បីជ្រាប
វិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ដែលឈ្មោះថា បច្ច័យ ព្រោះអត្ថថា ធ្វើការបំបាត់ ។ ពាក្យថា
បច្ច័យ ជាឈ្មោះនៃភេសជ្ជៈដែលសប្បាយប្រភេទណាមួយ ។ ឈ្មោះថា
ការងាររបស់ពេទ្យ ព្រោះពេទ្យនោះអនុញ្ញាត ដូច្នេះ ទើបឈ្មោះថា

ភេសជ្ជៈ ។ គិលានប្បច្ចយផង ភេសជ្ជៈផង ឈ្មោះថា គិលាន
 ប្បច្ចយភេសជ្ជៈ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ការងាររបស់ពេទ្យ មាន
 ប្រេង ទឹកឃ្មុំ និងទឹកអំពៅជាដើម ប្រភេទណាមួយ ជាទីសប្បាយដល់
 អ្នកជម្ងឺ ។ ក៏គ្រឿងលោមព័ទ្ធ លោកហៅថា បរិក្ខារក្នុងពាក្យជាដើមថា
 “សត្តហិ នគរបរិក្ខារេហិ សុបរិក្ខតំ ហោតិ : នគរដែលរៀបចំល្អ
 ហើយ ដោយនគរបរិក្ខារ ៧ យ៉ាង”^(១) ដូច្នេះ ។ គ្រឿងប្រដាប់
 លោកក៏ហៅថា បរិក្ខារ ក្នុងពាក្យជាដើមថា “រថោ សីលបរិក្ខារោ
 ឈានក្ខោ ចក្កវិរិយោ : រថ គឺ អរិយមគ្គ(នោះ) មានសីលជាគ្រឿង
 ពាស មានឈានជាក្លៅ មានវិរិយជាកង់”^(២) ដូច្នេះ ។ គ្រឿងគាំទ្រ
 លោកហៅថា បរិក្ខារ ក្នុងប្រយោគជាដើមថា “យេ ចិមេ បព្វជិតេន
 ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្វា : គ្រឿងបម្រុងជីវិតទាំងឡាយនេះ ដែល
 បព្វជិតគប្បីប្រមូលមក”^(៣) ដូច្នេះ ។ ក្នុងបទថា គិលានប្បច្ចយ-
 ភេសជ្ជបរិក្ខារំ នេះ រមែងគួរទាំងគ្រឿងគាំទ្រ ទាំងគ្រឿងរក្សាការពារ ។

ពិតមែន គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជៈនោះ ជារបងសម្រាប់ការពារ
 ជីវិតខ្លះ ព្រោះមិនឱ្យឱកាសដល់ការកើតឡើងនៃអាពាធដែលញ៉ាំងជីវិតឱ្យ

១. អង្គ. សត្ត. មហាវគ្គ. ៤៧. ៦៤/១៩៤ ។ ២. សំយុ. មហា. អវិជ្ជាវគ្គ.
 ៣៧. ២៤/១២ ។ ៣. មជ្ឈិ. មូល. វេទបត្តសូត្រ. ២០. ២៣៥/៣៩៥ ។

វិនាស, ជាគ្រឿងគាំទ្រខ្លះ ព្រោះជាហេតុឱ្យជីវិតនោះ ប្រព្រឹត្តទៅបាន
 យូរ, ព្រោះដូច្នេះ ទើបហៅថា បរិក្ខារ គប្បីជាបសេចក្តីយ៉ាងនេះថា
 គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជៈនោះផង ជាបរិក្ខារផង ដោយន័យដូចពោលមក
 នេះ ព្រោះដូច្នេះ ទើបឈ្មោះថា គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ ។ ពាក្យ
 ថា គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារនោះ បណ្ឌិតគប្បីជាបដោយសេចក្តី
 យ៉ាងនេះ ។

បទថា វេសលំ : អាក្រក់ គឺ ថោកទាប លាមក ។ ន័យមួយ
 ទៀត អ្នកដែលឈ្មោះថា វេសលៈ ព្រោះអត្ថថា ហូរចេញមក ។
 អធិប្បាយថា រមែងបង្ហូរចេញ ។

បទថា និដ្ឋហិត្វា : ខាកស្តោះ គឺ ស្តោះទឹកមាត់ឱ្យធ្លាក់ទៅ ។
 ដោយពាក្យថា គិស្សាហំ កេន ហាយាមិ : អញអន់ដោយអ្វី
 ដូច្នេះ ស្រីនោះសម្តែងថា យើងនឹងអន់ជាងស្រីដទៃណា ដូចម្តេច ?
 ពោលដោយអ្វី ? គឺពោលដោយភោគៈក្តី ដោយគ្រឿងតែងខ្លួនក្តី ដោយ
 រូបរាងក្តី ស្រីឈ្មោះណាហ្ន៎ នឹងជាស្រីល្អក្រៃលែងជាងយើងទៅ ? ។

បទថា សន្តិកេ : ក្នុងសំណាក់ បានដល់ ឈរក្នុងទីជិត ៗ គឺ
 ក្នុងទីមិនឆ្ងាយដោយជុំវិញ ។ សូម្បីដោយបទភាជនៈ លោកក៏សម្តែង
 សេចក្តីយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

បទថា អត្តកាមបារិច្ឆេទិយាយ : ការបម្រើខ្លួនដោយកាម
 សេចក្តីថា ការបម្រើដោយកាម ពោលគឺ មេបុនធម្ម ឈ្មោះថា កាម
 បារិច្ឆេទិយា ។ ការបម្រើដោយកាមដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ឈ្មោះថា
 អត្តកាមបារិច្ឆេទិយា ។ ម្យ៉ាងទៀត ការបម្រើដែលខ្លួនប្រាថ្នា គឺ ប្រាថ្នា
 ព្រះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា អត្តកាមា ។ អធិប្បាយថា ដែលភិក្ខុប្រាថ្នា
 ហើយ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីតម្រេកក្នុងមេបុន ការបម្រើនោះផង
 ដែលខ្លួនឱ្យប្រាថ្នាផង ព្រះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា អត្តកាមបារិច្ឆេទិយានៃ
 ការបម្រើដោយកាម ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន (ឬនៃការបម្រើដែលខ្លួន
 ប្រាថ្នា) នោះ ។

អធិប្បាយសិក្ខាបទវិភង្គចតុត្ថសង្ឃាទិសេស

ពីរបទថា វណ្ណំ កាសេយ្យ : ពោលសរសើរ សេចក្តីថា គប្បី
 ប្រកាសគុណ គឺ អានិសង្ស ។ បណ្តាអត្តវិកប្បទាំងពីរនោះ អត្តវិកប្ប
 នេះថា ការបម្រើកាមដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន បានសេចក្តីថា គឺ ចំណង់
 ដើម្បីខ្លួន ១ ហេតុដើម្បីខ្លួន ១ ការបម្រើដើម្បីខ្លួន ១ ព្យញ្ជនៈដ៏សេស
 ក្នុងអត្តវិកប្បនេះថា ការបម្រើនោះផង ដែលខ្លួនប្រាថ្នាផង ឈ្មោះថា
 អត្តកាមបារិច្ឆេទិយា បានសេចក្តីថា គឺ សេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីខ្លួន ១ ការ
 បម្រើដើម្បីខ្លួន ១ ព្យញ្ជនៈដ៏សេស ព្រោះហេតុនោះ ដើម្បីមិនធ្វើ

សេចក្តីអំពើក្នុងព្យញ្ជនៈ សម្តែងតែសេចក្តីប៉ុណ្ណោះ ទើបព្រះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់បទភាគនេះថា “ចំណងដើម្បីខ្លួន ហេតុដើម្បីខ្លួន សេចក្តីប្រាថ្នា
 ដើម្បីខ្លួន ការបម្រើដើម្បីខ្លួន” ។ ពិតមែន កាលត្រាស់ពាក្យថា
 “ចំណងដើម្បីខ្លួន ហេតុដើម្បីខ្លួន ការបម្រើដើម្បីខ្លួន” បណ្ឌិតទាំងឡាយ
 នឹងជ្រាបថា “ការបម្រើដោយកាម ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន” លោក
 ពោលហើយដោយពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ សូម្បីកាលលោកពោល
 ពាក្យថា “សេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីខ្លួន ការបម្រើដើម្បីខ្លួន” បណ្ឌិតទាំងឡាយ
 ក៏នឹងជ្រាបថា ការបម្រើដែលខ្លួនប្រាថ្នា ដោយអត្ថថា ដែលខ្លួនត្រូវការ
 ចង់បាន លោកពោលដោយពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ នឹងទ្រង់សម្តែងអាការក្នុងការសរសើរ
 គុណនៃការបម្រើខ្លួនដោយកាមនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា ឯតទគ្គំ ជា
 ដើម ។ ពាក្យនោះ មានសេចក្តីជាក់ច្បាស់តែម្តង ដោយឧទេស និង
 ដោយនិទេស ។

ចំណែកបទសម្ព័ន្ធ និងវិនិច្ឆ័យអាបត្តិក្នុងសិក្ខាបទនេះ គប្បីជ្រាប
 ដូច្នេះ ៖

ពាក្យថា ឯតទគ្គំ ។ បេ ។ បរិចរេយ្យ : ស្រីណា គប្បីបម្រើ
 នូវភិក្ខុមានសីល មានធម៌ជាកុសល ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ

ប្រហែលដូចអាត្មា ដោយធម៌នេះ ម្នាលបួនស្រី ការបម្រើនេះរបស់ស្រី
នោះ ជាការប្រសើរជាងការបម្រើទាំងអស់ មានសេចក្តីថា ស្រីណា
បម្រើអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយមានសីល មានកល្យាណធម៌ដូចអាត្មា ដោយ
ធម៌នោះ ។ ដែលឈ្មោះថា ការបម្រើនេះណាមួយរបស់ស្រីនោះ ដែល
បម្រើអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយ មានសីលមានកល្យាណធម៌ដូចអាត្មាយ៉ាង
នោះ ។ ការបម្រើនេះ ប្រសើរជាងការបម្រើទាំងឡាយ ។

ពីរបទថា មេដុនបសញ្ញាតេន សច្ចាទិសេសោ : ប្រកបដោយ
មេដុនធម្ម ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស មានសេចក្តីថា ភិក្ខុណា កាល
ពោលគុណនៃការបម្រើខ្លួនដោយកាមយ៉ាងនោះ គប្បីពោលដោយពាក្យ
ទាក់ទិននឹងមេដុនចំ ៗ គឺសំដៅចំពោះមេដុនចំ ៗ ត្រូវអាបត្តិ
សង្ឃាទិសេសដល់ភិក្ខុនោះ ។

[១១៥] ឥឡូវនេះ លោកពិន័យអាបត្តិសង្ឃាទិសេសដល់ភិក្ខុ
ដែលពោលដោយពាក្យទាក់ទិននឹងមេដុនប៉ុណ្ណោះ ; ព្រោះហេតុនោះ
ទើបមិនត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ដល់ភិក្ខុដែលពោលគុណនៃការបម្រើ
ដោយពាក្យមានជាដើមយ៉ាងនេះថា អាត្មាក៏ជាក្សត្រិយ៍ នាងក៏ជាក្សត្រិយ៍
នាងក្សត្រិយ៍សមគួរឱ្យដល់ក្សត្រិយ៍ ព្រោះមានជាតិស្មើគ្នា ។ តែជា
សង្ឃាទិសេសដល់ភិក្ខុដែលពោលបរិយាយសូម្បីច្រើន មានពាក្យថា

អាត្មាក៏ជាក្សត្រិយ៍ នាងក៏ជាក្សត្រិយ៍ជាដើម ហើយពោលដោយពាក្យ
អាស្រ័យនឹងមេថ្មនចំ ៗ យ៉ាងនេះថា នាងសមគួរឱ្យមេថ្មនដល់អាត្មា ។

[១១៦] ពាក្យថា ឥត្ថិ ច ហោតិ : ស្រីពិត ជាដើម មាន
ន័យដូចពោលហើយក្នុងកាលមុននុ៎ះឯង ។ ឧទាហរណ៍ក្នុងអាទិកម្មិកៈ ក្នុង
សិក្ខាបទនេះ មិនត្រូវអាបត្តិដល់លោកអ្នកជាអាទិកម្មិកៈដូច្នេះឯង ។

បទភាជនីយវណ្ណនា ចប់

បកិណ្ណកៈទាំងពួងមានសមុជ្ជានជាដើម ដូចដែលវាចាសិក្ខាបទ ។
សូម្បីវិនិត្យទាំងឡាយ ក៏មានអត្ថជាក់ច្បាស់ទាំងនោះ ដោយប្រការ
ដូច្នេះ ។

ពណ៌នាសង្ឃទិសេសសិក្ខាបទទី ៤ ចប់

៥. សញ្ញាវិគ្គសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១២១] សញ្ញាវិគ្គសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា
: សម័យនោះឯង ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ដ៏មានព្រះភាគជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណា
នឹងពោលតទៅ ។

ក្នុងសញ្ញាវិគ្គសិក្ខាបទនោះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងឧទាយិភិក្ខុ

បទថា បណ្ឌិតា : មានប្រាជ្ញា បានដល់ អ្នកប្រកបដោយ
សេចក្តីឆ្លាត គឺ អ្នកមានបញ្ញាជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តិទៅ ។

បទថា ព្យត្ថា : អង្គអាច បានដល់ អ្នកប្រកបដោយភាពជាអ្នក
អាច គឺជាអ្នកដឹងឧបាយ អ្នកក្លាហាន ។

បទថា មេធាវិនី : ឆ្លៀវឆ្លាស សេចក្តីថា ជាអ្នកប្រកបដោយ
បញ្ញា ធ្វើឱ្យអ្នកដទៃឃើញហើយ ឃើញទៀត ។

បទថា ធុត្ថា : វាងវៃ គឺ ជាអ្នកប៉ិនប្រសប់ ។

បទថា អនលសា : មិនខ្ជិលច្រអូស គឺ ជាអ្នកដល់ព្រមដោយ
សេចក្តីប្រឹងប្រែងព្យាយាម ។

បទថា ឆន្ទា : សមគ្នា បានដល់ សមគួរ ។

បទថា តិស្មី វិយេ : ដូចជាអៀនអន់ពេកណាស់ មាន
អធិប្បាយថា មើលទៅហាក់ដូចជាការលំបាក គឺដូចជាមិនល្អ ដូចជាការ
ដែលគួរខ្មាសដល់ពួកខ្ញុំព្រះករុណា ។

ពីរបទថា តុមារិកាយ វត្ថុ : ការដែលយើងនិយាយព្រោះ
នាងកុមារី សេចក្តីថា ការដែលនឹងនិយាយ ព្រោះហេតុនៃក្មេងស្រីថា
“ពួកលោកចូរទទួលយកក្មេងស្រីនេះទៅ” (ដូចជាការលំបាក) ។

បណ្តាអាវាហៈជាដើម ដែលឈ្មោះថា អាវាហៈ បានដល់ ការនាំ
ក្មេងស្រីមកពីត្រកូលដទៃ ដើម្បីក្មេងប្រុស ។ ដែលឈ្មោះថា វិវាហៈ
បានដល់ ការបញ្ជូនក្មេងស្រីរបស់ខ្លួនទៅកាន់ត្រកូលដទៃ ។

បទថា វារេយ្យានិ : ដល់គ្នានិងគ្នា សេចក្តីថា ការស្តីដណ្តឹងថា
ពួកលោកចូរឱ្យក្មេងស្រីក្រមុំ ដល់ក្មេងប្រុសកម្លោះរបស់ពួកយើង ឬធ្វើ
ការកំណត់ថ្ងៃ ឬក្ស ទាំងយាម ។

[១២២] បទថា បុរាណគណតិយា : ជាប្រពន្ធហោរាចាស់
សេចក្តីថា ភរិយារបស់គ្រូទាយម្នាក់ ។ ស្រីនោះ កាលគ្រូទាយនោះនៅ
មានជីវិត ប្រាកដឈ្មោះថា គណតិ : ម្ចាស់អ្នកស្រី ។ និងកាលគ្រូ
ទាយស្លាប់ហើយ ដល់ការហៅថា បុរាណគណតិ ។

បទថា តិរោគាមោ : ស្រុកក្រៅ បានដល់ ខាងក្រៅស្រុក ។

អធិប្បាយថា ស្រុកដទៃ ។

បទថា មនុស្សា : មនុស្សទាំងឡាយ បានដល់ ពួកអ្នកស្រុក អ្នកដឹងរឿងដែលឧទាយភិក្ខុ ជាអ្នកពេញចិត្តខ្វល់ខ្វាយក្នុងការនាំពាក្យ ចែច្នៃនេះ ។

[១២៣] បទថា សុណិសាកោគេន : ដោយការបម្រើជាកូន ប្រសា សេចក្តីថា ពួកសាវករបស់អាជីវកទាំងនោះ ប្រើប្រាស់ស្រីនោះ ដូចមនុស្សទាំងឡាយ ប្រើស្រីកូនប្រសា មានការឱ្យដាំបាយឱ្យធ្វើម្ហូប និងឱ្យថែទាំរក្សាជាដើម ។

ច្រើនបទថា តតោ អបរេន ធានីកោគេន : តពីនោះមក ...ដោយការបម្រើជាទាសីទៅវិញ សេចក្តីថា កាលកន្លងទៅបាន ១ ខែ ពួកសាវករបស់អាជីវកទាំងនោះ ប្រើប្រាស់នាងនោះ ដូចដែលមនុស្ស ទាំងឡាយ ប្រើប្រាស់ទាសីមានការធ្វើស្រែ ចាក់សម្រាម និងដងទឹកជា ដើម ។

បទថា ទុគ្គតា : សេចក្តីក្រីក្រ គឺ ជាអ្នកក្រលំបាក, ម្យ៉ាង ទៀត សេចក្តីថា ទៅកាន់ត្រកូលដែលខ្លួនទៅហើយ ជាអ្នករងទុក្ខ មាន សេចក្តីលំបាក ។

ច្រើនបទថា មាយេរា ឥមំ កុមារិកំ : អ្នកទាំងអស់គ្នា កុំ
(ប្រើប្រាស់) នាងកុមារីនេះ សេចក្តីថា លោកកុំប្រើប្រាស់ក្មេងស្រីនេះ
ដូចជាទាសីឡើយ ។

ដោយបទថា អាហារូបហារោ : ទាក់ទង ពួកសាវ័ករបស់
អាជីវកស្ថេន្តីថា ការធានារាប់រងនិងការយល់ព្រម គឺ ការទទួលនិងការ
ឱ្យ ពួកយើងមិនបានទទួលមក មិនបានប្រគល់ឱ្យអ្វីៗ គឺ ថា ពួក
យើងមិនមានការទិញដូរ គឺ ការជួញដូរជាមួយនឹងលោក ។

ពាក្យថា សមណោ ភវិតពំ អព្យាវដេន សមណោ អស្ស
សុស្សមណោ : សមណមិនត្រូវខ្វល់ខ្វាយទេ សមណត្រូវតែជាសមណ
ល្អ មានសេចក្តីថា ពួកសាវ័ករបស់អាជីវករកាន់ឧទាយីថេរនោះ យ៉ាង
នេះថា ធម្មតាថា សមណៈត្រូវជាអ្នកមិនខ្វល់ខ្វាយ គឺ ត្រូវជាអ្នកមិន
ព្យាយាមក្នុងការងារបែបនេះ, ព្រោះថា សមណៈយ៉ាងនេះ គប្បីជា
សមណៈល្អ ហើយពោលថា “លោកចូរទៅវិញទៅ យើងមិនស្គាល់
លោកទេ” ។

[១២៤] បទថា សន្និគោ : បរិច្ចណីដោយគ្រឿងស្អិតស្អាង
សេចក្តីថា ជាអ្នកសម្បូរដោយគ្រឿងឧបករណ៍គ្រប់យ៉ាង ឬជាអ្នកតាក់
តែងប្រដាប់ប្រដាហើយ ។

[១២៦] បទថា ធុត្តា : ពួកអ្នកលេង បានដល់ ពួកអ្នកលេង ស្រី ។

បទថា បរិចារេន្តា : ជាអ្នកញ៉ាំងស្រីឱ្យបម្រើ សេចក្តីថា ញ៉ាំងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ឱ្យត្រចះទៅរករាយក្នុងអារម្មណ៍មានរូបជាដើម ដែលភ្លើតភ្លើនដោយជុំវិញយ៉ាងនេះផង យ៉ាងនោះផង, មានអធិប្បាយថា តែងលេង គឺតែងត្រេកអរ ។

បទថា អត្តតមកកំសុ : ជនទាំងឡាយ ក៏តាំងក្លាល់គ្នា សេចក្តី ថា ពួកអ្នកលេងធ្វើការក្លាល់គ្នាថា បើឧទាយិភិក្ខុនឹងធ្វើ លោកឈ្នះក្លាល់ ប៉ុណ្ណោះ បើនឹងមិនធ្វើ យើងនឹងឈ្នះក្លាល់ប៉ុណ្ណោះ លោកពោលទុកក្នុង មហាបច្ចរិថា ក៏ការធ្វើក្លាល់គ្នា មិនគួរដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ, បើភិក្ខុណា ធ្វើ, អ្នកបរាជ័យនឹងត្រូវធ្វើសេចក្តីវិនាសឱ្យដល់ភិក្ខុនោះ ។

វេលាមិនយូរ ហៅថា តំខណ្ឌិកំ : មួយរំពេចនោះ ក្នុងពាក្យ ថា កង់ បិ នាម អយេកា ឧទាយិ តទ្ធុណ្ឌិកំ : មិនសមបើលោក ម្ចាស់ឧទាយិ...ស្រីដែលបុរសគប្បីសេពមួយរំពេចនោះសោះ នេះ ។
បទថា តទ្ធុណ្ឌិកំ : មួយរំពេចនោះ បានដល់ ការនាំពាក្យចែច្នាំ មាន ការធ្វើអស់កាលមិនយូរ ។

អធិប្បាយការប្រព្រឹត្តនិយាយដឹកនាំ

[១២៧] ពាក្យថា សញ្ជាតិសំ សមាបន្តេយ្យ : ប្រព្រឹត្តនិយាយ
 ដឹកនាំ សេចក្តីថា គប្បីដល់ការៈប្រព្រឹត្តនិយាយដឹកនាំ ។ ក៏ព្រោះភិក្ខុ
 ដែលដល់ការៈ នាំ ពាក្យចែចូរនោះ ត្រូវអ្នកណា ៗ បញ្ជូនទៅហើយ
 ចាំបាច់ត្រូវតែទៅក្នុងទីកន្លែងណាមួយ, ស្រីនិងប្រុសដែលលោកប្រាថ្នា
 យកក្នុងសិក្ខាបទនេះ ដោយព្រះបាលីជាដើមថា ឥតិយា វា បុរិសមតិ
 : ប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នាប្រុសដល់ស្រីក្តី ខាង មុខនេះឯង, ដូច្នេះ ដើម្បី
 ទ្រង់សម្តែងអត្ថនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់បទភាជនៈ នៃពាក្យថា
 ឥតិយា វា បុរិសមតិ នោះ យ៉ាងនេះថា ភិក្ខុត្រូវស្រីបញ្ជូនទៅ ក្នុង
 សំណាក់បុរស ឬថា ត្រូវបុរសបញ្ជូនទៅក្នុងសំណាក់នៃស្រី ដូច្នេះ ។

ក្នុងពាក្យថា ឥតិយា វា បុរិសមតិ បុរិសស្ស វា ឥតិមតិ
 : ប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នាប្រុសដល់ស្រីក្តី ប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នាស្រីដល់ប្រុស
 ក្តី នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបបាលីដ៏សេសថា អាហោចេយ្យ ប្រែថា គប្បី
 ប្រាប់ ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា បុរិសស្ស វា
 ឥតិមតិ នោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា រមែងប្រាប់សេចក្តី
 ប្រាថ្នារបស់ប្រុសដល់ស្រី, ប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នា របស់ស្រីដល់ប្រុស

ដូច្នេះ ។

ឥឡូវនេះ កាលនឹងទ្រង់សម្តែងប្រយោជន៍ គឺ សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីត្រូវការ អធ្យាស្រ័យ សេចក្តីពេញចិត្ត សេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ ប្រុស និងស្រីទាំងនោះ ដែលភិក្ខុប្រាប់ ទើបត្រាស់ថា “ឱ្យបានគ្នាជា ប្រពន្ធក្តី ជាប្តីឬជាសហាយក្តី” ។

បណ្តាបទទាំងពីរនោះ បទថា ជាយត្ថនេ : ឱ្យបានគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ ក្តី គឺ ក្នុងភាពជាប្តីប្រពន្ធ ។

បទថា ជាយត្ថនេ : ជាសហាយក្តី គឺ ក្នុងភាពជាសហាយស្នំន៍; អធិប្បាយ ថា កាលភិក្ខុប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ប្រុសដល់ស្រី ឈ្មោះ ថា រមែងប្រាប់ក្នុងភាពជាប្រពន្ធ, កាលប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ស្រីដល់ ប្រុស ឈ្មោះថា រមែងប្រាប់ក្នុងភាពជាសហាយស្នំន៍, ន័យមួយទៀត កាលប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ប្រុសនុ៎ះដល់ស្រី ឈ្មោះថា ប្រាប់ក្នុង ភាពជាប្រពន្ធ គឺ ក្នុងភាពជាភរិយាត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ខ្លះ ក្នុងភាពជា សហាយស្នំន៍ គឺ ក្នុងភាពជាមិត្តភាពខ្លះ ។ ក៏ព្រោះថា ភិក្ខុកាលនឹង ប្រាប់ភាពជាប្រពន្ធ និងជាសហាយស្នំន៍នេះ ចាំបាច់ត្រូវពោលពាក្យមាន ជាដើមថា “ឮថា នាងនឹងត្រូវជាភរិយារបស់ប្រុសនោះ”, ដូច្នេះ ដើម្បី

សម្តែងអាការនៃពាក្យត្រូវពោលនោះ ទើបត្រាស់បទភាជនៈនៃបទទាំងពីរ
នោះថា ពាក្យថា ក្នុងភាពជាប្រពន្ធ គឺ នាងនឹងជាភរិយា, ពាក្យថា ក្នុង
ភាពជាសហាយស្នូន គឺ នាងនឹងជាសហាយស្នូន ដូច្នេះ ។

ដោយឧបាយនេះឯង សូម្បីក្នុងការប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ស្រី
ដល់ប្រុស បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអាការដែលភិក្ខុចាំបាច់ត្រូវពោលថា “លោក
នឹងជាប្តី, លោកនឹងជាស្វាមី, នឹងជាសហាយស្នូន” ។

ពីរបទថា អន្តមសោ តំខណ្ឌិកាយមិ : ដោយហោចទៅសូម្បី
តែស្រីដែលបុរសគប្បីសេពមួយរំពេចនោះ មានសេចក្តីថា ស្រីដែល
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា តំខណ្ឌិកា ព្រោះស្រីដែលប្រុសគប្បីនៅ
រួមតែក្នុងខណៈនោះ គឺ ត្រឹមតែមួយភ្លែត, សេចក្តីថា ជាប្រពន្ធត្រឹមតែ
មួយស្របក់ ដោយកំណត់យ៉ាងទាបទីបំផុតទាំងអស់ ។ កាលភិក្ខុប្រាប់
សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ប្រុសយ៉ាងនេះថា “នាងនឹងជាប្រពន្ធមួយស្របក់”
ដល់ស្រីនោះ ក៏ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។ ដោយឧបាយនេះនុ៎ះឯង
សូម្បីភិក្ខុដែលប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ស្រីដល់ប្រុសយ៉ាងនេះថា លោក
នឹងជាប្តីមួយស្របក់ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

អធិប្បាយស្រី ១០ ពួក

[១២៨] ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងពួកស្រី ដែលទ្រង់ប្រាថ្នាក្នុងពាក្យថា ឥត្ថិយោ វា បុរិសមតី នេះ ដោយ ប្រភេទហើយ ទ្រង់ សម្តែងប្រភេទនៃអាបត្តិ ដោយអំណាចភាពជាអ្នក នាំពាក្យចែច្ចវ ក្នុងស្រីទាំងនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា ធន ឥត្ថិយោ : ស្រីមាន ១០ ពួក ជាដើម ។

[១៣០] បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា មាតុរក្ខិតា : មាតា ថែរក្សា បានដល់ ស្រីដែលមាតារក្សា គឺ មាតារក្សាដោយប្រការដែល នឹងសម្រេចការនៅរួមជាមួយបុរសមិនបាន ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះ ឧបាលីពោលសូម្បីបទភាជនៈនៃបទថា មាតុរក្ខិតា : មាតាថែរក្សា នោះថា មាតា រមែងរក្សាគ្រប់គ្រង ញ៉ាំងខ្លួនឱ្យធ្វើភាពជាធំ ញ៉ាំង អំណាចឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា រក្ខតិ : ថែរក្សា សេចក្តីថា មិនឱ្យ ទៅក្នុងទីណាមួយ ។ បទថា គោបេតិ : គ្រប់គ្រង សេចក្តីថា រមែង ឃាត់ឃាំងទុកក្នុងទីគ្រប់គ្រង ដោយប្រការដែលពួកបុរសដទៃមិនអាច ឃើញ ។

ពីរបទថា ឥស្សរិយំ កាវេតិ : ជាធំ សេចក្តីថា ហាមការនៅ
តាមអំពើចិត្តនៃស្រីនោះ ប្រព្រឹត្តសង្កត់សង្កិន ។

ពីរបទថា វេសំ វេត្ថេតិ : ត្រួតត្រាលើ សេចក្តីថា ញ៉ាំងអំណាច
របស់ខ្លួនឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងខាងលើនៃស្រីនោះយ៉ាងនេះថា នាងចូរធ្វើវត្ថុ
នេះ, កុំធ្វើយ៉ាងនេះ ។ សូម្បីស្រីទាំងឡាយ មានស្រីដែលបិតារក្សជា
ដើម ក៏គប្បីជ្រាបដោយឧបាយនេះ ។

គោត្រ ឬ ធម៌ រមែងរក្សាមិនបាន, ប៉ុន្តែថា ស្រីដែលជនអ្នក
មានគោត្រស្មើគ្នា និងដែលជនអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌រួមគ្នា គឺ ជនអ្នកបួស
ឧទ្ទិសព្រះសាស្តាជាមួយគ្នា និងជនអ្នករាប់បញ្ចូលក្នុងគណៈតែមួយរួមគ្នា
រក្សាហើយលោកហៅថា ស្រីដែលគោត្ររក្ស ស្រីដែលធម៌រក្ស ។
ព្រោះដូច្នេះ លោកទើបពោលបទគាជនៈនៃបទទាំងនោះ ដោយន័យជា
ដើមថា សគោត្តា រក្ខន្តិ : ស្រីដែលជនមានគោត្រស្មើគ្នាថែរក្ស ។
ស្រីដែលប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយការរក្ស ឈ្មោះថា ស្រីមានការ
រក្ស ។ ស្រីប្រព្រឹត្តទៅមួយអន្លើដោយអាជ្ញាជុំវិញ ឈ្មោះថា ស្រីមាន
អាជ្ញាជុំវិញ ។ និទ្ទេសនៃស្រីទាំងនោះប្រាកដច្បាស់ហើយនុ៎ះឯង ។
បណ្ណាស្រីទាំង ១០ ចំពូកនេះ ពីរពួកក្រោយតែប៉ុណ្ណោះ កាលគប្បីរក
ប្រសជ្ឈទេ រមែងជាមិច្ឆាចារៈ, ពួកក្រៅនេះ មិនជាមិច្ឆាចារៈទេ ។

[១៣១] បណ្ណស្រីដែលគេទិញដោយទ្រព្យជាដើម ស្រីដែលគេ
ទិញមកដោយទ្រព្យតិចខ្លះ ច្រើនខ្លះ ឈ្មោះថា ធនក្ខតា ។ ក៏ព្រោះស្រី
នោះ ត្រឹមតែគេទិញមកដោយទ្រព្យប៉ុណ្ណោះ មិនទាន់ឈ្មោះថា ជា
ភរិយា, តែដែលឈ្មោះថា ភរិយា ក៏ព្រោះគេទិញមកដើម្បីប្រយោជន៍
ដល់ការនៅរួម, ដូច្នោះ ក្នុងនិទ្ទេសនៃបទថា ធនក្ខតានោះ ទើបព្រះ
ឧបាលីថេរៈពោលថា ប្រសិទ្ធិព្រមកដោយទ្រព្យហើយឱ្យនៅ ។

ស្រីណា រមែងនៅដោយសេចក្តីពេញចិត្ត គឺ ដោយសេចក្តី
ត្រេកអររបស់ខ្លួន, ហេតុនោះ ស្រីនោះ ឈ្មោះថា ឆន្ទាវាសិនី ។ ក៏
ព្រោះហេតុដែលស្រីនោះ ព្រមជាភរិយាដោយហេតុត្រឹមតែសេចក្តីពេញ
ចិត្តរបស់ខ្លួនមួយចំណែក ក៏ទេ, តែដែលឈ្មោះថា ជាភរិយា ព្រោះជា
អ្នកដែលប្រសទទួលព្រមហើយ, ដូច្នោះ ក្នុងនិទ្ទេសនៃបទថា
ឆន្ទាវាសិនី នោះ លោកទើបពោលថា ប្រសដែលស្រឡាញ់ រមែងញ៉ាំង
ស្រីជាទីស្រឡាញ់ឱ្យនៅ ។

ស្រីណា រមែងនៅដោយភោគៈ, ហេតុនោះ ស្រីនោះ ឈ្មោះថា
ភោគាវាសិនី ។ ពាក្យថា ភោគាវាសិនី នោះ ជាឈ្មោះនៃស្រីក្នុងជន
បទ អ្នកបានឧបករណ៍នៃផ្ទះ មានត្បាល់ អង្រែជាដើម ហើយចូលដល់
ភាពជាភរិយា ។

ស្រីណា រមែងនៅដោយផ្ទាំងសំពត់, ហេតុនោះ ស្រីនោះ
ឈ្មោះថា បដវាសិនី ពាក្យថា បដវាសិនី នោះ ជាឈ្មោះនៃស្រី
កំណាន់ចិត្ត ជាអ្នកបានត្រឹមតែសំពត់ស្លៀកខ្លះ សំពត់ដណ្តប់ខ្លះ ហើយ
ចូលដល់ភាពជាភរិយា ។

ពាក្យថា ឱឧបត្ថកិនី នោះ ជាឈ្មោះនៃស្រីដែលពួកញាតិ កាន់
ដែរបស់គូស្រករឱ្យជ្រលក់ចុះក្នុងភាជន៍ទឹកជាមួយគ្នា ហើយពោលថា
អ្នកទាំងពីរចូររីករាយរកគ្នា មិនបែកគ្នា ដូចទឹកនេះចុះ ដូច្នេះ
ហើយកំណត់កាន់យក ។ សូម្បីក្នុងនិទ្ទេសនៃបទថា ឱឧបត្ថកិនី នោះ
គប្បីជ្រាបសេចក្តីយ៉ាងនេះថា ញាតិឱ្យប្រសនោះ ចាប់ភាជន៍ទឹករួមនឹង
ស្រីនោះ ហើយឱ្យនៅ ។

ទំនួលរបស់ស្រីនោះដែលបុរសនាំចុះ គឺ ដាក់ចុះហើយហេតុនោះ
ស្រីនោះ ឈ្មោះថា ឱភជជុម្ពដា, គឺ បណ្តាស្រីទាំងឡាយ មានស្រី
ទូលឧសជាដើមណាមួយ ។ ពាក្យថា ឱភជជុម្ពដា នោះ ជាឈ្មោះនៃ
ស្រីដែលបុរសលើកទំនួលចុះអំពីសីសៈ ហើយឱ្យនៅក្នុងផ្ទះ ។

បទថា ឆាសី ច បានដល់ ស្រីជាទាសីផង ជាភរិយារបស់ខ្លួន
ផង ។ ស្រីធ្វើការងារក្នុងផ្ទះដើម្បីតម្លៃឈ្នួល ឈ្មោះថា ស្រីធ្វើការងារ,
បុរសខ្លះមិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយភរិយារបស់ខ្លួន ទើបសម្រេចការ

គ្រប់គ្រងផ្ទះនឹងស្រីនោះ; ស្រីនេះ លោកហៅថា ជាស្រីធ្វើការងារផង ជាភរិយាផង ។

ស្រីដែលទង់នាំមកហើយ គឺ ស្រីដែលគេចាប់ពីកងទ័ពមកធ្វើជា ភរិយា ឈ្មោះថា ធជាហង់ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ស្រីអ្នកដែល កងទ័ពលើកទង់ឡើងហើយទៅប្រយុទ្ធគ្នា ឯព្រំប្រទល់របស់សត្រូវហើយ នាំមក ។ បុរសណាមួយ ធ្វើស្រីនោះឱ្យជាភរិយា, ស្រីនេះឈ្មោះថា ធជាហង់ ។ ស្រីដែលបុរសគប្បីនៅរួមត្រឹមតែមួយស្របក់ មានន័យ ដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។ ជាមិច្ឆាចារដល់ស្រីទាំង ១០ ពួកនេះ ព្រោះ ការគប្បីក្របសដទៃ ។ ក៏ក្នុងស្រីទាំង ២០ ពួកនេះ ជាមិច្ឆាចារដល់ពួក បុរស, និងក៏ជាការប្រព្រឹត្តនិយាយដឹកនាំដល់ភិក្ខុផង ។

អធិប្បាយនិក្ខេបបទរឿងប្រសបញ្ញនភិក្ខុ

[១៣២-១៨៥] ឥឡូវនេះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា បុរិសោ ភិក្ខុំ បហិណ្ឌតិ : បុរសបញ្ញនភិក្ខុ ជាដើម ដូចតទៅនេះ ៖

ភិក្ខុនោះទទួលពាក្យ ដែលប្រុសនោះពោលយ៉ាងនេះថា “បពិត្រ លោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់ទៅនិយាយនឹងស្រីឈ្មោះនេះដែលមាតារក្សា ថា បានឮថា នាងចូរជាធនក្តីតាភរិយារបស់ប្រុស ឈ្មោះនេះទៅ” ដូច្នេះ ដោយបញ្ចេញវាចាដោយអាការយ៉ាងណាមួយថា “ល្អណាស់ឧបាសក ?”

ឬថា “ចូរសម្រេច” ឬថា “អាត្មានឹងប្រាប់” ឬដោយកាយវិការមានឯក
ក្បាលជាដើម ឈ្មោះថា ទទួល ។

កាលទទួលយ៉ាងនោះហើយ ទៅកាន់សំណាក់ស្រីនោះ ប្រាប់
ពាក្យបង្គាប់នោះ ឈ្មោះថា ប្រាប់ ។

កាលពាក្យបង្គាប់នោះដែលលោកប្រាប់ហើយ ស្រីនោះទទួលថា
“ល្អណាស់” ឬហាមឃាត់ ឬនៅស្ងៀម ព្រោះខ្មាសក៏ដោយ, ភិក្ខុត្រឡប់
មកប្រាប់ដំណឹងនោះដល់ប្រសុនោះ ឈ្មោះថា ត្រឡប់មកប្រាប់ ។
ដោយអាការត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ព្រោះគ្រប់អង្គ ៣
ពោលគឺ ទទួលពាក្យ ១ ប្រាប់ ១ ត្រឡប់មកប្រាប់ ១ ។ តែស្រីនោះ
នឹងជាភរិយារបស់ប្រសុនោះ ឬអត់ក៏ដោយ, នោះមិនមែនជាហេតុ ។

ព្រះមហាបទុមត្តេរៈពោលថា ក៏បើភិក្ខុនោះ ដែលប្រសុនពឹងពាក់
ទៅកាន់សំណាក់របស់ស្រីដែលមាតារក្សា មិនជួបស្រីនោះ ទើបប្រាប់
ពាក្យបង្គាប់នោះ ដល់មាតារបស់ស្រីនោះ ឈ្មោះថា ប្រាប់ក្រៅពាក្យ
បង្គាប់, ព្រោះដូច្នេះ ទើបខុសសង្កេត ។

ចំណែកព្រះមហាសូមត្តេរៈពោលថា ទោះជាមាតា ឬបិតា ក៏
ដោយ, ដោយហេតុទៅសូម្បីជាទាសីក្នុងផ្ទះ ឬអ្នកដទៃណាមួយ នឹង
ញ៉ាំងភរិយានោះ ឱ្យសម្រេចបាន, កាលពាក្យបង្គាប់នោះដែលភិក្ខុនោះ
សូម្បីប្រាប់ហើយដល់អ្នកនោះ ជាការប្រាប់ហើយតែម្តង, ព្រោះដូច្នេះ

គង់ត្រូវអាបត្តិដូចគ្នាក្នុងវេលា គ្រប់អង្គ ៣, ភិក្ខុណាប្រាថ្នានឹងពោលថា
 តុន្តំ បច្ចុគ្គាមិ បែរទៅជាពោលខុសថា ធម្មំ បច្ចុគ្គាមិ សិក្ខាគប្បីជា
 ការលោកលាហើយមិនមែនឬ ? សេចក្តីនេះ យ៉ាងណា, ម្យ៉ាងទៀត
 ភិក្ខុប្រាថ្នានឹងពោលថា បឋមំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិ គប្បីពោលខុស
 ទៅថា ទុតិយំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិ លោកគប្បីជាអ្នកត្រូវបារាជិកពិត
 មិនមែនឬ សេចក្តីនេះយ៉ាងណា, ពាក្យជាគ្រឿងញ៉ាំងឧបមេយ្យឱ្យដល់
 ព្រមនេះ ក៏យ៉ាងនោះ ។

ក៏ពាក្យរបស់ព្រះសូមត្រូវនូវឯង សមដោយបទនេះថា ភិក្ខុ
 ទទួលតែឱ្យអន្តរាសិកប្រាប់ ហើយត្រឡប់មកប្រាប់ដោយខ្លួនឯង ត្រូវ
 សង្ឃាទិសេស, ព្រោះដូច្នេះ ពាក្យរបស់លោកជាការពោលត្រឹមត្រូវ
 ហើយ ។

កាលភិក្ខុដែលប្រសប្បដិស្ឋានថា លោកមេត្តាប្រាប់ស្រីដែលមាតា
 រក្សា ហើយទៅប្រាប់ សូម្បីដល់ជនដទៃមានមាតាជាដើម អ្នកអាចនឹង
 ប្រាប់ដល់ស្រីនោះបាន, សេចក្តីខុសសង្កេត រមែងមិនមាន យ៉ាងណា ;
 ក្នុងកាលគួរនឹងប្រាប់ថា បានឮថា នាងចូរជាធនក្តីតាភរិយារបស់ប្រស
 ឈ្មោះនេះ សូម្បីកាលភិក្ខុប្រាប់ដោយអំណាចពាក្យថា អ្នកនៅរួមដោយ
 សេចក្តីស្រឡាញ់ជាដើម ពាក្យណាមួយ ដែលត្រាស់ទុកក្នុងបាលីយ៉ាង

នេះថា “បានឮថា នាងចូរជាភរិយា អ្នកនៅដោយសេចក្តីស្រឡាញ់របស់
 ប្រុសឈ្មោះនេះ” ឬដោយអំណាចពាក្យទាំងឡាយ សូម្បីដែលមិនបាន
 ត្រាស់ទុក តែសម្តែងសេចក្តីនៅរួមគ្នា មានជាដើមយ៉ាងនេះថា “បានឮ
 ថា នាងចូរជាភរិយា ប្រពន្ធ បជាបតី មាតារបស់បុត្រ មេផ្ទះ ស្រីម្ចាស់
 ផ្ទះ មេចុងកៅ នាងបម្រើ ស្រីបម្រើកាមរបស់ប្រុសឈ្មោះនេះ” ដូច្នេះ
 ពាក្យណាមួយ សេចក្តីខុសសង្កេត រមែងមិនមានយ៉ាងនោះឯង, គង់ត្រូវ
 អាបត្តិពិត ព្រោះគ្រប់អង្គ ៣ ។

តែកាលភក្តិ ដែលប្រុសពឹងពាក់ថា “មេត្តានិយាយនឹងស្រីដែល
 មាតារក្សា ហើយទៅនិយាយនឹងស្រីពួកដទៃ មានស្រីដែលបិតារក្សា”ជា
 ដើម ស្រីណាមួយ ជាការខុសសង្កេត ។ សូម្បីក្នុងបទថា បិតុរក្ខតំ
 ព្រហ្មិ ជាដើម ក៏ន័យនេះឯង ។ ពិតមែន សេចក្តីប្លែកគ្នាក្នុងបទថា
 បិតុរក្ខតំ ព្រហ្មិ ជាដើមនេះ ក៏ត្រឹមតែសេចក្តីផ្សេងនៃបេយ្យាល
 ដោយអំណាចនៃចក្ខុ មានឯកមូលកចក្ខុ និងទុមូលកចក្ខុជាដើម និង
 ដោយអំណាចនៃអ្នកផ្តើម មានជាដើមយ៉ាងនេះ គឺ មាតារបស់ប្រុសពឹង
 ពាក់ភក្តិ, មាតារបស់ស្រីដែលមាតាគ្រប់គ្រងពឹងពាក់ភក្តិ, ស្រីដែលមាតា
 រក្សាពឹងពាក់ភក្តិប៉ុណ្ណោះ ។ តែសេចក្តីប្លែកគ្នានោះ អ្នកសិក្សាអាចជ្រាប
 បានតាមព្រះបាលីនុំឯង ព្រោះមានន័យដូចបានពោលទុកហើយក្នុងកាល

មុន ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំព្រះករុណាមិនបានធ្វើសេចក្តីអើពើ ដើម្បី
សម្តែងវិភាគនៃសេចក្តីប្លែកគ្នានោះទេ ។

អធិប្បាយរឿងភិក្ខុទទួលពាក្យជាដើម

[១៨៦] ក៏ក្នុង២ ចតុក្កៈ មានពាក្យថា បដិគ្គណ្ហាតិ : ទទួល
ពាក្យជាដើម ក្នុងចតុក្កៈទី ១ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ព្រោះគ្រប់អង្គ
៣ ដោយបទដើម, ត្រូវអាបត្តិបុល្លច្ច័យព្រោះគ្រប់អង្គ ២ ដោយបទ
កណ្តាល, ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះគ្រប់អង្គ ២ ដោយបទដើម, ត្រូវ
អាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះគ្រប់អង្គ ១ ដោយពីរបទត្រង់កណ្តាល, មិនត្រូវ
អាបត្តិ ព្រោះមិនមានអង្គ ដោយបទមួយចុងបង្អស់ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា បដិគ្គណ្ហាតិ : ទទួល បានដល់
ទទួលពាក្យបង្គាប់របស់អ្នកពឹងពាក់ ។

បទថា វីមសតិ : ទៅនិយាយល្បងមើល បានដល់ ទៅកាន់ទី
ដែលគេពឹងពាក់ទៅហើយ ប្រាប់ពាក្យបង្គាប់នោះ ។

បទថា បច្ចាហរតិ : ត្រឡប់មកប្រាប់ បានដល់ ត្រឡប់មក
ប្រាប់ដល់អ្នកពឹងពាក់ដែលជាអ្នកផ្ដើម ។

ពាក្យថា ន បច្ចាហរតិ : មិនបានវិលមកប្រាប់វិញ បានដល់

ប្រាប់ហើយ ចៀសចេញទៅអំពីទីនោះ ។

ពាក្យថា បដិគ្គណ្ហាតិ ន វីមសតិ : ទទួល តែមិនប្រាប់
បានដល់ អ្នកដែលប្រសព្វនឹងពាក់ថា “លោកម្ចាស់មេត្តាទៅប្រាប់ស្រី
ឈ្មោះនេះ” ទទួលពាក្យបង្គាប់របស់គេថា “ចម្រើនពរ ឧបាសក អាត្មា
ប្រាប់បាន” ហើយទោះជាភ្លេច ឬមិនភ្លេចពាក្យបង្គាប់នោះក៏ដោយ ទៅ
កាន់សំណាក់របស់ស្រីនោះ ដោយករណីយកិច្ចយ៉ាងណាដទៃ អង្គុយ
ពោលពាក្យណាមួយបន្តិចបន្តួច, ដោយអាការត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ លោកហៅ
ថា បដិគ្គណ្ហាតិ ន វីមសតិ : ទទួល តែមិនប្រាប់ ។

លំដាប់នោះ ស្រីនោះនិយាយដោយខ្លួនឯងចំពោះភិក្ខុនោះថា
“បានឮថា ឧបដ្ឋាករបស់លោកម្ចាស់ចង់បានខ្ញុំព្រះករុណា” ដូច្នេះ, កាល
និយាយយ៉ាងនេះហើយ ទើបនិយាយថា “ខ្ញុំព្រះករុណា នឹងជាភរិយា
របស់គេ” ក្តី ឬថា “នឹងមិនជា...” ក្តី, ភិក្ខុនោះមិនទទួលព្រម មិនជំទាស់
ពាក្យរបស់ស្រីនោះ នៅស្ងៀមព្រងើយ ក្រោកចាកទីអង្គុយមកកាន់
សំណាក់របស់ប្រុសនោះ ប្រាប់ដំណឹងនោះ, ដោយអាការត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ
លោកហៅថា ឈ្មោះថា ន វីមសតិ បច្ចាហរតិ : មិននិយាយល្បង
មើល គ្រាន់តែត្រឡប់មក ប្រាប់វិញ ។

បទថា ន វីមសតិ ន បច្ចាហរតិ : មិននិយាយល្បងមើល

មិនបានត្រឡប់មកប្រាប់វិញ បានដល់ ទទួលក្នុងវេលាដែលប្រាប់ពាក្យ
បង្គាប់តែម្យ៉ាង ប៉ុណ្ណោះ, ប៉ុន្តែថា មិនធ្វើកិច្ចការយ៉ាងក្រៅនេះ ។

បទថា ន បដិគ្គណ្ហាតិ វីមំសតិ បច្ចាហរតិ : មិនទទួល
ពាក្យ តែបាននិយាយល្បួងមើល ហើយនាំសេចក្តីមកប្រាប់វិញ បាន
ដល់ ប្រសណាដែលពោលពាក្យបែបនោះ ក្នុងទីដែលភិក្ខុឈរ ឬ
អង្គុយ ។ ភិក្ខុសូម្បីដែលគេមិនបានឆ្លើយពាក្យទេ តែដូចជាត្រូវគេឆ្លើយពាក្យ
ទើបទៅកាន់សំណាក់របស់ស្រី ហើយប្រាប់ដោយន័យជាដើមថា “បានឮ
ថា នាងចូរជាកិរិយារបស់ប្រសណ្ឋានេះ” ហើយត្រឡប់មក ប្រាប់
សេចក្តីពេញចិត្ត ឬមិនពេញចិត្តរបស់ស្រីនោះ ដល់ប្រសនេះ ។ កាល
ភិក្ខុមិនត្រឡប់មកទេ ប្រាប់ហើយ, ដោយន័យនោះឯង លោកហៅថា
មិនទទួល តែប្រាប់ និងមិនត្រឡប់មកប្រាប់ ។ ភិក្ខុដែលទៅហើយ
ដោយន័យនោះឯង តែមិនប្រាប់ ស្តាប់ពាក្យរបស់ស្រីនោះ និយាយ
ហើយ មកប្រាប់ដល់ប្រសនេះ តាមន័យដែលពោលហើយ ក្នុងបទទី ៣
នៃបឋមចតុក្កៈ លោកហៅថា មិនទទួល មិនប្រាប់ តែត្រឡប់មក
ប្រាប់ ។ បទទី ៤ ជាក់ច្បាស់ហើយនោះឯង ។

[១៨៧] ន័យទាំងឡាយជាដើមថា ឆ្លើយពាក្យភិក្ខុច្រើនរូបជាក់
ច្បាស់ហើយដូចគ្នា ។ ដូចឧបមាថា ភិក្ខុសូម្បីច្រើនរូប រមែងត្រូវអាបត្តិ

ព្រោះវត្ថុតែមួយ យ៉ាងណា, គប្បីជ្រាបអាបត្តិច្រើន ព្រោះវត្ថុច្រើន សូម្បីភិក្ខុតែមួយរូប ដូច្នោះ ។

តើយ៉ាងណា ? ប្រសព្វនឹងពាក់ភិក្ខុថា “លោកម្ចាស់ សូមលោក ម្ចាស់មេត្តាទៅកាន់ប្រាសាទឈ្មោះឯណោះ មានស្រីប្រមាណ ៦០ ឬ ៧០ នាក់, លោកម្ចាស់មេត្តាប្រាប់ស្រីទាំងនោះថា “បានឮថា ពួកនាងចូរជា ភរិយារបស់ប្រសព្វនេះ” ។ ភិក្ខុនោះទទួលហើយ ទៅកាន់ប្រាសាទ នោះតែម្តង ប្រាប់ហើយនាំដំណឹងនោះត្រឡប់មកវិញ ។ លោកត្រូវ អាបត្តិស្មើចំនួនស្រី ។ ពិតមែន សូម្បីក្នុងគម្ពីរបរិវារ ព្រះមានព្រះភាគក៏ បានត្រាស់ពាក្យនេះទុកថា ៖

“ភិក្ខុត្រូវគរុកាបត្តិទាំង៦៤ ជាអាបត្តិដែលខ្លួនកែបាន ក្នុងខណៈ ជាមួយគ្នា ដោយគ្រាន់តែឈានទៅ នឹងពោលដោយវាចា ប្រស្នានេះ ពួកលោកអ្នកឈ្លាសវៃ បានគិតមកហើយ”^១ ។

បានឮថា បញ្ញានេះ លោកអាស្រ័យអំណាចនៃអត្តនេះ ពោល ហើយ ។ ចំណែកពាក្យថា អាបត្តិ ៦៤ ក្នុងគាថានេះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ ដើម្បីសេចក្តីពិរោះនៃពាក្យ ។ តែកាលភិក្ខុធ្វើយ៉ាងនោះ រមែង ត្រូវអាបត្តិរាប់រយក៏បាន រាប់ពាន់ក៏បាន ដូច្នេះឯង ។ ដូចជាត្រូវអាបត្តិ

១. វិន. បរិ. សេទមោចនគាថា. ១៣. ៣៩៧/៤០៧ ។

ច្រើន ព្រោះស្រីច្រើននាក់ដល់ភិក្ខុមួយរូប ដែលប្រសម្បយនាក់ពីងពាក់
ទៅ យ៉ាងណា, ប្រសម្បយនាក់ ពីងពាក់ភិក្ខុច្រើនរូបទៅកាន់សំណាក់
របស់ស្រីមួយនាក់, ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ដល់ភិក្ខុទាំងអស់គ្រប់រូប
យ៉ាងនោះ ។

ប្រសម្បយនាក់ ពីងពាក់ភិក្ខុច្រើនរូប ទៅកាន់សំណាក់របស់ស្រី
ចំនួនច្រើននាក់ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេសតាមចំនួនស្រី ។ ប្រសច្រើន
នាក់ ពីងពាក់ភិក្ខុមួយរូបទៅកាន់សំណាក់របស់ស្រីមួយនាក់ ជា
សង្ឃទិសេសតាមចំនួនរបស់ប្រស ។ ប្រសច្រើននាក់ ពីងពាក់ភិក្ខុ
មួយរូប ទៅកាន់សំណាក់របស់ស្រីច្រើននាក់ជាសង្ឃទិសេសតាមចំនួន
វត្ថុ ។ ប្រសច្រើននាក់ ពីងពាក់ភិក្ខុច្រើនរូបជាមួយគ្នាទៅកាន់សំណាក់
ស្រីមួយនាក់ ជាសង្ឃទិសេសតាមចំនួនវត្ថុ ។ ប្រសច្រើននាក់ ពីង
ពាក់ភិក្ខុច្រើនរូបទៅកាន់សំណាក់នៃស្រីច្រើននាក់ ជាសង្ឃទិសេសតាម
ចំនួនវត្ថុ ។ សូម្បីក្នុងពាក្យថា ស្រីមួយនាក់ពីងពាក់ភិក្ខុតែមួយរូបជា
ដើម ក៏មានន័យដូចគ្នានេះ ។ ក៏ក្នុងសញ្ញវត្ថុសិក្ខាបទនេះ ឈ្មោះថា
ភាពជាអ្នកត្រូវចំណែកគ្នា និងមិនត្រូវចំណែកគ្នាមិនជាប្រមាណ ។ កាល
ភិក្ខុធ្វើការនាំពាក្យចែច្ងវ ដល់បិតាមាតាភ្នំ ដល់សហធម្មិក ទាំង ៥ ក្តី
ត្រូវអាបត្តិទាំងអស់នោះឯង ។ ចតុក្កៈថា ប្រសពីងពាក់ភិក្ខុថា “ទៅចុះ

លោកម្ចាស់” លោកពោលទុកដើម្បីសម្តែងប្រភេទនៃអាបត្តិ ដោយ
អំណាចនៃអង្គ ។

ក្នុងបទចុងនៃចតុក្កៈនោះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ច្រើនបទថា អន្តេវាសី វិមំសិត្វា ពហិទ្ធា បច្ចាហរតិ : ឯកូន
សិស្សនោះ បាននិយាយល្បងមើល ហើយក៏ត្រឡប់ទៅប្រាប់បុរសដើម
ក្រៅពីអាចារ្យដែលប្រើនោះ មានសេចក្តីថា អន្តេវាសិកមកហើយមិន
ប្រាប់ដល់អាចារ្យចេញទៅមកដទៃប្រាប់ដល់ប្រសនោះ ។

ច្រើនបទថា អាបត្តិ ឱក្ខំនំ ថុល្លច្ចយស្ស : ត្រូវអាបត្តិ
ថុល្លច្ចយទាំងពីររូប មានសេចក្តីថា ត្រូវអាបត្តិថុល្លច្ចយដល់អាចារ្យ
ដោយអង្គ ២ គឺ ព្រោះទទួល ១ ព្រោះប្រើឱ្យប្រាប់ ១ ។ ត្រូវអាបត្តិ
ថុល្លច្ចយដល់អន្តេវាសិកដោយអង្គ ២ គឺ ព្រោះប្រាប់ ១ ព្រោះត្រឡប់
មកប្រាប់ ១ ។ ពាក្យដ៏សេសប្រាកដច្បាស់ហើយនោះឯង ។

[១៨៨] ពីរបទថា គច្ឆន្តោ សម្បទេតិ : ភិក្ខុទទួលពាក្យ
ទៅនិយាយល្បងមើល បានដល់ ទទួល និងប្រាប់ ។

ពីរបទថា អាគច្ឆន្តោ វិសំវាទេតិ : ហើយត្រឡប់មកប្រាប់វិញ
ដោយពាក្យកុហក បានដល់ មិនត្រឡប់មកប្រាប់ ។

ពីរបទថា គច្ឆន្តោ វិសំវាទេតិ : ភិក្ខុកាលទៅមិនទទួលបង្គាប់
បានដល់ មិនទទួល ។

ពីរបទថា អាគច្ឆន្តោ សម្មាទេតិ : តែបាននិយាយល្បងផង
វិលមកប្រាប់វិញផង បានដល់ ប្រាប់ និងត្រឡប់មកប្រាប់ ។

ក្នុងបទទាំងពីរយ៉ាងនេះ ត្រូវអាបត្តិថ្មល្អច្នៃដោយអង្គ ២ ។
ក្នុងបទទី ៣ ត្រូវអាបត្តិ, ក្នុងបទទី ៤ មិនត្រូវអាបត្តិ ។

[១៨៩] ក្នុងពាក្យថា អនាបត្តិ សច្ចស្ស វា ចេតិយស្ស វា
គិលានស្ស វា ករណីយេន គច្ឆតិ ឧម្ពត្តកស្ស អាទិកម្មិកស្ស
: ភិក្ខុដែលទៅ(កាន់សំណាក់ស្រីនិងប្រុស) ដោយកិច្ចដែលត្រូវធ្វើ
ចំពោះសង្ឃក្តី ចំពោះចេតិយក្តី ចំពោះបុគ្គលក្តី ភិក្ខុឆត ភិក្ខុដើមបញ្ចត្តិ
មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ នេះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

មានឧបាសថាគារ ឬការងារណាមួយ របស់ភិក្ខុសង្ឃដែលធ្វើ
មិនទាន់រួច, ឧបាសកពឹងពាក់ភិក្ខុឱ្យទៅកាន់សំណាក់របស់ឧបាសិកា ឬ
ឧបាសិកាពឹងពាក់ភិក្ខុទៅកាន់សំណាក់របស់ឧបាសក ដើម្បីត្រូវការអាហារ
និងតម្លៃឈ្នួលសម្រាប់ពួកអ្នកធ្វើការងារ (ពួកជាន់) ក្នុងការសាង
ឧបាសថាគារជាដើមនោះ, កាលភិក្ខុទៅ ដោយករណីយ៍របស់សង្ឃ

ដូច្នេះ មិនត្រូវអាបត្តិ ។ សូម្បីក្នុងចេតិយកម្មដែលកំពុងធ្វើ ក៏មានន័យ
 ដូចគ្នានេះ ។ មិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលឧបាសកពឹងពាក់ហើយ ទៅ
 កាន់សំណាក់របស់ឧបាសិកា ឬដែលឧបាសិកាពឹងពាក់ហើយ ទៅកាន់
 សំណាក់របស់ឧបាសក ដើម្បីត្រូវការថ្នាំសម្រាប់ភិក្ខុអាពាធ ។ ភិក្ខុឆត
 នឹងភិក្ខុដែលជាអាទិកម្មិកៈ មានន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

បណ្តាបកិណ្ណកៈមានសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ជាន
 ៦ កាលភិក្ខុទទួលដំណឹង ដោយកាយវិការ មានឯកក្បាលជាដើម ទៅ
 ប្រាប់ដោយមេដៃ ហើយត្រឡប់មកប្រាប់ដោយមេដៃ, អាបត្តិកើតអំពី
 កាយ ។ កាលអ្នកណាមួយ ពោលដល់ភិក្ខុដែលអង្គុយក្នុងសាលាឆាន់
 រង់ចាំ ស្រីឈ្មោះនេះ នឹងមក, លោកគប្បីជ្រាបចិត្តរបស់នាងហើយ
 ទទួលថា “ល្អណាស់” ប្រាប់ចំពោះនាងអ្នកមករក កាលនាងត្រឡប់ទៅ
 ហើយ ប្រាប់ក្នុងកាលប្រសនោះត្រឡប់មករក, អាបត្តិកើតអំពីវាចា ។
 សូម្បីកាលភិក្ខុទទួលពាក្យបង្គាប់ដោយវាចាថា “ចម្រើនពរ ឧបាសក
 អាត្មាប្រាប់បាន” ហើយទៅកាន់ផ្ទះរបស់ស្រីនោះដោយករណីយ៍ដទៃ ឬ
 ជួបស្រីនោះក្នុងវេលាទៅដទៃ ហើយប្រាប់ដោយបញ្ចេញវាចានុ៎ះឯង
 មិនទាន់ចៀសទៅអំពីទីនោះដោយហេតុដទៃនុ៎ះឯង ចែងនូវជួបប្រសនោះ
 ដើរចូលទៀតហើយប្រាប់, អាបត្តិរមែងកើតដោយវាចាតែម្យ៉ាង ។ តែ

អាបត្តិ រមែងកើតដោយមកកាយ និងវាចា សូម្បីដែលព្រះខ័ណ្ឌស្រព ដែលមិនដឹងព្រះបញ្ញត្តិ ។

តើយ៉ាងណា ? ក៏បើថា មាតានឹងបិទបិទស័ក្ខនោះ ខឹងក្រោធគ្នា ជាអ្នកលះលែងដាច់គ្នាហើយ ។ ក៏បិទបិទស័ព្វព្រះថេរៈនោះ និយាយ ចំពោះភិក្ខុនោះ ដែលមកកាន់ផ្ទះថា “នែកូន មាតារបស់លោកកូន ចោល ញោមចាស់ជរាទៅកាន់ត្រកូលញាតិបាត់ហើយ, សូមលោកម្ចាស់ ទៅ ជម្រាបដំណឹងឱ្យមាតានោះ (ត្រឡប់មក) ដើម្បីប្រណិបត្តិញោមចុះ” ។ បើភិក្ខុនោះទៅនិយាយចំពោះមាតានោះ ហើយត្រឡប់មកប្រាប់ដំណឹងការ មក ឬមិនមកនៃមាតានោះ ដល់បិតា ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស ។

សមុជ្ជានទាំង ៣ នេះ ជាអចិត្តកសមុជ្ជាន ។ តែកាលភិក្ខុជ្រាប ព្រះបញ្ញត្តិហើយ សូម្បីធ្វើការដឹកនាំដោយន័យទាំង ៣ នេះឯង អាបត្តិ រមែងកើតអំពីកាយចិត្ត ១ វាចាចិត្ត ១ កាយវាចាចិត្ត ១ ។ សមុជ្ជាន ទាំង ៣ នេះ ជាសចិត្តកសមុជ្ជាន ដោយចិត្តដែលដឹងព្រះបញ្ញត្តិ ។ ជា ភិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ បណ្ឌិតិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម និងក្នុងសិក្ខាបទ នេះ មានចិត្ត ៣ ដោយអំណាចនៃកុសលចិត្តជាដើម មានវេទនា ៣ ដោយអំណាចនៃសុខវេទនាជាដើម ដូច្នេះឯង ។

វិនិត្យវត្ថុក្នុងបញ្ចមសង្ខាទិសេស

[១៩១] បណ្តាវិនិត្យវត្ថុទាំងឡាយ ក្នុងរឿង ៥ ខាងដើម ត្រូវ អាបត្តិទុក្ខដ ដោយត្រឹមតែទទួល ។

[១៩២] ក្នុងរឿងឈ្មោះគ្នា មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

បទថា សម្មោទនីយំ អកាសិ : បាននិយាយផ្សះផ្សា សេចក្តីថា ឱ្យស្រីនោះយល់ព្រមហើយ បានធ្វើផ្ទះឱ្យជាស្ថានទីគួរត្រឡប់ទៅទៀត ។

បទថា នាលំវេចនីយា : មិនទាន់លែងដាច់ទេ មានអត្ថថា មិន ទាន់លះលែងគ្នា ។ ពិតមែន ស្រីណាដែលស្វាមីចោលហើយក្នុងជនបទ ណា ៗ ដោយប្រការណា ៗ រមែងផុតភាវៈជាភរិយា, ស្រីនេះលោកហៅ ថា អ្នកលះលែងគ្នា ។ តែស្រីនេះ មិនមែនជាអ្នកលែងលះគ្នា ។ នាង ឈ្មោះគ្នាដោយហេតុណាមួយហើយចេញទៅ ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ក្នុងរឿងឈ្មោះគ្នានេះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មិនជាអាបត្តិ ។ ក៏ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគពិន័យថ្មល្អច្នៃ ក្នុងនាងយក្ខិណី ព្រោះកាយ សំសគ្គៈ ; ដូច្នេះ សូម្បីក្នុងទុដ្ឋលសិក្ខាបទជាដើមនេះ នាងយក្ខិណីនិង នាងប្រេត បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជាវត្ថុនៃថ្មល្អច្នៃដូចគ្នា ។ តែក្នុង អដ្ឋកថាទាំងឡាយ លោកមិនបានពិចារណាពាក្យនេះទុក ។ ពាក្យ ដ៏សេសគ្រប់រឿង មានអត្ថជាក់ច្បាស់ទាំងអស់នោះឯង ។

សញ្ញាវត្ថុសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

៦. កុដិការសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១៩៤] កុដិការសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ
ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងកុដិការសិក្ខាបទនោះ គប្បី
ជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុក្នុងដែនអាឡវី

បទថា អឡវីកា^១ : នៅក្នុងដែនអាឡវី មានសេចក្តីថា ពួក
ក្មេងប្រុសកើតក្នុងដែនអាឡវី ឈ្មោះថា អឡវីកា ។ ក្មេងកម្លោះទាំង
នោះ សូម្បីក្នុងវេលាបួសហើយ ក៏ប្រាកដឈ្មោះថា អឡវីកា ដូចគ្នា ។
លោកពោលពាក្យថា អឡវីកា ភិក្ខុ : ពួកភិក្ខុនៅក្នុងដែនអាឡវី សំដៅ
យកភិក្ខុដែនអាឡវីទាំងអស់នោះ ។

បទថា សញ្ញាចិកាយោ : ដែលមានគ្រឿងឧបករណ៍ សូមព័ត៌
មកខ្លួនឯង បានដល់ មានគ្រឿងឧបករណ៍ ដែលខ្លួនសូមគេយកមក
ដោយខ្លួនឯង ។

បទថា កាវាបេន្តិ : ប្រើគេឱ្យសាង បានដល់ ធ្វើដោយខ្លួនឯង
ខ្លះ ប្រើឱ្យអ្នកដទៃធ្វើខ្លះ ។ បានឮថា ពួកភិក្ខុទាំងនោះ លះចោលធុរៈ

១. ថៃ. ភូមា. អឡវីកា ។

ទាំងពីរ គឺ វិបស្សនាធុរៈ និងគន្ធុរៈ លើកនវកម្មប៉ុណ្ណោះឡើងជាធុរៈ
សំខាន់ ។

បទថា អស្សាមិកាយោ : ឥមានទាយកជាម្ចាស់របស់ បានដល់
មិនមានអ្នកជាធំ, អធិប្បាយថា វៀរចាកអ្នកសាងប្រគេន ។

បទថា អត្ថុទ្ធីសិកាយោ : ចំពោះជាទីនៅរបស់ខ្លួន បានដល់
ចំពោះខ្លួនឯង, អធិប្បាយថា ដែលភិក្ខុប្រារព្ធដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ។

បទថា អប្បមាណិកាយោ : ធំហួសប្រមាណ បានដល់ មិន
មានប្រមាណកំណត់* ទុកយ៉ាងនេះថា នឹងដល់សេចក្តីសម្រេចដោយ
គ្រឿងឧបករណ៍ត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ឬពង្រីកទទឹងបណ្តោយមិនមានប្រមាណ
អធិប្បាយថា ធំមិនមានប្រមាណ ។

ភិក្ខុទាំងនេះ មានការសូមប៉ុណ្ណោះច្រើន ការងារដទៃមានតិច,
ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ជាអ្នកច្រើនទៅដោយការសូម ។ ពួក
ភិក្ខុទាំងនោះ ជាអ្នកច្រើនដោយការសូម ក៏គប្បីជ្រាបយ៉ាងនេះ ។ តែ
ដោយសេចក្តីក្នុងពីរបទថា យាធនពហុលា វិញ្ញត្តិពហុលា : សូម
ញឹក ៗ ញាយ ៗ នេះ មិនមានហេតុផ្សេងគ្នា ។ ពាក្យនោះ ជាឈ្មោះ

(១) ដីការិមតិនិងសាវត្ថុទីបនី ជា អប្បវិច្ឆ័ន្ធប្បមាណាយោ ប្រែថា មិនបានកំណត់
ប្រមាណទុក, ឬមិនមានកំណត់និងមិនមានប្រមាណ ។

របស់ពួកភិក្ខុដែលសូមច្រើនដងថា “លោកចូរឱ្យបុរស, ចូរឱ្យហត្ថកម្ម ដែលបុរសត្រូវធ្វើ (កម្លាំងការងារ)” ។ បណ្តាបុរសនិងហត្ថកម្មនោះ នឹងសូមបុរសដោយសេចក្តីដាច់មូល មិនគួរ ។ នឹងសូមថា “ពួកលោក ចូរឱ្យបុរសដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការរួមដៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការធ្វើការ ងារ” គួរ, ហត្ថកម្មដែលបុរស គប្បីធ្វើលោកហៅថា កម្លាំងការងារ, នឹងសូមកម្លាំងការងារ គួរ ។

ការចេញមាត់សូម

ដែលឈ្មោះថា ហត្ថកម្ម មិនមែនជាវត្ថុយ៉ាងណាមួយ, ព្រោះ ហេតុនោះ ហត្ថកម្មនោះ វៀរការងារជាចំណែករបស់ពួកព្រានម្រឹគ និង អ្នកប្រមង់ (នេសាទ) ជាដើមចេញ ការងារដ៏សេសជាកប្បិយទាំង អស់ ។ កាលគេសួរថា “លោកម្ចាស់និមន្តមកមានហេតុដូចម្តេច ? មាន ការងារដែលអ្នកណានឹងត្រូវធ្វើឬ ?” ឬថា មិនសួរ នឹងសូម ក៏គួរ ។ មិនមានទោស ព្រោះការសូមជាបច្ច័យ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពួកព្រាន ម្រឹគជាដើម ភិក្ខុមិនគួរសូមកិច្ចការចំណែកផ្ទាល់ខ្លួនគេ, ទាំងដែលមិន បានកំណត់ឱ្យបានពិតប្រាកដ មិនគួរសូមថា “ពួកលោកចូរឱ្យ ហត្ថកម្ម” ។ ព្រោះពួកព្រានម្រឹគជាដើមនោះ ត្រូវភិក្ខុសូមយ៉ាងនេះ ហើយ នឹងត្រូវទទួលពាក្យថា “បាន លោកម្ចាស់” ហើយនិមន្តភិក្ខុឱ្យ

ត្រឡប់ទៅ គប្បីសម្លាប់ម្រឹគមកប្រគេនបាន ។ តែគួរសូមកំណត់ឱ្យ
 ប្រាកដថា “ក្នុងវិហារមានកិច្ចការយ៉ាងណាមួយ ចាំបាច់ត្រូវធ្វើ, ពួក
 លោកចូរឱ្យហត្ថកម្មក្នុងវិហារនោះ” ។ ការដែលភិក្ខុនឹងសូមហត្ថកម្ម
 យ៉ាងណាមួយចំពោះអ្នកស្រែ ឬអ្នកដទៃ សូម្បីអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងការងារ
 របស់ខ្លួន ដែលកាន់យកគ្រឿងឧបករណ៍ មានជាលនិងនង្គ័លជាដើម
 កំពុងដើរទៅដើម្បីភ្ជួរស្រែក្តី ដើម្បីព្រោះក្តី ដើម្បីប្រតក្តី សមគួរពិត ។

ចំណែកអ្នកណា ជាអ្នកស៊ីដែល ឬជាមនុស្សមិនមានការងារ
 អ្នកដទៃណាមួយ អ្នកជជែកគ្នាពីរឿងឥតប្រយោជន៍ ឬគិតតែពីខាងដេក,
 សូម្បីមិនសូមបុរសបែបនេះ នឹងពោលថា “នែ អ្នកឯងចូរមកធ្វើការងារ
 នេះ ឬវត្ថុនេះ” ហើយឱ្យធ្វើការងារតាមដែលត្រូវការ គួរ ។ តែ
 ដើម្បីសម្តែងថា “ហត្ថកម្មជាកប្បិយគ្រប់យ៉ាង” អាចារ្យទាំងឡាយទើប
 ពោលន័យនេះទុក ។

ក៏បើថា ភិក្ខុប្រាថ្នានឹងឱ្យសាងប្រាសាទ, គប្បីទៅកាន់ស្រុកនៃពួក
 ជាងជាប់ថ្ម ដើម្បីត្រូវការសសរ ហើយពោលថា “ឧបាសក ការបាន
 ហត្ថកម្ម គួរ” ។ កាលគេសួរថា “គួរធ្វើយ៉ាងណា លោកម្ចាស់” គប្បី
 ប្រាប់ថា “គប្បីសែងសសរថ្មទៅប្រគេន” ។ បើពួកគេសែងទៅប្រគេន
 ឬប្រគេនសសររបស់ខ្លួនដែលជញ្ជូនមករក្សាទុកហើយ គួរ ។ សូម្បីបើ
 ពួកគេពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាមិនមានពេលនឹងធ្វើហត្ថកម្ម លោក

ម្ចាស់, សូមលោកម្ចាស់ឱ្យអ្នកដទៃ ជញ្ជូនទៅចុះ, ពួកខ្ញុំព្រះករុណានឹងឱ្យ
តម្លៃឈ្នួលដល់គេ” ដូច្នេះ, នឹងប្រើឱ្យអ្នកដទៃជញ្ជូនទៅហើយប្រាប់ថា
“ពួកលោកចូរឱ្យតម្លៃឈ្នួលដល់ពួកអ្នកជញ្ជូនសសរច្នៃចុះ” ដូច្នេះ ក៏គួរ ។

ដោយឧបាយដូចគ្នានេះ ការដែលភិក្ខុនឹងទៅកាន់សំណាក់ពួកជាង
សិល្បៈនោះ ៗ ដើម្បីប្រាថ្នាគ្រប់ ៗ វត្ថុដែលត្រូវការ គឺ ទៅកាន់សំណាក់
ជាងឈើ ដើម្បីត្រូវការឈើសាងប្រាសាទទៅកាន់សំណាក់ជាងឥដ្ឋ ដើម្បី
ត្រូវការឥដ្ឋ ទៅកាន់សំណាក់ជាងប្រក់ដំបូលផ្ទះ ដើម្បីត្រូវការប្រក់ដំបូល
ទៅកាន់សំណាក់ជាងគំនូរដើម្បីត្រូវការចិត្រកម្ម ហើយសូមហត្ថកម្ម សម
គួរ ។ សូម្បីទទួលយករបស់ ដែលខ្លួនបានដោយអំណាចការសូម
ហត្ថកម្មក្តី ដោយការបន្ថែមឱ្យតម្លៃឈ្នួល និងប្រាក់ខែ ដោយការដាច់
មូលក្តី សមគួរគ្រប់យ៉ាង កាលនឹងនាំរបស់មកពីព្រៃគួរឱ្យនាំរបស់ទាំង
អស់ដែលអ្នកណាមួយ មិនបានឃុំគ្រង (មិនហ្មងហែង) មក ។

មួយទៀត មិនមែនតែប្រាថ្នានឹងសាងប្រាសាទតែម្យ៉ាង សូម្បី
ប្រាថ្នានឹងឱ្យធ្វើគ្រែ តាំង បាត្រ ធម្មក្រក និងថ្មីវជាដើម ក៏គប្បីឱ្យនាំ
មក, បានឈើ លោហៈ និងអំបោះជាដើមហើយ ចូលទៅរកពួកជាង
សិល្បៈនោះ ៗ គប្បីសូមហត្ថកម្មដោយន័យដូចពោលនុ៎ះឯង ។ ក៏វត្ថុ
សូម្បីដែលខ្លួនបានមកដោយអំណាចនៃការសូមហត្ថកម្មក្តី ដោយការ
បន្ថែមឱ្យតម្លៃឈ្នួលនិងប្រាក់ខែ ដោយការដាច់មូលក្តី គប្បីទទួលយក

ទាំងអស់ ។ ក៏បើពួកអ្នកការងារមិនប្រាថ្នានឹងធ្វើ, ចាំតែយកតម្លៃឈ្នួល
និងប្រាក់ខែ, របស់ជាអកប្បិយមានប្រាក់ជាដើម មិនគួរឱ្យ ។ នឹងស្វែង
រកបាយជាដើម ដោយភិក្ខុចារវត្តឱ្យ គួរ ។

ភិក្ខុឱ្យជាន់ធ្វើបាត ដោយអំណាចនៃហត្ថកម្មហើយ ឱ្យដុតទំនង
តែមួយដូចគ្នានោះ ហើយចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីត្រូវការប្រេងលាបបាត
ដែលដុតថ្មី កាលអ្នកស្រុកយល់ថា “មកដើម្បីភិក្ខុ ហើយនាំបបរ ឬ
បាយមក (ប្រគេន)” គប្បីយកដៃបិទបាត ។ បើឧបាសិកាសួរថា
“ហេតុដូចម្តេចលោកម្ចាស់” ភិក្ខុគប្បីប្រាប់ថា “បាតដុតថ្មី ត្រូវការនាំ
ប្រេងសម្រាប់លាប” ។ បើឧបាសិកាពោលថា “សូមមេត្តាឱ្យបាតមកចុះ
លោកម្ចាស់” ហើយទទួលយកបាតទៅលាបប្រេង ដាក់បបរ ឬបាយឱ្យ
ពេញ ហើយប្រគេន, មិនឈ្មោះថា ជាវិញ្ញត្តិ នឹងទទួល គួរ ដូច្នេះឯង ។

ពួកភិក្ខុត្រាប់ទៅបិណ្ឌបាត តាំងពីព្រឹកព្រហាម ទៅដល់បន្ទប់ឆាន់
មិនឃើញទីអង្គុយ ឈរចាំ ។ បើទីបន្ទប់ដូច្នោះ ពួកឧបាសិកាឃើញពួក
ភិក្ខុឈរ ក៏នាំគ្នាយកអាសនៈមក ។ ពួកភិក្ខុដែលអង្គុយហើយ កាល
នឹងទៅ គប្បីប្រាប់ជាមុនសិន សឹមទៅ ។ តែសូម្បីកាលពួកភិក្ខុមិន
ពោលលាជាមុនក៏ដោយ ហើយចេញទៅ បើមានរបស់បាត់ ក៏មិនជា
សំណងដែរ ។ តែការប្រាប់លាហើយសឹមទៅ ជាទំនៀម ។

បើអាសនៈជារបស់អ្នកស្រុក ដែលភិក្ខុទាំងឡាយបង្គាប់ថា “ពួក

លោកចូរនាំអាសនៈមក” ទើបនាំមកឱ្យ; ភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រូវតែប្រាប់
លាហើយស៊ីមទៅ ។ កាលពួកភិក្ខុទៅមិនប្រាប់លា ជាការខូចទំនៀម
និងរបស់បាត់ ជាសំណងផង ; សូម្បីក្នុងព្រំសម្រាប់ក្រាល ក៏មានន័យ
យ៉ាងនេះដែរ ។

រុយមានច្រើន^១ គប្បីពោលថា ចូរយកដ្ឋិតបក់រុយមក ។ ពួកអ្នក
ស្រុកនាំមែកស្លាជាដើមមកឱ្យ គប្បីឱ្យធ្វើកប្បិយសិន ស៊ីមទទួល ។
ភាជន៍ទឹកក្នុងបន្ទប់ឆាន់មិនមានទឹក មិនគួរពោលថា “ចូរនាំធម្មក្រកមក” ។
ព្រោះកាលជ្រុះធម្មក្រកចូលទៅក្នុងភាជនៈទទេ នឹងធ្វើភាជន៍បែក ។ តែ
នឹងទៅកាន់ទន្លេ ឬបឹង ហើយពោលថា ចូរនាំទឹកមក គួរ, នឹងពោលថា
ចូរនាំមកពីផ្ទះ ក៏មិនគួរដែរ ។ កុំបរិភោគទឹកដែលគេនាំមកឱ្យ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយដែលធ្វើភត្តកិច្ចឯបន្ទប់ឆាន់ ឬសេនាសនៈព្រៃក្តី
ស្លឹកឈើ ឬផ្លែឈើដែលគួរស៊ីជាមួយនឹងឧត្តរិក្ខន្តយ៉ាងណាមួយ ដែល
មិនមានអ្នកហ្នឹងហែងកើតក្នុងទីនោះ បើពួកលោកនឹងឱ្យអ្នកធ្វើការងារ
យ៉ាងណាមួយនាំមក គួរ នឹងឱ្យនាំមកដោយអំណាចនៃហត្ថកម្មហើយ
ឆាន់, តែមិនគួរប្រើពួកភិក្ខុ ឬ សាមណេរ ដែលជាអលជ្ជឱ្យធ្វើហត្ថកម្ម,
ក្នុងរឿងបុរិសត្ថករ (កម្លាំងការងារមនុស្ស) មានន័យប៉ុណ្ណេះសិន ។

(១) អត្ថយោជនា. មច្ឆិកាតិ មក្ខកា. មក្ខិកាតិបិ អត្ថិ ។

តែការដែលភិក្ខុបង្គាប់ឱ្យគេនាំគោ មកពីស្ថានទីនៃជនមិនមែនជា
ញាតិ និងអ្នកមិនបានបវារណា រមែងមិនគួរ ។ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ដល់
ភិក្ខុដែលឱ្យនាំមក ។ នឹងសូមដោយដាច់មូលតម្លៃ សូម្បីអំពីស្ថានទីនៃ
ញាតិនិងអ្នកបវារណា ក៏មិនគួរ ។ នឹងសូមដោយន័យ ជារបស់ខ្ចី គួរ
ក្នុងទីទាំងពួង ។ នឹងគប្បីរក្សាថែទាំគោដែលឱ្យនាំមកហើយយ៉ាងនេះ
រួចស្រេចហើយ គប្បីប្រគល់ឱ្យម្ចាស់របស់វាយកទៅវិញ ។ បើជើង ឬ
ស្នែងរបស់វាបាក់ ឬខូចទៅ, បើម្ចាស់របស់ព្រមយកវាទៅវិញ, ការព្រម
ទទួលនោះ ជាការល្អ, បើម្ចាស់របស់មិនព្រមទទួលទេ, ជាសំណង ។
ប្រសិនបើម្ចាស់របស់ពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណា ប្រគេនលោកម្ចាស់ចុះ”
មិនគួរទទួល ។ តែកាលម្ចាស់របស់វាពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាថ្វាយ
វត្ថុ” គប្បីពោលថា “ពួកលោកចូរប្រាប់ដល់បុគ្គលអ្នកធ្វើការងារវត្ថុ
ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ ការចិញ្ចឹមវា” ។ នឹងពោលជាមួយពួកជន មិន
មែនញាតិ និងមិនបានបវារណាថា “ពួកលោកចូរប្រគេនទេ” ដូច្នេះក្តី
មិនគួរ ។ រមែងជាវិញ្ញត្តិពិត គឺ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ តែក្នុងឋានៈនៃ
ញាតិនិងអ្នកបវារណា គួរ ។ ជារបស់ខ្ចី ក៏គួរ, ធ្វើការងារ សម្រេច
ហើយគប្បីសងវិញ ។ បើកង់ជាដើមបែកបាក់ទៅ គប្បីធ្វើឱ្យដូចដើម
ហើយសងវិញ ។ កាលវិនាសអស់ ជាសំណង ។ កាលម្ចាស់របស់
ពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណា ប្រគេនលោកម្ចាស់ចុះ” ធម្មតាគ្រឿងឈើ

គួរទទួលទុក្ខបាន ។ ក្នុងកំហុត ពូថៅ ដឹង ចប និងពន្លាកក្តី ក្នុង រុក្ខជាតិ មានវល្លិជាដើមក្តី ដែលមានម្ចាស់ហ្នឹងហែង ក៏មានន័យដូចគ្នា នេះ ។ ក៏ក្នុងពួករុក្ខជាតិ មានវល្លិជាដើម ដែលល្មមជាគរុកណ្ណបាន ប៉ុណ្ណោះ ទើបជាវិញ្ញត្តិ ទាបជាងនោះ មិនជាវិញ្ញត្តិទេ ។

តែភិក្ខុនឹងឱ្យនាំយកវត្ថុណាមួយ ដែលមិនមានអ្នកហ្នឹងហែងមក គួរ ។ ព្រោះថា ក្នុងទីមានអ្នករក្សាយុគ្រងប៉ុណ្ណោះ លោកហៅថា វិញ្ញត្តិ ។ វិញ្ញត្តិនោះ រមែងមិនគួរក្នុងបច្ច័យទាំងពីរ (គឺ ចីវរ និងបិណ្ឌ បាត) ដោយប្រការទាំងពួង ។ តែក្នុងសេនាសនប្បច្ច័យ ត្រឹមតែចេញ មាត់សូមថា “លោកចូរនាំមក ចូរឱ្យប៉ុណ្ណោះ” មិនគួរ ។ បរិកថា ឱកាស និងនិមិត្តកម្ម គួរ ។

បណ្តាបរិកថា ឱកាស និងនិមិត្តកម្មនោះ ពាក្យនិយាយរបស់ភិក្ខុ ដែលត្រូវការរោងឧបោសថ បន្ទប់ឆាន់ ឬសេនាសនដទៃ ។ ដោយ ន័យជាដើមថា ការសាងសេនាសនបែបនេះក្នុងឱកាសនេះ គួរហ្ន៎ ឬថា ប្រពៃហ្ន៎ ឬសមគួរហ្ន៎ ដូច្នេះ ឈ្មោះថា បរិកថា ។ ភិក្ខុសួរថា “ឧបាសក ពួកលោកនៅទីណា ?” ពួកឧបាសកឆ្លើយថា “នៅឯប្រាសាទ លោកម្ចាស់” និយាយតទៅថា “ក៏ប្រាសាទមិនគួរដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឬ ឧបាសក” ពាក្យនិយាយមានជាដើមយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា ឱកាស ។ ក៏ ការធ្វើមានជាដើមយ៉ាងនេះ គឺ ភិក្ខុឃើញពួកអ្នកស្រុកហើយរឹតបន្តឹងខ្សែ

ឱ្យបោះបង្គោល កាលពួកអ្នកស្រុកសួរថា “លោកម្ចាស់ នេះឱ្យធ្វើអ្វី ហ្នឹង ?” ឆ្លើយថា “ពួកអាត្មានឹងសាងទីនៅអាស្រ័យក្នុងទីនេះ” ឈ្មោះថា និមិត្តកម្ម ។ ចំណែកក្នុងគិលានប្បវ្រ្ម័យ សូម្បីវិញ្ញត្តិ ក៏គួរ ចាំបាច់ ពេលទៅថ្វីដល់បរិកថាជាដើមនោះ ។

ពាក្យថា មនុស្សា ឧបទុតា យាចនាយ ឧបទុតា វិញ្ញត្តិយា : ពួកមនុស្សដែលភិក្ខុទាំងនោះ ចេះតែបៀតបៀនដោយការសូមញឹក ញយហួសពេក មានសេចក្តីថា ពួកអ្នកស្រុកត្រូវបៀតបៀនដោយការ សូម និងដោយការចេញមាត់សូមវត្ថុនោះ ៗ របស់ភិក្ខុទាំងអស់នោះ ។

បទថា ឧត្តជន្តិបិ : ភ្នាក់ដើរខ្លះ មានសេចក្តីថា រមែងបានទទួល សេចក្តីភ័យភ័យតក់ស្លុត គឺភ័យព្រាវន្ទត់ទៅថា “ពួកភិក្ខុនឹងឱ្យនាំអ្វីទៅហ្ន៎”

បទថា ឧត្តសន្តិបិ : កត់ស្មតខ្លះ មានសេចក្តីថា ជួបភិក្ខុដែល ចូលមក ភ្លាមនោះ ក៏ភ័យភ័យតក់ស្លុតទៅ ដូចជួបពស់ដូច្នោះ ។

បទថា បលាយន្តិបិ : លបរត់ទៅខ្លះ មានសេចក្តីថា រមែង ចៀសចេញទៅក្នុងទីឆ្ងាយ ដោយមកណាមួយ ។

ពីរបទថា អញ្ញេនបិ គន្ធន្តិ : គេចទៅទីដទៃ មានសេចក្តីថា លះមកដែលភិក្ខុដើរចេញទៅ ហើយត្រឡប់ដើរដោយបំណងទៅមកឆ្វេង ឬមកស្តាំ, បិទទ្វារវិញខ្លះ ក៏មាន ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងសំឡេងនៃរឿងមណិកណ្ណនាគរាជ

[១៩៧] ពីរបទថា ភូតបុព្វំ ភិក្ខុវេ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងកាលពីដើម ជាដើម មានសេចក្តីថា លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់តិះ ដៀលភិក្ខុទាំងនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ និងត្រាស់ធម្មិកថា ឱ្យសមគួរ ដល់រឿងរ៉ាវនោះ ហើយកាលនឹងទ្រង់ធ្វើទោសនៃវិញ្ញត្តិ ឱ្យប្រាកដច្បាស់ ទៀត ទើបទ្រង់សម្តែង ៣ រឿងនេះ ដោយន័យជាដើមថា ភូតបុព្វំ ភិក្ខុវេ ដូច្នេះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា មណិកណ្ណោ : ឈ្មោះមណិកណ្ណ មានសេចក្តីថា បានឮថា ស្តេចនាគនោះប្រដាប់កែវមណីមានតម្លៃច្រើន ដែលផ្តល់ឱ្យនូវវត្ថុបំណងគ្រប់យ៉ាងទុកត្រង់-ក ត្រាច់ទៅ ; ព្រោះដូច្នេះ ទើបប្រាកដនាមថា មណិកណ្ណនាគរាជ ។

ពាក្យថា ឧបរិ មុនុនិ មហន្តំ ដណំ កិរិស្វា អដ្ឋាសិ : ហើយបើកពពារដ៏ធំប៉ាន់ពីខាងលើសីសៈនៃឥសីបួននោះ មានសេចក្តីថា បានឮថា បណ្តាឥសីទាំង ២ នោះ ឥសីបួននោះ មានប្រក្រតីនៅដោយ មេត្តា ; ព្រោះហេតុនោះ ស្តេចនាគនោះ ទើបឡើងមកពីទន្លេ និម្មិតភេទ ជាទេវតា អង្គុយក្នុងសំណាក់នៃឥសីនោះ ពោលសម្លេងនឹកថា លះភេទ ទេវតានោះហើយ ត្រឡប់ក្លាយជាភេទពីដើមរបស់ខ្លួននុ៎ះឯង ព័ទ្ធរឹងជុំវិញ

ឥសីនោះ កាលនឹងធ្វើអាការជ្រះថ្លា ទើបបើកពពារយ៉ាងធំខាងលើក្បាល
នៃឥសីនោះ ដូចបាំងត្រទុក នៅមួយស្របក់ហើយ ទើបចៀសចេញ
ទៅ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា “ហើយបើ
ពពារដ៏ធំបាំងពីខាងលើសីសៈនៃឥសីបួននោះ” ដូច្នេះ ។

ពាក្យថា មណីមស្ស កណ្ណេ បិលន្ទនំ : កែវមណីជាគ្រឿង
ប្រដាប់ពង្រីក មានសេចក្តីថា កែវមណីដែលស្តេចនាគនោះប្រដាប់ទុក គឺ
ពាក់ទុកត្រង់ក ។

ពីរបទថា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ : ក៏ស្ថិតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ
មានសេចក្តីថា ស្តេចនាគនោះមកហើយ ដោយភេទជាទេវតានោះ
ពោលសរសើរនៅនឹងតាបស បានឈរក្នុងប្រទេសមួយ ។

បទថា មមន្ទធានំ : បាយទឹករបស់ខ្ញុំ បានដល់ បាយផង ទឹក
ផង របស់យើង ។

បទថា វិបុលំ : ជាច្រើន បានដល់ ច្រើនណាស់ ។

បទថា ឧឡារំ : ដ៏ផ្ចិតផ្ចង់ បានដល់ ប្រណីត ។

បទថា អតិយាចគោសិ : លោកជាអ្នកស្មូមស្មូមហួសពេក
បានដល់ ជាអ្នកស្មូមច្រើនហួសប្រមាណ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា
លោកជាអ្នកស្មូមដែល ៗ ។ បទថា សុស្វ : មនុស្សកម្លោះ មាន

សេចក្តីថា ក្មេងកម្លោះ គឺ មនុស្សសម្បូរណ៍ដោយកម្លាំង បានដល់ បុរសដែលនៅក្នុងវ័យកម្លោះ ។

ថ្មឡៅ លោកហៅថា ថ្មសំលៀង, ដាវដែលគេសំលៀងហើយ លើថ្មសំលៀងនោះ លោកហៅថា សក្ខរធាតុ : ដែលមានដាវសំលៀង ដោយថ្មឡៅក្នុងដៃ ។ ដាវដែលសំលៀងល្អហើយលើថ្មសំលៀង មាន នៅក្នុងដៃរបស់បុរសនោះ ; ព្រោះហេតុនោះ បុរសនោះ ទើបឈ្មោះថា អ្នកកាន់ដាវដែលសំលៀងល្អហើយលើថ្មសំលៀង, អធិប្បាយថា មាន ដៃកាន់ដាវដែលខាត់និងសំលៀងល្អហើយលើថ្ម ។ លោកអង្វរសូមកែវ នឹងយើង ធ្វើឱ្យយើងភ័យខ្លាច ដូចបុរសមានដាវក្នុងដៃនោះ ធ្វើឱ្យអ្នក ដទៃភ័យខ្លាចដូច្នោះ ។

ពាក្យថា មំ សេលមយាចមាណោ : លោកសូមកែវមណីនឹងខ្ញុំ មានសេចក្តីថា តែងអង្វរសូមនូវកែវមណី ។

ពាក្យថា ន តំ យាចេ : មិនគួរសូមរបស់នោះអំពីគេ មាន សេចក្តីថា មិនគួរសូមរបស់នោះ ។

សួរថា វត្ថុណា ?
ឆ្លើយថា វត្ថុដែលខ្លួនដឹងថា ជាទីស្រឡាញ់របស់គេ ។

១. ថៃ. សេលំ មំ យាចមាណោ ; ភូមា. តាសេសិ មំ សេលំ យាចមាណោ ។

ពាក្យថា យស្ស បិយំ ជិតិសេ : បុគ្គលដឹងថា របស់ណាជា
 ទីស្រឡាញ់របស់គេ មានសេចក្តីថា ខ្លួនគប្បីដឹងថា វត្ថុណាជាទី
 ស្រឡាញ់របស់សត្វនោះ (មិនគួរសូមរបស់នោះ) ។

ពាក្យថា កឹមច្ចំ បន មនុស្សក្ខតានំ : នឹងបាច់ពោលទៅ
 ថ្វីដល់មនុស្ស មានសេចក្តីថា ក្នុងពាក្យថា (ការអង្វរសូមនោះ) មិន
 ជាទីពេញចិត្តរបស់ពួកសត្វទៅហើយ ចំណែកឯមនុស្សវិញ នឹងចាំបាច់
 ពោលទៅថ្វីដល់ការអង្វរសូមនេះ ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងសំណួរនៃរឿងសត្វមួយហ្វូងធំ

[១៩៨] ច្រើនបទថា សកុណសច្ចស្ស សន្ទេន ឧត្តាឡោ :
 ធុញទ្រាន់អផ្សកដោយសំឡេងនៃហ្វូងសត្វស្លាប មានសេចក្តីថា បានឮថា
 ហ្វូងបក្សីនោះ ធ្វើសំឡេងឮទ្រហ័ងអ៊ឹងកង ជាប់តគ្នាទៅរហូតដល់អស់
 បឋមយាម និងបច្ឆមយាម, ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកអផ្សកហើយដោយសំឡេង
 បក្សីនោះ ទើបបានទៅកាន់សំណាក់របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា “ក៏ចូលមករកតថាគតដល់ទីនោះ” ។

ក្នុងពាក្យថា កុតោ ច វុំ ភិក្ខុ អាគច្ឆសិ : ម្នាលភិក្ខុ ចុះ

អ្នកមកពីទីណា នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុនោះអង្គុយនៅហើយ (ក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគនេះ)
មិនមែនកំពុងមក, តែការដែលនឹងពេលយ៉ាងនេះ ក្នុងអតីតកាលជិត
បច្ចុប្បន្ន រមែងមានបាន ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
ថា “ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះអ្នកមកពីទីណា ” អធិប្បាយថា លោកជាអ្នកមក
ហើយអំពីទីកន្លែងណា ? ។

សូម្បីក្នុងពាក្យថា តតោ អហំ ភគវា អាគច្ឆាមិ : បពិត្រ
ព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គបានជាមកអំពីទីនោះ នេះ ក៏មានន័យយ៉ាង
នោះដូចគ្នា ។

បទថា ឧត្តារន្ទោ : ព្រោះសេចក្តីអផ្សុក មានសេចក្តីថា ជាអ្នក
ត្រូវសំឡេងបៀតបៀនហើយ គឺ បង្កឱ្យកើតសេចក្តីរំខាន ។

ក្នុងពាក្យថា សោ សកុណសច្ចោ ភិក្ខុ បត្តំ យាចតិ :
ហ្នឹងបក្សីនោះ ក៏គិតគ្នាថា ភិក្ខុចេះតែសូមស្លាប នេះ មានវិនិច្ឆ័យ
ដូច្នេះ ៖

ហ្នឹងសត្វ រមែងមិនដឹងពាក្យនិយាយរបស់ភិក្ខុ, តែព្រះមានព្រះ
ភាគ ទ្រង់ធ្វើឱ្យវាដឹងដោយអានុភាពរបស់ព្រះអង្គ ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងសំណួរនៃរឿងបិការបស់រដ្ឋបាល

[១៩៩] ពាក្យថា អនាហន្តេ ន ជាតាមិ : តែព្រាមមិនស្គាល់ជនទាំងនោះឡើយ មានសេចក្តីថា អើ យើងក៏មិនស្គាល់ជនទាំងនោះថា ជនទាំងនេះ ជាមនុស្សពួកណា ឬថា ជនទាំងនេះ ជាមនុស្សរបស់អ្នកណា ។

ពីរបទថា សទ្ទម្ហ យាចន្តិ : រមែងចូលមកចោមសូម មានសេចក្តីថា ជនទាំងនោះ នាំគ្នាមក គឺរួមគ្នាជាពួក ៗ មកសូម ។

ពាក្យថា យាចគោ អប្បិយោ ហោតិ : អ្នកសួរសូមរមែងមិនជាទីស្រឡាញ់ មានសេចក្តីថា បុគ្គលជាអ្នកសួរសូម រមែងមិនជាទីស្រឡាញ់ (របស់អ្នកឱ្យ) ។

ពាក្យថា យាចំ អទទមប្បិយោ : អ្នកមិនឱ្យរបស់ដែលគេសូម ក៏មិនជាទីស្រឡាញ់របស់អ្នកសូម មានសេចក្តីថា វត្ថុដែលអ្នកដទៃសូម លោកហៅថា យាចំ ។ សូមអ្នកមិនឱ្យនូវប្រយោជន៍ដែលគេសូម រមែងមិនជាទីស្រឡាញ់ (របស់អ្នកសូម) ។

ម្យ៉ាងទៀត បទថា យាចំ : របស់ដែលគេសូម បានដល់របស់បុគ្គលអ្នកសូមនោះ ។

ពាក្យថា អទទមប្បិយោ : អ្នកមិនឱ្យ ក៏មិនជាទីស្រឡាញ់

របស់អ្នកសូម មានសេចក្តីថា អ្នកមិនឱ្យ (ដល់អ្នកសូម) រមែងមិនជាទីស្រឡាញ់ (របស់អ្នកសូម) ។

ពាក្យថា មា មេ វិទ្យុសនា អហុ : ដោយគិតថា មិនឱ្យជាទីស្រឡាញ់ដល់ខ្ញុំ មានសេចក្តីថា ភាពជាអ្នកមិនជាទីស្រឡាញ់ កុំបីមានដល់អាត្មា, អធិប្បាយថា អាត្មាកុំបានជាទីស្រឡាញ់ គឺ មិនជាទីស្រឡាញ់របស់លោក ឬថា លោកបានជាទីស្រឡាញ់ គឺ មិនជាទីស្រឡាញ់របស់អាត្មា ។

[២០០] បទថា ទុស្សំហរាធិ : សន្សំរកបានដោយកម្រ សេចក្តីថា រូបរួមមកបានដោយលំបាក ដោយឧបាយទាំងឡាយ មានកសិកម្មនិងគោរក្ខកម្មជាដើម ។ ការសូម ដែលភិក្ខុឱ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយខ្លួនឯង លោកហៅថា សំយាចិកា ក្នុងពាក្យថា សញ្ញាចិកាយ បទ ភិក្ខុនា : ភិក្ខុកាលឱ្យគេធ្វើកុដិ នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ បទថា សញ្ញាចិកាយ ទើបមានរូបសេចក្តីដែលលោកពោលទុកថា “ដោយការសូមរបស់ខ្លួន” ។ អធិប្បាយថា ដោយឧបករណ៍ទាំងឡាយដែលខ្លួនសូមមកដោយខ្លួនឯង ។ ពីព្រោះថា កុដិនោះ ឈ្មោះថា ភិក្ខុធ្វើដោយគ្រឿងឧបករណ៍ដែលខ្លួនសូមមកដោយខ្លួនឯង គឺសូមយកមកធ្វើដោយខ្លួនឯង; ដូច្នោះដើម្បីសម្តែងបរិយាយនៃអត្ថនោះ លោកទើបពោលបទភាជនៈនៃបទថា សញ្ញាចិកាយ នោះយ៉ាងនេះថា “សូមបុរសដោយខ្លួនឯងក្តី”ជាដើម ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គ ការបូកលាបកុដិ

[២០១] បទថា ឧល្លិស្តា : កុដិដែលលាបខាងក្នុងបានដល់ បូកលាបកំបោរទុកខាងក្នុង ។

បទថា អវល្លិស្តា : កុដិដែលលាបខាងក្រៅ បានដល់ បូកលាបកំបោរទុកខាងក្រៅ ។

បទថា ឧល្លិស្តាវល្លិស្តា : កុដិដែលលាបទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ មានពាក្យអធិប្បាយថា បូកលាបកំបោរទុកទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ។

ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា ការយមនេន : កាលឱ្យគេធ្វើ នេះពាក្យត្រឹមតែថា ការយមនេន នេះប៉ុណ្ណោះ ជាពាក្យដែលព្រះឧបាលីពោលទុក ព្រោះថា កាលមានពាក្យយ៉ាងនេះ ព្យញ្ជនៈ រមែងស្មើគ្នា, តែព្រោះហេតុដែលភិក្ខុសូម្បីឱ្យសាងកុដិ ដោយអាការសូមយកដោយខ្លួនឯង គប្បីបដិបត្តិដោយន័យដូចពោលហើយ ក្នុងសិក្ខាបទនេះនុ៎ះឯង, ដូច្នេះដើម្បីសម្តែងអត្ថនេះថា ភិក្ខុដែលសាងដោយខ្លួនឯងក៏ដោយ ឱ្យអ្នកដទៃសាងក៏ដោយ ទាំងពីរពួកនេះសង្គ្រោះដោយបទថា ការយមនេន នេះឯង ទើបពោលថា ករោនោ វា ការយមនោ វា : ធ្វើខ្លួនឯងក្តី ឱ្យគេធ្វើក្តី ដូច្នេះជាដើម ។ ក៏បើថា ព្រះឧបាលីនឹងពោលថា ករោនោ វា ការយមនោ វា ព្យញ្ជនៈនឹងត្រូវខុសទៅ ។ ព្រោះថា

ភិក្ខុប្រើឱ្យគេធ្វើ មិនបានឈ្មោះថា ជាអ្នកធ្វើដោយខ្លួនឯងទេ ។ ព្រោះ
ដូច្នោះ គប្បីជ្រាបថា ក្នុងបទភាជនៈនេះ ព្រះឧបាលីសម្តែងត្រឹមតែ
សេចក្តីប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា អត្ថទ្ទេសំ : ចំពោះជាទីនៅនៃខ្លួន មានសេចក្តីថា ខ្លួនជា
ទីចំពោះនៃកុដិនោះយ៉ាងនេះថា កុដិនេះរបស់យើង ព្រោះដូច្នោះ កុដិនោះ
ទើបឈ្មោះថា ចំពោះខ្លួនឯង ។ កុដិដែលចំពោះខ្លួនឯងនោះ ក៏ព្រោះកុដិ
ចំពោះខ្លួននោះ រមែងមានដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ; ដូច្នោះ ព្រះឧបាលី
កាលនឹងសម្តែងបរិយាយនៃអត្ថនោះ ទើបពោលថា បទថា អត្ថទ្ទេសំ
គឺ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ។

ពីរបទថា បមាណិកា កាវេតព្វា : គប្បីធ្វើឱ្យប្រកបដោយ
ប្រមាណ គឺ គប្បីសាងឱ្យបានប្រមាណ ។

ពីរបទថា ត្រតិទំ បមាណំ : ប្រមាណនោះ គឺ ប្រមាណនៃ
កុដិនោះ ។

បទថា សុគតវិទត្តិយា : ដោយចំអាមព្រះសុគត មានសេចក្តី
ថា ដែលមានឈ្មោះថា មួយចំអាមព្រះសុគត គឺ ៣ ចំអាមរបស់មជ្ឈិម
បុរស ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ស្មើនឹង ១ ហត្ថ ១ ចំអាម ដោយហត្ថជាង
ឈើ ។

ពីរបទថា ពាហិរមេន មាណេន : វាស៍តាមទីដែលជាខាងក្រៅ
 បានដល់ ១២ ចំអាម ដោយវាស៍ក្រោយព្រំឆ្នាំងត្នងនៃកុដិ ។ តែកាលនឹង
 វាស៍ មិនគប្បីកំណត់យកទីបំផុតដុំដីស្អិតធំដែលខ្លួនឱ្យតាំងទុកពីដំបូង
 បង្អស់ ។ គប្បីវាស៍ដោយទីបំផុតដុំដីលាយអង្គាម (ដុំត្នង) ។ ការ
 លាបកំបោរសខាងលើនៃដុំដីលាយអង្គាម ជាអព្វហារិក ។ បើភិក្ខុមិន
 មានសេចក្តីត្រូវការដោយដុំដីលាយអង្គាម សាងឱ្យសម្រេចដោយដុំដីស្អិត
 ធំប៉ុណ្ណោះ, ដីស្អិតធំនុះឯង ជាខេត្តកំណត់ ។

បទថា តិរិយំ : ទទ័ន គឺ ដោយចំណែកទូលាយ ។

បទថា សត្ត : ៧ ចំអាម គឺ ៧ ចំអាមព្រះសុគត ។

បទថា អន្តរា : ខាងក្នុងនេះ មាននិទ្ទេសដូច្នេះ ៖

គឺ ដោយការវាស៍ទីផ្ទៃខាងក្នុងមានអធិប្បាយថា មិនកាន់យកទី
 បំផុតខាងក្រោយព្រំឆ្នាំង វាស៍យកទីបំផុត គឺវាស៍ចំត្រង់ជ្រុងជញ្ជាំងផ្នែក
 ខាងក្នុងឱ្យបានផ្នែកទទឹងប្រវែង ៧ ចំអាមព្រះសុគត ។

ចំណែកភិក្ខុណាអាងលេសថា យើងនឹងធ្វើឱ្យបានប្រមាណ តាម
 ដែលត្រាស់ទុកពិត ។ តែគប្បីធ្វើប្រមាណផ្នែកបណ្តោយ ១១ ចំអាម
 ផ្នែកទទឹង ៨ ចំអាម ឬប្រមាណផ្នែកបណ្តោយ ១៣ ចំអាម ផ្នែកទទឹង
 ៦ ចំអាម ។ ការធ្វើនោះមិនសមគួរដល់ភិក្ខុនោះ ។ ពិតមែន ប្រមាណ

សូម្បីដែលហួសទៅតែម្ខាង ក៏ចាត់ថា ហួសទៅដូចគ្នា ។ ចំអាមចូរ
លើកទុក នឹងបន្ថយផ្នែកបណ្តោយ បន្ថែមផ្នែកទទឹង ឬបន្ថយផ្នែកទទឹង
បន្ថែមផ្នែកបណ្តោយ សូម្បីត្រឹមតែមួយចុងសរសៃសក់ ក៏មិនគួរ ។
នឹងបាច់ពេលទៅថ្វីក្នុងការពង្រីកបន្ថែមទាំងពីរផ្នែកហ្ន៎ ។

សមពិត ដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា “ភិក្ខុធ្វើខ្លួន
ឯងក្តី ប្រើគេឱ្យធ្វើក្តី (នូវកុដិ) ឱ្យកន្លងហួសប្រមាណ ដោយបណ្តោយ
ក្តី ដោយទទឹងក្តី សូម្បីប្រមាណប៉ុនចុងសក់ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដរាល់
ប្រយោគ”^១ ដូច្នេះជាដើម ។ ក៏កុដិមានប្រមាណតាមដែលពេលទុក
ប៉ុណ្ណោះ ទើបសមគួរ ។

ចំណែកកុដិណា ផ្នែកបណ្តោយមានប្រមាណដល់ ៦០ ហត្ថ
ផ្នែកទទឹងមានប្រមាណ ៣ ហត្ថ ឬខ្វះ ៣ ហត្ថ ជាទីដែលគ្រែបានខ្ចាត
បង្វិលបែរទៅខាងនេះ ខាងឯណោះមិនបាន, កុដិនេះមិនដល់ការរាប់ថា
កុដិ, ព្រោះដូច្នេះ សូម្បីកុដិនេះ ក៏សមគួរ ; តែក្នុងមហាបច្ច័រិលោក
ពោលកុដិទទឹង ៤ ហត្ថទុកដោយកំណត់យ៉ាងខ្លី ។ ខ្លីជាងកុដិទទឹង ៤
ហត្ថនោះ មិនចាត់ថា ជាកុដិ ; ក៏កុដិសូម្បីត្រូវប្រមាណ តែសង្ឃនៅ
មិនទាន់បានសម្តែងទីឱ្យក្តី មានអន្តរាយក្តី មិនមានឧបចារដើរដោយជុំវិញ

១. វិន. សង្ឃ. កុដិការ. ២. ២០៨/២០០ ។

ក្តី មិនគួរ ។ កុដិបានប្រមាណ សង្ឃសម្ព័ន្ធទីឡូហើយ មិនមានអន្តរាយ មានឧបហារដើរបានជុំវិញ ទើបគួរ ។

ភិក្ខុកាលសាងកុដិទាប(ខ្លី)ជាងប្រមាណក្តី កុដិមានប្រមាណ ៤-៥ ហត្ថក្តី គប្បីសាងកុដិក្នុងកន្លែងដែលសង្ឃសម្ព័ន្ធទីឡូហើយប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏ឯកាលភិក្ខុធ្វើឡូកន្លងហួសប្រមាណទៅ ត្រូវគុកបត្តិក្នុងវេលាលាបរួច ។ ក្នុងអធិការនៃការសាងកុដិ ឡូកន្លងហួសប្រមាណនោះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបការលាប, ការមិនលាប, ឱកាសគួរលាប, និងឱកាសមិនគួរលាប ។

គឺ យ៉ាងណា ? គឺ ដែលឈ្មោះថា ការលាបនោះ បានដល់ ការលាប ២ យ៉ាងគឺ ការលាបដោយដីស្អិត ១ ការលាបដោយកំប្រាស ១ ក៏វៀរលែងតែការលាប ២ យ៉ាងនេះចេញ ការលាបដ៏សេស មានប្រភេទលាបដោយផេះ និង អាចម៍គោជាដើមមិនចាត់ជាការលាប ។ បើសូម្បីមានការលាបដោយភក់ ក៏មិនចាត់ជាការលាបដែរ ។

ដែលឈ្មោះថា ឱកាសគួរលាបនោះ បានដល់ ជញ្ជាំងឥដ្ឋ និងដំបូល ។ ក៏ឱកាសមិនគួរលាបដ៏សេស វៀរលែងតែជញ្ជាំងនិងដំបូលចេញ មានសសរ ធ្នឹម ទ្វារ បង្អួច និងបំពង់ផ្សេងៗជាដើម សូម្បីទាំងអស់ គប្បីជ្រាបថា ឱកាសមិនគួរលាប ។

ផ្ទៃដីគួរសាងកុដិនិងមិនគួរសាង

[២០២] ពាក្យថា ភិក្ខុ អភិធម្មត្ថា វត្ថុទេសនាយ : ត្រូវ
នាំពួកភិក្ខុមកដើម្បីសម្តែងទីឡូ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុដែលបំណងនឹងសាង
កុដី គប្បីនាំភិក្ខុទាំងឡាយទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការសម្តែងទីឡូក្នុងទី
ដែលខ្លួនត្រូវការនឹងឡូសាងកុដី ។

ក៏ពាក្យថា តេជ កុដីការកេន : រូបភិក្ខុអ្នកធ្វើកុដីនោះ ជា
ដើម ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ដើម្បីទ្រង់សម្តែងវិធីដែលនឹងនាំភិក្ខុទាំង
នោះទៅ ដើម្បីសម្តែងទីសាង ។

បណ្តាបទទាំងនោះបទថា កុដីវត្ថុ សោធន្ទា : ត្រូវជម្រះទីកុដី
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងថា ភិក្ខុដែលសាងកុដី កុំគប្បីនាំភិក្ខុទាំង
ឡាយទៅកាន់ព្រៃមានផែនដីដែលមិនស្មើ គប្បីឱ្យជម្រះទីសាងកុដីជាមុន
ពង្រាបផ្ទៃដីឱ្យរាបស្មើដូចមណ្ឌលសីមាហើយ ខាងក្រោយមកចូលទៅរក
សង្ឃ សូមហើយទើបនាំទៅ ។

ពីរបទថា ឯវមស្ស វចនីយោ : ពោលពាក្យយ៉ាងនេះ មាន
សេចក្តីថា សង្ឃគួរជាអ្នកដែលភិក្ខុនោះ គប្បីប្រាប់យ៉ាងនេះ, តែខាងមុខ
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដៅដល់ភិក្ខុច្រើនរូប ត្រាស់ពហុវចនៈថា
ទុតិយម្បី យាចិត្តា : គប្បីសូមជាគម្រប់ពីរជងផង ។

ពាក្យថា នោ ចេ សព្វោ សច្ឆោ ឧស្សហតិ^១ : បើសង្ឃទាំង
អស់មិនអាច មានសេចក្តីថា បើសង្ឃទាំងពួងមិនប្រាថ្នា, គឺ ភិក្ខុទាំង
នោះជាអ្នកខូលខ្វាយក្នុងកិច្ច មានការស្វាធារ្យ និងមនសិការជាដើម ។

ពីរបទថា សារម្ហំ អនារម្ហំ : នូវទីដែលមានហេតុទាស់ និងទី
ដែលមិនមានហេតុទាស់ បានដល់ មានអន្តរាយ(ឬចង្រៃ) មិនមានអន្ត
រាយ ។

ពីរបទថា សបរិក្ខមនំ អបរិក្ខមនំ : មានជាយជុំវិញ មិន
មានជាយជុំវិញ បានដល់ មានឧបចារ មិនមានឧបចារ ។

បទថា បត្តកល្នំ : មានកាលសមគ្គដល់(សង្ឃ)ហើយ មាន
សេចក្តីថា វេលានៃការត្រួតមើលនេះដល់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើប
ឈ្មោះថា មានកាលដល់ហើយ ។ បត្តកាលនោះឯង ឈ្មោះថា បត្តកល្នំ ។
ក៏ដូចអបលោកនកម្មនេះ សូម្បីធ្វើអបលោកន៍ដោយន័យនៃការសូត្រ
ប្រកាសសម្មតិកម្ម ដើម្បីត្រូវការត្រួតមើលផ្ទៃដី ក៏គួរ ។ តែតទៅខាង
មុខកម្មដែលធ្វើក្នុងការសម្តែងទី គួរធ្វើដោយញាតិ និងអនុស្សាវនាតាម
ដែលពោលហើយប៉ុណ្ណោះ ។ នឹងធ្វើដោយអបលោកន៍ មិនគួរ ។

១. ថៃ. សចេ សព្វោ សង្ឃោ ន ឧស្សហតិ ។

[២០៤] បទថា តិច្ឆិលីកានំ^១ : ពួកសត្វស្រមោចក្រហម
មានសេចក្តីថា ស្រមោចទាំងឡាយ មានប្រភេទជាស្រមោចក្រហម
ស្រមោចខ្មៅ និងស្រមោចលឿងជាដើម ប្រភេទណាមួយ ។ បាលីថា
តិច្ឆិលីកានំ ក៏មាន ។

បទថា អាសយោ : កន្លែងអាស្រ័យនៅ គឺ ស្ថានទីនៅជា
ប្រចាំ ។ គប្បីជ្រាបទីអាស្រ័យ គឺ ទីនៅជាប្រចាំសូម្បីរបស់ពួកសត្វ
តូច ៗ មានសត្វកណ្តៀរជាដើម ដូចរបស់ពួកស្រមោចដូច្នោះ, តែពួក
សត្វតូច មានស្រមោចក្រហមជាដើមនោះ មកដើម្បីរកចំណីក្នុងទីណា
ហើយទៅ, ប្រទេសដែលសព្វរដូច្នោះ សូម្បីរបស់សត្វគ្រប់ពួក លោក
មិនហាម ។ ព្រោះដូច្នោះ ការកាប់ឆ្ការដើមឈើជាដើម ក្នុងឱកាសនោះ
ចេញ ពង្រាបឱ្យរាបស្មើស្អាតហើយសាង គួរ ។ ស្ថានទាំង ៦ នេះ
ព្រះមានព្រះភាគហាមទុក ព្រោះសេចក្តីអាណិតសត្វ ។

បទថា ហត្ថិនំ វា : ពួកជីវីក្តី មានសេចក្តីថា ស្ថានទីនៅប្រចាំ
ឬស្ថានទីរកស៊ីប្រចាំរបស់ហ្មងជីវី រមែងមិនសមគួរ ។ ទីអាស្រ័យរបស់
សត្វកាចមានសីហៈជាដើមក្តី មកដើរប្រចាំរបស់ពួកសត្វសាហាវមាន
សីហៈជាដើម ទីចៀសទៅរកចំណីក្តី មិនសមគួរ ។ តែលោកមិនបាន

១. ថៃ. តិច្ឆិលីកានំ ។

សំដៅយកផ្ទៃដីជាទីត្រាច់ទៅនៃសត្វសាហាវទាំងនេះ ។

ពីរបទថា យេសំ កេសត្ថំ : ណាម្ហយ មានសេចក្តីថា សូម្បី
ពួកសត្វ តិរច្ឆានដែលសាហាវដទៃ ។ ស្ថានទាំង ៧ នេះ ជាទីមាន
ភ័យចំពោះមុខ ទ្រង់ហាមដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការរួចផុតអំពីការបៀត
បៀនដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ស្ថានដ៏សេសជាស្ថានទីមានហេតុទាស់មាន
ប្រការផ្សេង ៗ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា បុព្វណ្ណនិស្ស័តំ : ជាទីតាំងនៅនៃ
បុព្វណ្ណជាតិ មានសេចក្តីថា ដែលអាស្រ័យស្រែបុព្វណ្ណជាតិ គឺ តាំងនៅ
ជិតស្រែសាបព្រោះ ធម្មជាតិ ៧ ប្រភេទ ។ សូម្បីក្នុងបទថា
អបរណ្ណនិស្ស័តំ : ជាទីតាំងនៅនៃអបរណ្ណជាតិ ជាដើម ក៏មានន័យ
យ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ តែក្នុងបទថា អបរណ្ណនិស្ស័តំ ជាដើម លោក
ពោលទុកក្នុងអដ្ឋកថាទាំងឡាយ មានកុរុន្តិជាដើមថា ដែលឈ្មោះថា ទី
សម្លាប់ចោរនោះ បានដល់ផ្ទះរបស់បុរស ជាភ្នាក់ងារ គឺផ្ទះរបស់អ្នកមាន
ពៀរវេរដែលគេសាងទុក ដើម្បីប្រើជាទីកន្លែងសម្លាប់ពួកចោរ ។

ផ្ទៃដីជាកំអាជ្ញាដល់អ្នកធ្វើខុស មានការកាត់ដៃនិងជើងជាដើម
ហៅថា ទីសម្រាប់ផ្តាសាយទោស ។ ព្រៃធំជាទីចោលសាកសព ហៅថា ទី
ព្រៃស្នូសាន ។ មកដែលមនុស្សនឹងត្រូវដើរកន្លងទៅ គឺ មកសញ្ញា
ហៅថា កន្លែងមកទៅមក ។ បទដ៏សេសជាកំច្បាស់ទាំងអស់ ។

លក្ខណៈការសាងកុដិ

[២០៥] ពាក្យថា ន សក្កា ហោតិ យថាយុត្តេន សកដេន
: បានន័យដែលមិនអាចបង្ខំលរទេ មានសេចក្តីថា ជាកន្លែងដែលរទេ
ទឹមដោយគោស្មាវ ២ មិនអាចនឹងចតកង់ម្ខាង ទុកក្នុងទីទឹកធ្លាក់អំពី
សំយាបផ្ទះ កង់ម្ខាងទុកខាងក្រៅហើយបង្ខំលទៅបាន ។ តែក្នុងកុរុន្តិ
ពោលថា ទឹមដោយគោស្មាវ ៤ ក៏ដោយ ។

ច្រើនបទថា សមន្តា និស្សេណិយា អនុបរិគន្ថំ : បង្ខំល
បង្កើនជុំវិញដោយស្រួលបាន មានសេចក្តីថា ជាកន្លែងដែលមនុស្សទាំង
ឡាយ ឈរប្រក់ផ្ទះនៅត្រង់ជណ្តើរ ឬបង្កើន មិនអាចរំលោភជុំវិញ
ដោយជណ្តើរ ឬបង្កើនបាន, ភិក្ខុមិនគួរឱ្យសាងកុដិ ក្នុងទីមានហេតុ
ទាស់និងឥតមានឧបចារបែបនេះ ដូចពោលមកដូច្នេះ ។ តែគួរឱ្យសាង
ក្នុងទីមិនមានហេតុទាស់និងមានឧបចារ ។

ពីរបទ (អនារម្ភំ សបរិក្ខមនំ) ទោះ មកហើយក្នុងព្រះបាលី
នុ៎ះឯង ដោយបដិបក្ខន័យនៃពាក្យពោលហើយ ។

[២០៨] ពាក្យជាដើមយ៉ាងនេះថា សញ្ញាចិកា នាម : ហៅ
ថា សូមគ្រឿងឧបករណ៍គេមកខ្លួនឯង ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ទៀត
ដើម្បីប្រកាសសេចក្តីនៃពាក្យថា សញ្ញាចិកា ជាដើម ដែលត្រាស់ទុក

(ក្នុងបទបញ្ញត្តិ) យ៉ាងនេះថា “សារម្តេ ចេ ភិក្ខុ វត្ថុស្មី អបរិក្ខមនេ សញ្ញាចិត្តាយ កុដិ កាឈេយ្យ : បើភិក្ខុឱ្យគេធ្វើកុដិ ដោយការសូម គ្រឿងឧបករណ៍គេមកខ្លួនឯង ក្នុងទីដែលមានហេតុទាស់ និងមិនមាន ឧបហារ” ។

ពីរបទថា បយោគេ ទុក្ខនំ : ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដរាល់ប្រយោគ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុត្រិះរិះថា “យើងនឹងឱ្យសាងកុដិ ដែលសង្ឃមិនបាន សម្តែងទីឱ្យ ឬឱ្យហួសប្រមាណ” ដោយន័យដូចត្រាស់ទុកក្នុងបាលីយ៉ាង នេះ ហើយសំលៀងកំបិត ឬពូថៅ ដើម្បីត្រូវការនាំឈើមកពីព្រៃ ត្រូវ អាបត្តិទុក្ខដ, ភិក្ខុចូលទៅកាន់ព្រៃ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ, កាត់ស្មៅស្រស់ក្នុង ព្រៃ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ និងអាបត្តិទុក្ខដ, កាត់ស្មៅដែលស្ងួត ត្រូវ អាបត្តិទុក្ខដ ។ សូម្បីក្នុងដើមឈើ ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដែរ ។

ប្រយោគតាំងពីដើមយ៉ាងនេះ គឺ ភិក្ខុកាប់ឆ្ការផ្ទៃដី, ដីក កាយដី វាស់វែងជាដើមទៅ ដរាបដល់បោះប្លង់គំរោង ឈ្មោះថា បុព្វប្បយោគ ។ ក្នុងបុព្វប្បយោគនេះ គ្រប់កន្លែង, ក្នុងឋានៈនៃបាចិត្តិយ ត្រូវអាបត្តិ បាចិត្តិយ និង ទុក្ខដ, ក្នុងឋានៈនៃទុក្ខដ ត្រឹមតែជាអាបត្តិទុក្ខដ ។ ចាប់ តាំងពីបោះប្លង់គំរោងការនោះទៅ ឈ្មោះថា សហប្បយោគ ។

ក្នុងសហប្បយោគនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ក្នុងក្នុងដែលគប្បីសាងដោយសសរច្រើនដើម ភិក្ខុឱ្យលើក
សសរដើមដំបូងក្នុងក្នុងនោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ។ ក្នុងក្នុងដែលគប្បីរៀប
ដោយឥដ្ឋច្រើនដុំ ភិក្ខុរៀបភ្ជាប់ឥដ្ឋដំបូង ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ។ ភិក្ខុ
ប្រកបគ្រឿងឧបករណ៍ណាមួយ ចូលដោយឧបាយយ៉ាងនេះ ។ ត្រូវ
អាបត្តិទុក្ខគ្រប់ប្រយោគនៃការប្រកបគ្រឿងឧបករណ៍នោះ ។ កាលចាំ
ឈើ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខគ្រប់ ៗ វារៈដែលលើកដៃ, កាលទៅដើម្បីត្រូវការ
ចាំឈើនោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខគ្រប់ជំហាន ។

ក៏កាលភិក្ខុគិតថា យើងនឹងលាបក្នុងជញ្ជាំងឈើ ឬជញ្ជាំងសិលា
ឬជញ្ជាំងឥដ្ឋ ដោយហោចទៅស្នូម្យីបណ្ណសាលា ព្រមទាំងជញ្ជាំងនិង
ដំបូលដែលសាងហើយយ៉ាងនេះ ហើយលាបដោយកំបោរស ឬដីស្អិត
ត្រូវអាបត្តិទុក្ខគ្រប់ ៗ ប្រយោគ, ជាអាបត្តិទុក្ខ ដរាបដែលមិនទាន់
ត្រូវអាបត្តិថ្មល្អច័យ ។ តែអាបត្តិទុក្ខនេះ បន្ថែមឡើងដោយការបូក
ច្រើនដង ដូចគ្នា ។ មិនត្រូវអាបត្តិ ព្រោះការផាត់ពណ៌សនិងពណ៌
ក្រហមឬ ព្រោះចិត្រកម្ម ។

ពាក្យថា ឯកំ បិណ្ឌំ អនាគតេ : កាលនៅតែបូក ១ ដុំនឹង
ហើយ មានសេចក្តីថា ក្នុងកាលនៃការសាងក្នុងមិនទាន់ដល់បូកមួយដុំចុង

ក្រោយ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ក្នុងខណៈដែលគួរពោលបានថា កុដិ
នឹងសម្រេចដោយឥដ្ឋ ២ ដុំ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ក្នុងបណ្តាឥដ្ឋ ២ ដុំ
នោះ ត្រូវអាបត្តិប្រល័យក្នុងការដាក់ឥដ្ឋដំបូង ។

ពាក្យថា តស្មី បិណ្ឌ អាគតេ : កាលបូកដុំនោះហើយស្រេច
មានសេចក្តីថា ក្នុងកាលធ្វើកុដិ មួយដុំ(ទៀត)ណាមិនទាន់មកដល់ ត្រូវ
អាបត្តិប្រល័យ, កាលដុំនោះ ដែលជាដុំចុងបង្អស់មកដល់ហើយ គឺ
មួយដុំដែលភិក្ខុដាក់ហើយ ដាក់ចុះហើយ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេស
ព្រោះការបូកភ្ជាប់គ្នាហើយ ។ និងកាលភិក្ខុលាបយ៉ាងនេះ កាលភ្ជាប់ការ
បូកផ្នែកក្នុងដោយការបូកផ្នែកក្នុងធ្វើឱ្យជញ្ជាំងនិងដំបូលឱ្យជាប់គ្នា ឬ
កាលភ្ជាប់ការបូកផ្នែកក្រៅដោយការបូកផ្នែកក្រៅហើយ ទើបត្រូវអាបត្តិ
សង្ឃាទិសេស ។

ក៏បើភិក្ខុមិនទាន់តាំងទ្វារព័ន្ធ (ក្របទ្វារ) ឬបង្អួចឡើយ បូក
ដោយដីស្អិត, និងកាលតាំងក្របទ្វារនិងបង្អួចនោះ ហើយនឹងពង្រីក
ឱកាសនៃក្របទ្វារនិងបង្អួចនោះថ្មី ឬមិនពង្រីកក៏ដោយ ការបូកមិនទាន់
ជាប់គ្នា នៅរក្សាទុកសិន ។ តែកាលបូកថ្មីល្មមជាប់គ្នា ក៏ត្រូវអាបត្តិ
សង្ឃាទិសេស ។ បើក្របទ្វារនិងបង្អួចនោះ ដែលភិក្ខុតាំងទុកនៅជាប់
តគ្នានឹងការបូក ដែលឱ្យទុកតាំងពីដំបូងតែម្តង, ជាសង្ឃាទិសេសតាំងពី

ដំបូងដូចគ្នា ។ ដើម្បីការពារកណ្តៀវ នឹងបូកជញ្ជាំងឥដ្ឋ មិនឱ្យដល់
ដំបូលប្រមាណ ៨ ធ្នាប់មិនត្រូវអាបត្តិ ។ ដើម្បីការពារកណ្តៀវដូចគ្នា
នឹងធ្វើជញ្ជាំងថ្មខាងក្រោមមិនបូកជញ្ជាំងនោះ បូកតែខាងលើ, ការបូក
ឈ្មោះថា មិនទាន់ជាប់តគ្នា, មិនត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។

ភិក្ខុធ្វើបង្គំនិងបំពង់ភ្លើងដោយឥដ្ឋស្រូវ ក្នុងក្នុងជញ្ជាំងឥដ្ឋ ត្រូវ
អាបត្តិដោយភ្ជាប់នឹងការបូកតែម្តង ។ ភិក្ខុបូកបណ្ណសាលា, ត្រូវអាបត្តិ
ដោយភ្ជាប់នឹងការបូកដូចគ្នា, ដើម្បីត្រូវការពន្លឺក្នុងបណ្ណសាលានោះ ទើប
បូកវៀរទីទុកប្រមាណ ៨ ធ្នាប់, ការបូកឈ្មោះថា មិនទាន់ជាប់តគ្នា,
មិនទាន់ត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។

បើភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា យើងបានបង្គំហើយ នឹងទុកជាកំត្រង់
នេះ ហើយទើបធ្វើ, កាលជាប់តាំងបង្គំសម្រេចហើយ ជាអាបត្តិដោយ
ភ្ជាប់ការបូក ។ បើភិក្ខុធ្វើជញ្ជាំងដោយដីស្អិត, ត្រូវអាបត្តិ ព្រោះការភ្ជាប់
គ្នានឹងការបូកដំបូល ។ ភិក្ខុមួយរូប ទុកចន្លោះឱ្យនៅសល់មួយសិន ។
ភិក្ខុបង្កើត ឃើញមួយដុំដែលមិនបានបូកនោះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា “នេះ
ត្រូវអាបត្តិទុកដ” ទើបបូកឱ្យជិត ដោយបំណងក្នុងកិច្ចវត្ថុ មិនត្រូវអាបត្តិ
ទាំងពីររូប ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងបទណាជនីបត្តក្កៈ ធ្វើឱ្យត្រូវអាបត្តិផ្សេងៗ

[២០៩] បត្តក្កៈ ៣៦ មានជាដើមយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុ កុដិ កកោតិ : ភិក្ខុធ្វើកុដិ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ដើម្បីទ្រង់សម្តែង ប្រភេទនៃអាបត្តិ ។ បណ្តាបត្តក្កៈទាំង ៣៦ នោះ គប្បីជ្រាបអាបត្តិដែល លាយឡំគ្នាដោយអំណាចនៃទុក្ខដ៏ និងសង្ឃាទិសេសទាំងនេះ គឺ ទុក្ខដ៏ ព្រោះមានអន្តរាយ, ទុក្ខដ៏ ព្រោះមិនមានឧបហារ, សង្ឃាទិសេស ព្រោះ ធ្វើកន្លងហួសប្រមាណ, សង្ឃាទិសេស ព្រោះសង្ឃមិនបានសម្តែងទីឡូ ។

[២១១] ក៏ក្នុងពាក្យជាដើមថា អាបត្តិ ទ្វិន្នំ សច្ច្យាទិសេសានំ ទ្វិន្នំ ធុក្កដានំ : ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ពីរ ត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេសពីរ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសេចក្តីដោយន័យជាដើមថា ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ ២ ព្រម ដោយសង្ឃាទិសេស ២ ។

[២១៨] ក៏ក្នុងពាក្យជាដើមថា សោ ចេ វិប្បកតេ អាគច្ឆតិ : កាលបើការដែលធ្វើកុដិមិនទាន់ស្រេច ក៏ស្រាប់តែភិក្ខុនោះមកដល់ មានអត្ថវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា សោ : ភិក្ខុនោះ បានដល់ ភិក្ខុដែលបង្គាប់ហើយចៀស ចេញទៅ ។

បទថា វិប្បកតេ : កាលការដែលធ្វើកុដិមិនទាន់ស្រេច បាន

ដល់ កាលកសាងកុដិមិនទាន់សម្រេច ។

ពីរបទថា អញ្ញស្ស វា ឆាតព្វា : ឬត្រូវឱ្យកុដិទោះដល់ភិក្ខុ
ដទៃក្តី មានសេចក្តីថា គប្បីលះបង់ឱ្យដល់បុគ្គលដទៃ ឬដល់សង្ឃ ។

ពីរបទថា ភិន្ទិត្វា វា បុន កាតព្វា : ឬត្រូវទម្លាយបង់ហើយ
ធ្វើថ្មីទៀត មានសេចក្តីថា កុដិចាត់ថា ជាទីរុះរើហើយ ដោយហេតុមាន
ប្រមាណប៉ុន្មាន ? បើសសរកប់ចុះក្នុងផែនដី គប្បីដកឡើង ។ បើតាំង
ទុកលើថ្ម គប្បីនាំចេញ ។ គប្បីរុះរើព្រាំងឥដ្ឋនៃកុដិចេញ ដរាបដល់
ឥដ្ឋមង្គល (សិលាឫក្សឬបឋមសិលា) ។ ដោយសន្លឹប កុដិដែលត្រូវ
ទម្លាយបំបែកឱ្យរាបស្មើផែនដី រមែងចាត់ថា ជាការរុះរើហើយ ។ កាល
មានព្រាំងឥដ្ឋនៅសល់សូម្បីប្រមាណ ៤ ធ្លាប់ ពីផែនដីឡើងទៅ កុដិ
ចាត់ថា មិនទាន់បានរុះរើឡើយ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងចតុក្កៈទាំងអស់
ប្រាកដច្បាស់ហើយ ។ ពិតមែន ក្នុងចតុក្កៈទាំងពួង មិនមានពាក្យអ្វីដទៃ
ដែលគប្បីដឹងបានលំបាក តាមជួរនៃព្រះបាលីឡើយ ។

[២១៩] ក៏ក្នុងពាក្យថា អត្តនា វិប្បកតំ : ភិក្ខុធ្វើកុដិមិន
ទាន់ស្រេចដោយខ្លួនឯង ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ដែលឈ្មោះថា ព្រាំងកុដិដែលខ្លួនចាប់ផ្តើមទុកឱ្យសម្រេចដោយ
ខ្លួនឯង គឺ កាលភិក្ខុដាក់ដុំថ្មបង្អស់ ចូលក្នុងកុដិដែលខ្លួនមានសេចក្តី

ប្រាថ្នានឹងឱ្យជារបស់សាងហើយសម្រេចដោយដីស្អិតចំនួនច្រើន ឬ
ដោយដីស្អិតផ្សំអង្គាម ឈ្មោះថា អត្តនា បរិយោសាបេតិ : ហើយ
ភិក្ខុ(រូបនោះ)ធ្វើបង្ហើយដោយខ្លួនឯង ។

ពីរបទថា បរេហិ បរិយោសាបេតិ : ហើយភិក្ខុ(រូបនោះ)
ឱ្យពួកភិក្ខុដទៃទៀតធ្វើបង្ហើយ មានសេចក្តីថា ប្រើអ្នកដទៃឱ្យធ្វើសម្រេច
ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ។

ក្នុងពាក្យនេះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះថា ក៏កុដិដែលខ្លួនឯង ឬ
ដែលអ្នកដទៃ ឬថា ទាំងពីរចំណែក ធ្វើបន្ទាល់ទុកក៏ដោយ, ក៏ឯភិក្ខុ
ញ៉ាំងកុដិនោះ ធ្វើឱ្យស្រេចដោយខ្លួនឯងក្តី ប្រើអ្នកដទៃឱ្យធ្វើសម្រេចក្តី
ប្រើអ្នកដែលរួមជាគូ គឺខ្លួនឯង និងអ្នកដទៃសាងឱ្យសម្រេចក្តី ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ជាសង្ឃទិសេសទាំងអស់ ។

តែក្នុងកុរុន្តិ លោកពោលថា ភិក្ខុ ២-៣ រូប រួមគ្នាធ្វើ ពោលថា
ពួកយើងនឹងនៅ, នៅរក្សាទុកសិន, មិនទាន់ត្រូវអាបត្តិ ព្រោះមិនទាន់
ចែកគ្នា, ចែកគ្នាថា “ទីនេះរបស់លោក ទីនេះរបស់ខ្ញុំ” ហើយជួយគ្នាធ្វើ,
ត្រូវអាបត្តិ, សាមណេរនឹងភិក្ខុធ្វើរួមគ្នា, នៅរក្សារហូតដល់អស់វេលា
ដែលនៅមិនបានបែងចែកគ្នា, ចែកគ្នាដោយន័យមុនហើយជួយគ្នាធ្វើ
ត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុ ដូច្នេះ ។

អនាបត្តិវារវណ្ណនា

[២២០] ក្នុងពាក្យថា អនាបត្តិ លេខោ : ដំណើរដែលមិន
ត្រូវអាបត្តិនោះ គឺ ភិក្ខុធ្វើលេណ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

មិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលធ្វើលេណសូម្បីឡើយ ព្រោះការលាប
ក្នុងលេណនេះ មិនជាបតគ្នា ។ សម្រាប់ភិក្ខុដែលធ្វើសូម្បីគុហា គឺ
គុហាឥដ្ឋក្តី គុហាសិលាក្តី គុហាលើក្តី គុហាដីក្តី សូម្បីឡើយក៏មិនត្រូវ
អាបត្តិ ។

បទថា តិណ្ណកុដិកាយោ : កុដិស្មៅ មានសេចក្តីថា ប្រាសា
ទសូម្បីមានផ្ទៃ ៧ ជាន់ តែដំបូលប្រក់ដោយស្មៅនិងស្លឹកឈើ លោកក៏
ហៅថា កុដិស្មៅ ។ តែក្នុងអដ្ឋកថាទាំងឡាយ លោកហៅ កុដិដែលគេ
ធ្វើដំបូលឡើងប្រទាក់គ្នាដូចក្រឡាសំណាញ់ ដោយឈើដែរណែនទាំងឡាយ
ហើយប្រក់ដោយស្មៅទាំងឡាយ ឬស្លឹកឈើទាំងឡាយនុះឯងថា ទ្រូង
មាន មិនត្រូវអាបត្តិ ព្រោះកុដិដែលគេប្រក់ហើយនោះ ។ សូម្បីធ្វើផ្ទះ
ដំបូលប្រក់ស្មៅឡើយ ក៏គួរ ។ ព្រោះថា ភាវៈមានការបូកលាបកំបោរខាង
ក្នុងជាដើមជាលក្ខណៈនៃកុដិ ។ និងភាវៈមានលាបកំបោរខាងក្នុងជាដើម
នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សំដៅដល់ដំបូល
ប៉ុណ្ណោះ ។

ក៏ពាក្យថា “កំទេចស្មៅក៏ជ្រុះមកក្នុងរោងចង្រ្កម ។ បេ ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យគាបដំបូល ហើយបូកទាំងខាងក្នុងនិង
 ខាងក្រៅ”^១ជាដើម ជាគ្រឿងសាធកក្នុងកុដិស្មៅនេះ ។ ព្រោះដូច្នេះ ផ្ទះ
 ណា មានស្លាបពីរខាង ឬជាប់កំពូលមូល ឬ ៤ ជ្រុងជារបស់ដែលគេ
 សាងដោយសង្ខេបថា នេះជាដំបូលរបស់ផ្ទះនេះ កាលការបូកភ្ជាប់គ្នា
 នឹងដោយការបូកជញ្ជាំងរបស់ផ្ទះនោះហើយ ត្រូវអាបត្តិ ។ ក៏បើថា ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ប្រក់ដោយស្មៅខាងលើ ដើម្បីរក្សាគ្រឿងលាបរបស់ផ្ទះដែល
 មានដំបូល លាបកំបោរទុកទាំងខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ មិនឈ្មោះថា ជាកុដិ
 ស្មៅ ដោយអាការត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ។

សួរថា ក៏ក្នុងកុដិស្មៅនេះ មិនត្រូវអាបត្តិ ព្រោះសង្ឃមិនបាន
 សម្តែងទីឱ្យ និងធ្វើកន្លងហួសប្រមាណជាបច្ច័យប៉ុណ្ណោះ ឬថា
 សូម្បីព្រោះមានហេតុទាស់ និងមិនមានឧបចារជាបច្ច័យឬ ?

ឆ្លើយថា មិនត្រូវអាបត្តិ សូម្បីគ្រប់ករណី ។

ពិតយ៉ាងនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដៅដល់កុដិដូច្នេះ ទើប
 ត្រាស់ទុកក្នុងគម្ពីរបរិវារថា ៖

“ភិក្ខុធ្វើកុដិ ដោយការសូមគ្រឿងឧបករណ៍គេមក ដោយខ្លួន

១. វិន. បុល្ល. ខុទ្ទកវត្ថុក្ខន្ធក. ១០. ១៩៣/១៧១ ។

ឯង ឥតមានពួកភិក្ខុសម្តែងទីឡី ធ្វើឡីកន្លងហួសប្រមាណ
មានហេតុទាស់ មិនមានទីឧបចារ តែភិក្ខុមិនត្រូវអាបត្តិ
ប្រស្នានេះ ពួកលោកអ្នកឈ្លាសវៃ បានគិតមកហើយ”^១ ។

ចំណែកពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងបាលី មានជា
ដើមថា “ពួកភិក្ខុអ្នកធ្វើ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ៣”^២ ដូច្នេះ ត្រាស់ ព្រោះការ
មិនសាងតាមដែលបង្គាប់ទុកជាបច្ច័យ ។

ពីរបទថា អញ្ញសុត្តន្ត : កុដិសម្រាប់ភិក្ខុដទៃ មានសេចក្តីថា
មិនត្រូវអាបត្តិ ដល់ភិក្ខុដែលសាងកុដិ សូម្បីមិនត្រូវលក្ខណៈរបស់កុដិ
ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អ្នកដទៃ គឺ ឧបជ្ឈាយ៍ក៏ដោយ អាចារ្យក៏ដោយ
សង្ឃក៏ដោយ ។

ពាក្យថា វាសាគារំ ឧបេត្វា សព្វត្ថ : ទីសេនាសនៈទាំងពួង
វៀរលែងតែធ្វើកុដិសម្រាប់នៅរបស់ខ្លួន មានសេចក្តីថា ភិក្ខុឡីសាងអាគារ
រដទៃ វៀរអាគារដើម្បីប្រយោជន៍ជាទីនៅរបស់ខ្លួនចេញ ដោយតាំងចិត្ត
ថា នឹងជាពេនឧបាសថក៏ដោយ ផ្ទះជាទីរក្សាកាយក៏ដោយ ជាសាលា
ឆាន់ក៏ដោយ ជាពេនភ្លើងក៏ដោយ; មិនត្រូវអាបត្តិ ព្រោះអាគារទាំងអស់

១. វិន. បរិ. សេទមោចនគាថា. ១៣. ៣៨៤/៤០២ ។ ២. វិន. សង្ឃ. កុដិការ.
២. ២១៧/២១៧ ។

មានរោងឧបោសថជាដើម ។ បើសូម្បីភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីរំពឹងក្នុងចិត្ត ថា “នឹងជារោងឧបោសថផង យើងនឹងនៅផង” ដូច្នេះក្តី ថា “ផ្ទះជាទី រក្សាកាយផង ជាសាលាឆាន់ផង ... ជាម្ចាស់ផង យើងនឹងនៅផង” ដូច្នេះក្តី សូម្បីកាលឱ្យសាងរោងឧបោសថជាដើម ត្រូវអាបត្តិពិត ។ តែ ក្នុងមហាបច្ចវិ លោកពោលថា “មិនត្រូវអាបត្តិ” ហើយពោលថា “ត្រូវ អាបត្តិ ដល់ភិក្ខុដែលសាង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កុដិជាទីនៅរបស់ខ្លួន ប៉ុណ្ណោះ” ។

បទថា អនាបត្តិ : ដំណើរដែលមិនត្រូវអាបត្តិនោះ មានសេចក្តីថា មិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុឆ្លង និងដល់ពួកភិក្ខុដែលអាជ្ញាវិជាដើមបញ្ញត្តិជាដើម ។

ក្នុងសមុជ្ជានជាដើម គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ជាន ៦ ជាកិរិយាផង ជាកិរិយានិងជា អកិរិយាផង ។ ពិតមែន សិក្ខាបទនេះ រមែងកើតដោយការធ្វើរបស់ភិក្ខុ ដែលឱ្យសង្ឃសម្តែងទីឱ្យ ហើយសាងឱ្យកន្លងហួសប្រមាណទៅ, កើត ទាំងដោយការធ្វើ ទាំងដោយការមិនធ្វើរបស់ភិក្ខុដែលមិនឱ្យសង្ឃ សម្តែងទីឱ្យ ហើយសាង, ជានោះសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ បណ្តត្តិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

កុដិការសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

៧. វិហារការសិក្ខាបទធម្មនុ

[២២១] វិហារការសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ
ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងព្រះធម្មនុៈ

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងវិហារការសិក្ខាបទនោះ ដូចតទៅនេះ ៖
បទថា កោសម្ព័យៈ : ទៀបក្រុងកោសម្ព័យៈ បានដល់ ជិតនគរ
ដែលមានឈ្មោះយ៉ាងនេះ ។

បទថា ឃោសិតាភមៈ : ក្នុងឃោសិតាភមៈ បានដល់ ក្នុង
អាភម (វត្ត) របស់លោកឃោសិតសេដ្ឋី ។

បានឮថា វិហារ (វត្ត) នោះ លោកសេដ្ឋីនាមថា ឃោសិតឱ្យ
សាង; ព្រោះដូច្នោះ ទើបហៅថា “វត្តឃោសិតាភម ។

បទថា ឆន្ទស្សៈ : ឆន្ទភិក្ខុ បានដល់ ព្រះឆន្ទៈធ្លាប់ជាឧបដ្ឋាកក្នុង
កាលដែលព្រះអង្គនៅជាព្រះពោធិសត្វ ។

ពាក្យថា វិហារវេត្ថុ ភន្តេ ជាធាបា : បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន
សូមលោកម្ចាស់ជ្រាបទីសម្រាប់សង្ឃវិហារ មានសេចក្តីថា បពិត្រលោក
ដ៏ចម្រើន លោកមេត្តាត្រួតមើលស្ថានទីសាងវិហារចុះ ។ ក៏ក្នុងពាក្យថា
វិហារវេត្ថុ នេះ ដែលឈ្មោះថា វិហារ មិនមែនវិហារទាំងអស់ គឺ

អាវាស (ទីលំនៅ) មួយខ្លួន ។ ព្រោះហេតុនោះឯង គហបតីឧបដ្ឋាក
របស់ព្រះឆន្ទៈ ទើបពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណានឹងឱ្យមនុស្សធ្វើវិហារ
ប្រគេនលោកម្ចាស់” ។

ក្នុងពាក្យថា ចេតិយរុក្ខំ : ឈើដែលគេសន្មតជាចេតិយ នេះ
មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ដែលឈ្មោះថា ចេតិយ ព្រោះអត្ថថា ដែលពួកជនធ្វើសេចក្តី
គោរព ។ ពាក្យថា ចេតិយរុក្ខំ នេះ ជាឈ្មោះនៃទេវស្ថានទាំងឡាយ
ដែលគួរដល់ការបូជា ។ ដើមឈើដែលអ្នកស្រុកសន្មតថា ចេតិយ
ឈ្មោះថា រុក្ខចេតិយ ។ ដែលអ្នកស្រុកបូជាហើយ ឬជាទីបូជារបស់
អ្នកស្រុក ; ព្រោះដូច្នេះ ដើមឈើនោះ ទើបឈ្មោះថា តាមបូជិតៈ
(ដែលអ្នកស្រុកនាំគ្នាបូជា) ។ ក្នុងបទដ៏សេសក៏មានន័យដូច្នេះ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងជនបទនិរដ្ឋនេះ ចំណែកមួយក្នុងរជ្ជសីមាព្រះ
រាជាមួយព្រះអង្គ គប្បីជ្រាបថា ជនបទ ។ ព្រំដែនទាំងអស់ គប្បីជ្រាប
ថា រដ្ឋ ។ ពិតមែន ក្នុងកាលខ្លះ សូម្បីអ្នកព្រំដែនទាំងអស់ ក៏ធ្វើការ
បូជាដើមឈើនោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលថា “ដែលអ្នក
ដែនធ្លាប់គោរពបូជា” ។

ដោយបទថា ឯកិន្ទ្រិយំ : ដែលមានឥន្ទ្រិយតែមួយ នេះ ពួក
អ្នកស្រុកពោលសំដៅយកកាយិន្ទ្រិយ ។

បទថា ដ៏សញ្ញានោះ : មានសេចក្តីសំគាល់ថា ឈើជាសភាវៈ
មានជីវិត គឺ មានការសម្គាល់ថា ជាសត្វ ។

[២២២] បទថា មហាល្លក់ : វិហារ មានសេចក្តីថា កាល
វិហារធំជាងកុដិដែលសូមដោយខ្លួនឯង ដោយភាពជាវិហារមានម្ចាស់
មានដល់វិហារនោះ ; ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា មហាល្លក់ ។
ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះឱ្យសង្ឃសម្តែងទីឱ្យហើយសាង សូម្បីឱ្យលើស
ប្រមាណក៏គួរ ; ដូច្នេះ វិហារនោះ ទើបឈ្មោះថា មហាល្លក់ ព្រោះ
ទំហំនៃវិហារនោះជារបស់ធំជាងប្រមាណខ្លះ ។ ក៏ព្រោះវិហារនោះ
ដែលធំជាងប្រមាណនោះបាន ព្រោះជារបស់មានម្ចាស់នុះឯង ; ដូច្នេះ
ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីនោះ ព្រះឧបាលីទើបពោលបទភាជនៈថា “វិហារ
ដែលមានម្ចាស់ តថាគតហៅថា វិហារធំ” ។

ពាក្យដ៏សេសទាំងអស់ ព្រមទាំងសមុជ្ជានជាដើម អ្នកសិក្សាគប្បី
ជ្រាបដោយន័យដូចពោលមកហើយ ក្នុងកុដិការសិក្ខាបទនុះឯង ។ ពិតមែន
ក្នុងសិក្ខាបទនេះ មានសេចក្តីប្លែកគ្នាត្រឹមតែជារបស់មានម្ចាស់អ្នកកសាង
ការមិនមានសមុជ្ជានអំពីការធ្វើ និងការមិនមានកំណត់ប្រមាណប៉ុណ្ណោះ
និងចតុក្កុះថយចុះទៅ ក៏ព្រោះមិនមានកំណត់ប្រមាណ ដូច្នេះឯង ។

វិហារការសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

៨. ទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទវណ្ណនា

[២៣៨] ទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា
: សម័យនោះ ព្រះសព្វញ្ញពុទ្ធជាម្ចាស់ដ៏មានព្រះភាគ ជាដើម ខ្ញុំព្រះ
ករុណានឹងពោលតទៅ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទនោះ ដូច្នេះ ៖

ប្រវត្តិវេទ្យវិនិច្ឆ័យ

ពាក្យថា វេទ្យវិនិច្ឆ័យ ក្នុងពាក្យថា នៅវត្តវេទ្យវិនិច្ឆ័យ ជាកលនុកនិវាប
ស្ថាន ជាឈ្មោះនៃឧទ្យាននោះ ។ បានឮថា ឧទ្យាននោះបានលោមព័ទ្ធជុំ
វិញទៅដោយគុម្មប្បស្សីនិងកំពែងកំពស់ ១៨ ហត្ថ ប្រកបដោយក្លោងទ្វារ
និងប៉ម មានពណ៌ខៀវស្រស់ជាទីរីករាយចិត្ត ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើប
គេហៅថា វេទ្យវិនិច្ឆ័យ ។ មួយទៀត ជនទាំងឡាយបានឱ្យចំណីដល់ពួក
សត្វកង្កែបក្នុងឧទ្យាននេះ, ព្រោះហេតុនោះ ឧទ្យាននោះ ទើបឈ្មោះថា
កលនុកនិវាប ។

បានឮថា ក្នុងកាលមុនព្រះរាជាមួយអង្គ ស្ដេចបានយាងទៅ
ប្រពាតក្នុងឧទ្យាននោះ ទ្រង់ស្រវឹងជោកដោយទឹកចណ្ឌហើយ ផ្អែក
ពេលថ្ងៃ ។ សូម្បីបរិវាររបស់ព្រះអង្គ ក៏និយាយគ្នាថា “ព្រះរាជាផ្អែក
ហើយ” ត្រូវផ្កាឈើនិងផ្លែឈើទាក់ទាញចិត្តឱ្យរីករាយហើយ ទើបនាំគ្នា

ចៀសទៅក្នុងទីនោះ ។ ខណៈនោះ ពស់វែកលូនចេញមកពីរូងឈើ មួយដើមព្រោះភ្លិនសុរា លូនតម្រង់មករកព្រះរាជា រុក្ខទេវតាឃើញពស់ វែកនោះហើយគិតថា “យើងនឹងថ្វាយជីវិតដល់ព្រះរាជា” ទើបប្លែងភេទ ជាសត្វកង្កែប មកធ្វើសំឡេងស្រែកជិតព្រះកាណ៌នៃព្រះរាជា ។ ព្រះ រាជាទ្រង់ភ្ញាក់ពីការផ្ទុំឡើង ។ ពស់ក៏លូនត្រឡប់ទៅ ។ ទ្រង់ទតឃើញ ហេតុនោះ ហើយទ្រង់ត្រិះរិះថា “សត្វកង្កែបនេះឱ្យជីវិតយើង” ទើបផ្ដើម ឱ្យចំណីដល់សត្វកង្កែបទាំងឡាយ និងទ្រង់ឱ្យប្រកាសព្រះរាជទានអភ័យ ដល់ហ្វូងសត្វកង្កែបក្នុងឧទ្យាននោះ ព្រោះដូច្នោះ វេទ្យនៃនោះ ទើបដល់ ការរាប់ថា កលន្ទកនិវាបៈ (ជាទីឱ្យចំណីដល់សត្វកង្កែប) ចាប់តាំងពី កាលនោះមក ។ ពិតណាស់ ពាក្យថា កលន្ទកនិវាបៈ ជាឈ្មោះរបស់ពួក សត្វកង្កែប ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងព្រះទេពមល្លបុត្រ

ពាក្យថា ទេពៈ ជានាមនៃព្រះថេរៈនោះ ។

បទថា មល្លបុត្រា : មល្លបុត្រ គឺ ជាឱវសរបស់ព្រះបាទ មល្លរាជ ។

ពាក្យថា ជាតិយា សត្តវស្សេន អរហត្តំ សង្ខតតំ : មាន អាយុ ៧ ឆ្នាំ អំពីកំណើត បានសម្រេចអរហត្តផល មានសេចក្ដីថា

បានឮថា ព្រះថេរៈនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា មានអាយុត្រឹមតែ ៧ ឆ្នាំ កាលបព្វជ្ជា បានសេចក្តីសង្ខេបហើយ សម្រេចព្រះអរហត្តផល ក្នុង ខណៈកោរសក់ស្រេចនោះឯង ។

ពាក្យថា យំគិត យំគិត សាវកេន បត្តព្វំ សព្វំ តេន អនុប្បត្តំ : គុណជាតិឯណានីមួយ ដែលសាវកត្រូវដល់ គុណជាតិទាំងអស់(នោះ) ក៏ព្រះទ្រព្យមល្លបុត្តនោះបានដល់ដោយលំដាប់ហើយ មានសេចក្តីថា គុណ ជាតិនេះ គឺ វិជ្ជា ៣ បដិសម្ព័ត្តា ៤ អភិញ្ញា ៦ លោកុត្តរធម៌ ៩ ឈ្មោះថា ដែលសាវកគប្បីសម្រេច, គុណជាតិនោះ ព្រះថេរៈនោះបាន សម្រេចហើយគ្រប់យ៉ាង ។

ពាក្យថា នត្តិ ចស្ស គិត្តំ ឧត្តរិ ករណីយំ : កិច្ចអ្វីបន្តិច បន្តួច (សោឡសកិច្ច) ដែលព្រះទ្រព្យមល្លបុត្តនោះគប្បីធ្វើតទៅទៀត ក៏ មិនមានឡើយ មានសេចក្តីថា ឥឡូវនេះ កិច្ចដែលត្រូវធ្វើឱ្យក្រៃលែង ឡើងទៅ សូម្បីបន្តិចបន្តួច ក៏មិនមានដល់ព្រះថេរៈនោះ ពីព្រោះកិច្ច ១៦ ប្រការ ក្នុងអរិយសច្ចៈ៤ ដែលលោកធ្វើសម្រេចហើយដោយមគ្គ៤ ។

ពាក្យថា កតស្ស វា បតិចយោ : កិច្ចដែលព្រះទ្រព្យមល្លបុត្ត បានធ្វើហើយ នឹងធ្វើកិច្ចនោះឡើងម្តងទៀត មានសេចក្តីថា សូម្បីការ នឹងបន្ថែមកិច្ចដែលធ្វើសម្រេចហើយនោះ ក៏មិនមាន ដូចគ្នានឹងសំពត់

ដែលជ្រលក់ហើយ មិនត្រូវជ្រលក់ដដែលទៀត ដូចរបស់ក្រអូបដែល
កិនហើយ មិនត្រូវកិនដដែលទៀត និងដូចផ្កាលើដែលរីកហើយមិន
ត្រឡប់រីកទៀត ដូច្នេះឯង ។

[២៣៨] បទថា រហោគតស្សៈ : ទីស្ងាត់ បានដល់ ទៅក្នុងទី
ស្ងាត់ ។

បទថា បដិសល្លិនស្សៈ : សម្មនៅក្នុងកម្មដ្ឋាន បានដល់ ចៀស
ចេញពីអារម្មណ៍នោះ ។ ហើយនៅសម្ម ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា
ដល់ភាពជាបុគ្គលម្នាក់ឯង ។

ពាក្យថា អថោ អាយស្មតោ ធាតុស្ស មល្លបុត្តស្ស ឯតធមោសិ
យន្តនាហំ សច្ចស្ស សេនាសនព្វា បញ្ញាបេយ្យំ ភត្តានិ ច
ឧទ្ទិសេយ្យំ : កាលនោះ ព្រះទ្រព្យមល្លបុត្តដ៏មានអាយុបានត្រិះរិះដូច្នេះថា
បើដូច្នេះ មានតែអញត្រូវរៀបចំសេនាសនៈផង ត្រូវចាត់ចែងចង្ហាន់ទាំង
ឡាយផងដល់សង្ឃ មានសេចក្តីថា បានឮថា ព្រះថេរៈឃើញថា “កិច្ច
របស់ខ្លួនធ្វើរួចស្រេចហើយ” ទើបត្រិះរិះថា “យើងនៅទ្រទ្រង់ទុកនូវ
សរីរៈចុងក្រោយនេះ, ក៏ឯសរីរៈចុងក្រោយនោះ តាំងនៅក្នុងមកនៃភាព
ជារបស់មិនទៀង មិនយូរឡើយក៏នឹងរលត់ទៅជាធម្មតា ដូចប្រទីបតាំង
នៅមុខខ្យល់អីចឹង, (បើដូច្នេះ) អញគប្បីធ្វើការខ្វល់ខ្វាយបម្រើសង្ឃ

រហូតដល់វេលាមិនទាន់និព្វាន ឬយ៉ាងណាហ្ន៎” ចាប់ភ្នឹកនឹកពិចារណា ឃើញយ៉ាងនេះថា “ពួកកុលបុត្រជាច្រើន ក្នុងដែនក្រៅទាំងឡាយ ឬស មិនបានឃើញព្រះមានព្រះភាគឡើយ, លោកទាំងនោះ រមែងនាំគ្នាមក សូម្បីអំពីទីឆ្ងាយ ដោយបំណងថា ឃើងទាំងឡាយនឹងចូលគាល់ នឹងថ្វាយ បង្គំព្រះមានព្រះភាគ បណ្តាកុលបុត្រនោះ សេនាសនៈមិនគ្រប់គ្រាន់ដល់ លោកពួកណា, លោកពួកនោះ ត្រូវដេកសូម្បីលើផ្ទាំងសិលា, ក៏ឯយើង អាចនិម្មិតសេនាសនៈ មានប្រាសាទ វិហារ អង្គរយោគជាដើម ព្រមទាំង ក្រែត តាំង និងកម្រាល ឱ្យសម្រេចតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់កុលបុត្រជា ច្រើននោះ ដោយអានុភាពរបស់ខ្លួន និងក្នុងថ្ងៃស្អែកឡើងបណ្តាកុលបុត្រ ទាំងនេះ ពួកខ្លះមានកាយនឿយហត់ពន់ពេកណាស់, កុលបុត្រទាំងនោះ នឹងឈរខាងមុខភិក្ខុទាំងឡាយ ហើយឱ្យចែកសូម្បីនូវភត្តាហារដោយ គារវៈមិនបានទេ, ក៏យើងនេះឯង អាចចែកសូម្បីនូវភត្តាហារដល់ កុលបុត្រទាំងនោះបាន” ។ គ្រានោះឯង ព្រះទេពមល្លបុត្រដែលពិចារណា យ៉ាងនេះ បានមានសេចក្តីសម្រេចចិត្តនេះថា “បើដូច្នោះ យើងគួរចាត់ ចែងសេនាសនៈ និងចែកភត្តាហារដល់សង្ឃ” ។

សួរថា ក៏ឋានៈទាំង ២ ប្រការនេះ គួរដល់ភិក្ខុដែលតាមប្រកប តែសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការនិយាយជាដើម មិនមែនឬ ? ចំណែកព្រះ ទេពមល្លបុត្រនេះជាព្រះខ័ណ្ឌស្រព មិនមានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌ជា

គ្រឿងយឺតយូរ, ព្រោះហេតុអ្វី ទើបឋានៈ ២ ប្រការនេះ ប្រាកដជាក់ ច្បាស់ដល់លោកដ៏មានអាយុនេះហ្ន៎ ?

ឆ្លើយថា ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងកាលមុនមកជាស្រឡាត់ ។

បានឮថា ព្រះពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គ ទ្រង់មានពួកសាវ័កដែលសម្រេច ឋានន្តរនេះ ដូចគ្នា, និងព្រះទ្វេមល្លបុត្រនេះ កើតជាតិមុនក្នុងត្រកូល មួយ ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមថា បទុមុត្តរៈ ឃើញអានុ ភាពរបស់ភិក្ខុដែលសម្រេចឋានន្តរនេះ និមន្តព្រះមានព្រះភាគព្រមទាំងភិក្ខុ ៦៨០,០០០ រូប ថ្វាយមហាទានរហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយក្រាបចុះ ទៀបបាទមូល បានធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាថា “ក្នុងកាលនៃព្រះពុទ្ធដូចជាព្រះ អង្គដែលកើតឡើងក្នុងអនាគត សូម្បីខ្ញុំព្រះអង្គ គប្បីជាអ្នករៀបចំ សេនាសនៈ និងភត្តទេសកៈ ដូចសាវ័ករបស់ព្រះអង្គឈ្មោះនេះ” ព្រះ មានព្រះភាគទ្រង់បញ្ជូនអនាគតសញ្ញាណប្រមើលមើលទៅ បានទតឃើញ ហើយ ។ ក៏កាលទតឃើញហើយ ទើបទ្រង់ព្យាករណ៍ថា “ដោយកាល កន្លងទៅនៃមួយសែនកប្បអំពីកប្បនេះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថា គោ តមទ្រង់នឹងឧប្បត្តិឡើង, ក្នុងកាលនោះអ្នកនឹងកើតជាបុត្ររបស់ មល្លក្សត្រិយ៍នាមថា ទព្វៈ មានអាយុ ៧ ខួបអំពីកំណើត នឹងចេញ បព្វជ្ជា ហើយធ្វើឱ្យច្បាស់នូវព្រះអរហត្តផល នឹងបានឋានន្តរនេះ” ។ ចាប់ផ្តើមតាំងពីនោះមក លោកបំពេញកុសលមានទានសីលជាដើម បាន

សោយសម្បត្តិក្នុងទេវតានិងមនុស្ស ក្នុងកាលនៃព្រះមានព្រះភាគរបស់
 យើង បានធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវព្រះអរហត្តផល ដូចដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ព្រះអង្គនោះ ទ្រង់ព្យាករណ៍ហើយនុ៎ះឯង ។ លំដាប់នោះ កាលព្រះ
 ទេពមល្លបុត្រនៅក្នុងទីស្ងាត់ ក៏ត្រិះរិះថា “យើងគប្បីធ្វើការខ្វល់ខ្វាយដល់
 សង្ឃបែបណាហ្ន៎” ឋានៈ ២ នេះប្រាកដជាក់ច្បាស់ហើយ ព្រោះសេចក្តី
 ប្រាថ្នាក្នុងកាលមុននោះជាសំតៀន ដូច្នេះឯង ។

គ្រានោះ លោកបានមានសេចក្តីរំពឹងនេះថា “យើងមិនជាឥស្សរៈ
 ក្នុងខ្លួនឯង, យើងនៅក្នុងសំណាក់មួយជាមួយនឹងព្រះសាស្តា, ប្រសិនបើ
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អនុញ្ញាតឱ្យយើងសោត, យើងនឹងសមាទានឋានៈ
 ទាំង ២ នេះ” ហើយបានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ ទើបព្រះធម្មសង្គាហកចារ្យបានពោលថា អថោ អាយស្មា
 ធាញោ មល្លបុត្តោ ។ បេ ។ ភត្តានិ ច ឧទ្ទិសិតុំ : ក្នុងពេលនោះ
 ព្រះទេពមល្លបុត្រដ៏មានអាយុ ។ ល ។ ត្រូវចាត់ចែងចង្អាន់ទាំងឡាយផង
 ដល់ព្រះសង្ឃ ដូច្នេះ ។

គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ញ៉ាំងព្រះទេពមល្លបុត្រនោះ ឱ្យ
 សប្បាយរីករាយដោយព្រះតម្រាស់ថា “ម្ចាស់ទេព ប្រពៃណាស់ហើយ ។”
 ទើបត្រាស់ថា “បើដូច្នេះ អ្នកចូររៀបចំសេនាសនៈផង និងចូរចាត់ចែង

ចង្អាន់ទាំងឡាយផង ដល់ព្រះសង្ឃចុះ, ព្រោះថា ភិក្ខុដែលឃ្លាតឆ្ងាយ
ចាកការលំអៀង ព្រោះអគតិបែបនេះ រមែងសមគួរចាត់ការឋានៈទាំង ២
នេះ” ។

ពីរបទថា ភគវតោ បច្ចុស្សាសិ : ទទួលព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមាន
ព្រះភាគ សេចក្តីថា ព្រះទេពមល្លបុត្រក្រាបទូលរាប់រងព្រះតម្រាស់របស់
ព្រះមានព្រះភាគ គឺ ទូលទទួលនៅចំពោះព្រះភក្ត្រ ។ មានពាក្យ
អធិប្បាយថា ទូលរាប់រងព្រះទទួល ។

[២៤០] ក្នុងពាក្យថា បឋមំ ធម្មោ យាចិត្តច្ចោ : មុនដំបូង
ត្រូវសង្ឃអង្វរទេពភិក្ខុ នេះ មានពាក្យសួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់ឱ្យភិក្ខុទាំងឡាយសូមអង្វរ ?

ឆ្លើយថា ដើម្បីការពារសេចក្តីតិះដៀល និង និនា ។

ពិតមែន ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឃើញថា “ក្នុងអនាគត ឧបទ្វីបៈធំ
នឹងកើតដល់ទេពៈ ដោយអំណាចនៃភិក្ខុឈ្មោះមេត្តិយៈ និងភុម្មជកៈ
ព្រោះអាស្រ័យឋានៈនេះ, បណ្តាភិក្ខុទាំងនោះ ពួកខ្លះនឹងតិះដៀលថា
លោកទេពៈនេះជាអ្នកស្ងៀមស្ងៀមឆ្លើយ, មិនធ្វើការងាររបស់ខ្លួន មកចាត់ការ
ឋានៈដូច្នេះ ព្រោះហេតុអ្វី ? លំដាប់នោះ ភិក្ខុពួកដទៃនឹងពោលថា
ទោសអ្វីរបស់ភិក្ខុនេះ, លោកនេះដែលភិក្ខុទាំងនោះឯង សូមតែងតាំងឱ្យ

ចាត់ចែងហើយ, លោកនឹងផុតពីសេចក្តីតិះដៀលនិន្ទាដោយអាការយ៉ាង
 នេះ” ។ សូម្បីកាលឱ្យសូម ដើម្បីដោះសេចក្តីតិះដៀលយ៉ាងនេះហើយ
 ព្រោះកាលសង្ឃមិនបានសន្មតដដែលទៀត ភិក្ខុ (ដែលចាត់ចែងនោះ)
 ពោលពាក្យអ្វីៗ កណ្តាលជំនុំសង្ឃ នឹងកើតការពោលទោសថា “ជា
 ធម្មតាថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបភិក្ខុនេះធ្វើសំឡេងខ្លាំង សម្តែងភាពជាធំ
 កណ្តាលជំនុំសង្ឃហ្ន៎” តែកាលសង្ឃបានសន្មតហើយ ភិក្ខុនោះនិយាយ,
 នឹងមានអ្នកពោល(គាំទ្រ)ថា “ពួកលោកកុំបាននិយាយអ្វីៗ, ភិក្ខុនេះ
 សង្ឃបានសន្មតហើយ ចូរឱ្យភិក្ខុនោះនិយាយបានតាមសប្បាយចុះ”,
 មួយទៀត ភិក្ខុពោលបង្គាប់ចំពោះភិក្ខុដែលសង្ឃមិនបានសន្មតដោយ
 ពាក្យមិនពិត ត្រូវអាបត្តិស្រាលត្រឹមតែទុក្ខដ, តែអ្នកពោលមូលបង្គាប់
 ភិក្ខុដែលសង្ឃសន្មតហើយ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយដែលធ្ងន់ជាង, ពោល
 នោះភិក្ខុដែលសង្ឃសន្មតហើយ នឹងជាអ្នកត្រូវពួកភិក្ខុសូម្បីអ្នកចង់វេរា
 កម្លាំងបានលំបាកក្រៃលែង ព្រោះត្រូវអាបត្តិធ្ងន់, ដូច្នេះ ដើម្បីឱ្យសង្ឃ
 សន្មតលោក(ទព្វៈ)ដ៏មានអាយុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា
 ព្យត្ថេន ភិក្ខុនា : ភិក្ខុមយរូបដែលឈ្លាសវាំងវៃ ជាដើម ។

សួរថា ក៏ការឱ្យសម្មតិ ២ យ៉ាង ដល់ភិក្ខុមយរូបគួរឬ ?

ឆ្លើយថា មិនមែនត្រឹមតែ ២ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះទេ, បើអាចនឹងឱ្យ

សម្មតិទាំង ១៣ យ៉ាង ក៏គួរ ។ តែកាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនអាចសូម្បី
សម្មតិតែម្យ៉ាង ក៏មិនសម, គួរឱ្យដល់ភិក្ខុ ២ ឬ ៣ រូប ។

[២៤១] បទថា សភាគានំ : ស្មើគ្នា មានសេចក្តីថា អ្នកស្មើ
គ្នាដោយគុណ មិនមែនអ្នកស្មើគ្នាដោយជាមិត្តស្និទ្ធស្នាលនឹងគ្នា ។
ព្រោះហេតុនោះឯង ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា យេ តេ ភិក្ខុ
សុត្តន្តិកា តេសំ ឯកជ្ឈំ : ភិក្ខុទាំងឡាយណា ជាអ្នករៀនព្រះសូត្រ
(ទព្វមល្លបុត្តក៏រៀបចំសេនាសនៈ) ក្នុងទីជាមួយគ្នា ដើម្បីភិក្ខុទាំងឡាយ
នោះ ជាដើម ។ ក៏ភិក្ខុដែលទ្រទ្រង់ព្រះសូត្រមានចំនួនប៉ុន្មាន, ព្រះ
ទព្វបេរៈជ្រើសរើសភិក្ខុទាំងនោះ ចាត់ចែងសេនាសនៈ ដែលសមគួរដល់
ភិក្ខុទាំងនោះឯង រួមគ្នា, ដល់ពួកភិក្ខុដ៏សេសក៏យ៉ាងនោះ ។

បទថា កាយទន្ធិពហុលា : ច្រើនដោយការថ្មមខ្លួន បានដល់
ជាអ្នកច្រើនទៅ ដោយការធ្វើរាងកាយឱ្យរឹងមាំ, អធិប្បាយថា ជាអ្នក
ច្រើនទៅដោយការទំនុកបម្រុងរាងកាយ ។

ពាក្យថា ឥមាយបិមេ អាយស្មន្តោ រតិយា : លោកដ៏មាន
អាយុទាំងឡាយនេះ (នឹងទៅ) ទល់ភ្នំដោយពោលនូវតិរច្ឆានកថានេះ
បានដល់ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងតិរច្ឆានកថា ដែលជាហេតុជំទាស់ចំពោះមក
ស្ថិតិនេះ ។

បទថា អប្បិសង្កត្តិ គឺ វិហរិសង្កត្តិ : នឹងនៅ ។

ពាក្យថា តេជោធាតុ សមាបដ្ឋិត្វា តេនេវ អាណោកេន :
ព្រះទ្រព្យមល្លបុត្តក៏ចូលកាន់តេជោធាតុ ដោយពន្លឺនៃតេជោធាតុ ដើម្បីភិក្ខុ
ទាំងឡាយនោះ មានសេចក្តីថា ព្រះទ្រព្យមល្លបុត្តដ៏មានអាយុនោះ ចូល
ចតុត្ថជ្ឈាន មានតេជោកសិណជាអារម្មណ៍ ចេញហើយអធិដ្ឋានម្រាមដៃ
ឡើងដោយអភិញ្ញា (ចាត់ចែងសេនាសនៈ) ដោយពន្លឺដែលភ្នំអំពីម្រាម
ដៃ ដែលតេជោធាតុសមាបត្តិឡើងកើតហើយនោះ ។ ក៏អានុភាពរបស់ព្រះ
ថេរៈយ៉ាងនេះ បានប្រាកដហើយ ក្នុងសាកលជម្ងឺប ក្នុងកាលមិនយូរ
ឡើយ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយស្តាប់ដំណឹងនោះ ចង់ឃើញឥទ្ធិបាទិហារ្យរបស់
លោក បាននាំគ្នាមក ។ ពួកភិក្ខុខ្លះក្លែងមកក្នុងវេលាវិកាល ក៏មាន ។

ពាក្យថា តេ សព្វាច្ច ទូរេ អប្បិសង្កត្តិ^១ : ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ
(ខ្លះ) ក៏ក្លែងចង្អុលទៅរកទីឆ្ងាយ មានសេចក្តីថា ពួកភិក្ខុនោះ ទាំង
ដែលដឹងប្រាកដ ក៏នាំគ្នាអានដល់ស្ថានទីឆ្ងាយ ។ ។

តើអានយ៉ាងណា ? គឺ អានយកដោយន័យនេះថា “លោកម្ចាស់
ទព្វៈ សូមលោកម្ចាស់ចាត់ចែងសេនាសនៈ ឱ្យពួកខ្ញុំព្រះករុណាជិតភ្នំ
គិដ្ឋក្កដ” ដូច្នេះជាដើម ។

១. ថៃ. ភូមា. អប្បិសង្កត្តិ ។

ពាក្យថា អន្តរិយា ជលមាធាយ បុរតោ បុរតោ គច្ឆតិ :
មានម្រាមដៃដ៏ភ្លឺរឿង ដើរទៅក្នុងទីខាងមុខ ៗ មានសេចក្តីថា បើមាន
ភិក្ខុតែមួយរូប លោកទៅដោយខ្លួនឯង, បើមានច្រើនរូប លោកនិម្មិតអត្ត
ភាពជាច្រើន ឱ្យដូចគ្នានឹងខ្លួនរបស់លោកទាំងអស់ ។

ក៏ក្នុងពាក្យថា សេនាសនំ បញ្ញាបេតិ អយំ មព្ភោ : រៀបចំ
ក្រាលសេនាសនៈ (ដោយរបៀបយ៉ាងនេះ គឺ) នេះគ្រែ ជាដើម មាន
វិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

កាលព្រះថេរៈពោលថា នេះគ្រែ សូម្បីអត្តភាពនិម្មិតក៏ពោលថា
នេះគ្រែក្នុងទីនៃខ្លួន ៗ ទៅដល់ហើយ ។ សូម្បីក្នុងបទទាំងពួងក៏យ៉ាង
នេះ ។ ពិតមែន សភាពយ៉ាងនេះ ជាប្រក្រតីធម្មតារបស់អត្តភាពនិម្មិត
គឺ ៖

កាលអ្នកមានប្ញទ្ធិមួយនាក់និយាយ អត្តភាពនិម្មិតទាំង
អស់ក៏និយាយផង កាលអ្នកមានប្ញទ្ធិម្នាក់អង្គុយស្ងៀម
អត្តភាពនិម្មិតទាំងអស់នោះ ក៏ស្ងៀមផង ។

ក៏ក្នុងវិហារណា គ្រែ តាំងជាដើម មិនសម្បូរណ៍, លោករមែង
ឱ្យបរិបូណ៌ដោយអានុភាពរបស់ខ្លួន, ការនិយាយក្រៅរឿងរបស់អត្តភាព
ដែលព្រះថេរៈនោះនិម្មិត រមែងមិនមាន ។

ពាក្យថា សេនាសនំ បញ្ញាបេត្វា បុណ្ណេវ វេជ្ជុវនំ
 បច្ចាគច្ឆតិ : រៀបចំក្រាលសេនាសនៈ (យ៉ាងនេះ ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ហើយ) ក៏និមន្តត្រឡប់មកវត្តវេជ្ជុវនវិញ មានសេចក្តីថា លោករមែង
 មិនអង្គុយជង្រែកគ្នារឿងជនបទនឹងភិក្ខុទាំងនោះ ត្រឡប់មកកាន់ទីនៅ
 របស់ខ្លួនវិញភ្លាម ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងភិក្ខុមេត្តិយៈនិងភិក្ខុភុម្ភជកៈ

[២៤២] បទថា មេត្តិយភុម្ភជកា : មេត្តិយភិក្ខុនិងភុម្ភជកភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បានដល់ ភិក្ខុទាំងនេះ គឺ ភិក្ខុឈ្មោះមេត្តិយៈ ១ ភិក្ខុឈ្មោះ
 ភុម្ភជកៈ ១ ជាប្រធាន នៃពួកភិក្ខុឆព្វគ្គិយ ។

ពីរបទថា លាមកានិ ច ភត្តានិ : ទាំងភត្តណា ដែលថោក
 ទាប បានដល់ សេចក្តីនេះ គឺ សេនាសនៈដែលថោកថយ ត្រូវបានដល់
 ពួកភិក្ខុថ្មី មិនជារឿងគួរអស្ចារ្យឡើយ ។ តែភិក្ខុទាំងឡាយជាក់ស្តែងទុក
 ក្នុងល្អី ឬថ្នក់ចីវរ ប្របល់ចូលគ្នាហើយចាប់ឡើងម្តងមួយៗ ចែកភត្ត
 ឱ្យទៅ, ភត្តសូម្បីទាំងនោះជារបស់ថោកថយអន់ជាងគេទាំងអស់ រមែង
 សម្រេចដល់ភិក្ខុមេត្តិយៈ និងភុម្ភជកៈនោះ ព្រោះជាអ្នកមានបុណ្យតិច ។

សូម្បីភត្តណាមួយ ដែលគួរចែកឱ្យដល់តាមលំដាប់ ឈ្មោះថា

ឯកវារិកភត្តជារបស់ប្រណីតសែនប្រណីត គប្បីប្រមូលឱ្យចែកតាំងពីព្រះ
ថេរៈ ដរាបដល់ព្រះនរកៈ, សូម្បីភត្តនោះ ក្នុងថ្ងៃដែលត្រូវបានដល់ភិក្ខុ
មេត្តិយៈ នឹងភូមជកៈនេះ ក្លាយជារបស់ថោកថយ ឬពួកអ្នកស្រុកល្មម
ឃើញភិក្ខុ ២ រូបនោះ មិនប្រគេនរបស់ប្រណីត ត្រឡប់ជាប្រគេនរបស់
ថោកថយ ។

បទថា អភិសច្ចារិកៈ : ដែលតាក់តែង បានដល់ ដែលគេផ្សំ
គ្រឿងផ្សេងៗ អធិប្បាយថា ដែលគេត្រៀមដោយល្អ គឺ ឱ្យសម្រេច
ដោយល្អ ។

បទថា កាលាណជកៈ : បាយចុងអង្ករ បានដល់ បាយលាយផ្សំ
នឹងកុណ្ឌក៍^១ ។

បទថា ពិលទ្ធុតិយៈ : មានទឹកជ្រក់ជាគម្រប់ពីរ បានដល់
គូនឹងទឹកជ្រក់ ។

[២៤៣] បទថា កល្យាណភត្តិកោ : ឈ្មោះកល្យាណភត្តិក
មានសេចក្តីថា ភត្តជ័យ គឺ ដែលឆ្ងាយឆ្ងាញ់នឹងប្រណីតរបស់ឧបាស
កនោះ មាន, ព្រោះហេតុនោះ ឧបាសកនោះ ទើបឈ្មោះថា កល្យាណ

១. ផងអង្ករ ល្អផងអង្ករ ពាក្យនេះប្រើក្លាយមកជា កន្ទក់ គេច្រើនប្រើធ្វើជាបបរឱ្យ
ជ្រកស៊ី ។

ភត្តិកៈ ឧបាសកនោះ ប្រាកដឈ្មោះ តាមភត្តន្ត្រៈឯង ព្រោះជាអ្នកប្រគេន ភត្តប្រណីត ។

ពីរបទថា ចតុក្កភត្តំ ទេតិ : តែងប្រគេន(និច្ចភត្ត) ៤ សម្រាប់ បានដល់ ប្រគេនភត្តាហារមួយថ្ងៃ ៗ ៤ សម្រាប់ ។ តែ ដោយវេហារនៃតទ្ធិតលោកពោលថា ចតុក្កភត្ត ។

ពីរបទថា ឧបតិដ្ឋិតា បរិវិសតិ : ចូលទៅបម្រើអង្គាស មាន សេចក្តីថា ឧបាសកនោះលះបង់ការងារទាំងអស់ ធ្វើការបូជានិងធ្វើ សក្ការៈ ហើយឈរអង្គាសនៅក្នុងទីជិត ៗ ។

ពីរបទថា ឱទេនេន បុច្ឆន្តិ : សួររកបាយ មានសេចក្តីថា ពួក អ្នកកាន់បាយចូលទៅរកហើយ សួរថា “ខ្ញុំព្រះករុណានិងប្រគេនបាយ ឬ លោកម្ចាស់ ?” យ៉ាងនេះ ជាតតិយាវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថនៃករណៈ ។ ក្នុង សូបៈជាដើមក៏មានន័យយ៉ាងនេះ ។

បទថា ស្វាតនាយ : ត្រូវវេនទទួលចង្ហាន់ក្នុងថ្ងៃស្អែក មាន សេចក្តីថា ការឆាន់ភត្តាហារដែលមានក្នុងថ្ងៃស្អែកនេះ ឈ្មោះថា ស្វាតនៈ ។ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឆាន់ភត្តាហារក្នុងថ្ងៃស្អែកនោះ ឈ្មោះ ថា ស្វាតនាយ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការឆាន់ ភត្តាហារដែលគួរធ្វើក្នុងថ្ងៃស្អែក ។

ពីរបទថា ឧទ្ទិដ្ឋំ ហោតិ : ជាចង្ហាន់ដែលភតទេសកភិក្ខុសម្តែង
ឱ្យ បានដល់ ជាបស្ថដែលភតទេសកៈប្រគេនឱ្យដល់ហើយ ។

ព្រះថេរៈមិនបាននឹកដល់(រឿងនោះ) ទើបពោលពាក្យនេះ ថា
មេត្តិយកុម្មជគានំ ខោ គហបតិ : ម្ចាស់គហបតិ មេត្តិយភិក្ខុនិង
កុម្មជកភិក្ខុទាំងឡាយ ដូច្នេះ ។

ពិតមែន សេចក្តីដែលភិក្ខុមេត្តិយៈនិងកុម្មជកៈនោះ ជាអ្នកមាន
បុណ្យតិច ដ៏មានកម្លាំងយ៉ាងនេះ សូម្បីព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ជាអ្នក
ដល់ព្រមដោយសតិដ៏បរិបូណ៌, ក៏មិនមានសេចក្តីនឹកដល់ ។

ដោយពាក្យថា ជេ : ហនី ក្នុងពាក្យថា យេ ជេ : នៃហនី
នេះ គហបតីហៅនាងទាសី ។

ពាក្យថា ហិយោ ខោ អារុសោ អម្ពាគំ : ម្ចាស់អារុសោ
(ចង្ហាន់សង្ឃបានសម្តែងឡើងហើយ) ដល់យើងទាំងឡាយ អំពីថ្ងៃ
ម្សិលមិញ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុមេត្តិយៈនិងកុម្មជកៈ ប្រឹក្សាគ្នាហូតដល់
អស់រាត្រី ពោលសំដៅដល់ចំណែកនៃថ្ងៃដែលកន្លងហើយថា ហិយោ
(ថ្ងៃម្សិលមិញ) ។

បទថា ន ចិត្តរូបំ : ក៏ដេកមិនលក់ បានដល់ មិនសមតាមចិត្ត
នឹកគិត (ថាយើងនឹងសិន) ។ ភិក្ខុទាំងពីររូបនោះសិនមិនលក់ ដូច

ដែលខ្លួនធ្លាប់សឹងលក់តាមត្រូវការក្នុងកាលមុន ។ មានពាក្យអធិប្បាយ
ថា សឹងបានបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា ពហារាមគោដ្ឋគេ : ខាងក្រៅក្លោងទ្វារត្រូវឡើង បាន
ដល់ ខាងក្រៅស៊ីមទ្វារនៃវេឡ្យ័នវិហារ ។

បទថា បត្តក្ខន្ធា : ឱនក បានដល់ មានកណ្តាប់ គឺ អង្គុយ
កោងឆ្អឹង ។

បទថា បជ្ឈាយន្តា : ជ្រប់ បានដល់ កំពុងសោកសៅ ។

[២៤៤] ពាក្យថា យសោ នីវាតំ តតោ បវាតំ :
ទឹកនៃឆ្នេរណា ដែលមិនធ្លាប់មានខ្យល់ ទឹកនៃឆ្នេរនោះត្រឡប់ជាមានខ្យល់
ទៅវិញ មានសេចក្តីថា ក្នុងទីណាមិនធ្លាប់មានខ្យល់ គឺមិនមានខ្យល់
សូម្បីតែបន្តិច, ក្នុងទីនោះកើតមានខ្យល់បក់ខ្លាំងឡើង ។

ពាក្យថា ឧទកំ មញ្ញោ អាធិត្ថំ : ដូចជាទឹកធ្លាប់ត្រជាក់ប្រែជា
ក្តៅ បានដល់ ដូចទឹកត្រូវដាំឱ្យក្តៅ ។

ព្រះទេពមណ្ឌបុត្រត្រូវដេញដោលសួរ

[២៤៥] ពាក្យថា សរសិ ភ្នំ ធាតុ ឯវរូបំ កត្តា : ម្ចាស់
ទេពៈ អ្នករលឹកឃើញឬទេ អ្នកឯងបានធ្វើយ៉ាងនោះមែនឬទេ សេចក្តីថា

ម្នាលទព្វៈ អ្នកធ្វើកម្មបែបនេះ តើរលឹកបានឬទេ ? ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តី
ថា ម្នាលទព្វៈ អ្នកនៅរលឹកពាក្យតាមដែលនាងភិក្ខុនីពោលមិនបានឬ ?
ក៏ក្នុងពាក្យនេះ បណ្ឌិតគប្បីប្រកបឃើញសេចក្តីយ៉ាងនេះថា លោកជា
អ្នកធ្វើកម្មដូចដែលនាងភិក្ខុនីនេះពោល មែនឬទេ ? តែបាបៈរបស់ពួក
អាចារ្យដែលសូត្រថា កត្វា ប្រាកដត្រង់តែម្តង ។

ដោយពាក្យថា យថា មំ ភន្តេ ភគវា ជាធាតុ : បពិត្រព្រះ
អង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបនូវខ្ញុំព្រះអង្គដោយពិតហើយ
នេះ ព្រះថេរៈទូលបង្គំញាត្រាបថា យ៉ាងណា ? ទូលបង្គំញាត្រាបថា
“បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជាព្រះសព្វញ្ញ និងខ្ញុំព្រះ
អង្គក៏ជាព្រះវិណាស្រព, ការសេពវត្ថុកាមមិនមានដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឡើយ,
ព្រះមានព្រះភាគ រមែងទ្រង់ជ្រាបខ្ញុំព្រះអង្គនោះ, ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងត្រូវពោល
អ្វី ក្នុងការសេពវត្ថុកាមនោះឬ ? គប្បីជ្រាបខ្ញុំព្រះអង្គដូចយ៉ាងដែលព្រះ
មានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបនុ៎ះឯង” ។

ក្នុងពាក្យថា ន ខោ ទព្វ ទព្វា ឯវំ និព្វេថេន្តិ : ម្នាលទព្វៈ
អ្នកប្រាជ្ញតាំងឡាយ មិនពោលបណ្តោះបណ្តើរយ៉ាងនេះទេ នេះ បណ្ឌិត
គប្បីឃើញសេចក្តីយ៉ាងនេះថា ម្នាលទព្វៈ អ្នកឆ្ងាត គឺ បណ្ឌិតរមែងមិន
ពោលបណ្តោះបណ្តើរ ដូចដែលលោកពោលបណ្តោះបណ្តើរពាក្យចោទសួរ

ព្រោះមាន (ការជឿ) អ្នកដទៃជាបច្ច័យទេ, ម្យ៉ាងទៀត បណ្ឌិតទាំងឡាយ រមែងពោលបកស្រាយនូវពាក្យចោទសួរ ដោយកម្មដែលខ្លួនដឹងនោះឯង ទាំងអស់ ។

ដោយពាក្យថា សចេ តយោ កតំ : បើអំពើដែលអ្នកបានធ្វើ ហើយ នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងថា យ៉ាងណា ? ទ្រង់សម្តែង ថា ព្រោះថា អ្នកណា ៗ មិនអាចធ្វើបុគ្គលដែលមិនបានធ្វើ (ខុស) ឱ្យ ជាអ្នកធ្វើ (ខុស) ឬអ្នកធ្វើ (ខុស) ឱ្យជាអ្នកមិនធ្វើ (ខុស) ដោយកម្លាំងបរិស័ទ ឬដោយកម្លាំងស្ម័គ្រស្មាលរបស់បុគ្គ ពួកបាន ; ព្រោះហេតុនោះ កម្មណាដែលធ្វើដោយខ្លួនឯង ឬមិនបានធ្វើក៏ដោយ គួរ និយាយតែកម្មនោះប៉ុណ្ណោះ ។

សួរថា ក៏ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រះមានព្រះភាគ សូម្បីទ្រង់ជ្រាប ហើយតែមិនត្រាស់ថា “តថាគតដឹងប្រាកដ លោកជាព្រះខ្ញុំណាស្រេច, ទោសរបស់លោកមិនមាន, ភិក្ខុនីនេះពោលកុហក” ។

ឆ្លើយថា ព្រោះទ្រង់មានសេចក្តីអាណិតអ្នកដទៃ ។ ក៏បើថា ព្រះ មានព្រះភាគគប្បីត្រាស់គ្រប់ ៗ រឿងដែលព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាប, ព្រះអង្គ ត្រូវអ្នកដទៃដែលត្រូវអាបត្តិបាណជិកហើយសួរ ចាំបាច់ត្រូវត្រាស់ពាក្យថា តថាគតដឹងប្រាកដ, អ្នកជាបាណជិក ។ បន្ទាប់ពីនោះ បុគ្គលនោះគប្បី ចង់អាយាតថា “កាលមុនព្រះមានព្រះភាគនេះ ទ្រង់ធ្វើឱ្យព្រះទេពមល្លបុត្រ

បរិសុទ្ធិបាន ឥឡូវនេះ ទ្រង់ធ្វើយើងឱ្យជាអ្នកបរិសុទ្ធិមិនបាន, តទៅនេះ យើងនឹងនិយាយអ្វីដល់អ្នកណាបានហ្ន៎ ? សូម្បីក្នុងឋានៈដែលជាព្រះសាស្តា ក៏ទ្រង់នៅតែដល់សេចក្តីលំអៀងក្នុងពួកសាវ័ក, ភាពជាព្រះសព្វញ្ញរបស់ព្រះសាស្តានេះ នឹងមានមកពីទីណាហ្ន៎” ដូច្នេះហើយ ត្រូវជាអ្នកចូលដល់អបាយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបហើយ ក៏មិនត្រាស់ ព្រោះទ្រង់មានសេចក្តីអាណិតអ្នកដទៃនេះ ។ មានពាក្យដែលគួរពោលបន្ថែមបន្តិចបន្តួចទៀត, ព្រះមានព្រះភាគមិនត្រាស់ ព្រោះទ្រង់ចៀសវាងពាក្យតិះដៀល ។

ក៏បើថា ព្រះមានព្រះភាគ គប្បីត្រាស់យ៉ាងនេះ, នឹងមានការពោលតិះដៀលយ៉ាងនេះថា “ឈ្មោះថា ការចេញចាកអាបត្តិរបស់ព្រះទព្វមល្លបុត្រធួន, តែបានព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាសាក្សី ទើបចេញបាន” ។ មួយទៀត ពួកបាបភិក្ខុយល់លក្ខណៈនៃការចេញចាកអាបត្តិនេះ យ៉ាងនេះថា “សូម្បីក្នុងសម័យពុទ្ធកាលសេចក្តីបរិសុទ្ធ ឬមិនបរិសុទ្ធ រមែងមានដោយសាក្សី, ពួកយើងដឹងប្រាកដ, បុគ្គលនេះជាអ្នកមិនបរិសុទ្ធ” ដូច្នេះគប្បីធ្វើឱ្យភិក្ខុ សូម្បីអ្នកមានសេចក្តីខ្មាសរិទ្ធិសង្ឃ ។ ន័យមួយទៀត សូម្បីក្នុងអនាគត ពួកភិក្ខុកាលរឿងវិនិច្ឆ័យហើយ នឹងឱ្យភិក្ខុអ្នកចោទចោទ ហើយឱ្យភិក្ខុអ្នកជាប់ចោទឱ្យរលឹកថា បើលោកធ្វើ ចូរពោលថា

“ខ្ញុំព្រះករុណា ធ្វើ” ហើយកាន់យកតែបដិញ្ញារបស់ពួកលង្កិក ធ្វើកម្ម;
ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនឹងទ្រង់តាំងបែបផែនក្នុង
លក្ខណៈនៃវិន័យ ទើបមិនត្រាស់ថា “តថាគតជីវិតប្រាកដ” ត្រាស់ថា
“បើលោកធ្វើ ចូរពោលថា ខ្ញុំព្រះករុណាធ្វើ” ដូច្នេះ ។

ពាក្យថា នាគិជាតាមិ សុបិនន្តេនបិ មេដុនំ ធម្មំ បដិសេវិតា
: ខ្ញុំព្រះអង្គ សូម្បីយល់សប្តិសេពមេប៉ុនធម្ម ក៏មិនដែលស្គាល់សោះ
ឡើយ មានសេចក្តីថា សូម្បីដោយការយល់សប្តិខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏នៅមិន
ស្គាល់ការសេពមេប៉ុនធម្ម ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបាន
សេព ។ ម្យ៉ាងទៀត មានសេចក្តីបញ្ជាក់ដែលលោកពោលទុកថា “ខ្ញុំព្រះ
អង្គ សូម្បីតែយល់សប្តិសេពមេប៉ុនធម្ម ក៏មិនដែលស្គាល់សោះ
ឡើយ” ។ តែបាលីរបស់ពួកអាចារ្យអ្នកសូត្រថា បដិសេវិតា ប្រាកដ
ត្រង់តែម្តង ។

ពាក្យថា បតេវ ជាគរោ : នឹងបាច់ពោលទៅថ្វីដល់ការរលឹក
(នោះ) មានសេចក្តីថា សូម្បីខ្ញុំព្រះអង្គនៅភ្ញាក់ ក៏មិនស្គាល់មកពីមុន
នុ៎ះឯង ។

ពាក្យថា តេនហិ ភិក្ខុវេ មេត្តិយំ ភិក្ខុនី នាសេថ : ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ បើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរឱ្យមេត្តិយាភិក្ខុនីស័កចេញ

មានពាក្យអធិប្បាយថា ព្រោះពាក្យរបស់ព្រះទ្រព្យមល្លបុត្រ និងភិក្ខុនី
មេត្តិយានេះ មិនជាប់តន្ត្រា ; បើដូច្នេះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរឱ្យមេត្តិយា
ភិក្ខុនីស័កចេញ ។ ក្នុងពាក្យនោះ នាសនៈមាន ៣ យ៉ាង គឺ
លិង្គនាសនៈ១ សំវាសនាសនៈ ១ ទណ្ឌកម្មនាសនៈ ១ ។ បណ្តា
នាសនៈទាំងនោះ នាសនៈនេះថា “សង្ឃត្រូវឱ្យវិនាសតែភិក្ខុសាមណេរ
ដែលប្រទូស្ត”^១ ឈ្មោះថា លិង្គនាសនៈ ។ “ពួកភិក្ខុធ្វើឧក្រេបនីយកម្ម
ព្រោះមិនឃើញអាបត្តិក្តី មិនសម្តែងអាបត្តិក្តី ព្រោះមិនលះបង់ទិដ្ឋិលាមក
ចេញក្តី”^២ នេះឈ្មោះថា សំវាសនាសនៈ ។ ពួកភិក្ខុធ្វើទណ្ឌកម្ម (ដល់
សមណុទ្ទេស) ថា “នែមនុស្សក្រៅការ អ្នកឯងចូរចៀសចេញទៅ
ចូរវិនាសទៅ”^៣ នេះឈ្មោះថា ទណ្ឌកម្មនាសនៈ ។ តែក្នុងឋានៈនេះ
ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដៅយកលិង្គនាសនៈ ទើបត្រាស់ថា “អ្នកទាំង
ឡាយ ចូរឱ្យមេត្តិយាភិក្ខុនី ស័កចេញ” ដូច្នេះ ។

ដោយពាក្យថា ឥមេ ច ភិក្ខុ អនុយុញ្ជថៈ ម្យ៉ាងទៀត អ្នក
ទាំងឡាយ ចូរសាកសួរភិក្ខុទាំងឡាយនេះមើល នេះ ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់សម្តែងព្រះបំណងនេះថា ភិក្ខុនីនេះ មិនមែនអ្នកធ្វើតាមធម្មតារបស់

១. វិន. បារ. មេបុនធម្មសិក្ខាបទ. ១. ៤៦/១១១ ។ ២. វិន. មហា. បញ្ចសតិ
កក្កនកៈ. ៨. ១៣២/២៧៤៨ ។ ៣. វិន. បារ. សប្បណាកវគ្គ. ៤. ២៨១/២៨៩ ។

ខ្លួន, គង់ត្រូវពួកភិក្ខុដទៃព្យាបាលពិតប្រាកដ; ព្រោះហេតុនោះ ពួកលោក
ចូរដេញដោលសួរ គឺចូរស្វែងរក ចូរដឹងភិក្ខុដែលព្យាបាលទាំងនេះ ។

សួរថា ក៏ភិក្ខុនីមេត្តិយា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ឱ្យស័កចេញ
ដោយបដិញ្ញា ឬទ្រង់ឱ្យស័កដោយមិនប្តេជ្ញា ។

ឆ្លើយថា ក្នុងការព្រមាននេះ មានពាក្យដែលនឹងត្រូវពោលបន្ថែម
ខ្លះបន្តិចបន្តួច, ដំបូងបើទ្រង់ឱ្យស័កដោយបដិញ្ញា, ព្រះថេរៈជាអ្នកធ្វើ
(ខុស), បើទ្រង់ឱ្យស័កដោយមិនប្តេជ្ញា, ព្រះថេរៈជាអ្នកមិនធ្វើ (ខុស)
មិនមានទោស ។

យល់អត្ថន័យព្រះវិន័យខុស ព្រមព្រៀងគ្នាមិនបាន

សូម្បីក្នុងកាលនៃព្រះបាទភាតិយរាជ ព្រះថេរៈស្នាក់នៅឯមហា
វិហារ និងអភ័យគិរីវិហារ បានមានការវិវាទគ្នា (ទាស់ទែងគ្នា) ព្រោះ
តែវាទះនេះឯង ។ ចំណែកភិក្ខុនៅអភ័យគិរីវិហារ អានសូត្ររបស់ខ្លួន
ពោលថា ក្នុងវាទះរបស់ពួកលោក ព្រះថេរៈជាអ្នកធ្វើ (ខុស) ។
ចំណែកភិក្ខុខាងមហាវិហារអានសូត្ររបស់ខ្លួនពោលថា ក្នុងវាទះរបស់
ពួកលោក ព្រះថេរៈជាអ្នកមិនធ្វើ (ខុស) ។ បញ្ហាទើបព្រមព្រៀងគ្នា
មិនបាន ។ ព្រះរាជាទ្រង់ជ្រាប(ដំណឹងនោះ) ហើយត្រាស់ឱ្យព្រះថេរៈ

ទាំងឡាយប្រជុំគ្នា ទ្រង់បង្គាប់អាមាត្យជាតិព្រាហ្មណ៍នាមថា ទីយការ
 យនៈថា លោកចូរស្តាប់ ពាក្យរបស់ព្រះថេរៈទាំងឡាយ ។ បានឮថា
 អាមាត្យជាបណ្ឌិត ឆ្លាតក្នុងភាសាដទៃ ។ អាមាត្យនោះពោលថា លោក
 ម្ចាស់ សូមព្រះថេរៈពោលសូត្រចុះ ។ លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈខាងអភ័យ
 គីរិវិហារ បានពោលសូត្ររបស់ខ្លួនថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើដូច្នេះ
 អ្នកទាំងឡាយ ចូរឱ្យមេត្តិយា ភិក្ខុនីស័កចេញ ដោយបដិញ្ញារបស់
 ខ្លួន” ។ អាមាត្យឆ្លើយប្រាប់ថា ព្រះគុណម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ក្នុងវាទៈរបស់
 ពួកលោក ព្រះថេរៈជាអ្នកធ្វើ (ខុស) មានទោស ។

ចំណែកព្រះថេរៈខាងមហាវិហារ បានពោលសូត្ររបស់ខ្លួនថា
 “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើដូច្នេះ ពួកលោកចូរឱ្យនាងភិក្ខុនីមេត្តិយាស័ក
 ចេញ” ។ អាមាត្យឆ្លើយប្រាប់ថា ព្រះគុណម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ក្នុងវាទៈ
 របស់ពួកលោក ព្រះថេរៈមិនមែនអ្នកធ្វើ (ខុស) មិនមានទោស ។ ក៏
 ក្នុង២ សូត្រនេះ សូត្រណាត្រូវឃ្លាំ ? សូត្រដែលពោលខាងក្រោយត្រូវ,
 ព្រោះសូត្រនេះ ព្រះអង្គកថាចារ្យទាំងឡាយពិចារណាទុកហើយ ។

ភិក្ខុតាមកម្ចាត់ភិក្ខុដោយអន្តិមវត្ថុ ដែលមិនមានមូល ជា
 សង្ឃទិសេស, តាមកម្ចាត់នាងភិក្ខុនី ត្រូវអាបត្តិទុក្ខជ ។ តែក្នុងករណី
 ពោលថា ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ព្រោះមុសាវាទ ។ ក្នុងន័យមុន និងន័យ
 ក្រោយនោះ មានការពិចារណាដូចតទៅនេះ ៖

ន័យដើម ត្រឹមតែត្រូវអាបត្តិទុក្ខដប្បណ្ណោះ ត្រូវមុន ព្រោះមាន
 សេចក្តីប្រាថ្នានឹងតាមកម្ចាត់ ។ សូម្បីកាលមានការពោលកុហក ក៏ជា
 សង្ឃទិសេសដល់ភិក្ខុ ព្រោះភិក្ខុផងគ្នា នឹងសូម្បីកាលមានការពោល
 កុហក ក៏ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ព្រោះឱមសវាទប្បណ្ណោះ ដល់ភិក្ខុដែលមាន
 សេចក្តីឃើញថា “បរិសុទ្ធ” ចោទភិក្ខុដែលមិនបរិសុទ្ធ ដោយសេចក្តី
 ប្រាថ្នានឹងដេរ មិនមែនត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ព្រោះសម្បជានមុសាវាទទេ
 យ៉ាងណា, សូម្បីក្នុងអធិការនេះ ក៏យ៉ាងនោះ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ព្រោះ
 សម្បជានមុសាវាទ មិនត្រឹមត្រូវទេ ព្រោះមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងតាម
 កម្ចាត់ ។ ត្រឹមតែជាអាបត្តិទុក្ខដប្បណ្ណោះ ត្រូវហើយ ។ សូម្បីន័យ
 ក្រោយ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយតែម្យ៉ាង ក៏ត្រូវព្រោះជាមុសាវាទ ។ តែ
 ដោយប្រមាណព្រះបាលី ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេសដល់ភិក្ខុ ព្រោះភិក្ខុ
 ផងគ្នា ដោយសេចក្តីប្រាថ្នានឹងតាមកម្ចាត់, មួយទៀត ត្រូវឱមសវាទ
 ព្រោះមានបំណងនឹងដេរ និង មិនមានពាក្យថា ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដប្បណ្ណោះ
 ព្រោះតាមកម្ចាត់នាងភិក្ខុនី, មានពាក្យថា ជាអាបត្តិបាចិត្តិយៈ ព្រោះ
 សម្បជានមុសាវាទ; ព្រោះហេតុនោះ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយៈតែម្យ៉ាង ទើប
 ត្រូវ ។

ក៏ក្នុងវាទនោះ បណ្ឌិតគួរពិចារណា ដូចតទៅនេះ ៖
 សួរថា កាលមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងតាមកម្ចាត់ (ចោទ) ត្រូវ

អាបត្តិបាចិត្តិយ, កាលមានបំណងនឹងតាមកម្ចាត់នោះនឹងជាអ្វីហ្ន៎ ?

ឆ្លើយថា បណ្តាអាបត្តិបាចិត្តិយ និងសង្ឃទិសេសនោះ ព្រោះសូម្បីកាលសម្រេចជាបាចិត្តិយ ដល់ភិក្ខុដែលនិយាយកុហកព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ពិន័យបាចិត្តិយទុកដទៃផ្សេង ព្រោះការចោទ ដោយសង្ឃទិសេសមិនមានមូល; ព្រោះដូច្នេះ កាលមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងចោទ ឱកាសនៃបាចិត្តិយ ព្រោះសម្បជានមុសាវាទ ទើបមិនប្រាកដ និងមិនអាចថា មិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុអ្នកចោទ ; ព្រោះដូច្នេះ បណ្តាន័យទាំងពីរនេះ ន័យដើមប្រាកដថា បរិសុទ្ធិជាង ។

មួយទៀត នាងភិក្ខុនីចោទនាងភិក្ខុនីដោយអន្តិមវត្ថុដែលមិនមានមូល ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស, ចោទភិក្ខុ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ បណ្តាអាបត្តិសង្ឃទិសេស និងទុក្ខដនោះ អាបត្តិសង្ឃទិសេស ជាវុដ្ឋានគាមី (ចេញបានដោយការប្រព្រឹត្តកម្ម) អាបត្តិទុក្ខដ ជាទេសនាគាមី (ចេញបានដោយការសម្តែង) ការនាសនៈភិក្ខុនី ព្រោះអាបត្តិសង្ឃទិសេស និងអាបត្តិទុក្ខដទាំងនេះ ទើបមិនមាន ។ មួយទៀត នាងភិក្ខុនីមេត្តិយានោះ ឈរពោលកុហកចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះមានព្រះភាគណាហ្ន៎ ព្រោះហេតុនោះ នាងទើបត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ព្រោះសម្បជានមុសាវាទ, សូម្បីព្រោះបាចិត្តិយនេះ នាសនៈក៏មិនមាន ។ តែព្រោះនាងភិក្ខុនីមេត្តិយានោះតាមប្រក្រតី ក៏ជាភិក្ខុនីអាក្រក់ទ្រុស្តសីល, និងឥឡូវនេះ នាងក៏ពោល

ដោយសម្គាល់ថា “យើងហ្នឹងឯង ជាអ្នកទ្រុស្តស័ល”, ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់បង្គាប់ឱ្យផ្សំកន្លងភិក្ខុនីនោះចេញ ព្រោះភាព ជាអ្នកមិនបរិសុទ្ធន្ទុះឯង ។

ពាក្យថា អថខោ មេត្តិយភុម្មជ្ជកា : ទើបមេត្តិយភិក្ខុនី ភុម្មជ្ជកភិក្ខុ មានសេចក្តីថា កាលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា “អ្នកទាំង ឡាយ ចូរឱ្យនាងមេត្តិយា ភិក្ខុនីស័កចេញ ម្យ៉ាងទៀត អ្នកទាំងឡាយ ចូរសាកសួរភិក្ខុទាំងនេះមើល” ហើយស្តេចក្រោកចាកអាសនៈចូលកាន់ វិហារ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ឃើញភិក្ខុនីនោះ ត្រូវភិក្ខុទាំងនោះកំពុងឱ្យស័ក ដោយពាក្យថា ពួកលោកចូរឱ្យសំពត់សដល់ភិក្ខុនីនេះ ឥឡូវនេះ ទើប បានប្រកាសសេចក្តីខុសរបស់ខ្លួន ព្រោះជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងជួយ នាងភិក្ខុនីនោះឱ្យផុតពីកំហុស ។ ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីនេះ ព្រះធម្មសង្គា ហកាចារ្យទាំងឡាយ ទើបពោលពាក្យថា អថខោ មេត្តិយភុម្មជ្ជកាជា ដើម ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គសង្ឃាទិសេសទី ៨

[២៤៦] ពីរបទថា ទុដ្ឋោ ទោសោ : មានសេចក្តីក្រោធប្រទូស្ត បានដល់ ជាអ្នកត្រូវទោសៈប្រទូស័រាយ និងជាអ្នកប្រទូស័រាយ ។ ពិត

មែន កាលទោសៈកើតឡើងហើយ បុគ្គលរមែងជាអ្នកឈ្មោះថា ត្រូវ
 ទោសៈនោះប្រទូស្តរាយហើយ គឺ ឱ្យលះភាពជាប្រក្រតីចេញ ; ព្រោះ
 ដូច្នោះ លោកទើបហៅថា ទុដ្ឋៈ (ប្រទូស្ត) ។ និងអ្នកមានសេចក្តី
 ប្រទូស្តនោះ រមែងប្រទូស្តរាយអ្នកដទៃ គឺ ធ្វើអ្នកដទៃឱ្យវិនាស ;
 ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបហៅថា ទោសៈ ។ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ពាក្យ
 ថា ទុដ្ឋោ ទោសោ នេះ សម្តែងដោយសេចក្តីផ្សេងនៃអាការរបស់
 បុគ្គលត្រឹមតែម្នាក់ ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលថា “ពីរបទថា
 ទុដ្ឋោ ទោសោ : មានសេចក្តីក្រោធប្រទូស្ត បានដល់ ជាអ្នកត្រូវ
 ទោសៈប្រទូស្តរាយ និងជាអ្នកប្រទូស្តរាយ” ។ ក្នុងពាក្យថា ទុដ្ឋោ
 ទោសោ នោះ អ្នកសិក្សា គួរស្វែងរកលក្ខណៈនៃស័ព្ទ ។ ក៏ព្រោះថា
 បុគ្គលដែលតាំងនៅក្នុងភាពជាអ្នកក្រោធជាដើមតែម្តង ; ព្រោះហេតុ
 នោះ ក្នុងបទភាជនៈនៃពីរបទថា ទុដ្ឋោ ទោសោ នោះ ទើបលោកពោល
 ពាក្យ មានពាក្យថា កុបិសោ : ខ័ន្ធ ជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កុបិសោ : ខ័ន្ធ បានដល់ ភាវៈ
 កម្រើក គឺ ដែលឃ្លាតចាកភាពប្រក្រតី ។

បទថា អនត្ថមនោ : អនចិត្ត បានដល់ អ្នកមិនមានចិត្តជាប់របស់
 ខ្លួន គឺ មានចិត្តមិនតាំងនៅក្នុងអំណាចរបស់ខ្លួន ។ ម្យ៉ាងទៀត អ្នកមាន

ចិត្តដែលបីតិ និងសុខមិនផ្សព្វផ្សាយ គឺ មានចិត្តធ្លាក់ចេញពីបីតិ និងសុខ
ទៅ; ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អនត្តមនៈ (មិនត្រូវចិត្ត) ។

បទថា អនភិរទ្ធោ : មិនត្រេកអរ គឺ មិនប្រសព្វសេចក្តីសុខ,
ម្យ៉ាងទៀត អ្នកមិនដល់ សេចក្តីភ័យថា ; ដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា
អនភិរទ្ធៈ (មិនពេញចិត្ត) ។ ចិត្តរបស់គេនោះ ត្រូវបដិយៈប៉ះខ្ទប់
ហើយ ; ហេតុនោះ គេទើបឈ្មោះថា អាហតចិត្ត : មានចិត្តគឺទោសៈ
ខ្លាំងខ្ទប់ ។ ចម្រើន គឺ បដិយៈ ពោលគឺ សេចក្តីដែលចិត្តរឹងកំព្រឹស
និងចិត្តសាញ់ដូចសម្រាម កើតហើយដល់បុគ្គលនោះ ; ព្រោះដូច្នោះ
អ្នកនោះ ទើបឈ្មោះថា ខ័លជាត : មានចិត្តចង្អៀតចង្អល់ ។

បទថា អប្បតីតោ : មានចិត្តអាក់អន់ បានដល់ មិនដល់ចំពោះ
(មិនរីករាយ) គឺ វៀរចាកបីតិ និងសុខជាដើម, សេចក្តីថា ដែលបីតិ
និងសុខជាដើមមិនជ្រួតជ្រាប ។ តែក្នុងបទភាជនៈព្រះឧបាលីពោលថា
តេន ច កោបេន : ព្រោះសេចក្តីខឹងនោះផងជាដើម ដើម្បីសម្តែងធម៌
ទាំងឡាយ ដែលមានអំណាចធ្វើមិនឱ្យរីករាយស្រស់ថ្លា ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ពាក្យថា តេន ច កោបេន : ព្រោះ
សេចក្តីខឹងនោះផង បានដល់ ព្រោះសេចក្តីក្រោធដែលជាហេតុឱ្យហៅ
ភិក្ខុនោះថា អ្នកមានសេចក្តីទាស់ចិត្ត និងក្រោធ ។ ពិតមែន ពាក្យទាំង

ពីរនេះ ជាអាការតែមួយដូចគ្នា ព្រោះឱ្យលះភាពប្រក្រតី ។

ពាក្យថា តេន ច ទោសេន : ព្រោះទោសនោះផង បានដល់ ព្រោះទោសដែលជាហេតុឱ្យហៅភិក្ខុនោះថា មានទោសៈ ។ ដោយបទ ទាំង ២ នេះ ព្រះឧបាលីសម្តែងសង្ខារក្ខន្ធ ដូចគ្នា ។

ពាក្យថា តាយ ច អនត្ថមនតាយ : ព្រោះអន់ចិត្តនោះផង បានដល់ ព្រោះសេចក្តីមិនត្រូវចិត្តដែលជាហេតុឱ្យហៅភិក្ខុនោះថា អ្នក អន់ចិត្ត ។

ពាក្យថា តាយ ច អនភិរទ្ធិយា : ព្រោះមិនត្រេកអរនោះផង បានដល់ ព្រោះសេចក្តីមិនពេញចិត្ត ដែលជាហេតុឱ្យហៅភិក្ខុនោះថា អ្នកមិនត្រេកអរ ។ ដោយពាក្យទាំងពីរនេះព្រះឧបាលីសម្តែងវេទនាខន្ធ ។

អធិប្បាយរឿងអធិករណ៍មានមូលនិងមិនមានមូល

ក្នុងពាក្យថា អមូលគេន ធារាជីគេន : ដោយអាបត្តិបាវជិក មិនមានមូល នេះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

បាវជិកនោះ មិនមានមូល ; ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អមូលកៈ ។ ក៏សេចក្តីដែលបាវជិកនោះ មិនមានមូលនោះ ទ្រង់ប្រាថ្នា យកដោយអំណាចនៃអ្នកចោទ មិនមែនដោយអំណាចនៃអ្នកជាប់ចោទ ;

ព្រោះដូច្នោះ ដើម្បីឲ្យសម្តែងសេចក្តីនោះ ក្នុងបទភាជនៈព្រះឧបាលីទើប
ពោលថា ដែលឈ្មោះថា មិនមានមូល គឺ មិនបានឃើញ មិនបានឮ
មិនបានរន្លឺស ។

ដោយបទភាជនៈថា អធិដ្ឋំ : មិនឃើញ ជាដើមនោះ លោក
សម្តែងអធិប្បាយទុកថា បារាជិកដែលអ្នកចោទ មិនបានឃើញ មិនបាន
ឮ មិនបានរន្លឺស ក្នុងខ្លួនបុគ្គលដែលជាប់ចោទ ឈ្មោះថា មិនមានមូល
ព្រោះមិនមានមូល ពោលគឺ ការឃើញ ការបានឮ និងការរន្លឺស
នេះ ។ ក៏អ្នកជាប់ចោទនោះ នឹងត្រូវបារាជិកនោះ ឬមិនត្រូវក៏ដោយ,
ការដែលអ្នកជាប់ចោទត្រូវ ឬមិនត្រូវនេះ មិនជាប្រមាណក្នុងសិក្ខាបទ
នេះ ។

ក្នុងបទថា អធិដ្ឋំ ជាដើមនោះ ដែលឈ្មោះថា មិនបានឃើញ
គឺ មិនបានឃើញដោយចក្ខុប្រសាទ ឬដោយទិព្វចក្ខុរបស់ខ្លួន ។ ឈ្មោះ
ថា មិនបានឮ គឺ មិនបានឮអ្នកណាមួយ គេនិយាយគ្នាយ៉ាងនោះ ។
ដែលឈ្មោះថា មិនបានរន្លឺស គឺ មិនបានរន្លឺសដោយចិត្ត ។

ដែលឈ្មោះថា បានឃើញ គឺ ខ្លួនឯង ឬអ្នកដទៃបានឃើញ
ដោយចក្ខុប្រសាទ ឬដោយទិព្វចក្ខុ ។ ដែលឈ្មោះថា បានឮ គឺ បានឮ
មកដូចយ៉ាងដែលបានឃើញនុ៎ះឯង ។

ដែលឈ្មោះថា បានរង្សៀស គឺ ខ្លួនឯង ឬអ្នកដទៃរង្សៀស ។
 ក្នុងរឿងបានឃើញជាដើម ខ្លួនឯងបានឃើញមក ទើបឈ្មោះថា បាន
 ឃើញ ។ តែលក្ខណៈទាំងអស់នេះ គឺអ្នកដទៃបានឃើញខ្លួនឯងបានឮ
 អ្នកដទៃបានឮ អ្នកដទៃបានរង្សៀស តាំងនៅក្នុងឋានដែលខ្លួនបានឮមក
 ប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏រឿងដែលរង្សៀសមាន ៣ យ៉ាង គឺ រង្សៀសដោយ
 អំណាចបានឃើញ ១ រង្សៀសដោយអំណាចបានឮ ១ រង្សៀសដោយ
 អំណាចបានជ្រាប ១ ។ ក្នុងរឿងរង្សៀស ៣ យ៉ាងនោះ ដែលឈ្មោះថា
 រង្សៀសដោយអំណាចបានឃើញ គឺ ភិក្ខុមួយរូបចូលទៅកាន់គុម្ពឈើ
 មួយជិតស្រុក ដោយការបន្ទោបង់ឧចារៈនិងបស្សៈ, ស្រីសូម្បីអ្នកណា
 មួយ ក៏ចូលទៅកាន់គុម្ពឈើនោះ ដោយករណីយកិច្ចយ៉ាងណាមួយដូច
 គ្នា ហើយត្រឡប់ទៅ, ទាំងភិក្ខុក៏មិនបានឃើញមនុស្សស្រី ទាំងមនុស្ស
 ស្រីក៏មិនបានឃើញភិក្ខុ, ទាំងពីរនាក់ក៏ចៀសទៅតាមពេញចិត្ត មិនបាន
 ឃើញគ្នាឡើយ, ភិក្ខុមួយរូបទៀត កំណត់ចំណាំយកអាការដែលអ្នកទាំង
 ពីរ ចេញទៅពីគុម្ពឈើនោះ ទើបរង្សៀសថា ជនទាំងនេះធ្វើកម្មហើយ
 ឬនឹងធ្វើពិតប្រាកដនេះ ឈ្មោះថា រង្សៀសដោយអំណាចបានឃើញ ។

ដែលឈ្មោះថា រង្សៀសដោយអំណាចបានឮ គឺ អ្នកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ បានឮពាក្យបដិសណ្ឋារៈបែបនោះរបស់ភិក្ខុជាមួយ នឹងមាតុ
 ត្រាម ក្នុងឱកាសដែលនឹងត ឬកំបាំង អ្នកដទៃសូម្បីមាននៅក្នុងទីជិត ក៏

មិនជ្រាបថា មាន ឬមិនមាន, គេរន្សៀសថា ជនទាំងនេះធ្វើកម្មហើយ ឬ ថា នឹងធ្វើពិតប្រាកដ នេះឈ្មោះថា រន្សៀសដោយអំណាចបានឮ ។

ដែលឈ្មោះថា រន្សៀសដោយអំណាចបានជ្រាប គឺ នៅពេល យប់ ពួកអ្នកលេងជាច្រើន កាន់យកផ្កាឈើ គ្រឿងក្រអូប សាច់ និង សុរាជាដើម ហើយ ទៅកាន់វិហារជាយងៃនម្បយកនៃន ព្រមទាំងស្រី ទាំងឡាយ នាំគ្នាលេងតាមសប្បាយក្នុងមណ្ឌបឬក្នុងសាលាឆាន់ជាដើម ចោលផ្កាឈើជាដើមឱ្យខ្ចាត់ខ្ចាយ ហើយនាំគ្នាទៅ, ក្នុងថ្ងៃស្អែក ពួកភិក្ខុ ឃើញអាការប្លែកនោះហើយនាំគ្នាស៊ីបរកមើលថា “នេះជាកម្មរបស់អ្នក ណា ?” ក៏ក្នុងបណ្តាភិក្ខុទាំងនោះ ភិក្ខុរូបខ្លះ ក្រោកឡើងពីព្រឹកព្រលឹម បដិបត្តិមណ្ឌប ឬសាលាឆាន់ដោយប្រាថ្នាវត្តជាធំ ចាំបាច់ត្រូវចាប់ពាល់ផ្កា ឈើជាដើម, រូបខ្លះត្រូវធ្វើការបូជាដោយផ្កាឈើជាដើម ដែលខ្លួននាំមក ពីត្រកូលឧបដ្ឋាក, រូបខ្លះត្រូវផឹកថ្នាំត្រាំ ឈ្មោះថា អវិជ្ជៈ ដើម្បីជា ភេសជ្ជៈ ។ គ្រានោះ ពួកភិក្ខុទាំងនោះជាអ្នកសង្កេតរកមើលថា កម្មនេះ របស់អ្នកណា ? ទើបជុំក្នុងដៃនិងក្នុងមាត់ ហើយរន្សៀសភិក្ខុទាំងនោះ, នេះឈ្មោះថា រន្សៀសដោយអំណាចបានជ្រាប ។

ក្នុងរឿងបានឃើញជាដើមនោះ រឿងដែលបានឃើញ មានមូលក៏ មាន មិនមានមូលក៏មាន, រឿងបានឃើញនុះឯង មានមូលដោយអំណាច នៃសញ្ញាក៏មាន មិនមានមូលដោយអំណាចនៃសញ្ញាក៏មាន ។ សូម្បីក្នុង

រឿងបានឮ ក៏ន័យនេះ ។ តែក្នុងរឿងដែលរង្ស៊ីស, រឿងដែលរង្ស៊ីស
ដោយអំណាចបានឃើញ មានមូលក៏មាន, មិនមានមូលក៏មាន, រឿង
ដែលរង្ស៊ីសដោយអំណាចបានឃើញនុ៎ះឯង មានមូលដោយអំណាចនៃ
សញ្ញាក៏មាន, មិនមានមូលដោយអំណាចនៃសញ្ញាក៏មាន ។ ក្នុងរឿង
ដែលរង្ស៊ីសដោយការបានឮ និងការបានជ្រាបក៏ន័យនេះ ។

ក្នុងពាក្យថា មានមូលជាដើមនោះ រឿងបានឃើញដែលឈ្មោះថា
មានមូល គឺ គេបានឃើញភិក្ខុត្រូវបារាជិកពិត ។ ហើយពោលថា ខ្ញុំព្រះ
ករុណាឃើញ ។ ដែលឈ្មោះថា មិនមានមូល គឺ គេឃើញភិក្ខុចេញ
មកពីឱកាសកំបាំង តែមិនឃើញការប្រព្រឹត្តិល្មើស ពោលថា ខ្ញុំព្រះ
ករុណាឃើញ ។ រឿងដែលឃើញនុ៎ះឯង ឈ្មោះថា មានមូលដោយ
អំណាចនៃសញ្ញា គឺគេត្រឹមតែបានឃើញប៉ុណ្ណោះ ជាអ្នកមានការសម្គាល់
ថា បានឃើញ ហើយចោទ ។ ដែលឈ្មោះថា មិនមានមូលដោយ
អំណាចនៃសញ្ញា គឺ ក្នុងកាលខាងដើម គេឃើញការប្រព្រឹត្តិល្មើស
ដោយបារាជិក ខាងក្រោយត្រឡប់កើតមានការសម្គាល់ថា មិនបាន
ឃើញ ។ អ្នកនោះធ្វើឱ្យមិនមានមូលដោយសញ្ញា ហើយចោទថា ខ្ញុំព្រះ
ករុណាឃើញ ។ សូម្បីរឿងដែលរង្ស៊ីសដោយអំណាចនៃការបានឮ
និងបានជ្រាប ក៏គប្បីជ្រាបដោយពិស្តារតាមន័យនេះឯង ។ ក៏ក្នុង
សិក្ខាបទនេះ កាលភិក្ខុចោទភិក្ខុដែលខ្លួនឃើញ សូម្បីដោយអាការគ្រប់

យ៉ាងដោយបារាជិកដែលមានមូល ឬ មានមូលដោយអំណាចនៃសញ្ញា
មិនត្រូវអាបត្តិ ។ ត្រូវអាបត្តិតែចំពោះភិក្ខុដែលចោទដោយបារាជិកដែល
មិនមានមូល ឬមិនមានមូលដោយអំណាចនៃសញ្ញា ។

បទថា អនុទ្ទិសេយ្យ : ចោទ បានដល់ គប្បីកម្ចាត់ គឺ គប្បី
ចោទ គម្រាម គ្របសង្កត់ ។ ក៏ព្រោះភិក្ខុចោទដោយខ្លួនឯងក្តី ប្រើឱ្យ
អ្នកដទៃចោទក្តី ឈ្មោះថា រមែងធ្វើការកម្ចាត់ទាំងអស់ ; ដូច្នេះ ក្នុងបទ
ភាជនៈព្រះឧបាលី ទើបពោលថា “ចោទខ្លួនឯងក្តី ឱ្យអ្នកដទៃចោទក្តី” ។

ក្នុងពីរបទថា ចោទេតិ វា ចោទាបេតិ វា នោះ បទថា
ចោទេតិ : ចោទខ្លួនឯង មានសេចក្តីថា ភិក្ខុចោទ(ភិក្ខុដទៃ)ដោយខ្លួន
ឯង ដោយពាក្យជាដើមថា “លោកត្រូវអាបត្តិបារាជិក” ដូច្នេះ ជា
សង្ឃទិសេសដល់ភិក្ខុនោះ គ្រប់ ៗ ពាក្យនិយាយ ។

បទថា ចោទាបេតិ : ឱ្យអ្នកដទៃចោទ មានសេចក្តីថា បង្គាប់
ភិក្ខុដទៃអ្នកឈរជិតខ្លួន, ភិក្ខុដែលទទួលបង្គាប់នោះ ចោទភិក្ខុនោះ តាម
ពាក្យរបស់ភិក្ខុដែលបង្គាប់នោះ, ជាសង្ឃទិសេសដល់ភិក្ខុដែលបង្គាប់
ឱ្យចោទគ្រប់ ៗ ពាក្យនិយាយដូចគ្នា ។ ឯភិក្ខុដែលទទួលបង្គាប់នោះ
ចោទថា “រឿងដែលខ្ញុំព្រះករុណាបានឃើញ បានឮមក មាន” ដូច្នេះ ក៏
ជាសង្ឃទិសេសដល់ភិក្ខុទាំងពីររូបគ្រប់ ៗ ពាក្យនិយាយដូចគ្នា ។

អធិប្បាយលក្ខណៈនៃការចោទផ្សេងៗ

[២៥០] ក៏ដើម្បីសេចក្តីឆ្លាតក្នុងប្រភេទនៃការចោទ ក្នុងសិក្ខាបទនេះ បណ្ឌិតគប្បីជាបច្ចុក្កៈជាដើមថា “វត្ថុតែម្យ៉ាង និងអ្នកចោទក៏ម្នាក់” ជាមុនសិន ។ បណ្ឌិតបច្ចុក្កៈទាំងនោះ ភិក្ខុមួយរូបចោទភិក្ខុមួយរូបដោយវត្ថុតែមួយ ។ ការចោទនេះ មានវត្ថុតែមួយ អ្នកចោទក៏តែម្នាក់ ។ ភិក្ខុមានចំនួនច្រើនជាមួយគ្នា ចោទភិក្ខុមួយរូបដោយវត្ថុតែមួយ ដូចពួកភិក្ខុឆ្ងល់គ្នា ៥០០ រូប មានភិក្ខុមេត្តិយៈ និងភិក្ខុក្នុងជកៈជាប្រធាន ចោទព្រះទ្វេមល្លបុត្រ ដូច្នោះ, ការចោទនេះ មានវត្ថុតែមួយ មានអ្នកចោទផ្សេងគ្នា ។ ភិក្ខុមួយរូប ចោទភិក្ខុមួយរូប ដោយវត្ថុច្រើន, ចោទនេះមានវត្ថុផ្សេងៗគ្នា មានអ្នកចោទតែម្នាក់ ។ ភិក្ខុមានចំនួនច្រើនជាមួយគ្នា ការចោទភិក្ខុច្រើនរូបជាមួយគ្នា ដោយវត្ថុច្រើន, ការចោទនេះ មានវត្ថុផ្សេងគ្នា មានអ្នកចោទផ្សេងគ្នា ។

សួរថា ក៏អ្នកណា រមែងបានដើម្បីចោទ អ្នកណា រមែងមិនបាន ?

ឆ្លើយថា ភិក្ខុប្រឌុះជឿពាក្យរបស់អ្នកចោទដែលទន់ខ្សោយ រមែងមិនបានដើម្បីចោទមុន ។

ដែលឈ្មោះថា អ្នកចោទទន់ខ្សោយ គឺ កាលពួកភិក្ខុច្រើនជាមួយ

គ្នា អង្គុយប្រជុំសន្តនាគ្នា ភិក្ខុមួយរូបនិយាយដល់វត្តបារាជិក ប្រារព្ធដល់
ភិក្ខុមួយរូបមិនចំពោះ ។ ភិក្ខុដទៃបានឮពាក្យរបស់ភិក្ខុនោះ ទើបទៅ
ប្រាប់ដល់ភិក្ខុសាមីខ្លួនក្រៅនេះ ។ ភិក្ខុរូបនោះ ទើបទៅរកលោក ពោល
ថា “បានឮថា លោកនិយាយយ៉ាងនេះ ៗ ដល់ខ្ញុំព្រះករុណាឬ ?” លោក
ទើបឆ្លើយថា “ខ្ញុំព្រះករុណា មិនដឹងហេតុជាយ៉ាងហ្នឹង, តែក្នុងខណៈ
ដែលនិយាយ មានពាក្យដែលខ្ញុំព្រះករុណានិយាយមិនចំពោះ, បើខ្ញុំព្រះ
ករុណាដឹងថា ពាក្យនិយាយនេះ នឹងកើតទុក្ខដល់លោកមានអាយុ, ខ្ញុំព្រះ
ករុណា នឹងមិនគប្បីនិយាយពាក្យសូម្បីប៉ុណ្ណោះឡើយ” ។ នេះឈ្មោះថា
អ្នកចោទទន់ខ្សោយ ។ អ្នកចោទរូបខ្លះកាន់យកពាក្យនិយាយសន្តនានោះ
របស់លោក មិនបានដើម្បីចោទភិក្ខុនោះ ។ តែព្រះមហាបទុមត្ថេរៈ មិន
ជឿពាក្យនេះ ពោលថា “ភិក្ខុដែលបរិបូណ៌ដោយសីល រមែងបានដើម្បី
ចោទភិក្ខុ ឬភិក្ខុនី និងភិក្ខុនីដែលមានសីលបរិបូណ៌, រមែងបានដើម្បី
ចោទចំពោះភិក្ខុនីប៉ុណ្ណោះ ដូច្នេះ ។ ចំណែកព្រះមហាសូមត្ថេរៈពោលថា
“សហធម្មិកទាំង ៥ រមែងបាន” ដូច្នេះ ។ ចំណែកព្រះគោទត្ថត្ថេរៈ
ពោលថា “អ្នកណា ៗ នឹងមិនបានដើម្បីចោទក៏ទេ” ហើយអាងសូត្រនេះ
ថា ស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុហើយទើបចោទ, ស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុនីហើយ
ទើបចោទ, ។ ល ។ ស្តាប់ពាក្យរបស់ពួកសាវកត្ថិរិយហើយ ទើប
ចោទ ។ ក្នុងវាទៈរបស់ព្រះថេរៈទាំង ៣ រូប គប្បីពិន័យតាម

បដិញ្ញាបស្ថាប័នអ្នកជាប់ចោទប៉ុណ្ណោះ ។

ក៏ធម្មតាការចោទនេះ កាលភិក្ខុសម្បុបព្វនទ្ធាត្ថី សំបុត្រក្តី ដំណឹង
ក្តី ទៅចោទ មិនទាន់ដល់ទីបំផុតទេ ។ តែកាលបុគ្គលឈរក្នុងទីជិត ៗ
ចោទដោយមេដៃ ឬដោយការបញ្ចេញវាចាប៉ុណ្ណោះ ទើបដល់ទីបំផុត ។
ពិតមែន ការពោល លាសិក្ខាបទតែម្យ៉ាង មិនដល់ទីបំផុតដោយមេដៃ ។
ចំណែកការតាមកម្លោះនេះ នឹងការអ្នកឧត្តរិមនុស្សធម្មដែលមិនមានពិត
រមែងដល់តែម្តង ។ ភិក្ខុណា កំណត់ចោទភិក្ខុមួយរូប ក្នុងស្ថានដែល
ភិក្ខុពីររូបឈរជាមួយគ្នា, បើរូបដែលគេកំណត់ចោទនោះដឹងខ្លួន, ការ
ចោទនោះ រមែងដល់ទីបំផុត, មួយរូបទៀត ដឹងមិនទាន់ដល់ទីបំផុត ។
អ្នកចោទសំដៅចោទទាំងពីររូប, មួយរូបដឹង ឬថា ដឹងទាំងពីររូបក៏ដោយ
រមែងដល់ទីបំផុត ។ ក្នុងអ្នកចោទច្រើនរូបជាមួយគ្នា ក៏ន័យនេះ ។ ជា
ធម្មតាថា នឹងដឹងបានក្នុងវេលានោះភ្លាម ធ្វើបានលំបាក ។ តែកាលគិត
នឹកដល់សេចក្តីដឹងតាមប្រក្រតី^១ ទើបដឹង ក៏ចាត់ថា ជាការដឹងបានដូច
គ្នា ។ បើដឹងបានជាខាងក្រោយ មិនទាន់ដល់ទីបំផុត ។ ពិតមែន
សិក្ខាបទទាំងនេះ គឺ ការលាសិក្ខា អក្ខតារោចនសិក្ខាបទ ទុដ្ឋលវាចា
សិក្ខាបទ អត្តកាមសិក្ខាបទ ទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទនិងភូតារោចនសិក្ខាបទ
ទាំងអស់មានសេចក្តីកំណត់ តែម្យ៉ាងដូចគ្នាទាំងអស់នោះឯង ។

អត្ថាធិប្បាយការចោទ ២ និង ៤ យ៉ាងជាដើម

ក៏ការចោទទាំង ២ នេះ ដោយអំណាចកាយនិងវាចាយ៉ាងនេះ នៅចែកជា ៣ យ៉ាងបានទៀត គឺ ចោទតាមដែលបានឃើញ ចោទតាម ដែលបានឮ ចោទតាមដែលរង្គៀស ។

នៅមានការចោទ៤ យ៉ាងទៀត គឺ ចោទដោយសីលវិបត្តិ១ ចោទ ដោយអាចារវិបត្តិ១ ចោទដោយទិដ្ឋិវិបត្តិ១ ចោទដោយអាជីវិបត្តិ១ ។ បណ្តាការចោទ ៤ យ៉ាងនោះ ការចោទ ដោយសីលវិបត្តិ គប្បី ជ្រាបដោយ១ វិមត្តិនោះនឹងដឹក. សមយេនាតិ បកតិយា ជាននកូណេ, ប្រែថា ពាក្យថា សម័យ គឺ ក្នុងខណៈដឹងបានតាមប្រក្រតី ។

អំណាចកងនៃអាបត្តិធូន ២ កង ។ ចោទដោយអាចារវិបត្តិ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃកងអាបត្តិដ៏សេស ។ ចោទដោយទិដ្ឋិវិបត្តិ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ និងអនុគ្គាហិកទិដ្ឋិ ។ ចោទដោយ អាជីវិបត្តិ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃសិក្ខាបទ ៦ ដែលទ្រង់បញ្ញត្តិ ព្រោះអាជីវៈជាហេតុ ។

ការចោទនៅមាន ៤ យ៉ាងទៀត គឺ ចោទបញ្ជាក់វត្ថុ១ ចោទ បញ្ជាក់អាបត្តិ១ ការហាមសំវាស១ ការហាមសាមីចិកម្ម១ ។ បណ្តាការ ចោទ ៤ យ៉ាងនោះ ចោទដែលប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនេះថា “លោកសេព

មេប៉ុនធម្ម, លោកល្អចទ្រព្យ, លោកសម្លាប់មនុស្ស, លោកអ្នតគុណ
 វិសេសដែលមិនជាពិត” ឈ្មោះថា ចោទបញ្ជាក់វត្ថុ ។ ចោទដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅដោយន័យមានជាដើមយ៉ាងនេះថា “លោកត្រូវមេប៉ុនធម្ម
 បារាជិកបត្តិ” ឈ្មោះថា ចោទបញ្ជាក់អាបត្តិ ។ ចោទដែលប្រព្រឹត្តទៅ
 យ៉ាងនេះថា “ឧបោសថក្តី បវារណាក្តី សង្ឃកម្មក្តី រួមនឹងលោកមិន
 មាន” ឈ្មោះថា ការហាមសំវាស ។ តែដោយអាការត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ
 ការចោទមិនទាន់ដល់ទីបំផុត ។ កាលនិយាយជាប់តដោយពាក្យជាដើម
 ថា “លោកមិនជាសមណៈ មិនមែនពួកសក្យបុត្រ” ទើបដល់ទីបំផុត ។
 ការមិនធ្វើកម្មមានការក្រាបថ្វាយបង្គំ ក្រោកទទួល ផ្គងអញ្ជើ ទិវបក
 ផ្គិតជាដើម ឈ្មោះថា ការហាមសាមីចិកម្ម ។

ការមិនធ្វើសាមីចិកម្មនោះ គប្បីជ្រាបក្នុងវេលាដែលភិក្ខុកំពុងធ្វើ
 ការក្រាបថ្វាយបង្គំជាដើមតាមលំដាប់ មិនធ្វើដល់ភិក្ខុមួយរូប ធ្វើដល់ភិក្ខុ
 ៨សេស ។ ក៏ដោយអាការត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ ឈ្មោះថា ចោទ ។ ចំណែក
 អាបត្តិមិនទាន់ដល់ទីបំផុត ។ តែកាលត្រូវសួរថា “ហេតុដូចម្តេច លោក
 ទើបមិនធ្វើការក្រាបថ្វាយបង្គំជាដើមដល់យើងហ្ន៎ ?” ហើយនិយាយជាប់
 ត ដោយពាក្យជាដើមថា “លោកមិនមែនសមណៈ លោកមិនមែនពួក
 សក្យបុត្រនោះឡើយ” អាបត្តិទើបដល់ទីបំផុត ។ ក៏ភិក្ខុប្រាប់វត្ថុដែលខ្លួនត្រូវ
 ការដោយបបរនិងបាយជាដើម, ដោយពាក្យត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ មិនទាន់

ចាត់ជាការចោទ ។ ក្នុងបាតិមោក្ខដបនក្ខន្ធកៈ ព្រះឧបាលីថេរៈពោលការចោទទុកដល់ ១១០ យ៉ាងទៀត គឺ ការចោទដែលមិនប្រកបដោយធម៌ ៥៥ ដែលប្រកបដោយធម៌ ៥៥ យ៉ាងនេះ គឺ ចាប់ផ្តើមតាំងពីព្រះតម្រាស់ដែលត្រាស់ថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការបញ្ឈប់បាដិមោក្ខ មិនប្រកបដោយធម៌^១, ប្រកបដោយធម៌^១ ។ ល ។ ការបញ្ឈប់បាដិមោក្ខ មិនប្រកបដោយធម៌ ១០ យ៉ាង ប្រកបដោយធម៌ ១០ យ៉ាង”^១ ។ ការចោទទាំងនោះ ជា ៣៣០ គឺ របស់ភិក្ខុដែលចោទដោយការបានឃើញខ្លួនឯង ១១០, របស់ភិក្ខុដែលចោទដោយការបានឮ ១១០, របស់ភិក្ខុដែលចោទដោយសេចក្តីរន្សៀស ១១០ ។ ការចោទទាំងនោះ យក ៣គុណ គឺ សម្រាប់ភិក្ខុដែលចោទដោយកាយ(៣៣០), អ្នកចោទដោយវាចា(៣៣០), អ្នកចោទដោយកាយនិងវាចា(៣៣០), ទើបរួមជា ៩៩០ ។ ការចោទទាំង ៩៩០ នោះ របស់ភិក្ខុដែលចោទដោយខ្លួនឯងក្តីប្រើឱ្យអ្នកដទៃចោទក្តី មានចំនួនប៉ុណ្ណោះដូចគ្នា ; ព្រោះដូច្នោះ ទើបជាការចោទ ១,៩៨០ យ៉ាង ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបទៀតថា ការចោទមានច្រើនពាន់ ដោយអំណាចការចោទដែលមានមូលនិងមិនមានមូល ក្នុងការផ្សេងនៃមូលមានរឿងដែលបានឃើញជាដើម ។

១. វិន. ចុល្ល. បាតិមោក្ខដបនក្ខន្ធកៈ. ១១. ១៣២/២១៩ ។

អធិប្បាយអ្នកចោទ និងអ្នកជាប់ចោទតាមន័យអដ្ឋកថា

មួយទៀត ព្រះអដ្ឋកថាចារ្យតាំងនៅក្នុងឋានៈនេះហើយ នាំយក សូត្រជាច្រើន ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហើយ ក្នុងឧបាល័យពួកជា ដើម យ៉ាងនេះថា “ម្ចាស់ឧបាល័យ បើភិក្ខុមានសេចក្តីប៉ិនប៉ងនឹងកាន់យក នូវអត្តាទាន(អធិករណ៍) ត្រូវកាន់យកនូវអត្តាទាន ដែលប្រកបដោយ អង្គ ៥”^១ និងថា “ម្ចាស់ឧបាល័យ ភិក្ខុអ្នកចោទមានប្រាជ្ញានឹងចោទភិក្ខុដទៃ លុះតែតាំងធម៌ ៥ ប្រការក្នុងខ្លួនឯង ទើបគួរចោទភិក្ខុដទៃបាន”^២ ដូច្នេះ ហើយពោលលក្ខណៈអធិករណ៍ ទំនៀមរបស់អ្នកចោទ ទំនៀមរបស់អ្នក ជាប់ចោទ កិច្ចដែលសង្ឃត្រូវធ្វើ និងទំនៀមរបស់ភិក្ខុអ្នកពោល (អ្នក ជេញដោលសួរ) ទាំងអស់ ដោយពិស្តារទុកក្នុងអដ្ឋកថា ។ ខ្ញុំព្រះ ករុណានឹងពណ៌នាលក្ខណៈអធិករណ៍ជាដើមនោះ ក្នុងទីតាមដែលមក ហើយនុ៎ះឯង ។

ក៏កាលរឿងត្រូវនាំចូលកណ្តាលជំនុំសង្ឃហើយ ដោយអំណាចនៃ ការចោទណាមួយ បណ្តាការចោទដែលមានប្រភេទ ដូចពោលហើយនេះ សង្ឃគប្បីសួរអ្នកចោទ និងអ្នកជាប់ចោទថា “ពួកលោកពេញចិត្តដោយ ការវិនិច្ឆ័យរបស់ពួកយើងឬ ?” បើអ្នកចោទនិងអ្នកជាប់ចោទពោលថា

១.២. វិន. ចុល្ល.បាតិមោក្ខដ្ឋបនក្ខន្ធកៈ. ១១. ១៦៣/២៤២, ១៦៨/២៤៩ ។

“ពួកខ្ញុំព្រះករុណាពេញចិត្ត” សង្ឃគប្បីទទួលអធិករណ៍នោះ ។ តែបើ ទាំងពីរចំណែកពោលថា “សូមពួកលោកវិនិច្ឆ័យសិនចុះ លោកម្ចាស់ បើការវិនិច្ឆ័យនោះគួរដល់ពួកខ្ញុំព្រះករុណា, ពួកខ្ញុំព្រះករុណាព្រមទទួល”, គប្បីពោលពាក្យមានជាដើមថា “ពួកលោកចូរថ្វាយបង្គំព្រះចេតិយសិន” ហើយគប្បីវិសជ្ជនាធ្វើព្រះសូត្រឱ្យវែង ។ បើពួកលោកនឿយហត់រហូត ដល់អស់រាត្រីយូរ ជាអ្នកមានបរិស័ទចៀសចេញទៅដាច់បក្ខពួក ទើប សូមអង្វរថ្មី, ព្រះវិន័យធរគប្បីហាមឃាត់ ៣ ដង ហើយគប្បីវិនិច្ឆ័យ អធិករណ៍របស់ពួកលោក ក្នុងវេលាពួកលោកអស់មានៈ(សេចក្តីក្រអឺត ក្រទម) ។ និងពួកភិក្ខុដែលសង្ឃសន្មតកាលនឹងវិនិច្ឆ័យ បើមានបរិស័ទ ច្រើនដោយពួកអលជ្ជី, គប្បីវិនិច្ឆ័យអធិករណ៍នោះ ដោយឧត្តហិកាញត្តិ, បើបរិស័ទច្រើនដោយពួកជនពាល, គប្បីពោលថា ពួកលោកចូរស្វែងរក ព្រះវិន័យធរ ដែលពេញចិត្តរបស់ពួកលោក ។ ចុះ ឱ្យស្វែងរកព្រះវិន័យ ធរដោយខ្លួនឯង ហើយគប្បីរម្ងាប់អធិករណ៍នោះ ដោយធម៌ ដោយ វិន័យ ដោយសត្តសាសនៈ ដែលជាគ្រឿងរម្ងាប់អធិករណ៍នោះ ។

ក៏ក្នុងធម្មវិន័យនិងសត្តសាសនៈនោះ រឿងដែលពិត ឈ្មោះថា ធម៌ ។ ការចោទនិងការឱ្យរលឹក ឈ្មោះថា វិន័យ ។ ញាតិសម្បត្តិ និង អនុស្សាវនាសម្បត្តិឈ្មោះថា សត្តសាសនៈ ។ ព្រោះដូច្នេះ កាលអ្នក ចោទលើករឿងឡើង ព្រះវិន័យធរគប្បីសួរអ្នកជាប់ចោទថា រឿងនេះ

ពិត ឬមិនពិត ? ព្រះវិន័យធរ ដេញដោលសួររឿងយ៉ាងនេះហើយ ចោទដោយរឿងដែលពិត ឱ្យអ្នកជាប់ចោទលើកហើយ គប្បីរម្ងាប់ អធិករណ៍នោះដោយញាតិសម្បត្តិ និងអនុស្សាវនាសម្បត្តិ ។

បើថា ក្នុងអ្នកចោទ និងអ្នកជាប់ចោទនោះ អ្នកចោទជាអលជ្ជី ចោទអ្នកជាប់ចោទជាលជ្ជី និងអ្នកចោទអលជ្ជីនោះ ជាបុគ្គលពាល មិន ឆ្លាត, ព្រះវិន័យធរមិនគប្បីឱ្យការសាកសួរដល់លោក ។ តែគប្បីពោល យ៉ាងនេះ លោកចោទភិក្ខុនោះ ព្រោះរឿងអ្វី ? ពិតមែន អ្នកចោទនោះ នឹងពោលថា “លោកដ៏ចម្រើន ដែលឈ្មោះថា “លោកចោទភិក្ខុនោះ ព្រោះរឿងអ្វី” នេះ តើដូចម្តេច ?” គប្បីបញ្ជូនលោកចេញទៅដោយ ពាក្យថា លោកមិនស្គាល់សូម្បីត្រឹមតែពាក្យថា “លោកចោទភិក្ខុនោះ ព្រោះរឿងអ្វី”, លោកជាមនុស្សល្ងង់បែបនេះ មិនគួរចោទអ្នកដទៃទេ ។ ព្រះវិន័យធរមិនគប្បីឱ្យការសាកសួរដល់លោក ។ តែបើអ្នកចោទអលជ្ជី នោះ ជាបណ្ឌិតឈ្នាសវៃ អាចនឹងគ្របសង្កត់ឱ្យសម្រេចបាន ដោយរឿង ដែលបានឃើញ ឬដោយរឿងដែលបានឮ, គប្បីឱ្យការសាកសួរដល់អ្នក ចោទនោះ ហើយធ្វើកម្មតាមបដិញ្ញាបស័ក្តិអ្នកជាប់ចោទជាលជ្ជីនុ៎ះឯង ។ បើលជ្ជីចោទអលជ្ជី, និងលជ្ជីនោះជាមនុស្សល្ងង់ មិនឈ្នាសវៃ មិនអាច នឹងឱ្យពាក្យឆ្លើយ តបដល់ពាក្យសាកសួរបាន, ព្រះវិន័យធរគប្បីឱ្យន័យ ដល់លោកថា “លោកចោទភិក្ខុនោះ ព្រោះរឿងអ្វី ? ព្រោះរឿងនៃសីល

វិបត្តិ ឬព្រោះរឿងនៃវិបត្តិណាមួយ ក្នុងបណ្តាអាចារិបត្តិ”ជាដើម ។

សួរថា ក៏ព្រោះហេតុអ្វី ទើបគួរឱ្យន័យយ៉ាងនេះដល់លង្ហិននេះ ប៉ុណ្ណោះ មិនគួរឱ្យដល់អលង្ហិនក្រៅនេះឬ ? ការលំអៀង ព្រោះអគតិ មិនសមគួរដល់ពួកព្រះវិន័យធរ មិនមែនឬ ?

ឆ្លើយថា ការលំអៀងព្រោះអគតិ មិនសមគួរឡើយ ។ តែការ ឱ្យន័យនេះ មិនចាត់ជាការលំអៀងព្រោះអគតិ ។ ការនេះ ឈ្មោះថា ជា ការអនុគ្រោះធម៌ ។ ពិតណាស់ សិក្ខាបទព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តទុក ដើម្បីត្រូវការសង្កត់សង្កិនពួកអលង្ហិន និងដើម្បីត្រូវការលើកតម្កើងពួក លង្ហិន ។

ក្នុងលង្ហិននិងអលង្ហិនទាំងនោះ អលង្ហិនបានន័យហើយ នឹងសង្កត់ សង្កិនចេញទៅ ។ ចំណែកលង្ហិនបានន័យហើយ នឹងពោលអះអាងក្នុង រឿងដែលបានឃើញ ដោយសេចក្តីបន្តជាប់គ្នានឹងរឿងដែលបានឃើញ ក្នុងរឿងដែលបានឮ ដោយសេចក្តីបន្តជាប់គ្នានឹងរឿងដែលបានឮ ។ ព្រោះដូច្នេះ ការអនុគ្រោះធម៌ ទើបសមគួរដល់លង្ហិននោះ ។ ក៏បើថា លង្ហិននោះជាបណ្ឌិតឈ្លាសវៃ អះអាងនិយាយ, តែអលង្ហិនមិនឱ្យបដិញ្ញា ដោយបដិសេធថា សូម្បីរឿងនេះក៏មិនមាន, រឿងនោះក៏មិនមាន ។ គប្បីពិន័យតាមបដិញ្ញារបស់អលង្ហិនដូចគ្នា ។

រឿងធ្វើតាមបដិញ្ញារបស់អ្នកជាប់ចោទលង្ហិន និងអលង្ហិន

ក៏ដងើម្បីសម្តែងសេចក្តីនោះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបរឿងដូចតទៅ
នេះ ៖

បានឮថា ព្រះថេរៈចូឡាភ័យ អ្នកទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដក សម្តែង
វិន័យដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ខាងក្រោមលោហៈប្រាសាទ ផ្អាកក្នុងវេលា
ល្ងាច ។ ក្នុងវេលាព្រះថេរៈនោះផ្អាក ភិក្ខុ ២ រូប ដែលមានទំនាស់គ្នា
ក្នុងរឿងក្តី បានញ៉ាំងពាក្យឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ មួយរូបមិនឱ្យបដិញ្ញាដោយ
បដិសេធថា សូម្បីរឿងនេះក៏មិនមាន, រឿងនោះក៏មិនមាន ។ គ្រានោះ
កាលបឋមយាមនៅសល់តិច ព្រះថេរៈកើតគំនិតថា មិនបរិសុទ្ធក្នុង
បុគ្គលនោះថា “អ្នកនេះ អះអាងនិយាយ, តែអ្នកនេះមិនឱ្យបដិញ្ញា និង
រឿងនាំមកជាឧទាហរណ៍មានច្រើន, កម្មនេះ នឹងជារបស់ដែលបុគ្គល
នោះ ធ្វើហើយពិតប្រាកដ” ។ គ្រានោះ ព្រះថេរៈបានឱ្យសញ្ញាត្រង់ដែន
ក្បឿងជូតជើង ដោយដង្ហែតហើយពោលថា “អ្នកមានអាយុ យើងមិន
សមគួរនឹងវិនិច្ឆ័យ, លោកចូរឱ្យអ្នកដទៃវិនិច្ឆ័យចុះ” ។ ពួកភិក្ខុសួរថា
“តើព្រោះហេតុអ្វី លោកម្ចាស់ ?” ព្រះថេរៈបានប្រាប់សេចក្តីនោះ ។
សេចក្តីក្តៅក្រហាយកើតឡើង ក្នុងកាយរបស់បុគ្គលអ្នកជាប់ចោទ ។
គ្រានោះ អ្នកជាប់ចោទថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈ ហើយពោលថា “ធម្មតាព្រះ

វិន័យធរអ្នកសមរម្យដើម្បីវិនិច្ឆ័យ គួរជាអ្នកដូចលោកម្ចាស់នុ៎ះឯង និង
អ្នកចោទក៏គួរដូចជាលោកម្ចាស់នេះឯង” ហើយស្លៀកសំពត់សពោលថា
“ខ្ញុំព្រះករុណា បានធ្វើឱ្យលោកម្ចាស់លំបាកយូរមកហើយ” សូម
ឧទាហរណ៍ព្រះថេរៈហើយចៀសចេញទៅ ។ អលជ្ជិភិក្ខុត្រូវលជ្ជិភិក្ខុចោទ
យ៉ាងនេះ កាលរឿងសូម្បីជាច្រើនកើតឡើងហើយ ក៏មិនឱ្យបដិញ្ញា ។
អលជ្ជិភិក្ខុនោះ ព្រះវិន័យធរមិនគួរពោលឡើយថា “ជាអ្នកបរិសុទ្ធ”
ទាំងមិនគួរពោលថា “ជាអ្នកមិនបរិសុទ្ធ” ។ បុគ្គលនេះ ឈ្មោះថា
ស្លាប់ទាំងរស់ ឈ្មោះថា ស្អុយទាំងស្រស់ ។ ក៏បើថា រឿងសូម្បីដទៃ
ដូច្នោះ កើតឡើងដល់គេ, ព្រះវិន័យធរមិនត្រូវវិនិច្ឆ័យ ។ គេនឹងត្រូវ
វិនាសទៅយ៉ាងនោះឯង ។

មួយទៀត បើអលជ្ជិភិក្ខុចោទអលជ្ជិភិក្ខុផងគ្នា, ព្រះវិន័យធរគួរ
និយាយណែនាំអ្នកចោទនោះថា “នែអ្នកមានអាយុអ្នកនេះមិន អាចមាន
អ្នកណា ៗ ពោលប្រាប់អ្វី តាមពាក្យរបស់អ្នកមានអាយុបាន”, ពោល
យ៉ាងនោះដូចគ្នា ចំពោះខាងអ្នកជាប់ចោទក្រៅនេះ ហើយបញ្ជូនទៅដោយ
ពាក្យថា “ពួកលោកទាំងពីរចូរសម្តែងបរិភោគរួមគ្នាចុះ”, មិនគប្បីធ្វើការ
វិនិច្ឆ័យដល់អលជ្ជិទាំងពីរនោះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សីល, តែដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់បាត្រនិងចីវរ និងបរិវេណជាដើម បានសាក្សីសមគួរ
ហើយ ទើបគួរធ្វើ ។

បើលជ្ជីភិក្ខុ ចោទលជ្ជីភិក្ខុផងគ្នា និងការវិវាទរបស់ពួកលោកមាន ត្រឹមតែរឿងបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ, ព្រះវិន័យធរគប្បីឱ្យសម្រុះសម្រួលគ្នា ឱ្យសម្តែងទោសកន្លងល្មើស ហើយបញ្ជូនទៅដោយពាក្យថា ពួកលោក ចូរកុំធ្វើយ៉ាងនេះ ។ ក៏បើក្នុងអ្នកចោទនិងអ្នកជាប់ចោទនោះ អ្នកជាប់ ចោទនិយាយភ្លាំងភ្លាត់ខុសទៅ, តាំងពីដើម អ្នកជាប់ចោទមិនទាន់ឈ្មោះ ថា ជាអលជ្ជី ។ និងអ្នកជាប់ចោទនោះ មិនឱ្យបដិញ្ញាដើម្បីត្រូវការរក្សា បក្ខពួកនោះ ភិក្ខុច្រើនពួកក្រោកឡើងពោលថា “ពួកយើងមិនជឿ ពួក យើងមិនជឿ” អ្នកជាប់ចោទនោះ នឹងជាអ្នកបរិសុទ្ធតែម្តង ឬ ពីរដង តាមបដិញ្ញារបស់ពួកច្រើននោះចុះ ។ តែបើលោកមិនតាំងនៅក្នុងឋាន (ជាលជ្ជី) ចាប់ផ្តើមតាំងពីវេលានិយាយខុសទៅ ។ គប្បីឱ្យការវិនិច្ឆ័យ^១ ។

អង្គរបស់អ្នកចោទ និងអ្នកជាប់ចោទ

កាលរឿងត្រូវនាំមកស្នើសុំមកក្នុងទីប្រជុំសង្ឃ ដោយអំណាចនៃ ការចោទយ៉ាងណាមួយដូច្នេះ ព្រះវិន័យធរជ្រាបការបដិបត្តិក្នុងអ្នកជាប់ ចោទ និងអ្នកចោទហើយ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដោយអំណាចនៃខាងដើម

១. សារត្ថទីបទី មាន ន បដិសេធ ជា វិនិច្ឆ័យោ ន ទាតព្វេតិ អលជ្ជិភាវាបន្តត្តា ទាតព្វោ : ពាក្យថា មិនគប្បីឱ្យវិនិច្ឆ័យ គឺមិនគប្បីឱ្យវិនិច្ឆ័យ ព្រោះដល់ភាពជាអលជ្ជី ។

កណ្តាល និងទីបំផុតជាដើម ដើម្បីស្គាល់សម្បត្តិ និងវិបត្តិនៃការចោទ
នោះឯង ។ គឺ យ៉ាងណា ? គឺ ការចោទមានអ្វីជាខាងដើម មានអ្វីជា
កណ្តាល មានអ្វីជាទីបំផុត ?

ការសូមឱកាសថា “ខ្ញុំព្រះករុណាប្រាថ្នា នឹងពោលចំពោះលោក,
សូមលោកដ៏មានអាយុ ធ្វើឱកាសឱ្យដល់ខ្ញុំព្រះករុណា” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា
ខាងដើមនៃការចោទ ។

ការចោទហើយឱ្យអ្នកជាប់ចោទ រលឹកតាមវត្ថុដែលលើកឡើង
បរិយាយប្តឹងហើយវិនិច្ឆ័យ ឈ្មោះថា កណ្តាលនៃការចោទ ។

ការរម្ងាប់ដោយឱ្យអ្នកជាប់ចោទតាំងនៅក្នុងអាបត្តិ ឬ អនាបត្តិ
ឈ្មោះថា ទីបំផុតនៃការចោទ ។

ការចោទ មានមូលប៉ុន្មាន ? មានវត្ថុប៉ុន្មាន ? មានភូមិប៉ុន្មាន ?
ការចោទមានមូល ២ គឺ មូលមានហេតុ ១ មូលមិនមានហេតុ ១
(មូលមានមូល ១ មូលមិនមានមូល ១) ។ មានវត្ថុ ៣ គឺ បាន
ឃើញ ១ បានឮ ១ បានផ្អែម ១ ។ មានភូមិ ៥ គឺ និយាយតាម
កាល មិននិយាយដោយកាលមិនគួរ ១ និយាយតាមពិត មិននិយាយ
ដោយពាក្យមិនពិត ១ និយាយដោយពាក្យផ្អែមល្ហែម មិននិយាយដោយ
ពាក្យអាក្រក់ ១ និយាយពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍ មិននិយាយពាក្យ
ដែលមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ១ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តានិយាយ

មិនសម្បើមទោសនិយាយ ១ ។

ក៏ក្នុងការចោទនេះ បុគ្គលជាអ្នកចោទ គប្បីតាំងនៅ ក្នុងធម៌ ១៥ យ៉ាង ដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងឧបាល័យពួក៖ ដោយន័យជា ដើមថា យើងជាអ្នកមានកាយសមាចារបរិសុទ្ធឬហ្ន៎ ។ អ្នកជាប់ចោទ គប្បីតាំងនៅក្នុងធម៌ ២ យ៉ាងគឺ ក្នុងសេចក្តីពិត និងសេចក្តីមិនក្រោធ ។

ពាក្យថា អប្បេរ ឆាម នំ សមម្ហា ព្រហ្មចរិយា ចាវេយ្យំ : អញត្រូវធ្វើដូចម្តេច ឱ្យភិក្ខុនោះឃ្លាតចាកព្រហ្មចរិយបាទ មានសេចក្តីថា សូម្បីដូចម្តេចហ្ន៎ ? យើងនឹងឱ្យបុគ្គលនោះ ឃ្លាតចាកព្រហ្មចរិយធម៌ (ការប្រព្រឹត្តដ៏ប្រសើរ) នេះបាទ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា គប្បីតាម កម្លាំងដោយសេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាងនេះថា “បើយើងឱ្យបុគ្គលនេះឃ្លាតចាក ព្រហ្មចរិយធម៌នេះបាទ ជាការល្អហ្ន៎” ។ តែក្នុងបទភាជនៈ ព្រះឧបាល័យ ពោលពាក្យជាដើមថា គប្បីឱ្យភិក្ខុនោះឃ្លាតចាកភិក្ខុភាវ ដើម្បីសម្តែង ត្រឹមតែបរិយាយនៃពាក្យថា គប្បីឱ្យឃ្លាតចាកព្រហ្មចរិយធម៌នេះ ប៉ុណ្ណោះ ។

បទទាំងឡាយមានខណៈជាដើម ជាវេវចនៈរបស់សម័យ ។

[២៤៧] ច្រើនបទថា តំ ខណំ តំ លយំ តំ មហុតំ វិភិវត្តេ : ក្នុងខណៈនោះ ស្របក់នោះ ពេលនោះកន្លងទៅ បាទដល់ ក្នុងខណៈ

នោះ ក្នុងស្របក់នោះ ក្នុងពេលរំពេចនោះ កន្លងទៅហើយ ពិតមែន
ពាក្យថា តំ ខណំ ជាដើមនេះ ជាទុតិយាវិភត្តិចុះក្នុងអត្ថនៃសត្វមីវិភត្តិ ។

ក្នុងសមនុគ្គាហិយមាននិទ្ទេស ពាក្យថា យេន វត្ថុនា
អនុទំសិតោ ហោតិ : (ភិក្ខុនោះ) គេចោទដោយវត្ថុណា មានសេចក្តី
ថា អ្នកជាប់ចោទត្រូវអ្នកចោទតាមកម្លាត់ គឺ គម្រាមកំហែង គ្របសង្កត់
ដោយវត្ថុណា ក្នុងបណ្តាវត្ថុនៃបារាជិក ៤ ។

ពាក្យថា តស្មី វត្ថុស្មី សមនុគ្គាហិយមាននោះ : គេសាកសួរ
ក្នុងវត្ថុនោះ មានសេចក្តីថា ក្នុងរឿងដែលអ្នកចោទចោទប្រកាន់នោះ ។
អ្នកចោទនោះ ត្រូវព្រះវិន័យធរពោលការដេញដោលសួរ សញ្ញឹងគិតគី
ពិចារណា ដោយន័យជាដើមថា “លោកឃើញអ្វី ? លោកឃើញថា
យ៉ាងណា ?”

ក្នុងសមនុគ្គាហិយមាននិទ្ទេស ពាក្យថា ន កេនចិ វុច្ចមានោះ
: ឥតមានអ្នកណាមួយសាកសួរ គឺ អ្នកពោលសេចក្តី ឬអ្នកណាមួយ
(មិនសាកសួរ) ។ ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីថា មិនត្រូវអ្នកពោលការសាក
សួរ ដោយបណ្តាវត្ថុដែលបានឃើញជាដើម យ៉ាងណាមួយ ។

ក៏បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសេចក្តីសម្ពន្ធនៃបទមាតិកាទាំង ២ នេះ
ដោយពាក្យថា ភិក្ខុ ច ទោសំ បតិជ្ជាតិ : ភិក្ខុអ្នកចោទនោះ ក៏

ប្តេជ្ញាទោស(ដោយខ្លួនឯង) នេះខាងមុខ ។ ពិតមែន មានសេចក្តី
 បញ្ជាក់ដែលលោកពោលទុកដូច្នេះថា “ឯវំ សមនគ្គហិយមាទោ វា
 អសមនគ្គហិយមាទោ វា ភិក្ខុ ច ទោសំ បតិជ្ជាតិ បដិច្ច តិដ្ឋតិ
 បដិជានាតិ សង្ឃទិសេសោ : ក៏ឯភិក្ខុទោះគេសាកសួរក្តី គេមិនសាក
 សួរក្តី ភិក្ខុអ្នកចោទនោះ ក៏ប្តេជ្ញាទោស យ៉ាងនេះ អះអាង អាស្រ័យ
 ទោសៈ គឺ បដិញ្ញា, ត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស” ។ ក៏ពាក្យនេះ ព្រះមាន
 ព្រះភាគត្រាស់ទុក ដើម្បីសម្តែងកាលប្រាកដនៃភាពជាអធិករណ៍ មិនមាន
 មូលប៉ុណ្ណោះ ។ តែភិក្ខុអ្នកចោទ រមែងត្រូវអាបត្តិ ក្នុងខណៈដែលខ្លួន
 ចោទន៍ឯង ។

អធិប្បាយពាក្យថា អធិករណ៍ជាដើម

[២៤៨] ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា អធិករណ៍
 នាម : ដែលហៅថា អធិករណ៍ជាដើម ដើម្បីមិនត្រាស់លក្ខណៈ
 អធិករណ៍មិនមានមូល នោះ សម្តែងតែលក្ខណៈដែលនៅមិនធ្លាប់មាន
 ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះលក្ខណៈនៃអធិករណ៍មិនមានមូល បានត្រាស់ទុក
 ហើយក្នុងកាលមុន ក្នុងពាក្យថា អមូលកកព្វេវ តំ អធិករណ៍
 ហោតិ : អធិករណ៍នោះប្រាកដជាគ្មានមូល នេះ ។

ព្រោះអធិករណ៍ក្នុងពាក្យថា អធិករណ៍ នាម : ដែលហៅថា
 អធិករណ៍: នោះ ដោយអត្ថ គឺ ហេតុ រមែងមានសូម្បីតែម្យ៉ាង ដោយ
 អំណាចនៃវត្ថុមានផ្សេងគ្នា ; ព្រោះហេតុនោះដើម្បីសេចក្តីផ្សេងគ្នានោះ
 នៃអធិករណ៍នោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា ចត្តាវិ
 អធិករណានិ វិវាធាធិករណ៍ : អធិករណ៍នោះ មាន ៤ យ៉ាង គឺ
 វិវាទាធិករណ៍ ដូច្នេះ ។

សួរថា ក៏អធិករណ៍នោះ រមែងជាអធិករណ៍តែមួយ ដោយអត្ថ
 គឺ ហេតុយ៉ាងណា អត្ថគឺ ហេតុយ៉ាងនោះ តើមានន័យយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា អត្ថ គឺហេតុនោះ គឺ ភាពដែលអធិករណ៍ជាហេតុគប្បី
 ធ្វើក្រៃលែង (រម្ងាប់) ដោយសមថៈទាំងឡាយ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 សមថៈទាំងឡាយនោះឯង ប្រារព្ធគឺ អាស្រ័យសំដៅយកអធិកិច្ចយ៉ាង
 ណាប្រព្រឹត្តទៅ, អធិកិច្ចយ៉ាងនោះ គប្បីជ្រាបថា អធិករណ៍ ។ តែក្នុង
 អដ្ឋកថាទាំងឡាយពោលថា អាចារ្យពួកខ្លះពោលសេចក្តីប្រកាន់យក
 អធិករណ៍, ពួកខ្លះពោលចេតនាថា អធិករណ៍, ពួកខ្លះពោលសេចក្តីមិន
 ពេញចិត្តថា អធិករណ៍, ពួកខ្លះពោលវេហារថា អធិករណ៍, ពួកខ្លះ
 ពោលបញ្ញត្តិថា អធិករណ៍ ។

ព្រះអដ្ឋកថាចារ្យទាំងនោះ ពិចារណាដដែលទុកយ៉ាងនេះថា បើ

សេចក្តីប្រកាន់គប្បីជាអធិករណ៍សោត, ភិក្ខុមួយរូបកាន់យករឿងក្តីប្រក្សា
 គ្នាជាមួយនឹងភិក្ខុដែលជាសភាគគ្នា ឃើញទោសក្នុងរឿងក្តី នោះ ហើយ
 លះបង់ចេញទៀត, អធិករណ៍នោះរបស់លោក ជាការដល់សេចក្តីរម្ងាប់
 ទៅ ។ បើចេតនាគប្បីជាអធិករណ៍សោត, ចេតនាដែលកើតឡើងថា
 “យើងនឹងកាន់យករឿងក្តីនេះ” រមែងរលត់ទៅ ។ បើសេចក្តីមិនពេញ
 ចិត្តគប្បីជាអធិករណ៍សោត, ភិក្ខុស្ម័គ្រកាន់យករឿងក្តីដោយការមិនពេញ
 ចិត្ត ខាងក្រោយ មិនបានសេចក្តីវិនិច្ឆ័យ ឬចំណែកអ្នកជាប់ចោទសូម
 ឧទាហរណ៍ហើយ រមែងលះបង់ចោល ។ បើវាហារគប្បីជាអធិករណ៍
 សោត, ភិក្ខុត្រាច់និយាយ រមែងជាអ្នកស្ងៀមមិនមានសំឡេងក្នុងខាង
 ក្រោយ, អធិករណ៍នោះរបស់លោក នឹងជាការដល់សេចក្តីរម្ងាប់ ដោយ
 ប្រការដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ បញ្ញត្តិទើបចាត់ជាអធិករណ៍ ។

តែពាក្យរបស់ព្រះអង្គថាទាំងឡាយនេះ ជំទាស់នឹងព្រះបាលី មាន
 ជាដើមយ៉ាងនេះថា “មេបុនធម្មបាណជិកបត្តិ មានចំណែកជាមួយគ្នានឹង
 មេបុនធម្មបាណជិកបត្តិ អទិន្នាទានបាណជិកបត្តិ មានចំណែកជាមួយគ្នានឹង
 អទិន្នាទានបាណជិកបត្តិ មនុស្សវិគ្គហបាណជិកបត្តិ មានចំណែកជាមួយគ្នា
 នឹងមនុស្សវិគ្គហបាណជិកបត្តិ ឧត្តរិមនុស្សធម្មបាណជិកបត្តិ មានចំណែកជា
 មួយគ្នានឹងឧត្តរិមនុស្សធម្មបាណជិកបត្តិ ។ អាបត្តិធិករណ៍យ៉ាងនេះ (ហៅ

ថា) មានចំណែកជាមួយគ្នានឹងអាបត្តិធិករណ៍^១ និងថា “វិវាទធិករណ៍ ជាអកុសលក៏មាន ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាកតៈក៏មាន”^២ ដូច្នេះ ។

ការពិត ព្រះអង្គកថាបារម្ភទាំងនោះ មិនបានប្រាថ្នាពាក្យដែល បញ្ញត្តិជាអកុសលជាដើម ។ និងធម៌ គឺ បារាជិក ដែលមកក្នុងពាក្យថា អមូលកេន ធារាជីកេន ធម្មេន : ដោយអាបត្តិបារាជិកមិនមានមូល នេះ នឹងបានឈ្មោះថា ជាបញ្ញត្តិ ក៏ទេ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះជា អកុសលដោយចំណែកតែមួយ ។

ពិតមែន សូម្បីព្រះមានព្រះភាគក៏បានត្រាស់ពាក្យនេះហើយថា “អាបត្តិធិករណ៍ សិយា អកុសលំ សិយា អព្យាកតំ : អាបត្តិធិករណ៍ ជាអកុសលក៏មាន ជាអព្យាកតៈក៏មាន”^៣ ។ និងបារាជិកមិនមានមូល នោះណា ដែលទ្រង់និទ្ទេសទុក ក្នុងព្រះបាលីនេះថា អមូលកេន ធារាជីកេន ដូច្នេះ ។ ព្រះបាលីថា អមូលកេត្តេវ តំ អធិករណំ ហោតិ : អធិករណ៍នោះប្រាកដជាគ្មានមូល នេះ ជាបដិទ្ទេសនៃ បារាជិកមិនមានមូលនោះឯង មិនមែននៃបញ្ញត្តិ ។ ពិតមែន ព្រះមាន ព្រះភាគបានទ្រង់និទ្ទេសបារាជិកដទៃ ហើយទ្រង់បដិទ្ទេសបារាជិកដទៃ

១ វិន. សង្ឃា. ទុតិយទុដ្ឋទោស. ២. ២៦៨/២៧៨ ។ ២ វិន. ចុល្ល. សមថក្ខន្ធកៈ. ១០. ៦៦/៧១ ។ ៣. វិន. ចុល្ល. សមថក្ខន្ធកៈ. ១០. ៧៤/៧៤ ។

ក៏ទេ ។ តែបុគ្គលនោះត្រូវអ្នកចោទ សម្គាល់កាន់យកថា កន្លងធម៌ គឺ បារាជិក ដោយបញ្ញត្តិណា គឺ ដោយការចោទប្រកាន់យ៉ាងណា, បញ្ញត្តិ សូម្បីនោះ ចាត់ថា មិនមានមូល ក៏ព្រោះអធិករណ៍ពោលគឺ បារាជិកជា របស់មិនមានមូល, តែចាត់ជាអធិករណ៍ ក៏ព្រោះបញ្ញត្តិនោះប្រព្រឹត្តទៅ ក្នុងអធិករណ៍ ; ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យថា បញ្ញត្តិជាអធិករណ៍ គួរត្រូវ ដោយបរិយាយនេះ ។ តែអធិករណ៍ដែលចាត់ថា មិនមានមូល រមែង មិនមានដោយប្រក្រតីរបស់ខ្លួន, ទោះជាមាន ក៏ត្រឹមតែថា បញ្ញត្តិ ប៉ុណ្ណោះ ។ សូម្បីព្រោះហេតុនោះ ពាក្យថា បញ្ញត្តិចាត់ជាអធិករណ៍ ក៏ គួរនឹងត្រឹមត្រូវ ។

ចំណែកសេចក្តីដែលបញ្ញត្តិចាត់ជាអធិករណ៍ ដោយបរិយាយដូច ពោលមកនោះ រមែងត្រូវក្នុងសិក្ខាបទនេះប៉ុណ្ណោះ មិនត្រូវគ្រប់ ។ សិក្ខាបទ ។ ពិតមែន ការបញ្ញត្តិអធិករណ៍មានវិវាទាធិករណ៍ជាដើម មិនមែនអត្ថ គឺ ហេតុ ។ តែអត្ថ គឺ ហេតុ ក៏បានដល់ សេចក្តីដែល អធិករណ៍ទាំងនោះ ជាហេតុដែលនឹងធ្វើក្រៃលែង (រម្ងាប់) ដោយសម ថ្មៈទាំងឡាយ ដូចពោលហើយក្នុងកាលមុន ។ អត្ថ គឺ ហេតុនេះ ដូច ពោលមកនេះ វិវាទយ៉ាងណាមួយក្នុងលោកនេះ ជាវិវាទផង ជា អធិករណ៍ផង ; ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា វិវាទាធិករណ៍ ។ ក្នុង អធិករណ៍ដ៏សេស ក៏ន័យនេះ ។

បណ្តាអធិករណ៍ ៤ មានវិវាទធិករណ៍ជាដើមនោះ វិវាទដែល
អាស្រ័យភេទករវត្ថុ ១៨ យ៉ាង កើតឡើងយ៉ាងនេះ គឺ ពួកភិក្ខុក្នុងធម្ម
វិន័យនេះ វិវាទគ្នាថា នេះធម៌ ឬថា មិនមែនជាធម៌ ឈ្មោះថា វិវាទ
ធិករណ៍ ។

ការចោទប្រកាន់គ្នាអាស្រ័យវិបត្តិ ៤ កើតឡើងយ៉ាងនេះ គឺ ភិក្ខុ
ក្នុងធម្មវិន័យនេះ រមែងចោទភិក្ខុដោយសីលវិបត្តិខ្លះ ឈ្មោះថា អនុវាទ
ធិករណ៍ ។

ចំពោះអាបត្តិបុណ្ណោះឈ្មោះថា អាបត្តិធិករណ៍ យ៉ាងនេះ គឺ កង
អាបត្តិទាំង ៥ ឈ្មោះថា អាបត្តិធិករណ៍ ។ កងអាបត្តិទាំង ៧ ឈ្មោះ
ថា អាបត្តិធិករណ៍ ។

“កិច្ចរបស់សង្ឃ ឬកម្មដែលសង្ឃត្រូវធ្វើបាន (មាន ៤ យ៉ាង
នេះ) គឺ អបលោកនកម្ម ញត្តិកម្ម ញត្តិទុតិយកម្ម និងញត្តិចតុត្ថកម្ម”^១
គប្បីជ្រាបថា កិច្ចធិករណ៍ ។

តែក្នុងអត្ថនេះប្រាថ្នាយកអាបត្តិធិករណ៍ ពោលគឺ អាបត្តិបារាជិក
បុណ្ណោះ ។ អធិករណ៍ដ៏សេសមានវិវាទធិករណ៍ជាដើម លោកពោល
ទុកដោយអំណាចនៃការពង្រីកសេចក្តី ។ ពិតមែន អត្ថនៃសព្វថ្ងៃ

១. វិន. ចុល. សមថក្ខន្ធកៈ. ១០. ៥២/៦០ ។

អធិករណ៍ មានប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងអត្ថទាំងនោះ បារាជិកប៉ុណ្ណោះប្រាថ្នាយក
ក្នុងអធិការនេះ ។ បារាជិកនោះ ជាអធិករណ៍មិនមានមូល ដោយមូល
មានការបានឃើញជាដើមនុ៎ះឯង ។ នឹងភិក្ខុនេះ តាំងនៅអាស្រ័យទោសៈ
គឺ កាលពោលពាក្យជាដើមថា “ខ្ញុំព្រះករុណានិយាយលេងសោះទេ”
ឈ្មោះថា រមែងបដិញ្ញា ។ ជាសង្ឃទិសេសដល់ភិក្ខុនោះ ក្នុងខណៈ
ដែលខ្លួនចោទនុ៎ះឯង ។ នេះជាសេចក្តីនៃសិក្ខាបទនោះ ដែលមាននិទ្ទេស
(ការពង្រីក) តាមលំដាប់នៃបទមុន ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងបទភាជនី

[២៥១-២] ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់លើកអាបត្តិ
ឡើងសម្តែងដោយពិស្តារដោយអំណាចនៃរឿងរបស់ការចោទ មានរឿង
ដែលមិនបានឃើញជាដើម ដែលត្រាស់ទុកដោយសង្ខេបហើយនោះ
ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា អធិជ្ជសង្ឃ ហោតិ ដូច្នេះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ពាក្យថា អធិជ្ជសង្ឃ ហោតិ : តែភិក្ខុអ្នក
ចោទនោះមិនឃើញទេ បានដល់ (អ្នកជាប់ចោទ) ជាអ្នកដែលអ្នកចោទ
នោះមិនបានឃើញ ។ អធិប្បាយថា បុគ្គលដែលត្រូវធម៌ដល់បារាជិកនោះ
ជាអ្នកដែលអ្នកចោទនោះមិនបានឃើញ ។ សូម្បីក្នុងបទថា អស្សុតសង្ឃ
ហោតិ : តែភិក្ខុអ្នកចោទនោះមិនឃើញ ជាដើម ក៏មានន័យដូចគ្នានេះ ។

ពីរបទថា ឱដ្ឋោ មយា : ខ្ញុំបានឃើញ មានពាក្យអធិប្បាយថា
 លោកជាអ្នកដែលឃើងឃើញហើយ ។ សូម្បីក្នុងបទថា សុតោ មយា
 : ខ្ញុំបានឮ ជាដើម ក៏មានន័យយ៉ាងនេះ ។ បទដ៏សេសក្នុងអធិករណ៍
 មានរឿងដែលមិនបានឃើញជាមូលជាក់ច្បាស់ហើយតែម្តង ។ ចំណែក
 ក្នុងអធិករណ៍ ដែលមានមូលដោយរឿងដែលបានឃើញ គប្បីជ្រាបភាព
 ជាអធិករណ៍មិនមានមូល ព្រោះសេចក្តីមិនមាននៃមូល មានរឿងដែល
 បានឮជាដើម ដែលត្រាស់ទុកយ៉ាងនេះថា បើអ្នក ចោទចោទភិក្ខុនោះថា
 “ខ្ញុំព្រះករុណាបានឮ”ជាដើម ។

ក៏ក្នុងវារៈរបស់អ្នកចោទនេះទាំងអស់នុ៎ះឯង រមែងជាសង្ឃទិសេស
 ដូចគ្នា គ្រប់ពាក្យនិយាយ ដោយអំណាចនៃពាក្យនិយាយមួយពាក្យ ។
 ក្នុងបណ្តាពាក្យទាំងនេះ ដែលមកហើយក្នុងទីដទៃថា “លោកជាអ្នកទ្រុស្ត
 សីល មានធម៌អាក្រក់ មានមារយាទមិនល្អ គួរឱ្យគេរង្សៀស មានអំពើ
 អាក្រក់បិទបាំងទុក មិនមែនសមណៈ តែប្តេជ្ញាខ្លួនថា ជាសមណៈ មិន
 មែនជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ប្រសើរ តែប្តេជ្ញាថា ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ប្រសើរ
 សុយក្នុងមានចិត្តជោកដោយរាគៈ កង្វក់ដូចជាសម្រាម”^១ ជាសង្ឃទិសេស

១. វិន. ចុល្ល. បាតិមោក្ខដ្ឋបនក្ខន្ធកៈ. ១១. ១២៣/២១០ ; អង្គ. អដ្ឋ. បហារទ
 សូត្រ; ខុទ្ទ. មហា. បុរាភេទសុត្តនិទ្ទេស ។

គ្រប់ពាក្យនិយាយ ដោយអំណាចពាក្យមួយ ៗ ក្នុងបណ្តាពាក្យទាំងនេះ ដែលមកហើយក្នុងសិក្ខាបទនេះថា លោកជាអ្នកត្រូវអាបត្តិបារាជិក ជាអ្នកមិនមែនសមណៈ មិនមែនវង្សនៃសក្យបុត្រ ដូច្នោះ ។

ក៏ពាក្យសុទ្ធ ៗ ទាំងនេះថា “ឧបោសថ ឬបវារណា ឬសង្ឃកម្ម រួមនឹងលោក រមែងមិនមាន” មិនទាន់ដល់ទីបំផុតទេ ។ តែពាក្យនិយាយ ដែលជាប់តដោយបទណាមួយហើយប៉ុណ្ណោះ បណ្តាបទថា ទ្រុស្តសីល ជាដើមយ៉ាងនេះថា “លោកជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល ឧបោសថក្តី រួមនឹង លោកមិនមាន” នឹងបណ្តាបទថា “លោកត្រូវអាបត្តិបារាជិក”ជាដើម រមែងដល់ទីបំផុត គឺ ធ្វើឱ្យត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ។

តែព្រះមហាបទុមត្តេរៈពោលថា ចំពោះបទជាដើមថា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌អាក្រក់តែម្យ៉ាង ដែលមិនបានមកក្នុងបាលីនៃសិក្ខាបទនេះ ដែលដល់ទីបំផុត មិនមែនត្រឹមប៉ុណ្ណោះទេ, សូម្បីបទទាំងនេះ គឺលោកជា បុគ្គលអាក្រក់ លោកជាសាមណេរធំ លោកជាមហាឧបាសក លោកជា ជេដ្ឋពូតិកៈ^១ លោកជានិគ្រន្ធ លោកជាអាជីវក លោកជាតាបសលោកជា បរិញ្ញាជក លោកជាបណ្ឌិតៈ លោកជាថេយ្យសំវាស លោកជាអ្នកចូល អនុវត្តិវិយ លោកជាតិរច្ឆាន លោកជាអ្នកសម្លាប់មាតា លោកជាអ្នក

១. អ្នកប្រព្រឹត្តតាមវត្ថុរបស់ព្រះនាងជ័យស៊ីវ ឈ្មោះកលីទេវី ជាមេលទ្ធិមួយ ។

សម្លាប់បិតា លោកជាអ្នកសម្លាប់ព្រះអរហន្ត លោកជាអ្នកបំបែកសង្ឃ
លោកជាអ្នកធ្វើលោហិតុប្បាទ លោកជាភិក្ខុនីទូសកៈ លោកជាអ្នកមាន
កេរ្តិ៍រ រមែងដល់ទីបំផុតតែម្តង ។

[២៥៣] ព្រះមហាបទុមត្តេរៈនុ៎ះឯង ពោលក្នុងបទថា ធិន្ទ
វេមតិកោ : តែជាអ្នកសង្ស័យនឹងភិក្ខុដែលខ្លួនបានឃើញហើយ ជា
ដើមថា ជាអ្នកសង្ស័យដោយចំណែកណា រមែងមិនជឿដោយចំណែក
នោះ, មិនជឿដោយចំណែកណា រមែងរលឹកមិនបានដោយចំណែកនោះ,
រលឹកមិនបានដោយចំណែកណា រមែងជាអ្នកវង្វេងភ្លេចដោយចំណែក
នោះ ។

ចំណែកព្រះមហាសូមត្តេរៈចែកបទមួយ ៗ ចេញជា ២ បទ
ហើយ សម្តែងន័យចំពោះម្យ៉ាង ៗនៃបទមាតិកាសូម្បីទាំង ៤ ។ គឺ
យ៉ាងណា ? គឺ គប្បីជ្រាបន័យថា ធិន្ទ វេមតិកោ នេះ ជាមុនសិន,
ភិក្ខុជាអ្នកសង្ស័យក្នុងការឃើញខ្លះ, ក្នុងបុគ្គលខ្លះ, បណ្តាការឃើញនិង
បុគ្គលនោះ រមែងជាអ្នកសង្ស័យក្នុងការឃើញយ៉ាងនេះថា ជាបុគ្គល
ដែលឃើងឃើញ ឬមិនមែនអ្នកដែលឃើងឃើញ, ជាអ្នកមានសេចក្តី
សង្ស័យក្នុងបុគ្គលយ៉ាងនេះថា “អ្នកនេះមែនឬដែលឃើងឃើញ ឬ អ្នក
ដទៃ” ។ រមែងមិនជឿការឃើញខ្លះ បុគ្គលខ្លះ, រមែងរលឹកមិនបាននូវ

ការឃើញខ្លះ បុគ្គលខ្លះ, រមែងជាអ្នកភ្លេចការឃើញខ្លះ បុគ្គលខ្លះ ដោយ
ប្រការយ៉ាងនេះ ។

ក៏បណ្តាបទទាំងនេះ បទថា វេមតិគោ បានដល់ កើតសេចក្តី
សង្ស័យ ។

ពីរបទថា នោ កប្បេតិ : កំណត់មិនបាន បានដល់ រមែងមិន
ជឿ ។

បទថា ន សរតិ : រលីកមិនបាន មានសេចក្តីថា កាលអ្នកដទៃ
មិនជាសំ តឿន ក៏រលីកមិនបាន ។ តែកាលណា អ្នកដទៃជាសំ
តឿនលោកឱ្យរលីកថា “ក្នុងស្ថានទីឈ្មោះឯណោះ ក្នុងវេលាឯណោះ
លោកម្ចាស់” កាលនោះ ទើបរលីកបាន ។

បទថា បមុដ្ឋោ : ភ្លេច មានសេចក្តីថា បុគ្គលសូម្បីដែលអ្នក
ដទៃជាសំតឿនឱ្យរលីកហើយដោយឧបាយនោះ ៗ ក៏រលីកមិនបាន
ឡើយ ។ សូម្បីវារៈនៃបុគ្គលដែលឱ្យចោទ ក៏គប្បីជ្រាបដោយឧបាយ
នេះ ។ ក៏ក្នុងចោទបកវារនោះ ដកបទថា មយា ចេញតែម្យ៉ាង, បទ
ដ៏សេស ក៏ដូចគ្នានឹងចោទកវារនោះឯង ។

[២៥៨-២៦២] តអំពីចោទបកវារនោះទៅ ដើម្បីសម្តែងប្រភេទ
នៃអាបត្តិ និងប្រភេទនៃអនាបត្តិ ទើបទ្រង់តាំងចតុក្កៈថា អសុទ្ធ

សុទ្ធិដ្ឋិ : យល់ឃើញថា បរិសុទ្ធ ក្នុងបុគ្គលដែលមិនបរិសុទ្ធ ជា
 ដើម ហើយទ្រង់សម្តែងពង្រីកតែមួយបទចេញទៅតាមប្រភេទមួយ
 យ៉ាង ៗ ៤ ប្រភេទ ។ ចតុក្កៈទាំងអស់នោះ អ្នកសិក្សាអាចនឹងដឹងបាន
 តាមន័យនៃព្រះបាលីនុ៎ះឯង ។ ក៏ក្នុងការចោទនេះ គប្បីជ្រាបសេចក្តី
 ផ្សេងគ្នានៃសេចក្តីប្រាថ្នាតែម្យ៉ាង ។ ពិតមែន ធម្មតាថា សេចក្តីប្រាថ្នា
 នេះ មានច្រើនយ៉ាង គឺ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការឱ្យឃ្លាត សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុង
 ការដេរ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការងារ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការចេញ (ចាក
 អាបត្តិ) សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការបញ្ឈប់ឧបោសថនិងបវារណា សេចក្តី
 ប្រាថ្នាក្នុងការដេញដោលសួរ សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងការពោលធម៌ ។

បណ្តាសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងនោះ ក្នុងសេចក្តីប្រាថ្នា ៤ យ៉ាង ខាង
 ដើមត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ដល់ភិក្ខុដែលមិនឱ្យធ្វើឱកាស, និងជាអាបត្តិ
 សង្ឃាទិសេស សូម្បីដល់ភិក្ខុដែលឱ្យធ្វើឱកាស ហើយតាមកម្ចាត់
 (ចោទ) ដោយបារាជិកដែលមិនមានមូលក្នុងទីចំពោះមុខ, ត្រូវអាបត្តិ
 បាចិត្តិយ ដល់ភិក្ខុដែលតាមកម្ចាត់ (ចោទ) ដោយអាបត្តិសង្ឃាទិសេស
 មិនមានមូល, ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ដល់ភិក្ខុដែលតាមកម្ចាត់ដោយអាចារីបត្តិ,
 ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយដល់ភិក្ខុដែលពោលដោយបំណងនឹងដេរ, ត្រូវអាបត្តិ
 ទុក្ខដ ដល់ភិក្ខុដែលពោលដោយកងអាបត្តិសូម្បីទាំង ៧ កង ក្នុងទី
 កំបាំងមុខ, ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដតែម្យ៉ាង ដល់ភិក្ខុដែលធ្វើកម្មទាំង ៧ យ៉ាង

ក្នុងទីកំបាំងមុខនោះឯង ។

ចំណែកក្នុងកុរុន្តី លោកពោលថា កិច្ចដោយការសូមឱកាស រមែង មិនមានដល់ភិក្ខុដែលពោលថា “លោកត្រូវអាបត្តិឈ្មោះនេះ ចូរសម្តែង អាបត្តិនោះចេញ” ដោយសេចក្តីប្រាថ្នានឹងឱ្យចេញចាកអាបត្តិ ។ ក្នុង អដ្ឋកថាទាំងអស់នោះឯង មិនមានការសូមឱកាសសម្រាប់ភិក្ខុដែលបញ្ឈប់ ឧបោសថ និងបវារណា ។ តែគប្បីដឹងខ្លួនត្រដែននៃការបញ្ឈប់ ដូច្នេះ ៖

ក៏កាលសូត្រមិនទាន់ហួស រេ អក្សរ នេះថា សុណាតុ មេ ភន្តេ សឡោ អដ្ឋទោសថោ បណ្ណរសោ យទិ សច្ចស្ស បត្តកលំ សឡោ ឧទោសទំ ករេ ដូច្នេះ ត្រឹមនេះ រមែងបានដើម្បីបញ្ឈប់ ។ តែបន្ទាប់អំពីនោះទៅ កាលដល់ យ អក្សរហើយ រមែងមិនបានដើម្បី បញ្ឈប់ ។ ក្នុងបវារណាក៏មានន័យយ៉ាងនេះ ។

ឱកាសកម្ម រមែងមិនមាន សូម្បីដល់ភិក្ខុដែលដេញដោលសួរក្នុង កាលរឿងត្រូវនាំចូលស្នើសូមហើយ ពោលដោយប្រាថ្នា នឹងដេញ ដោលសួរថា រឿងយ៉ាងនេះ មានដល់លោកឬ ? សូម្បីសម្រាប់ព្រះធម្ម កថិក ដែលអង្គុយនៅលើធម្មាសនៈពោលធម៌មិនចំពោះដោយន័យជា ដើមថា ភិក្ខុណាធ្វើយ៉ាងនេះ ៗ, ភិក្ខុនេះ មិនមែនសមណៈ ដូច្នេះ ក៏ មិនត្រូវមានការសូមឱកាស ។ ប៉ុន្តែថា ពោលចំពោះកំណត់ថា អ្នក

ឯណោះ ៗ មិនមែនសមណៈ មិនមែនឧបាសក ដូច្នេះ ចុះអំពីធម្មា
 សនៈហើយគួរសម្តែងអាបត្តិសិន សឹមទៅ ។ មួយទៀត គប្បីជ្រាប
 សេចក្តីនៃពាក្យដែលលោកពោលទុកក្នុងទីនោះ ៗ ថា អនោកាសំ
 កាវេត្វា យ៉ាងនេះថា ឱកាសំ អកាវេត្វា : ហើយមិនឱ្យភិក្ខុធ្វើ
 ឱកាស ។ ពិតមែន ដែលឈ្មោះថា ឱកាស មិនសមគួរ ឱកាសណា
 មួយដែលអ្នកចាទឱ្យធ្វើឱកាសហើយ នៅតែត្រូវអាបត្តិនឹងមិនមាន ក៏ទេ,
 តែអ្នកចាទមិនឱ្យអ្នកត្រូវចាទធ្វើឱកាស ទើបបានជាត្រូវអាបត្តិ ដូច្នេះ
 ឯង ។ ពាក្យដ៏សេសសងាយយល់ទាំងអស់ ។

បណ្តាសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ជាន ៣ គឺ កើត
 អំពីកាយចិត្ត ១ វាចាចិត្ត ១ កាយវាចាចិត្ត ១ ជាកិរិយា សញ្ញាវិមោក្ខ
 សចិត្តកៈ លោកវជ្ជៈ កាយកម្ម វចីកម្ម អកុសលចិត្ត ជាទុក្ខវេទនា
 ដូច្នេះឯង ។

ទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

៩. អព្វតាគីយសិក្ខាបទវណ្ណនា

[២៦៤] ទុតិយទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ពុទ្ធា
ភគវា : សម័យនោះ ព្រះពុទ្ធដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ជាដើម ខ្ញុំព្រះ
ករុណានឹងពោលតទៅ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទនោះ ដូចតទៅនេះ ៖

ពស្សលំអត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុមេត្តិយៈនិងភុម្មជកៈ

ពាក្យថា ហន្ត មយំ អារុសោ ឥមំ ឆកលកំ ធាតុំ បល្លបុត្តំ
នាម ករោម : អើអារុសោ ពួកយើងនឹងសន្មតព័ត៌មាននេះ ឱ្យជា
ឈ្មោះទព្វមល្លបុត្ត មានសេចក្តីថា បានឮថា ភិក្ខុមេត្តិយៈនិងភុម្មជកៈ
នោះ មិនអាចឱ្យមនោរថរបស់ខ្លួនសម្រេចក្នុងរឿងដំបូង បានទទួលការ
សង្កត់សង្កិនដល់សេចក្តីឈឺចិត្តចង់គំនុំ ពោលថា “ចាំមើលចុះ ពួក
យើងគង់តែនឹងដឹងជាមិនខាន” ទើបត្រាច់ទៅស្វែងរកហេតុបង្ករឿង
រ៉ាវប្រភេទនោះ ។ តមកថ្ងៃមួយ បានប្រទះឃើញហើយសប្បាយចិត្ត
ក្រឡេកមើលគ្នានិងគ្នាទៅវិញទៅមក ហើយបានពោលយ៉ាងនេះថា
“អើអារុសោ ពួកយើងនឹងសន្មតព័ត៌មាននេះ ឱ្យជាឈ្មោះ
ទព្វមល្លបុត្ត” ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ពួកយើងនឹងតាំងឈ្មោះឱ្យព័ត៌
ឈ្មោះនោះ យ៉ាងនេះថា ព័ត៌មាននេះឈ្មោះថា ទព្វមល្លបុត្ត ។ សូម្បីក្នុង

ពាក្យថា មេត្តិយំ នាម ភិក្ខុនី : ជាឈ្មោះនាងមេត្តិយាភិក្ខុនី នេះ ក៏
ន័យនេះ ។

ពាក្យថា តេ ភិក្ខុ មេត្តិយក្នុងដកេ ភិក្ខុ អនុយុញ្ជិតុ :
ភិក្ខុទាំងឡាយ បានជម្រះសួរមេត្តិយភិក្ខុ និងក្រមុជកភិក្ខុ មានសេចក្តីថា
ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ដេញដោលសួរយ៉ាងនេះថា “លោកដ៏មានអាយុទាំង
ឡាយ ពួកលោកទាំងអស់គ្នា

ឃើញព្រះទ្វេមល្លបុត្រជាមួយនឹងនាងមេត្តិយាភិក្ខុនីក្នុងទីណា ?”

ពួកលោកឆ្លើយថា “ក្បែរជើងភ្នំគិដ្ឋកូដ” ។

ភិក្ខុទាំងឡាយសួរថា “ក្នុងវេលាណា ?”

ពួកលោកឆ្លើយថា “ក្នុងវេលាទៅភិក្ខុចារ” ។

ពួកភិក្ខុ សួរព្រះទ្វេមល្លបុត្រថា “លោកទ្វេដ៏មានអាយុ ពួកភិក្ខុ
ទាំងនេះ ពោលយ៉ាងនេះ, តើក្នុងវេលានោះ លោកដ៏មានអាយុនៅក្នុងទី
ឯណា ?”

ព្រះទ្វេមល្លបុត្រឆ្លើយថា “ខ្ញុំព្រះករុណា ចែកភត្តាហារនៅក្នុងវត្ត
វេឡូវនៃ” ។

“តើក្នុងវេលានោះ មានអ្នកណាខ្លះជ្រាបថា លោកដ៏មានអាយុនៅ
ក្នុងវត្តវេឡូវនៃ ?”

“ព្រះករុណាលោកម្ចាស់ មានព្រះភិក្ខុសង្ឃ” ។

ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ទើបសួរសង្ឃថា “លោកទាំងឡាយបានជ្រាបទេ ថា លោកដ៏មានអាយុទុព្វៈនេះ នៅក្នុងវត្តវេជ្ជវ័នក្នុងវេលានោះ ?”

ភិក្ខុសង្ឃឆ្លើយថា “ព្រះករុណា លោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ ពួកយើងដឹងថា ព្រះទ្វេថេរៈនៅតែក្នុងវេជ្ជវ័នប៉ុណ្ណោះ តាំងពីថ្ងៃដែលលោកបានទទួលសន្មតហើយ” ។

លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយ ទើបពោលនឹងមេត្តិយៈ និងកុម្មុជកៈ ថា “លោកដ៏មានអាយុ ពាក្យរបស់លោកទាំងពីរមិនសមគ្នា, ពួកលោក អាងលេស បន្តិចបន្តួចពោលនឹងពួកយើងទេដឹង ?”

ភិក្ខុមេត្តិយៈ និងកុម្មុជកៈទាំងពីរនោះ ត្រូវពួកភិក្ខុទាំងនោះ ដេញដោលសួរយ៉ាងនោះ ក៏បានពោលថា “ករុណា មែនហើយ លោកដ៏មានអាយុ” ទើបបាន ប្រាប់រឿងរ៉ាវនោះ ។

ក្នុងពាក្យថា កី បន តុម្លៃ អារុសោ អាយស្មន្តំ ធាតុ មល្លបុត្តំ អញ្ញភាគិយស្ស អធិករណស្ស : នៃអារុសោ អ្នកទាំងពីរ កាន់យកអធិករណ៍ដ៏ជាចំណែកដទៃ (ហើយចោទ) ទ្វេមល្លបុត្តដ៏មានអាយុ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពពៃនេះ (អធិករណ៍ពោលគឺ ពពៃនេះ) នៃចំណែកដទៃ ឬ

ចំណែកដទៃនៃព្រៃនោះ មាន ; ព្រោះហេតុនោះ ព្រៃនោះ ទើបឈ្មោះ
 ថា អញ្ញភាគិយៈ (មានចំណែកដទៃ) ។ សត្វដែលទទួលរង គប្បី
 ជ្រាបថា អធិករណ៍ ។ អធិប្បាយថា ទីតាំងនៃរឿង ។ ព្រោះថា ព្រៃ
 ដែលពួកភិក្ខុមេត្តិយៈ និងភិក្ខុជកៈ ពោលថា ឈ្មោះថា ទ្វេមល្លបុត្រ
 នោះ រមែងមានដល់ចំណែក គឺ កោដ្ឋាស បក្ខពួក ពោលគឺ កំណើត
 សត្វតិរច្ឆាន និងភាពជាព្រៃដទៃអំពីចំណែក គឺ កោដ្ឋាស បក្ខពួក
 ពោលគឺ កំណើតមនុស្ស និងភាពជាភិក្ខុរបស់ព្រះទ្វេមល្លបុត្រ, ម្យ៉ាង
 ទៀត ចំណែកដទៃនោះ មានប្រាកដដល់ព្រៃនោះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រៃ
 នោះ ទើបបានការរាប់ថា មានចំណែកដទៃ ។ ក៏ព្រោះព្រៃនោះ ជាទី
 ទទួលរង ជាទីតាំងនៃរឿងរបស់សញ្ញា គឺ ការតាំងឈ្មោះនៃពួកភិក្ខុ
 មេត្តិយៈ និងភិក្ខុជកៈនោះ អ្នកពោលថា “ពួកយើងនឹងសន្មតព្រៃនេះ
 ឱ្យឈ្មោះថា ទ្វេមល្លបុត្រ”, ព្រោះដូច្នេះ ព្រៃនោះ គប្បីជ្រាបថា
 អធិករណ៍ ។ ពិតមែន ភិក្ខុទាំងនោះ សំដៅដល់ព្រៃនោះ ទើបបាន
 ពោលថា អញ្ញភាគិយស្ស អធិករណស្ស ជាដើម, មិនបានពោល
 សំដៅដល់អធិករណ៍យ៉ាងណាមួយ មានវិវាទអធិករណ៍ជាដើម ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ?

ឆ្លើយថា ព្រោះអធិករណ៍ទាំងនោះ មិនមាន ។

ព្រោះថា ភិក្ខុទាំងនោះ មិនបានកាន់យកឯកទេសយ៉ាងណាមួយ ឱ្យត្រឹមតែជាលេសនៃអធិករណ៍ ៤ យ៉ាង (គឺបានកាន់យក) អធិករណ៍ណាមួយដែលមានចំណែកដទៃ ។ និងឈ្មោះថា លេសនៃ អធិករណ៍ ៤ ក៏មិនមាន ។ ពិតមែន លេសទាំងឡាយ មានលេស គឺ ជាតិជាដើម ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកសម្រាប់បុគ្គលទាំងនោះ មិនបាន ត្រាស់ទុកសម្រាប់អធិករណ៍ មានវិវាទាធិករណ៍ជាដើម ។ និងឈ្មោះថា ទព្វមល្លបុត្រ នេះ ជាឯកទេសយ៉ាងណាមួយរបស់ព្រះនោះ ជាសត្វតាំង នៅក្នុងភាពជាអធិករណ៍មានចំណែកដទៃ និងត្រឹមតែជាលេស ដើម្បី តាមកម្ចាត់ព្រះថេរៈ ដោយបារាជិកដែលមិនមានមូល ។

ក៏បណ្តាទេសនិងលេសនេះ ចំណែកដែលឈ្មោះថា ទេស ព្រោះ អត្ថថា ប្រាកដគឺ ត្រូវអានដល់ ត្រូវហៅថា ព្រះនេះ មានសេចក្តីសម្ព័ន្ធ ដល់ចំណែកដទៃនោះ ។ ពាក្យថា ទេសនេះ ជាឈ្មោះនៃចំណែកណា មួយ បណ្តាចំណែកមានជាតិជាដើម ។ ដែលឈ្មោះថា លេស ព្រោះ អត្ថថា រួម គឺ សូម្បីប្រកាន់វត្ថុដទៃទុក បានដល់ ជាប់នៅត្រឹមតែបន្តិច បន្តួច ដោយគ្រាន់តែជាវេហារប៉ុណ្ណោះ ។ ពាក្យថា លេស នេះ ជា ឈ្មោះនៃចំណែកណាមួយ ក្នុងបណ្តាចំណែកមានជាតិជាដើមដូចគ្នា ។ ពាក្យដទៃក្រៅចាកពាក្យទាំងពីរនោះ មានសេចក្តីជាក់ច្បាស់ទាំងអស់នោះ ឯង ។ សូម្បីក្នុងសិក្ខាបទបញ្ញត្តិ ក៏មានអត្ថយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

អធិប្បាយអធិករណ៍ជាឿងដទៃនិងជាឿងនោះ

[២៦៦] ក៏បណ្ឌិតប្បវិជ្ជាបសន្និដ្ឋាន ក្នុងបទភាជនៈថា
 អញ្ញភាគិយស្ស អធិករណស្ស កិត្តិ ទេសំ លេសមត្តំ ឧបាទាយ
 ធារាជិកេន ធម្មេន អនុទ្ធីសេយ្យ ៖ បានកាន់យកហេតុបន្តិចបន្តួច
 របស់អធិករណ៍ ជាចំណែកដទៃមកជាគ្រឿងអាង ហើយចោទដោយ
 អាបត្តិបារាជិក, អធិករណ៍ដែលជាឿងដទៃនោះ ជាកំច្បាស់ហើយ
 ដោយអំណាចនៃហេតុដែលកើតឡើងនុ៎ះឯង; ព្រោះហេតុនោះ
 អធិករណ៍ដែលជាឿងដទៃនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបទ្រង់មិនចែកទុក
 ក្នុងបទភាជនៈ ។ ក៏ឯអធិករណ៍ ៤ ពួកណា ដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ត្រាស់ហើយ ដោយអំណាចនៃការលើកសេចក្តីឡើង ដោយពាក្យសាម
 ញ្ញថា អធិករណ៍ ។ សេចក្តីដែលអធិករណ៍ទាំងនោះជាឿងដទៃ និង
 សេចក្តីដែលអធិករណ៍ទាំងនោះជាឿងនោះ មិនទាន់ប្រាកដផង ដែល
 ព្រះវិន័យធរទាំងឡាយ គួរជ្រាបផង ; ព្រោះហេតុនោះ កាលព្រះអង្គ
 នឹងទ្រង់អាស្រ័យអធិករណ៍ដែលបានដោយពាក្យសាមញ្ញ ធ្វើសេចក្តី
 ដែលអធិករណ៍ទាំងនោះ ជាឿងដទៃនិងជាឿងនោះ ៗឱ្យជាកំច្បាស់
 ទើបត្រាស់បទភាជនៈថា អញ្ញភាគិយស្ស អធិករណស្សាតិ

អាបត្តញ្ញភាគិយំ វា ហោតិ អធិករណញ្ញភាគិយំ វា : ពាក្យថា
របស់អធិករណ៍ ជាចំណែកដទៃ គឺចំណែកដទៃនៃអាបត្តិ ឬចំណែកដទៃ
នៃអធិករណ៍ជាដើម ។

[២៦៧] ក៏សេចក្តីដែលអធិករណ៍ទាំងពួងជារឿងនោះ និងជា
រឿងដទៃនេះ ដែលអ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបថា ទ្រង់ប្រមូលមកហើយ ដើម្បី
សម្តែងសូម្បីនូវពាក្យចោទដោយអំណាចនៃអធិករណ៍ ដែលជារឿងដទៃ
នៃអាបត្តិ ដែលត្រាស់ទុកហើយក្នុងទីបំផុតនុ៎ះឯង ។ ការដែលពិត កាល
និទ្ទេសថា កឋញ្ច អាបត្តិ អាបត្តិយា អញ្ញភាគិយា ហោតិ ដូច្នេះ
ដែលព្រះអង្គគួរប្រាព្វដល់ ព្រោះក្នុងឧទេសនោះ ទ្រង់បានលើកឡើងទុក
ជាមុនថា អាបត្តញ្ញភាគិយំ វា : ចំណែកដទៃនៃអាបត្តិក្តីជាដើម,
សេចក្តីនេះនឹងមកក្នុងគ្រាពិចារណា អធិករណ៍ជាចំណែកនោះ នៃអាបត្ត
ធិករណ៍នុ៎ះឯង ; ព្រោះហេតុនោះ គប្បីជ្រាបថា ព្រះមានព្រះភាគមិន
បានទ្រង់ប្រាព្វយ៉ាងនោះ ទ្រង់កំណត់យកបទចុងបំផុតតែម្តង ប្រាព្វ
និទ្ទេសថា កឋញ្ច អធិករណំ អធិករណស្ស អញ្ញភាគិយំ :
(សួរថា) អធិករណ៍ ដែលមានចំណែកផ្សេងពីអធិករណ៍នោះ តើដូច
ម្តេច ដូច្នេះ ។

ក្នុងវារៈទាំងពីរនោះ អញ្ញភាគិយវារ មានសេចក្តីនាយយល់តែ

ម្តង ។ ពិតមែន អធិករណ៍តែម្យ៉ាង ៗ ចាត់ជារឿងដទៃ គឺ ជាចំណែក ដទៃ ជាចំណែកដទៃនៃអធិករណ៍ ៣ យ៉ាង ក្រៅនេះ ព្រោះមានវត្ថុជា វិសភាគគ្នា ។

ចំណែកក្នុងតណ្ហាគឺយវាវ មានវិនិច្ឆ័យថា វិវាទាធិករណ៍ ចាត់ជា រឿងនោះជាចំណែកនោះ ជាចំណែកនោះនៃវិវាទាធិករណ៍ ក៏ព្រោះមាន វត្ថុជាសភាគគ្នា ។ អនុវាទាធិករណ៍ ជារឿងនោះនៃអនុវាទាធិករណ៍ ក៏ ដូចគ្នា ។ គឺយ៉ាងណា ? គឺ ព្រោះថា វិវាទដែលអាស្រ័យភេទករវត្ថុ ១៨ កើតឡើងតាំងពីសម័យពុទ្ធកាល និងវិវាទដែលអាស្រ័យភេទករវត្ថុ កើតឡើងក្នុងកាលឥឡូវនេះ រមែងជាវិវាទាធិករណ៍តែម្យ៉ាងដូចគ្នាពិត ព្រោះមានវត្ថុជាសភាគគ្នា ។

មួយទៀត អនុវាទដែលអាស្រ័យវិបត្តិ ៤ កើតឡើងតាំងពីពុទ្ធ កាល និងអនុវាទដែលអាស្រ័យវិបត្តិ ៤ កើតក្នុងកាលឥឡូវនេះ រមែង ឈ្មោះថា ជាអនុវាទាធិករណ៍តែម្យ៉ាងដូចគ្នាពិត ព្រោះមានវត្ថុជាសភាគ គ្នា ។ ចំណែកអាបត្តិធិករណ៍ មិនចាត់ជារឿងនោះដោយចំណែកតែមួយ នៃអាបត្តិធិករណ៍ ព្រោះមានវត្ថុទាំងជាសភាគគ្នា ទាំងជាវិសភាគគ្នា និង ព្រោះគប្បីឃើញដូចការកើតឡើងឯង ; ព្រោះហេតុនោះ អាបត្តិធិករណ៍ លោកទើបពោលថា ជារឿងនោះ នៃអាបត្តិធិករណ៍ក៏មាន ជារឿងដទៃនៃ

អាបត្តធិករណ៍ក៏មាន ។ ក្នុងតត្ថភាគិយៈ និងអញ្ញភាគិយៈនោះ
 អញ្ញភាគិយៈនុ៎ះឯង ទ្រង់អធិប្បាយមុន សូម្បីក្នុងអាបត្តធិករណ៍និទ្ទេស
 នេះ ព្រោះអញ្ញភាគិយៈ ទ្រង់បានអធិប្បាយមកមុនហើយតាំងពីដើម ។
 សេចក្តីដែលអាបត្តធិករណ៍ជារឿងដទៃ ក្នុងអាបត្តធិករណ៍និទ្ទេសនោះ
 និងសេចក្តីដែលអាបត្តធិករណ៍ជារឿងនោះ (ដែលពោលទុកក្នុងទំព័រ
 ១៧៨) ខាងដើម អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបតាមន័យ ដែលពោលហើយនុ៎ះ
 ឯង ។

[២៦៨] ក៏ក្នុងពាក្យថា កិច្ចាធិករណំ កិច្ចាធិករណស្ស
 តត្ថភាគិយំ : កិច្ចាធិករណ៍ក៏មានចំណែកជាមួយគ្នានឹងកិច្ចាធិករណ៍ដែរ
 នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

អធិករណ៍ដែលអាស្រ័យសង្ឃកម្ម ៤ កើតឡើង តាំងពីសម័យ
 ពុទ្ធភាសនា និងអធិករណ៍ដែលអាស្រ័យសង្ឃកម្ម ៤ កើតឡើងក្នុងកាល
 ឥឡូវនេះ រមែងជាកិច្ចាធិករណ៍ដូចគ្នាពិត ព្រោះជាសភាគគ្នា និងព្រោះ
 បានឃើញស្រដៀងគ្នា ។

សួរថា អធិករណ៍ដែលអាស្រ័យសង្ឃកម្មកើតឡើង ឈ្មោះថា
 កិច្ចាធិករណ៍ឬថា អធិករណ៍នោះជាឈ្មោះនៃសង្ឃកម្មទាំងឡាយឬណ្ហោះ ។

ឆ្លើយថា អធិករណ៍នោះ ជាឈ្មោះនៃសង្ឃកម្មទាំងឡាយ

ប៉ុណ្ណោះ ។ សូម្បីកាលជាយ៉ាងនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ត្រាស់ហៅ
 អធិការណ៍ដែលអាស្រ័យសង្ឃកម្មកើតឡើងថា កិច្ចាធិការណ៍ ព្រោះ
 អាស្រ័យកម្មលក្ខណៈដែលភិក្ខុដាក់ចិត្តដល់, ពាក្យដែលត្រាស់ទុកថា
 “ឈ្មោះថា សង្ឃកម្មនេះនិងកម្មនេះ គួរធ្វើយ៉ាងនេះ” កើតឡើងនិងព្រោះ
 អាស្រ័យសង្ឃកម្មមុន ។ កើតឡើង ។

[២៦៩] ក៏ព្រោះពីរបទថា ទេសោ ឬ លេសមត្តោ ដែលមាន
 នៅក្នុងពាក្យថា តិព្វំ ទេសំ លេសមត្តំ ឧបាទាយ : បានកាន់យក
 ហេតុបន្តិចបន្តួចមកជាគ្រឿងអាន នេះ ផ្សេងគ្នាដោយព្យញ្ជនៈ ដោយ
 អត្ថដូចគ្នាតែម្យ៉ាង ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងកាលមុននុ៎ះឯង^១ ;
 ដូច្នេះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យជាដើមថា លេសោ នាម ទស
 លេសា ជាតិលេសោ នាមលេសោ : ដែលហៅថា “គ្រឿងអាន”
 នោះ គ្រឿងអានមាន ១០ យ៉ាង គឺ គ្រឿងអានជាតិ១ នាម១
 ដូច្នេះ ។ បណ្ណាលេស គឺ ជាតិជាដើមនោះ ជាតិ (កំណើត) នុ៎ះឯង
 ឈ្មោះថា លេស គឺជាតិ ។ ក្នុងលេសដ៏សេស ក៏ន័យនេះ ។

១. នៅក្នុងទំព័រ ១៩០ ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គផ្នែកលេស

[២៧០] ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគដើម្បីទ្រង់សម្តែងលេសនោះ ឯង ដោយពិស្តារសម្តែងឱ្យឃើញព្រមទាំងវត្ថុ ដោយប្រការដែលនឹងមាន ការអាងលេសនោះតាមកម្លាត់ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា ជាតិលេសោ នាម ខត្តិយោ ទិដ្ឋោ ហោតិ : ដែលហៅថា គ្រឿងអាង គឺជាតិនោះ បានដល់ ភិក្ខុអ្នកចោទឃើញភិក្ខុជាក្សត្រ ដូច្នេះ ។

បណ្តាបទទាំងនេះ ពាក្យថា ខត្តិយោ ទិដ្ឋោ ហោតិ : ភិក្ខុអ្នកចោទ ឃើញភិក្ខុជាក្សត្រ មានសេចក្តីថា បុគ្គលដទៃណា ជាជាតិ ក្សត្រិយ៍ រមែងជាអ្នកដែលដើមចោទនេះឃើញហើយ ។

ពាក្យថា ធារាជិកំ ធម្មំ អជ្ឈាបជ្ជនោ : ត្រូវអាបត្តិបាវជិក បានដល់ ជាអ្នកត្រូវបណ្តាបាវជិកមានមេថ្មនធម្មជាដើម យ៉ាងណា មួយ ។

ពាក្យថា អញ្ចំ ខត្តិយំ បស្សីត្វា ចោទេតិ : លុះឃើញភិក្ខុ ដទៃជាក្សត្រដែរ ហើយចោទ មានសេចក្តីថា ខាងក្រោយអ្នកចោទនោះ ឃើញភិក្ខុដទៃអ្នកមានជាតិជាក្សត្រិយ៍ ដែលជាគូវេរារបស់ខ្លួន ហើយកាន់យកលេស គឺ ជាតិក្សត្រិយ៍នោះ ចោទយ៉ាងនេះថា ក្សត្រិយ៍ ត្រូវធម៌ គឺ បាវជិកខ្ញុំព្រះករុណាបានឃើញហើយ, លោកជាក្សត្រិយ៍

ជាអ្នកត្រូវធម៌ គឺ បារាជិក ។

ម្យ៉ាងទៀត ចោទថា លោក គឺ ក្សត្រិយ៍នោះ មិនមែនអ្នកដទៃជា
អ្នកត្រូវធម៌គឺ បារាជិក, លោកជាអ្នកមិនមែនសមណៈ ជាអ្នកមិនមែន
វង្សនៃសក្យបុត្រ, មិនមានឧបាសថ បរាវណា ឬថា សង្ឃកម្ម រួមនឹង
លោក ត្រូវសង្ឃទិសេសគ្រប់ ៗ ពាក្យនិយាយ ។

ក៏ក្នុងពាក្យថា ខត្តិយោ មយោ ធិដ្ឋោ : ខ្ញុំបានឃើញលោកជា
ក្សត្រ ជាដើមនេះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបសេចក្តីដែលក្សត្រិយ៍ទាំងនោះ
ជាអ្នកមានចំណែកដទៃ ដោយអំណាចនៃក្សត្រិយ៍ អ្នកមិនដូចគ្នានឹងគ្នា
នោះ ៗ មានលក្ខណៈ ខ្ពស់ ឬដែលខ្លួនបានឃើញហើយជាដើម និង
សេចក្តីដែលក្សត្រិយ៍ទាំងនោះ ជាអធិករណ៍ ដោយអំណាចនៃភាពជា
អ្នកទទួលរងបញ្ញត្តិ គឺ ជាតិក្សត្រិយ៍ ។ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបយោជនា
ក្នុងបទទាំងពួងដោយឧបាយនេះនុ៎ះឯង ។

[២៧៥] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបត្តលេសនិទ្ទេស ដូច្នេះ ៖

បាត្រដ៏ស្អិតមានសណ្ឋានល្អ មានសម្បុរស្មិទ្ធ មានពណ៌ដូច
មេភ្លៀង ដូចនឹងបាត្រលោហៈ លោកហៅថា បាត្រលោង ។
បាត្រដ៏តាមប្រក្រតី លោកហៅថា បាត្រដ៏ធម្មតា ។ ក៏ព្រោះត្រាស់
និទ្ទេសនៃលេស គឺ អាបត្តិទុកដោយសង្ខេបដោយបទតែមួយប៉ុណ្ណោះ ;

ដូច្នេះ ដើម្បីសម្ដែងលេស គឺ អាបត្តិនោះដោយពិស្តារ ទើបព្រះមាន
ព្រះភាគត្រាស់ពាក្យជាដើមថា យើងបានឃើញភិក្ខុដែលត្រូវអាបត្តិ
សង្ឃទិសេស ដូច្នេះ ។

សួរថា ក៏ព្រោះហេតុអ្វី ទើបព្រះមានព្រះភាគមិនត្រាស់និទ្ទេសនៃ
លេស គឺ អាបត្តិនោះទុកក្នុងអធិការនៃលេស គឺ អាបត្តិនោះទេ តែ
ត្រឡប់មកត្រាស់ទុកដទៃផ្សេង ក្នុងនិទ្ទេសនៃបទថា សច្ចាធិសេសោ
នេះហ្ន៎ ?

ឆ្លើយថា ក៏ព្រោះក្នុងនិទ្ទេសនៃលេស មិនមានសភាគគ្នា ។

ពិតមែន និទ្ទេសនៃលេសទាំងឡាយ ត្រាស់ទុកដោយអំណាចនៃ
ការឃើញភិក្ខុរូបដទៃ ហើយចោទភិក្ខុមួយរូបទៀត ។ តែនិទ្ទេសនៃ
លេស គឺ អាបត្តិនេះត្រាស់ដោយអំណាចការឃើញ ភិក្ខុតែមួយរូបនុ៎ះ
ឯង ត្រូវអាបត្តិដទៃ ហើយចោទដោយអាបត្តិដទៃ ។

សួរថា បើយ៉ាងនោះ អធិករណ៍មានចំណែកដទៃ នឹងមានបាន
យ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា មានបាន ព្រោះអាបត្តិ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះ
ភាគ ទើបត្រាស់ពាក្យនេះថា អធិករណ៍ជាចំណែកដទៃនៃអាបត្តិ និង
លេសដែលដើមចោទអាងហើយ សូម្បីដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ ពិត

មែន ភិក្ខុនោះ ត្រូវសង្ឃាទិសេសណា, អធិករណ៍ គឺ សង្ឃាទិសេស
 នោះ ជាអធិករណ៍មានចំណែកដទៃនៃបារាជិក ។ ក៏ដែលឈ្មោះថា
 លេសនៃអធិករណ៍មានចំណែកដទៃនោះ គឺ ភាពត្រូវអាបត្តិទូទៅដល់
 អាបត្តិទាំងពួង ដូចភាពជាក្សត្រិយ៍ទូទៅដល់ក្សត្រិយ៍ទាំងពួងដូច្នោះ ។
 ន័យទាំងឡាយមានអាបត្តិសេសជាមូល និងចោទាបកវាវ អ្នកសិក្សា
 គប្បីជ្រាបដោយឧបាយនេះ ។

[២៨៩] ពាក្យថា អនាបត្តិ តថាសញ្ញី ចោទេតិ វា
 ចោទាបេតិ វា : អាបត្តិមិនមានដល់ភិក្ខុអ្នកចោទមានសេចក្តីសំគាល់
 ពិត ហើយចោទដោយខ្លួនឯង ឬឱ្យអ្នកដទៃចោទ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុ
 ណា មានការសម្គាល់យ៉ាងនេះថា អ្នកនេះ ត្រូវបារាជិកតែម្តង ចោទ
 ដោយខ្លួនឯង ឬ ប្រើឱ្យអ្នកដទៃចោទយ៉ាងនោះ មិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុ
 នោះ ។ បទដ៏សេសទាំងអស់នាយយល់ទាំងអស់ ។

សូម្បីបកិណ្ណកៈមានសមុជ្ជានជាដើម ក៏ដូចគ្នានឹងបឋមទុដ្ឋទោស
 សិក្ខាបទនុ៎ះឯង ។

អញ្ញភាគិយសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

១០. សង្ឃកេសិក្ខាបទវណ្ណនា

[២៨០] សង្ឃកេសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា
 : សម័យនោះឯង ព្រះពុទ្ធដ៏ទ្រង់មានជាគជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹង
 ពោលតទៅ ។ ក្នុងសង្ឃកេសិក្ខាបទនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុទេវទត្ត

ក្នុងពាក្យថា អថខោ ធរេនត្ថោ : គ្រានោះ ភិក្ខុឈ្មោះទេវទត្ត
 ជាដើមនេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

រឿងភិក្ខុទេវទត្ត រឿងដែលភិក្ខុទេវទត្តបួស និងហេតុដែលទៅរក
 បក្ខពួក មានភិក្ខុកោកាលិកជាដើម ហើយពោលបបួលថា “ម្ចាស់
 អាវុសោទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរមក ពួកយើងនឹងធ្វើការបំបែកសង្ឃ
 នឹងម្ចាស់ចក្ររបស់ព្រះគោតម” ដូច្នេះជាដើម ទាំងអស់មកហើយក្នុង
 សង្ឃកេសិក្ខាបទនោះនោះឯង ។

ចំណែករឿងសូមវត្ថុ ៥ នឹងមកក្នុងសង្ឃកេសិក្ខាបទនោះដូចគ្នា
 ក៏ពិតមែនហើយ តែថា ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលក្នុងរឿងសូមវត្ថុ ៥ នេះមុន
 ហើយទើបនឹងឆ្លងទៅ ព្រោះរឿងមកក្នុងសង្ឃកេសិក្ខាបទនេះ ក៏មាន ។

១. វិន. ចុល្ល. សង្ឃកេសិក្ខាបទ. ១១. ១/១ ។

ពាក្យថា សាធុ ភន្តេ : បពិត្រព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ សូមទ្រង់ព្រះ
មេត្តាករុណាចុះ បានដល់ ការទូលសូមព្រះវរោកាស ។

ពាក្យថា ភិក្ខុ យាវជីវំ អារត្និកា អស្សុ : សូមឱ្យភិក្ខុ
ទាំងឡាយ នៅតែក្នុងព្រៃជាវត្តអស់មួយជីវិត មានសេចក្តីថា ភិក្ខុទាំង
អស់សមាទានអារត្និកធុត្តង់ហើយ ចូរជាអ្នកនៅព្រៃជាវត្ត គឺ ចូរនៅតែ
ក្នុងព្រៃប៉ុណ្ណោះ អស់មួយជីវិត ។

ដោយពាក្យថា យោ តាមន្តំ ឱសរេយ្យ វេជ្ជំ នំ ដុសេយ្យ :
ភិក្ខុណានៅក្នុងស្រុក ភិក្ខុនោះត្រូវទោស ភិក្ខុទេវទត្តពោលដោយបំណង
ថា ភិក្ខុណា គឺ សូម្បីភិក្ខុមួយរូបលះបង់ព្រៃចូលកាន់ស្រុក ដើម្បីត្រូវ
ការនឹងនៅ, ភិក្ខុនោះគប្បីត្រូវទោស គឺ ទោសចូរត្រូវភិក្ខុនោះ បានដល់
សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ពិន័យភិក្ខុនោះដោយអាបត្តិ, សូម្បីក្នុងវត្ត
ដ៏សេសក៏មានន័យដូចគ្នានេះ ។

ពីរបទថា ជនំ សញ្ញាបេស្សាម : ហើយពួកយើងឯងនឹង
ពន្យល់ជន មានសេចក្តីថា ពួកយើងនឹងញ៉ាំងប្រជាជនឱ្យយល់ថា “ពួក
យើងជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិចជាដើម” ។ ម្យ៉ាងទៀត មានពាក្យ
អធិប្បាយថា ពួកយើងនឹងឱ្យប្រជាជនត្រេកអរពេញចិត្ត គឺ នឹងឱ្យជ្រះ
ថ្លា ។

បំណងរបស់ព្រះមានព្រះភាគក្នុងសេចក្តីនេះ

[២៩១] ចំណែកព្រះមានព្រះភាគ ល្មមទ្រង់ស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុ ទេវទេវដែលទូលសូមវត្ថុ ៥ នេះប៉ុណ្ណោះ ក៏ទ្រង់ជ្រាបបានថា “ទេវទេវ នេះ មានសេចក្តីត្រូវការនឹងបំបែកសង្ឃ ទើបសូម ។ ក៏ព្រោះវត្ថុ ៥ នោះ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អនុញ្ញាត រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអន្តរាយ ដល់មគ្គរបស់ពួកកុលបុត្រជាច្រើន ; ដូច្នេះព្រះមានព្រះភាគ ទើបទ្រង់ បដិសេធថា “កុំទេវទេវ” ហើយត្រាស់ថា “ភិក្ខុណាចង់នៅព្រៃ, ភិក្ខុនោះ ចូរនៅចុះ” ដូច្នេះជាដើម ។

មួយទៀត ក្នុងពាក្យថា យោ ឥច្ឆតិ : ភិក្ខុណាចង់ ជាដើមនេះ កុលបុត្រគួរជ្រាបសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ ជ្រាបសេចក្តី សមគួរដល់ខ្លួន ។ ពិតមែន សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ក្នុង ពាក្យថា យោ ឥច្ឆតិ ជាដើមនេះដូចតទៅនេះ ៖

ភិក្ខុមួយរូប មានអធ្យាស្រ័យធំ មានឧស្សាហៈច្រើន រមែងអាច វៀរសេនាសនៈជិតដែនស្រុកចេញហើយ នៅក្នុងព្រៃធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខ បាន ។ ភិក្ខុមួយរូបដែលមានកម្លាំងទន់ខ្សោយ មានកម្លាំងតិច រមែងមិន អាចនឹងនៅក្នុងព្រៃ, អាចតែនៅក្នុងគាមខេត្តប៉ុណ្ណោះ (ទើបធ្វើទីបំផុតទុក្ខ បាន) ។ មួយរូបមានកម្លាំងច្រើនមានធាតុប្រព្រឹត្តទៅស្មើ សម្បូរណ៍

ដោយអធិវាសនខន្តិមានចិត្តតាំងមាំក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និងអនិដ្ឋារម្មណ៍ រមែង
អាចទាំងក្នុងព្រៃ ទាំងក្នុងខេត្តស្រុកបានទាំងអស់នោះ ។ មួយរូបមិន
អាចទាំងក្នុងខេត្តស្រុក ទាំងក្នុងព្រៃ គឺ ជាបទបរមបុគ្គល ។

បណ្តាភិក្ខុទាំងនោះ ភិក្ខុណា មានអធ្យាស្រ័យធំ មានឧស្សាហៈ
ច្រើន រមែងអាចរៀរសេនាសនៈជិតស្រុកចេញ ហើយនៅក្នុងព្រៃ ធ្វើទី
បំផុតទុក្ខបាន, ភិក្ខុរូបនោះ ចូរនៅក្នុងព្រៃប៉ុណ្ណោះចុះ, ការនៅក្នុងព្រៃនេះ
សមគួរដល់លោក ។ សូម្បីពួកសទ្ធិវិហារិកជាដើមរបស់លោកសិក្សា
តាម នឹងសម្គាល់ភាពដែលខ្លួនគួរនៅក្នុងព្រៃផង ។ មួយទៀត ភិក្ខុរូប
ណា មានកម្លាំងទន់ខ្សោយ មាកម្លាំងតិច រមែងអាចនឹងធ្វើទីបំផុតទុក្ខបាន
ក្នុងស្រុកប៉ុណ្ណោះ ក្នុងព្រៃមិនអាច, ភិក្ខុនោះចូរនៅតែក្នុងស្រុកនោះ ក៏
បាន ។ ចំណែកភិក្ខុរូបណា ដែលមានកម្លាំងរឹងមាំ មានធាតុប្រព្រឹត្តទៅ
ស្មើ សម្បូរណ៍ដោយអធិវាសនខន្តិ មានចិត្តតាំងមាំ ក្នុងឥដ្ឋារម្មណ៍និង
អនិដ្ឋារម្មណ៍ រមែងអាចទាំងក្នុងព្រៃ ទាំងក្នុងស្រុកតែម្តង ។ សូម្បីរូប
នេះ ចូរលះសេនាសនៈជិតស្រុកចេញហើយ នៅក្នុងព្រៃចុះ, ការនៅក្នុង
ព្រៃនេះសមគួរដល់លោក ។ សូម្បីពួកសទ្ធិវិហារិកជាដើមរបស់លោក
សិក្សាតាម នឹងសម្គាល់សេចក្តីដែលខ្លួនគួរនៅព្រៃ ។

ចំណែកភិក្ខុណា ដែលមិនអាចទាំងក្នុងដែនស្រុក ទាំងក្នុងព្រៃ
ជាបទបរមបុគ្គល, សូម្បីរូបនេះ ក៏ចូរនៅក្នុងព្រៃនោះចុះ ។ ព្រោះថា

ការសេពធុត្ថងគុណ និងការចម្រើនកម្មដ្ឋាននេះរបស់លោក នឹងជា
 ឧបនិស្ស័យដើម្បីមគ្គនិងផលតទៅ (ក្នុងអនាគត) ។ សូម្បីពួកសង្ឃ
 វិហារិកជាដើមរបស់លោកកាលសិក្សាតាម នឹងសម្គាល់ភាពដែលខ្លួនគួរ
 នៅព្រៃ ដូច្នេះឯង ។ ភិក្ខុនេះណា ដែលជាអ្នកមានកម្លាំងទន់ខ្សោយ
 មានកម្លាំងតិចយ៉ាងនេះ កាលនៅក្នុងស្រុកប៉ុណ្ណោះ ទើបអាចធ្វើទីបំផុត
 ទុក្ខបាន ក្នុងព្រៃមិនអាច ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដៅដល់បុគ្គលដូច្នេះ
 ទើបត្រាស់ថា យោ ឥច្ឆតិ គាមន្តេ វិហរេតុ : ភិក្ខុណាចង់នៅស្រុក
 ភិក្ខុនោះចូរនៅចុះ ដូច្នេះ ។ និងបុគ្គលនេះ បានឱ្យឱកាសសូម្បីដល់អ្នក
 ដទៃ ។

ក៏បើថា ព្រះមានព្រះភាគ គប្បីទ្រង់ទទួលតាមវាទះរបស់ភិក្ខុទេ
 វេទត្ថសោត, បុគ្គលណា ដែលមានកម្លាំងទន់ខ្សោយ មានកម្លាំងតិចតាម
 ប្រក្រតី, (ឬ) សូម្បីបុគ្គលណាអាចនៅក្នុងព្រៃសម្រេចបានតែក្នុងវេលា
 នៅជាកម្លោះ តមកក្នុងវេលាខ្លួនចាស់ទ្រុឌទ្រោមចុះ ឬក្នុងវេលាកើតធាតុ
 កម្រើក ព្រោះខ្យល់និងប្រមាត់ជាដើម នៅព្រៃមិនសម្រេច, តែកាលនៅ
 ក្នុងស្រុកប៉ុណ្ណោះ ទើបអាចធ្វើទីបំផុតទុក្ខបាន ។ បុគ្គលទាំងនោះ នឹង
 សាបសូន្យអរិយមគ្គទៅ មិនគប្បីសម្រេចអរហត្តផលបាន, សត្វសា
 សនៈគប្បីក្លាយជាក្រោធម៌ក្រៅវិន័យ សាំញ៉ាំ មិនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីនាំ

ចេញចាកទុក្ខ, ទាំងព្រះសាស្តានឹងមិនមែនជាព្រះសព្វញ្ញរបស់បុគ្គលទាំងនោះ ទាំងគប្បីតិះដៀលថា “ទ្រង់លះចោលវាទះរបស់ព្រះអង្គចេញហើយ ទៅតាំងនៅក្នុងវាទះរបស់ភិក្ខុទេវទត្តវិញ” ដូច្នេះ ។

ព្រោះដូច្នេះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលនឹងទ្រង់សង្គ្រោះបុគ្គលទាំងឡាយបែបនេះ ទើបទ្រង់បដិសេធវាទះរបស់ភិក្ខុទេវទត្ត ។ ក្នុងរឿងនៃភិក្ខុដែលកាន់ត្រាច់ចរិណ្ឌបាតជាវត្ថុក្តី ក្នុងរឿងនៃភិក្ខុដែលកាន់សំពត់បង្កក្រូលជាវត្ថុក្តី ក្នុងរឿងនៃភិក្ខុដែលកាន់នៅគល់ឈើជាវត្ថុរហូតដល់ ៨ ខែក្តី គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដោយឧបាយនេះឯង ។ តែព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ហាមសេនាសនៈ គល់ឈើរហូតដល់ ៤ ខែ (រដូវភ្លៀង) ប៉ុណ្ណោះ ។

កប្បិយមំសៈ

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងរឿងត្រី និងសាច់ ដូច្នេះ ៖

បទថា តិកោដិបរិសុទ្ធី ៖ ដែលបរិសុទ្ធដោយទីបំផុត ៣ ប្រការ បានដល់ បរិសុទ្ធដោយចំណែក ៣ ។ អធិប្បាយថា រឿរចាកត្រីសាច់ដែលមិនបរិសុទ្ធិ មានការឃើញជាដើម ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា “មិនបានឃើញ មិនបានឮ មិនបានរង្វៀស” ។

បណ្តាសាច់ ៣ យ៉ាងនោះ សាច់ដែលឈ្មោះថា មិនបានឃើញ គឺ មិនឃើញអ្នកស្រុកសម្លាប់ម្រឹគនិងត្រី យកមកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ ពួកភិក្ខុ ។ ដែលឈ្មោះថា មិនបានឮ គឺ មិនបានឮថា ពួកអ្នកស្រុក សម្លាប់ម្រឹគ ត្រី យកមកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ពួកភិក្ខុ, ចំណែកដែលមិន បានរង្សៀស អ្នកសិក្សាគួរស្គាល់សាច់ដែលរង្សៀសដោយការឃើញ រង្សៀសដោយការបានឮ និងដែលរង្សៀសផុតពីហេតុទាំងពីរនោះ ហើយ គប្បីជ្រាបដោយចំណែកផ្ទុយគ្នានៃសាច់ទាំងបីយ៉ាងនោះ ។

គឺ យ៉ាងណា ? គឺ ថា ពួកភិក្ខុក្នុងធម្មវិន័យនេះ ឃើញពួកអ្នក ស្រុកកាន់អន្ទាក់និងសំណាញ់ជាដើម កំពុងចេញទៅអំពីស្រុក ឬកំពុង ដើរចូលទៅក្នុងព្រៃ ។ និងក្នុងថ្ងៃស្អែក ពួកអ្នកស្រុកនាំបិណ្ឌបាត មាន ត្រីនិងសាច់មកប្រគេនដល់ភិក្ខុទាំងនោះ ដែលចូលទៅកាន់ស្រុកនោះ ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ ភិក្ខុទាំងនោះ រង្សៀសដោយការបានឃើញនោះថា “ពួកអ្នកស្រុកធ្វើសាច់ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ពួកភិក្ខុឬហ្ន៎ ?” សាច់នេះ ឈ្មោះថា រង្សៀសដោយបានឃើញមក, នឹងទទួលសាច់នោះ មិនគួរ ។ នឹងទទួលសាច់ដែលមិនបានរង្សៀសយ៉ាងនោះ គួរ ។ ក៏បើពួកអ្នកស្រុក ទាំងនោះ សួរថា “លោកម្ចាស់ តើហេតុដូចម្តេច ទើបលោកម្ចាស់មិន ទទួល ?” បានស្តាប់សេចក្តីនោះហើយ និយាយថា “សាច់នេះ ពួកខ្ញុំព្រះ ករុណា មិនបានធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយទេ, ពួកខ្ញុំព្រះ

ករុណាធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនខ្លះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ពួករាជការជាដើមខ្លះ” ដូច្នេះ, សាច់នោះ គួរ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយមិនឃើញដោយខ្លួនឯង, តែបានស្តាប់ថា “បានឮថា ពួកអ្នកស្រុកមានដៃកាន់អន្ទាក់ និងសំណាញ់ចេញពីស្រុក ឬដើរចូលទៅក្នុងព្រៃ” និងក្នុងថ្ងៃស្អែកពួកអ្នកស្រុកនាំបិណ្ឌបាតមានត្រីនិងសាច់មកប្រគេនដល់ភិក្ខុទាំងនោះ ដែលចូលទៅកាន់ស្រុកនោះ ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ ពួកលោកសង្ឃវ័យដោយការបាន ឮនោះថា “គេធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឬយ៉ាងណាហ្ន៎ ?” សាច់នេះ ឈ្មោះថា រង្ស៊ីសដោយបានឮមក ។ នឹងទទួលសាច់នោះ មិនគួរ ។ ដែលមិនបានសង្ឃវ័យយ៉ាងនេះ កាលទទួល ក៏គួរ ។ ក៏បើពួកអ្នកស្រុកទាំងនោះសួរថា “លោកម្ចាស់ តើហេតុដូចម្តេច បានជាលោកម្ចាស់មិនទទួល ?” បានស្តាប់សេចក្តីនោះហើយ ទើបនិយាយថា “សាច់នេះ ពួកខ្ញុំព្រះករុណាមិនបានធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយទេ, ពួកខ្ញុំព្រះករុណាធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនឯងខ្លះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ពួករាជការជាដើមខ្លះ” ដូច្នេះ, សាច់នោះគួរ ។

មួយទៀត ភិក្ខុទាំងឡាយមិនបានឃើញ មិនបានស្តាប់មកឡើយ, តែកាលពួកភិក្ខុទាំងនោះ ចូលទៅកាន់ស្រុកនោះដើម្បីបិណ្ឌបាត អ្នកស្រុកទទួលបាតទៅហើយ ភាគតែនឹងបិណ្ឌបាតមានត្រីសាច់ នាំមក

ប្រភេទ ។ ពួកភិក្ខុរង្ស៊ីសាច់ថា “សាច់នេះ គេធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឬយ៉ាងណាហ្ន៎ ?” នេះឈ្មោះថា សាច់ដែលរង្ស៊ីសាច់ផុតពីហេតុទាំងពីរនោះ ។ សូម្បីសាច់ ដូច្នោះ ក៏មិនសមគួរទទួល ។ ដែលមិនបានរង្ស៊ីសាច់នោះ កាលទទួល ក៏គួរ ។ ក៏បើថា ពួកអ្នកស្រុកទាំងនោះសួរថា “ហេតុដូចម្តេច បានជាពួកលោកម្ចាស់មិនទទួល ?” ហើយបានស្តាប់សេចក្តីនោះ ទើបនិយាយថា “សាច់នេះ ពួកខ្ញុំព្រះករុណា មិនបានធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយទេ, ពួកខ្ញុំព្រះករុណា ធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនខ្លះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ពួករាជការជាដើមខ្លះ”, ឬថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាបានបវត្តម៍សៈសាច់របស់សត្វដែលស្លាប់ហើយ ចំពោះដែលជាកប្បិយបុណ្ណោះ ទើបផ្សំឱ្យសម្រេចដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ” សាច់នោះ គួរ ។

សូម្បីក្នុងសាច់ដែលគេធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍នៃបេតកិច្ច ដល់អ្នកស្លាប់ទៅហើយក្តី ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការងារមង្គលជាដើមក្តី ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ ពិតមែន សាច់ប្រភេទណា ៗ ដែលគេមិនបានធ្វើដើម្បីភិក្ខុទាំងឡាយឡើយ និងភិក្ខុក៏មិនមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងសាច់ណា, សាច់នោះ គួរទាំងអស់ ។

ក៏បើថា សាច់ដែលគេធ្វើឱ្យសព្វភិក្ខុក្នុងវិហារមួយ និងពួកលោកមិនជ្រាបថា “គេធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន”, តែភិក្ខុពួកដទៃដឹង, ពួក

ណាដឹងមិនគួរដល់ពួកទាំងអស់នោះ ។ ពួកភិក្ខុដទៃមិនដឹង តែពួកលោក
 បុណ្ណោះដឹង, រមែងមិនគួរចំពោះពួកលោកបុណ្ណោះ, តែគួរសម្រាប់ពួក
 ភិក្ខុដទៃ ។ សូម្បីពួកលោកដឹងប្រាកដថា “គេធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
 ពួកយើង”, សូម្បីភិក្ខុពួកដទៃក៏ដឹងថា “គេធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុ
 ទាំងនេះ” មិនគួរដល់ពួកលោកទាំងអស់ ។ ពួកភិក្ខុទាំងអស់មិនដឹង,
 រមែងគួរដល់ពួកលោកទាំងអស់ ។ បណ្តាសហធម្មិកទាំង ៥ សាច់
 ដែលគេធ្វើចំពោះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សហធម្មិករូបណាមួយក៏ដោយ
 រមែងមិនសមគួរដល់សហធម្មិកទាំងអស់នោះ ។

សួរថា ក៏បើថា មានបុគ្គលខ្លះអ្នកសម្លាប់សត្វ ចំពោះភិក្ខុមួយរូបជាក់ក្នុង
 បាត្រឡូពេញហើយ ប្រគេនដល់ភិក្ខុរូបនោះ និងលោកក៏ដឹងប្រាកដ
 ដែរថា សាច់គេធ្វើដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ទទួលទៅហើយប្រគេនដល់ភិក្ខុ
 រូបដទៃ ភិក្ខុរូបដទៃនោះឆាន់ដោយជឿភិក្ខុនោះ, អ្នកណាត្រូវអាបត្តិហ្ន៎ ?

ឆ្លើយថា “មិនត្រូវអាបត្តិសូម្បីទាំងពីររូប” ។

ព្រោះថា សាច់ដែលគេធ្វើចំពោះភិក្ខុណា មិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុ
 នោះ ព្រោះលោកមិនបានឆាន់, និងមិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុ ក្រៅនេះ
 ព្រោះមិនដឹង ។ ពិតមែន ក្នុងការទទួលកប្បិយម័សៈ មិនត្រូវអាបត្តិ ។
 តែភិក្ខុមិនដឹងឆាន់សាច់ដែលគេធ្វើចំពោះ ខាងក្រោយទើបដឹង កិច្ចដោយ
 ការសម្តែងអាបត្តិ មិនមាន ។ ចំណែកភិក្ខុមិនដឹងឆាន់អកប្បិយម័សៈ

សូម្បីខាងក្រោយទើបដឹង គប្បីសម្តែងអាបត្តិ ។ ពិតមែន ត្រូវអាបត្តិ ដល់ភិក្ខុដែលដឹងហើយ ឆាន់សាច់ដែលគេធ្វើចំពោះ ។ និងត្រូវអាបត្តិ ដូចគ្នា សូម្បីដល់ភិក្ខុដែលមិនដឹង ឆាន់អប្បិយមំសៈ ។ ព្រោះហេតុ នោះ ភិក្ខុដែលខ្លាចក្រែងចំពោះអាបត្តិសូម្បីកាលកំណត់រូបការណ៍ គប្បី សួរមុនហើយ ទើបទទួលប្រគេនសាច់, នឹងទទួលប្រគេនដោយតាំងចិត្ត ថា “ក្នុងវេលាឆាន់យើងនឹងសួរ ហើយបានយើងឆាន់” គួរសួរមុនសិន ហើយសឹមឆាន់ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ?

ឆ្លើយថា ព្រោះសាច់ដឹងបានលំបាក ។

សេចក្តីពិត សាច់ខ្លាញ់ ក៏ដូចនិងសាច់ជ្រូក ។ សាច់ខ្លាដំបងជា ដើម ក៏ដូចនិងសាច់ម្រឹគជាដើម ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកអាចារ្យ ទាំងឡាយ ពោលថា ការសួរហើយ សឹមទទួលប្រគេននុ៎ះឯង ជាធម្ម ទំនៀម ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងផ្នែកភិក្ខុទេវទត្តទូលសូមវត្ថុ ៥ យ៉ាង

[២៩២] ពីរបទថា ហដ្ឋោ ឧទគ្គោ : ត្រេកអររីករាយ បាន ដល់ ជាអ្នកត្រេកអរហើយ និងមានកាយចិត្តត្រដែតឡើងហើយ ។

បានឮថា ភិក្ខុទេវទត្តនោះគិតថា “ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មិន

អនុញ្ញាតវត្ថុ ៥ ទាំងនេះទេ, ឥឡូវនេះ យើងនឹងអាចធ្វើសង្ឃភេទ”
 ដូច្នេះ ទើបបានសម្តែងអាការលោតកញ្ជ័យដល់ភិក្ខុកោកាលិក, មិនដឹងថា
 “ខ្លួននឹងកើតក្នុងអវិច្ចហើយសោយនូវទុក្ខធំ សូម្បីដែលជិតចូលមកព្រោះ
 សង្ឃភេទជាបច្ច័យ” រីករាយសប្បាយចិត្តថា “ឥឡូវនេះ យើងបាន
 ឧបាយដើម្បីបំបែកសង្ឃ” ដូចបុរសអ្នកប្រាថ្នានឹងសុំថ្នាំពិសឱ្យស្លាប់ ឬ
 ប្រាថ្នានឹងយកខ្សែចងកឱ្យស្លាប់ ឬប្រាថ្នានឹងយកសស្រ្តាមកសម្លាប់ខ្លួនឱ្យ
 ស្លាប់ បានវត្ថុយ៉ាងណាមួយមានថ្នាំពិសជាដើម មិនស្គាល់ទុក្ខ គឺ
 សេចក្តីស្លាប់សូម្បីជិតចូលមក ព្រោះការសុំថ្នាំពិសជាដើមនោះជាបច្ច័យ
 ជាអ្នករីករាយសប្បាយចិត្ត ដូច្នេះ ទើបក្រោកចាកទីអង្គុយព្រមដោយ
 បរិស័ទ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគដោយភាពជាអ្នករីករាយនោះឯង បាន
 ធ្វើប្រទក្សិណហើយចៀសទៅ ។

ក៏ក្នុងពាក្យថា តេ មយំ ឥមេហិ បញ្ចហិ វត្ថុហិ សមាធាយ
 វត្ថាម : តែពួកយើងទាំងនោះ នាំគ្នាសមាទានវត្ថុ ៥ នេះវិញ នេះ
 សូម្បីកាលភិក្ខុទេវទត្តគួរនឹងពោលពាក្យថា ឥមាធិ បញ្ច វត្ថុនិ : វត្ថុ
 ៥ នេះ ដូច្នេះ មិនទាន់បានសង្កេតសេចក្តីខុសគ្នាត្រង់នៃវិភត្តិដោយអំណាច
 នៃវិតក្កៈរឿយៗ ថា តេ មយំ ឥមេហិ បញ្ចហិ វត្ថុហិ ជនំ
 សញ្ញាបេស្សាម : ពួកយើងនោះ នឹងញ៉ាំងជនឱ្យយល់ដោយវត្ថុទាំង ៥

នេះ ដូច្នេះ ទើបពោលតាមគួរដល់សេចក្តីរំពឹងរឿយ ៗ នុ៎ះឯងថា តេ
មយំ ឥមេហិ បព្វហិ វត្ថុហិ ... ពួកយើងនោះ ... ដោយវត្ថុទាំង ៥

នេះ ដូចគ្នានឹងអ្នកមានចិត្តរវើរវាយដូច្នោះឯង ។

[២៩៣] ពីរបទថា ធុតា សល្លេខរុត្តិនោ : ជាអ្នកកម្ចាត់
កិលេសធម៌ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តក្នុងធម៌ផ្លូវផ្គង់ មានសេចក្តីថា អ្នកឈ្មោះថា
ធុតៈ ព្រោះជាអ្នកប្រកបដោយបដិបទដែលកម្ចាត់នូវកិលេសចេញ, និង
អ្នកឈ្មោះថា មានសេចក្តីប្រព្រឹត្តដុសខាត់ ព្រោះភិក្ខុទាំងនេះ មានការ
ប្រព្រឹត្តដុសខាត់កិលេសទាំងឡាយ ។

បទថា ពាហុល្លិកោ : ជាអ្នកប្រព្រឹត្តល្មោក មានសេចក្តីថា
ការដែលបច្ច័យ ៤ មានចំរើនជាដើម មានច្រើនឈ្មោះថា ពាហុល្លៈ ។
សេចក្តីដែលបច្ច័យបួនជាច្រើន កើតមានដល់ព្រះគោតមនោះ; ហេតុនោះ
ព្រះគោតមនោះ ឈ្មោះថា ពាហុល្លិកៈ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះគោតមនោះ ជា
អ្នកប្រកប គឺ តាំងនៅក្នុងសេចក្តីមានបច្ច័យច្រើននោះ ; ហេតុនោះ
ទើបឈ្មោះថា ពាហុល្លិកៈ(ជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាច្រើន) ។

ពីរបទថា ពាហុល្លាយ ចេតេតិ : តែងត្រិះរិះដ៏ច្រើន មាន
សេចក្តីថា រមែងគិត គឺ រមែងត្រិះរិះ រមែងសញ្ញាណគិត ដើម្បីត្រូវការ
បច្ច័យច្រើន ។ អធិប្បាយថា អ្នកដល់សេចក្តីខ្វល់ខ្វាយយ៉ាងនេះថា

“ធ្វើយ៉ាងណាហ្ន៎ ភាពជាអ្នកមានបច្ច័យ មានចីវរជាដើមច្រើន នឹងមាន ដល់យើងនិងសាវករបស់យើង” ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងផ្នែកត្រាស់ប្រជុំសង្ឃហើយទ្រង់បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ

ច្រើនបទថា ធម្មី កក់ កត្វា^១ : ទ្រង់សម្តែងធម្មីកថា មាន សេចក្តីថា ទ្រង់ធ្វើធម្មីកថា ដែលសមគួរក្នុងខណៈនោះ គឺ សមរម្យក្នុង ខណៈនោះ ដល់ភិក្ខុទេវទត្តនិងដល់ភិក្ខុទាំងឡាយជាច្រើនប្រការ ដោយ ន័យដែលត្រាស់ទុកក្នុងខន្ធកៈ មានជាដើមយ៉ាងនេះថា “កុំទេវទត្ត អ្នកកុំ ចូលចិត្តនឹងការបំបែកសង្ឃឡើយ, ម្ចាស់ទេវទត្ត ជ្រិតការបំបែកសង្ឃ មានទោសធ្ងន់ណាស់ ម្ចាស់ទេវទត្ត ប្រសិនបើអ្នកណាមួយបំបែកសង្ឃ ដែលកំពុងព្រមព្រៀងគ្នា, (អ្នកនោះ) នឹងទទួលទោសលាមកអាក្រក់ តាំងនៅអស់មួយកប្ប, ឆេះនៅក្នុងនរកអស់ ១ កប្ប, ម្ចាស់ទេវទត្ត បើ អ្នកណាមួយ ធ្វើសង្ឃដែលបែកគ្នាហើយឱ្យព្រមព្រៀងគ្នាទៅវិញ, (អ្នក នោះ) តែងទទួលនូវបុណ្យដ៏ប្រសើរ ហើយនឹងរីករាយក្នុងឋានសួគ៌ អស់ ១ កប្ប”^២ ដូច្នេះ ។

១. ពាក្យនេះ មិនមានក្នុងសិក្ខាបទនេះ ប្រហែលជានៅក្នុង ។ បេ ។

២. វិន. ចុល្ល. សង្ឃភេទក្ខន្ធកៈ. ១១. ៥០/៥៩ ។

[២៩៤] បទថា សមគ្គសង្ឃ : ដែលព្រមព្រៀងគ្នា បានដល់ អ្នករួមគ្នា, អធិប្បាយថា អ្នកមិនបែកគ្នាទាំងមកចិត្តនិងមកកាយ ។ ពិត មែន សូម្បីក្នុងបទភាជនៈ ព្រះមានព្រះភាគក៏បានទ្រង់សម្តែងសេចក្តី យ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

ពិតមែន ព្រះមានព្រះភាគកាលត្រាស់ថា សមាធនសំវាសគោ : ដែលមានសំវាសស្មើគ្នា ក៏ជាការដែលទ្រង់សម្តែងសេចក្តីមិនបែកគ្នាមក ចិត្ត ។

កាលត្រាស់ថា សមាធនសីមាយំ ឱតោ : បិតនៅក្នុងសីមា ជាមួយគ្នា មែនជាការទ្រង់សម្តែងសេចក្តីមិនបែកគ្នាមកកាយ ។ គឺ យ៉ាងណា ? គឺ ថា ភិក្ខុដែលមានសំវាសស្មើគ្នា វៀរចាកអ្នកមាន សំវាសផ្សេងគ្នាដោយលទ្ធិ ឬអ្នកមានសំវាសផ្សេងគ្នាដោយកម្ម ឈ្មោះ ថា ជាអ្នកមិនបែកគ្នាមកចិត្ត ព្រោះមានចិត្តស្មើគ្នា, អ្នកតាំងនៅក្នុងសីមា ស្មើគ្នា ឈ្មោះថា ជាអ្នកមិនបែកគ្នាមកកាយ ព្រោះឱ្យកាយសាមគ្គី ។

ពីរបទថា ភេទនសំវត្ថុនិកំ វា អធិករណំ : អធិករណំដែល នាំឱ្យសង្ឃបែកគ្នា បានដល់ ហេតុដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីបែកគ្នា គឺ ដើម្បីត្រូវការបំបែកសង្ឃ ។

ពិតមែន ក្នុងឱកាសនេះ ហេតុលោកប្រាថ្នាយកថា អធិករណំ

ដូចក្នុងប្រយោគថា “កាមហេតុ កាមនិទានំ កាមាធិការណំ : មាន
 កាមជាហេតុ មានកាមជាគ្រឿងប្រគល់ឱ្យនូវផល មានកាមជាគ្រឿងផ្ដួច
 ផ្ដើម”^១ ។ ក៏ព្រោះអធិការណ៍នោះមាន ១៨ ប្រការ; ដូច្នេះ ក្នុងបទ
 ភាជនៈទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា “ភេទករវត្ថុ ១៨”^២ ។ ក៏ភេទ
 ករវត្ថុទាំងនោះមកហើយក្នុងខន្ធកៈ ដោយន័យជាដើមថា “ម្ចាស់ឧបាលិ
 ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ សម្ដែងសភាពមិនមែនជាធម៌ថា ជាធម៌”^៣
 ដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពណ៌នាសេចក្ដីនៃភេទករវត្ថុ
 ទាំងនោះ ក្នុងសង្ឃភេទក្នុងនោះឯង ។ មួយទៀត សង្ឃភេទនេះ
 សូម្បីណា អាស្រ័យវត្ថុទាំងនេះ រមែងមានដោយហេតុដទៃទៀត ៥
 ប្រការ គឺ ដោយកម្ម ១ ដោយឧទេស ១ ដោយវោហារ ១ ដោយ
 អនុស្សាវនា ១ ដោយការចាប់ស្លាក ១, ខ្ញុំព្រះករុណានឹងប្រកាសសង្ឃ
 ភេទនោះ ក្នុងអនាគតស្ថាននុ៎ះឯង ។ តែដោយសង្ខេបក្នុងពាក្យថា កាន់
 យកអធិការណ៍ដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្ដីបែកគ្នា នេះអ្នកសិក្សាគប្បី
 ជ្រាបសេចក្ដីយ៉ាងនេះថា កាន់យកហេតុដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីត្រូវការ
 បំបែកសង្ឃ គឺ ដែលអាចឱ្យសម្រេចការបំបែកសង្ឃបាន ។

១. មជ្ឈិ. មូល. មហាទុក្ខក្ខន្ធសូត្រ. ២០. ១៨៨/៣១៥ ។

២. វិន. បរិ. កតិបុច្ឆារ៉ាវៈ. ១២. ៨៤២/៣៦៤ ។

៣. វិន. ចុល្ល. សង្ឃភេទក្ខន្ធកៈ. ១១. ៧៥/៨៤ ។

បទថា បគ្គយ្ហៈ : ផ្គន្ទឡើង បានដល់ ផ្គន្ទ គឺ លើកតម្កើងធ្វើ
ឱ្យប្រាកដ ។

បទថា តិដ្ឋយ្យៈ : តាំងនៅ មានសេចក្តីថា ធ្វើឱ្យដូចដែលខ្លួន
កាន់យកហើយគឺ ដូចដែលខ្លួនលើកតម្កើងហើយនុ៎ះឯង ហើយគប្បីតាំង
នៅ ។ ក៏ព្រោះអធិការណ៍នោះ រមែងជាការដែលភិក្ខុផ្គន្ទនិងតាំងនៅយ៉ាង
នោះ សម្តែងហើយនិងមិនលះបង់ចេញ; ដូច្នោះ ក្នុងបទភាជនៈ ទើប
ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា “សម្តែង” និងថា “មិនលះបង់” ដូច្នេះ ។

[២៩៥] ពាក្យថា ភិក្ខុហិ ឯវេស្ស វេននិយោ : ភិក្ខុទាំង
ឡាយ ត្រូវពោលហាម ដោយពាក្យយ៉ាងនេះ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុនោះ
ជាអ្នកដែលពួកលដ្ឋីភិក្ខុដទៃនឹងគប្បីពោលយ៉ាងនេះ ។

ក៏ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា ភិក្ខុហិ នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពាក្យថា យេ បស្សន្តិ : ភិក្ខុណាបានឃើញ មានសេចក្តីថា
ភិក្ខុពួកណាឃើញ ភិក្ខុនោះ អ្នកសរសើរលើកតម្កើងនៅចំពោះមុខ ។

ពាក្យថា យេ សុណន្តិ : ភិក្ខុណាបានឮ មានសេចក្តីថា សូម្បី
ភិក្ខុពួកណា បានឮថា “ពួកភិក្ខុក្នុងវិហារឈ្មោះឯណោះ កាន់យក
អធិការណ៍ដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីផ្សេងគ្នាលើកតម្កើង” ។

ពាក្យថា សមេតាយស្នា សច្ចេន : សូមឱ្យលោកម្ចាស់ព្រម

ព្រៀងជាមួយនឹងសង្ឃទៅ មានសេចក្តីថា លោកដ៏មានអាយុ សូមចូល
រួមសមាគម ចូរជាអ្នកមានលទ្ធិជាមួយគ្នាព្រមដោយសង្ឃ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ?

ឆ្លើយថា សមគ្គោ ហិ សច្យោ សម្មោទមាណោ អវិវធមាណោ
ឯកុទ្ទេសោ ជាសុ វិហរតិ : ព្រោះសង្ឃព្រមព្រៀងគ្នា រីករាយរកគ្នា
មិនវិវាទគ្នា មានឧទេសជាមួយគ្នា តែងនៅជាសុខ ។

បណ្តាបទពាំងនោះ បទថា សម្មោទមាណោ : រីករាយរកគ្នា មាន
សេចក្តីថា រីករាយនៅដោយល្អប្រកបដោយសម្បត្តិ (មានសីលជា
ដើម) របស់គ្នានឹងគ្នា ។

បទថា អវិវធមាណោ : មិនវិវាទគ្នា មានសេចក្តីថា មិនវិវាទគ្នា
យ៉ាងនេះថា “នេះធម៌ នេះមិនមែនធម៌” ។

សង្ឃនោះមានឧទេសតែមួយរួមគ្នា ; ព្រោះហេតុនោះ ទើប
ឈ្មោះថា ឯកុទ្ទេស : មានឧទេសជាមួយគ្នា ។ អធិប្បាយថា មាន
បាដិមោក្ខទេស ប្រព្រឹត្តទៅរួមគ្នាមិនបែកគ្នា ។

ពីរបទថា ជាសុ វិហរតិ : តែងនៅជាសុខសប្បាយ បានដល់
រមែងនៅជាសុខ ។

ពាក្យថា ឥច្ចេតំ កុសលំ : ការលះបង់បាននេះ ជាការល្អ

មានសេចក្តីថា ការលះបង់ចេញបាននោះ ជាកុសលគឺ រួចផុតភ័យ បាន
ដល់ ជាសុវត្ថិភាពដល់ភិក្ខុនោះ ។

ពាក្យថា នោ ចេ បដិនិស្សន្នតិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សៈ : បើមិន
លះបង់ទេ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ បានដល់ ភិក្ខុដែលត្រូវសូឡ ៣ ដង
ហើយមិនលះបង់ចេញត្រូវ អាបត្តិទុក្ខ ។

ពាក្យថា សុត្វា ន វេទន្តិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សៈ : ភិក្ខុទាំងឡាយ
បានឮហើយ មិនពោល(ហាម) ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ មានសេចក្តីថា ត្រូវ
អាបត្តិទុក្ខសូម្បីដល់ពួកភិក្ខុអ្នកបានឮហើយមិនពោល(ហាម) ក្នុងទី
ឆ្ងាយប៉ុន្មាន ទើបត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ដល់ពួកភិក្ខុដែលបានឮ ហើយមិន
ពោល(ហាម) ។ ក្នុងវិហារជាមួយគ្នា មិនមានពាក្យដែលនឹងពោល
ឡើយ ។ ចំណែកក្នុងអដ្ឋកថា លោកពោលថា ក្នុងចម្ងាយមកកន្លះ
យោជន៍ដោយជុំវិញចាត់ជាការៈរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ការផុតពីអាបត្តិ
រមែងមិនមាន សូម្បីដល់ភិក្ខុដែលបញ្ជូនទូត ឬ សំបុត្រទៅប្រាប់ ។
គប្បីទៅហាមខ្លួនឯងតែម្តងថា លោកដ៏មានអាយុ ការបំបែកសង្ឃមាន
ទោសធ្ងន់, លោកកុំព្យាយាមដើម្បីបំបែកសង្ឃ ។ តែភិក្ខុដែលអាច
សូម្បីឆ្ងាយ ក៏គួរទៅ ។ ពិតមែន សូម្បីដែលឆ្ងាយ ៗ ចាត់ជាការៈ
របស់ពួកភិក្ខុមិនអាពាធតែម្តង ។ ឥឡូវនេះ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងត្រឹមតែ

សេចក្តីប៉ុណ្ណោះក្នុងពាក្យថា “ឯវេញ សោ ភិក្ខុ ភិក្ខុហិ វុច្ចមានោ : ភិក្ខុនោះ កាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពោល(ហាម)យ៉ាងនេះ”ជាដើម ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យជាដើមថា “សោ ភិក្ខុ សង្ឃមជ្ឈម្យិ អាកឡិត្វា វត្តព្វោ : ភិក្ខុនោះ ត្រូវតែភិក្ខុទាំងឡាយចាប់ទាញមកកាន់កណ្តាលជំនុំសង្ឃហើយពោល(ហាម)” ដូច្នេះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ពីរបទថា សង្ឃមជ្ឈម្យិ អាកឡិត្វា : ចាប់ទាញមកកាន់កណ្តាលជំនុំសង្ឃ មានសេចក្តីថា បើភិក្ខុនោះ ដែលពួកភិក្ខុពោលហាមនៅដោយន័យមុន មិនទាន់លះបង់ចេញ សូម្បីពួកភិក្ខុចាប់ត្រង់ដៃនិងត្រង់ជើងទាញខ្លួនមកកាន់កណ្តាលជំនុំសង្ឃ ហើយគប្បីពោលប្រដៅលោកដល់ ៣ ដងទៀត ដោយន័យជាដើមថា មា អាយស្មា : លោកម្ចាស់ កុំ ដូច្នេះ ។

[២៩៦] ពីរបទថា យាវតតិយំ សមនុភាសិតព្វោ : សូធុ សមនុភាសនកម្ម ជាកំណត់បីដង មានសេចក្តីថា សង្ឃគប្បីសូធុសមនុភាសនៈជាគម្រប់ ៣ ដងជាមុន ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា សង្ឃគប្បីធ្វើកម្មដោយ សមនុភាសនកម្មវាចា ៣ ដង ។ ក៏ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា យាវតតិយំ សមនុភាសិតព្វោ នោះ ដើម្បីកាន់យកតែសេចក្តីសម្តែងសមនុភាសនវិធី ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យជាដើមថា សោ

ភិក្ខុ សមនុភាសិតពោ ឯវព្វា បន ភិក្ខុវេ សមនុភាសិតពោ :
ភិក្ខុទាំងឡាយគប្បីសូត្រសមនុភាសនកម្មដល់ភិក្ខុនោះ ម្សាលភិក្ខុទាំង
ឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីសូត្រសមនុភាសនកម្មយ៉ាងនេះ ដូច្នេះ ។

[២៩៧] ក្នុងពាក្យថា សមនុភាសិតពោ ជាដើមនោះ ពាក្យថា
ញត្តិយា ធុក្កដំ ធូហិ កម្មវាចាហិ ធុល្លច្ចយា បដិប្បស្សម្ពុត្តិ :
សូត្រញត្តិចប់ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ, សូត្រកម្មវាចាពីរដង ត្រូវអាបត្តិ
ថ្មល្លច្ចយ, មានសេចក្តីថា អាបត្តិទាំង ៣ គឺ ទុក្ខដដែលភិក្ខុត្រូវក្នុងទី
បំផុតញត្តិ និងថ្មល្លច្ចយ ដែលត្រូវព្រោះកម្មវាចា ២ ដង រមែងរម្ងាប់
ទៅដោយកម្មវាចាទី ៣ ល្មមសូត្រដល់ យ អក្សរ យ៉ាងនេះថា យស្ស
នក្ខមតិ សោ ភាសេយ្យ, ភិក្ខុនោះ រមែងតាំងនៅក្នុងសង្ឃទិសេសតែ
ម្តង ។

សួរថា អាបត្តិដែលត្រូវហើយរម្ងាប់ទៅ ឬថា អាបត្តិដែលមិន
បានត្រូវរម្ងាប់ ។

ឆ្លើយថា ព្រះមហាសូមត្តេវៈពោលទុកមុនថា ភិក្ខុណាលះបង់កម្ម
នោះក្នុងវេលាចប់, ភិក្ខុនោះ រមែងមិនត្រូវអាបត្តិទាំងនោះ ; ព្រោះហេតុ
នោះ អាបត្តិដែលមិនបានត្រូវទើបរម្ងាប់ទៅ ចំណែកព្រះមហាបទុមត្តេវៈ
ពោលថា អាបត្តិដែលត្រូវហើយ រមែងរម្ងាប់ទៅ ដូចអសាធារណាបត្តិ

រម្ងាប់ទៅព្រោះភេទត្រូវបង្កើន, នឹងប្រយោជន៍អ្វី ដោយអាបត្តិដែល
នៅមិនបានត្រូវរម្ងាប់ទៅហ្ន៎ ?

ពន្យល់អត្ថក្នុងបទភាជនីដោយកម្មប្រកបដោយធម៌ជាដើម

[២៨៨] ពីរបទថា ធម្មកម្មេ ធម្មកម្មសញ្ញី : ភិក្ខុសំគាល់
ក្នុងកម្មដែលសង្ឃធ្វើត្រូវតាមធម៌ថា កម្មធ្វើត្រូវតាមធម៌ មានសេចក្តីថា
បើសមនុភាសនកម្មនោះជាកម្មប្រកបដោយធម៌ លោកមានការសម្គាល់
ក្នុងសមនុភាសនកម្មនោះថា ជាកម្មប្រកបដោយធម៌ ។ ក្នុងបទទាំងពួង
ក៏មានន័យដូចគ្នានេះ ។ ការសម្គាល់ក្នុងបទថា ធម្មសញ្ញី នេះ មិនអាច
ផុតបាន ព្រោះកម្មជារបស់ប្រកបដោយធម៌ កាលមិនលះបង់យ៉ាងនោះ
រមែងត្រូវអាបត្តិ ។

[២៨៩] បទថា អសមនុភាសន្តស្ស : ដល់ភិក្ខុដែលសង្ឃ
មិនទាន់បានសូត្រប្រកាសហាម មានសេចក្តីថា កាលមិនត្រូវសូត្រសម
នុភាសនៈសូម្បីមិនព្រមលះបង់ ក៏មិនត្រូវអាបត្តិសង្ឃទិសេស ។

បទថា បដិនិស្សន្ធន្តស្ស : ដល់ភិក្ខុដែលបានលះបង់ មាន
សេចក្តីថា មិនត្រូវដោយអាបត្តិសង្ឃទិសេសដល់ភិក្ខុដែលលះបង់មុនញាតិ
ឬក្នុងខណៈញាតិ ឬក្នុងវេលាចប់ញាតិ ឬដែលត្រឹមតែសូត្រមិនទាន់ដល់

យ អក្សរ នៃអនុស្សាវនាទី ១ ក្តី ទី ២ ក្តីទី ៣ ក្តី ។

បទថា អាទិកម្មិកស្សៈ : ដល់ភិក្ខុជាអាទិកម្មិក មានសេចក្តីថា ក៏ក្នុងសិក្ខាបទនេះ ភិក្ខុទេវទត្តជាដើមបញ្ញត្តិ ព្រោះបាលីដែលមកក្នុងគម្ពីរ បរិវារថា “ព្រោះរឿងរ៉ាវដែលភិក្ខុទេវទត្តព្យាយាមដើម្បីបំបែកសង្ឃដែល ព្រមព្រៀងគ្នា”^១ ។ ក៏ភិក្ខុទេវទត្តនេះឯងជាដើមបញ្ញត្តិនៃការព្យាយាមដើម្បី បំបែកសង្ឃប៉ុណ្ណោះ មិនបានជាដើម បញ្ញត្តិនៃការមិនព្រមលះបង់ទេ ។ ព្រោះថា កម្មនោះ សង្ឃមិន បានធ្វើដល់លោក ។

បើមានពាក្យសួរថា ក៏ពាក្យដែលពោលនេះ តើគួរជ្រាបបានយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា គប្បីជ្រាបបាន ដោយព្រះសូត្រ ។ ដូចឧបមាថា កម្ម រមែងប្រាកដថា សង្ឃធ្វើហើយដល់អវិជ្ជភិក្ខុ ព្រោះបាលីដែលមកក្នុង គម្ពីរបរិវារថា “ព្រោះរឿងដែលអវិជ្ជភិក្ខុ មានបុព្វបុរសជាអ្នកសម្លាប់ គ្មាន កាលបើសង្ឃសូត្រសមនុភាសនកម្ម ជាគម្របបីដងហើយមិន លះបង់ទិដ្ឋិអាក្រក់ចេញ”^២ ដូច្នេះ យ៉ាងណា, កម្មនឹងបានប្រាកដថា សង្ឃធ្វើដល់ភិក្ខុទេវទត្ត ដូច្នេះ ក៏ទេ ។

សូម្បីបើអ្នកណាមួយ នឹងពោលដោយហេតុត្រឹមតែសេចក្តីពេញ

១. វិន. បរិ. មហាវិគ្គវារៈ. ១២. ១៨/២១ ។ ២. វិន. បរិ. ១២. ១៣៣/៨៤ ។

ចិត្តរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះថា “កម្មដែលសង្ឃធ្វើហើយដល់ភិក្ខុទេវទត្តនោះ នឹងមានសោត សូម្បីយ៉ាងនោះ ដែលឈ្មោះថា អនាបត្តិ រមែងមិនមានដល់ភិក្ខុដែលជាដើមបញ្ញត្តិ ព្រោះការមិនលះបង់ចេញ” ។ ពិតមែន ដែលឈ្មោះថា អនាបត្តិ រមែងមិនប្រាកដដល់ភិក្ខុដែលកន្លងសិក្ខាបទ ដែលទ្រង់បញ្ញត្តិហើយ ក្រៅអំពីសិក្ខាបទដែលទ្រង់អនុញ្ញាតទុកដោយចំពោះ ។

សូម្បីពាក្យថា អាទិកម្មិកសង្ឃ ក្នុងអនាបត្តិវារនៃអវិជ្ជសិក្ខាបទ ដែលលោកសរសេរទុកក្នុងគម្ពីរទាំងឡាយ ក៏សរសេរទុកដោយសេចក្តីភ្លាំងភ្លាត់ ។ ក៏ឯសេចក្តីនៃពាក្យនោះ ជាពាក្យដែលលោកសរសេរទុកដោយសេចក្តីភ្លាំងភ្លាត់ គប្បីជ្រាបដោយព្រះបាលីសម្រាប់លើកអាបត្តិក្នុងកម្មកន្លះយ៉ាងនេះថា “សង្ឃត្រូវចោទអវិជ្ជភិក្ខុជាមុនសិន, លុះចោទហើយត្រូវរំលឹក, លុះរំលឹកហើយ ត្រូវលើកអាបត្តិឡើង” ។ កម្មនោះសង្ឃមិនបានធ្វើដល់ភិក្ខុទេវទត្ត ដែលជាអាទិកម្មិកៈ ព្រោះការព្យាយាមដើម្បីបំបែកសង្ឃ ដោយប្រការដូច្នេះ; ព្រោះហេតុនោះ អាបត្តិនុ៎ះឯងឈ្មោះថា មិនទាន់កើត, តែភិក្ខុទេវទត្តនោះ ត្រូវហៅថា អ្នកជាដើមបញ្ញត្តិ ព្រោះធ្វើសេចក្តីយល់ថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាជ្ញលោកបញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ។ អនាបត្តិលោកពោលហើយ សម្រាប់ភិក្ខុទេវទត្តនោះ ព្រោះមិនមានអាបត្តិនុ៎ះឯង ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ឯអនាបត្តិនោះ សម្រេចដោយបទនេះឯងថា អសមនុភាសន្តស្ស សូម្បីដោយពិត, តែថា សង្ឃមិនបានធ្វើសមនុភាសនកម្មតែម្យ៉ាង ដល់ ភិក្ខុណាភិក្ខុនោះ លោកហៅ ឈ្មោះថា អ្នកមិនត្រូវសូឡសមនុភាសនៈ, មិនហៅថា អ្នកជាដើមបញ្ញត្តិ ។ ចំណែកភិក្ខុទេវទត្តនេះ គង់ជាដើម បញ្ញត្តិតិច្ច, ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលបទថា អាទិកម្មិកស្ស ទុក ។

វិនិច្ឆ័យក្នុងសមនុភាសននៃសិក្ខាបទទាំងពួង រៀបតែអវិជ្ជសិក្ខាបទ ចេញ គប្បីជ្រាបដោយឧបាយនេះ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ងាយយល់ទាំងអស់ ។

បណ្តាបកិណ្ណកៈមានសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទនេះ មានអង្គ ៣ មានសមុជ្ជានតែមួយ, ឈ្មោះថា សមនុភាសនសមុជ្ជាន រមែងតាំងឡើង មកកាយ មកវាចានិងមកចិត្ត, តែជាអកិរិយា ព្រោះកាលភិក្ខុមិនធ្វើកាយ វិការ ឬបញ្ចេញវាចាឡើយថា យើងនឹងលះបង់ចេញ ទើបត្រូវ, ជា សញ្ញាវិមោក្ខ សច្ចត្តកៈ លោកវជ្ជៈ កាយកម្ម វចីកម្ម អកុសលចិត្ត ជា ទុក្ខវេទនា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

សង្ឃភេទសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

១១. តេជានុវត្តកសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៣០០] ទុតិយសង្ឃភេទសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ពុទ្ធា
ភគវា : សម័យនោះ ព្រះពុទ្ធដ៏មានឥស្សរិយយសជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណា
នឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងទុតិយសង្ឃភេទសិក្ខាបទនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងភិក្ខុប្រព្រឹត្តតាមភិក្ខុដែលបំបែកសង្ឃ

បទថា អនុវត្តតា : ប្រព្រឹត្តតាម មានសេចក្តីថា អ្នកបដិបត្តិ
តាម ដោយប្រកាន់យកសេចក្តីឃើញ សេចក្តីពេញចិត្ត និងសេចក្តីគាប់
ចិត្តនៃភិក្ខុទេវទត្តនោះ (អ្នកបង្កើនហេតុដើម្បីបំបែកសង្ឃ) ។ ភិក្ខុពួក
ណានិយាយពាក្យជាពួក គឺ ពាក្យមានក្នុងបក្ខពួកនៃការមិនសាមគ្គីគ្នា ;
ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុទាំងនោះ ទើបឈ្មោះថា អ្នកពោលពាក្យជាពួក ។

[៣០១] ក៏ក្នុងបទោជនៈ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា “តាំង
នៅក្នុងសេចក្តីសរសើរភិក្ខុជាអ្នកបំបែកសង្ឃនោះផង ក្នុងពួកនៃភិក្ខុនោះ
ផង” ។ អធិប្បាយថា តាំងនៅហើយ ដើម្បីត្រូវការសរសើរ និងដើម្បី
ត្រូវការសេចក្តីចម្រើននៃបក្ខពួក ដល់ភិក្ខុទេវទត្តដែលខ្លះខ្លាំងដើម្បីបំបែក
សង្ឃនោះ ។ ពួកភិក្ខុដែលពោលពាក្យជាបក្ខពួក រមែងជាបុគ្គលបែប
នេះដោយនិយម ; ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលពាក្យនេះ ។ តែ
ព្រះភិក្ខុច្រើនជាង ៣ រូប ជាអ្នកមិនគួរដល់កម្ម ព្រោះសង្ឃនឹងធ្វើកម្ម

ដល់សង្ឃមិនបាន; ដូច្នេះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ឯគោ វា ទ្វេ
វា តឃោ វា ដូច្នេះ ។

បទថា ជានាតិ នោ : លោកដឹងពួកយើង សេចក្តីថា លោក
ដ៏មានអាយុនោះ រមែងដឹងសូម្បីសេចក្តីពេញចិត្តជាដើមរបស់ពួកយើង ។

បទថា កាសតិ : ទើបពោល មានសេចក្តីថា រមែងពោលនឹង
ពួកយើងថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណានឹងធ្វើយ៉ាងនេះ” ។

ពាក្យថា អម្ពាតំបេតំ ឧមតិ : អំពើនេះ ក៏គាប់ចិត្តដល់ពួក
យើងទាំងឡាយ មានសេចក្តីថា លោកដ៏មានអាយុនោះ រមែងធ្វើវត្ថុណា,
វត្ថុនោះ រមែងជាទីពេញចិត្ត សូម្បីដល់ពួកយើង ។

[៣០២] ពាក្យថា សមេតាយស្មន្តានំ សឡេន : សូមលោក
ម្ចាស់ទាំងឡាយព្រមព្រៀងជាមួយនឹងសង្ឃទៅ មានសេចក្តីថា ចិត្តរបស់
លោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ ចូរដល់ព្រម គឺ ចូរមកព្រម, អធិប្បាយថា
ចូរធ្វើដំណើរទៅកាន់ភាពសាមគ្គីជាមួយនឹងសង្ឃ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុង
សិក្ខាបទនេះ ប្រាកដច្បាស់ហើយទាំងអស់ ព្រោះមានន័យដូចពោល
ហើយក្នុងសិក្ខាបទមុន និងព្រោះមានអត្ថដែលងាយយល់ ។ សូម្បីសមុ
ដ្ឋានជាដើម ក៏ដូចគ្នានឹងសិក្ខាបទមុននោះឯង ។

ភេទានវត្ថុកសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

១២. ទុព្វចសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៣០៧] ទុព្វចសិក្ខាបទថា តេន សមយេន តុទ្ធោ ភគវា :
 សម័យនោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធអ្នកមានឥស្សរិយយសជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹង
 ពោលតទៅ ។ ក្នុងទុព្វចសិក្ខាបទនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុឆន្ទៈ

ពីរបទថា អនាចារំ អាចរតិ : ប្រព្រឹត្តអាទាហារ មានសេចក្តី
 ថា រមែងធ្វើការកន្លងល្មើសមកកាយទ្វារនិងវចីទ្វារ មានច្រើនប្រការ ។

ពាក្យថា តី នុ ខោ នាម : សំគាល់ថា លោកត្រូវពោល
 ប្រដៅខ្ញុំឬ នេះ ជាការពោលគ្របសង្កត់ (អ្នកដទៃ) ។

ពាក្យថា អហំ ខោ នាម : ខ្ញុំឯងទេតើ ជាពាក្យលើក
 (ខន) ។

ដោយពាក្យថា តុម្ហេ វនេយ្យ : ទើបត្រូវពោលប្រដៅលោក
 ទាំងឡាយ លោកសម្តែងថា “យើងគួរ ពោលនឹងពួកលោកថា ពួក
 លោកចូរធ្វើយ៉ាងនេះ កុំធ្វើយ៉ាងនេះ” ។

បើមានអ្នកមកសួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ?

ឆ្លើយថា ព្រោះឆន្ទភិក្ខុពោលសំដៅយកសេចក្តីប្រាថ្នាជាដើមយ៉ាង

នេះថា “ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សេះកណ្ណកៈស្តេចចេញពីរាជវាំងជាមួយ
 នឹងយើង ទ្រង់ព្រះផ្នួសហើយ” ។ កាលពោលថា “ព្រះធម៌របស់យើង”
 ហើយ កាលនឹងសម្តែងបញ្ចប់ក្នុងសេចក្តីរបស់ខ្លួន ៗទៀត ទើបពោល
 ថា “ព្រះធម៌នេះ ព្រះអយ្យបុត្តជាម្ចាស់របស់យើងបានត្រាស់ដឹងហើយ”
 ដូច្នេះ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ព្រោះថា សច្ចធម៌ ៤ ដែលព្រះ
 អយ្យបុត្តជាម្ចាស់របស់យើងត្រាស់ដឹងហើយ; ដូច្នេះ សូម្បីព្រះធម៌ក៏ជា
 របស់យើង ។ តែសម្គាល់ព្រះសង្ឃថា “តាំងនៅក្នុងបក្ខពួកនៃអ្នកគូរវេរ
 របស់ខ្លួន” ទើបមិនពោលថា “ព្រះសង្ឃរបស់យើង” ។ តែប្រាថ្នានឹង
 ពោលបញ្ចិតបញ្ចៀងរុករានសង្ឃ ទើបពោលពាក្យជាដើមថា សេយ្យថាបិ
 នាម ដូច្នេះ ។

បទថា តិណ្ហកដ្ឋបណ្ណសដំ : ស្មៅ កំណាត់ឈើ ស្លឹកឈើ
 ស្លឹក បានដល់ ស្មៅ ឈើ និងស្លឹកឈើស្លឹក ដែលរង្គោះរង្គើយធ្លាក់
 ទៅក្នុងស្ថានទីនោះ ៗ ។ ម្យ៉ាងទៀត ស្មៅផង ឈើស្រាយមិនមានខ្លឹម
 ផង ; ហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ស្មៅនិងឈើ ។ ស្លឹកឈើចាស់
 ឈ្មោះថា បណ្ណសដៈ (ស្លឹកឈើស្លឹក) ។

បទថា ឧស្សាធម្មេយ្យ^១ : បក់បោកប្រមូល បានដល់ បក់ទៅរួម

១. ភូមា. ឧស្សារេយ្យ ។

ជាគំនរទុក ។

បទថា បព្វតេយ្យ : ចាកភ្នំ បានដល់ កើតអំពីភ្នំ ។ ពិតមែន
ទន្លេនោះមានក្រវែលដែលហូរត្របាញ់ ; ព្រោះដូច្នេះ ទើបលោកបញ្ចូល
យកតែទន្លេនោះប៉ុណ្ណោះ ។

ក្នុងពាក្យថា សទ្ធសេវាលបណាគំ : ចកធំសារាយនិងចកបាយ
ទា នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

សារាយដែលមានស្លឹក មានឫសវែង ហៅថា ចកធំ ។ សារាយ
ពណ៌ខៀវ ហៅថា សារាយ ។ សារាយដ៏សេសមានស្បែក និង
ចកតូច ៗជាដើម សូម្បីទាំងអស់ដល់ការរាប់ថា ចកបាយទា ។

ដោយពាក្យថា ឯកតោ ឧស្សាទិតា : មករួមជាមួយគ្នាបាន
លោកសម្តែងថា សូម្បីដែលអ្នកណា ៗ ប្រមូលមកហើយ គឺ ធ្វើជា
គំនរទុកក្នុងទីតែមួយរួមគ្នា ។

[៣០៨] បទថា ទុព្វចជាតិកោ : ភិក្ខុមានជាតិដែលគេប្រដៅ
ក្រ បានដល់ មានការនៃបុគ្គលអ្នកប្រដៅបានដោយលំបាក ។
អធិប្បាយថា អ្នកដែលអ្នកណា ៗ មិនអាចពោលប្រដៅបាន ។ សូម្បី
ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា ទុព្វចជាតិកោ នោះ បទថា ទុព្វចោ : ស្តី

ប្រដៅបានដោយក្រ បានដល់ អ្នកដែលគេពោលទូន្មានបានលំបាក គឺ ដោយលំបាក ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ដែលអ្នកណា ៗ មិនអាច ពោលថាបានដោយឆ័យឡើយ ។

បទថា ទោវចស្សករណេហិ : ជាហេតុធ្វើឱ្យប្រដៅក្រ គឺ (ដោយធម៌) ដែលធ្វើភាពជាអ្នកប្រដៅបានដោយលំបាក ។ អធិប្បាយ ថា ក៏ធម៌ទាំងឡាយពួកណា រមែងធ្វើបុគ្គលឱ្យជាអ្នកប្រដៅបានដោយ លំបាក, ជាអ្នកប្រកបដោយធម៌ទាំងអស់នោះ ។

ក៏បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបធម៌ទាំងនោះ មាន ១៩ យ៉ាង^១ គឺ ភាពជា អ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក១ សេចក្តីលើកខ្លួនគ្របសង្កត់អ្នកដទៃ១ ភាពជាអ្នកក្រោធច្រើន១ ការចង់សេចក្តីក្រោធទុក ព្រោះសេចក្តីក្រោធជា ហេតុ១ ភាពជាអ្នកឆេវឆាវច្រើន ព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ១ ភាពជា អ្នកបញ្ចេញវាចាជិតចំពោះសេចក្តីក្រោធច ព្រោះសេចក្តីក្រោធជាហេតុ១ ជាអ្នកត្រឡប់ឈ្មោះប្រកែកនឹងអ្នកចោទ១ ភាពជាអ្នកត្រឡប់រុករានអ្នក ចោទ១ ភាពជាអ្នកចោទត្រឡប់ទៅរកអ្នកចោទ១ ភាពជាអ្នកប្តូររឿងដទៃ ដោយរឿងដទៃ ភាពជាអ្នកមិនឆ្លើយតបដោយការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្លួន១

១. ក្នុងអនុមានសូត្រ មានត្រឹមតែ ១៦ ។

ភាពជាអ្នកមើលងាយ១ វាយប្រកស្មើ១ ភាពជាអ្នកប្រស្បា១ ជាអ្នក
 កំណាញ់១ ភាពជាអ្នកអួតអាង១ មាយាតុតត្បុត១ ភាពជាអ្នករឹងត្អឹង
 មើលងាយអ្នកដទៃ១ ភាពជាអ្នកប្រកាន់តែសេចក្តីឃើញរបស់ខ្លួន ភាព
 ជាអ្នកចចេសរឹងរូស ភាពជាអ្នកដកបានលំបាក១ ដែលមកហើយក្នុង
 អនុមានសូត្រ តាមលំដាប់ដោយន័យមានជាដើមថា “ម្ចាស់អាវុសោតាំង
 ឡាយ ចុះធម៌ដែលធ្វើឱ្យជាអ្នកប្រដៅក្រ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់
 អាវុសោតាំងឡាយ (ធម៌ដែលធ្វើឱ្យជាអ្នកប្រដៅក្រនោះ មាន ១៦
 យ៉ាង គឺ) ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក លុះ
 ក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក”^១ ដូច្នេះ ។

អ្នកណា មិនអត់ទ្រាំ មិនអត់ធន់ចំពោះឱវាទ, ព្រោះហេតុនោះ
 អ្នកនោះ ឈ្មោះថា អក្ខមៈ ។ អ្នកណា កាលមិនបដិបត្តិ តាមដែល
 លោកទូន្មាន មិនទទួលអនុសាសន៍ដោយចំណែកខាងស្តាំ ; ព្រោះហេតុ
 នោះ អ្នកនោះ ឈ្មោះថា មានប្រក្រតីមិនទទួលនូវអនុសាសន៍ដោយ
 ចំណែកខាងស្តាំ ។

បទថា ឧទ្ទេសបរិយាយន្ទេស្ត : ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងឧទ្ទេស

១. មជ្ឈិម. មូល. អនុមានសូត្រ. ២០. ២២២/៣៩៤ ។

បានដល់ រាប់បញ្ចូលក្នុងឧទេស គឺ រួមចុះក្នុងខាងក្នុង ។ សេចក្តីថា
ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុងបាដិមោកុទេស ព្រោះលោកសង្គ្រោះយ៉ាងនេះថា
“យស្ស សិយា អាបត្តិ សោ អាវិករេយ្យ ៖ លោកអង្គណា មាន
អាបត្តិ, ត្រូវលោកអង្គនោះប្រាប់”^១ ។

[៣១០] ពីរបទថា សហធម្មិកំ វុច្ចមាឆោ ៖ ពោលពាក្យ
ប្រកបដោយធម៌ បានដល់ ដែលភិក្ខុទាំងឡាយពោលប្រដៅប្រកបដោយ
ធម៌ ។ នេះជាទុតិយាវិភត្តិចុះ ក្នុងអត្ថនៃតតិយាវិភត្តិ ។ អធិប្បាយថា
ដែលភិក្ខុទាំងឡាយ ពោល ប្រដៅដោយសិក្ខាបទដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់
បញ្ញត្តិទុក ដែលបាននាមថា សហធម្មិក ព្រោះជាសិក្ខាដែលសហធម្មិ
កទាំង ៥ គប្បីសិក្សា ឬព្រោះជារបស់សហធម្មិកទាំង ៥ នោះ ។

ពាក្យថា វិរមថាយស្មន្តោ មម វេចនាយ ៖ សូមពួកលោក
ម្ចាស់វៀរចាកការពោលប្រដៅខ្ញុំ មានសេចក្តីថា ពួកលោកពោលប្រដៅខ្ញុំ
ព្រះករុណាដោយពាក្យណា, ចូរលើកអំពីពាក្យនោះ តាមពាក្យរបស់ខ្ញុំ
ព្រះករុណា ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ពួកលោកចូរកុំពោលពាក្យនោះ

១. វិន. មហា. ឧបោសថខន្ធកៈ. ៦. ១៤៩/៣៤០ ។

ចំពោះខ្ញុំព្រះករុណា ។

[៣០៩] ពាក្យថា វនេតុ សហធម្មេន : ពោលប្រដៅភិក្ខុទាំងឡាយ ដោយសហធម៌ មានសេចក្តីថា លោកដ៏មានអាយុ ចូរពោលដោយសិក្ខាបទដែលជាសហធម៌ ឬ ដោយពាក្យសូម្បីដទៃដែលជាសហធម៌ គឺ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីជ្រះថ្លា ។

សំព្គថា យេទិទំ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថ គឺ សម្តែងហេតុនៃសេចក្តីចម្រើន ។ ដោយពាក្យថា យេទិទំ : ដោយអាការ នោះ រមែងជាការដែលលោកសម្តែងហេតុនៃសេចក្តីចម្រើនរបស់បរិស័ទយ៉ាងនេះថា ការនិយាយណែនាំនូវប្រយោជន៍ដល់គ្នា និងការញ៉ាំងគ្នាឱ្យចេញចាកអាបត្តិនេះណា, បរិស័ទចម្រើនហើយ ដោយការពោលប្រដៅគ្នា និងដោយការញ៉ាំងគ្នា ឱ្យចេញចាកអាបត្តិនោះ ។ ពាក្យដ៏សេសសក្តងទីទាំងពួង និយាយលំទាំងអស់នោះ ។ សូម្បីសមុជ្ឈានជាដើម ក៏ដូចគ្នានឹងបឋមសង្ឃកេទសិក្ខាបទនោះឯង ។

ទុព្វចសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

១៣. កុលទូសកសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៣១៤] កុលទូសកសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា
: សម័យនោះព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ដ៏មានបុព្វសិរីជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹង
ពោលតទៅ ។ ក្នុងកុលទូសកសិក្ខាបទនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងភិក្ខុអស្សជិនិមភិក្ខុបុនព្វសុកៈ

ពាក្យថា អស្សជិបុនព្វសុកា នាម : ភិក្ខុពីររូបឈ្មោះអស្សជិ
និងបុនព្វសុកៈ បានដល់ អស្សជិភិក្ខុ១ បុនព្វសុកភិក្ខុ១ ។

បទថា គឺជាតិវស្សី : ទៀបកិជាតិវជនបទ បានដល់ ក្នុងជនបទ
ដែលមានឈ្មោះយ៉ាងនោះ ។

ក្នុងពាក្យថា អាវាសិកា ហោន្តិ : ជាអ្នកនៅក្នុងអាវាស នេះ
មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

អាវាសរបស់ភិក្ខុទាំងនេះ មាន ; ហេតុនោះ ភិក្ខុទាំងនេះ ទើប
ឈ្មោះថា អាវាសិកៈ (ម្ចាស់អាវាស) ។ វិហារលោកហៅថា
អាវាស ។ វិហារនោះជាប់ទាក់ទងដល់ភិក្ខុពួកណា ដោយភាពជាអ្នកមាន
នាទីក្នុងការកសាងវត្ថុថ្មី ៗ និងការជុសជុលរបស់ចាស់ជាដើម, ភិក្ខុទាំង
នោះឈ្មោះថា អាវាសិកៈ (ម្ចាស់អាវាស) ។ តែភិក្ខុពួកណា ត្រឹមតែ
នៅក្នុងវិហារតែម្យ៉ាង, ភិក្ខុទាំងនោះ លោកហៅថា នេវាសិកៈ (ម្ចាស់ទី

កន្លែង) ។ ភិក្ខុអស្សជី និងបុរេពុស្តុកៈនេះបានជាម្ចាស់អាវាស ។

ពីរបទថា អលង្កិនោ ធាបភិក្ខុ : ជាភិក្ខុលាមកឥតខ្ចាស បាន
ដល់ ជាពួកភិក្ខុលាមក មិនមានសេចក្តីខ្ចាស ។ ព្រោះថា ភិក្ខុ
អស្សជីនិងភិក្ខុបុរេពុស្តុកៈ ទាំងនោះ ជាភិក្ខុឆន្ទៈគ្រប់យ៉ាងដែលជាប្រធាននៃភិក្ខុ
ឆន្ទៈគ្រប់យ៉ាងទាំងឡាយ ។

ប្រវត្តិពួកភិក្ខុឆន្ទៈគ្រប់យ៉ាង:

បានឮថា ជន ៦ នាក់^(១) ក្នុងក្រុងសាវត្ថីជាសម្លាញ់នឹងគ្នា ប្រឹក្សា
គ្នាថា “ការងារកសិកម្មជាដើមជាការងារដែលលំបាក, ឈ្លើយចុះ សម្លាញ់
ទាំងឡាយ ពួកយើងនឹងនាំគ្នាបួស, ក៏ពួកយើងកាលនឹងបួស គួរបួសក្នុង
ឋានអ្នកជួយរលាស់ចេញ ក្នុងកាលមានកិច្ចការកើតឡើង”^(២) ដូច្នេះហើយ
បានបួសក្នុងសំណាក់នៃព្រះអគ្គសាវត្ថីទាំងពីរ ។ ពួកលោកមានវស្សាគ្រប់
៥ វស្សា ទន្ទេញមាតិកាបានរត់មាត់ហើយ ប្រឹក្សាគ្នាថា ធម្មតាថា “ជន
បទពេលខ្លះ ក៏មានភិក្ខុសម្បូរ ពេលខ្លះ មានភិក្ខុខ្វះខាតខ្សោយ, ពួកយើង
កុំនៅរួមក្នុងទីកន្លែងជាមួយគ្នាឡើយ ចូរចែកគ្នានៅក្នុងទី ៣ កន្លែង” ។

(១) ៦ នាក់ គឺ បណ្ឌិតៈ ១ លោហិតកៈ ១ មេត្តិយៈ ១ ភុម្មជកៈ ១ អស្សជី ១
បុរេពុស្តុកៈ ១ បួសហើយ ហៅថា ភិក្ខុឆន្ទៈគ្រប់យ៉ាង: ប្រែថា ភិក្ខុមានពួក ៦ ។

(២) យោជនា. និគ្ខរណកដ្ឋានេតិ ឧប្បន្នកិច្ចស្ស និប្ពានដ្ឋានេតិ ។

លំដាប់នោះ ពួកលោកទើបពោលនឹងភិក្ខុឈ្មោះបណ្ឌុកៈ និង
 លោហិតកៈថា “លោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ ដែលឈ្មោះថា **ក្រុងសាវត្ថី**
 មាន**ត្រកូល**៥ លាន ៧ សែន**ត្រកូល** នៅ**គ្រប់គ្រង** ជាមុខនៃសេចក្តី
 ចម្រើនរបស់ដែនកាសី និងកោសលទាំងពីរទំហំប្រមាណ ៣០០ យោជន៍
ប្រដាប់ដោយពួកស្រុក ៨ ម៉ឺនតំបន់, ពួកលោកចូរឱ្យ**សាងសំណាក់**
ក្នុងស្ថានទីជិត ៗ **ក្រុងសាវត្ថី**នោះឯង ហើយដាំ**ស្វាយ** ខ្នុរ និងដូងជា
 ដើម **សង្រ្គោះត្រកូល**ដោយផ្កានិងផ្លែឈើទាំងនោះ ឱ្យពួកភ្លេងកម្លោះ
 របស់**ត្រកូល**បួសហើយពង្រីកបរិស័ទឱ្យចម្រើនចុះ ។

ពោលនឹងពួកភិក្ខុឈ្មោះថា មេត្តិយៈនិងភុម្មជកៈថា លោកដ៏មាន
 អាយុ ឈ្មោះថា **ក្រុងរាជគ្រឹះ**មានពួកមនុស្ស ១៨ កោដិនៅ**គ្រប់គ្រង**
 ជាមាត់មកនៃសេចក្តីចម្រើនរបស់ដែនអង្គៈ និងមគធទាំងពីរ ទំហំ ៣០០
 យោជន៍ **ប្រដាប់ដោយពួកស្រុក** ៨ ម៉ឺនតំបន់, ពួកលោកចូរឱ្យ**សាង**
សំណាក់ក្នុងទីជិត ៗ **ក្រុងរាជគ្រឹះ**នោះហើយ ដាំ**ស្វាយ** ខ្នុរ និងដូងជា
 ដើម **សង្រ្គោះត្រកូល**ដោយផ្កានិងផ្លែឈើទាំងនោះ ឱ្យពួកភ្លេងកម្លោះ
 របស់**ត្រកូល**បួសហើយ ពង្រីកបរិស័ទឱ្យចម្រើនចុះ ។

ពោលនឹងពួកភិក្ខុឈ្មោះថា អស្សជិនិងបុនពូសុកៈថា “លោក
 ដ៏មានអាយុ ដែលឈ្មោះថា កិដាគីវជនបទ ដែលមានមេឃ (ភ្លៀង)
 ២ រដូវជំនួយហើយ រមែង**បានសន្សំ** ៣ ដង, ពួកលោកចូរឱ្យ**សាង**

សំណាក់ ក្នុងទីជិត ៗ ក៏ជាគិរីជនបទនោះឯង ដាំស្វាយ ខ្នុរ និងដូងជាដើមទុក សង្រ្គោះត្រកូលដោយផ្កា និងផ្លែឈើទាំងនោះ ឱ្យពួកក្មេងកម្លោះរបស់ត្រកូលបួស ហើយពង្រីកបរិស័ទឱ្យចម្រើនចុះ ។

ពួកភិក្ខុឆព្វគ្គិយទាំងនោះ បានធ្វើយ៉ាងនោះ បណ្តាពួកភិក្ខុឆព្វគ្គិយទាំងនោះ ពួកនីមួយៗ មានភិក្ខុជាបរិវារ ៥០០ រូប រួមជាចំនួនភិក្ខុ ១,៥០០ រូបជាង ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

បណ្តាភិក្ខុទាំងនោះ ភិក្ខុឈ្មោះបណ្ឌុកៈ និងលោហិតកៈព្រមទាំងបរិវារជាអ្នកមានសីល ត្រាច់ទៅកាន់ជនបទជាទីចារិករួមនឹងព្រះមានព្រះភាគ ។ ពួកលោកតែងបង្កឱ្យកើតរឿងថ្មីៗ ដែលនៅមិនធ្លាប់មានអ្នកណាធ្វើ, តែមិនញាំញីសិក្ខាបទដែលទ្រង់បញ្ញត្តិហើយទេ ។ ចំណែកពួកភិក្ខុឆព្វគ្គិយក្រៅនេះទាំងអស់ជាអលដ្ឋី រមែងបង្កឱ្យកើតរឿងថ្មីៗ ដែលនៅមិនធ្លាប់មានអ្នកណាធ្វើផង រមែងនាំគ្នាញាំញីសិក្ខាបទដែលទ្រង់បញ្ញត្តិទុកហើយផង ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះធម្មសង្ឃាហកៈទាំងឡាយ ទើបពោលថា អលដ្ឋិនោ ធាបភិក្ខុ : ជាភិក្ខុលាមក ឥតខ្ចាស ដូច្នេះ ។

បទថា ឯវរូបំ : មានសភាពយ៉ាងនេះ បានដល់ មានកំណើតយ៉ាងនេះ ។

ពីរបទថា អនាចារំ អាចរន្តិ : ប្រព្រឹត្តអនាថាវ សេចក្តីថា

រមែងប្រព្រឹត្តកន្លងមានយាទដែលមិនគួរប្រព្រឹត្ត គឺ ធ្វើវត្ថុដែលមិនគួរធ្វើ ។

បទថា មាលាវន្ទំ : កូនឈើផ្កា បានដល់ ដើមឈើមានផ្កាក្រពុំ
(គុម្ពផ្កា) ។

ពិតមែន ដើមផ្កាក្តី គុម្ពផ្កាក្តី ដែលផ្កានៅក្រពុំ លោកហៅថា
គុម្ពផ្កាទាំងអស់នោះ ។ ក៏ភិក្ខុទាំងនោះ ដាំដោយខ្លួនឯងខ្លះ ឱ្យអ្នកដទៃ
ដាំខ្លះ នូវគុម្ពផ្កាមានប្រភេទផ្សេងគ្នាច្រើនណាស់ ។ ព្រោះហេតុនោះ
ព្រះធម្មសង្ឃាហកៈទាំងឡាយ ទើបពោលថា មាលាវន្ទំ រោបេន្តិបិ
រោធាបេន្តិបិ : ដាំកូនឈើផ្កាដោយខ្លួនឯងខ្លះ ប្រើគេឱ្យដាំខ្លះ ដូច្នេះ ។

បទថា សិញ្ចាស្ថំ : ស្រោចដោយខ្លួនឯង បានដល់ រមែង
ស្រោចទឹកដោយខ្លួនឯងខ្លះ ។

បទថា សិញ្ចាបេន្តិ : ប្រើគេឱ្យស្រោច បានដល់ រមែងប្រើឱ្យ
អ្នកដទៃស្រោចខ្លះ ។

អធិប្បាយលក្ខណៈ ៥ មានអកប្បិយរោហារជាដើម

ក៏ក្នុងអធិការនេះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបលក្ខណៈ ៥ យ៉ាង ទាំង
នេះ គឺអកប្បិយរោហារ ១ កប្បិយរោហារ ១ បរិយាយ ១ ឱកាស ១
និមិត្តកម្ម ១ ។

បណ្ណាលក្ខណៈទាំង ៥ នោះ ដែលឈ្មោះថា អកប្បិយរោហារ បានដល់ ការកាត់ដោយខ្លួនឯង ការប្រើឱ្យកាត់វត្ថុខៀវស្រស់ទាំងឡាយ, ការដឹកដោយខ្លួនឯង ការប្រើឱ្យគេដឹករណ្តៅ, ការដាំដោយខ្លួនឯង ការប្រើឱ្យដាំគុម្ពផ្កា, ការដឹកដោយខ្លួនឯង ការប្រើឱ្យពូនទំនប់ការពារ, ការស្រោចទឹកដោយខ្លួនឯង ការប្រើឱ្យស្រោចទឹក, ការធ្វើចង្កូវទឹកឱ្យត្រង់ទៅ ការជ្រួចទឹកដែលជាកប្បិយ ការស្រោចដោយទឹកលាងដែលបុប្ផលាង ជើងនិងទឹកក្នុង ។

ដែលឈ្មោះថា កប្បិយរោហារ បានដល់ ពាក្យថា ចូរដឹងដើម ឈើនេះ, ចូរដឹងរណ្តៅនេះ, ចូរដឹងគុម្ពផ្កានេះ, ចូរដឹងទឹកក្នុងទីនេះ និង ការធ្វើចង្កូវទឹកដែលស្ងួតឱ្យត្រង់ ។

ដែលឈ្មោះថា បរិយាយ បានដល់ ពាក្យមានជាដើមថា បណ្ឌិត គួរឱ្យដាំដើមឈើទាំងឡាយ មានដើមផ្កាជាដើម នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី ប្រយោជន៍ក្នុងកាលមិនយូរឡើយ ។

ដែលឈ្មោះថា ឱភាស បានដល់ ការឈរកាន់ចបកាប់ និង ចបដឹកជាដើម និងគុម្ពផ្កាទាំងឡាយ ។ ពិតមែន ពួកសាមណេរជាដើម ឃើញព្រះថេរៈឈរយ៉ាងនោះ ដឹងថា ព្រះថេរៈប្រាថ្នានឹងប្រើឱ្យធ្វើហើយ មកធ្វើ ។

ដែលឈ្មោះថា និមិត្តកម្ម បានដល់ ការនាំចបកាប់ ចបដឹក

កាំបិត ពូថៅ និងភាជន៍ទឹក មកដាក់ក្នុងទីជិត ។ ។

លក្ខណៈទាំង ៥ ប្រការនេះ រមែងមិនគួរក្នុងការដាំដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់ការសង្គ្រោះត្រកូល ។ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបរិភោគ
ផ្លែ កិច្ច ២ យ៉ាង គឺ អកប្បិយវេហារ និងកប្បិយវេហារប៉ុណ្ណោះ
មិនគួរ ។ កិច្ច ៣ យ៉ាងក្រៅនេះគួរ ។ តែក្នុងមហាបច្ចវិលោកពោលថា
សូម្បីកប្បិយវេហារ ក៏គួរ ។ និងការដាំណា រមែងគួរដើម្បីប្រយោជន៍
ដល់ការបរិភោគរបស់ខ្លួន, ការដាំនោះ ក៏គួរដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បុគ្គល
ដទៃ ដល់សង្ឃ ឬដល់ចេតិយផង ។ តែការប្រើឡឯង ដើម្បីត្រូវការ
អារាម ដើម្បីត្រូវការព្រៃ និងដើម្បីត្រូវការម្ហូបត្រឹមតែជាអកប្បិយ
វេហារតែម្យ៉ាងមិនសមគួរ ។ ដ៏សេស គួរ ។ និងមិនមែនគួរតែកិច្ច
ដ៏សេសតែម្យ៉ាងទេ, សូម្បីការធ្វើចង្អុលឱ្យត្រង់ក្តី ការស្រោចទឹកដែលជា
កប្បិយក្តី ការធ្វើបន្ទប់ធុតទឹកហើយឆ្លុតដោយខ្លួនឯងក្តី និងការចាក់ទឹក
លាងដៃ លាងជើងនិងលាងមុខចុះក្នុងទីដាំដើមឈើនោះក្តី យ៉ាងណាមួយ
ក៏សមគួរ ។ តែក្នុងមហាបច្ចវិន័យនិងក្នុងកុរុន្ទី លោកពោលថា សូម្បី
ដាំដោយខ្លួនឯង ក្នុងកប្បិយ បរិវា ក៏គួរ ។ សូម្បីនឹងបរិភោគផ្លែឈើ
ដែលដាំដោយខ្លួនឯង ឬប្រើឡឯងដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អារាមជាដើម ក៏
គួរ ។ ក្នុងការបេះដោយខ្លួនឯង និងព្រោះការប្រើឡឯងគេបេះផ្លែឈើ
សូម្បីតាមប្រក្រតីក៏ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ។ តែ (ក្នុងការបេះ និងក្នុងការ

ប្រើឡើយ បេះ) ដើម្បីត្រូវការទ្រុស្តត្រកូល ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយជន ជា
អាបត្តិទុក្ខជន ។ ព្រោះការក្រងផ្កាឈើ មានការក្រងសង្កត់ចុះជាដើម
មានក្នុងផ្កាសម្រាប់ប្រដាប់ទ្រង់ជាទីបំផុត ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏តែម្យ៉ាង ដល់
ភិក្ខុ ដែលធ្វើដើម្បីត្រូវការទ្រុស្តត្រកូល ឬដើម្បីប្រការដទៃ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ។

ឆ្លើយថា ព្រោះជាអនាចារ និងព្រោះជាបាបសមាចារដូចត្រាស់ទុក
ក្នុងពាក្យថា បាបសមាចារេ នេះ ។

បើមានអ្នកជំទាស់ថា ហេតុអ្វី ក្នុងការក្រងដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
ការបូជាព្រះរតនត្រ័យ ទើបមិនជាអនាបត្តិ ដូចក្នុងការដាំដើមឈើដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់អារាមជាដើមឬ ?

ឆ្លើយថា ជាអនាបត្តិដូចគ្នា ។ ដូចក្នុងការដាំដើមឈើ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់អារាមជាដើមនោះ ជាអនាបត្តិព្រោះកប្បិយវោហារ និង
អាការមានបរិយាយជាដើមយ៉ាងណា, សូម្បីក្នុងការដាំដើមឈើ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់ការបូជាព្រះរតនត្រ័យ ក៏ជាអនាបត្តិដែរ ។

មានអ្នកជំទាស់ថា ក៏ក្នុងការដាំដើមឈើនោះ សូម្បីដាំដោយខ្លួន
ឯង ក្នុងកប្បិយបរីវី រមែងគួរមិនមែនឬ ?

ឆ្លើយថា ពាក្យនោះ លោកពោលហើយក្នុងមហាបច្ច័រី និងកុរុន្តិ,

តែក្នុងមហាអដ្ឋកថាមិបានពោលទុក ។ បើសូម្បីលោកនឹងឆ្ងល់ថា ទោះជាពាក្យដែលពោលហើយក្នុងអដ្ឋកថាក្រៅនេះ នឹងជាប្រមាណបានក៏ពិត, តែការស្រោចទឹកដែលជាកប្បិយ លោកបានពោលទុកក្នុងមហាអដ្ឋកថា, ការស្រោចទឹកដែលជាកប្បិយនោះយ៉ាងណា ? សូម្បីការស្រោចទឹកដែលជាកប្បិយនោះ ក៏មិនខុស ។

ជាការពិតណាស់ ក្នុងការដានិងការស្រោចទឹក កាលលោកពោលថា “នូវគុម្ពឈើផ្កា” ដូច្នេះ ក្នុងកាលលោកគួរនឹងពោលពីការមិនប្លែកគ្នាថា ដាំដោយខ្លួនឯងខ្លះ ឱ្យអ្នកដទៃដាំខ្លះ ស្រោចដោយខ្លួនឯងខ្លះ ឱ្យអ្នកដទៃស្រោចខ្លះ នូវដើមឈើ ដូច្នេះ ឈ្មោះថា រមែងឱ្យជ្រាបអធិប្បាយថា ពាក្យថា គុម្ពផ្កា នេះ ពោលសំដៅយកដើមឈើដែលមានផ្កា និងផ្លែ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការសង្គ្រោះត្រកូលបុណ្ណោះ, តែនៅមានបរិយាយក្នុងការដាំ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អារាមជាដើមយ៉ាងដទៃ ; ព្រោះហេតុនោះ ពាក្យណាដែលព្រះអដ្ឋកថាចារ្យទាំងឡាយ ជ្រាបសេចក្តីមានបរិយាយ ក្នុងការដាំដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អារាមជាដើមនោះ និងសេចក្តីមិនមានបរិយាយក្នុងការដាំ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការសង្គ្រោះត្រកូលនេះហើយ ពោលទុកក្នុងអដ្ឋកថាទាំងឡាយ, ពាក្យនោះ ជាពាក្យដែលលោកពោលត្រឹមត្រូវពិត ។ ពិតមែន ពាក្យនេះ ខ្ញុំព្រះករុណា ក៏បានពោលហើយថា ៖

ព្រះអដ្ឋកថាចារ្យទាំងឡាយ ក្នុងកាលមុនបានរចនាអដ្ឋកថា
 ទាំងឡាយ មិនបានលះមតិរបស់ព្រះសាវកទាំងឡាយ
 ដែលដឹងធម៌និងវិន័យ ដូចដែលព្រះពុទ្ធត្រាស់ហើយតែម្តង
 ព្រោះហេតុនោះឯង ពាក្យណាដែលពោលហើយក្នុង
 អដ្ឋកថាទាំងឡាយ, ពាក្យនោះទាំងអស់ វៀរពាក្យដែល
 សរសេរដោយពាក្យភ្លាំងភ្លាត់ចេញហើយ រមែងជា
 ប្រមាណរបស់បណ្ឌិតទាំងឡាយ ដែលមានសេចក្តីគោរព
 នូវសិក្ខាក្នុងព្រះសាសនា ព្រោះហេតុអ្វី ? ។

ការដាំដើមនិងការក្រងជាដើមគ្រប់ៗ យ៉ាង គប្បីជ្រាបតាម
 ន័យដែលពោលហើយ ។ ក្នុងវិស័យនៃការក្រងជាដើមនោះ គប្បីមាន
 ពាក្យសួរថា បើការក្រងជាដើម ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបូជាព្រះរតន
 ត្រ័យ ត្រូវអាបត្តិទៅហើយ, ចុះហេតុអ្វីបានជាការនាំទៅជាដើម ជា
 អនាបត្តិហ្ន៎ ? មានពាក្យឆ្លើយថា ព្រោះនាំទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
 កុលស្រីជាដើម ទើបត្រូវអាបត្តិ ។ ពិតមែន ក្នុងហរណាធិការ ព្រះធម្ម
 សង្គាហកចារ្យទាំងឡាយ បានពោលទុកឱ្យពិសេសហើយថា តេ
 គុលត្ថិនំ : ភិក្ខុនោះ (នាំផ្កា) ដើម្បីស្រីនៃត្រកូលជាដើម ។ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ទើបមិនត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលនាំទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់

ព្រះពុទ្ធជាដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ឯកតោ វណ្ណិកំ : មានទង់តែម្ខាង
បានដល់ កម្រងផ្កាដែលចាត់ធ្វើរមទងផ្កាចូលគ្នា (កម្រងផ្កាតទង) ។

បទថា ឧកតោ វណ្ណិកំ : មានទង់ទាំងពីរ បានដល់ កម្រងផ្កា
ដែលធ្វើចែកទង់ផ្កាលើទុកពីរខាង (កម្រងផ្ការៀងទង) ។

ចំណែកក្នុងបទថា មញ្ជូរិកំ : ផ្កាលើចាក់រំលេចទង់ជាដើម
មានវិនិច្ឆ័យថា បុប្ផិកត្តដែលធ្វើដូចកង ហៅថា មញ្ជូរិក (ផ្កាកង)

កម្រងផ្កាដែលធ្វើដោយយកមូល ឬចំរៀកលើចាក់ផ្កាដូចផ្កាសិន
វារៈជាដើម ឈ្មោះថា វិធូតិកា : ផ្កាលើដែលដោតជាចន្លើម ។

បទថា វដំសកោ : ផ្កាកម្រងសម្រាប់ប្រដាប់ក្បាល បានដល់
មកដុតច (ផ្កាលើប្រដាប់ក្បាល) ។

កម្រងផ្កាលើសម្រាប់ប្រដាប់ត្រចៀក ឈ្មោះ អាវេឡា : ផ្កា
កម្រងសម្រាប់ប្រដាប់ត្រចៀត (ផ្កាកង) ។

កម្រងផ្កាលើដែលតាំងនៅត្រង់ទ្រូង ស្រដៀងកែវមុក្តាហារ
ឈ្មោះថា ឧរច្ឆទ : ផ្កាកម្រងសម្រាប់ប្រដាប់ទ្រូង ។ ពណ៌នាចំពោះបទ
ក្នុងព្រះបាលីនេះប៉ុណ្ណោះសិន ។

ការវិនិច្ឆ័យអាបត្តិក្នុងការដាំដោយខ្លួនឯងជាដើម

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យអាបត្តិដោយពិស្តារតាំងពីដើម ដូចតទៅនេះ ៖

ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ និងទុក្ខដ ដល់ភិក្ខុដែលជាគុម្ពផ្កាដោយខ្លួនឯង ក្នុងអកប្បិយបបរី ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការទ្រុស្តត្រកូល ។ ភិក្ខុប្រើឡូតេដាំដោយអកប្បិយរោហារក៏ដូចគ្នា, ក្នុងការដាំដោយខ្លួនឯងក្តីប្រើឡូតេដាំដោយអកប្បិយរោហារក៏ដូចគ្នា, ក្នុងការដាំដោយខ្លួនឯងក្តីប្រើឡូតេដាំដោយអកប្បិយបបរីត្រូវអាបត្តិទុក្ខដតែម្យ៉ាង ។ ក្នុងបបរីសូម្បីទាំងពីរ ព្រោះការប្រើឡូតេដាំគុម្ពផ្កាសូម្បីច្រើន ដោយការបង្គាប់តែមួយដង ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ និងអាបត្តិទុក្ខដ ឬត្រូវអាបត្តិទុក្ខដសុទ្ធដល់ភិក្ខុនោះ តែមួយប៉ុណ្ណោះ, ការប្រើឡូតេដាំដោយកប្បិយរោហារ ក្នុងផ្ទៃដីដែលជាកប្បិយ ឬ ផ្ទៃដីដែលជាអកប្បិយ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ការបរិភោគ មិនត្រូវអាបត្តិ ។ សូម្បីដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អាមាមជាដើម ក្នុងអកប្បិយបបរី ក៏គង់ជាអាបត្តិបាចិត្តិយដល់ភិក្ខុដែលដាំដោយខ្លួនឯង ឬប្រើឡូតេដាំដោយពាក្យដែលជាអកប្បិយ ។ តែន័យនេះ លោកមិនបាន ចែកទុកឱ្យល្អិតក្នុងមហាអដ្ឋកថា, ចែកទុកតែក្នុងមហាបច្ច័រី ដូច្នេះឯង ។

ក៏ក្នុងការស្រោចដោយខ្លួនឯង និងការប្រើឱ្យគេស្រោច មាន វិនិច្ឆ័យអាបត្តិដូច្នេះ ៖

ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយក្នុងទីទាំងពួង ដោយទឹកដែលជាអកប្បិយ ។
ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការទ្រុស្តត្រកូលនិងបរិភោគ ជាអាបត្តិទុក្ខដ៏ក៏មាន ។
តែដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការទាំងពីរនោះប៉ុណ្ណោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ដោយ ទឹកដែលជាអកប្បិយ, ក៏ក្នុងការទ្រុស្តត្រកូលនិងការបរិភោគនេះ ដើម្បីត្រូវ ការបរិភោគមិនជាអាបត្តិក្នុងការប្រើឱ្យគេស្រោចទឹកដោយអកប្បិយវេហារ តែក្នុងឋានៈនៃអាបត្តិ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបអាបត្តិច្រើន ព្រោះមាន ប្រយោគច្រើន ដោយអំណាចខ្សែទឹកដាច់ ។ ក្នុងការបេះដោយខ្លួនឯង ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការទ្រុស្តត្រកូល ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ និងបាចិត្តិយតាម ចំនួនផ្កាឈើ ។ ក្នុងការបូជាព្រះរតនត្រ័យជាដើមយ៉ាងដទៃ ត្រូវអាបត្តិ បាចិត្តិយតែម្យ៉ាង ។ តែភិក្ខុដែលបេះផ្កាឈើច្រើន ដោយប្រយោគតែ មួយ ព្រះវិន័យធរគប្បីពិន័យដោយអំណាចនៃប្រយោគ ។ ក្នុងការប្រើ ឱ្យបេះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការទ្រុស្តត្រកូល អ្នកដែលភិក្ខុប្រើតែម្តង សូម្បីបេះច្រើនដង ក៏ជាអាបត្តិបាចិត្តិយនិងទុក្ខដល់ភិក្ខុនោះតែមួយ ។ ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងការបេះដើម្បីបូជាព្រះរតនត្រ័យជាដើម យ៉ាងដទៃត្រូវ អាបត្តិបាចិត្តិយតែម្យ៉ាង ។

អត្ថាធិប្បាយបុប្ផវិកត្តិ ៦ ប្រភេទ

ក្នុងការក្រងផ្កាឈើទាំងឡាយ មានការក្រងសង្កត់ចុះជាដើម អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបបុប្ផវិកត្តិទាំង ៦ ប្រភេទ គឺ គន្ថម៍ ក្រងសង្កត់ចុះ ១ គោប្បិម៍ ក្រងគួបឬក្រងត្រួត ១ វេធិម៍ ក្រងចាក់ឬជោត ១ វេធិម៍ ក្រងពាន់ឬក្រងចង ១ បូរិម៍ ក្រងវង់ ១ វាយិម៍ ក្រងកម្រង ១ ។

បណ្តាបុប្ផវិកត្តិ ៦ ប្រភេទនោះ ដែលឈ្មោះថា គន្ថម៍ គប្បីឃើញក្នុងផ្កាឧប្បល និងផ្កាបទុមជាដើមដែលមានធាន ឬក្នុងផ្កាឈើទាំងឡាយដទៃដែលមានទងវែង ។ ពិតមែន ផ្កាឈើដែលក្រងសង្កត់ធាននឹងធាន ឬទងនឹងទងនុ៎ះឯង ឈ្មោះ គន្ថម៍ ។ សូម្បីគន្ថម៍នោះ ភិក្ខុឬភិក្ខុនីនឹងធ្វើដោយខ្លួនឯងក្តី ប្រើឡូតេធ្វើដោយពាក្យជាអកប្បិយក្តី រមែងមិនគួរ ។ តែនឹងប្រើឡូតេធ្វើដោយកប្បិយវាចាជាដើមថា “ចូរជីងយ៉ាងនេះ, ធ្វើបានយ៉ាងនេះហើយ នឹងល្អ, ចូរធ្វើផ្កាឈើទាំងឡាយនេះ កុំឱ្យខ្ចាត់ខ្ចាយ” ដូច្នេះ គួរ ។

ការយកអំបោះ ឬសរសៃធ្វើជាដើម ក្រងត្រួតផ្កាឈើមានផ្កាម្លិះជាដើម ដោយអំណាចរបៀបផ្កាឈើមានទងម្ខាង និងមានទងពីរខាង (ដោយអំណាចកម្រងផ្កាតទង និងកម្រងផ្ការៀងទង) ឈ្មោះថា គោប្បិម៍ ។ មនុស្សទាំងឡាយត្បាញផ្ទៃ ឬខ្សែពីរសរសៃ និងក្រងផ្កាឈើ

មិនមានទងជាដើមក្នុងផ្ទៃ ឬខ្សែនោះ ហើយរឹតបន្តឹងទុកតាមលំដាប់,
សូម្បីផ្កាឈើនេះ ក៏ឈ្មោះថា គោប្បិមៈ ដូចគ្នា ។ គោប្បិមៈទាំងអស់
មិនគួរដោយន័យមុនដូចគ្នា ។

ដែលឈ្មោះថា វេធិមៈ ដោត គឺ ផ្កាឈើដែលមនុស្សទាំងឡាយ
ដោតផ្កាឈើដែលមានទង មានផ្កាម្លិះជាដើមត្រង់ទង ឬដោតផ្កាឈើ
ដែលមិនមានទង មានផ្កាពិកុលជាដើមខាងក្នុងប្រហោងផ្កា ដោយជក់ភ្លើង
តជាដើម ហើយក្រងទុកនេះ ឈ្មោះថា វេធិមៈ ។ សូម្បីផ្កាឈើនោះ
ក៏មិនសមគួរ ដោយន័យមុនដូចគ្នា ។

ក៏មនុស្សពួកខ្លះយកបន្ទា ឬជក់ភ្លើងតជាដើមដោតភ្ជាប់ដើមចេក
ហើយចាក់ផ្កាឈើទុកត្រង់បន្ទាស្រួចជាដើមនោះ ។ ពួកខ្លះដោតផ្កាឈើ
ទុកត្រង់មែកឈើមានបន្ទា ។ ពួកខ្លះដោតផ្កាឈើទុកត្រង់បន្ទា ដែលបោះ
ទុកត្រង់ឆត្រនិងជញ្ជាំង ដើម្បីធ្វើឆត្រផ្កាឈើនិងផ្ទះកំពូលផ្កាឈើ ។ ពួក
ខ្លះដោតផ្កាឈើទុកត្រង់បន្ទាដែលចង់ទុកត្រង់ពិតានធម្មាសនៈ ។ ពួកខ្លះ
ចាក់ផ្កាឈើមានផ្កាកណ្តិការជាដើម ដោយចម្រៀកឈើ និងធ្វើឱ្យដូច
ឆត្ររួត ។ ផ្កាឈើដែលធ្វើយ៉ាងនោះឡើយក្រែក្រែលែងណាស់នោះឯង ។

ក៏ការដែលនឹងចង់បន្ទាទុកត្រង់ពិតានធម្មាសនៈ ដើម្បីដោតផ្កាឈើ
ក្តី និងដោតផ្កាឈើតែមួយដោយបន្ទាជាដើមក្តី នឹងយកផ្កាឈើដោតចូល
ក្នុងផ្កាឈើជាមួយគ្នាក្តី មិនគួរ ។ ក៏ការនឹងសៀតផ្កាឈើទាំងឡាយ ទុក

ក្នុងប្រហោងនៃពិតានក្រឡាសំណាញ់ វេទិកា ធ្មេញនាគ ដែលដាក់ផ្កា
 ឈើនិងប្រហោងស្លឹកត្នោតជាដើម ឬថា ក្នុងចន្លោះប្រហោងផ្កាអសោក
 មិនមានទោស ។ ព្រោះផ្កាឈើយ៉ាងនោះមិនចាត់ជាវេទិមៈ ។ សូម្បីក្នុង
 ខ្សែធម្មតា (ខ្សែសម្រាប់ចាក់ផ្កាឈើ) ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ ផ្កា
 ឈើដែលមានឈ្មោះថា វេទិមៈ គប្បីឃើញក្នុងកម្រងផ្កាឈើនិងបាច់ផ្កា
 ឈើ ។ អធិប្បាយថា មនុស្សពួកខ្លះ កាលនឹងធ្វើកម្រងផ្កាឈើបន្តោ
 ងចុង (ធម្មាសនៈជាដើម) ទើបក្រងផ្កាឈើទាំងឡាយ^១ ដើម្បីសម្តែង
 អាការជាចង្ហោមនៅខាងក្រោម ពួកខ្លះ ចង់រឹតផ្កាឧប្បលជាដើមត្រង់
 ទងនីមួយៗមាន ៨ ផ្កាខ្លះ ១០ ផ្កាខ្លះ ដោយអំបោះ ឬដោយធ្មេញធ្មៀវ
 ជាបាច់ផ្កាឧប្បល ឬជាបាច់ផ្កាឈូកធំ ។ ការធ្វើផ្កាឈើយ៉ាងនោះ មិន
 គួរទាំងអស់ ដោយន័យមុនដូចគ្នា ។ សូម្បីការដែលនឹងយកសំពត់
 កាសាវៈរុំផ្កាឧប្បលជាដើម ដែលពួកសាមណេរដកឡើងដាក់លើគោកឡី
 ជាបង្វេច ក៏មិនគួរ ។ តែនឹងយកធ្មេញឬទងរបស់ផ្កាឧប្បលជាដើមនោះ
 ឯង ចង់ចូលជាមួយនឹងគ្នា ឬធ្មៀវជាបង្វេចស្តាយ គួរ ។

ដែលឈ្មោះថា បង្វេចស្តាយនោះ គឺ ពួកភិក្ខុប្រមូលយកជា
 យទាំងពីរខាងរបស់សំពត់កាសាវៈ ដែលពាក់ទុកលើកចូលមកហើយ ធ្វើ

(១) សារត្ថទីបនី. មត្តកទាមន្តិ ធម្មាសនាទិមត្តកេ ផលម្កកទាម ។

ឱ្យជាស្បែង (ស្បែងសំពត់) ដាក់ផ្កាឈើចុះក្នុងស្បែងនោះ ដូចជ័រ
ស្បែង នេះ លោកហៅថា បង្វែចស្តាយ ។ ការធ្វើផ្កាឈើដូច្នេះ
គួរ ។ មនុស្សទាំងឡាយយកទងចាក់ស្លឹកឈូក និងយកស្លឹកខ្ទប់ផ្កា
ឧប្បលជាដើម កាន់ទៅ ។ សូម្បីក្នុងវិស័យដែលយកស្លឹកឧប្បលជា
ដើម ខ្ទប់កាន់ទៅនោះនឹងចងស្លឹកបទុម ខាងលើផ្កាឈើទាំងឡាយ
ប៉ុណ្ណោះ គួរ ។ តែទងបទុមមិនគួរចងទុកខាងក្រោមផ្កា (តែការចង
ទងបទុមទុកខាងក្រោមផ្កា មិនគួរ) ។

ដែលឈ្មោះថា បូរិមៈ គប្បីឃើញក្នុងក្នុងកម្រងផ្កា និងផ្កាឈើ
បន្ទុះ ។ អធិប្បាយថា អ្នកណាយកក្នុងកម្រងផ្ការុំព័ទ្ធចេតិយក្តី ដើម
ពោធិព្រឹក្សក្តី វេទិកាក្តី នាំវិលត្រឡប់មកឱ្យហួសទីដើម (ឋានពីដើម)
ទៅ, សូម្បីដោយការរុំព័ទ្ធត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ផ្កាឈើរបស់អ្នកនោះ ឈ្មោះ
ថា បូរិមៈ ។ នឹងបាច់ពេលទៅថ្វីសម្រាប់អ្នកដែលរុំព័ទ្ធច្រើនគ្រា ។
កាលសិកចូលទៅមកចន្លោះធ្មេញនាគ* (ជណ្តើរកែវ) ។ បញ្ចេញឱ្យ
សំយុងចុះមក ហើយត្រឡប់មករុំជុំវិញធ្មេញនាគទៀត សូម្បីផ្កាឈើនេះ
ក៏ឈ្មោះថា បូរិមៈ ។ តែនឹងសិកទងផ្កាឈើចូលទៅក្នុងធ្មេញនាគ សម
គួរ ។

(១) នាគទន្តកំ ប្រែថា ធ្មេញនាគ, ធ្មេញមង្គ្រ, និងជណ្តើរកែវក៏បាន ។

មនុស្សទាំងឡាយ រមែងធ្វើបន្ទុះផ្កាឈើ (ផ្កាឈើផ្កាំង) ដោយ
 ក្នុងកម្រង ផ្កា ។ សូម្បីក្នុងវិស័យផ្កាឈើបន្ទុះនោះ នឹងទាញបន្តឹង
 កម្រងផ្កាទៅត្រឹមតែមួយដង គួរ ។ កាលនាំត្រឡប់មកទៀត ចាត់ជាការ
 ក្រងវង់តែម្តង ។ ផ្កាឈើប្រភេទនោះ មិនគួរគ្រប់យ៉ាង ដោយន័យមុន
 ដូចគ្នា ។ ក៏ការបានកម្រងផ្កាឈើដែលគេធ្វើដោយកម្រងផ្កាសូម្បីជា
 ច្រើនហើយ ចង់ទុកខាងលើនៃអាសនៈជាដើម គួរ ។ ក៏ការយកក្នុង
 កម្រងផ្កាដែលវែងច្រើនឡើងទៅ ឬរុំព័ទ្ធទៅមួយគ្រាហើយ (កាលដល់
 ចំណង់ដើម) ទៀត ឱ្យដល់ភិក្ខុដទៃ សមគួរ ។ សូម្បីភិក្ខុនោះ ក៏គួរ
 ធ្វើយ៉ាងនោះដូចគ្នា ។

ដែលឈ្មោះថា វាយិមៈ គប្បីឃើញក្នុងផ្កាឈើក្រឡាសំណាញ់
 ផ្កាឈើផែន និងផ្កាឈើរូបភាព ។ កាលភិក្ខុធ្វើក្រឡាសំណាញ់ផ្កាឈើ
 សូម្បីលើព្រះចេតិយត្រូវអាចត្តិទុក្ខដ៏គ្រប់ ។ ប្រហោងក្រឡាសំណាញ់តែ
 មួយក្រឡា ។ ក្នុងជញ្ជាំង ឆត្រ ដើមពោធិព័ក្ស និងសសរជាដើម ក៏
 មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ ក៏ការដែលភិក្ខុនឹងចងក្រងបន្ទុះផ្កាឈើ សូម្បី
 ដែលអ្នកដទៃធ្វើឱ្យពេញហើយ ក៏មិនបាន ។ មនុស្សទាំងឡាយ រមែង
 ធ្វើរូបដំរី និងរូបសេះជាដើមដោយផ្កាឈើ ដែលក្រងផ្គុំបន្តិចទាំងឡាយ
 នុះឯង ។ សូម្បីរូបដំរី និងរូបសេះជាដើមទាំងនោះ ក៏តាំងនៅក្នុងឋានៈ
 នៃវាយិមៈ ផ្កាឈើនោះ រមែងមិនគួរទាំងអស់ តាមន័យមុនដូចគ្នា ។

តែកាលនឹងដាក់ផ្កាឈើ (តាមប្រក្រតីមិនបានក្រុង) ក្នុងផ្នែកដែល
 ពួកមនុស្សដទៃធ្វើទុកហើយ ធ្វើសូម្បីឱ្យជាបុរាណនិងបុរាណជាដើម គួរ ។
 តែក្នុងមហាបច្ច័រី លោកពោលបុប្ផិកត្តិទុក ៨ ប្រភេទ រួមជាមួយក្នុង
 រំយោល និងក្នុងដូចព្រះចន្ទមួយចំហៀង ។ បណ្តាក្នុងរំយោលនិងក្នុងដូច
 ព្រះចន្ទមួយចំហៀងនោះ ក្នុងព្យាវដែលបន្តោងក្នុងចន្លោះក្នុងព្រះចន្ទមួយ
 ចំហៀង លោកហៅឈ្មោះថា កលម្ពកៈ (ក្នុងរំយោល) ។ ការរុំព័ទ្ធ
 ក្នុងកម្រងផ្កាត្រឡប់ទៅត្រឡប់មក (ដែលគេធ្វើ) ដោយអាការដូចព្រះចន្ទ
 មួយចំហៀង លោកហៅឈ្មោះថា អឌ្ឍចន្ទកៈ (ក្នុងព្រះចន្ទមួយ
 ចំហៀង) ។ សូម្បីផ្កាឈើទាំងពីរប្រភេទនោះ ក៏ចាត់ចូលក្នុងបូរិមៈ
 (កម្រងវង់) ដូចគ្នា ។ ចំណែកក្នុងកុរុន្តី លោកពោលថា សូម្បីការ
 ចាត់កម្រងផ្កាពីរបីក្នុងចូលជាមួយនឹងគ្នា ហើយធ្វើឱ្យជាកម្រងផ្កាឈើ ក៏
 ឈ្មោះថា វាយិមៈ ដូចគ្នា ។ សូម្បីការធ្វើក្នុងផ្កាឈើនោះ ក្នុងមហា
 អដ្ឋកថានេះ ក៏ចាត់ចូលក្នុងឋាននៃបូរិមៈដូចគ្នា ។ និងមិនមែនតែកម្រង
 ផ្កាឈើតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះទេ, កម្រងផ្កាឈើធ្វើដោយម្សៅក្តី កម្រងផ្កាឈើ
 ធ្វើស្រដៀងគ្រាប់ឃ្លីក្តី កម្រងផ្កាឈើដែលធ្វើស្រដៀងធ្មេញសុន្ទ^(១)

(១) អត្ថយោជនា : ឧបត្ថម្ភមន្តិ សុន្ទទន្ធសិទ្ធិសំ កតបុប្ផទាមំ, វេទ្យាទីហិ
 កតបុប្ផទាមន្តិបិ កេចិ. ប្រែថា កម្រងផ្កាឈើដែលធ្វើស្រដៀងធ្មេញសុន្ទ ឈ្មោះថា
 ឧបត្ថម្ភទាមៈ, អាចារ្យពួកខ្លះ ពោលថា កម្រងផ្កាឈើធ្វើដោយប្រស្សីជាដើម ក៏មាន ។

(ដែលធ្វើដោយបូស្សីក៏ថាបាន) ដែលលោកពោលទុកក្នុងកុរុនីក្ខី ពួក
 ភិក្ខុក្ខី ពួកភិក្ខុនីក្ខី នឹងធ្វើដោយខ្លួនឯង ក៏មិនគួរ នឹងប្រើឱ្យគេធ្វើក៏មិន
 គួរ ព្រោះស្ថិតាបទជាសាធារណបញ្ញត្តិ ។ តែនឹងពោលពាក្យដែលជា
 កប្បិយ មានការបូជាជាគ្រឿងសម្គាល់ សមគួរក្នុងទីទាំងពួង ។
 បរិយាយ ឱកាស និងនិមិត្តកម្ម សមគួរទាំងនោះឯង ។

ការប្រព្រឹត្តអនាថារផ្សេងៗ

បទថា តុរ្យជេន្ទ្រី បានដល់ និបជ្ជន្តិ : ដេក ។

បទថា លាសេន្ទ្រី : កែក្រាយ មានសេចក្តីថា ពួកភិក្ខុអស្សជី
 និងបុរេពូសុកៈនោះក្រោកឡើងដូចអណ្តែតខ្លួនព្រោះបីតិ ហើយឱ្យនាងរាំ
 ដ៏ជំនាញលោតរាំ ច្រៀងរាំពត់ពែនរាំ គឺ ឱ្យចង្វាក់ (រាំច្រៀង) ។^(១)

ពីរបទថា នច្ចន្ទិយាមិ នច្ចន្ទិ : រាំជាមួយស្រីកំពុងរាំខ្លះ មាន
 សេចក្តីថា ក្នុងវេលាដែលស្រីរាំពត់ពែនច្រៀង សូម្បីពួកភិក្ខុអស្សជី និង
 បុរេពូសុកៈនោះ ក៏រាំច្រៀងទៅខាងមុខ ឬខាងក្រោមនៃស្រីរាំនោះ ។

(១) សារត្តទីបន្តិ ពន្យល់ថា សម្តែងន័យក្រៃលែង ។ មានអធិប្បាយថា ប្រកាស
 សេចក្តីប្រាថ្នា របស់ខ្លួនហើយក្រោកឡើងសម្តែងអាការរាំពត់ពែនមុន ដោយពោលថា
 គួរ រាំពត់ពែនយ៉ាងនេះ តែអាចារ្យពួកខ្លះពោលថា សិកម្រាមដៃចូលមាត់ ធ្វើសំឡេង
 វិលខ្លួនដូចចក្រ ឈ្មោះថា ស្រែក រេវកៈ ។

ពីរបទថា នច្ចន្តិយាបិ កាយន្តិ : ច្រៀងជាមួយស្រីកំពុងរាំខ្លះ
មានសេចក្តីថា ក្នុងខណៈដែលស្រីរាំនោះរាំ ពួកភិក្ខុទាំងនេះ រមែង
ច្រៀងបន្ទុំទៅតាមការរាំពត់ពែន ។ ក្នុងពាក្យគ្រប់ ៗ បទ ក៏មានន័យ
យ៉ាងនេះ ។

ពីរបទថា អដ្ឋបទេបិ កីឡន្តិ : លេងបាស្តាមានក្រឡាប្រាំបីខ្លះ
មានសេចក្តីថា រមែងលេងបាស្តាលើបន្ទះក្តាបាស្តាមួយជួរ ៗ ៨ ក្រឡា ។
ក្នុងបាស្តាមានក្រឡាដប់ ក៏ដូចគ្នា ។

បទថា អាកាសេបិ : បាស្តាក្នុងអាកាសខ្លះ មានសេចក្តីថា
លេងបាស្តាក្នុងអាកាស ដូចលេងបាស្តាមួយជួរ ៗ ៨ ក្រឡា និងមួយ
ជួរ ៗ ១០ ក្រឡាដូច្នោះ ។

បទថា បរិហារបថេ : មកវាងដែលខ្លួនគ្រវាង មានសេចក្តីថា
ធ្វើរឿងរាល់មានគំនូសផ្សេង ៗ លើផែនដីហើយ លេងរត់វាងជុំវិញទៅ
តាម គំនូសខ្សែជុំវិញក្នុងរឿងនោះ (លេងដណ្តើមនាង) ។

ពីរបទថា សន្តិកាយបិ កីឡន្តិ : លេងផ្ដាត់គ្រាប់មានក្រសជា
ដើម បានដល់ លេងល្បែងផ្ដាត់គ្រាប់បាស្តា ដុំថ្ម និងគ្រាប់គ្រួសខ្លះ ។
អធិប្បាយថា គ្រាប់បាស្តា ដុំថ្ម និងគ្រាប់គ្រួសជាដើមដែលទុករួមគ្នា
យកក្រចកប៉ុណ្ណោះ ឆ្លុះចេញ និងឆ្លុះចូលមិនឱ្យកម្រើក ។ បើថា ក្នុង

បណ្តាគ្រាប់បាស្តា ដុំថ្ម និងគ្រាប់គ្រួសទាំងនោះ ណាមួយកម្រើក ជាអ្នក
បរាជ័យ ។

បទថា ខលីកាយ : បាស្តាក្នុងលានសម្រាប់លេង បានដល់
លេងបោះកងលើបន្ទះក្តារបាស្តា ។

បទថា យដិកាយ : ហ៊ីង មានសេចក្តីថា ការលេងហ៊ីង
លោកហៅថា យដិកា លេងដោយឈើហ៊ីងនោះ ។ សេចក្តីថា គ្រាប់
យកឈើវែងវាយឈើខ្លីលេង ។

បទថា សលាគហត្ថេន : រលាស់ទឹកលាក់ឱ្យទាយរូប មាន
សេចក្តីថា លេងយកដក់ជ្រលក់ដោយទឹកលក់ ទឹកចត់ ឬទឹកផ្សំម្សៅ
ហើយសួរថា នឹងជារូបអ្វី ? ទើបចុចដក់នោះចុះលើផែនដី ឬលើជញ្ជាំង
សម្តែងរូបដ៏រន្ធីនរូបសេះជាដើម ។

បទថា អគ្គេន : អង្គញ្ច ប្រែថា គ្រាប់បាស្តា ។

បទថា បន្តចិនេន : ផ្គុំប៊ុស្តិក មានសេចក្តីថា រមូរស្លឹកឈើ
លោកហៅថា បង្កិច្ចរៈ, លេងផ្គុំប៊ុស្តិកឈើនោះ ។

បទថា វេន្តកេន : នង្គ័លតូច បានដល់ នង្គ័លតូច ៗ ជាគ្រឿង
លេងរបស់ពួកក្មេងអ្នកស្រុក ។

បទថា មោត្តចិកាយ : ដាំដូង មានសេចក្តីថា ការលេងដាំដូង

លោកហៅថា មោក្ខចិកា ។ អធិប្បាយថា លេងចាប់កំណាត់ឈើទុកក្នុង
អាកាស ឬដាក់សីសៈចុះលើផែនដី ហើយបង្វិលខ្លួនជុំវិញ ដោយយក
(ជើង) ខាងក្រោមទៅទុកខាងលើ យក(ក្បាល) ខាងលើចុះមកដាក់ខាង
ក្រោម ។ (លេងចាប់ស្នា ឬ ឱនសីសៈចុះទាល់នឹងផែនដីហើយ
ដាំដួង) ។

បទថា ចិន្តុលេន : កង្ហារ មានសេចក្តីថា កង្ហារដែលវិលដោយ
ត្រូវខ្យល់បក់ ដែលធ្វើដោយស្លឹកត្នោតជាដើម ហៅថា ចិន្តុលកៈ,
លេងដោយកង្ហារនោះ ។

បទថា បត្តាឡុកេន : វាល់ដីខ្សាច់ មានសេចក្តីថា កន្ទោ
ងស្លឹកឈើ ហៅថា បត្តាឡុកៈ, លេងវាល់ខ្សាច់ជាដើម ដោយកន្ទោ
ងស្លឹកឈើនោះ ។

បទថា រថកេន : រថតូច បានដល់ រថតូច ៗ ។

បទថា ធនុកេន : ធូតូច បានដល់ ធូតូច ៗ ។

បទថា អក្ខរិកាយ : សរសេរខ្យល់ឱ្យទាយ មានសេចក្តីថា
ការលេងទាយអក្សរក្នុងអាកាស ឬត្រង់ខ្នង ហៅថា អក្ខរិកា, លេង
ដោយល្បែងទាយអក្សរនោះ ។

បទថា មនេសិកាយ : ទាយចិត្ត(ស្តេចចង់) មានសេចក្តីថា

លេងដោយល្បែងទាយសេចក្តីគិតមកចិត្ត ដែលលោកហៅថា
មនេសិកា ។

បទថា យថាវជ្ជេន : កំផ្លែងត្រាប់គេ មានសេចក្តីថា ការលេង
សម្តែងប្រកបប្បកពាររបស់មនុស្សពិការ មានមនុស្សខ្វាក់ភ្នែក មនុស្ស
ខ្វក់ និងមនុស្សគមជាដើម ដែលលោកហៅថា លេងត្រាប់តាមមនុស្ស
ពិការ ។ ភិក្ខុអស្សជិនិន៍ បុរេព្វសុត្តន្តៈលេងដោយការលេងត្រាប់តាមអ្នក
ពិការ ដូចពួកជនអ្នកវេលម្តកលេង (ជនពួកលេងកាយកម្ម) ដូច្នោះ ។

ពីរបទថា ហត្ថិស្ម័ម្យ្យំ សិក្ខន្តិ : ហាត់ជំរឿន មានសេចក្តីថា
រមែងសិក្សាសិល្បៈដែលគួរសិក្សា មានជំរឿននិមិត្ត ។ សូម្បីក្នុងសិល្បៈ
មានសេះជាដើម ក៏មានន័យយ៉ាងនេះ ។

បទថា ធាវន្តិចិ : សុរត៌ទៅខ្លះ បានដល់ រត់ដេញទៅតាម
ក្រោយ ។

បទថា អាធាវន្តិចិ : សុរត៌មកខ្លះ មានសេចក្តីថា រត់បែរមុខ
វិលត្រឡប់មករហូតដល់អស់ចម្ងាយមកដែលខ្លួនរត់ទៅ (សុរត៌មក
វិញ) ។

បទថា និព្វុជ្ឈន្តិ : ចំបាប់គ្នា បានដល់ រមែងធ្វើការបោកចំបាប់
គ្នា ។

ពីរបទថា នលាជិកម្យំ ទេន្តិ : ដាក់ម្រាមដៃលើថ្ងាស់ មាន
សេចក្តីថា រមែងប៉ះដៃត្រង់ថ្ងាស់ខ្លួនហើយ ប៉ះត្រង់ថ្ងាស់របស់ស្រី
ប៉ុន្មាន៖ ព្រមនឹងនិយាយថា ល្អណាស់ ល្អហើយបួនស្រី ។

ពីរបទថា វិវិធម្យំ អនាចារំ : ប្រព្រឹត្តអនាចារផ្សេង ៗខ្លះ មាន
សេចក្តីថា ប្រព្រឹត្តអនាចារផ្សេង ៗមានស្ករមាត់ជាដើម (ពិណពាទ្យមាត់,
ហូចជាដើម) សូម្បីជំនែ ៗ ដែលមិនបានមកក្នុងព្រះបាលី ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងផ្នែកអ្នកកិដាតិវិជ្ជបភិក្ខុអាគន្តកៈ

[៣១៥] បទថា ឆាសាធិកេន : គួរជាទីជ្រះថ្លា បានដល់
ដែលនាំមកនូវសេចក្តីជ្រះថ្លា គឺ សមគួរដល់សមណៈ ។

បទថា អភិក្កន្តេន : ឈានដើរទៅមុខ គឺ មានការដើរ ។

បទថា បដិក្កន្តេន : ឈានថយក្រោយ គឺ មានការ
ថយត្រឡប់ ។

បទថា អវលោកិតេន : ក្រឡេកមើលទៅមុខ គឺ ការមើល
មើលទៅខាងមុខ ។

បទថា វិលោកិតេន : ក្រឡេកមើលទៅចំហៀង គឺ មើលខាង
ឯណោះខ្លះខាងឯណោះខ្លះ ។

បទថា សម្មិត្តិទេន : បត់ចូល គឺ ការបត់ថ្នាំអវយវៈចូល ។

បទថា បសាវិទេន : លាចេញ គឺ ការលាតថ្នាំទាំងនោះឯង ចេញ ។ ក្នុងបទទាំងពួងជាតតិយាវិភត្តិចុះក្នុងអត្ថប្រាប់ឥតម្ត ។ មាន ពាក្យអធិប្បាយថា ជាអ្នកមានការដើរទៅខាងមុខ ថយត្រឡប់ ក្រឡេក ឆ្វេង ក្រឡេកស្តាំ បត់ចូល លាចេញ ដែលគួរជ្រះថ្លា ព្រោះត្រូវឃុំ គ្រងដោយសតិសម្បជញ្ញៈ ។

បទថា ឱក្ខិត្តចក្ក : មានភ្នែកសង្រួមចុះ គឺ មានចក្ខុសម្លឹងចុះ ខាងក្រោម ។

បទថា ឥរិយាបថសម្បន្នោ : មានឥរិយាបថរំទំ មានសេចក្តីថា មានឥរិយាបថរៀបរយ ព្រោះមានកិរិយាលានទៅខាងមុខជាដើម ដែល គួរជ្រះថ្លានោះ ។

បទថា ក្លាយំ កាត់បទជា កោ អយំ : លោកអ្វីនេះ ?

បទថា អពលពលោ វិយ : ដូចជាសង្រួមហួសពេក មាន សេចក្តីថា បានឮថា ជនទាំងឡាយហៅមនុស្សទន់ខ្សោយថា អពល : អត់កម្លាំង ។ ក៏ពាក្យពោលដដែលនេះ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអត្ថថា យ៉ាង ក្រៃលែង, ព្រោះដូច្នេះ ទើបមានពាក្យអធិប្បាយថា ដូចមនុស្សទន់ ខ្សោយហួសពេក ។

ដោយបទថា មន្ទមន្ទោ : ដូចជាទន់ល្ងន់ពេក អ្នកស្រុក រមែង
សម្តែងគុណពិត ។ ដោយទោសយ៉ាងនេះថា ជាមនុស្សទន់ខ្សោយពេក
ណាស់ គឺ ទន់ជ្រាយណាស់ ព្រោះជាមនុស្សសម្រេចឥរិយាបថ មាន
ការឈានដើរជាដើមមិនហ័សហួន ។

បទថា ភាគុដិកភាគុដិកោ វិយ : ដូចជាមុខស្រពោនពេក
មានសេចក្តីថា ព្រោះលោកជាអ្នកមានចក្ខុសម្បជ័យចុះ អ្នកស្រុកទើប
សម្គាល់និយាយគ្នាថា ភិក្ខុនេះធ្វើមុខក្រញាវ មានមុខជ្រួញ ចិញ្ចើមខ្នុរ
ត្រាច់ទៅដូចអ្នកខឹងក្រោធ ។

បទថា សណ្ឋា : ពោលពាក្យផ្អែម គឺ ជាអ្នកផ្អែមល្វែម ។
អធិប្បាយថា ជាអ្នកឆ្លាត ដឹកនាំជនជាឧបាសកទៅក្នុងឋានៈដែលគួរយ៉ាង
នេះថា “អើញោមស្រី ញោមប្រុស បងស្រី ប្អូនស្រី, លោកមិនមែនជា
អ្នកមិនមានកម្លាំងពលៈដូចភិក្ខុបនេះទេ” ។

បទថា សឱលា : ពោលពាក្យពីរោះ បានដល់ ជាអ្នកប្រកប
ដោយភាពជាអ្នកមានវាចាទន់ភ្លន់ ។

បទថា សុខសំភាសា : ពោលពាក្យជាសុខ នេះ ជាពាក្យ
សម្តែងហេតុនៃពាក្យមុន ។ ពិតមែន ជនអ្នកមានការនិយាយចរចា

១. ថៃ. អពឡពឡោ ។

ផ្អែមល្ហែម ជាសម្លេងនិយកថា មិនគ្រោតគ្រោត ស្រួលត្រចៀក លោក
 ហៅថា អ្នកមានវាចាពីរោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកស្រកទើបពោលថា
 (លោកម្ចាស់របស់ពួកយើង) ជាអ្នកនិយាយពីរោះ និយាយផ្អែមល្ហែ
 ម ។ ក៏ក្នុងពាក្យនេះមានអធិប្បាយដូច្នេះថា លោកម្ចាស់របស់ពួកយើង
 ឃើញពួកឧបាសកឧបាសិកាហើយ ពោលសម្លេងនិយកថាពីរោះ ព្រោះ
 ដូច្នេះ ទើបលោកជាអ្នកនិយាយពីរោះ ផ្អែមល្ហែម មិនជាអ្នកទន់ខ្សោយ
 និងទន់ជ្រោយដូចភិក្ខុនេះឡើយ ។

បទថា មិហិតបុព្វទុមា : មានមុខញញឹមញមៃជាមុន មាន
 វិគ្រោះថា ភិក្ខុទាំងនេះ មានការញញឹមញមៃម្យ៉ាងប្រព្រឹត្តទៅមុននិយាយ ;
 ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អ្នកមានការញញឹមញមៃជាខាងមុខ ។
 សេចក្តីថា ភិក្ខុទាំងនោះញញឹមញមៃមុន ទើបនិយាយខាងក្រោយ ។

បទថា ឯហិស្វាគតវាទិណោ : តែងនិយាយថា អ្នកចូរមក អ្នក
 មកលួហើយ មានសេចក្តីថា ឃើញឧបាសកហើយច្រើនតែងនិយាយយ៉ាង
 នេះថា “មកចុះ អ្នកមកលួហើយ” មិនជាអ្នកមានមុខក្រញាវ ព្រោះជា
 អ្នកមានមុខជ្រួញចិញ្ចឹមខ្លាចភិក្ខុនេះទេ ។ ពួកអ្នកក៏ដាច់ពីជនបទ កាល
 សម្តែងភាពជាអ្នកមានមុខមិនក្រញាវ ព្រោះជាអ្នកមានប្រក្រតីញញឹម
 ញមៃមុនជាដើម ដោយអត្ថយ៉ាងនេះហើយ កាលនឹងសម្តែងដោយ

សរុបទៀត ទើបបានពោលថា មានមុខមិនក្រញូរមានមុខរីកស្រស់ស្រាយ តែងនិយាយមុន ។

ម្យ៉ាងទៀត អ្នកសិក្សាគប្បីជាប ទាំង ៣ បទ មានបទថា អភាគុដិកា : មានមុខមិនស្រពោន ជាដើមនេះ សម្តែងសេចក្តីមិន មាននៃអាការសូម្បីទាំង ៣ ដោយមកផ្លាស់ប្តូរលំដាប់គ្នា ។

គឺ យ៉ាងណា ? គឺ បណ្តាបទទាំង ៣ មានបទថា អភាគុដិកា ជាដើមនោះ ដោយបទថា អភាគុដិកា នេះ លោកសម្តែងការមិនមាន អាការមុខក្រញូរ ជ្រួញចិញ្ចឹម ។

ដោយបទថា ឧត្តានមុខា : មានមុខងើប នេះ លោកសម្តែង សេចក្តីមិនមាននៃអាការទន់ខ្សោយនិងទន់ជ្រាយ ។ ក៏ភិក្ខុពួកណា ជា អ្នកមានមុខរីករាយដោយការបើកភ្នែកទាំងពីរសម្លឹងមើល ។ ភិក្ខុទាំង នោះ ឈ្មោះថា មិនជាអ្នកទន់ខ្សោយនិងទន់ជ្រាយ ។

ដោយបទថា បុព្វភាសិនោ : តែងនិយាយមុន នេះ លោក សម្តែងសេចក្តីមិនមាននៃអាការទន់ខ្សោយនិងទន់ជ្រាយ ។ ក៏ភិក្ខុពួកណា រមែងរក់ទាក់មុនថា “នៃញោមស្រី ញោមប្រុស” ដូច្នេះ ព្រោះជាអ្នក ឆ្លាតក្នុងការឱភាប្រាស្រ័យ, ភិក្ខុទាំងនោះ មិនជាអ្នកអត់កម្លាំងពលទេ ដូច្នេះឯង ។

ឧបាសកនិមន្តភិក្ខុអាគន្តកៈ ទៅកាន់ផ្ទះ

បទថា ឯហ្នំ គន្លេ យរំ គមិស្សាម : លោកម្ចាស់និមន្តមក
 យើងនឹងទៅផ្ទះ មានសេចក្តីថា បានឮថា ឧបាសកនោះ កាលភិក្ខុពោល
 តបថា “ម្ចាស់អាវុសោ អាហារបិណ្ឌបាតមិនទាន់បានទេ” ដូច្នេះ ទើប
 ពោលថា “ពួកភិក្ខុនេះឯង ធ្វើឱ្យលោកមិនបានបិណ្ឌបាតនោះ សូម្បី
 លោកម្ចាស់នឹងត្រាច់ទៅពេញស្រកទាំងអស់ ក៏នឹងមិនបានឡើយ” ប្រាថ្នា
 នឹងប្រគេនបិណ្ឌបាត ទើបពោលថា “លោកម្ចាស់និមន្តមក យើងនឹងទៅ
 ផ្ទះ” ។

សួរថា តើវាចានេះ ជាវិញ្ញត្តិ ឬមិនជាវិញ្ញត្តិទេ ?

ឆ្លើយថា មិនជាវិញ្ញត្តិវាចាទេ ។ ធម្មតាបញ្ញាដែលគេសួរហើយ
 នេះ គួរនឹងឆ្លើយ ។ ព្រោះដូច្នេះ បើសូម្បីថា ក្នុងរាល់ថ្ងៃនេះ អ្នក
 ណា ៗ សួរភិក្ខុដែលចូលទៅកាន់ចន្លោះស្រុកក្នុងវេលាព្រឹកក្តី ក្នុងវេលា
 ល្ងាចក្តី ថា “បពិត្រលោកម្ចាស់ លោកម្ចាស់ត្រាច់ទៅធ្វើអ្វី” ការដែល
 ភិក្ខុប្រាប់សេចក្តីប្រាថ្នាដែលខ្លួនត្រាច់ទៅហើយកាលគេសួរថា បានហើយ
 ឬមិនទាន់បាន បើមិនទាន់បានក៏ប្រាប់ថា “មិន ទាន់បាន” ហើយទទួល
 យកវត្ថុដែលគេប្រគេនគួរ ។

បទថា ធុដ្ឋោ : ខូចហើយ មានសេចក្តីថា មិនបានទ្រុឌទ្រោមចុះ
ដោយការញ៉ាំងសេចក្តីជ្រះថ្លាជាដើមឱ្យវិនាសទៅ, តែទ្រុឌទ្រោមចុះ
ដោយអំណាចនៃបុគ្គលអ្នកទ្រោមចុះ ។

ទានទាំងឡាយនុ៎ះឯង លោកហៅថា ទានបថ ។ ម្យ៉ាងទៀត
ទានប្រចាំ លោកហៅថា ទានបថ មានពាក្យអធិប្បាយថា ទានវត្ថុ ។

បទថា ឧបច្ឆន្ទានិ : គេឈប់ឱ្យហើយ បានដល់ ត្រូវពួក
ទាយកកាត់ដាច់ហើយ ។ អធិប្បាយថា ឥឡូវនេះ ពួកទាយកទាំងនោះ
មិនថ្វាយទាននោះ ។

បទថា វិញ្ញន្តិ : រត់ខ្ចាត់ខ្ចាយ មានសេចក្តីថា ពួកភិក្ខុដែលមាន
សីលជាទីស្រឡាញ់ ជាអ្នកបែកគ្នាទៅ គឺ បែកខ្ចាយគ្នាទៅ, មានពាក្យ
អធិប្បាយថា រមែងនាំគ្នាចៀសចេញទៅ ។

បទថា សណ្ឋហេយ្យ : រៀបរយល្អឡើងវិញ មានសេចក្តីថា
គប្បីតាំងនៅដោយប្រពៃ គឺ គប្បីជាទីពំណាក់របស់ពួកភិក្ខុដែលមានសីល
ជាទីស្រឡាញ់ ។

ភិក្ខុនោះទទួលសាសន៍របស់ឧបាសកដែលមានសុទ្ធា មានសេចក្តី
ជ្រះថ្លា ដោយពាក្យថា ឯវមារុសោ : អ្វីអារុសោ ដូច្នេះឯង ។ បានឮ
ថា ការនាំដំណឹងដែលជាកប្បិយបែបនេះទៅ រមែងគួរ ។ ព្រោះដូច្នេះ

ភិក្ខុមិនគប្បីធ្វើសេចក្តីរង្ស៊ីសក្កន្តដំណឹងទាំងឡាយ ដូច្នេះថា “សូម
 លោកម្ចាស់ថ្វាយបង្គំព្រះយុគលបាទរបស់ព្រះមានព្រះភាគតាមពាក្យរបស់
 ខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយ” ដូច្នេះក្តី ថា “សូមលោកម្ចាស់ថ្វាយបង្គំព្រះ
 ចេតិយ ព្រះបដិមា ដើមពោធិព្រឹក្ស ព្រះសង្ឃថេរៈ” ដូច្នេះក្តី ថា “សូម
 លោកម្ចាស់ធ្វើការបូជាដោយរបស់ក្រអូប ធ្វើការបូជាដោយផ្កាឈើចំពោះ
 ព្រះចេតិយ” ដូច្នេះក្តី ថា “សូមលោកម្ចាស់និមន្តឱ្យភិក្ខុទាំងឡាយប្រជុំ
 គ្នា, ពួកយើងនឹងថ្វាយទាន នឹងស្តាប់ធម៌” ដូច្នេះក្តី ដំណឹងទាំងនេះ ជា
 កប្បិយសាសន៍ (ដំណឹងសមគួរ) មិនជាប់ដោយគិហិកម្មរបស់ពួក
 គ្រហស្ថ ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

[៣១៦] ពាក្យថា កុតោ ច ត្វំ ភិក្ខុ អាគច្ឆាមិ : ម្យ៉ាង
 ទៀត អ្នកទើបនឹងមកពីណា មានសេចក្តីថា ភិក្ខុនោះនៅអង្គុយហើយ
 មិនមែនកំពុងមក ។ តែដោយអត្ថភិក្ខុនោះជាអ្នកមកហើយ ។ សូម្បី
 កាលយ៉ាងនេះ ពាក្យបច្ចុប្បន្នកាលក្នុងអត្ថអតីតដែលជិតនឹងបច្ចុប្បន្ន
 កាល រមែងមាន ; ព្រោះដូច្នេះ ទើបមិនមានខុស ។ សូម្បីក្នុងពាក្យថា
 តតោ អហំ ភគវា អាគច្ឆាមិ : ខ្ញុំព្រះអង្គ ទើបនឹងមកពីគិរិជន
 បទនោះ នេះ ក្នុងទីបំផុតក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

ទ្រង់ត្រាស់ឱ្យដាក់បញ្ចាជនីយកម្មពួកភិក្ខុធម្មតិយ

[៣១៩] ក្នុងពាក្យថា បឋមំ អស្សជិបុនពូសុតា ភិក្ខុ
 ចោទេតព្វា : ដំបូងពួកអ្នកត្រូវត្រឡប់ទៅភិក្ខុឈ្មោះអស្សជិនិងបុនពូសុតាសិន
 នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ អស្សជិ និងបុនពូសុតា ដែលសង្ឃគប្បី
 ឱ្យធ្វើឱកាសថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណា ត្រូវការនិយាយនឹងពួកលោក” ហើយ
 គប្បីចោទដោយវត្ថុ និងអាបត្តិ, ត្រាចោទហើយ គប្បីឱ្យលើកដល់អាបត្តិ
 ដែលពួកលោកនៅលើកមិនបាន ។ បើពួកលោកបដិញ្ញាវត្ថុនិងអាបត្តិ ឬ
 បដិញ្ញាចំពោះអាបត្តិ មិនប្តេជ្ញាវត្ថុ គប្បីលើកអាបត្តិឡើងពិន័យ ។ ថា
 បដិញ្ញាចំពោះវត្ថុ មិនប្តេជ្ញាអាបត្តិ, សូម្បីក្នុងការបដិញ្ញាយ៉ាងនោះ ក៏
 គប្បីលើកអាបត្តិឡើងតែម្តងថា ត្រូវអាបត្តិឈ្មោះនេះ ព្រោះវត្ថុនេះ ។
 បើពួកលោកមិនប្តេជ្ញាទាំងវត្ថុ មិនប្តេជ្ញាទាំងអាបត្តិ មិនគប្បីលើកអាបត្តិ
 ឡើងពិន័យ ។

ក៏ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពិន័យអាបត្តិតាមបដិញ្ញាហើយ កាលនឹង
 ទ្រង់សម្តែងថា សង្ឃគប្បីដាក់បញ្ចាជនីយកម្មយ៉ាងនេះ ទើបត្រាស់ពាក្យ
 មានជាដើមថា ព្យត្តេន ភិក្ខុនា : ភិក្ខុដែលឆ្លាសអង្គអាច ដូច្នេះ ។
 ពាក្យនោះ ងាយយល់ទាំងអស់ ។ ក៏ភិក្ខុដែលត្រូវសង្ឃដាក់
 បញ្ចាជនីយកម្មយ៉ាងនេះហើយ មិនគួរនៅក្នុងវត្ថុដែលខ្លួនធ្លាប់នៅ ឬក្នុង

ស្រុកដែលខ្លួនធ្វើកុលទូសកកម្ម ។ កាលនឹងនៅក្នុងវត្តនោះ មិនគប្បី
ត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុកជិតខាង ។

សូម្បីនឹងនៅក្នុងវត្តជិតខាង ក៏មិនគួរត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុក
នោះ ។ តែព្រះឧបតិស្សត្ថេរ ត្រូវពួកអន្តោវាសិកតវាថា “លោកម្ចាស់
ធម្មតា នគរធំមានប្រមាណដល់ ១២ យោជន៍” ដូច្នេះហើយ ទើបពោល
ថា “ភិក្ខុធ្វើកុលទូសកកម្មក្នុងថ្នល់ណា, លោកហាមតែថ្នល់នោះ” ។
លំដាប់នោះ លោកត្រូវពួកអន្តោវាសិកតវាថា “សូម្បីថ្នល់ក៏ធំមាន
ប្រមាណប៉ុន្មាននគរនោះឯង” ហើយទើបពោលថា “ភិក្ខុធ្វើកុលទូសកកម្ម
ក្នុងលំដាប់ផ្ទះជួរណា លោកហាមលំដាប់ផ្ទះជួរនោះ” ដូច្នេះ ។ លោក
ត្រូវពួកអន្តោវាសិកតវាទៀតថា “លោកហាមផ្ទះ ក៏មានខ្នាតប៉ុន្មានថ្នល់តែ
ម្តង” ទើបពោលថា “លោកហាម ៧ ដំបូលផ្ទះខាងឯណោះនិងខាង
នេះ” ។ ក៏ពាក្យទាំងអស់នោះ ត្រឹមតែជាមនោរម្យរបស់ព្រះថេរៈ
ប៉ុណ្ណោះ ។ បើសូម្បីវត្តធំមានទំហំ ៣ យោជន៍ និងនគរធំទំហំ ១២
យោជន៍, ភិក្ខុដែលធ្វើកុលទូសកកម្ម នៅក្នុងវត្តនឹងត្រាច់ទៅក្នុងនគរ
(នោះ) មិនបានឡើយ ដូច្នេះឯង ។

[៣២០] ពាក្យថា តេ សច្ចេន បព្វាជនីយកម្មកតា : ភិក្ខុ
អម្បាលនោះ ដែលសង្ឃធ្វើបព្វាជនីយកម្មហើយ មានសេចក្តីថា សួរថា

សង្ឃបានធ្វើកម្មដល់ពួកភិក្ខុអស្សជី និងបុរេព្វសុក្កនោះ យ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា សង្ឃមិនបានទៅសង្កត់សង្កិនធ្វើកម្មឡើយ, ដោយការពិត កាលពួកត្រកូលអាវាធនា និមន្តមកហើយ ធ្វើភត្តដើម្បីសង្ឃ ព្រះថេរៈទាំងឡាយក្នុងទីនោះ ។ សម្តែងសេចក្តីបដិបត្តិរបស់សមណៈ ឱ្យពួកមនុស្សយល់ថា នេះជាសមណៈ នេះមិនមែនសមណៈ ហើយឱ្យភិក្ខុ ១ រូប ២ រូប ចូលកាន់សីមាហើយ បានធ្វើបញ្ចវេទន៍យកម្មដល់ពួកភិក្ខុទាំងអស់ ដោយឧបាយនេះចុះ ។

ក៏កាលភិក្ខុដែលត្រូវសង្ឃដាក់បញ្ចវេទន៍យកម្មយ៉ាងនេះហើយ បំពេញវត្ថុ ១៨ ប្រការឱ្យបរិបូរណ៍ហើយសូម (ការម្ខាប) កម្មដែលសង្ឃគប្បីម្ខាប ។ និងសូម្បីភិក្ខុដែលមានកម្មម្ខាបហើយនោះ ខ្លួនធ្វើកុលទូសកកម្មទុកក្នុងត្រកូលពួកណាក្នុងកាលមុន មិនគួរទទួលបច្ច័យអំពីត្រកូលទាំងអស់នោះ ។ សូម្បីបានសម្រេចដល់នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈហើយ ក៏មិនគួរទទួល, បច្ច័យទាំងនោះ ចាត់ជារបស់មិនសមគួរពិត ។

កាលភិក្ខុត្រូវទាយកសួរថា “ហេតុដូចម្តេច លោកទើបមិនទទួល ?” ឆ្លើយថា “ព្រោះបានធ្វើទុកយ៉ាងនេះក្នុងកាលមុន” ដូច្នេះ, បើពួកអ្នកស្រុកពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាមិនប្រគេនដោយហេតុយ៉ាងនោះ, ប្រគេនព្រោះលោកម្ចាស់មានសីលក្នុងកាល ឥឡូវនេះ (ផ្សេង)” ដូច្នេះ គួរទទួលបាន ។ កុលទូសកកម្មជាកម្មដែលភិក្ខុ ធ្វើចំពោះក្នុង

ស្ថានទីឡីទានតាមប្រក្រតី, នឹងទទួលទានតាម ប្រក្រតីអំពីស្ថានទីនោះឯង គួរ ។ ទានដែលទាយកប្រគេនបន្ថែម មិនគួរទទួល ។

បទថា ន សម្មា វត្ថុន្តិ : មិនប្រព្រឹត្តតាមដោយស្រួល មាន សេចក្តីថា ក៏ពួកភិក្ខុអស្សជីបុរេពូសុកៈទាំងនោះ រមែងមិនប្រព្រឹត្តដោយ ប្រពៃ ក្នុងវត្ថុ ១៨ ប្រការ ។

ពាក្យថា ន លោមំ ធាតេន្តិ : មិនសម្លបរោម គឺមិនព្រមតាម មានសេចក្តីថា ឈ្មោះថា ជាអ្នកមានរោមមិនក្រាបចុះ(សម្លបរោម) ហើយ ព្រោះមិនប្រតិបត្តិតាមវត្ថុបដិបត្តិដ៏សមគួរ ។

ពាក្យថា ន នេត្ថារំ វត្ថុន្តិ : មិនព្រមប្រតិបត្តិតាមទំនងជាទី រើខ្លួនចេញ មានសេចក្តីថា រមែងមិនបដិបត្តិ តាមមកជាគ្រឿងរើខ្លួន ចេញ ។

ពាក្យថា ភិក្ខុ ន ឧមាបេន្តិ : មិនអង្វរភិក្ខុទាំងឡាយឱ្យអត់ ទោស មានសេចក្តីថា រមែងមិនធ្វើឱ្យភិក្ខុទាំងឡាយអត់ទោសយ៉ាងនេះ ថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាធ្វើខុសហើយ លោកម្ចាស់, តែពួកខ្ញុំព្រះករុណានឹង មិនធ្វើដូច្នេះទៀតទេ, សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ អត់ទោសដល់ពួកខ្ញុំព្រះ ករុណាចុះ” ។

បទថា អក្កោសន្តិ : ត្រឡប់ជាជេរប្រទេច គឺ រមែងជេរការ

កសង្ឃ ដោយអក្កោសវត្ថុ ១០ ។

បទថា បរិភាសន្តិ : បន្ទោសការកសង្ឃ គឺ រមែងសម្តែងភ័យ ដល់ភិក្ខុទាំងអស់នោះ ។

ពាក្យថា ឆន្ទតាមិតា ឆោសតាមិតា មោហតាមិតា ភយតាមិតា ធាបេន្តិ : សង្ឃលុះក្នុងសេចក្តីស្រឡាញ់ សេចក្តីស្អប់ សេចក្តីល្ងង់ សេចក្តីខ្លាច មានសេចក្តីថា រមែងឱ្យដល់ គឺ ប្រកបដោយ សេចក្តីលំអៀង ព្រោះស្រឡាញ់គ្នាខ្លះ ។ ល ។ ដោយសេចក្តីលំអៀង ព្រោះខ្លាចខ្លះ យ៉ាងនេះថា ភិក្ខុទាំងនេះ ជាអ្នកមានសេចក្តីលំអៀងព្រោះ ស្រឡាញ់ ។ ល ។ និងមានសេចក្តីលំអៀងព្រោះខ្លាច ។

បទថា បក្កមន្តិ : ហើយភិក្ខុទាំងនោះចៀសចេញទៅ មាន សេចក្តីថា បណ្តាសមណៈ ៥០០ ដែលជាបរិវាររបស់ភិក្ខុអស្សជិ និង បុនព្វសុកៈនោះ ពួកខ្លះ ក៏ចៀសទៅកាន់ទិស ។

បទថា វិព្វមន្តិ : សិកទៅ គឺ ពួកខ្លះក៏សិកជាគ្រហស្ថ ។

ក្នុងពាក្យថា កកមំ ហិ នាម អស្សជិបុនព្វសុតា : ហេតុដូច ម្តេច ក៏ពួកភិក្ខុឈ្មោះ អស្សជិ និងបុនព្វសុកៈ នេះ លោកហៅភិក្ខុ សូម្បីទាំងអស់ថា អស្សជិបុនព្វសុកៈ ដោយអំណាចនៃភិក្ខុទាំងពីររូបជា ប្រធាន ។

អត្ថាធិប្បាយកុលទូសកកម្មមានការឱ្យផ្តាសាយជាដើម

[៣២១] ក្នុងពាក្យថា តាម៖ ស្រុក នេះ សូម្បីនគរលោកក៏
ប្រកាន់យកដោយតាមស័ព្ទដូចគ្នា ។ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងបទភាជនៈនៃ
បទនោះ លោកទើបពោលថា ស្រុកក្តី និគមក្តី នគរក្តី ឈ្មោះថា ស្រុក
និងនិគម ។ បណ្តាស្រុកជាដើមនោះ ស្រុកដែលមិនមានកំពែងជារបង
លោមព័ទ្ធ មានរាជផ្សារ គប្បីជ្រាបថា និគម ។

ភិក្ខុណាប្រទូស្តរាយនូវត្រកូលទាំងឡាយ; ហេតុនោះ ភិក្ខុនោះ
ឈ្មោះថា កុលទូសកៈ ។ ក៏កាលនឹងប្រទូស្តរាយ មិនមែនប្រទូស្តរាយ
ដោយវត្ថុច្បងទាំងឡាយ មានរបស់មិនស្អាត និងភក់ជាដើមទេ, ដោយ
សភាពពិត រមែងធ្វើសេចក្តីជ្រះថ្លារបស់ត្រកូលទាំងឡាយនោះឱ្យវិនាស
ទៅ ដោយការបដិបត្តិអាក្រក់របស់ខ្លួន, ព្រោះហេតុនោះឯង ក្នុងបទ
ភាជនៈនៃបទនោះ លោកទើបពោលថា បុប្ផន វា ជាដើម ។

[៣២២] គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទថា បុប្ផន^១ : ដោយ(ឱ្យ)
ផ្កា ជាដើមនោះដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុណានាំទៅឱ្យដោយខ្លួនឯងក្តី ឱ្យគេនាំទៅឱ្យក្តី ហៅមកឱ្យ

១. ថៃ. បុប្ផទានេន ។

ដោយខ្លួនឯងក្តី ឱ្យគេហៅមកឱ្យក្តី ឬថា ឱ្យផ្កាឈើដែលជារបស់ខ្លួន
 យ៉ាងណាមួយដល់បុគ្គលទាំងឡាយ ដែលចូលទៅរកដោយខ្លួនឯង
 ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការសង្គ្រោះត្រកូល, ភិក្ខុនោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ។
 ឱ្យផ្កាឈើរបស់អ្នកដទៃ ក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដូចគ្នា ។ ឱ្យដោយថយៗចិត្ត
 ព្រះវិន័យធរគប្បីពិន័យតាមតម្លៃវត្ថុ ។ សូម្បីក្នុងរបស់សង្ឃ ក៏មានន័យ
 យ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ ចំណែកសេចក្តីប្លែកគ្នា ដូចតទៅនេះ ត្រូវអាបត្តិ
 ចុល្លច័យដល់ភិក្ខុដែលឱ្យផ្កាឈើដែលគេកំណត់ទុក ដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់សេនាសនៈ ដោយភាពនៃខ្លួនជាធំ ។

សួរថា ឈ្មោះថា ផ្កាឈើ គួរឱ្យដល់អ្នកណា មិនគួរឱ្យដល់អ្នក
 ណា ?

ឆ្លើយថា កាលនឹងឱ្យដល់មាតាបិតាមុន នាំទៅឱ្យដោយខ្លួនឯងក្តី
 ឱ្យគេនាំយកទៅឱ្យក្តី ហៅមកឱ្យដោយខ្លួនឯងក្តី ឱ្យគេហៅមកឱ្យក្តី
 គួរ ។ សម្រាប់ញាតិជីសេសឱ្យគេហៅមកឱ្យប៉ុណ្ណោះ ទើបគួរ ។ ក៏ការ
 ឱ្យផ្កាឈើនោះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបូជាព្រះរតនត្រ័យ ទើបគួរ ។
 តែនឹងឱ្យផ្កាឈើដល់អ្នកណា ៗ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការប្រដាប់ ឬ
 ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបូជាសិវលិង្គជាដើម មិនគួរ ។ ក៏កាលនឹងប្រើ
 ឱ្យគេនាំទៅជូនដល់មាតាបិតា គួរប្រើសាមណេរដែលជាញាតិប៉ុណ្ណោះឱ្យ

នាំយកទៅជូន ។ បើសាមណេរមិនមែនញាតិក្រៅពីនេះ មានបំណងនាំ
ទៅដោយខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះ ទើបគួរឱ្យនាំយកទៅ ។ ភិក្ខុដែលចែកផ្កាឈើ
ដែលបានទទួលសម្មតិ នឹងឱ្យចំណែកពាក់កណ្តាលដល់ពួកសាមណេរ
ដែលមកដល់ក្នុងវេលាចែកក៏គួរ ។

ក្នុងកុរុនីលោកពោលថា គួរឱ្យចំណែកពាក់កណ្តាលដល់គ្រហស្ថ
ដែលមកដល់, ក្នុងមហាបច្ចវិពោលថា គួរឱ្យតែបន្តិច ។ ភិក្ខុដែលមិន
បានទទួលសម្មតិ គួរអបលោកន៍ឱ្យ, ពួកសាមណេរដែលមានសេចក្តី
គោរពក្នុងអាចារ្យ និងឧបជ្ឈាយ៍ បាននាំផ្កាឈើជាច្រើនមកគរទុក ។
ព្រះថេរៈទាំងឡាយឱ្យដល់ពួកសុទ្ធិវិហារិកជាដើម ឬដល់ពួកឧបាស
កដែលមកដល់ពីព្រឹកព្រលឹម ដោយពោលថា “អ្នកចូរកាន់យកផ្កាឈើ
នេះ, អ្នកចូរកាន់យកផ្កាឈើនេះ” មិនចាត់ថា ជាការឱ្យផ្កាឈើ ។ ពួក
ភិក្ខុដែលកាន់យកទៅដោយគិតថា ពួកយើងនឹងបូជាព្រះចេតិយក្តី កំពុង
ធ្វើការបូជាក្តី ឱ្យដល់ពួកគ្រហស្ថដែលមកដល់ក្នុងទីនោះ ។ ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់ការបូជាព្រះចេតិយ ។ សូម្បីការឱ្យនេះ ក៏មិនចាត់ថា ជា
ការឱ្យផ្កាឈើ សូម្បីឃើញពួកឧបាសកកំពុងបូជាដោយផ្ការាក់ជាដើម
ហើយពោលថា ឧបាសកទាំងឡាយ ផ្កាកណ្តិការជាដើមនៅឯវត្តមាន,
ពួកលោកចូរទៅបេះផ្កាកណ្តិការជាដើមនោះមកបូជាចុះ ដូច្នេះ ក៏គួរ ។

ពួកអ្នកស្រុកសួរភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលធ្វើការបូជាដោយផ្កាឈើ ហើយចូលទៅកាន់ស្រុក ស្ថិតនៅសព្វព្រះល្ងាចពេកថា “ព្រះហេតុអ្វី លោកម្ចាស់ បានជាពួកលោកម្ចាស់ចូលមកល្ងាចម្ល៉េះ ?” ពួកភិក្ខុឆ្លើយថា “ក្នុងវត្តមានផ្កាឈើច្រើន, ពួកអាត្មា បានធ្វើការបូជា (មុនចូល មក)” ។ ពួកអ្នកស្រុកដឹងថា “បានជ្រាបថា ក្នុងវត្តមានផ្កាឈើច្រើន ថ្ងៃស្អែកឡើង ទើបកាន់យករបស់ទំព័ររបស់ឆាន់ជាច្រើនទៅកាន់វត្ត ធ្វើ ការបូជាដោយផ្កាឈើនិងថ្វាយទាន”, ការនិយាយនោះ ក៏គួរ ។

ពួកអ្នកស្រុកសួរវារៈផ្កាឈើថា “លោកម្ចាស់ ពួកខ្ញុំព្រះករុណា នឹងបូជាក្នុងថ្ងៃឈ្មោះឯណោះ” ហើយមកក្នុងថ្ងៃដែលអនុញ្ញាត ។ ពួក សាមណេរបានបេះ ផ្កាឈើទុកពីព្រឹកព្រលឹម ។ ពួកអ្នកស្រុកកាលមិន ឃើញផ្កាឈើជាដើម ទើបនិយាយថា “ផ្កាឈើនៅទីណា លោកម្ចាស់” ព្រះថេរៈទាំងឡាយ ឆ្លើយថា “ពួកសាមណេររក្សាទុក, ក៏ពួកលោកចូរនាំ គ្នាទៅបូជាចុះ” សង្ឃនឹងបូជាក្នុងថ្ងៃដទៃ ។ ពួកអ្នកស្រុកទាំងនោះ នាំ គ្នាបូជា ថ្វាយទានហើយទៅ, ការនិយាយយ៉ាងនោះ ក៏គួរ ។

តែក្នុងមហាបច្ច័រនិងកុរុន្តី លោកពោលថា ព្រះថេរៈទាំងឡាយ រមែងមិនបានដើម្បីប្រើឱ្យពួកសាមណេរឱ្យ, បើពួកសាមណេរឱ្យផ្កាឈើ ទាំងនោះ ដល់ពួកអ្នកស្រុកទាំងនោះដោយខ្លួនឯងនុ៎ះឯង, ការឱ្យនោះ សមគួរ, តែព្រះថេរៈទាំងឡាយ គួរពោលពាក្យត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះថា ពួក

សាមណេរមេរុដ្ឋាឈើទាំងនេះទុក ។

តែបើថា ពួកអ្នកស្រុកសូមវារៈផ្កាឈើហើយ កាលពួកសាមណេរមិនបានមេរុដ្ឋាឈើទុក កាន់យកយាគូនិងភត្តជាដើមមក ហើយពោលថា លោកទាំងឡាយចូរឱ្យសាមណេរទាំងឡាយ មេរុឱ្យ ការប្រើឱ្យពួកសាមណេរជាញាតិប៉ុណ្ណោះមេរុឱ្យ ទើបគួរ ។ ព្រះថេរៈទាំងឡាយលើកពួកសាមណេរ ដែលមិនមែនញាតិឡើងដាក់លើមែកឈើ ។ ពួកសាមណេរមិនគួរចុះ ហើយគេចចៀសចេញទៅ, គួរមេរុឱ្យ ។

ក្នុងមហាបច្ចុរិន្ទកុរុន្តពោលថា ក៏បើថា ព្រះធម្មកបិកុរបន្ទុះនឹងពោលថា “ឧបាសកនិងឧបាសិកាទាំងឡាយ ផ្កាឈើក្នុងវត្តមានច្រើន, ពួកលោកចូរកាន់យកយាគូនិងភត្តជាដើម ទៅធ្វើការបូជាដោយផ្កាឈើចុះ” យាគូនិងភត្តជាដើមនោះ រមែងមិនសមគួរដល់ព្រះធម្មកបិកនោះប៉ុណ្ណោះ ។ តែក្នុងមហាអដ្ឋកថា លោកពោលទុកដោយមិនប្លែកគ្នាថាយាគូនិងភត្តជាដើមនោះ ជាអកប្បិយ មិនសមគួរ ។

សូម្បីផ្លែឈើដែលជារបស់ខ្លួន នឹងឱ្យដល់មាតាបិតានិងពួកញាតិដ៏សេស រមែងគួរ ដោយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។ តែកាលដែលភិក្ខុឱ្យ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការសង្គ្រោះត្រកូល គប្បីជ្រាបថា ត្រូវអាបត្តិទុកដជាដើម ព្រោះផ្លែឈើរបស់ខ្លួន របស់អ្នកដទៃ របស់សង្ឃនិងរបស់ដែលគេកំណត់ទុក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សេនាសនៈ ដោយ

ន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។ ចំពោះផ្ទៃឈើដែលជារបស់ខ្លួន នឹងឱ្យ
ដល់ពួកអ្នកជម្ងឺ ឬ ដល់ពួកឥស្សរជនដែលអស់ស្បៀងហើយចូលមក
ដល់ ក៏គួរ ។ មិនចាត់ជាការឱ្យផ្ទៃឈើ ។ សូម្បីភិក្ខុចែកផ្ទៃឈើដែល
សង្ឃសម្មតិ នឹងឱ្យចំណែកពាក់កណ្តាលដល់ពួកអ្នកស្រុក ដែលមក
ដល់ក្នុងវេលាចែកផ្ទៃឈើដល់សង្ឃ ក៏គួរ ។ អ្នកមិនបានទទួលសម្មតិ
គួរ អបលោកន៍ឱ្យ ។

សូម្បីក្នុងសង្ឃរាម សង្ឃក៏គួរធ្វើកតិកាទុក ដោយការកំណត់ផ្ទៃ
ឈើ ឬដោយការកំណត់ដើមឈើ កាលពួកអ្នកជម្ងឺ ឬពួកអ្នកដទៃសូម
ផ្ទៃឈើ អំពីផ្ទៃ ឬអំពីដើមឈើដែលកំណត់ទុកនោះ គប្បីឱ្យផ្ទៃឈើ
៤-៥ ផ្ទៃ ឬគប្បីសម្តែងដើមឈើ តាមដែលកំណត់ទុកថា ពួកលោក
កាន់យកអំពីដើមនេះបាន តែមិនគួរនិយាយថា ផ្ទៃឈើដើមនេះល្អ, ពួក
លោកចូរកាន់យកអំពីដើមនេះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ក្នុងបទថា ចុណ្ណេន : គ្រឿងលំអិតសម្រាប់
ឆ័ត នេះ ដូចតទៅនេះ ៖

ភិក្ខុឱ្យលំអិតស្រស់ ឬទឹកអម្កត់យ៉ាងដទៃជារបស់ខ្លួន ដើម្បី
ប្រយោជន៍ដល់ការសង្រ្គោះត្រកូល ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។ សូម្បីក្នុងរបស់
អ្នកដទៃជាដើម ក៏គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដោយន័យដូចពោលមកហើយ ។

ចំណែកសេចក្តីប្លែកគ្នាដូចតទៅនេះ ៖

ក្នុងលំអិតវិស័យនេះ សំបកឈើស្នូម្យីដែលសង្ឃរក្សា និង បម្រុងទុក ក៏ចាត់ជាគរុកណ្ឌពិត ។ ស្នូម្យីក្នុងពួកដីស្អិត ឈើស្នូន់ និង ឫស្សី បណ្ឌិតស្គាល់របស់ដែលគួរ ជាគរុកណ្ឌហើយ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ដូចពោលហើយក្នុងលំអិតនុ៎ះឯង ។ តែការឱ្យស្និកឈើ មិនមកក្នុង បាលីនេះ ។ ស្នូម្យីការឱ្យស្និកឈើនោះ ក៏គប្បីជ្រាបដោយន័យដូច ពោលហើយដូចគ្នា ។ ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពណ៌នាការឱ្យស្និកឈើទាំងអស់ ដោយពិស្តារក្នុងការវិនិច្ឆ័យគរុកណ្ឌនៅខាងមុខ^១ ។

វេជ្ជកម្មវិធី ក្នុងបទថា វេជ្ជកាយ វា : ដោយកិរិយាធ្វើពេទ្យខ្លះ នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយន័យដែលពោលទុកហើយ ក្នុង តតិយបារាជិកវណ្ណនានុ៎ះឯង ។

ក្នុងពាក្យថា ជង្គបេសនិកេន : ដោយការបម្រើដោយស្ម័គ្រខ្លះ នេះ បានដល់ កម្ម គឺ ការងាររបស់ទូត និងការបញ្ជូនដំណឹងរបស់ពួក គ្រហស្ថលោកហៅថា ជង្គបេសនីយៈ, ខនោះ ដែលភិក្ខុមិនគួរធ្វើ ។ ដោយថា កាលភិក្ខុទទួលសំបុត្រដំណឹងរបស់ពួកគ្រហស្ថហើយដើរទៅ ជាទុក្ខដ៏គ្រប់ជំហាន ។ ស្នូម្យីកាលឆាន់កោជនដែលអាស្រ័យ កម្មនោះ

១. សមនុ. ចុល្ល. សេនាសនក្ខន្ធកវណ្ណនា. ៦. ៤០២/៦៩១ ។

បានមកក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ គ្រប់ ៗ ពុំនូវដែលលេបចូល ។ សូម្បីកាល
 មិនទទួលសំបុត្រដំណឹងពីដំបូង ខាងក្រោយសម្រេចចិត្តថា “ឥឡូវនេះ
 គឺស្រកនោះ ឈ្លើយចុះ យើងនឹងប្រាប់ដំណឹងនោះ ហើយចេញអំពីមក
 (ឆៀងចូលទៅ) ក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ គ្រប់ ៗ ជំហាន ។ កាលឆាន់កោដ
 នដែលបានពីប្រាប់ដំណឹងមក ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ដោយន័យមុនដូចគ្នា ។
 តែភិក្ខុមិនទទួលដំណឹងមក កាលត្រូវគ្រហស្ថសួរថា “លោកម្ចាស់ អ្នក
 មានឈ្មោះនេះ ក្នុងស្រុកនោះ មានដំណឹងប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងណា ?
 ដូច្នេះ នឹងប្រាប់ក៏គួរ ។ ក្នុងបញ្ញាដែលគេសួរ មិនមានទោស ។

តែនឹងបញ្ជូនដំណឹងរបស់ពួកសហធម្មិក ៥ របស់មាតាបិតា
 បណ្ឌបលាសៈ នឹងវេយ្យាវច្ចករបស់ខ្លួនគួរ ។ នឹងភិក្ខុបញ្ជូនដំណឹង
 ដែលសមគួរ មានប្រការដូចពោលហើយក្នុងកាលមុន របស់ពួកគ្រហស្ថ
 គួរ ។ ព្រោះដំណឹងដែលសមគួរនេះ រមែងមិនឈ្មោះថា ជាកម្ម គឺ
 ការនាំដំណឹងដោយស្ម័គ្រ ។ ក៏ឯបច្ច័យដែលកើតឡើងអំពីកុលទូសកកម្ម
 ៨ យ៉ាងនេះ រមែងមិនសមគួរដល់សហធម្មិកទាំង ៥ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យ
 ដែលកើតឡើងអំពីការអុតឧត្តរិមនុស្សធម៌ ដែលមិនពិត និងការទិញដូរ
 ដោយរូបិយៈតែម្តង ។

ភិក្ខុនោះ មានការប្រព្រឹត្តលាមក; ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា
 បាបសមាចារ ។ ក៏ព្រោះបាបសមាចារ មានការដាំដើមផ្កាជាដើម ដែល

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រាថ្នាយកហើយ ក្នុងសិក្ខាបទនេះ ; ដូច្នេះ ព្រះ
អង្គទើបត្រាស់ទុកក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា បាបសមាចារនេះ ដោយន័យ
ជាដើមថា មាលាវច្ឆំ រោបេតិច្ចិ^១ : ដាំកូនឈើជាខ្លួនឯងខ្លះ ដូច្នេះ ។

[៣២៣] បទថា តិរោក្ខៈ : ក្នុងទីខាងក្រៅ បានដល់
កំបាំងមុខ ។

ក៏ពាក្យថា គុលានិ នេះ ក្នុងពាក្យថា គុលានិ ច តេន
ទុដ្ឋានិ : ត្រកូលទាំងឡាយសោតដែលភិក្ខុនោះទ្រុស្តហើយ នេះត្រឹមតែ
ជាវោហារ, តែដោយអត្ថន័យ ពួកអ្នកស្រុកត្រូវភិក្ខុនោះប្រទូស្តរាយ ;
ដូច្នេះ ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា គុលានិ ច តេន ទុដ្ឋានិ ទើបព្រះមាន
ព្រះភាគត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា បុព្វេ សទ្ធា ហុត្វា : ពីមុនមនុស្ស
ទាំងឡាយមានសទ្ធា ដូច្នេះ ។

[៣២៤] បទថា ឆន្ទគាមិនោ : លុះក្នុងសេចក្តីស្រឡាញ់ មាន
វិគ្រោះថា អ្នកឈ្មោះថា មានឆន្ទគាមិនៈ ព្រោះអត្ថថា រមែងលំអៀង
ព្រោះសេចក្តីស្រឡាញ់ ។ ក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យយ៉ាងនេះ ។

ក្នុងពាក្យថា សមនុភាសិតព្វោ តស្ស បដិទិស្សគ្នាយ :
សូធយសមនុភាសនកម្មប្រកាសហាម ដើម្បីឱ្យលះបង់អំពើអាក្រក់នោះ

១. ថៃ. រោបេតិច្ចិ ។

នេះ បណ្ឌិតគប្បីឃើញសេចក្តីយ៉ាងនេះថា ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏តែម្យ៉ាង
 ព្រោះកុលទូសកកម្ម ។ តែភិក្ខុនោះចៀសវាងពោលពាក្យណា ចំពោះ
 សង្ឃថា ជាអ្នកមានសេចក្តីលំអៀង ព្រោះស្រឡាញ់គ្នាជាដើម សង្ឃ
 គប្បីធ្វើសមនុភាសនកម្ម ដើម្បីលះបង់នូវពាក្យថា ជាអ្នកមានសេចក្តី
 លំអៀងព្រោះស្រឡាញ់គ្នាជាដើមនោះចេញ ។

ពាក្យដ៏សេសគ្រប់កន្លែង មានសេចក្តីនាយយល់ទាំងអស់ ។
 សូម្បីសមុជានជាដើម ក៏ដូចគ្នានឹងបឋមសង្ឃភេទសិក្ខាបទនោះឯង ។

កុលទូសកសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

ពន្យល់អត្ថបទសរុបសង្ឃទិសេស

[៣៣០] ក្នុងពាក្យថា ឧទ្ទិដ្ឋា ខោ ។បេ ។ ឯវមេតំ
 ធារយាមិ ៖ បពិត្រលោកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ អាបត្តិទាំងឡាយ
 ឈ្មោះសង្ឃទិសេសទាំង ១៣ ខ្ញុំសម្តែងឡើងហើយ ។ ល ។ ខ្ញុំសូមចាំ
 ទុកនូវដំណើរនេះ ដោយអាការស្ងៀមនៅយ៉ាងនេះ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច
 តទៅនេះ ៖

ធម៌ទាំងនេះ មានការត្រូវតាំងពីដំបូង ; ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះ
 ថា បឋមាបត្តិកៈ អធិប្បាយថា គប្បីត្រូវក្នុងគ្រាដំបូង គឺ ក្នុងខណៈ
 ដែលកន្លងល្មើសតែម្តង ។ ចំណែកធម៌ទាំងឡាយក្រៅ នេះ គប្បីជ្រាប

ថា ជាយាវតតិយកៈ ដោយអត្ថថា មាន(អាបត្តិ) ព្រោះសមនុកាស
នកម្មលើកទី ៣ ដូចភោគស្គម (កើត) មានក្នុងថ្ងៃទី ៣ និងទី ៤ គេ
ហៅថា ភោគទី ៣ ទី ៤ ដូច្នោះ ។

ពាក្យថា យាវតិហំ ជានំ បដិច្ចាទេតិ : ហើយដឹងច្បាស់បិទ
បាំងអស់ប៉ុន្មានថ្ងៃ មានសេចក្តីថា ដឹងប្រាកដ បិទបាំងទុក គឺមិនប្រាប់
ដល់សព្វហូចារីទាំងឡាយថា ខ្ញុំព្រះករុណាត្រូវអាបត្តិឈ្មោះនេះ អស់ថ្ងៃ
មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា តាវតិហំ : អស់ប៉ុណ្ណោះថ្ងៃ សេចក្តីថា (ត្រូវនៅ
បរិវាសដោយសេចក្តីមិនប្រាថ្នា) អស់ថ្ងៃមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

ពាក្យថា អកាមា បរិវត្តំ : ព្រោះខ្លួនមិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា
នឹងនៅបរិវាស មានសេចក្តីថា មិនមែនដោយសេចក្តីប្រាថ្នាគឺ មិនមែន
ដោយអំណាច (របស់ខ្លួន) , តាមការពិត គប្បីសមាទានបរិវាសនៅ
ដោយសេចក្តីមិនប្រាថ្នា គឺ ដោយមិនមែនអំណាច (របស់ខ្លួន) ។

ពីរបទថា ឧត្តរំ ធារត្ថំ : អស់ ៦ រាត្រីតទៅទៀត គឺ អស់
៦ រាត្រី បន្ថែមឡើងអំពីបរិវាស ។

បទថា ភិក្ខុមានត្ថាយ : ភិក្ខុមានត្ថ បានដល់ ដើម្បីសេចក្តី
រាប់អានរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ, មានពាក្យអធិប្បាយថា ដើម្បីប្រយោជន៍ឱ្យ

ភិក្ខុទាំងឡាយត្រេកអរ ។

ភិក្ខុសង្ឃនោះ ឈ្មោះថា វិសតិគណៈ ព្រោះមានគណៈរាប់បាន
២០ រូប ។

បទថា តត្ថ : ក្នុងទីនោះ មានសេចក្តីថា ក្នុងសីមាដែលភិក្ខុ
សង្ឃមានគណៈ ២០ រូប ដោយកំណត់យ៉ាងតិចបំផុត ។

បទថា អញ្ចេតព្វោ : គប្បីឱ្យអញ្ចាន មានសេចក្តីថា ដែលភិក្ខុ
សង្ឃគប្បីអញ្ចាន គឺ គប្បីរាប់រក, មានពាក្យអធិប្បាយថា គប្បីហៅចូល
ដោយអំណាចនៃអញ្ចានកម្ម មួយយ៉ាងទៀត មានសេចក្តីថា សង្ឃគប្បី
ហៅចូលពួក ។

បទថា អនត្ថិតោ : មិនបានឈ្មោះថា សង្ឃឱ្យអញ្ចាន បានដល់
ជាអ្នកដែលសង្ឃមិនបានអញ្ចាន គឺ មិនបានរាប់រក, មានពាក្យអធិប្បាយ
ថា មិនទាន់បានធ្វើអញ្ចានកម្ម ។ ម្យ៉ាងទៀត មានសេចក្តីថា សង្ឃមិន
ទាន់បានហៅចូលពួក ។

បទថា សាមីចិ : ជាការដ៏សមគួរ បានដល់ តាមធម្មតា ។
មានពាក្យអធិប្បាយថា ឱវាទនុសាសន៍ដែលស្របតាមលោកុត្តរធម៌ជា
សាមីចិ គឺ ជាធម្មតា (សាមីចិកម្ម) ។ បទដ៏សេសក្នុងពាក្យថា
ឧទ្ទិដ្ឋា ខោ ជាដើមនេះ មានន័យដូចពោលហើយទាំងនោះឯង ។

ចំនួនសិក្ខាបទក្នុងសង្ឃទិសេសកណ្តនោះ គឺ

- ១. សុក្កវិស្សជ្ជិសិក្ខាបទ ការបញ្ចេញទឹកសុក្កៈ
- ២. កាយសំសគ្គសិក្ខាបទ ការស្ថាបអង្កែលកាយស្រី
- ៣. ទុដ្ឋល្អវាចាសិក្ខាបទ ការពោលពាក្យអាក្រក់
- ៤. អត្តកាមបារិច្ឆរិយសិក្ខាបទ ការឱ្យស្រីបម្រើខ្លួនដោយកាម
- ៥. សញ្ជរិត្តសិក្ខាបទ ការដឹកនាំបុរសស្រីឱ្យបានគ្នាជាប្ដីប្រពន្ធ
- ៦. កុដិការសិក្ខាបទ ការធ្វើកុដិ
- ៧. វិហារការសិក្ខាបទ ការធ្វើលំនៅ (កុដិធំ)
- ៨. ទុដ្ឋទោសសិក្ខាបទ ការចោទអាបត្តិរកដើមហេតុគ្មាន
- ៩. អញ្ញភាគិយសិក្ខាបទ ការចោទអាងលេសណានីមួយ
- ១០. សង្ឃភេទសិក្ខាបទ ការបំបែកសង្ឃ
- ១១. ភេទនុវត្តកសិក្ខាបទ ការប្រព្រឹត្តតាមភិក្ខុអ្នកបំបែកសង្ឃ
- ១២. ទុព្វចសិក្ខាបទ ការប្រដៅក្រ
- ១៣. កុលទូសកសិក្ខាបទ ការទ្រុស្តត្រកូល

តេសកសង្ឃទិសេសកណ្ត ចប់

អនិយតករណ៍

លោកជំទាវមានអាយុទាំងឡាយ មួយទៀត ធម៌ គឺ អនិយត ២
សិក្ខាបទនេះឯង រមែងមកកាន់ឧទេស ។

១. បដិច្ចន្ទាសនសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៣៣១] អនិយតសិក្ខាបទទី ១ ថា តេន សមយេន ពុទ្ធា
ភគវា : សម័យនោះ ព្រះពុទ្ធជ៏មានបុព្វសិរី ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹង
ពោលតទៅ ។ ក្នុងអនិយតសិក្ខាបទទី ១ នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ
នេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងមូលហេតុនៃបឋមបញ្ញត្តិជាដើម

ពាក្យថា កាលយុត្តំ សមុល្លបន្តោ : ហើយនិយាយគ្នាអស់
កាលដ៏គួរ មានសេចក្តីថា កំណត់កាលហើយពោលពាក្យជាប់ដោយរឿង
អ្នកស្រុក ក្នុងវេលាដែលអ្នកណាមួយ មិនដើរឆ្លងទៅមក គឺ តាមសម
គួរដល់វេលាដូច្នោះ មានជាដើមថា នាងមិនអផ្សុកទេឬ នាងមិនលំបាក
ចិត្តទេឬ នាងមិនស្រេកឃ្លានទេឬ ?

ពាក្យថា កាលយុត្តំ ធម្មំ ភណ្ឌនោ : និយាយធម៌អស់កាល
ដ៏គួរ មានសេចក្តីថា កំណត់កាលវេលាដែលមានអ្នកណាទៅមក គឺ

តាមសមគួរដល់វេលាដូច្នោះ ហើយពោលធម្មកថា មានជាដើមថា “នាង
គួរធ្វើឧបោសថ, នាងគួរប្រគេនសលាកភត្ត” ដូច្នេះ ។

[៣៣២] នាងវិសាខានោះ ឈ្មោះថា មានបុត្រច្រើន ព្រោះ
នាងមានធីតានិងបុត្រច្រើន ។ បានឮថា នាងមានបុត្រប្រុស ១០ នាក់
និងបុត្រស្រី ១០ នាក់ ។ ឈ្មោះថា មានចៅច្រើន ព្រោះនាងមានចៅ
ច្រើន ។ ដូចនាងវិសាខានោះ មានបុត្រប្រុសស្រី ២០ នាក់ នោះឯង,
សូម្បីបុត្រប្រុសស្រីរបស់នាងម្នាក់ ៗ ក៏មានកូនម្នាក់ ២០ ៗ ដូច្នេះ ។
នាងទើបបានឈ្មោះថា មានកូននិងចៅជាចរិវារ ៤២០ នាក់ ដោយ
ប្រការយ៉ាងនេះ ។

បទថា អភិមទ្គលសម្មតា : ជាស្រីមានមង្គលដ៏ប្រសើរ គឺ
អ្នកដែលមនុស្សទាំងឡាយសន្មតថា ជាមង្គលដ៏ឧត្តម ។

បទថា យញ្ជេសុ : កាលបើមានធ្វើទានធំ គឺ ក្នុងទានតូចនិង
ទានធំ ។

បទថា ឆណេសុ : កាលបើមានអាវាហៈ និងវិវាហមង្គលជា
ដើម គឺ ក្នុងការងារមហោស្រពដែលប្រព្រឹត្តទៅម្តង ៗ មាន
អាវាហមង្គល និងវិវាហមង្គលជាដើម ។

បទថា ឧស្សវេសុ : កាលបើមានមហោស្រព បានដល់ ក្នុងការ

ឆារមហោស្រពឆ្លង(សម្ពោធន៍) មានអាសាឡនក្ខត្តប្បក្ស និងបវារណា
នក្ខត្តប្បក្សជាដើម (បុណ្យឆ្លងនក្ខត្តប្បក្សថ្ងៃចូលវស្សា និងថ្ងៃចេញ
វស្សា) ។

បទថា បឋមំ កោដេន្តិ៍ : បរិភោគមុនគេជាដរាប មានសេចក្តី
ថា ជនទាំងឡាយ អញ្ជើញឱ្យទទួលទានអាហារជាមុន បណ្តើរសូមពរថា
“សូម្បីក្មេងទាំងនេះ ចូរជាអ្នកមិនមានរោគ មានអាយុវែង ស្មើដូចអ្នក
នាងម្ចាស់ចុះ” ដូច្នេះ ។ សូម្បីជនពួកណា ជាអ្នកមានសទ្ធាជ្រះថ្លា, ជន
ទាំងនោះឱ្យភិក្ខុទាំងឡាយឆាន់ហើយ ទើបអញ្ជើញនាងវិសាខានោះឯង
ឱ្យទទួលទានអាហារមុនគេ ក្នុងលំដាប់ដែលភិក្ខុឆាន់ហើយនោះ ។

បទថា ន អាទិយិ៍ : ក៏នៅមិនអើពើសោះ មានសេចក្តីថា
ឧទាយីថេរៈមិនស្តាប់ពាក្យរបស់នាង ។ ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីថា មិន
អើពើ ។

បទថា អលំកម្មនិយេ : ល្មមធ្វើ(សេវនកិច្ច)បាន មានវិគ្រោះ
ថា ទីអង្គុយដែលឈ្មោះថា កម្មនិយៈ ព្រោះអត្ថថា គួរដល់កម្ម គឺ
សមគួរដល់កម្ម ។ ដែលឈ្មោះថា អលង្គម្មនិយៈ ព្រោះអត្ថថា អាច
ដើម្បីធ្វើការបាន ក្នុងអាសនៈកំបាំងដែលល្មមនឹងធ្វើការបាននោះ សេចក្តី
ថា ក្នុងស្ថានទីដូចដែលជនទាំងឡាយ កាលនឹងធ្វើអដ្ឋាហារអាចធ្វើកម្ម

នោះបាន ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា អលំកម្មនិយេ
នោះ លោកទើបពោលថា អាចនឹងសេពមេជ្ជនធម្មបាន ។ មានពាក្យ
អធិប្បាយថា ក្នុងទីដែលអាចនឹងសេពមេជ្ជនធម្មបាន ។

[៣៣៣] ពីរបទថា និសង្ខំ កប្បេយ្យ : អង្គុយ បានដល់
គប្បីធ្វើការអង្គុយ ។ អធិប្បាយថា គប្បីអង្គុយ ។ ក៏ព្រោះបុគ្គល
អង្គុយមុន ហើយទើបដេក ដូច្នោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ការអង្គុយ
និងការដេកទាំងពីរទុក ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា និសង្ខំ កប្បេយ្យ
នោះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ឧបនិសិន្នោ : អង្គុយជិត មាន
សេចក្តីថា បុគ្គលអ្នកចូលទៅអង្គុយជិត ។ នេះឯង អ្នកសិក្សា គប្បី
ជ្រាបថា ដេកជិត ។

ពីរបទថា ភិក្ខុ និសិន្នោ : កាលបើភិក្ខុអង្គុយហើយ សេចក្តីថា
កាលភិក្ខុអង្គុយហើយ ។

ពីរបទថា ឧភោ វា និសិន្នោ : អ្នកទាំងពីរអង្គុយក្តី មានសេចក្តី
ថា សូម្បីទាំង២នាក់ អង្គុយមិនមុនមិនក្រោយគ្នា (អង្គុយព្រមគ្នា) ។
ក៏ក្នុងសិក្ខាបទទី ១ នេះ ពាក្យថា ទីកំបាំងត្រចៀក មិនបានមក

ក្នុងព្រះបាលី ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែគប្បីជ្រាបការកំណត់ (អាបត្តិ) ដោយទី
 កំបាំងភ្នែកប៉ុណ្ណោះ ។ បើថា មានបុរសជីវិត អង្គុយនៅជិតទ្វារបន្ទប់
 ដែលបិទសន្ទះទ្វារទុក ក៏ការពារអាបត្តិមិនបានឡើយ ។ តែបើអង្គុយជិត
 ទ្វារបន្ទប់ដែលមិនបានបិទសន្ទះទ្វារ ការពារអាបត្តិបាន ។ បានតែទីជិត
 ទ្វារតែម្យ៉ាងក៏ទេ, សូម្បីអង្គុយក្នុងឱកាសខាងក្នុង១២ ហត្ថ បើជាបុរស
 ភ្នែកល្អ មានចិត្តរវើរវាយខ្លះ គេដេកលក់ទៅខ្លះ ក៏ការពារអាបត្តិបាន ។
 បុរសខ្វាក់ភ្នែក សូម្បីឈរក្នុងទីជិត ក៏ការពារអាបត្តិមិនបាន ។ ទោះជា
 បុរសភ្នែកល្អ ដេកលក់ទៅ ក៏ការពារអាបត្តិមិនបាន ។ ចំណែកស្រ្តី
 សូម្បីទាំង ១០០ នាក់ ក៏ការពារអាបត្តិមិនបានឡើយ ។

[៣៣៤] បទថា សន្ទេយ្យវចនា : មានវាចាគួរជឿបាន បាន
 ដល់ មានពាក្យគួរជឿបាន ។ ក៏ព្រោះឧបាសិកានោះ ជាអរិយសាវ័ក
 ដោយហេតុនោះឯង ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា អាគតដលា ជា
 ដើមទុកក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា សន្ទេយ្យវចនា នោះ ។

ក្នុងពាក្យថា អាគតដលា : ស្រីដែលមានផលមកហើយ ជា
 ដើមនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ឧបាសិកានោះឈ្មោះថា អាគតដលា ព្រោះថា មានផលដែល
 មកហើយ ។ អធិប្បាយថា អ្នកបានសោតាបត្តិផលហើយ ។

បទថា អភិសមេតាវិនី : ត្រាស់ដឹងសច្ចៈបួន គឺ អ្នកបាន
 ត្រាស់ដឹងសច្ចៈ ៤ ។ ឧបាសិកានេះ យល់សាសនា គឺ ត្រៃសិក្ខាណ្ត ៖
 ព្រោះដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា អ្នកយល់សាសនាណ្ត ។

[៣៣៥] ពាក្យថា និសង្ខំ ភិក្ខុ បដិជានមាណោ : កាលភិក្ខុ
 ទទួលប្តេជ្ញាការអង្គុយ មានសេចក្តីថា ឧបាសិកាដូច្នេះ ឃើញហើយទើប
 និយាយ ក៏ពិតមែនហើយ តែថា ភិក្ខុប្តេជ្ញាការអង្គុយតែម្យ៉ាង ព្រះវិន័យ
 ធរគប្បីពិន័យដោយធម៌ ៣ យ៉ាងណាមួយ កាលលោកមិនប្តេជ្ញា មិន
 គប្បីពិន័យ ។

ពាក្យថា ម្យ៉ាងទៀត ឧបាសិកាមានវាចាគួរជឿបាននោះ ពោល
 អំពីធម៌ណា ភិក្ខុនោះ គប្បីត្រូវពិន័យដោយធម៌នោះ មានសេចក្តីថា
 ឧបាសិកានោះ លើករឿងមេប៉ុនធម្មជាដើមឡើង ព្រមដោយអាការមាន
 ការអង្គុយជាដើម អាការយ៉ាងណា, ភិក្ខុនោះ ក៏បដិញ្ញាផង គប្បីត្រូវ
 ពិន័យដោយអាការយ៉ាងនោះ ។ អធិប្បាយថា មិនគប្បីពិន័យដោយ
 អាការត្រឹមតែពាក្យរបស់ឧបាសិកា សូម្បីបែបនេះ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ?

ឆ្លើយថា ព្រោះធម្មតាថា រឿងដែលឃើញយ៉ាងនោះក៏មាន ជា
 យ៉ាងដទៃក៏មាន, ក៏ដើម្បីប្រកាសសេចក្តីនោះ ទើបអាចារ្យទាំងឡាយ នាំ

រឿងមកជាឧទាហរណ៍ដូចតទៅនេះ ៖

រឿងព្រះថេរៈ ជាខ្ញីណាស្រពអង្គុយជាមួយមាតុត្រាម

បានជ្រាបថា ក្នុងមណ្ឌាមរិហារ ព្រះថេរៈជាខ្ញីណាស្រពអង្គុយរូប
ទៅកាន់ត្រកូលឧបដ្ឋាក ក្នុងថ្ងៃមួយ អង្គុយហើយខាងក្នុងផ្ទះ ។ ចំណែក
ឧបាសិកាក៏ឈរផ្អែកបល្ល័ង្កសម្រាប់ដេក ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុអ្នកត្រាច់
បិណ្ឌបាតជាវត្ថុមួយរូប ឈរត្រង់ជិតទ្វារបានឃើញ មានការសម្គាល់ថា
“ព្រះថេរៈអង្គុយលើអាសនៈជាមួយនឹងឧបាសិកា” ទើបសម្លឹងមើល
រឿយ ៗ ។ សូម្បីព្រះថេរៈក៏កំណត់ដឹងថា “ភិក្ខុរូបនេះ មានការយល់
ក្នុងយើងថា មិនបរិសុទ្ធ” ធ្វើភត្តកិច្ចហើយទៅកាន់វិហារ ចូលទៅកាន់ទី
នៅរបស់ខ្លួនហើយអង្គុយនៅខាងក្នុងនោះឯង ។ ភិក្ខុរូបនោះ មកហើយ
ដោយតាំងចិត្តថា “យើងនឹងចោទព្រះថេរៈ” ក្រហែមហើយចេញទ្វារ ។
ព្រះថេរៈជ្រាបចិត្តរបស់លោក ទើបហោះឡើងលើអាកាស អង្គុយដោយ
បល្ល័ង្ក (ពែនភ្លែន) ផ្អែកជហ្វាផ្ទះកំពូល ។

សូម្បីភិក្ខុនោះចូលទៅខាងក្នុងត្រតមើលគ្រែ និងខាងក្រោមគ្រែ
មិនឃើញព្រះថេរៈ ទើបងើយមើលខាងលើ ។ លំដាប់នោះ លោក
ឃើញព្រះថេរៈអង្គុយនៅលើអាកាស ទើបពោលថា “លោកម្ចាស់
លោកឈ្មោះថា មានប្បទិច្រើនយ៉ាងនេះ សូមឱ្យប្រាប់នូវសេចក្តីដែល

លោកម្ចាស់អង្គុយលើអាសនៈ ជាមួយនឹងមាតុត្រាមផងចុះ” ។ ព្រះថេរៈ
 ទើបពោលថា “លោកមានអាយុ នេះជាទោសរបស់ចន្លោះស្រុក តែ
 យើងមិនអាចឱ្យលោកជឿបាន ទើបបានធ្វើយ៉ាងនេះ, លោកគួរនឹងជួយ
 រក្សាយើងទុកផង” ព្រះថេរៈពោលយ៉ាងនេះហើយ ក៏ចុះមកក្រោមវិញ ។

គប្បីពិន័យអាបត្តិតាមបដិញ្ញារបស់ភិក្ខុ

[៣៣៦] គតីនេះទៅ ពាក្យថា សា ចេ ឯវំ វធយេយ្យ ៖ បើ
 ឧបាសិកានោះ ចោទយ៉ាងនេះ ជាដើមទាំងអស់ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 ដើម្បីសម្តែងអាការនៃហេតុរបស់ការបដិញ្ញា ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ច្រើនបទថា មាតុតាមស្ស មេដុនំ ធម្មំ
 បដិសេវន្តោ ៖ សេតមេថុនធម្មនឹងមាតុត្រាម មានសេចក្តីថា អ្នកសេត
 មេថុនធម្មក្នុងទ្វារមគ្គរបស់មាតុត្រាម ។

ពាក្យថា និសង្ខាយ កាវេតព្វោ ៖ វិន័យធរត្រូវវិនិច្ឆ័យអាបត្តិ
 ដោយការអង្គុយ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុប្តេជ្ញាការអង្គុយហើយ មិនប្តេជ្ញា
 ការសេតមេថុនធម្ម កុំពិន័យដោយអាបត្តិមេថុនធម្មបាណ៌ក គប្បីពិន័យ
 ដោយអាបត្តិដែលត្រូវដោយហេតុត្រឹមតែអង្គុយ ។ អធិប្បាយថា គប្បី
 ពិន័យដោយអាបត្តិបាចិត្តិយ ។ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងចតុក្កៈទាំងអស់

ដោយន័យនេះ ។

[៣៤៣] បណ្ណាបទមានបទថា គមនំ បដិជាធាតិ ជាដើម ដែលត្រាស់ទុក ដើម្បីទ្រង់សម្តែងការកំណត់អាបត្តិ និងអនាបត្តិ ខាង ចុងបង្អស់នៃសិក្ខាបទ ។

ពីរបទថា គមនំ បដិជាធាតិ : ភិក្ខុទទួលប្តេជ្ញានូវកិរិយាដើរ មានសេចក្តីថា រមែងប្តេជ្ញាការដើរយ៉ាងនេះថា យើងជាអ្នកដើរទៅដើម្បី ត្រេកអរការអង្គុយក្នុងទីកំបាំង ។

បទថា និសង្ខំ : នូវកិរិយាអង្គុយ មានសេចក្តីថា រមែង ប្តេជ្ញានូវការអង្គុយដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការអង្គុយប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា អាបត្តិ : នូវអាបត្តិ បានដល់ បណ្ណាអាបត្តិទាំង ៣ អាបត្តិយ៉ាងណាមួយ ។

ពីរបទថា អាបត្តិយា កាវេតព្វោ : វិន័យធរត្រូវវិនិច្ឆ័យតាម អាបត្តិ មានសេចក្តីថា បណ្ណាអាបត្តិទាំង ៣ គប្បីពិន័យដោយអាបត្តិ ដែលភិក្ខុបដិញ្ញា ។

ពាក្យដ៏សេស ក្នុងចតុក្កៈនៃសិក្ខាបទនេះ មានអធិប្បាយឆាយ យល់ទាំងអស់ ។

ចំណែកក្នុងទុតិយចតុក្កៈ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពីរបទថា គមនំ នប្បដិជានាតិ : ភិក្ខុមិនទទួលប្រដានូវកិរិយា
 ដើរ មានសេចក្តីថា រមែងមិនប្រដាដោយអំណាចនៃសេចក្តីត្រេកអរនឹង
 ការអង្គុយក្នុងទីកំបាំង រមែងពោលថា យើងទៅដោយការងាររបស់ខ្លួន
 មានសលាកភក្ត្រជាដើម, ចំណែកឧបាសិកានោះ មកកាន់ស្ថានទីដែល
 យើងអង្គុយដោយខ្លួនឯង ។ បទដ៏សេស សូម្បីក្នុងទុតិយចតុក្កៈនេះ ក៏
 មានអធិប្បាយនិយាយយល់ដូចគ្នា ។

តែបណ្ឌិតគប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងចតុក្កៈទាំងពួង ដូចតទៅនេះ ៖

កិលេសដែលអាស្រ័យមេថុនធម្ម ត្រាស់ហៅថា សេចក្តីត្រេកអរ
 នឹងការអង្គុយក្នុងទីកំបាំង ។ ភិក្ខុណា ប្រាថ្នានឹងទៅកាន់សំណាក់នៃមាតុ
 ត្រាម ដោយសេចក្តីត្រេកអរនោះបន្តកន្លែក ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៍, ស្លៀក
 សំពត់សម្រាប់ស្លៀក (ស្បង់) ចងវត្ថុពន្លឺចង្កេះ ដណ្តប់ចំរើរ ត្រូវអាបត្តិ
 ទុក្ខដ៍ គ្រប់ៗ ប្រយោគក្នុងចតុក្កៈទាំងពួង ។ កាលដើរទៅ ត្រូវអាបត្តិ
 ទុក្ខដ៍ គ្រប់ៗ ជំហាន ។ ដើរទៅហើយអង្គុយ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៍តែ
 ម្យ៉ាង, ល្មមកាលមាតុត្រាមមកអង្គុយ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ។ បើស្រី
 នោះក្រោកហើយអង្គុយ ៗ ដោយករណីយកិច្ចយ៉ាងណាមួយ ត្រូវអាបត្តិ
 បាចិត្តិយក្នុងការអង្គុយគ្រប់វារៈ ។ ភិក្ខុប្រាថ្នាទៅរកស្រីណា មិនជួបស្រី
 នោះ, ស្រីដទៃមកអង្គុយ កាលកើតសេចក្តីត្រេកអរ ក៏ត្រូវអាបត្តិ

បាចិត្តិយ ។ ក្នុងមហាបច្ចរិ លោកពោលថា ព្រោះមានចិត្តមិនបរិសុទ្ធ
 តាំងពីវេលាមក ត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។ បើស្រីនាំគ្នាមកច្រើននាក់, ត្រូវ
 អាបត្តិបាចិត្តិយ តាមចំនួនមនុស្សស្រី ។ បើពួកស្រី ៗទាំងនោះ ម្តង
 ក្រោកម្តងអង្គុយរឿយ ៗ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយច្រើន តាមចំនួននឹងកិរិយា
 ដែលអង្គុយ ។ សូម្បីកាលភិក្ខុមិនកំណត់ទុកទៅអង្គុយដោយតាំងចិត្តថា
 “យើងនឹងសម្រេចសេចក្តីត្រេកអរក្នុងទីកំបាំង ជាមួយស្រីដែលយើង
 ជួបហើយទាំងអស់” ដូច្នេះ ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបអាបត្តិច្រើន ដោយ
 អំណាចនៃស្រីទាំងឡាយដែលមកហើយទាំងអស់នោះផង និងដោយ
 អំណាចការអង្គុយញយ ៗនោះផង ដោយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។
 បើសូម្បីថា ភិក្ខុទៅអង្គុយដោយចិត្តបរិសុទ្ធ កើតសេចក្តីត្រេកអរក្នុងទី
 កំបាំងជាមួយនឹងស្រីដែលមកកាន់សំណាក់ហើយអង្គុយ, មិនមានអាបត្តិ
 ឡើយ ។ សមុជ្ជានជាដើម ដូចគ្នានឹងមេប៉ុនធម្មសិក្ខាបទនោះឯង ។

បដិច្ចន្ទាសនសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

២. នបដិច្ចន្ទាសនសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៣៤៤] អនិយតសិក្ខាបទទី ២ ថា តេន សមយេន ពុទ្ធា
ភគវា : សម័យនោះ ព្រះពុទ្ធដ៏មានបុព្វសិរី ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹង
ពោលតទៅ ។ ក្នុងអនិយតសិក្ខាបទទី ២ នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ
នេះ ៖

ក្នុងពាក្យថា ភគវតា បដិក្ខត្ថំ : ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ហាម
ហើយជាដើម អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបសម្ព័ន្ធយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុតែមួយរូប
គប្បីសម្រេចការអង្គុយណា ក្នុងទីកំបាំង គឺ អាសនៈកំបាំងល្មមនឹងធ្វើ
ការ(សេព) បានជាមួយមាតុត្រាមម្នាក់, ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ហាមកា
រសម្រេចការអង្គុយនោះ ។ ពិតមែន កាលនឹងកាន់យកសេចក្តីដោយ
ប្រការដទៃ គួរនឹងត្រាស់ថា ឯកស្ស ឯកាយ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ?

ឆ្លើយថា ព្រោះលោកពោលពាក្យថា ទ្រង់ហាមហើយ ។ ម្យ៉ាង
ទៀត ពាក្យថា ឯកោ នេះ គប្បីជ្រាបថា ជាបឋមាវិភត្តិចុះក្នុងអត្ថនៃ
ឆដ្ឋវិភត្តិ ។

អធិប្បាយស្ថានទីកំបាំងធ្វើឱ្យត្រូវអាបត្តិ

[៣៤៥] ក៏ក្នុងពាក្យថា ន ហេវ ខោ បន បដិច្ចន្ទំ : ដែល
 គេមិនបានបិទបាំងមែន នេះ សូម្បីស្ថានទីលោមព័ទ្ធខាងក្រៅ ខាងក្នុង
 បើកចំហមានបរិវេណទីធ្លាជាដើម ក៏គប្បីជ្រាបថា រួមចូលក្នុងខាងក្នុង
 (រាប់បញ្ចូលក្នុងស្ថានទីមិនកំបាំង) ។ លោកពោលទុកក្នុងមហាបច្ចរិ
 យថា ស្ថានទីសូម្បីបែបនេះ រាប់បញ្ចូលក្នុងទីមិនកំបាំងតែម្យ៉ាង ។
 ពាក្យដ៏សេសគប្បីជ្រាបដោយន័យនៃសិក្ខាបទទី ១ នុ៎ះឯង ។ ក៏ក្នុង
 សិក្ខាបទនេះ មានសេចក្តីប្លែកគ្នាត្រឹមតែមួយនេះថា មនុស្សដឹងក្តីម្នាក់
 ជាស្រីក៏ដោយ ប្រុសក៏ដោយ មិនជាមនុស្សខ្វាក់ភ្នែក និងត្រចៀកថ្លង់
 ឈរឬអង្គុយនៅក្នុងឱកាសខាងក្នុង១២ ហត្ថមានចិត្តរើរវាយទៅខ្លះ គេ
 ដេកលក់ទៅខ្លះ ក៏ការពារអាបត្តិបាន ។ ចំណែកមនុស្សត្រចៀកថ្លង់
 សូម្បីមានភ្នែកល្អ ឬមនុស្សខ្វាក់សូម្បីត្រចៀកមិនថ្លង់ ក៏ការពារមិន
 បាន ។ និងព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បន្ថយអាបត្តិបាណិកចុះមក ពិន័យ
 អាបត្តិព្រោះវាជាអាក្រក់គ្រោតគ្រោត ។ ពាក្យដ៏សេសដូចគ្នានឹងសិក្ខាបទ
 មុននុ៎ះឯង ។ សូម្បីក្នុងសិក្ខាបទទាំងពីរ មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុឆត និង
 ភិក្ខុដែលជាដើមបញ្ញត្តិ ។

ក្នុងសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ជាន ៣ កើតអំពី
 កាយចិត្ត វាចាចិត្ត កាយវាចាចិត្ត ជាកិរិយា ជាសញ្ញាវិមោក្ខ ជា
 សច្ចត្តកៈ លោកវដ្ឋៈ កាយកម្ម វច្ចកម្ម អកុសលចិត្ត មានវេទនា ២
 ដោយសុខវេទនា និង ឧបេក្ខាវេទនា ។ បទដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់
 ទាំងអស់ហើយ ។

នបដិច្ឆន្ទាសនសិក្ខាបទវណ្ណនា ចប់

ចំនួនសិក្ខាបទក្នុងអនិយតកណ្ឌនោះ គឺ

១. នបដិច្ឆន្ទាសនសិក្ខាបទ អំពីការអង្គុយឬដេកជាមួយមាតុត្រាមក្នុងទី
 កំបាំងភ្នែក
២. នបដិច្ឆន្ទាសនសិក្ខាបទ អំពីការអង្គុយឬដេកជាមួយមាតុត្រាមក្នុងទី
 មិនកំបាំងភ្នែក

អនិយតកណ្ឌ ចប់

សមណ្ឌប្បសាទិកា

អដ្ឋកថា វិនយបិដក

មហាវិគ្គ

សង្ខារទិសេស១៣ អនិយត២

ទុតិយភាគ ២

ចប់

សមណ្ឌប្បាសាទិកា

អដ្ឋកថា វិនយបិដក

មហាវិគ្គ

និស្សគ្គីយ៣០

ឥតិយតាគ ៣

និស្សត្តិយបិដក

ធម៌ (គឺអាបត្តិ) ទាំង ៣០ ណា ឈ្មោះថា និស្សត្តិយ
ដែលព្រះ សម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សម្តែងហើយ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំ
ព្រះករុណា នឹងធ្វើ ការពណ៌នាបទ ដែលនៅមិនឆ្ងាប់
មានមកមុននៃធម៌ទាំងអស់នោះ ។

ចីវរេត្តនី ១

១. កបិទសិកាបទវណ្ណនា

[១] ក្នុងពាក្យនិទានថា សម័យនោះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ដ៏មាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងគោតមកចេតិយ ទៀបក្រុងវេសាលី ។ វេលា
នោះឯង ត្រៃថ្មីវដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានអនុញ្ញាតដល់ភិក្ខុទាំង
ឡាយរួចស្រេចហើយ ដូច្នេះជាដើម ដែលឈ្មោះថា ត្រៃថ្មីវនោះ បាន
ដល់ ថ្មីវ ៣ ផ្ទាំងនេះ គឺ អន្តរវាសកៈ ១ ឧត្តរាសន្តៈ ១ សង្ឃាដិ ១
ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អនុញ្ញាតហើយ ដើម្បីប្រើប្រាស់ ។ ក៏ថ្មីវ ៣
ផ្ទាំងនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អនុញ្ញាតក្នុងទីណា ? ទ្រង់អនុញ្ញាតកាល
ណា ? និងទ្រង់អនុញ្ញាតព្រោះហេតុអ្វី ? ពាក្យទាំងអស់នោះមកហើយ
ក្នុងរឿងពេទ្យជីវកក្នុងថ្មីវក្នុងនេះឯង ។

ពាក្យថា អញ្ជើញនេវ តិច្ឆវរេន តាមំ បរិសន្តិ : ចូលទៅកាន់
 ស្រុក (ស្មៅក្រដណ្តប់) ច្រើនមួយត្រៃ មានសេចក្តីថា ពួកភិក្ខុឆព្វគ្គិយ
 គ្រងត្រៃច្រើនចូលស្រុកមួយសម្រាប់ផ្សេងដទៃពីសម្រាប់ដែលប្រើគ្រងនៅ
 ក្នុងវត្ត និងសម្រាប់ដែលប្រើគ្រងស្រង់ទឹក ។ ប្រើច្រើនមួយថ្ងៃ ៩ ផ្ទាំង
 រាល់ថ្ងៃ ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[២] ពីរបទថា ឧប្បន្នំ ហោតិ : កើតឡើង មានសេចក្តីថា
 អតិរេកច្រើននេះ កើតឡើងឱ្យឱកាសដល់អនុប្បញ្ញត្តិ ដោយអំណាចការ
 បាន មិនមែនដោយអំណាចសេចក្តីសម្រេច ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងព្រះអានន្ទ

ពាក្យថា អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ធាតុកាមោ ហោតិ :
 ចង់ប្រគេនច្រើននោះទៅព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុ មានសេចក្តីថា បានឮថា
 ព្រះអានន្ទ រមែងរាប់អានព្រះសារីបុត្ត ដោយបានឃើញគុណដ៏ច្រើន
 របស់ព្រះសារីបុត្តថា វៀរព្រះមានព្រះភាគ បុគ្គលដទៃដែលមានគុណ
 វិសេសបែបនេះ មិនមានឡើយ ។ លោកបានច្រើនដែលពេញចិត្ត បោក
 គក់ហើយ ធ្វើពិន្ទុកប្បះហើយ ប្រគេនដល់ព្រះថេរៈនុ៎ះឯង សូម្បីគ្រប់
 គ្រាដែលបានច្រើន ។ ក្នុងវេលាមុនឆាន់ កាលបានយាគូនិងរបស់ទំពា ឬ
 បិណ្ឌបាតដ៏ប្រណីតហើយ រមែងប្រគេនដល់ព្រះថេរៈដូចគ្នា ។ ក្នុង

វេលាក្រោយឆាន់ សូម្បីបានភេសជ្ជៈ មានទឹកឃ្មុំ និងទឹកអំពៅជាដើម ក៏
 ប្រគេនដល់ព្រះថេរៈនុ៎ះឯង ។ នាំក្មេងទាំងឡាយចេញចាកត្រកូល
 ឧបជ្ជាក ឱ្យបព្វជ្ជាឱ្យកាន់ឧបជ្ឈាយ៍ ក្នុងសំណាក់ព្រះថេរៈហើយ ធ្វើ
 អនុស្សាវនាកម្មដោយខ្លួនឯង ។ ចំណែកព្រះសារីបុត្ត ក៏រាប់អានព្រះអាន
 នុយ៉ាងក្រៃលែង ដោយធ្វើក្នុងចិត្តថា ធម្មតាថា កិច្ចដែលបុត្រនឹងធ្វើដល់
 បិតា ជាភារៈរបស់បុត្រច្បង ; ព្រោះដូច្នោះ កិច្ចណាដែលយើងត្រូវធ្វើ
 ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ កិច្ចទាំងអស់នោះ ព្រះអាននូវធ្វើហើយ, យើង
 អាស្រ័យព្រះអាននូវ ទើបបានដើម្បីជាអ្នកមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច ។
 ពាក្យទាំងអស់ថា សូម្បីព្រះថេរៈនោះ បានចីវរដែលពេញចិត្តហើយ ក៏
 ប្រគេនព្រះអាននូវត្រូវដូចគ្នាជាដើម ដូចគ្នានឹងពាក្យមុននុ៎ះឯង ។ ព្រះ
 អាននូវត្រូវរាប់អានដោយគុណជាច្រើនយ៉ាងនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា
 រមែងជាអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងប្រគេនចីវរនោះ សូម្បីដែលកើតឡើង
 ក្នុងគ្រានោះ ដល់ព្រះសារីបុត្ត ។

ក៏ក្នុងពាក្យថា នវមំ វា ភគវា ទិវសំ ទសមំ វា : បពិត្រ
 ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ ប្រហែលជាប្រាំបួនថ្ងៃ ឬដប់ថ្ងៃទៀត នេះ
 បើអ្នកណា ៗ នឹងមានសេចក្តីសង្ស័យថា ព្រះថេរៈដ៏បានយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា ព្រះថេរៈដ៏បានដោយហេតុច្រើនយ៉ាង ។

ហេតុដែលព្រះអានន្តជ្រាបការមករបស់ព្រះសាវ័បុត្តបាន

បានឮថា ព្រះសាវ័បុត្តត្រូវ កាលនឹងត្រាច់ទៅកាន់បារិកក្នុងជនបទ ច្រើនតែលាព្រះអានន្តត្រូវមុនថា “ខ្ញុំព្រះករុណានឹងមកដោយកាលឈ្មោះ ថា ប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក្នុងចន្លោះនេះ លោកកុំលះព្រះមានព្រះភាគចោល ឡើយ” ដូច្នេះ ហើយទើបចៀសទៅ ។ បើសូម្បីថា លោកមិនបាន លាក្នុងទីចំពោះមុខ, ក៏តែងបញ្ជូនភិក្ខុទៅលាមុនទើបទៅ ។ បើថា លោក នៅចាំវេស្សក្នុងអាវាសដទៃ, និងភិក្ខុពួកណាមកមុន លោកក៏បញ្ជូនភិក្ខុ ពួកនោះទៅយ៉ាងនេះថា ពួកលោកចូរថ្វាយបង្គំ ព្រះយុគលបាទរបស់ព្រះ មានព្រះភាគដោយសិរសា តាមពាក្យរបស់យើង, និងចូរទូលសួរដល់ សេចក្តីមិនមានរោគរបស់ព្រះអានន្ត ហើយប្រាប់ថា “យើងនឹងមកក្នុងថ្ងៃ ឈ្មោះឯណោះ” ឯព្រះថេរៈ រមែងមកក្នុងថ្ងៃដែលលោកកំណត់ទុកហើយ នុះឯងជានិច្ច ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះអានន្ត រមែងជ្រាបបានដោយការអនុមាន (ការ ពិចារណា) ខ្លះ រមែងជ្រាបបានដោយន័យនេះខ្លះថា “ព្រះសាវ័បុត្ត កាល អត់ធន់ចំពោះសេចក្តីវិយោគ(ព្រាត់ប្រាស់) អំពីព្រះមានព្រះភាគនៅអស់ ថ្ងៃមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ, ឥឡូវនេះ រាប់ពីនេះទៅ នឹងមិនហួសពីថ្ងៃ ឈ្មោះឯណោះ, លោកនឹងមកពិតប្រាកដ” ពិតមែន ជនទាំងឡាយអ្នក

ដែលមានបញ្ញាច្រើន រមែងមានសេចក្តីស្រឡាញ់ និងសេចក្តីគោរពក្នុង
 ព្រះមានព្រះភាគច្រើន ដូច្នេះ ។ ព្រះថេរៈ រមែងជ្រាបបានដោយហេតុ
 ច្រើនយ៉ាង ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបក្រាប
 ទូលថា “បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ប្រហែលជាប្រាំបួនថ្ងៃ ឬដប់ថ្ងៃទៀត
 (លោកនឹងនិមន្តមកដល់)” ដូច្នេះ កាលព្រះអាននុត្តរៈក្រាបទូលយ៉ាង
 នេះហើយ ព្រោះសិក្ខាបទនេះ មានទោសមកព្រះបញ្ញត្តិ មិនមែន មាន
 ទោសមកលោក; ព្រោះហេតុនោះ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ កាល
 នឹងទ្រង់ធ្វើថ្ងៃដែលព្រះអាននុក្រាបទូលនុ៎ះឯង ឱ្យជាកំណត់ ទើបទ្រង់
 បញ្ញត្តិសិក្ខាបទថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតដើម្បីឱ្យអ្នក
 រាល់គ្នាទុកអតិរេកចីវរ កំណត់ត្រឹមដប់ថ្ងៃ” ដូច្នេះ ។ ប្រសិនបើថា ព្រះ
 ថេរៈនេះ នឹងទូលសម្តែងឡើងកន្លះខែ ឬមួយខែ, សូម្បីកន្លះខែ ឬមួយ
 ខែនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់អនុញ្ញាតដែរ ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គការដោះកបិន

[៣] បទថា និដ្ឋិតិវស្សី : កាលចីវរសម្រេចហើយ បាន
 ដល់ កាលចីវរសម្រេចហើយ ដោយការសម្រេចយ៉ាងណាមួយ ។ ក៏
 ព្រោះចីវរនេះ រមែងជាការសម្រេចហើយ ដោយការធ្វើខ្លះ ដោយហេតុ

មានការវិនាសអស់ជាដើមខ្លះ ; ដូច្នោះ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងត្រឹមតែអត្ថ
 ប៉ុណ្ណោះ ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា និង្និតច័រវស្មី នោះ ទើបព្រះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា ភិក្ខុនា ច័រវំ កតំ វា ហោតិ : ច័រវំ
 ដែលភិក្ខុបានធ្វើរួចហើយក្តី ដូច្នេះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា កតំ : ធ្វើរួចហើយ គឺ ដែលភិក្ខុ
 ធ្វើហើយដោយកម្មមានសូចិកម្មជាទីបំផុត ។ ដែលឈ្មោះថា កម្មមាន
 សូចិកម្មជាទីបំផុត បានដល់ ការធ្វើកម្មដែលគួរធ្វើដោយមូលយ៉ាងណា
 មួយ មានការភ្ជាប់អន្តរក្នុងក្នុងទីបំផុត ហើយក៏រក្សាមូលទុក (ក្នុង
 បំពង់មូល) ។

បទថា នង្គំ : បាត់ គឺ ត្រូវពួកចោរជាដើមលួចយកទៅ ។ ពិត
 មែន សូម្បីច័រវនោះ លោកហៅថា សម្រេចហើយ ក៏ព្រោះសេចក្តី
 កង្វល់ ដោយការធ្វើខុសនឹង សម្រេចហើយ ។

បទថា វិនង្គំ : វិនាស គឺ ត្រូវពួកសត្វមានកណ្តៀរជាដើមកាត់
 ស៊ីហើយ ។

បទថា ធខុំ : ឆេះ គឺ ត្រូវភ្លើងឆេះ ។

ពីរបទថា ច័រវសា វា ឧបច្ឆន្ទា : សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងច័រវាជាប់
 ស្រឡះក្តី មានសេចក្តីថា អស់សេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងច័រវដែលកើតឡើងថា

យើងនឹងបានចីវរ ក្នុងត្រកូលឈ្មោះឯណោះក្តី ។ ពិតមែន គួរ
ជ្រាបសេចក្តីដែលចីវរ សូម្បីទាំងនេះសម្រេចហើយ ព្រោះសេចក្តី
កន្លងដោយការធ្វើនុ៎ះឯង សម្រេចហើយ ។

ពីរបទថា ឧត្តតស្មី កកិលេ : កបិនដោះហើយ គឺ (កាលចីវរ
សម្រេចហើយ) និងកាលកបិនដោះហើយ ។ ដោយបទថា ឧត្តតស្មី
កកិលេ នេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងនូវការមិនមាននៃបលិតោធន៍ ២,
ក៏កបិននោះ ដែលភិក្ខុទាំងឡាយ រមែងដោះដោយមាតិកាមួយយ៉ាង ក្នុង
បណ្ណាមាតិកា ៨ ឬដោយការដោះក្នុងចន្លោះ; ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះមាន
ព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា អដ្ឋន្តំ មាតិកានំ : កបិនដែលដោះដោយ
បណ្ណាមាតិកា ៨ យ៉ាងជាដើម ក្នុងនិទ្ទេសនៃបទថា ឧត្តតស្មី កកិលេ
នោះ ។

បណ្ណាមាតិកា និងការដោះក្នុងចន្លោះនោះ មាតិកា^(១) ៨ មក
ហើយក្នុងកបិនក្នុងកៈ យ៉ាងនេះថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មាតិកានៃការ
ដោះកបិនទាំង ៨ ប្រការនេះ គឺ បក្កមនន្តិកា មានការចៀសចេញទៅ
ជាកំណត់១ និងជានន្តិកា មានការធ្វើចីវរសម្រេចជាកំណត់១
សន្តិជានន្តិកា មានសេចក្តីសន្និដ្ឋានជាកំណត់១ នាសនន្តិកា មានចីវរ

១. វិន. មហ. ចីវរក្ខន្ធកៈ. ៨. ៥/៨ ។

វិនាសទៅជាកំណត់១ សវនន្តិកា មានការព្រួយបារម្ភជាកំណត់១
អាសាវច្ឆេទិកា អស្ថេរភាពសង្ឃីម១ សីមាតិក្កន្តិកា មានការកន្លង
ខេត្តកបិនជាកំណត់១ សហព្រាហ សង្ឃព្រមព្រៀងគ្នាដោះកបិន១”^១ ។

សូម្បីការដោះកបិនក្នុងចន្លោះ ក៏មកក្នុងភិក្ខុវិភង្គ^២ យ៉ាង នេះថា
សុណាតុ មេ ភន្តេ សច្យោ យទិ សច្យស្ស បត្តកល្នំ សច្យោ
កបិនំ ឧទ្ធកេយ្យ ។ ឯសា ញត្តិ ។ សុណាតុ មេ ភន្តេ សច្យោ
កបិនំ ឧទ្ធកេតិ ។ យស្សាយស្មតោ ឧមតិ កបិនស្ស ឧត្តារោ សោ
តុណ្ហស្ស យស្ស នក្ខមតិ សោ ភាសេយ្យ ។ ឧត្តានំ សច្យេន
កបិនំ ។ ឧមតិ សច្យស្ស តស្មា តុណ្ហំ ឯវមេតំ ធារយាមិ ៖
បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចម្រើន សូមព្រះសង្ឃស្តាប់ខ្ញុំ, បើការដកកបិននេះ
មានកាលដ៏សមគួរដល់សង្ឃហើយ, សង្ឃត្រូវដកកបិន ។ នេះជា
វាចាប្រកាសសង្ឃឱ្យដឹង ។ បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចម្រើន សូមព្រះសង្ឃ
ស្តាប់ខ្ញុំ, ឥឡូវនេះ សង្ឃដកកបិនចេញ ។ ការដកកបិនគួរ ដល់លោក
ដ៏មានអាយុអង្គណា ត្រូវលោកដ៏មានអាយុអង្គនោះ នៅស្ងៀម, មិនគួរ
ដល់លោកដ៏មានអាយុអង្គណា ត្រូវលោកដ៏មានអាយុអង្គនោះពោលឡើង,

១. វិន. ភិក្ខុនី. នគ្គវគ្គ. ៥. ២៥៣/២៣១ ។

កបិនសង្ឃបានដកហើយ ការដកកបិនសមគួរដល់សង្ឃ ហេតុនោះ ទើបសង្ឃនៅស្ងៀម ខ្ញុំសូមចាំទុកនូវកម្មនេះ ដោយអាការនៅស្ងៀមយ៉ាងនេះ ។

ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពណ៌នាពាក្យដែលគួរពោលក្នុងមាតិកា និងអន្តរញ្ញាណនោះទាំងអស់ ក្នុងអាគតដ្ឋានទី៖ឯង, តែកាលនឹងពោលក្នុងទីនេះ បាលីដែលគួរនឹងនាំមកក្តី សេចក្តីដែលគួរនឹងពោលក្តី សូម្បីពោលហើយ តែក៏ជារឿងដែលមិនងាយដឹងបាន ព្រោះពោលទុកក្នុងឋានៈដែលមិនគួរ ។

បទថា ទសាហបរមំ : កំណត់ត្រីមដបថ្ងៃ មានវិគ្គ្រោះថា ១០ ថ្ងៃ ជាកំណត់យ៉ាងក្រៃលែងនៃកាលនោះ ; ព្រោះហេតុនោះ កាលនោះ ទើបឈ្មោះថា មាន ១០ ថ្ងៃយ៉ាងក្រៃលែង ។ អធិប្បាយថា ចីវរនោះ ដែលភិក្ខុគប្បីទ្រទ្រង់ទុក រហូតដល់អស់កាលមាន ១០ ថ្ងៃយ៉ាងក្រៃលែង ។ តែដើម្បីទ្រទ្រង់សម្តែងតែអត្ថបុណ្ណោះ ក្នុងបទភាជនៈ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា គប្បីទ្រទ្រង់ ទុកបាន ១០ ថ្ងៃយ៉ាងក្រៃលែង, ពិតមែន មានពាក្យអធិប្បាយថា ភាពនៃកាល មាន ១០ ថ្ងៃ យ៉ាងក្រៃលែង ដែលត្រាស់ទុកក្នុងបទថា ទសាហបរមំ នេះការៈ នៃកាលមាន ១០ ថ្ងៃយ៉ាងក្រៃលែងនោះ មានសេចក្តីដូច្នេះថា គប្បី

១. សមន្ត. មហា. កបិនកន្ធកវណ្ណនា. ៥. ៥/៣៨៩ ។

ទ្រង់ទុកបានរយៈកាលប្រមាណប៉ុណ្ណោះដែលនៅមិនកន្លងទៅ ។ ចីវរ ដែលឈ្មោះថា អតិរេក ព្រោះមិនរាប់បញ្ចូលក្នុងពួកចីវរដែលអធិដ្ឋាន និងវិកប្បទុក ; ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា អតិរេកចីវរ ។ ព្រោះ ហេតុនោះ ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា អតិរេកចីវរ នោះ ទើបត្រាស់ថា ចីវរដែលមិនបានអធិដ្ឋាន និងមិនបានវិកប្បទុក ។

អធិប្បាយកំណើតចីវរ ៦ ប្រភេទ

ពាក្យថា ឆន្ទំ ចីវរាណំ អញ្ញតរំ : បណ្តាចីវរទាំង ៦ ចីវរណា មួយ មានសេចក្តីថា បណ្តាចីវរ ៦ យ៉ាង គឺ ខោម៍ ចីវរដែលធ្វើដោយ សម្បកឈើ ១ កប្បសិកំ ចីវរដែលធ្វើដោយកប្បាស ១ កោសេយ្យំ ចីវរដែលធ្វើដោយសូត្រ ១ កម្ពលំ ចីវរដែលធ្វើដោយរោមសត្វ (វៀរ លែងតែសក់និងរោមមនុស្សចេញ) ១ សាណំ ចីវរដែលធ្វើដោយ សម្បកឆ្នៃ ១ ភន្តិ ចីវរដែលធ្វើលាយដោយវត្ថុប្រាំយ៉ាងខាងដើម ១^(១) ចីវរយ៉ាងណាមួយ ។ ព្រះមានព្រះភាគកាលទ្រង់សម្តែងកំណើតនៃចីវរ ដោយពាក្យថា ឆន្ទំ ជាដើមនេះហើយ ឥឡូវនេះ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងខ្នាត (នៃចីវរនោះ) ទើបត្រាស់ថា “វិកប្បនុបតំ បច្ឆិមំ : (ចីវរ)

១. វិន. មហា. ចីវរក្ខន្ធកៈ. ៨. ៤៥/១០១ ។

ដែលតូចបំផុតគួរឈូមភិក្ខុវិក័យបាន” ដូច្នេះ ។ ខ្នាតនៃចីវរនោះ ផ្នែក
បណ្តោយ ២ ចំអាម ផ្នែកទទឹង ១ ចំអាម ។ ក្នុងខ្នាតនៃចីវរនោះ
មានព្រះបាលីដូច្នេះថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុ
វិក័យចីវរយ៉ាងតូចបំផុត បណ្តោយត្រឹម ៨ ធ្មាប់ ទទឹងត្រឹម ៤ ធ្មាប់
ដោយធ្មាប់ព្រះសុគត”^(១) ។

ពាក្យថា តំ អតិក្កាមយតោ និស្សគ្គិយំ ធាចិត្តិយំ : បើឱ្យ
កន្លងហួសពីដប់ថ្ងៃនោះទៅ ត្រូវនិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ មានសេចក្តីថា
កាលភិក្ខុញ្ចាំងចីវរមានកំណើត និងប្រមាណតាមដែលពេលហើយនោះ
ឱ្យកន្លងកាលមាន ១០ ថ្ងៃយ៉ាងក្រែលែង គឺ កាលមិនធ្វើដោយ
វិធីដែលនឹងមិនជាអតិរេកចីវរចេញ ក្នុងចន្លោះកាលមាន ១០ ថ្ងៃយ៉ាង
ក្រែលែងនេះ ជានិស្សគ្គិយ បាចិត្តិយ ។ អធិប្បាយថា ចីវរនោះ ជា
និស្សគ្គិយផង ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយដល់ភិក្ខុនោះផង ។ ម្យ៉ាងទៀត ការ
លះបង់ចេញ ឈ្មោះថា និស្សគ្គិយ ។ ពាក្យថា និស្សគ្គិយនោះ ជា
ឈ្មោះរបស់វិន័យកម្មដែលភិក្ខុគប្បីធ្វើ ក្នុងកាលជាចំណែកខាងដើម,
ការលះបង់ចេញ មានដល់ធម្មជាតិនោះ ; ហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ
ទើបឈ្មោះថា និស្សគ្គិយ ដូច្នេះឯង ។ និស្សគ្គិយនោះ គឺ អ្វី ? គឺ

១. វិន. មហា. ចីវរក្ខន្ធកៈ. ៨. ៦៦/១៤៣ ។

បាចិត្តិយ ។ ក្នុងពាក្យថា តំ អតិក្កាមយតោ និស្សគ្គិយំ បាចិត្តិយំ នេះ មានសេចក្តីដូច្នេះថា ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ មានការលះបង់ចេញ ជា វិន័យកម្មដល់ភិក្ខុដែលឱ្យកន្លងកាលនោះទៅ ។

តែក្នុងបទភាជនៈ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងអត្ថវិកប្បដំបូងមុន ទើបព្រះ មានព្រះភាគទ្រង់តាំងមាតិកាថា “បើឱ្យកន្លងហួសពីដប់ថ្ងៃនោះទៅ ត្រូវ និស្សគ្គិយបាចិត្តិយ” ហើយត្រាស់ពាក្យថា “កាលបើអរុណរះឡើងក្នុង ថ្ងៃទី ១១ (ឡើងទៅ) ភិក្ខុត្រូវលះចេញ” ដូច្នេះ ។ ក៏ចីវរនោះ ដែល ភិក្ខុគប្បីលះបង់ដល់បុគ្គលណា គប្បីលះចេញដោយវិធីយ៉ាងណា ដើម្បី ទ្រង់សម្តែងបុគ្គល និងវិធីលះបង់នោះទៀត ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា សច្ចស្ស វា ដូច្នេះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ក្នុងពាក្យថា ឯកាទសេ អរុណុត្តមនេ : អរុណរះឡើងក្នុងថ្ងៃទី១១ នេះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបថា ចីវរកើតឡើង ក្នុងថ្ងៃណា អរុណនៃថ្ងៃនោះ អាស្រ័យថ្ងៃដែលចីវរកើតឡើង; ព្រោះ ហេតុនោះ ទើបជានិស្សគ្គិយ ក្នុងកាលអរុណថ្ងៃទី ១១ រះឡើងរួមនឹង ថ្ងៃដែលចីវរកើត សូម្បីបើថា ចីវរជាច្រើនចង ឬបត់រួមគ្នារក្សាទុក ក៏ ត្រូវអាបត្តិ ត្រឹមតែមួយ ។ ក្នុងចីវរដែលបត់ទុកមិនរួមគ្នា ត្រូវអាបត្តិ

ច្រើន តាមចំនួននៃវត្ថុ ។

អធិប្បាយវិធីលះបង់ចេញ និងវិធីសម្ដែងអាបត្តិ

[៤] ពាក្យថា និស្សន្និទ្ធា អាបត្តិ ទេសេតព្វា : លុះ(ភិក្ខុ
នោះ)លះរួចហើយ ត្រូវសម្ដែងអាបត្តិចេញ មានសេចក្ដីថា សួរថា
គប្បីសម្ដែងអាបត្តិយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា គប្បីសម្ដែងដូចដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកក្នុង
ខន្ធកៈ ។

សួរថា តើទ្រង់ត្រាស់ទុកក្នុងខន្ធកៈនោះ យ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា ទ្រង់ត្រាស់ទុកយ៉ាងនេះថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុ
នោះ ត្រូវចូលទៅរកសង្ឃ ហើយធ្វើឧត្តរាសន្តៈរៀងស្មាម្ខាង ហើយ
ក្រាបសំពះបាទភិក្ខុចាស់ទាំងឡាយ អង្គុយច្រហោងផ្ដងអញ្ចលី ពោល
នឹងសង្ឃយ៉ាងនេះថា អហំ គន្ថេ ឥត្ថន្ទាមំ អាបត្តិ អាបន្នោ តំ
បដិទេសេមិ : បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណា ត្រូវអាបត្តិឈ្មោះ
នេះហើយ សូមសម្ដែងនូវអាបត្តិនោះចេញ”^(១) ។

ក៏ក្នុងអធិការនេះ បើច្រើនមានតែមួយផ្ទាំង គប្បីពោលថា ឯកំ
និស្សគ្គិយំ ធាចិត្តិយំ ... (ត្រូវហើយ) នូវនិស្សគ្គិយបាចិត្តិយមួយ ។

១. វិន. បុល្ល. សមថក្ខន្ធក. ១០. ១០៦/១១៤-៥ ។

បើចីវរ ២ ផ្ទាំងគប្បីពោលថា ទ្វេ ... នូវអាបត្តិ ២ ។ បើចីវរច្រើន
 ផ្ទាំង គប្បីពោលថា សម្ពហុលា^១ ... នូវអាបត្តិច្រើន ។ សូម្បីក្នុងការ
 លះបង់ចេញ បើថាចីវរមានតែមួយផ្ទាំង គប្បីពោលតាមសមគួរដល់
 បាលីនុ៎ះឯងថា “ឥទំ មេ ភន្តេ ចីវរំ : លោកម្ចាស់ ចីវរបស់ខ្ញុំព្រះ
 ករុណាផ្ទាំងនេះ”ជាដើម ។ ប្រសិនបើថា មានចីវរ ២ ផ្ទាំង ឬច្រើន
 ផ្ទាំង គប្បីពោលថា ឥមាធិ មេ ភន្តេ ចីវរាធិ ធនាហាតិក្កន្តាធិ
 ធិស្សគ្គិយាធិ ឥមាធាហំ សច្យស្ស ធិស្សជ្ជាមិ : បពិត្រព្រះសង្ឃ
 ដ៏ចម្រើន ចីវរបស់ខ្ញុំព្រះករុណាទាំងនេះ កន្លង ១០ ថ្ងៃ ជានិស្សគ្គិយ,
 ខ្ញុំព្រះករុណា សូមលះបង់ចីវរទាំងនេះដល់សង្ឃ ។ កាលមិនអាចនឹង
 ពោលបាលីបាន គប្បីពោលដោយភាសាដទៃក៏បាន ។ ភិក្ខុគប្បីទទួល
 អាបត្តិ ដោយន័យដូចពោលទុកក្នុងខន្ធកៈនុ៎ះឯងថា ភិក្ខុអ្នកឈ្លាសគប្បី
 ទទួលអាបត្តិ ។ សមពិត ដូចដែលត្រាស់ទុកក្នុងខន្ធកៈនោះយ៉ាងនេះថា
 “ភិក្ខុអ្នកឈ្លាសប្រតិពល ត្រូវផ្ទៀងសង្ឃថា បពិត្រព្រះសង្ឃដ៏ចម្រើន
 សូមសង្ឃស្តាប់ខ្ញុំ ភិក្ខុឈ្មោះនេះ នឹកឃើញនូវអាបត្តិ បង្កើបអាបត្តិ ធ្វើ
 អាបត្តិឱ្យងាយ សម្តែងអាបត្តិ, បើកម្មមានកាលគួរដល់សង្ឃ ហើយ, ខ្ញុំ

១. ភូមា. សម្ពហុលានិ ។

ត្រូវទទួលនូវអាបត្តិរបស់ភិក្ខុឈ្មោះនេះ”^(១) ដូច្នេះ ។

ភិក្ខុអ្នកទទួលអាបត្តិនោះ ត្រូវសួរថា បស្សនី លោកឃើញឬ
ទេ ។

ភិក្ខុអ្នកសម្តែងនោះត្រូវឆ្លើយថា : អាម បស្សមី កុណា ខ្ញុំ
ឃើញ ។

ភិក្ខុអ្នកទទួលត្រូវប្រាប់ថា : អាយតី សំរេយ្យាសិ លោកត្រូវ
សង្រួមតទៅទៀតចុះ ។^២

ភិក្ខុអ្នកសម្តែងត្រេកអរថា : សាធុ សុដ្ឋ សំរិស្សាមិ : ល្អ
ណាស់ ខ្ញុំព្រះកុណា នឹងសង្រួមដោយល្អ ។^៣

ក៏បើអាបត្តិ ២ ឬច្រើន អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃ
វចនៈដោយន័យមុននុ៎ះឯង, សូម្បីក្នុងការឱ្យច័រវ (ត្រឡប់មកវិញ) ក៏
គប្បីជ្រាបសេចក្តីផ្សេងគ្នានៃវចនៈ ដោយអំណាចនៃវត្ថុ គឺ សឡោ ឥមំ
ច័រំ ឥមាធិ ច័រំរាធិ ... សង្ឃគប្បីឱ្យច័រវផ្ទាំងនេះ ... គប្បីឱ្យច័រវ
ផ្ទាំងទាំងឡាយនេះ ... ។ សូម្បីក្នុងការលះបង់ដល់គណៈ និងដល់
បុគ្គល ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

១.២. វិន. ចុល្ល. សមថក្ខន្ធក. ១០. ១០៦/១១៤-៥ ។ ៣. សមន្ត. មហា.

ឧបាសថក្ខន្ធកវណ្ណនា ៥. ១៨៦/២៦៩ ។

[៥] ក៏ការសម្តែងនិងការទទួលអាបត្តិ ក្នុងអធិការនេះ មានបាលី
 ដូចតទៅនេះ “តេន ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនា សម្ពហុលេ ភិក្ខុ ឧបសង្កម្ភិត្វា
 ឯកំសំ ឧត្តរាសច្ចំ កវិត្វា វុឡានំ ភិក្ខុនំ ធានេ វេទិត្វា ឧក្កដិកំ
 និស័ទិត្វា អញ្ចលី បគ្គហេត្វា ឯវមស្ស វេនិយា អហំ ភន្ត
 ឥត្តន្ទាមំ អាបត្តិ អាបន្នោ តំ បដិទេសេមិ ៖ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ
 ភិក្ខុនោះ ត្រូវចូលទៅរកភិក្ខុច្រើនរូប ហើយធ្វើឧត្តរាសន្តៈរៀងស្មាម្ខាង
 ក្រាបសំពះបាទភិក្ខុចាស់ទាំងឡាយ ហើយអង្គុយច្រហោងផ្តងអញ្ចលី
 គប្បីពោលយ៉ាងនេះនឹងភិក្ខុទាំងនោះថា បពិត្រលោកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន
 ខ្ញុំព្រះករុណាត្រូវអាបត្តិឈ្មោះនេះហើយ សូមសម្តែងនូវអាបត្តិនោះចេញ ។
 ភិក្ខុអ្នកឃ្លាសប្រតិពល ត្រូវជ្រៀងភិក្ខុទាំងនោះថា សុណាន្ត^១ មេ
 អាយស្មន្តា អយំ ឥត្តន្ទាមោ ភិក្ខុ អាបត្តិ សរតិ វិវរតិ
 ឧត្តានិករោតិ ទេសេតិ ។ យទាយស្មន្តានំ បត្តកលំ អហំ
 ឥត្តន្ទាមស្ស ភិក្ខុនោ អាបត្តិ បដិគ្គណ្ឌេយ្យំ ៖ លោកមានអាយុទាំង
 ឡាយ ចូរស្តាប់ខ្ញុំ ភិក្ខុឈ្មោះនេះ នេះនឹកឃើញអាបត្តិ បង្កើបអាបត្តិ ធ្វើ
 អាបត្តិឱ្យងាយ សម្តែងអាបត្តិ ។ បើកម្មមានកាលដ៏សមគួរដល់លោក
 មានអាយុទាំងឡាយហើយ, ខ្ញុំគប្បីទទួលអាបត្តិរបស់ភិក្ខុឈ្មោះនេះ” ។

១. ២. សុណាតុ ។

ភិក្ខុអ្នកទទួលនោះ ត្រូវពោលថា បស្សនី លោកឃើញឬទេ ។ ភិក្ខុ
(អ្នកសម្តែង) ត្រូវពោលថា អាម បស្សមិ : កុរុណា ខ្ញុំឃើញ ។
ភិក្ខុអ្នកទទួលត្រូវប្រាប់ថា អាយតី សំរេយ្យសិ : លោកត្រូវ
សង្រួមតទៅ ។^១

ភិក្ខុអ្នកសម្តែងត្រេកអរថា សាធុ សុដ្ឋុ សំរេស្សមិ : ល្អ
ណាស់ ខ្ញុំព្រះកុរុណា នឹងសង្រួមដោយល្អ ។^១

[៦] ភិក្ខុនោះ គប្បីចូលទៅរកភិក្ខុ ១ រូប ហើយធ្វើចីវររៀង
ស្នាម្នាង អង្គុយច្រហោង ផ្គងអញ្ចាលឡើងហើយពោលយ៉ាងនេះនឹងភិក្ខុ
នោះថា “អហំ អាវុសោ ឥត្តន្ទាមំ អាបត្តិ អាបន្នោ តំ បដិទេសេមិ :
ម្នាលលោកមានអាយុ ខ្ញុំត្រូវអាបត្តិឈ្មោះនេះហើយ, សូមសម្តែងអាបត្តិ
នោះចេញ” ។ ភិក្ខុអ្នកទទួលអាបត្តិនោះ ត្រូវពោលថា “បស្សនី :
លោកឃើញឬទេ” ។ ភិក្ខុអ្នកសម្តែង ត្រូវឆ្លើយថា “អាម បស្សមិ :
កុរុណា ខ្ញុំឃើញហើយ” ។ អ្នកទទួល ត្រូវប្រាប់ថា “អាយតី
សំរេយ្យសិ : លោកត្រូវសង្រួមតទៅទៀត” ។^២

ក្នុងវិស័យនៃការសម្តែងនិងទទួលអាបត្តិនោះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាប

១. វិន. ចុល្ល. សមថក្ខន្ធកៈ. ១០. ១០៦/១១៣ ។ ២. សមន្ត. មហា. ឧបោសថ

ក្នុងកវណ្ណនា. ៥. ១៨៦/២៦៨ ។ ៣. វិន. បុណ្ណ. សមថក្ខន្ធក. ១០. ១០៦/១១២ ។

ការបញ្ចូលឈ្មោះអាបត្តិនិងសេចក្តីផ្សេងៗនៃវចនៈ ដោយន័យមុននុ៎ះឯង ។

និងគប្បីជ្រាបបាលីសូម្បីក្នុងការលះបង់ដល់ភិក្ខុ២រូប ដូចក្នុងការលះបង់ដល់គណៈដូច្នោះ ។ ក៏បើថា គប្បីមានសេចក្តីប្លែកគ្នាសោត, ព្រះមានព្រះភាគគប្បីត្រាស់បាលីទុក មួយផ្នែកសូម្បីក្នុងការលះបង់ដល់ភិក្ខុ២ រូបនេះ ដូចដែលព្រះអង្គត្រាស់បាលីសុទ្ធិឧបាសថដល់ភិក្ខុ៣រូបថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុបីរូប ធ្វើបាលីសុទ្ធិឧបាសថដល់គ្នានិងគ្នា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ឯបាលីសុទ្ធិឧបាសថនោះ ត្រូវភិក្ខុធ្វើយ៉ាងនេះ ។ ត្រូវភិក្ខុដែលឆ្លាស់ឱ្យភិក្ខុទាំងឡាយនោះដឹង”^១ ។ ហើយត្រាស់បាលីសុទ្ធិឧបាសថដល់ភិក្ខុ ២ រូប មួយផ្នែកផ្សេងទៀត ដោយន័យជាដើមថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុពីររូបធ្វើបាលីសុទ្ធិឧបាសថបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏ឯឧបាសថនោះ ត្រូវភិក្ខុទាំងឡាយធ្វើយ៉ាងនេះ ។ ត្រូវភិក្ខុថេរៈធ្វើឧត្តរាសន៍ឆៀងស្មាមាង”^២ ដូច្នេះ ។

ក៏ព្រោះមិនមានសេចក្តីប្លែកគ្នា; ដូច្នេះ ទើបព្រះមានព្រះភាគមិនបានត្រាស់ទុក ទ្រង់រំលងចោលទៅ ព្រោះដូច្នេះ បាលីក្នុងការលះបង់ដល់ភិក្ខុ ២ រូបនេះ ជាបាលីដែលត្រាស់ទុកដល់គណៈដូចគ្នា ។

១. វិន. មហា. ឧបាសថក្ខន្ធក. ៦. ១៨៥/៤០០ ។ ២. វិន. មហា. ឧបាសថក្ខន្ធក. ៦. ១៨៥/៤០១ ។

ចំណែកក្នុងការទទួលអាបត្តិមានសេចក្តីប្លែកគ្នាដូច្នេះ ៖

បណ្តាភិក្ខុ ២ រូប ភិក្ខុណាមួយ កុំតាំងញាតិ ដូចភិក្ខុដែលទទួល
អាបត្តិ តាំងញាតិក្នុងកាលភិក្ខុដែលត្រូវអាបត្តិលះបង់ដល់គណៈ ហើយ
សម្តែងអាបត្តិ គប្បីទទួលអាបត្តិដូចគ្នា នឹងបុគ្គលម្នាក់ទទួលដូច្នោះ ។
ពិតមែន ឈ្មោះថា ការតាំងញាតិសម្រាប់ភិក្ខុ ២ រូប រមែងមិនមាន ។
ក៏ប្រសិនបើមិនមាន, ព្រះមានព្រះភាគនឹងមិនគប្បីត្រាស់បារិសុទ្ធិឧបោសថ
ទុកមួយផ្នែក សម្រាប់ភិក្ខុ ២ រូប សូម្បីក្នុងការឱ្យចីវរដែលលះបង់
ហើយ នឹងពោលថា “ឥមំ ចីវរំ អយស្មតោ ទេម ៖ ពួកខ្ញុំព្រះ
ករុណា ឱ្យផ្ទាំងនេះដល់លោក” ដូចភិក្ខុតែមួយរូបពោលថា “ឥមំ ចីវរំ
អយស្មតោ ទេម្មិ ៖ ខ្ញុំព្រះករុណាឱ្យចីវរផ្ទាំងនេះដល់លោក” ដូច្នេះ ក៏
គួរ ។ ពិតមែន សូម្បីញាតិទុតិយកម្ម ដែលធ្ងន់ជាងនេះ ត្រាស់ថា គួរ
អបលោកន៍ធ្វើ ក៏មាន ។ វិន័យកម្មមានការលះបង់នេះ សមគួរដល់ញាតិ
ទុតិយកម្មទាំងអស់នោះ ។ តែចីវរដែលលះបង់ហើយ គួរឱ្យវិញតែម្តង,
នឹងមិនឱ្យមិនបាន ។ ក៏ការឱ្យចីវរដែលលះបង់ចេញហើយនេះ ត្រឹមតែ
ជាវិន័យកម្ម ។ ចីវរនោះ ក៏មិន ឈ្មោះថា ភិក្ខុនោះបានឱ្យដល់សង្ឃ ឬ
ដល់គណៈ ឬដល់បុគ្គលឡើយ ទាំងនោះឯង ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងបទភាជនីអតិរេកចីវរកន្លង ១០ ថ្ងៃជាដើម

[៧] ពាក្យថា ទសាហាតិក្កន្តេ អតិក្កន្តសញ្ញី : កន្លងហួស
ដប់ថ្ងៃហើយ ភិក្ខុដឹងច្បាស់ថា កន្លង បានដល់ អ្នកមានការសម្គាល់ក្នុង
ចីវរដែលកន្លង ១០ ថ្ងៃហើយយ៉ាងនេះថា ចីវរនេះកន្លង (១០ ថ្ងៃ)
ហើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីថា កាល ១០ ថ្ងៃកន្លងហើយ មានការ
សម្គាល់យ៉ាងនេះថា ១០ ថ្ងៃកន្លងទៅហើយ ។

ពាក្យថា និស្សត្តិយំ ធាចិត្តិយំ មានសេចក្តីថា ការសម្គាល់
ដែលពោលទុកក្នុងបទថា អតិក្កន្តសញ្ញី នេះការពារអាបត្តិមិនបាន,
ដល់ភិក្ខុណាដែលមានការសម្គាល់យ៉ាងនេះ, ចីវរនោះ របស់ភិក្ខុសូម្បី
នោះ ក៏ជានិស្សត្តិយ នឹងភិក្ខុនោះ ក៏ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយផង, ឬត្រូវ
អាបត្តិបាចិត្តិយ មានការលះបង់ចេញ ជាវិន័យកម្ម; ព្រោះដូច្នេះ អត្ថ
វិកប្បទាំង ២ រមែងត្រឹមត្រូវ ។ គ្រប់ ៗ បទក៏មានន័យដូច្នេះ ។

ពាក្យថា អវិស្សជ្ជិតេ វិស្សជ្ជិតសញ្ញី : ដែលភិក្ខុមិនទាន់បាន
លះ ហើយភិក្ខុសំគាល់ថា បានលះ បានដល់ អ្នកមានការសម្គាល់ក្នុង
ចីវរដែលខ្លួនមិនបានឱ្យវិញ មិនបានលះបង់ឱ្យដល់អ្នកណា ៗ យ៉ាងនេះ
ថា យើងលះបង់ហើយ ។

ពាក្យថា អនដ្ឋេ នដ្ឋសញ្ញី : មិនទាន់បាត់ទេ ហើយភិក្ខុ

សំគាល់ថា បាត់ មានសេចក្តីថា ចោរទាំងឡាយ រមែងលួចយកនូវចីវរ ជាច្រើនរបស់ភិក្ខុពួកដទៃដែលរក្សាទុករួម នឹងចីវររបស់ខ្លួន, បណ្តាភិក្ខុ ទាំងនោះ ភិក្ខុបនេះ ជាអ្នកមានការសម្គាល់ក្នុងចីវររបស់ខ្លួនដែលមិន បានបាត់ទៅថា “បាត់ហើយ” ។ សូម្បីក្នុងចីវរដែលមិនបានវិនាសជា ដើម ក៏មានន័យ ដូច្នេះ ។

ក៏ក្នុងបទថា អវិលុត្ថេ : ចោរឥតបានប្លន់យកទេ នេះ គប្បី ជ្រាបសន្និដ្ឋានថា ក្នុងចីវរដែលចោរមិនបានប្លន់យកទៅ ដោយអំណាច ដែលឡាយបន្ទប់ហើយគម្រាមកហែងប្លន់យកទៅ ។

ពាក្យថា អនិសង្ឃត្វា បរិភុព្ភតិ អាបត្តិ ទុក្ខដស្សៈ : ភិក្ខុ មិនបានលះ ហើយយកមកប្រើប្រាស់ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុមិនដោះចីវរដែលស្លៀកម្តង ឬដណ្តប់ម្តងចេញចាកកាយហើយត្រាច់ ទៅ សូម្បីរហូតដល់អស់មួយថ្ងៃ ជាអាបត្តិតែមួយប៉ុណ្ណោះ ។ ភិក្ខុដោះ ចេញហើយស្លៀក ឬដណ្តប់ចីវរដែលនៅមិនលះបង់នោះ ត្រូវអាបត្តិ ទុក្ខដ គ្រប់ ៗប្រយោគ ។ ចាត់ចីវរដែលស្លៀកមិនរៀបរយ ឬដណ្តប់ មិនរៀបរយឱ្យរៀបរយ មិនមានអាបត្តិ ។ មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែល ប្រើប្រាស់ របស់ភិក្ខុដទៃ ។ ក៏ពាក្យមានជាដើមថា ភិក្ខុបានចីវរដែល អ្នកដទៃធ្វើហើយប្រើប្រាស់ដូច្នេះ ជាគ្រឿងសាធកក្នុងការមិនមានអាបត្តិ

នេះ ។ ទ្រង់សំដៅយកការប្រើប្រាស់ ពិន័យត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ដល់ភិក្ខុ ដែលមានការសម្គាល់ក្នុងចីវរដែលមិនទាន់កន្លង (១០ ថ្ងៃ) ថា “កន្លង ហើយ” និងភិក្ខុដែលមានសេចក្តីសង្ស័យ ។

ខ្នាតចីវរដែលគួរអធិដ្ឋាននិងវិកប្ប

[៨] ក៏ក្នុងពាក្យថា អនាបត្តិ អន្តោទសាហំ អធិដ្ឋេតិ វិកេប្បេតិ : វារៈដែលមិនត្រូវអាបត្តិនោះ គឺភិក្ខុបានអធិដ្ឋាន បានវិកប្ប ក្នុងខាងក្នុងដប់ថ្ងៃ នេះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបចីវរដែលគួរអធិដ្ឋាន និង ដែលគួរវិកប្ប ។ ក្នុងចីវរដែលគួរអធិដ្ឋាននិងវិកប្បនោះ មានព្រះបាលី ដូចតទៅនេះ ៖

“យានិ តានិ ភគវតោ អនុញ្ញាតានិ តិច័វរន្តិ វា វស្សិកសាដិកាតិ វា និសីទន”ន្តិ វា បច្ចុត្តរណន្តិ វា កណ្តុប្បដិច្ឆានិ វា មុខបុញ្ញនចោឡកន្តិ វា បរិក្ខារចោឡន្តិ វា សព្វានិ តានិ អធិដ្ឋាតព្វានិ តិ នុ ខេ ឧទាហុ វិកេប្បេតព្វានិ តិ ភគវតោ ឯតមត្ថំ អាហោចេសូម អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ តិច័វរំ អធិដ្ឋាតុំ ន វិកេប្បេតុំ, វស្សិកសាដិកំ វស្សានំ ចាតុមាសំ អធិដ្ឋាតុំ តតោ បរំ វិកេប្បេតុំ, និសីទនំ អធិដ្ឋាតុំ ន វិកេប្បេតុំ,

បច្ចុត្តរណំ អធិដ្ឋានំ ន វិកហ្មេត្ថំ, កណ្តប្បដិច្ចាធិ យាវអាពាធា
អធិដ្ឋានំ តតោ បរំ វិកហ្មេត្ថំ, មុខបុញ្ញនចោឡំ អធិដ្ឋានំ ន
វិកហ្មេត្ថំ, បរិក្ខារចោឡំ អធិដ្ឋានំ ន វិកហ្មេត្ថំ : ក្នុងពេលនោះ
ពួកភិក្ខុមានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នេះថា សំពត់ទាំងឡាយណា គឺ ត្រៃចីវរក្តី
សំពត់សម្រាប់ងូតទឹកភ្លៀងក្តី សំពត់សម្រាប់ទ្រាប់អង្គុយក្តី សំពត់
កម្រាលក្តី សំពត់សម្រាប់គ្របកមក្តី សំពត់សម្រាប់ជូតមុខក្តី សំពត់
បរិក្ខារក្តី ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អនុញ្ញាតហើយ សំពត់ទាំងអស់នោះ
តើយើងគួរអធិដ្ឋាន ឬគួរវិកប្បទុក ។ ពួកភិក្ខុក្រាបបង្គំទូលសេចក្តីនុ៎ះ
ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុអធិដ្ឋានត្រៃចីវរ មិនឱ្យវិកប្បទេ, ឱ្យអធិដ្ឋាន
សំពត់សម្រាប់ងូតទឹកភ្លៀងអស់ ៤ ខែនៃរដូវភ្លៀង បន្ទាប់អំពីកាល ៤
ខែនោះទៅត្រូវវិកប្បទុក, ឱ្យអធិដ្ឋានសំពត់សម្រាប់ទ្រាប់អង្គុយ មិនឱ្យ
វិកប្បទេ, ឱ្យអធិដ្ឋានសំពត់កម្រាល មិនឱ្យវិកប្បទេ, ឱ្យអធិដ្ឋានសំពត់
សម្រាប់គ្របកម កំណត់ត្រឹមមានអាពាធ ហួសពីអាពាធនោះទៅ ត្រូវ
វិកប្បទុក, ឱ្យអធិដ្ឋានសំពត់សម្រាប់ជូតមុខ មិនឱ្យវិកប្បទេ, ឱ្យអធិដ្ឋាន
សំពត់បរិក្ខារ មិនឱ្យវិកប្បទេ”^១ ដូច្នេះ ។

១. វិន. មហា. ចីវរក្ខន្ធកៈ. ៨. ៦៦/១៤៣ ។

ការអធិដ្ឋានត្រៃចីវរជាដើម

បណ្តាចីវរជាដើមទាំងនោះ ភិក្ខុកាលនឹងអធិដ្ឋានត្រៃចីវរ ដែលក៏
 ហើយឱ្យកប្បៈពិន្ទុ គប្បីអធិដ្ឋានចីវរដែលបានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។
 ប្រមាណនៃចីវរនោះ ដោយកំណត់យ៉ាងខ្ពស់ តូចជាងសុគតចីវរ
 (ចីវរបស្ថិត្រៃសុគត) ទើបគួរ ។ និងដោយកំណត់យ៉ាងទាប
 ប្រមាណនៃសង្ឃ្យាដិ និងឧត្តរាសន្តៈ មានបណ្តោយ ៥ ហត្ថក្តាប់ ទទឹង
 ៣ ហត្ថក្តាប់ ទើបគួរ ។ អន្តរវាសកៈ មានបណ្តោយ ៥ ហត្ថក្តាប់
 ទទឹងសូម្បី ២ ហត្ថ ក៏គួរ ។ ព្រោះអាចបិទបាំងផ្ចិតដោយសំពត់ស្បែក
 ខ្លះ សំពត់ដណ្តប់ខ្លះហើយ ។ ក៏ចីវរដែលលើស និងខ្វះជាងប្រមាណ
 ដូចពោលហើយ គប្បីអធិដ្ឋានថា បរិការចោឡៈ ។

ក្នុងវិស័យនៃការអធិដ្ឋានចីវរនោះ លោកពោលទុកថា “ការ
 អធិដ្ឋានចីវរ មាន ២ យ៉ាង គឺ អធិដ្ឋានដោយកាយ ១, អធិដ្ឋានដោយ
 វាចា ១”^១; ដូច្នោះ ភិក្ខុគប្បីដកសង្ឃ្យាដិផ្ទាំងចាស់ថា “ឥមំ សច្យាដិ
 បច្ចុទ្ធរមិ : យេនីដកសង្ឃ្យាដិផ្ទាំងនេះ” ហើយយកដៃចាប់សង្ឃ្យាដិថ្មី ឬ
 ពាក់លើចំណែកនៃរាងកាយធ្វើការចងចិត្តថា “ឥមំ សច្យាដិ អធិដ្ឋានមិ
 : យេនីអធិដ្ឋានសង្ឃ្យាដិនេះ” ហើយគប្បីធ្វើកាយវិការ អធិដ្ឋានដោយ

១. វិន. បរិ. ឯកុត្តរិក. ១៣. ៣១/១៨ ។

កាយ នេះឈ្មោះថា ការអធិដ្ឋានដោយកាយ ។

កាលមិនពាល់ត្រូវចីវរនោះ ដោយចំណែកនៃរាងកាយណាមួយ
សោះ ការអធិដ្ឋាននោះ មិនគួរ ។

ចំណែកក្នុងការអធិដ្ឋានដោយវាចា គប្បីបញ្ចេញវាចាហើយ
អធិដ្ឋានដោយវាចា ។ ក្នុងការអធិដ្ឋានដោយវាចានោះ មានការអធិដ្ឋាន
២ វិធី ។ បើសំពត់សង្ឃដ៏នៅក្នុងហត្ថបាស គប្បីបញ្ចេញវាចាថា
“ឥមំ សច្ចាដិ អធិដ្ឋាមិ : ខំអធិដ្ឋានសង្ឃដ៏ផ្ទាំងនេះ” ។ បើនៅ
ខាងក្នុងបន្ទប់ ក្នុងប្រាសាទ ជាន់លើ ឬក្នុងវត្តជិតៗ គប្បីកំណត់ទី
រក្សាសង្ឃដ៏ទុកហើយបញ្ចេញវាចាថា “ឯតំ សច្ចាដិ អធិដ្ឋាមិ : ខំ
អធិដ្ឋានសង្ឃដ៏នោះ” ។ ក្នុងឧត្តរាសន្តៈ និង អន្តរាសកៈ ក៏មានន័យ
យ៉ាងនេះ ។ ពិតមែន ត្រឹមតែឈ្មោះប៉ុណ្ណោះដែលប្លែកគ្នា ។ ព្រោះ
ដូច្នេះ គប្បីអធិដ្ឋានចីវរទាំងអស់ ដោយឈ្មោះរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះ យ៉ាង
នេះថា សច្ចាដិ ឧត្តរាសន្តំ អន្តរាសកំ ដូច្នេះ ។

បើភិក្ខុធ្វើចីវរមានសង្ឃដ៏ជាដើម ដោយសំពត់ដែលអធិដ្ឋានរក្សា
ទុក កាលជ្រលក់និងកប្បៈសម្រេចហើយគប្បីដកថា ខំដកសំពត់នេះ
ហើយអធិដ្ឋានថ្មី ។ តែកាលដេរផ្ទាំងសំពត់ថ្មី ឬខណ្ឌថ្មីដែលធំជាង
ចូលថែមនឹងចីវរដែលអធិដ្ឋានហើយ គួរអធិដ្ឋានថ្មី ។ ក្នុងផ្ទាំងសំពត់
ដែលប៉ុនគ្នាឬតូចជាង មិនមានកិច្ចដោយការអធិដ្ឋាន (ថ្មី) ។

សួរថា ក៏ត្រូវរំលឹកអធិដ្ឋានជាបរិក្ខារចោទ្យៈ គួរប្រមូលគួរ ?

ឆ្លើយថា បានជ្រាបថា ព្រះមហាបទុមត្ថេរៈពោលថា ត្រូវរំលឹក
គប្បីអធិដ្ឋានជាត្រូវរំលឹកម្យ៉ាង, បើអធិដ្ឋានជាបរិក្ខារចោទ្យៈ បាន, ការ
រក្សាដែលត្រាស់ទុកក្នុងឧទ្ទោសិតសិក្ខាបទ គប្បីជាការឥតប្រយោជន៍ ។
បានឮថា កាលព្រះមហាបទុមត្ថេរៈពោលយ៉ាងនេះ ពួកភិក្ខុស៊ីសេសពោល
ថា សូម្បីបរិក្ខារចោទ្យៈ ព្រះមានព្រះភាគក៏ត្រាស់ថា គប្បីអធិដ្ឋាន ;
ព្រោះហេតុនោះ ការអធិដ្ឋានត្រូវរំលឹកឱ្យជាបរិក្ខារចោទ្យៈ រំលឹកសមគួរ ។

សូម្បីក្នុងមហាបច្ច័រី លោកក៏ពោលថា ឈ្មោះថា បរិក្ខារចោទ្យៈ
នេះជាហេតុនៃការរក្សា (ច្រើនដោយសេចក្តីមិនជានិស្សគ្គិយ) ទុកមួយ
ផ្នែក ។ នឹងអធិដ្ឋានត្រូវរំលឹកថា បរិក្ខារចោទ្យៈហើយប្រើប្រាស់ គួរ ។
ចំណែកក្នុងឧទ្ទោសិតសិក្ខាបទត្រាស់ការបរិហារទុកសម្រាប់ភិក្ខុដែល
អធិដ្ឋានត្រូវរំលឹក ហើយបរិហារ ។

បានឮថា សូម្បីព្រះមហាតិស្សថេរៈអ្នកពោលឧកតោវិភង្គ ដែល
នៅត្រង់បុណ្ណវាលិកាវាមបានពោលថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើងបានស្តាប់
អំពីព្រះមហាថេរៈថា ពួកភិក្ខុដែលពេញចិត្តនៅក្នុងព្រៃ រក្សាច្រើនទុកក្នុង
រូងឈើជាដើម ទៅដើម្បីត្រូវការនឹងផ្តើមបំពេញព្យាយាម, និងកាលភិក្ខុ
ទាំងនោះទៅដើម្បីប្រាថ្នានឹងស្តាប់ធម៌ក្នុងវត្តជិត ។ កាលព្រះអាទិត្យរះ
ឡើងហើយ ពួកសាមណេរ ឬពួកភិក្ខុក៏ម្នោះ ទើបកាន់បាត្រច្រើនមក

(ឱ) ; ព្រោះដូច្នេះ ការនឹងអធិដ្ឋានត្រៃចីវរជាបរិក្ខារចោទ្យៈ ដើម្បី ប្រើប្រាស់ដោយសប្បាយ គួរ ។

សូម្បីក្នុងមហាបច្ច័រលោកក៏ពោលថា ក្នុងកាលមុន ពួកភិក្ខុដែល នៅត្រៃបានអធិដ្ឋានត្រៃចីវរជាបរិក្ខារចោទ្យៈនេះឯង ហើយប្រើប្រាស់ ដោយគិតថា “ក្នុងដែនដែលមិនចង់សីមារក្សបានលំបាក” ។

វស្សិកសាដកដែលមិនលើសប្រមាណ ដែលភិក្ខុគប្បីបញ្ចូល ឈ្មោះហើយអធិដ្ឋានអស់ ៤ ខែរដូវភ្លៀងដោយន័យដូចពោលហើយនេះ ឯង, គឺនោះគប្បីដកហើយវិកប្បទុក ។ ក៏វស្សិកសាដក នេះ សូម្បី ជ្រលក់ល្មមធ្វើឱ្យខូចពណ៌, ក៏គួរ ។ តែពីរផ្ទាំងមិនគួរ ។

សំពត់និសីទនៈ គប្បីអធិដ្ឋានដោយន័យដូចពោលហើយនេះ ។ ក៏សំពត់និសីទនៈនោះ មានប្រមាណត្រឹមតែមួយផ្ទាំងប៉ុណ្ណោះ ។ ពីរ ផ្ទាំងមិនគួរ ។

សូម្បីសំពត់ក្រាលដេកក៏គួរអធិដ្ឋានដូចគ្នា ។ ក៏សំពត់ក្រាលដេក នោះ សូម្បីធំ ក៏គួរ តែមួយផ្ទាំង ក៏គួរ សូម្បីច្រើនផ្ទាំង ក៏គួរ ។ មាន លក្ខណៈជាដើមថា ពណ៌ខៀវក្តី ពណ៌លឿងក្តី មានជាយក្តី មាន ជាយជាក្បាច់ផ្កាលើក្តី រមែងគួរគ្រប់ប្រការ ។ ភិក្ខុអធិដ្ឋានម្តង រមែង ជាការអធិដ្ឋានហើយតែម្តង ។

សំពត់រុំដំបៅបានប្រមាណ គប្បីអធិដ្ឋានក្នុងរយៈពេលដែលនៅ

មានអាពាធ, កាលអាពាធជាសៈស្បើយហើយ គប្បីបច្ចុទ្ធរណីវិកប្ប
ទុក ។ តែមួយផ្ទាំងប៉ុណ្ណោះ ទើបគួរ ។

សំពត់ជូតមុខ គប្បីអធិដ្ឋានដូចគ្នា ។ ភិក្ខុចាំបាច់ត្រូវ ប្រាថ្នាផ្ទាំង
ដទៃ ដើម្បីត្រូវការប្រើពេលដែលមួយផ្ទាំងទៀតនៅបោកគត់, ព្រោះ
ដូច្នោះ ពីរផ្ទាំងក៏គួរ ។ តែព្រះថេរៈមួយពួកទៀតពោលថា ការអធិដ្ឋាន
សំពត់ជូតមុខនោះ ប្រាថ្នាការរក្សាទុកជាសំខាន់ សូម្បីច្រើនផ្ទាំង ក៏គួរ ។

ក្នុងបរិក្ខារចោឡៈ ឈ្មោះថា កាប៉ាច័ន្ទនមិនមាន, គប្បីអធិដ្ឋាន
បានតាមច័ន្ទនដែលត្រូវការនោះឯង ។ ថង់យាមក្តី សំពត់តម្រងទឹកក្តី
យ៉ាងតូចបំផុត មានប្រមាណប៉ុនចីវរដែលគួរវិកប្ប គប្បីអធិដ្ឋានថា
បរិក្ខារចោឡៈ ដូចគ្នា ។ សូម្បីនឹងរួមចីវរប្រើន ផ្ទាំងចូលជាមួយគ្នា
ហើយអធិដ្ឋានថា “ឥមាទិ ចីវរាទិ បរិក្ខារចោឡានិ អធិដ្ឋាមិ : ខ្ញុំ
អធិដ្ឋានចីវរទាំងនេះ ជាបរិក្ខារចោឡៈ” ដូច្នេះ ក៏សមគួរដូចគ្នា ។ សូម្បី
ភិក្ខុនឹងរក្សាទុកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភេសជ្ជៈ នវកម្មនឹងមាតាបិតាជាដើម
ក៏ចាំបាច់ត្រូវអធិដ្ឋានពិត ។ តែក្នុងមហាបច្ចរិលោកពោលថា មិនជាអាបត្តិ ។

ចំណែកក្នុងបរិក្ខារនៃសេនាសនៈទាំងនេះ គឺ ពួកគ្រែ ១ ពួកតាំង
១ ឡើយ ១ សំពត់បារ៉ាវ ១ សំពត់ព្រំ ១ និងក្នុងកម្រាលដែលគេ
ប្រគេនទុក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បរិក្ខារនៃសេនាសនៈ មិនមានកិច្ចដែល
ត្រូវអធិដ្ឋានឡើយ ។

ហេតុឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន

សួរថា ក៏ចីវរដែលអធិដ្ឋានហើយ កាលភិក្ខុប្រើប្រាស់ នឹងដាច់
អធិដ្ឋានទៅដោយហេតុយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា រមែងដាច់ដោយហេតុ ៩ យ៉ាងនេះ គឺ អញ្ញស្ស
ទានេន ដោយឱ្យបុគ្គលដទៃ ១, អច្ឆន្ទិត្វា គហណេន ដោយចោរឬន
យកទៅ ១, វិស្សាសគ្គាហេន ដោយកាន់យកជាវិសាសៈ ១, ហីនា
យាវត្ថុនេន ដោយស៊ីកទៅជាហីនភេទ* ១, សិក្ខាបច្ចកានេន ដោយ
លាសិក្ខា* ១, កាលកិរិយាយ ដោយកាលកិរិយា ១, លិង្គបរិវត្ថុនេន
ដោយភេទត្រឡប់ ១, បច្ចុទ្ធរណេន ដោយដកអធិដ្ឋាន ១, ឆិទ្ធការេន
ដោយភាពជាប្រហោងធ្លុះ ១ ។

បណ្តាហេតុ ៩ យ៉ាងនោះ ចីវរគ្រប់ប្រភេទ រមែងដាច់អធិដ្ឋាន
ដោយហេតុ ៨ យ៉ាងខាងដើម ។ តែចំពោះត្រៃចីវរដាច់អធិដ្ឋានដោយ
មានប្រហោងធ្លុះ លោកពោលទុកក្នុងអដ្ឋកថាគ្រប់កន្លែង ។ នឹងការដាច់
អធិដ្ឋាននោះ លោកពោលទុកដោយប្រហោងធ្លុះប្រមាណប៉ុន្មានក្រចក ។
ក្នុងប្រហោងធ្លុះប្រមាណប៉ុន្មានក្រចកនោះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបខ្នាតប៉ុន

* ការស៊ីករបស់ភិក្ខុដែលត្រូវអាបត្តិបាណជិក ហៅថា ហីនាយាវត្ថុនេន; ការស៊ីករបស់
ភិក្ខុ ដែលមិនត្រូវអាបត្តិបាណជិក ហៅថា សិក្ខាបច្ចកានេន ។

ខ្លួនក្រចក ដោយអំណាចនៃក្រចកកូនដៃ ។ និងប្រហោងឆ្មុះ ជា
ប្រហោងឆ្មុះតែម្តង ។ ក៏បើសូម្បីថា ខាងក្នុងប្រហោងឆ្មុះមានសរសៃ
អំបោះមួយសរសៃមិនទាន់ដាច់, ក៏នៅរក្សា ។

បណ្តាត្រីចីវរនោះ សម្រាប់សង្ឃដំ និងឧត្តរាសន្តៈប្រហោងឆ្មុះ
អំពីផ្នែក ក្នុងនៃសាច់ដែលមានប្រមាណត្រឹមតែ ១ ចំអាម អំពីជា
យខាងបណ្តោយ, មានប្រមាណ ៨ ធ្មាប់ អំពីជាយខាងទទឹង រមែងធ្វើ
ឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន ។ តែសម្រាប់អន្តរវាសកៈ ប្រហោងឆ្មុះអំពីផ្នែកក្នុងនៃ
សាច់ ដែលមានប្រមាណត្រឹមតែ ១ ចំអាម អំពីជាយខាងបណ្តោយ,
មានប្រមាណ ៤ ធ្មាប់ អំពីជាយខាងទទឹង រមែងធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន ។
ប្រហោងឆ្មុះតូចចុះមក មិនធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន ។ ព្រោះដូច្នេះ កាលមាន
ប្រហោងឆ្មុះចីវរនោះ រមែងតាំងនៅក្នុងឋាននៃអតិរេកចីវរ, គួរធ្វើ
សូចកម្ម ហើយអធិដ្ឋានជាថ្មី ។

តែព្រះមហាសូមត្ថេរៈពោលថា ចីវរដែលបានប្រមាណ មាន
ប្រហោងឆ្មុះត្រង់ណាមួយ រមែងធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន, តែសម្រាប់ចីវរធំ
ប្រហោងឆ្មុះខាងក្រៅប្រមាណ មិនទាន់ធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន, ប្រហោង
ដែលឆ្មុះខាងក្នុងទើបធ្វើឱ្យដាច់ ដូច្នេះ ។

ព្រះករិយតិស្សត្ថេរៈពោលថា ចីវរតូច ធំ មិនជាប្រមាណ,
ប្រហោងឆ្មុះក្នុងទីដែលភិក្ខុកាលគ្រងចីវរត្រួតផបគ្នា ២ ខាង មូរមកពាក់

ទុកលើដៃឆ្វេងមិនទាន់ធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន, ប្រហោងឆ្មុះផ្នែកខាងក្នុងរមែងធ្វើឱ្យដាច់, សូម្បីសម្រាប់អន្តរវាសកៈ ប្រហោងឆ្មុះក្នុងទីនៃចីវរដែលភិក្ខុម្សឱ្យជាបុរិស រមែងមិនធ្វើឱ្យដាច់, ប្រហោងឆ្មុះដែលក្រោមចុះពីដៃលម្អឱ្យជាបុរិសនោះ រមែងធ្វើឱ្យដាច់ ។

តែក្នុងអដ្ឋកថា អន្តកៈ លោកធ្វើវាទះរបស់ព្រះមហាសូមត្ថេរៈឱ្យជាគោលក្នុងត្រៃចីវរហើយពោលថា ចីវរប្រមាណយ៉ាងទាប រមែងរក្សាអធិដ្ឋានទុកបាន ទើបពោលពាក្យសូម្បីនេះបន្ថែមទុកថា ក្នុងបរិក្ខារចោឡៈខាងបណ្តោយ ៨ ធ្នាប់ ដោយធ្នាប់ព្រះសុគត ខាងទទឹង ៤ ធ្នាប់ ជាប្រហោងឆ្មុះនៅក្នុងចំណែកណាមួយ រមែងដាច់អធិដ្ឋានបាន, ក្នុងបរិក្ខារចោឡៈផ្ទាំងធំ ប្រហោងឆ្មុះដែលក្រោម ៨ ធ្នាប់ និង ៤ ធ្នាប់នោះ មិនទាន់ដាច់អធិដ្ឋាន, ក្នុងចីវរដែលគួរអធិដ្ឋានទាំងអស់ ក៏ន័យនេះ ដូច្នេះ ។

បណ្តាវាទះទាំង ៤ នោះ ដែលឈ្មោះថា ប្រមាណយ៉ាងតូច ដទៃ ៗ ដែលតូចជាងប្រមាណយ៉ាងតូច នៃចីវរដែលគួរ វិកប្បរបស់ចីវរដែលគប្បីអធិដ្ឋានសូម្បីទាំងអស់ រមែងមិនមាន ។ ព្រោះថា ប្រមាណនៃសំពត់និសីទនៈ សំពត់បិទដំបៅ និងសំពត់ងូតទឹកភ្លៀងដែលលោកពោលទុកនោះ ជាប្រមាណយ៉ាងធំ ព្រោះប្រមាណដ៏ក្រៃលែងជាងប្រមាណយ៉ាងធំនោះ គឺលោកបដិសេធហើយ, មិនមែនប្រមាណយ៉ាងតូចទេ ព្រោះប្រមាណយ៉ាងតូចចុះមកពីប្រមាណយ៉ាងធំនោះ គឺលោកមិន

បដិសេធហើយ ។ សូម្បីត្រៃចីវរដែលតូចជាងប្រមាណនៃសុគតចីវរ ចាត់ជាប្រមាណយ៉ាងធំដូចគ្នា ។ តែប្រមាណយ៉ាងតូចដែលលោកចែក ពោលទុកផ្សេង ដទៃក្នុងព្រះសូត្រមិនមាន ។

ការកំណត់ខ្នាតធំនៃសំពត់ជួតមុខ សំពត់កម្រាល និងសំពត់ បរិក្ខារចោទ្យៈមិនមានដូចគ្នា ។ តែលោកពោលកំណត់ទុក ដោយ ប្រមាណយ៉ាងតូច នៃខ្នាតចីវរដែលគួររិកប្ប ។ ព្រោះដូច្នោះ ពាក្យណា ដែលលោកពោលទុកមុន ក្នុងអដ្ឋកថាអន្ធកៈថា ប្រមាណយ៉ាងតូច រមែងរក្សាការអធិដ្ឋានទុកបាន ហើយសម្តែងប្រមាណយ៉ាងតូច ៨ ធ្នាប់ និង ៤ ធ្នាប់ ដោយធ្នាប់ព្រះសុគតនៃបរិក្ខារចោទ្យៈប៉ុណ្ណោះ ក្នុងបណ្តា ត្រៃចីវរនិងបរិក្ខារចោទ្យៈជាដើមនោះ និង សំដៅយកប្រមាណយ៉ាងតូច នៃត្រៃចីវរជាដើមក្រៅនេះ ដែលមានប្រភេទ ៥ ហត្ថក្តាប់ជាដើម ទើប ពោលថា ក្នុងចីវរដែលគួរអធិដ្ឋានទាំងអស់ ក៏ន័យនេះ, ពាក្យដែល លោកពោលទុកក្នុងអដ្ឋកថាអន្ធកៈនោះ រមែងមិនសមគ្នា ។ សូម្បីក្នុង វាទៈរបស់ព្រះករិយតិស្សត្ថេរៈ លោកក៏សម្តែងប្រហោង ឆ្លុះអំពីជា យខាងបណ្តាយប៉ុណ្ណោះ អំពីជាយខាងទទឹង លោកមិនបានសម្តែងទុក; ព្រោះដូច្នោះ វាទៈរបស់ព្រះករិយតិស្សត្ថេរៈនោះ ក៏មិនបានកំណត់ទុក ។

ក្នុងវាទៈរបស់ព្រះមហាសូមត្ថេរៈ លោកពោលទុកថា ប្រហោង ឆ្លុះក្នុងទឹកនៃនំណាមួយនៃចីវរដែលបានប្រមាណ រមែងធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន,

ប្រហោងឆ្កុះខាងក្រៅអំពីប្រមាណនៃចីវរខ្នាតធំ រមែងមិនធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន, តែលោកក៏មិនបានពោលពាក្យនេះថា ចីវរឈ្មោះនេះ ចាត់ជាចីវរដែល បានប្រមាណ, ដែលធំជាងចីវរដែលបានប្រមាណនេះ ចាត់ជាចីវរធំ ។

ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងវិស័យនៃត្រៃចីវរជាដើមនេះ អាចារ្យទាំងឡាយ ប្រាថ្នាយកពាក្យថា ខ្នាតដែលផ្សេងគ្នាមាន ៥ ហត្ថក្តាប់ជាដើម ជា ប្រមាណយ៉ាងតូចនៃត្រៃចីវរជាដើម, បើក្នុងចីវរធំនោះ ប្រហោងឆ្កុះខាង ក្រៅអំពីប្រមាណយ៉ាងតូច មិនគប្បីធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋានសោត, ប្រហោង ឆ្កុះខាងក្រៅអំពីប្រមាណយ៉ាងតូច សូម្បីនៃបាត្រខ្នាតធំ ឬនៃបាត្រខ្នាត កណ្តាលក៏មិនគប្បីធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន, តែ (ប្រហោងឆ្កុះខាងក្រៅអំពី ប្រមាណយ៉ាងតូច) នឹងមិនធ្វើឱ្យដាច់អធិដ្ឋាន ក៏ទេ; ព្រោះដូច្នេះ វាទះសូម្បីនេះក៏មិនបានកំណត់ខ្នាតទុក ។

តែអដ្ឋកថា វាទះដំបូងទាំងអស់នេះ ជាប្រមាណ ក្នុងអធិការ វិនិច្ឆ័យត្រៃចីវរជាដើមនេះ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះមានកំណត់ ។ ពិតមែន ប្រមាណយ៉ាងតូចនៃត្រៃចីវរ ប្រមាណប្រហោងឆ្កុះ និង ប្រមាណនៃចំណែកដែលជាប្រហោងឆ្កុះ លោកកំណត់ពោលទុកហើយ

១. វិមតិ. ទ្វេ ចីវរានិ បារុបន្តស្សាតិ គាមប្បវេសេ ទិគុណំ កត្វា សង្ឃាដិយោ បារុបនំ សន្ធាយ វុត្តំ ។ សូម្បីសារត្តទីបទី ៣/១៤៦ ក៏ពន្យល់ស្រដៀងគ្នា នេះ ។

គ្រប់អដ្ឋកថា ដូចគ្នា ។ ព្រោះដូច្នេះ វាទៈនោះឯងជាប្រមាណ ។
ព្រោះថា អដ្ឋកថាវាទៈនោះ លោកពោលបណ្តោយតាមព្រះបំណងរបស់
ព្រះមានព្រះភាគ ពិតប្រាកដ ។ ចំណែកក្នុង៣ វាទៈក្រៅនេះ មិនមាន
កំណត់ឡើយ ។ ពាក្យមុខនឹងពាក្យក្រោយមិនសមគ្នា ដូច្នេះឯង ។

ក៏ភិក្ខុណា ផ្តួចសំពត់ប៉ះភ្ជាប់ក្នុងទីទ្រុឌទ្រោមមុនសិនហើយ កាត់
ទីដែលទ្រុឌទ្រោមចេញជាខាងក្រោយ, ការអធិដ្ឋានរបស់ភិក្ខុនោះមិនទាន់
ដាច់ទៅ ។ សូម្បីក្នុងការផ្លាស់ប្តូរខ្លួន (ចីវរ) ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូច
គ្នា ។ សម្រាប់ចីវរ ២ ជាន់ កាលមួយជាន់មានប្រហោងធ្លុះ ឬរសាត់
(សាច់សំពត់) អធិដ្ឋាននៅមិនទាន់ដាច់ ។ ភិក្ខុធ្វើចីវរផ្ទាំងតូចឱ្យជា
ផ្ទាំងធំ ឬធ្វើផ្ទាំងធំឱ្យជាផ្ទាំងតូច, អធិដ្ឋាន មិនទាន់ដាច់ ។ កាលនឹង
តម្រូវពីរខាងចូលនៅត្រង់កណ្តាល បើថា កាត់ចេញមុនហើយដេរជាប់គ្នា
ជាខាងក្រោយ, អធិដ្ឋាន រមែងដាច់ ។ បើដេរតគ្នាហើយ ទើបកាត់ជា
ខាងក្រោយ, មិនទាន់ដាច់អធិដ្ឋាន ។ សូម្បីកាលប្រើពួកជាន់ជ្រលក់
បោកគក់ឱ្យជាសំពត់ស អធិដ្ឋានក៏តាំងនៅជាអធិដ្ឋានដដែលនោះឯង ។

វិនិច្ឆ័យក្នុងការអធិដ្ឋាន ក្នុងពាក្យថា អន្តោទសាហំ អធិដ្ឋេតិ
វិគហ្មេតិ នេះ ប៉ុណ្ណោះសិន ។

អធិប្បាយការវិកប្បចីវរ

ចំណែកក្នុងការវិកប្បមានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

វិកប្បមាន ២ យ៉ាង គឺ វិកប្បចំពោះមុខ១ វិកប្បកំបាំងមុខ១ ។

សួរថា តើវិកប្បចំពោះមុខ យ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា ភិក្ខុគប្បីជ្រាបថា ចីវរតែមួយផ្ទាំង ឬច្រើនផ្ទាំង និងថា ចីវរជាក់ទុកជិត ឬមិនបានជាក់ទុកជិត (នៅក្នុងហត្ថបាស ឬក្រៅហត្ថបាស) ហើយពោលថា “ឥមំ ចីវរំ : ចីវរផ្ទាំងនេះ”ខ្លះ ថា “ឥមាធិ ចីវរាធិ : ចីវរទាំងនេះ”ខ្លះ ថា “ឯតំ ចីវរំ : ចីវរនោះ”ខ្លះ ថា “ឯតាធិ ចីវរាធិ : ចីវរទាំងនោះ”ខ្លះ ហើយគប្បីពោលថា “តុយ្ហំ វិកប្បេមិ : ខ្ញុំព្រះករុណាវិកប្បដល់លោក” ដូច្នេះ ។ នេះ វិកប្បចំពោះមុខម្យ៉ាង ។ ដោយការវិកប្បត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ នឹងរក្សាទុកសមគួរ ។ នឹងប្រើប្រាស់ ឬនឹងលះបង់ ឬនឹងអធិដ្ឋាន មិនគួរ ។ តែកាលភិក្ខុនោះ (ភិក្ខុដែលទទួលវិកប្ប) ពោលពាក្យថា “មយ្ហំ សន្តកំ មយ្ហំ សន្តកាធិ បរិភុត្តា វា វិស្សន្ទេហិ វា យថាបច្ចុយំ វា គរោហិ : ចីវរនេះ ឬចីវរទាំងនេះ ជាបស្ចុំព្រះករុណា លោកចូរប្រើប្រាស់ ចូរចំណាយ ចូរធ្វើតាមសមគួរដល់បច្ចុយចុះ” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា បច្ចុទ្ធរណ៍ (ដកវិកប្ប) , ចាប់ផ្តើមតាំងពីនោះ សូម្បីការបរិភោគជាដើម

រមែងសមគួរ ។

ន័យមួយទៀត ភិក្ខុគប្បីដឹងថា ចីវរតែមួយផ្ទាំង ឬច្រើនផ្ទាំង
 និងថា ជាក់ទុកជិត ឬមិនបានជាក់ទុកជិតយ៉ាងនោះឯង ហើយពោលថា
 ឥមំ ចីវរំ ឬថា ឥមាភិ ចីវរាភិ ដូច្នេះ ថា ឯតំ ចីវរំ ឬថា ឯតាភិ
 ចីវរាភិ ដូច្នេះ ក្នុងសំណាក់របស់ភិក្ខុនោះឯង បញ្ជាក់ឈ្មោះសហធម្មិក
 ៥ រូបណាមួយ គឺអ្នកណាម្នាក់ ដែលខ្លួនពេញចិត្តហើយ គប្បីពោលថា
 “តិស្សស្ស ភិក្ខុនោ វិកល្យេមិ ៖ ខ្ញុំព្រះករុណាវិកប្ប ... ដល់ភិក្ខុ
 តិស្សៈ” ឬថា “តិស្សាយ ភិក្ខុនិយា, តិស្សាយ សិក្ខុមាធាយ,
 តិស្សស្ស សាមណេរស្ស, តិស្សាយ សាមណេរិយា វិកល្យេមិ ៖
 ខ្ញុំព្រះករុណាវិកប្ប ... ដល់តិស្សភិក្ខុនី, ដល់តិស្សសិក្ខុមាធា, ដល់
 តិស្សសាមណេរ, ដល់តិស្សសាមណេរី” ដូច្នេះ ។ នេះជាវិកប្បចំពោះ
 មុខ ម្យ៉ាងទៀត ។ ដោយការវិកប្បត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ នឹងរក្សាទុកសម
 គួរ ។ តែក្នុងការប្រើប្រាស់ជាដើម កិច្ចសូម្បីម្យ៉ាង រមែងមិនគួរ ។ តែ
 កាលភិក្ខុនោះពោលពាក្យថា ចីវរនេះ របស់ភិក្ខុឈ្មោះតិស្សៈ ។ ល ។
 របស់សាមណេរីឈ្មោះតិស្ស លោកចូរបរិភោគក៏ដោយ ចូរចំណាយក៏
 ដោយ ចូរធ្វើតាមសមគួរដល់បច្ច័យក៏ដោយ ដូច្នេះ ឈ្មោះថា ជាការ
 ដក, ចាប់ផ្ដើមតាំងពីនោះ សូម្បីការប្រើប្រាស់ជាដើម ក៏សមគួរ ។

សួរថា ការវិកប្បកំបាំងមុខ តើធ្វើយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា ភិក្ខុគប្បីជ្រាបថា ចីវរតែមួយផ្ទាំងឬច្រើនផ្ទាំង និងចីវរ
ជាក់ទុកជិត ឬមិនបានជាក់ទុកជិត ដូចយ៉ាងនោះ ហើយពោលថា “ឥមំ
ចីវរំ : នូវចីវរនេះ” ឬថា “ឥមាធិ ចីវរាធិ : នូវចីវរទាំងឡាយនេះ”
ថា “ឯតំ ចីវរំ : នូវចីវរនោះ” ឬថា “ឯតាធិ ចីវរាធិ : នូវចីវរទាំង
ឡាយនោះ” ដូច្នេះ ហើយពោលថា “តុយ្ហំ វិកប្បនត្ថាយ ធម្មិ : ខ្ញុំ
ព្រះករុណាឱ្យដល់លោក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការវិកប្ប” ។ ភិក្ខុអ្នក
វិកប្ប ដែលភិក្ខុទទួលវិកប្បនោះ គប្បីពោលថា “អ្នកណាជាមិត្ត ឬជា
សម្លាញ់ធ្លាប់ឃើញ ឬជាមិត្តស្និទ្ធស្នាលរបស់លោក”, លំដាប់នោះ ភិក្ខុ
ដែលវិកប្បក្រៅនេះ គប្បីពោលថា “ភិក្ខុឈ្មោះតិស្សៈ” ឬថា ។ ល ។
“សាមណេរីឈ្មោះតិស្ស” ដោយន័យមុននុំឯង ។ ភិក្ខុនោះគប្បីពោល
ទៀតថា “អហំ តិស្សស្ស ភិក្ខុនោ ធម្មិ : ខ្ញុំព្រះករុណាឱ្យដល់ភិក្ខុ
ឈ្មោះតិស្សៈ” ។ ល ។ ឬ “អហំ តិស្សាយ សាមណេរិយា ធម្មិ :
ខ្ញុំព្រះករុណាឱ្យដល់សាមណេរីឈ្មោះតិស្ស” ដូច្នេះ ។ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះ
ថា វិកប្បកំបាំងមុខ ។ ដោយការវិកប្បត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ ការរក្សាទុកសម
គួរ ។ ចំណែកក្នុងការប្រើប្រាស់ជាដើម កិច្ចសូម្បីតែម្យ៉ាង ក៏មិនសម
គួរ ។ តែកាលភិក្ខុនោះពោលពាក្យថា “ឥត្ថន្ទាមស្ស ភិក្ខុនោ សន្តកំ

បរិភុត្តា វា វិស្សជ្ជហិ វា យថាបច្ចុប្បន្នំ វា គរោហិ : (ចីវរ)
 របស់ភិក្ខុឈ្មោះនេះ លោកចូរប្រើប្រាស់ក៏បាន ចូរចំណាយក៏បាន ចូរធ្វើ
 តាមសមគួរដល់បច្ចុប្បន្នក៏បាន” ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងវិក្សប្ប
 ចំពោះមុខយ៉ាងទីពីរនេះឯង, ឈ្មោះថា ជាការដក ។ ចាប់ផ្តើមតាំងពីដក
 ហើយនោះ សូម្បីកិច្ចទាំងឡាយមានការប្រើប្រាស់ជាដើម រមែងគួរ ។

សួរថា ការវិក្សប្បទាំង ២ យ៉ាង ផ្សេងគ្នាយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា ក្នុងការវិក្សប្បចំពោះមុខ ភិក្ខុវិក្សប្បដោយខ្លួនឯង ហើយ
 ឱ្យអ្នកដទៃដកបាន, ក្នុងវិក្សប្បកំបាំងមុខ ភិក្ខុឱ្យអ្នកដទៃវិក្សប្បហើយ ឱ្យ
 អ្នកដទៃនេះឯងដក, នេះជាសេចក្តីផ្សេងគ្នា ក្នុងរឿងវិក្សប្បទាំង ២
 នេះ ។ ក៏បើវិក្សប្បដល់អ្នកណា អ្នកនោះ មិនឆ្លាតក្នុងព្រះបញ្ញត្តិ មិន
 ដឹងនឹងដក, គប្បីកាន់ចីវរនោះ ទៅកាន់សំណាក់សហធម្មិក ដទៃអ្នកឆ្លាត
 វិក្សប្បថ្មីហើយគប្បីឱ្យដក ។ នេះឈ្មោះថា ការវិក្សប្បបរិការដែលវិក្សប្ប
 ហើយគួរ ។

ក្នុងបទថា វិក្ខប្បេតិ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ក៏ពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកដោយមិនប្លែកគ្នាថា

វិក្ខប្បេតិ : បានវិក្សប្ប នេះ ហាក់ដូចជាខុសអំពីព្រះបាលីជាដើមថា
 អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ តិចីវរំ អធិដ្ឋាតុំ ន វិក្ខប្បេតុំ : ម្នាលភិក្ខុទាំង

ឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុអធិដ្ឋានត្រៃចីវរ មិនឱ្យវិកប្បទេ” ដូច្នេះ,
តែព្រះតថាគតទាំងឡាយ រមែងមិនត្រាស់ពាក្យដែលខុស ; ព្រោះដូច្នេះ
អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបសេចក្តីនៃពាក្យថា អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ តិច្ឆវរំ ជា
ដើមនោះ ដោយន័យយ៉ាងនេះថា

តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យអធិដ្ឋាន សម្រាប់ភិក្ខុដែលបរិហារត្រៃចីវរ
ដោយសន្ធឹបថា ត្រៃចីវរប៉ុណ្ណោះ មិនមែនឱ្យវិកប្ប ។ តែសំពត់ឆ្នុតទឹក
ភ្លៀង អនុញ្ញាតឱ្យវិកប្បតែម្យ៉ាង បន្ទាប់ពី៤ខែ(រដូវភ្លៀង) មិនត្រូវ
អធិដ្ឋាន, និងកាលមានអត្ថយ៉ាងនេះ ភិក្ខុបុណ្យប្រាថ្នានឹងនៅប្រាសចាក
ត្រៃចីវរផ្ទាំងណាមួយ, ជាការទ្រង់ប្រទានឱកាសដល់ភិក្ខុនោះ ដើម្បីដក
ចីវរអធិដ្ឋានហើយវិកប្ប ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការនៅប្រាសចាក (ត្រៃ
ចីវរ) មិនមានអាបត្តិក្នុងកាលកន្លង១០ថ្ងៃ ។ ដោយឧបាយនេះ បណ្ឌិត
គប្បីជ្រាបការវិកប្បដែលមិនសម្រេចក្នុងចីវរជាដើមទាំងអស់ដូច្នេះឯង ។

បទថា វិស្សជ្ជេតិ : ភិក្ខុបានលះ មានវិនិច្ឆ័យថា ភិក្ខុឱ្យចីវរ
ដល់អ្នកដទៃ, ក៏យ៉ាងណាជាការឱ្យហើយ និងយ៉ាងណា ជាការកាន់យក
ហើយ ? ភិក្ខុដែលលះបង់ឱ្យពោលថា “ឥទំ តុប្បំ ទេមិ ទធាមិ
ទន្ធាមិ ឱណោជេមិ បរិច្ចជាមិ និស្សជ្ជាមិ វិស្សជ្ជាមិ : ខ្ញុំព្រះ
ករុណាឱ្យ លើកឱ្យ ប្រគល់ឱ្យ បង្គោនឱ្យ លះបង់ឱ្យ ចំណាយចីវរ

ផ្ទាំងនេះដល់លោក” ឬថា “ឥតន្តាមស្ស ទេមិ ។ បេ ។ និស្សជ្ជាមិ :
 ខ្ញុំព្រះករុណាឱ្យ ។ ល ។ លះបង់ឱ្យដល់លោកអ្នកមានឈ្មោះនេះ”
 ដូច្នេះ ជាការឱ្យទាំងចំពោះមុខ ទាំងកំបាំងមុខហើយតែម្តង ; កាលអ្នក
 លះបង់ឱ្យពោលថា “តុយ្ហំ គណ្ហាហិ : លោកចូរកាន់យករបស់
 លោក” ដូច្នេះ, ភិក្ខុដែលទទួលពោលថា “មយ្ហំ គណ្ហាមិ : ខ្ញុំព្រះ
 ករុណាកាន់យករបស់ខ្ញុំព្រះករុណា” ជាការឱ្យត្រូវនឹងកាន់យកត្រូវ, កាល
 អ្នកលះបង់ឱ្យពោលថា “តវ សន្តកំ ករោហិ តវ សន្តកំ ហោតុ
 តវ សន្តកំ ករិស្សសិ : លោកចូរធ្វើឱ្យជារបស់លោកចូរជារបស់
 លោក លោកនឹងធ្វើឱ្យជារបស់លោក” ដូច្នេះ ។ ភិក្ខុដែលទទួលពោល
 ថា “មម សន្តកំ ករោមិ : ខ្ញុំព្រះករុណា នឹងធ្វើឱ្យជារបស់ខ្ញុំព្រះ
 ករុណា, មម សន្តកំ ហោតុ ចូរជារបស់ខ្ញុំព្រះករុណា, មម សន្តកំ
 ករិស្សាមិ ខ្ញុំព្រះករុណា នឹងធ្វើឱ្យជារបស់ខ្ញុំព្រះករុណា” ដូច្នេះ, ជា
 ការឱ្យមិនប្រពៃ និងជាការកាន់យកមិនប្រពៃ ។

ភិក្ខុអ្នកលះបង់ឱ្យ មិនដឹងដើម្បីឱ្យ(មិនដឹងវិធីលះបង់ឱ្យ) ឡើយ,
 ចំណែកអ្នកទទួលក៏មិនដឹងដើម្បីទទួល (មិនដឹងវិធីទទួល) ។ ក៏បើកាល
 ភិក្ខុដែលលះបង់ចេញ ឱ្យពោលថា “សូមលោកធ្វើឱ្យជារបស់លោកចុះ”
 ភិក្ខុដែលទទួលពោលថា “លុណាស់ លោកម្ចាស់ ខ្ញុំព្រះករុណានឹង

ទទួលយក” ហើយកាន់យក, ជាការឱ្យមិនត្រឹមត្រូវ តែជាការទទួលយក
ត្រឹមត្រូវ ។ ក៏បើមួយរូបពោលថា “លោកនឹងកាន់យកចុះ” មួយរូប
ទៀត (គឺអ្នកទទួល) ពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណានឹងមិនកាន់យក” អ្នក
លះបង់ឱ្យនោះពោលទៀតថា “លោកចូរកាន់យករបស់ដែលខ្ញុំព្រះករុណា
ឱ្យហើយដើម្បីលោក” ចំណែកភិក្ខុក្រៅនេះពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណា មិន
ត្រូវការវត្ថុនេះទេ” ក្រោយអំពីនោះ សូម្បីរូបមុនក៏ឱ្យកន្លង ១០ ថ្ងៃទៅ
ដោយយល់ថា “យើងឱ្យហើយ” ចំណែករូបក្រោយក៏ឱ្យកន្លង ១០ ថ្ងៃ
ទៅដោយយល់ថា “យើងបានបដិសេធទៅហើយ” ត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុ
ណា មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុណា ? មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុណាទេ, ក៏ភិក្ខុ
រូបណាពេញចិត្ត, ភិក្ខុរូបនោះ គប្បីអធិដ្ឋានប្រើប្រាស់ចុះ ។

ចំណែកភិក្ខុដែលមានសេចក្តីសង្ស័យក្នុងការអធិដ្ឋាន នឹងធ្វើយ៉ាង
ណា ? គប្បីប្រាប់សេចក្តីជាអ្នកសង្ស័យហើយពោលថា “បើចីវរមិនបាន
អធិដ្ឋាន កាលយ៉ាងនោះ ចីវរជាប់របស់គួរដល់ខ្ញុំព្រះករុណា” ហើយ
គប្បីលះបង់ចេញ ដោយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។ ព្រោះថា កាល
ភិក្ខុឱ្យដឹងយ៉ាងនេះហើយធ្វើវិន័យកម្ម មិនជាមុសាវាទ ។ តែអាចារ្យពួក
ខ្លះពោលថា ចីវរនោះ ភិក្ខុមួយរូបកាន់យកជាវិសាសហើយសង្ស័យវិញ ក៏
គួរ ។ ពាក្យរបស់អាចារ្យពួកខ្លះនោះមិនប្រពៃ ។ ព្រោះនោះ មិនមែន
វិន័យកម្មរបស់ភិក្ខុដែលមានសេចក្តីសង្ស័យនោះ ។ ទាំងសំពត់នោះ ក៏

មិនជាវត្ថុដទៃ ដោយហេតុត្រឹមតែថា កាន់យកហើយឡើយវិញនេះ ។

ពាក្យថា នស្សតិ : ចីវរុបាតំ ជាដើម មានអត្ថន័យយល់ ហើយនោះឯង ។

[៩] ក្នុងពាក្យថា យោ ន ធនេយ្យ អាបត្តិ ទុក្ខដស្ស : ភិក្ខុណាមិនឡើយ ភិក្ខុនោះត្រូវអាបត្តិទុក្ខ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដល់ភិក្ខុដែលមិនឡើយ ដោយការសម្គាល់នេះថា ភិក្ខុនេះឡើយហើយដល់យើង ។ តែភិក្ខុដែលដឹងថា ជាបស្ចិមភិក្ខុនោះ ហើយដណ្តើមយកដោយលេស ព្រះវិន័យធរគប្បីឡើយតម្លៃវត្ថុតំណែង អាបត្តិ ដូច្នេះឯង ។

ក្នុងសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទនេះ ឈ្មោះថា កបិនសមុជ្ជាន រមែងកើតមកកាយវាចា កាយវាចាចិត្ត ជាអភិរិយា ព្រោះត្រូវដោយការ មិនអធិដ្ឋាននិងមិនវិកប្ប ជានោសញ្ញាវិមោក្ខ ព្រោះមិនផុតដោយសញ្ញា សូម្បីមិនដឹងក៏ត្រូវ ជាអចិត្តកៈ បណ្តតិវដ្ឋៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាបឋមកបិនសិក្ខាបទ ចប់

២. ឧទេសិតសិក្ខាបទបណ្ណនា

[១០] ឧទេសិតសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ពុទ្ធា ភគវា
 : សម័យនោះ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ដ៏មានព្រះភាគ ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹង
 ពោលតទៅ ។ វិនិច្ឆ័យក្នុងឧទេសិតសិក្ខាបទនោះ គប្បីជាបតទៅនេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងភិក្ខុច្រើនរូប

បទថា សន្តរុត្តរេន : តែស្បង់និងចីវរ មានសេចក្តីថា អន្ត
 រវាសក (សំពត់ស្លៀក) ត្រាស់ហៅថា អន្តរៈ ។ ឧត្តរាសង្កៈ
 (សំពត់ដណ្តប់) ត្រាស់ហៅថា ឧត្តរៈ ។ សំពត់ដណ្តប់នឹងសំពត់
 ស្លៀកឈ្មោះថា សន្តរុត្តរៈ ។ មានតែសំពត់ដណ្តប់នឹងសំពត់ស្លៀក
 នោះ ។ អធិប្បាយថា ព្រមដោយសំពត់ឧត្តរាសង្កៈ និងសំពត់អន្ត
 រវាសកៈ ។

បទថា កណ្តកិតានិ : ឆ្លុកជាអស់ បានដល់ កើតទុះ
 អុជសង្វៅ ៗ ក្នុងឱកាសដែលញើសត្រូវ ។

ពាក្យថា អទ្ទសា ខោ អាមស្នា អាណន្តោ សេនាសនចារិកំ
 អាហិណ្ឌន្តោ : ព្រះអានន្តដ៏មានអាយុបាននិមន្តទៅកាន់សេនាសនចារិក
 មានសេចក្តីថា បានឮថា ព្រះថេរៈកាលព្រះមានព្រះភាគស្តេចចូលកាន់

ព្រះគន្ធកុដិ ដើម្បីព្រះប្រាថ្នានឹងសម្រាកក្នុងពេលថ្ងៃ បានឱកាសនោះ ហើយ រក្សាភណ្ឌៈឈើ និងភណ្ឌៈដី ដែលរក្សាទុកមិនល្អ បោសសំអាត ស្ថានទីដែលមិនបានបោសធ្វើបដិសណ្ឋារៈនឹងពួកភិក្ខុអាពាធ ទៅដល់ សេនាសនស្ថាននៃភិក្ខុទាំងនោះ បានឃើញហើយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះធម្មសង្គ្រាហកចារ្យពោលថា “ព្រះអានន្ទ៍មានអាយុបាននិមន្តទៅ កាន់សេនាសនចារិក ក្រឡេកទៅឃើញភិក្ខុទាំងនោះ” ។

អនុប្បញ្ញត្តិពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងភិក្ខុអាពាធ

[១១] ពាក្យថា អវិប្បវាសសម្មតិ ធាតុ : ឱ្យនូវសម្មតិដើម្បី ឱ្យនៅប្រាសចាក មានសេចក្តីថា សម្មតិក្នុងការមិននៅប្រាសចាក (ត្រៃចីវរ) ឈ្មោះអវិប្បវាសសម្មតិ ។ មួយទៀត សម្មតិ ដើម្បីការ មិននៅប្រាសចាក (ត្រៃចីវរ) ឈ្មោះថា អវិប្បវាសសម្មតិ ។ ក៏ក្នុង អវិប្បវាសសម្មតិនេះ មានអានិសង្សយ៉ាងណា ? ភិក្ខុនៅប្រាសចាកចីវរ ផ្ទាំងណា, ចីវរផ្ទាំងនោះ រមែងមិនជានិស្សគ្គិយ និងភិក្ខុដែលនៅប្រាស ចាកមិនត្រូវអាបត្តិ ។ នៅប្រាសចាកបានអស់វេលាប៉ុន្មាន ?

ព្រះមហាសូមត្តរៈពោលទុកមុនថា រយៈកាលដែលរោគមិនទាន់ បាត់, តែកាលរោគបាត់ហើយភិក្ខុគប្បីប្រញាប់ត្រឡប់មកកាន់ស្ថានទីរក្សា

ចីវរ ដូច្នេះ ។ ព្រះមហាបទុមត្តេរៈពោលថា កាលភិក្ខុនោះប្រញាប់
ប្រញាល់មក រោគគប្បីត្រឡប់កម្រើកឡើង; ព្រោះដូច្នេះ គួរនឹងមកជា
សន្សឹម ។ (កុំប្រញាប់ពេក) , ក៏ភិក្ខុនៅស្វែងរកពួករទេះ ឬថា ធ្វើ
សេចក្តីចងចិត្តថា យើងនឹងទៅ ចាប់ផ្តើមតាំងពីកាលណា, នឹងនៅប្រាស
ចាកចាប់តាំងពីកាលនោះទៅ ក៏គួរ, តែកាលភិក្ខុធ្វើការដាក់ជុរយ៉ាងនេះ
ថា យើងមិនទៅក្នុងវេលានេះទេ គប្បីដកចេញ, តែចីវរដែលដកហើយ
នឹងតាំងនៅក្នុងឋានៈជាអតិរេកចីវរ ដូច្នេះ ។

សួរថា បើថា រោគរបស់លោកត្រឡប់កម្រើកឡើង, លោកនឹង
ធ្វើយ៉ាងណា ?

ឆ្លើយថា ព្រះបុស្សទេវត្តេរៈ ពោលទុកមុនថា បើរោគនោះឯង
ត្រឡប់កម្រើកឡើង អរិយ្យវាសសម្មតិនោះឯង តាំងនៅជាសម្មតិដែល,
មិនមានកិច្ចដែលនឹងត្រូវឱ្យសម្មតិថ្មី; បើរោគដទៃកម្រើក, គប្បីឱ្យសម្មតិ
ថ្មី ដូច្នេះ ។ ព្រះឧបតិស្សត្តេរៈពោលថា រោគនោះ ឬរោគដទៃក៏ដោយ
ចូរលើកទុក, មិនមានកិច្ចដែលនឹងត្រូវឱ្យសម្មតិថ្មី ដូច្នេះ ។

[១២] ចំណែកក្នុងបទថា និដ្ឋិតចីវរស្មី ភិក្ខុនា : កាលបើ
ចីវរបស់ភិក្ខុសម្រេចហើយ នេះ បណ្ឌិតកុំកាន់យកអត្ថដូចក្នុងសិក្ខាបទ
មុន គប្បីជ្រាបអត្ថនៃតតិយាវិភត្តិ ដោយអំណាចនៃឆន្ទៈវិភត្តិយ៉ាងនេះថា

និដ្ឋិតេ ចីវរស្មី ភិក្ខុនោ : កាលចីវររបស់ភិក្ខុសម្រេចហើយ
 ដូច្នេះ ។ ព្រោះអត្ថដោយអំណាចនៃតតិយាវិភត្តិថា កិច្ចឈ្មោះនេះ
 ដែលភិក្ខុគប្បីធ្វើដូច្នេះ មិនមាន, ប៉ុន្តែថា អត្ថដោយអំណាចនៃឆដ្ឋិវិភត្តិ
 យ៉ាងនេះថា កាលចីវររបស់ភិក្ខុសម្រេចហើយ និងកាលកបិនដោះហើយ
 បើភិក្ខុមានបលិពោធដាច់ហើយយ៉ាងនេះ គប្បីនៅប្រាសចាកត្រៃចីវរ
 សូម្បីអស់មួយរាត្រី ដូច្នេះ រមែងសមគួរ (ព្រោះហេតុណា ; ព្រោះ
 ហេតុនោះ គប្បីជ្រាបអត្ថនៃតតិយាវិភត្តិ ដោយអំណាចឆដ្ឋិវិភត្តិ) ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា តិច្ឆវរេន : ត្រៃចីវរ បានដល់ អំពី
 បណ្តាត្រៃចីវរដែលអធិដ្ឋានហើយ ចីវរផ្ទាំងណាមួយ ។ ពិតមែន ភិក្ខុ
 សូម្បីនៅប្រាសចាកចីវរតែមួយផ្ទាំង ក៏ចាត់ថា ជាអ្នកនៅប្រាសចាក
 ត្រៃចីវរ ព្រោះជាអ្នកនៅប្រាសចាក (ចីវរមួយផ្ទាំង) ដែលរាប់បញ្ចូល
 ក្នុងសេចក្តីសម្រេចជាត្រៃចីវរ ព្រោះហេតុនោះឯង ក្នុងបទភាជនៈនៃបទ
 ថា តិច្ឆវរេន នោះ ព្រះអង្គទើបត្រាស់ពាក្យថា សច្ចាសិយា ជា
 ដើម ។

បទថា វិប្បវសេយ្យ : នៅប្រាសចាក គឺ គប្បីជាអ្នកនៅប្រាស
 ចាក ។

អធិប្បាយស្ថានទីរក្សាចីវរនិវរិទ្ធិបដិបត្តិ

[១៣] ពាក្យថា គាមោ ឯក្ខបចារោ : ស្រកមានឧបចារតៃ
មួយជាដើម ត្រាស់ទុកដើម្បីឱ្យកំណត់លក្ខណៈនៃការមិននៅប្រាសចាក
(ត្រៃចីវរ) ។

[១៤] តតីពាក្យថា គាមោ ឯក្ខបចារោ ជាដើមនោះទៅ ព្រះ
មានព្រះភាគកាលនឹងទ្រង់ពង្រីកបទមាតិកា ១៥ បទទាំងនោះឯង ឱ្យ
ពិស្តារតាមលំដាប់ ទើបត្រាស់ថា គាមោ ឯក្ខបចារោ នាម : ស្រក
ដែលឈ្មោះថា មានឧបចារតៃមួយ ជាដើម ។

ក្នុងពាក្យថា គាមោ ឯក្ខបចារោ : ស្រកមានឧបចារតៃមួយ
នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ព្រះរាជវាំងរបស់ព្រះរាជាមួយព្រះអង្គ ឬផ្ទះរបស់ម្ចាស់ផ្ទះម្នាក់
ឈ្មោះថា ផ្ទះរបស់ត្រកូលមួយ ។ បទថា បរិក្ខិត្តោ : ដែលគេ
រាំងព័ទ្ធរបងជុំវិញ មានសេចក្តីថា លោមព័ទ្ធហើយដោយកំពែង ដោយ
របង ឬដោយប្រឡាយ យ៉ាងណាមួយ ។

លោកសម្តែងសេចក្តីដែលស្រករបស់ត្រកូលមួយ មានឧបចារតៃ
មួយ ដោយពាក្យមានប្រមាណត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ។

ពីរបទថា អន្តោគាមេ វត្ថុតំ : ហើយនៅក្នុងខាងក្នុងស្រក

មានសេចក្តីថា ភិក្ខុនីរក្សាចីវរទុកក្នុងស្រែកដូច្នេះហើយ ឱ្យអរុណារក្សា
ទីដែលខ្លួនពេញចិត្តក្នុងចន្លោះស្រែក រមែងគួរ ។

ដោយបទថា អបរិក្ខតោ : ដែលគេមិនបានរាំងពេលបង្កើត
នេះ លោកសម្តែងសេចក្តីដែលស្រែកនោះឯង មានឧបចារផ្សេងគ្នា ។

ពាក្យថា តស្មី យវេ វត្ថុតំ : ត្រូវនៅក្នុងផ្ទះនោះ មានសេចក្តី
ថា គប្បីនៅក្នុងផ្ទះដែលខ្លួនរក្សាចីវរទុកក្នុងស្រែកបែបនោះ ។

ច្រើនបទថា ហត្ថធាសា វា ន វិជហិតំ : ហើយមិនត្រូវ
លះហត្ថធាសឡើយ មានសេចក្តីថា ម្យ៉ាងទៀត មិនគប្បីលះផ្ទះនោះ
អំពីហត្ថធាសដោយជុំវិញ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា មិនគប្បីលះឱ្យ
ឆ្ងាយពីប្រទេសប្រមាណ ២ ហត្ថ ១ ចំអាមទៅទេ ។ ក៏ការនៅខាងក្នុង
២ ហត្ថ ១ ចំអាម រមែងសមគួរ ។ កន្លងហួសប្រមាណនោះទៅ បើ
សូម្បីភិក្ខុដែលមានប្ញទ្ធិ ញ៉ាំងអរុណាឱ្យតាំងឡើង ក្នុងអាកាស ក៏ជា
និស្សគ្គិយដូចគ្នា ។

ក៏បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបការកំណត់ផ្ទះក្នុងបទថា យស្មី យវេ : ក្នុង
ផ្ទះនោះ ក្នុងវិស័យថា ផ្ទះរបស់ត្រកូលមួយនេះ ដោយលក្ខណៈជាដើម
ថា ជាផ្ទះរបស់ត្រកូលតែមួយ ដូច្នេះ ។

ពាក្យថា នាណកុលស្ស តាមោ : ស្រែករបស់ត្រកូលផ្សេងគ្នា

បានដល់ ដំណាក់នៃព្រះរាជាអង្គផ្សេងគ្នា ឬស្រុករបស់ពួកនាយស្រុក ផ្សេង ៗ ដូចក្រុងវេសាលីនិងក្រុងកុសិនារាជាដើម ។

ដោយបទថា បរិក្ខិត្តោ : ដែលគេរាំងព័ទ្ធរបងជុំវិញ នេះ លោកសម្តែងសេចក្តីដែលស្រុករបស់ត្រកូលផ្សេងគ្នា មានឧបចារជាមួយ គ្នា ។

លោកពោលសភា ដោយលឺន្តជួយគ្នា ក្នុងពាក្យថា សភាយេ វា ឆ្ងារមូលេ វា : ក្នុងរោងជាទីប្រជុំ ឬទៀបទ្វារ នេះ ថា សភាយំ ។

បទថា ឆ្ងារមូលេ : ទៀបទ្វារ បានដល់ ទីជិតទ្វារក្រុង ។ មាន ពាក្យអធិប្បាយថា ឬគប្បីនៅក្នុងផ្ទះដែលខ្លួនរក្សាចីវរទុក ក្នុងស្រុកបែប នោះ ។ កាលភិក្ខុមិនអាចនឹងនៅក្នុងផ្ទះនោះ ព្រោះសំឡេងអ៊ីកធីក ឬ ព្រោះមនុស្សប្រសេចប្រសាច គប្បីនៅក្នុងសភា ឬទីជិតទ្វារក្រុង ។ កាលមិនអាចនៅសូម្បីក្នុងសភា ឬក្នុងទីជិតទ្វារក្រុងនោះ គប្បីនៅក្នុងទី សប្បាយកន្លែងណាមួយ ហើយមកខាងក្នុងអរុណា មិនគប្បីលះអំពី ហត្ថបាសនៃសភានិងទីជិតទ្វារក្រុងនោះឡើយ ។ ចំណែកកិច្ចដែលភិក្ខុ គប្បីនៅក្នុងហត្ថបាសនៃផ្ទះ ឬនៃចីវរ មិនមានឡើយ ។

ពាក្យថា សភាយំ គច្ឆន្តេន ហត្ថបាសេ ចីវរំ និក្ខិបិស្វា : កាលបើភិក្ខុនៅក្នុងរោងជាទីប្រជុំ ត្រូវទុកចីវរក្នុងហត្ថបាស មានសេចក្តី

ថា បើថា ភិក្ខុមិនរក្សាទុកក្នុងផ្ទះ ទៅកាន់សភាដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា យើងនឹងរក្សាទុកត្រង់សភា, កាលភិក្ខុនោះ ទៅកាន់សភា គប្បីលាតដៃ ចេញទៅក្នុងហត្ថបាស រក្សាចីវរទុកត្រង់រានផ្សារណាមួយ ដែលជាមកនៃ ការរក្សាទុក គឺ នៅក្នុងហត្ថបាសយ៉ាងនេះថា “ឈ្លើយចុះ យើងនឹងរក្សា ចីវរនេះទុក” ហើយគប្បីនៅត្រង់សភា ឬទីជិតទ្វារ ឬមិនគប្បីលះ (ចីវរ) អំពីហត្ថបាស ដោយន័យមុននុ៎ះឯង ។

មតិផ្សេងៗ ក្នុងស្ថានទីរក្សានិងការរក្សាចីវរ

ក្នុងវិស័យថា សភាយេ វា ឆ្ងារមូលេ វា : ក្នុងរោងជាទីប្រជុំ ឬទៀបទ្វារ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ព្រះបុស្សទៅត្រូវ ពោលទុកមុនថា មិនមានកិច្ចចាំបាច់ត្រូវនៅ ក្នុងហត្ថបាសនៃចីវរ, នឹងនៅក្នុងទីណាមួយ នឹងជាហត្ថបាសថ្នល់ក្តី ហត្ថបាសសភាក្តី ហត្ថបាសទ្វារក្តី រមែងសមគួរទាំងអស់ ដូច្នេះ ។

ចំណែកព្រះឧបតិស្សត្រូវ ពោលថា ក្រុងមានទ្វារច្រើន ក៏មាន មានសភាច្រើនក៏មាន ; ព្រោះដូច្នេះ នឹងនៅក្នុងទីទួលទៅ មិនសមគួរ, តែមិនគប្បីលះអំពីហត្ថបាសនៃសភានិងទ្វារ ដែលមាននៅក្នុងទីត្រង់មុខ នៃថ្នល់ដែលខ្លួនរក្សាចីវរទុក, ពិតមែន កាលជាយ៉ាងនេះ អាចនឹងជ្រាប ការប្រព្រឹត្តទៅនៃចីវរបាន ដូច្នេះ ។

តែកាលភក្តីទៅកាន់សភា រក្សាចីវរទុកក្នុងដៃរបស់ម្ចាស់រាន ផ្សារណាម្នាក់, បើម្ចាស់រានផ្សារនោះ បែរជានាំចីវរនោះទៅរក្សាទុកឯផ្ទះ, ហត្ថបាសថ្នល់ការពារមិនបាន, ភិក្ខុគប្បីនៅក្នុងហត្ថបាសនៃផ្ទះប៉ុណ្ណោះ ។ បើផ្ទះធំតាំងប្រក់គ្របរឹកសាយទៅ រហូតដល់អស់ថ្នល់ពីរ, ភិក្ខុគប្បីឱ្យ អរុណតាំងឡើងក្នុងហត្ថបាសមកខាងមុខ ឬមកខាងក្រោយ (នៃផ្ទះ នោះ) ។ តែភិក្ខុរក្សា (ចីវរ) ផ្ញើទុកក្នុងសភា គប្បីឱ្យអរុណរះឡើងក្នុង សភា ឬ ទីជិតទ្វារក្រុង ត្រង់មុខសភានោះ ឬថា ក្នុងហត្ថបាសនៃសភា ឬ ទីជិតទ្វារក្រុងនោះឯង ។

ដោយបទថា អបរិក្ខត្តោ : ដែលគេមិនបានរាំងព័ទ្ធទេ នេះ លោកសម្តែងសេចក្តីដែលស្រុកនោះឯង មានឧបហារផ្សេងគ្នា ។ គប្បី ជ្រាបសេចក្តីមានឧបហារជាមួយគ្នា និងមានឧបហារផ្សេងគ្នាក្នុងបទទាំងពួង ដោយឧបាយយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ តែក្នុងព្រះបាលីព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ លើកបទមាតិកាឡើងត្រឹមតែមួយបទ ដែលមាននៅក្នុងពាក្យដើមយ៉ាង នេះថា “ស្រុកឈ្មោះថា មានឧបហារតែមួយ” និងដែលតាំងនៅក្នុងទី បំផុតយ៉ាងនេះថា “ទីវាល ឈ្មោះថា មានឧបហារតែមួយ” ហើយពង្រីក បទភាជនៈឱ្យពិស្តារ ។ ព្រោះដូច្នេះ គ្រប់បទទាំងអស់ គប្បីជ្រាប សេចក្តីមានឧបហារជាមួយគ្នា ដោយអំណាចនៃទីមានរបងជាដើម និង សេចក្តីមានឧបហារផ្សេងគ្នា ដោយអំណាចនៃទីដែលមិនមានរបងជាដើម

ដោយ ទំនងនៃបទនោះឯង ។

[១៥] ក្នុងនិវេសន៍ (ផ្ទះសម្រាក) ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖
បទថា ឱវេតា : បន្ទប់ នេះ ជាពាក្យហៅបន្ទប់ទាំងឡាយ
នោះ ។

បទថា ហត្ថធាសា វា : ហត្ថបាស បានដល់ ចាកហត្ថបាសនៃ
បន្ទប់ ឬនៃផ្ទះ ។

បទថា ទ្វារមូលេ : ទៀបទ្វារ បានដល់ ក្នុងទីជិតទ្វារផ្ទះដែល
សាធារណៈដល់ជនទាំងពួងក្តី ។

បទថា ហត្ថធាសា វា : ហត្ថបាស បានដល់ ចាកហត្ថបាសនៃ
បន្ទប់ ឬនៃផ្ទះ ឬទីជិតទ្វារផ្ទះ ។

[១៦] ដែលឈ្មោះថា ឃ្លាំងរក្សារបស់ នោះ បានដល់ រោង
រក្សាវត្ថុមានយានជំនិះជាដើម ។ ចាប់ផ្តើមតាំងពីឃ្លាំងរក្សាវត្ថុនេះទៅ
គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យ ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងផ្ទះសម្រាក ។

[១៧] ដែលឈ្មោះថា បញ្ចា (បន្ទាយ) នោះ បានដល់ ទី
អាស្រ័យពិសេស ដែលគេបូកដោយឥដ្ឋ ដើម្បីការពារព្រះរាជាជាសត្រូវ
ជាដើម មានជញ្ជាំងក្រកាស់ មានផែនដី ៤-៥ ជាន់ ។

[១៨] ប្រាសាទមានជ្រុង ៤ ដែលសង្រ្គោះចូលដោយដំបូលតែ

មួយ ឈ្មោះ ថា ផ្ទះដំបូលមួយ ។

[១៩] ប្រាសាទវែង ឈ្មោះថា ប្រាសាទ ។

[២០] ប្រាសាទដែលមានដំបូលកាត់ (ប្រាសាទមានដំបូលត្រង្គីល) ឈ្មោះ ថា ហម្មិយ ។

[២១] អព្ពន្ធរនោះ លោកពោលទុកក្នុងពាក្យថា ៧ អព្ពន្ធ^១ នេះ ។

[២២] បទថា សន្តោ : ពួកឈ្មួញរទេះ មានសេចក្តីថា បើពួករទេះទៅឈប់សម្រាកពាសពេញភូមិឬទន្លេ ជាប់គ្នានឹងពួករទេះ ដែលចូលទៅខាងក្នុងដែរដាស់ទៅរហូតដល់អស់ត្រើយអាយ និងត្រើយនាយ រមែងបានបរិហារថា ពួករទេះពិត ។ បើពួករទេះ នៅជាប់គ្នានៅត្រង់ស្រុក ឬថា ក្នុងទន្លេ, ពួករទេះដែលចូលទៅ ខាងក្នុងហើយ រមែងបានបរិហារថា ស្រុកនិងបរិហារថា ទន្លេ ។ បើពួករទេះឈប់សម្រាកហួសវិហារសីមាទៅ, ចីវរនៅខាងក្នុងសីមា គប្បីទៅកាន់វិហារហើយនៅខាងក្នុងសីមានោះ, បើចីវរនៅខាងក្រៅសីមា, គប្បីនៅក្នុងទីជិតពួករទេះនោះឯង ។ បើពួករទេះកំពុងធ្វើដំណើរកាលរទេះបាក់ ឬគោបាត់ រមែងជាប់គ្នាក្នុងចន្លោះ, ចីវរដែលរក្សាទុកក្នុងចំណែកណា គប្បីនៅក្នុងចំណែកនោះ ។

១. ជ.ណ. ១អព្ពន្ធ = ៧ព្យាម គឺ ២៨ហត្ថ, ៧អព្ពន្ធ = ៤៩ព្យាម គឺ ១៩៦ហត្ថ ។

[២៣] ហត្ថបាសនៃចីវរនុ៎ះឯង ឈ្មោះថា ហត្ថបាសក្នុងស្រែ ចំការរបស់ត្រកូលតែមួយ ។ ហត្ថបាសនៃទ្វារស្រែចំការឈ្មោះថា ហត្ថបាសក្នុងស្រែចំការរបស់ត្រកូលផ្សេងគ្នា, ហត្ថបាសនៃចីវរបុណ្ណោះ ឈ្មោះថា ហត្ថបាសក្នុងស្រែចំការដែលមិនបានលោមព័ទ្ធ ។

[២៤] លាន លោកហៅថា ធម្មករណ៍ (លានបែនស្រូវ) ។

[២៥] សួនផ្កាឈើឬសួនផ្លែឈើលោកហៅថា សួន ។ ក្នុង លានបែនស្រូវ និងសួនទាំងពីរ មានវិនិច្ឆ័យដូចដែលពោលហើយក្នុង ស្រែចំការនុ៎ះឯង ។

[២៦] ក្នុងបទថា វិហារោ : លំនៅ ក៏មានវិនិច្ឆ័យដូចគ្នានឹងផ្ទះ សម្រាកនុ៎ះឯង ។

[២៧] ក្នុងរុក្ខមូល គប្បីជាបរិនិច្ឆ័យ ដូច្នេះ ៖

បទថា អន្តោឆាយាយ គឺ ចំពោះខាងក្នុងឱកាសដែលម្ចាស់ទៅ ដល់ ។ តែចីវរដែលភិក្ខុរក្សាទុកក្នុងឱកាសដែលកម្ដៅថ្ងៃត្រូវ នៃដើម ឈើមានមែកស្រឡះ ជានិស្សគ្គិយពិត ។ ព្រោះដូច្នេះ ភិក្ខុគប្បីរក្សា ចីវរទុកត្រង់ម្លប់នៃមែកឈើ ឬត្រង់ម្លប់នៃដើមរបស់ដើមឈើដូច្នេះ ។ បើនឹងរក្សាទុកលើមែកឬលើបង្គាប់, គប្បីដាក់ទុកក្នុងឱកាសដែលម្ចាស់នៃ មែកឈើដើមដទៃខាងលើជះទៅដល់បុណ្ណោះ ។ ម្ចាស់របស់ដើមឈើត្រូវ

រមែងបែកមែករីករាលទៅឆ្ងាយ, គប្បីរក្សាទុកក្នុងឱកាសដែលម្ចប់ជះទៅ
ត្រូវ ។ គួរនឹងរក្សាទុកក្នុងទីម្ចប់ក្រាស់ប៉ុណ្ណោះ ។ ហត្ថបាស សូម្បីក្នុង
អធិការនៃគល់ឈើនេះ ក៏គឺ ហត្ថបាសនៃច័រវន្តនេះ ។

[២៨] ពាក្យថា អតាមកេ អរញ្ញេ : ទីក្នុងព្រៃដែលឥតមាន
ស្រុក មានសេចក្តីថា ព្រៃដែលឈ្មោះថា មិនមែនជាស្រុក រមែងបាន
ក្នុងព្រៃភ្លើងមិនឆេះ (ព្រៃវិជ្ជាជីវី) ជាដើម ឬលើពួកកោះ ដែលមិនជា
មកត្រាច់ទៅរបស់ពួកអ្នកប្រមង់ (នេសាទ) នៅកណ្តាលសមុទ្រ ។

ពាក្យថា សមន្តា សត្តព្ភន្តរា : ចំនួន៧អត្តន្តរដោយជុំវិញ មាន
សេចក្តីថា ៧ អត្តន្តរ ក្នុងទិសទាំង៧នៃបុគ្គលអ្នកឈរត្រង់កណ្តាល រួម
ជា ១៤ អត្តន្តរ ដោយសងខាង ។ ភិក្ខុអង្គុយនៅកណ្តាល រមែងរក្សា
ច័រវដែលរក្សាទុកក្នុងទីបំផុតជុំវិញនៃទិសខាងកើត ឬទិសខាងលិច ។
តែបើថា ភិក្ខុដើរទៅកាន់ទិសខាងកើត សូម្បីត្រឹមតែមួយសរសៃសក់ក្នុង
វេលាអរុណារះឡើង ច័រវក្នុងទិសខាងលិចជានិស្សគ្គិយ ។ ក្នុងច័រវក្រៅ
ពីនេះក៏ន័យនេះ ។ ក៏ឯក្នុងវេលាធ្វើឧបាសថ គប្បីជម្រះសត្តព្ភន្តរសីមា
ឱ្យហ្មត់ចត់តាំងពីភិក្ខុដែលអង្គុយក្នុងទីបំផុតនៃបរិស័ទ ។ ភិក្ខុសង្ឃ
ពង្រីកទៅរហូតដល់អស័ទីប្រមាណប៉ុន្មាន, សូម្បីសីមាក៏ពង្រីកចេញទៅ
រហូតដល់អស័ទីប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

[៣០] ក្នុងពាក្យថា អនិស្សង្គិកា បរិភូតាតិ អាបត្តិ
 ធុត្តដស្សៈ : ភិក្ខុមិនបានលះ(ចីវរនិស្សគ្គិយ) ហើយប្រើប្រាស់ ត្រូវ
 អាបត្តិទុក្ខដ នេះ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា បើភិក្ខុដែលប្រកបសេចក្តី
 ព្យាយាម បំពេញព្យាយាមរហូតអស់ ១ យប់, ដល់ព្រឹកព្រលឹមដាក់ចិត្ត
 ថា “យើងនឹងស្រង់ទឹកក្នុងវេលាជិតភ្លឺ” ទើបចេញទៅ ដាក់ចីវរទាំង ៣
 ផ្ទាំងទុកត្រង់ប្រាំងទន្លេ ហើយចុះកាន់ទន្លេ, ក៏កាលលោកកំពុងងូតនុះឯង
 អរុណរះឡើង, លោកគប្បីធ្វើយ៉ាងណា ? ឆ្លើយថា បើលោកឡើងមក
 ហើយស្លៀកដណ្តប់ចីវរ, រមែងត្រូវទុក្ខដ ព្រោះមិនទាន់លះបង់ចីវរដែល
 ជានិស្សគ្គិយ ហើយប្រើប្រាស់ជាបច្ច័យ, បើលោកអាក្រាតកាយទៅ
 សូម្បីដោយការអាក្រាតកាយទៅយ៉ាងនោះ ក៏ត្រូវទុក្ខដ ។

ឆ្លើយថា លោកមិនត្រូវ, ព្រោះថា លោកតាំងនៅក្នុងឋានៈ នៃ
 ភិក្ខុដែលមានចីវរបាត់ ព្រោះចីវរទាំងនោះ ជាបស្ចឹមគួរបរិភោគ ដរាប
 ដែលនៅមិនទាន់ជួបភិក្ខុរបងទៃហើយធ្វើវិន័យកម្ម, និងឈ្មោះថា វត្ថុ
 ដែលមិនសមគួរដល់ភិក្ខុដែលមានចីវរបាត់ មិនមាន ; ព្រោះដូច្នេះ
 លោកគប្បីស្លៀកមួយផ្ទាំង យកដៃកាន់ពីរផ្ទាំងទៅកាន់វិហារហើយធ្វើ
 វិន័យកម្ម ។ បើថា វិហារនៅឆ្ងាយ, ក្នុងចន្លោះមកមានពួកអ្នកស្រុក
 សញ្ញាទៅមក, លោកជួបពួកអ្នកស្រុកទាំងនោះ គប្បីស្លៀកមួយផ្ទាំង

ដណ្តប់ផ្ទាំងមួយ ដាក់ផ្ទាំងមួយទុកលើនឹងចង្អុលស្មាហើយគប្បីដើរទៅ ។
ប្រសិនបើមិនជួបភិក្ខុដែលសភាគគ្នាក្នុងវិហារ, ភិក្ខុទាំងឡាយត្រាច់ទៅ
ភិក្ខុហារ, លោកគប្បីដាក់សំពត់សង្ឃ្យាដ៏ទុកខាងក្រៅស្រុក ទៅកាន់រោង
ឆាន់ ដោយសំពត់ឧត្តរាសន៍ជាមួយអន្តរវាសកហើយ ធ្វើវិន័យកម្ម ។
បើខាងក្រៅស្រុក មានចោរភ័យ គប្បីដណ្តប់សង្ឃ្យាដ៏ទៅផង, បើរោង
ឆាន់ចង្អៀតមានមនុស្សប្រសេចប្រសាច, លោកមិនអាចដោះចីវរចេញ
ធ្វើវិន័យកម្មក្នុងផ្នែកមួយបាន, គប្បីនាំភិក្ខុមួយរូបទៅក្រៅស្រុកធ្វើ
វិន័យកម្មហើយប្រើប្រាស់ចីវរទាំងឡាយចុះ ។

បើភិក្ខុទាំងឡាយ ឱ្យបាត្រនិងចីវរទុកក្នុងដៃនៃភិក្ខុកម្លោះទាំង
ឡាយកំពុងធ្វើដំណើរទៅ មានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងដេកក្នុងបច្ច័យយាម, គប្បី
ធ្វើចីវររបស់ខ្លួន ។ ទុកក្នុងហត្ថបាសមុនហើយទើបដេក ។ បើកាលពួក
ភិក្ខុកម្លោះមកមិនទាន់ អរុណារះដល់ព្រះថេរៈទាំងឡាយអ្នកកំពុងដើរទៅ
នុ៎ះឯង, ចីវរទាំងឡាយ រមែងជានិស្សត្តិយ ។ ចំណែកនិស្ស័យមិន
ម្យ៉ាង ។ កាលពួកភិក្ខុកម្លោះដើរខាងមុខទៅមុនក្តី ព្រះថេរៈទាំងឡាយដើរ
តាមមិនទាន់ក្តី មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ សូម្បីកាលភិក្ខុទាំងឡាយ
បែកមកគ្នា មិនឃើញគ្នា ក្នុងព្រៃក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ ក៏បើពួក
ភិក្ខុកម្លោះឆ្លើយប្រាប់ថា លោកម្ចាស់ ពួកខ្ញុំព្រះករុណានឹង ដេក

សម្រាកតែមួយភ្លែតហើយ នឹងតាមទៅទាន់ពួកលោកក្នុងឱកាសឈ្នោះ
 ឯណោះ ដូច្នេះហើយ ដេកនៅដរាបអរុណរះ, ច្រើនជាងនិស្សគ្គិយផង
 និស្សយក៏រម្ងាប់ផង ។ សូម្បីកាលព្រះថេរៈទាំងឡាយ បញ្ជូនពួកភិក្ខុ
 កម្លោះទៅមុនហើយដេក ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ ជួបមកបែកជាពីរ
 ព្រះថេរៈទាំងឡាយប្រាប់ថា មកនេះ, ពួកភិក្ខុកម្លោះឆ្លើយប្រាប់ថា មក
 នោះវិញ មិនជឿតាមពាក្យរបស់គ្នានិងគ្នា ចេញទៅ (ចែកមកគ្នាទៅ),
 សូម្បីព្រមគ្នានឹងអរុណរះ ច្រើនទាំងឡាយជានិស្សគ្គិយ និងនិស្សយ
 រមែងរម្ងាប់ ។

បើពួកភិក្ខុកម្លោះចេញពីមកឆៀងចូលស្រុក ពោលថា “ពួកយើង
 នឹងត្រឡប់មកឱ្យទាន់ខាងក្នុងអរុណតែម្តង ហើយខ្ញុំព្រះករុណាទៅកាន់
 ស្រុកដើម្បីត្រូវការភេសជ្ជៈ” កំពុងដើរមក, វេលាដែលពួកលោកត្រឡប់
 មកមិនទាន់ដល់នោះឯង អរុណក៏រះឡើង ច្រើនទាំងឡាយជានិស្សគ្គិយ, តែ
 និស្សយមិនរម្ងាប់ ។ ក៏បើថា ពួកលោកពោលថា “ពួកយើងឈរត្រឹម
 តែមួយភ្លែតហើយនឹងទៅ” ហើយឈរ ឬអង្គុយ ព្រោះខ្លាចមេគោ
 (មេគោកូនខ្លី) ឬព្រោះខ្លាចសុន្ទហើយទើបដើរទៅ, កាលអរុណរះក្នុង
 ចន្លោះមក ច្រើនទាំងឡាយជានិស្សគ្គិយផង និស្សយក៏រម្ងាប់ផង ។ កាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ (កាលអាចារ្យនិងអន្តេវាសិក) ចូលទៅកាន់ស្រុកខាងក្នុង

សីមាដោយគិតថា “យើងនឹងមកខាងក្នុងអរុណារះនោះឯង” អរុណារះក្នុង
ចន្លោះ, ចីវរទាំងឡាយមិនជានិស្សគ្គិយ និស្ស័យក៏មិនម្លាប់ ។ ក៏បើថា
ភិក្ខុទាំងឡាយអង្គុយដោយមិនគិតថា “រាត្រីចូរភ្លឺ ឬមិនភ្លឺដោយ”
សូម្បីកាលអរុណារះហើយ ចីវរមិនជានិស្សគ្គិយ តែនិស្ស័យ រមែង
ម្លាប់ ។

ក៏ភិក្ខុពួកណាចូលទៅកាន់រោងខាងក្រៅឧបចារសីមា ទាំងដែល
នៅមានឧស្សាហ៍ថា “យើងនឹងមកខាងក្នុងអរុណានុ៎ះឯង ដើម្បីប្រយោជន៍
ដល់កម្ម មានឧបសម្បទាកម្មជាដើម” ពួកលោកនៅត្រង់រោងនោះឯង
អរុណាក៏តាំងឡើង ចីវរជានិស្សគ្គិយ តែនិស្ស័យមិនម្លាប់ ។ ភិក្ខុទាំង
ឡាយចូលទៅកាន់រោងនោះឯង ខាងក្នុងឧបចារសីមា, កាលអរុណាតាំង
ឡើង ចីវរមិនជានិស្សគ្គិយ និស្ស័យក៏មិនម្លាប់ ។ តែភិក្ខុពួកណា នៅ
មានឧស្សាហ៍ទៅកាន់វិហារជិត ៗ ដើម្បីប្រាថ្នានឹងស្តាប់ធម៌តាំងចិត្តថា
នឹងមកឱ្យទាន់ខាងក្នុងអរុណា, តែអរុណារះទៅដល់ពួកលោកក្នុងចន្លោះមក
នុ៎ះឯង ចីវរទាំងឡាយជានិស្សគ្គិយ តែនិស្ស័យមិនទាន់ម្លាប់ ។ បើពួក
លោកអង្គុយនៅដោយគោរពក្នុងធម៌ថា ពួកយើងស្តាប់ដរាបចប់ហើយ
ទើបទៅ ព្រមគ្នានឹងអរុណារះឡើង សូម្បីចីវរទាំងឡាយក៏ជានិស្សគ្គិយ
ទាំងនិស្ស័យក៏ម្លាប់ ។

ព្រះថេរៈ កាលនឹងបញ្ជូនភិក្ខុកម្លោះទៅកាន់ចន្លោះស្រុក ដើម្បីត្រូវ
 ការបោកចិវរ គប្បីបច្ចុទ្ធរណីចិវររបស់ខ្លួនសិនហើយ សឹមឱ្យ ។ សូម្បី
 ចិវររបស់ភិក្ខុកម្លោះ ក៏គប្បីឱ្យបច្ចុទ្ធរណីហើយរក្សាទុក ។ បើភិក្ខុកម្លោះ
 ទៅ សូម្បីដោយមិនមានសតិ, ព្រះថេរៈគប្បីដកចិវររបស់ខ្លួនហើយ
 កាន់យកចិវររបស់ភិក្ខុកម្លោះដោយវិសាសៈ គប្បីរក្សាទុក ។ បើព្រះ
 ថេរៈរលឹកមិនបាន តែភិក្ខុកម្លោះរលឹកបាន ភិក្ខុកម្លោះគប្បីដកចិវររបស់
 ខ្លួន ហើយកាន់យកចិវររបស់ព្រះថេរៈដោយវិសាសៈ ហើយទៅឆ្លើយ
 ប្រាប់ថា “លោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់អធិដ្ឋានចិវររបស់លោកម្ចាស់
 ហើយនិមន្តប្រើប្រាស់ចុះ” ។ ចិវររបស់ខ្លួន លោកក៏គប្បីអធិដ្ឋាន ។
 សូម្បីដោយសេចក្តីរលឹកបានរបស់ភិក្ខុមួយរូប យ៉ាងនេះ ក៏រមែងផុត
 អាបត្តិបាន ។ ពាក្យដ៏សេស មានអត្ថន័យដ៏លឿងយល់ទាំងអស់ ។

បណ្តាបកិណ្ឌកៈ មានសមុជ្ជានជាដើម ក្នុងបឋមកថិនសិក្ខាបទជា
 អភិរិយាគី មិនអធិដ្ឋាននឹងមិនវិកប្ប ក្នុងសិក្ខាបទនេះ ជាអភិរិយា គឺ
 មិនបច្ចុទ្ធរណី (មិនដក) យ៉ាងនេះប៉ុណ្ណោះជាសេចក្តីប្លែកគ្នា ។ ពាក្យ
 ដ៏សេស ក្នុងឋានៈទាំងអស់មានន័យដូចពោលហើយទាំងនោះឯង ។

ពណ៌នាឧទ្ទោសិតសិក្ខាបទ ចប់

៣. អកាលចីវរសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៣២] តតិយកបិនសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះ ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យតតិយក
បិនសិក្ខាបទ ដូចតទៅនេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងរឿងភិក្ខុមួយរូប

ច្រើនបទថា ឧស្សាហេត្វា បុនប្បុនំ វិមជ្ជតិ : លើក(ចីវរ)
ឡើង ហើយទាញឱ្យតឹង ធ្វើឱ្យយឺតសាច់សំពត់នោះរឿយ ។ មាន
សេចក្តីថា ភិក្ខុនោះ សម្គាល់ថា កាលស្នាមរុញបាត់ហើយ ចីវរនេះ នឹង
ធំឡើង ទើបយកទឹកស្រោចយកជើងជាន់ យកដៃទាញឡើងហើយរឹត
ត្រង់ខ្លង ។ ចីវរនោះស្អិតហើយដោយកម្ដៅថ្ងៃ ក៏មានប្រមាណប៉ុនដើម
វិញនុះឯង ។ ភិក្ខុនោះក៏ធ្វើយ៉ាងនោះ ដដែលទៀត ។ ព្រោះហេតុនោះ
ព្រះធម្មសង្ឃាហកាចារ្យ ទើបពោលថា “លើកចីវរឡើងហើយ ទាញឱ្យ
តឹង ធ្វើឱ្យយឺតសាច់សំពត់នោះរឿយ ។” ព្រះមានព្រះភាគគង់ប្រថាប់ក្នុង
ព្រះគន្ធកុដិនុះឯង ទតឃើញភិក្ខុនោះលំបាកយ៉ាងនោះ ទើបស្ដេចចេញ
ដូចស្ដេចយាងទៅកាន់សេនាសនចារិក បានស្ដេចទៅក្នុងទីនោះ ។ ព្រោះ
ហេតុនោះ ព្រះធម្មសង្ឃាហកាចារ្យ ទើបពោលថា អទ្ទសា ខោ ភគវា
: លុះទ្រង់ទតឃើញហើយ ជាដើម ។

[៣៤] បទថា ឯកាទសមាសេ : ក្នុងឱកាស ១១ ខែ បាន
ដល់ រហូតដល់

អស់ ១១ ខែដែលសល់ វៀរខែកត្តិកចុងក្រោយមួយខែ^១ ។

បទថា សត្តមាសេ : ក្នុងឱកាស ៧ ខែ បានដល់ ៧ ខែដែល
សល់ វៀរ ៥ ខែ គឺ ខែកត្តិកនោះផង ៤ ខែដូរវឌ្ឍនផង ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គសេចក្តីប្រាថ្នានឹងបានចីវរ

ច្រើនបទថា កាលេចិ អាទិស្ស ទិន្នំ : ជាកាលចីវរ ហើយឡើង
ក៏ដោយ មានសេចក្តីថា ចីវរដែលទាយកប្រគេនឧទ្ទិសដល់សង្ឃថា
“នេះជាអកាលចីវរ” ឬ ដែលទាយកប្រគេនដល់បុគ្គលមួយថា “ខ្ញុំព្រះ
ករុណាថ្វាយចីវរនេះ ដល់លោក ម្ចាស់” ដូច្នេះ ។

បទថា សឡតោ វា : អំពីសង្ឃក្តី មានសេចក្តីថា ចីវរកើត
ឡើងអំពីសង្ឃដោយអំណាចនៃចំណែកដែលត្រូវបានខ្លួនក្តី ។

បទថា គណតោ វា : អំពីគណៈក្តី មានសេចក្តីថា ពួកទាយក
រមែងប្រគេនដល់គណៈយ៉ាងនេះថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនចីវរនេះ

១. គឺ ១ រោចខែអស្សុជ ដល់ ១៥ កើត ខែកត្តិក ។

ដល់គណៈនៃភិក្ខុដែលរៀនព្រះសូត្រ, ថ្វាយចីវរនេះដល់គណៈនៃភិក្ខុ
ដែលរៀនព្រះអភិធម្ម” ចីវរគប្បីកើតឡើងអំពីគណៈនោះ ដោយអំណាច
នៃចំណែកដែលត្រូវបានខ្លួនក្តី ។

[៣៦] ពាក្យថា នោ ចស្ស ធារិបូរិ : បើចីវរនោះខ្វះធ្វើមិន
គ្រាន់ទេ គឺ បើសំពត់នោះ មិនទាន់ល្មម ។ អធិប្បាយថា ចីវរដែលគួរ
អធិដ្ឋានបាន ដែលភិក្ខុធ្វើដោយសំពត់ប្រមាណប៉ុន្មាន ទើបនឹងល្មម, បើ
ចីវរនោះ ប្រមាណប៉ុណ្ណោះមិនទាន់មាន គឺ នៅខ្វះ ។

ក្នុងពាក្យថា បទាសា ហោតិ សច្ចតោ វា : មានសេចក្តី
សង្ឃឹមថា នឹងបានអំពីសង្ឃក្តី ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

មានសេចក្តីប្រាថ្នាអំពីសង្ឃ ឬអំពីគណៈ យ៉ាងនេះថា ក្នុងថ្ងៃ
ឈ្មោះឯណោះ សង្ឃនឹងបានចីវរ, គណៈនឹងបានចីវរ, ចីវរនឹងកើតឡើង
ដល់យើងអំពីសង្ឃ ឬអំពីគណៈនោះ ។ ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីថា មាន
សេចក្តីប្រាថ្នាអំពីញាតិ ឬអំពីមិត្ត យ៉ាងនេះថា “សំពត់ពួកញាតិបញ្ចូន
មកហើយ ពួកមិត្តបញ្ចូនមកហើយដល់យើងដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ចីវរ,
ជនទាំងនោះមកហើយ នឹងប្រគេនចីវរ” ។

ក៏ក្នុងបទថា បំសុគូលតោ វា : អំពីបង្សកូលក្តី អ្នកសិក្សា
គប្បីប្រកបពាក្យថា មានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងបាន យ៉ាងនេះថា យើងនឹង

បានសំពត់បង្សក្បាលក៏ដោយ ។

ពីរបទថា អត្ថនោ វា ធនេន : អំពីទ្រព្យរបស់ខ្លួនក្តី សេចក្តី
ថា មានសេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាងនេះថា យើងនឹងបានក្នុងថ្ងៃឈ្មោះឯណោះ
ដោយទ្រព្យមានកប្បាស និងអំបោះជាដើមរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ។

[៣៧] ពាក្យថា តតោ ចេ ឧត្តរី និគ្គិហេយ្យ សតិយាបិ
បច្ចាសាយ : លើសអំពីមួយខែនោះទៅ ទុកជាមានបំណងថា នឹងរក
ចីវរមកបំពេញទៀតក៏ដោយ មានសេចក្តីថា ប្រសិនបើភិក្ខុរក្សាទុកឱ្យ
យូរជាងមួយខែយ៉ាងក្រៃលែង, ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ។

តែព្រះមានព្រះភាគមិនត្រាស់ទុកយ៉ាងនេះ ព្រោះកាលចីវរដែល
ប្រាថ្នានឹងបានមកកើតឡើងក្នុងចន្លោះ ចីវរដែលប្រាថ្នានឹងបានមក ដែល
កើតឡើងតាំងពីថ្ងៃដែលចីវរដើមកើតឡើងទៅ ដរាបដល់ថ្ងៃទី ២០
រំមែងធ្វើចីវរដើមឱ្យមានគតិនៃខ្លួន, តពីថ្ងៃទី ២០ នោះទៅ ចីវរដើម
រំមែងធ្វើចីវរដែលប្រាថ្នានឹងបានមក ឱ្យមានគតិនៃខ្លួន ; ក៏ព្រោះហេតុ
នោះ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងសេចក្តីពិសេសនោះ ទើបត្រាស់បទភាជនៈ
ដោយន័យមានជាដើមថា តទហុប្បន្នេ មូលចីវរេ : កាលបើមូលចីវរ
កើតឡើងក្នុងថ្ងៃនោះហើយ ដូច្នេះ ។ ពាក្យថា តទហុប្បន្នេ : កើត
ឡើងក្នុងថ្ងៃនោះហើយ ជាដើម មានអត្ថជាក់ច្បាស់ហើយតែម្តង ។

[៣៨] ពាក្យថា វិសភាគេ ឧប្បន្នេ មូលចីវរេ : កាលបើ
មូលចីវរមានចំណែកមិនស្មើគ្នាកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីថា បើថា
ចីវរដើមសាច់ល្អិត ចីវរដែលប្រាថ្នានឹងបានមក សាច់គ្រោតគ្រោត មិន
អាចដើម្បីប្រកបចូលគ្នាបាន រាត្រីក៏នៅមានសល់ និងខែមិនទាន់ពេញនៅ
ឡើយ ។

បទថា ន អកាមា : បើភិក្ខុមិនចង់ធ្វើទេ ក៏មិន(ត្រូវធ្វើ)
មានសេចក្តីថា ភិក្ខុកាលមិនប្រាថ្នា ក៏មិនគប្បីឱ្យធ្វើចីវរ ។ បានចីវរ
ដែលប្រាថ្នានឹងបានមកដទៃហើយប៉ុណ្ណោះ គប្បីធ្វើខាងក្នុងកាល ។
សូម្បីចីវរដែលប្រាថ្នានឹងបានមក គប្បីអធិដ្ឋានជាបរិក្ខារចោទ្យៈ ។ បើ
ចីវរពីដើមជាសំពត់សាច់គ្រោតគ្រោត, ចីវរដែលប្រាថ្នានឹងបានមកជា
សំពត់សាច់ល្អិត, គប្បីអធិដ្ឋានចីវរដើមឱ្យជាបរិក្ខារចោទ្យៈ ហើយរក្សា
ចីវរដែលប្រាថ្នានឹងបានមកនុ៎ះឯង ឱ្យជាចីវរដើម ។ ចីវរនោះ រមែង
បានបរិហារមួយខែទៀត ភិក្ខុរមែងគួរដើម្បីធ្វើការផ្លាស់ប្តូរគ្នានិងគ្នារក្សា
ទុកជាចីវរដើមដរាបប៉ុន្មានដែលខ្លួនប្រាថ្នា ដោយឧបាយនេះនុ៎ះឯង ។
ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។ បកិណ្ណកៈ មានសមុដ្ឋាន
ជាដើម ក៏ដូចគ្នានឹងបឋមកបិនសិក្ខាបទនោះឯង ។

ពណ៌នាអកាលចីវរសិក្ខាបទទី ៣ ចប់

៤. បុរាណចរិវរសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៤២] បុរាណចរិវរសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងបុរាណចរិវរសិក្ខាបទ
នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

អធិប្បាយបុគ្គលដែលចាត់ជាញាតិនិមិត្តមិនមែនញាតិ

[៤៣] ពាក្យថា យាវ សត្តមា បិតាមហយុគា : ដរាបដល់
គូនៃដីដូនដីតាជាគម្រប់ៗ មានសេចក្តីថា បិតារបស់បិតាឈ្មោះថា បិតា
មហា : ។ យុគនៃបិតាមហា : ឈ្មោះថា បិតាមហាយុគ ។ ប្រមាណនៃ
អាយុលោកហៅថា យុគ ។ ក៏ស័ព្ទថា យុគ នេះ ត្រឹមតែជាវាហារ
និយាយគ្នាប៉ុណ្ណោះ ។ តែដោយសេចក្តី បិតាមហា៖នុ៎ះឯង ឈ្មោះថា
បិតាមហាយុគ ។ បព្វៈបុរស បន្ទាប់ឡើងទៅអំពីបិតាមហាយុគនោះ សូម្បី
ទាំងអស់ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់កាន់យកដោយបិតាមហាស័ព្ទនុ៎ះឯង ។
នាងភិក្ខុនី ដែលមិនជាប់ពាក់ព័ន្ធគ្នាមកដរាបដល់ ៧ ជួរពុទ្ធសាសនានេះ
ត្រាស់ហៅថា ភិក្ខុនីដែលឥតមានជាប់ទាក់ទងដរាបដល់ ៧ តំណ
ប្រមាណនៃអាយុរបស់បិតាមហា(បុព្វបុរស) ។ បិតាមហា ស័ព្ទនេះ ជា
មុខនៃទេសនាប៉ុណ្ណោះ ។ តែព្រោះព្រះបាទថា មាតិកា វា មីតិកា
វា : អំពីចំណែកខាងមាតា អំពីចំណែកខាងបិតា ដូច្នេះ បិតាម

ហយុគក្តី បិតាមហិយុគក្តី មាតាមហយុគក្តី មាតាមហិយុគក្តី ក៏ឈ្មោះថា
បិតាមហយុគ, សូម្បីពួកញាតិ មានបងប្អូនប្រុស បងប្អូនស្រី កូន កូន
និងចៅជាដើម របស់បិតាមហយុគជាដើម សូម្បីទាំងអស់នោះ គប្បី
ជ្រាបថា ទ្រង់សង្គ្រោះចូលក្នុងពាក្យថា បិតាមហយុគ នេះ ទាំងអស់ ។

ក្នុង៤ យុគ គឺ បិតាមហយុគ បិតាមហិយុគ មាតាមហយុគ
និងមាតាមហិយុគនោះ មានន័យពិស្តារដូចតទៅនេះ ៖

ភិក្ខុនី ដែលឥតមានជាប់ទាក់ទងគ្នាដោយផ្នែកខាងមាតាភ្នំ និងខាង
បិតាភ្នំ ដរាបដល់គូនៃជីដូនជីតាជាគម្រប់ ៧ ជួរយ៉ាងនេះ គឺ បិតា១,
បិតារបស់បិតា(តា) ១, បិតារបស់តានោះ (តាទួត)១, បិតាសូម្បី
របស់បិតានោះ (តាលួត)១ ជាដើម ។

គូដរាបដល់ ៧ជួរ ទាំងខាងលើ និងខាងក្រោម; សូម្បីយ៉ាងនេះ
គឺ បិតា១ មាតារបស់បិតា(យាយ)១ បិតានិងមាតារបស់មាតាសូម្បីនោះ
(តាទួតយាយទួត)១ បងប្អូនប្រុស១ បងប្អូនស្រី១ បុត្រ១ ធីតា១ ។

គូដរាបដល់ ៧ ជួរ សូម្បីយ៉ាងនេះ គឺ បិតា, បងប្អូនប្រុស
របស់បិតា (អ៊ំពូ), បងប្អូនស្រីរបស់បិតា (អ៊ំម៉ីង), កូនប្រុសរបស់
បិតា (បងប្អូនប្រុស), កូនស្រីរបស់បិតា (បងប្អូនស្រី), សូម្បីពូជ
ពង្សវ័ង្សស្រឡាយបុត្រធីតារបស់ជនទាំងនោះ ។

គូដរាបដល់ ៧ ជួរ យ៉ាងនេះ គឺ មាតា, មាតារបស់មាតា

(យាយ) , មាតារបស់យាយនោះ (យាយទួត) មាតារបស់យាយទួតនោះ (យាយលួត) ជាដើម ។

គូដរាបដល់ ៧ ជួរ ទាំងខាងលើនិងខាងក្រោម សូម្បីយ៉ាងនេះ គឺ មាតា ១ បិតារបស់មាតា (តា) ១ បិតានិងមាតារបស់តានោះ (តាទួត យាយទួត) ១ បងប្អូនប្រុស ១ បងប្អូនស្រី ១ បុត្រ ១ ឪពុក ១ ជាដើម ។

គូដរាបដល់ ៧ ជួរ សូម្បីយ៉ាងនេះ គឺ មាតា, បងប្អូនប្រុស របស់មាតា (អ៊ំប្រុសមា), បងប្អូនស្រីរបស់មាតា (អ៊ំស្រីម្ចីង), កូន ប្រុសរបស់មាតា, កូនស្រីរបស់មាតា, ពូជពង្សខ្សែស្រឡាយបុត្រ ឪពុករបស់ជនសូម្បីទាំងនោះ, នេះឈ្មោះថា អ្នកមិនមែនញាតិ ។

ចីវរចាស់និងការប្រើឱ្យបោក

បទថា ឧកតោ សឿង : ក្នុងសំណាក់សង្ឃទាំងពីរ មាន សេចក្តីថា ភិក្ខុនីដែលឧបសម្បទា ដោយអដ្ឋវាចិកវិនយកម្ម គឺ ដោយ ញាតិចតុតកម្ម ក្នុងចំណែកភិក្ខុសង្ឃ ១ ដោយញាតិចតុតកម្ម ក្នុង ចំណែកភិក្ខុនីសង្ឃ ១ ។

ពាក្យថា សតី និងតំបិ សតី ធារុតំបិ : សំពត់ដែលភិក្ខុ ស្លៀកម្តងក្តី ដណ្តប់ម្តងក្តី មានសេចក្តីថា ចីវរដែលជ្រលក់ហើយធ្វើ កប្បៈសម្រេច ស្លៀកប្បដណ្តប់ សូម្បីត្រឹមតែម្តង ។ ដោយហោចទៅ

ពាក់ទុកលើស្មា ឬលើសីសៈ ដោយប្រាថ្នាការប្រើប្រាស់ជាធំ ធ្វើដំណើរ
ទៅ ឬថា កើយសីសៈដេក, សូម្បីចីវរនោះ ក៏ឈ្មោះថា ចីវរចាស់ដូច
គ្នា, ក្នុងកុរុនិលោកពោលថា ក៏បើថា ភិក្ខុដេកយកចីវរទុកក្រោមកម្រាល
ឬយកដៃទាំងពីរលើកឡើងធ្វើជាពិតាន លើអាកាស មិនឱ្យត្រូវសីសៈ
ដើរទៅ ។ នេះ មិនទាន់ឈ្មោះថា ប្រើប្រាស់ ។

ក្នុងពាក្យថា ឆោតំ និស្សត្តិយំ ហោតិ : ចីវរដែលនាងភិក្ខុនី
លាងហើយនោះ ជានិស្សត្តិយ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុនីដែលត្រូវភិក្ខុប្រើយ៉ាងនេះ រមែងចាត់ចែងចង្រាន ជញ្ជូន
ឧសមក បង្កាត់ភ្លើង ដងទឹកមក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបោក, រមែង
ត្រូវអាបត្តិទុកដល់ភិក្ខុ គ្រប់ប្រយោគរបស់នាងភិក្ខុនី រហូតដល់វេលា
ដែលនាងភិក្ខុនី លើកចីវរនោះឡើងបោក, ចីវរនោះល្មមបោករួចស្រេច
ហើយ លើកឡើង ក៏ជានិស្សត្តិយ ។ បើនាងភិក្ខុនីសម្គាល់ថា ចីវរ
បោកមិនទាន់ស្អាត ទើបចាក់ទឹក ឬបោកថ្មី, ត្រូវអាបត្តិទុកដល់គ្រប់ប្រយោគ
រហូតដល់អស់វេលាដែលនៅមិនទាន់សម្រេច, សូម្បីក្នុងការជ្រលក់និង
ការដំ ក៏មានន័យយ៉ាងនេះ ។ ក៏ភិក្ខុនី ចាក់ទឹកជ្រលក់ ចុះក្នុងស្នូក
សម្រាប់ជ្រលក់ ហើយជ្រលក់ត្រឹមតែម្តង, ធ្វើកិច្ច យ៉ាងណាមួយមុន
ការចាក់ទឹកជ្រលក់ជាដើមនោះ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ការជ្រលក់ ឬថា
ខាងក្រោយ ត្រឡប់ជ្រលក់ថ្មី ត្រូវអាបត្តិទុកដល់ភិក្ខុគ្រប់ប្រយោគ ក្នុង

ឋានៈទាំងពួង ។ សូម្បីក្នុងការជំគក់ ក៏គប្បីជ្រាបប្រយោគយ៉ាងនេះ ។

[៤៤] ពាក្យថា អញ្ញាតិកាយ អញ្ញាតិកសញ្ញា បុរាណចរិវរំ
 ឆោវាបេតិ : នាងភិក្ខុនីមិនមែនជាញាតិ ភិក្ខុដឹងច្បាស់ថា មិនមែនជា
 ញាតិ ហើយប្រើឱ្យលាងនូវចីវរចាស់ មានសេចក្តីថា បើសូម្បីថា ភិក្ខុ
 មិននិយាយថា “នាងចូរលាងចីវរនេះឱ្យយើង”, តែធ្វើកាយវិការ ដើម្បី
 ប្រយោជន៍ដល់ការបោក ឱ្យត្រង់ដៃដោយដៃ ឬតម្កល់ទុកជិតជើង ឬធ្វើ
 ត ៗគ្នាទៅ គឺបញ្ចូលទៅក្នុងដៃរបស់នាងសិក្ខមាណា សាមណេរ សាមណេរី
 ឧបាសិកា និងតិរិយជាដើម ឬថា បោះទៅក្នុងទីជិតនៃនាងភិក្ខុនី ដែល
 កំពុងបោកនៅត្រង់កំពង់, គឺ ក្នុងឱកាសខាងក្នុង១២ ហត្ថ ចីវរជាការភិក្ខុ
 ប្រើនាងភិក្ខុនីឱ្យបោកដូចគ្នា ។ ក៏បើថា ភិក្ខុលះឧបចារជាក់អំពីខាងអាយ
 នាងភិក្ខុនីនោះក៏បោក ហើយនាំមក, មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុ ។ ភិក្ខុឱ្យ
 ចីវរក្នុងដៃនៃនាងសិក្ខមាណា ឬសាមណេរីក្តី ឧបាសិកាក្តី ដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់ការបោក, បើនាងសិក្ខមាណានោះ ឧបសម្បទាហើយ ទើបបោក,
 ត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។ ឱ្យទុកក្នុងដៃនៃឧបាសិកា, បើឧបាសិកានោះ កាល
 ភេទត្រឡប់ហើយ បញ្ចូលឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់នាងភិក្ខុនីហើយ ទើប
 បោក, ត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។ សូម្បីក្នុងចីវរដែលឱ្យក្នុងដៃរបស់សាមណេរ
 ឬរបស់ភិក្ខុក្នុងវេលាភេទត្រឡប់ ក៏មានន័យ យ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

អាបត្តិនិមន្តាបត្តិក្នុងការប្រើឱ្យបោក

ក្នុងពាក្យថា ជោវាបេតិ រជាបេតិ : ហើយប្រើឱ្យលាង ឱ្យ
ជ្រលក់ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ចីវរនិស្សត្តិយដោយវត្ថុដំបូង ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដល់ភិក្ខុដោយវត្ថុ
ទី២, កាលភិក្ខុឱ្យធ្វើទាំង៣វត្ថុ ជានិស្សត្តិយដោយវត្ថុដំបូង ត្រូវអាបត្តិ
ទុក្ខដ ២ ដោយវត្ថុដ៏សេស ។ តែព្រោះកាលភិក្ខុប្រើឱ្យធ្វើការបោកជា
ដើមនេះ តាមលំដាប់ ឬថា ខុសលំដាប់ ក៏មិនផុតពីអាបត្តិ; ព្រោះ
ដូច្នេះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ចតុក្កៈ៣ពួក ទុកក្នុងព្រះបាលីនេះ ។
តែបើសូម្បីកាលភិក្ខុពោលថា “នាងចូរជ្រលក់ បោកចីវរនេះ ហើយនាំ
មកឱ្យយើង” ដូច្នេះ នាងភិក្ខុនីនោះ បោកមុនហើយ ទើបជ្រលក់ ខាង
ក្រោយ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ និងនិស្សត្តិយបុណ្ណោះ ។ ក្នុងពាក្យដែល
ផ្ទុយគ្នាសូម្បីទាំងអស់ ក៏គប្បីជ្រាបន័យយ៉ាងនេះ ។ ក៏បើថា កាលភិក្ខុ
ពោលថា “នាងបោកហើយចូរនាំមក” នាងភិក្ខុនីបោកគក់ផង ជ្រលក់
ផង, ត្រូវអាបត្តិ ព្រោះការបោកជាបច្ច័យតែម្យ៉ាង, មិនមានអាបត្តិ ព្រោះ
ការជ្រលក់ ។ គប្បីជ្រាបអនាបត្តិ ដោយលក្ខណៈនេះថា “ភិក្ខុមិនបាន
បង្គាប់ បោកដោយខ្លួនឯង” ព្រោះការធ្វើលើសជាងពាក្យដែលភិក្ខុបង្គាប់
គ្រប់ ៗកន្លែង ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ តែកាលភិក្ខុពោលថា “កិច្ចណា

ដែលគប្បីធ្វើក្នុងចំរើននេះ, កិច្ចនោះ ចូរជាភារៈរបស់នាងទាំងអស់”
 ដូច្នេះ រមែងត្រូវអាបត្តិច្រើន ព្រោះនិយាយពាក្យតែម្តង ។ ក៏បទទាំង
 នេះថា អញ្ញាតិកាយ រមែងតិកោ : នាងភិក្ខុនីមិនមែនជាញាតិ ភិក្ខុមាន
 សេចក្តីសង្ស័យ, អញ្ញាតិកាយ ញាតិកសញ្ញា : នាងភិក្ខុនីមិនមែនជា
 ញាតិ ភិក្ខុដឹងច្បាស់ថា មិនមែនជាញាតិ គប្បីជ្រាបដោយពិស្តារ ដោយ
 អំណាចនៃចតុក្កៈ ៣ ពួក ដោយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

ពីរបទថា ឯកតោ ឧបសម្បន្ទាយ : នាងភិក្ខុនីដែលជា
 ឯកតោឧបសម្បន្ទា មានសេចក្តីថា ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ដល់ភិក្ខុដែលប្រើ
 នាងភិក្ខុនីដែលឧបសម្បទា ក្នុងសំណាក់នៃភិក្ខុនីទាំងឡាយឱ្យបោក ។
 តែកាលប្រើនាងភិក្ខុនី ដែលឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់នៃភិក្ខុទាំងឡាយឱ្យ
 បោកត្រូវអាបត្តិ តាមវត្ថុដូចគ្នា ។ នាងសាកិយានី ៥០០ ឈ្មោះថា អ្នក
 ឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់នៃភិក្ខុទាំងឡាយ ។

[៤៥] ពីរបទថា អរុត្ថា ឆោវតិ : ភិក្ខុនីយកមកលាងឱ្យ មិន
 ចាំបាច់ប្រើ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុនីដែលមកដើម្បីឧទ្ទេស ឬថា ដើម្បី
 ឱវាទ ឃើញចំរើនស្មោះត្រង់ ជួយយកទៅពីទីជាក់ទុក ឬឱ្យនាំមកឱ្យ
 ដោយពោលថា “លោកម្ចាស់មេត្តាឱ្យចុះ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងបោក” ហើយបោក
 ក្តី ជ្រលក់ក្តី ជំក្តី ភិក្ខុនីនេះ ឈ្មោះថា អ្នកដែលភិក្ខុមិនបាន បង្គាប់

បោកដោយខ្លួនឯង ។ សូម្បីភិក្ខុនិណ្ឌានព្វភិក្ខុបង្គាប់ភិក្ខុកម្មោះ ឬសាមណេរថា “លោកចូរបោកចីវរនេះ” ហើយពោលថា “លោកម្ចាស់ ចូរនាំមកចុះ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងបោកដោយខ្លួនឯង” ហើយបោក ឬកាន់យកជារបស់ខ្ញុំហើយ បោកជ្រលក់ឱ្យ សូម្បីភិក្ខុនីនេះ ក៏ឈ្មោះថា ជាអ្នកដែលភិក្ខុមិនបានបង្គាប់ បោកដោយខ្លួនឯង ។

ពីរបទថា អញ្ញំ បរិក្ខារំ : គ្រឿងបរិក្ខារឡើង មានសេចក្តីថា ភិក្ខុប្រើភិក្ខុនីឱ្យបោកលាងបណ្តាបរិក្ខារមាន៥៧ស្បែកជើង ស្លោកបាត្រ សំពត់ អង្សៈ វត្ថុពន្លឺចង្អុល គ្រែ តាំង ពូក និងកន្ទេលទន់ជាដើមយ៉ាងណាមួយ មិនមានអាបត្តិ ។ ពាក្យដ៏សេសស្អាតសិក្ខាបទនេះ មានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

ក៏ក្នុងបណ្តាបកិណ្ឌកៈមានសម្បជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទនេះ មានសម្បជ្ជាន៦ ជាកិរិយា នោសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ បណ្ឌិតិវជ្ជៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត៣ មានវេទនា៣ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាបុរាណចីវរជោវាបនសិក្ខាបទទី ៤ ចប់

៥. ចីវរបដិគ្គហណសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៤៦] ចីវរបដិគ្គហណសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងចីវរបដិគ្គហណ
សិក្ខាបទនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងសំណួររឿងបឋមបញ្ញត្តិ

បទថា បិណ្ឌធាតុបដិគ្គនា : រួចត្រឡប់បិណ្ឌធាតុ គឺ បិណ្ឌ
ធាតុតោ បដិគ្គនា : រួចត្រឡប់អំពីបិណ្ឌធាតុ ។

ពាក្យថា យេន អន្តរនំ តេនុបសន្តមិ : ហើយចូលសំដៅទៅ
ក្នុងអន្តរនំ មានសេចក្តីថា កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មិនទាន់បានបញ្ញត្តិ
សិក្ខាបទ ភិក្ខុនីឧប្បលវណ្ណាដើរចូលទៅកាន់ព្រៃអន្តរនំ ។

បទថា គតតត្ថា : ធ្វើកម្ម បានដល់ អ្នកធ្វើចោរកម្ម ។ មាន
ពាក្យអធិប្បាយថា បួនភណ្ឌៈរបស់អ្នកដទៃដោយកម្ម មានការកាត់ ឬ
ចោះប្រហោងជាដើម ។

បទថា ចោរតាមណីកោ : មេចោរជាធំ បានដល់ ប្រធាន
ចោរ ។ បានឮថា ប្រធានចោរនោះ ស្គាល់ព្រះថេរីមកអំពីកាលមុន ;
ព្រោះដូច្នោះហើយ កាលទៅខាងមុខរបស់ពួកចោរឃើញព្រះថេរីនោះ

ទើបពោលថា ពួកលោកកុំទៅមកនោះ ចូរមកមកនេះទាំងអស់ដូច្នេះ ហើយបាននាំពួកចោរទាំងនោះទៅមកដទៃ ។

ពីរបទថា សមាធិម្នា វុដ្ឋហិត្វា : ចេញពីសមាធិហើយ មាន សេចក្តីថា បានឮថា ព្រះថេរីចេញចាកសមាធិក្នុងវេលាដែលកំណត់ទុក នុះឯង ។ សូម្បីមេចោរនោះ បាននិយាយយ៉ាងនោះ ក្នុងខណៈនោះដូច គ្នា ; ព្រោះដូច្នេះ ព្រះថេរីនោះ ទើបបានឮ ។ ក៏ឯព្រះថេរីកាលបានឮ សំឡេងនោះ ទើបគិតថា ឥឡូវនេះ ក្នុងទីនេះ មិនមានសមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ដទៃក្រៅពីយើង ទើបបានកាន់យកសាច់នោះ ។ ព្រោះហេតុ នោះ ព្រះធម្មសង្គាហកចារ្យទាំងឡាយ ទើបបានពោលថា អថខោ ឧប្បលវណ្ណា ភិក្ខុនី : លំដាប់នោះ នាងឧប្បលវណ្ណាភិក្ខុនី ដូច្នេះជា ដើម ។

ឧទាយិភិក្ខុសូមអន្តរវាសកៈរបស់ព្រះថេរី

[៤៧] បទថា ឱហ្មឺយកោ : អ្នកនៅ បានដល់ គង់នៅ គឺនៅ សល់, អធិប្បាយថា ដល់វារៈចាំវិហារ នៅក្នុងវិហារត្រឹមតែមួយរូប ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឧទាយិភិក្ខុទើបពោលថា “ប្រសិនបើនាង ឱវស្សន៍ដល់អាត្មា” ដូច្នេះ ។

ឆ្លើយថា ឧទាយិកិកុយើញស្បង់សាច់ល្អិតម្ល៉េះ នឹងរលោង ទើប
 ពោលព្រោះសេចក្តីចង់បាន ។ ន័យមួយទៀតថា ការចង់បាននូវស្បង់
 របស់ឧទាយិកិកុនោះ បន្តិចបន្តួច, តែកោដ្ឋាសសម្បត្តិរបស់ព្រះថេរីដែល
 កំពូលបំផុត ; ព្រោះហេតុនោះ ឧទាយិកិកុទើបគិតថា យើងនឹងមើល
 ភាពធាត់ទ្រូលកនៃសរីរៈ រាងរបស់ព្រះថេរីនោះ ហើយញ៉ាំងសេចក្តីចង់
 បានមិនស្មើ (ចង់ឃើញក្នុងទីដែលមិនគួរ) ឱ្យកើតឡើង ទើបបាន
 ពោលយ៉ាងនេះ ។

បទថា អន្តិមៈ : ជាទីបំផុត បានដល់ ចីវរជាផ្ទាំងខាងចុងនៃចីវរ
 ៥ ផ្ទាំង ឈ្មោះថា ផ្ទាំងចុងបង្អស់ គឺ ផ្ទាំងចុងបំផុត ។ ចីវរផ្ទាំងដទៃ
 ដែលវិកប្ប ឬបច្ចុទ្ធរណីរក្សាទុកសូម្បីដោយលេស ក៏មិនមាន ; ព្រោះ
 ដូច្នោះ ព្រះថេរីពោលយ៉ាងនេះ ដោយអំណាចការទ្រទ្រង់ចីវរ ៥ ផ្ទាំង
 តាមដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អនុញ្ញាត មិនមែនដោយសេចក្តីលោភ ។
 ពិតមែន សេចក្តីលោភរបស់ព្រះខ័ណ្ឌស្រពទាំងឡាយ រមែងមិនមាន ។

បទថា និប្បិឡិយមាណា : ចេះតែទទួលសូម មានសេចក្តីថា
 នាងត្រូវឧទាយិកិកុសម្តែងឧបមាហើយបង្ខំខ្លាំងឡើង ។ ។

ពាក្យថា អន្តរវាសកំ ធនា ឧបស្សយំ អគមាសិ : ក៏
 ប្រគេនស្បង់ហើយត្រឡប់ទៅឯលំនៅរបស់ខ្លួនវិញ មានសេចក្តីថា ព្រះ

ថេរីស្មៀកសំពត់រត់ដោះហើយបានសម្តែង (ចីវរ) លើបាតដៃប៉ុណ្ណោះ
ប្រគេន ដោយអាការដែលមនោរមរបស់ឧទាយភិក្ខុនឹងមិនអាចសស្រេច
បានទៅហើយ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបភិក្ខុនាំទាំងឡាយ ពោលទោសពួកភិក្ខុ
ដែលមិនទទួលចីវរដែលផ្លាស់ប្តូរ ។

ឆ្លើយថា ព្រោះជាអ្នកត្រូវសេចក្តីខ្វះខាតដៃ គឺ បច្ច័យបៀតបៀន
យ៉ាងនេះថា បើលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ មិនមានសេចក្តីជិតជិតក្នុងពួក
យើង សូម្បីត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ, ពួកយើងនឹងញ៉ាំងជីវិតន្ទ្រិយឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ
បានយ៉ាងណា ?

[៤៨] ពាក្យថា អនុជាឆាមិ ភិក្ខុវេ ឥមេសំ បព្ពន្ធ :
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកទាំងឡាយ(ទទួលយកចីវរ
ដែលត្រូវការផ្លាស់ប្តូរគ្នា)របស់សហធម្មិកទាំង៥នេះ មានសេចក្តីថា
តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យទទួលចីវរផ្លាស់ប្តូរគ្នារបស់សហធម្មិកទាំង ៥ ពួកនេះ
អ្នកមានសង្ខារស្មើគ្នា មានសីលស្មើគ្នា មានទិដ្ឋិស្មើគ្នា ។

[៤៩] ពីរបទថា បយោគេ ទុក្ខដំ : ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្ខន្ធ
ប្រយោគដែលទទួល មានសេចក្តីថា ជាអាបត្តិទុក្ខដ ព្រោះអាការមានការ
លាតដៃចេញ ដើម្បីប្រាថ្នានឹងទទួលជាដើម ។

បទថា បដិលាភេន : ក្នុងខណៈដែលបានមក បានដល់ ព្រោះ
ទទួល ។

ក៏គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងការទទួលនោះដូច្នេះ ៖
ភិក្ខុនិច្ចរឡើងត្រង់ដៃដោយដៃក៏ដោយ ដាក់ទុកត្រង់ជិតជើងក៏ដោយ បោះ
ទៅក្នុងខាងលើក៏ដោយ, បើភិក្ខុត្រេកអរ, ចីវរវែងជាការភិក្ខុនោះទទួល
ហើយតែម្តង ។ ក៏បើថា ភិក្ខុទទួល យកចីវរដែលភិក្ខុនិច្ចរទៅក្នុងដៃ
របស់សិក្ខុមានា សាមណេរ សាមណេរី ឧបាសកនិងឧបាសិកាជាដើម,
មិនមានអាបត្តិ ។ បរិស័ទទាំង ៤ នាំចីវរនិងសំពត់ពណ៌ផ្សេងៗ មក
ដាក់ទុកជិតជើងនៃភិក្ខុដែលពោលធម្មកថា ឬឈរក្នុងឧបចារ ឬលះ
ឧបចារ បោះឡើង ។ បណ្តាសំពត់ទាំងនោះ ចីវរណាជារបស់នាងភិក្ខុនី
ទាំងឡាយ, ត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលទទួលចីវរនោះដូចគ្នា រៀបលែងតែ
ផ្លាស់ប្តូរគ្នា ។

លោកពោលទុកក្នុងមហាបច្ច័រី និងកុរុន្តីថា ក៏បើថា ចីវរទាំង
ឡាយ ដែលបរិស័ទទាំង ៤ បោះទៅក្នុងវេលាយប់, ភិក្ខុមិនអាចដឹងបាន
ថា នេះរបស់ភិក្ខុនី នេះរបស់អ្នកដទៃ, មិនមានកិច្ចដោយការផ្លាស់
ប្តូរ ។ ពាក្យដែលពោលទុកក្នុងមហាបច្ច័រីនិងកុរុន្តីនោះ មិនសមគ្នា
ព្រោះសិក្ខាបទជាអចិត្តកៈ ។ បើភិក្ខុនិប្រគេនសំពត់ដូចទឹកភ្លៀង គប្បី

ធ្វើឱ្យជារបស់ជាស្រស់បូជន៍ ។ ក៏បើភិក្ខុនីដាក់ទុកលើគំនរសម្រាមជាដើមដោយតាំងចិត្តថា “ភិក្ខុទាំងឡាយ ចូរកាន់យកជាសំពត់បង្ស្យកូល” ដូច្នេះ, ភិក្ខុនីអធិដ្ឋានជាសំពត់បង្ស្យកូលកាន់យក គួរ ។

[៥០] ពាក្យថា អញ្ញាតិកាយ អញ្ញាតិកសញ្ញី : នាងភិក្ខុនី មិនមែនជាញាតិ ភិក្ខុដឹងច្បាស់ថា មិនមែនជាញាតិ គឺ ជាតិកបាចិត្តិយ ។

[៥១] ពីរបទថា ឯកតោ ឧបសម្បន្នាយ : នាងភិក្ខុនីដែលបានឧបសម្បទាអំពីសំណាក់ឯកតោសង្ឃ មានសេចក្តីថា ត្រូវអាបត្តិទុកដល់ភិក្ខុដែលទទួលពីដៃរបស់ភិក្ខុនី ដែលបានឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់នាងភិក្ខុនីទាំងឡាយ (តែមួយផ្នែក) តែត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ (ដល់ភិក្ខុដែលទទួលអំពីដៃ) របស់ភិក្ខុនី ដែលឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់នៃភិក្ខុទាំងឡាយ ។

[៥២] ពីរបទថា បរិភោគ វា វិបុលំ : ភិក្ខុទទួលយកចីវរមានតម្លៃច្រើន ដោយចីវរមានតម្លៃតិច មានសេចក្តីថា បើសូម្បីថា ភិក្ខុនីទទួលត្រូវចីវរមានតម្លៃច្រើន ដោយចីវរមានតម្លៃតិច ឬដោយបរិក្ខារដទៃមានថង់ស្បែកជើង ស្លោកបាត្រ សំពត់អង្សៈ និងវត្ថុពន្លឺចង្អុលជាដើម, មិនមានអាបត្តិ ។ តែក្នុងមហាបច្ច័រិលោកពោលថា ដោយ

ហោចទៅសូម្បីដោយដុំសម្ប ។

ពីរបទថា វិបុលេន វា បរិត្តំ : ភិក្ខុទទួលយកថ្វីវមានតម្លៃតិច
ដោយថ្វីវមានតម្លៃច្រើន នេះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាប ដោយសេចក្តី
វិបល្លាស(ផ្ទុយគ្នា) ពីដែលពោលហើយ ។

ពីរបទថា អញ្ញំ បរិក្ខារំ : គ្រឿងបរិក្ខាឯទៀត មានសេចក្តីថា
បរិក្ខារប្រភេទណាមួយមានស្លាកបាត្រជាដើម ។ តែសូម្បីសំពត់
តម្រងទឹក មានខ្នាតប៉ុនច្រើនខ្នាតតូចដែលគួររិកប្ប មិនគួរ ។ ច្រើនណា
មិនល្មមអធិដ្ឋាន មិនល្មមរិកប្ប, ច្រើននោះ គួរគ្រប់យ៉ាង ។ បើសូម្បី
ជាសំពត់ស្រោមពួកមានខ្នាតប៉ុនគ្រៃ ក៏សមគួរដូចគ្នា ។ ក៏នឹងចាំបាច់
ពោលទៅថ្វីក្នុងសំពត់ស្លាកបាត្រជាដើមនោះ ? បទដ៏សេសមានអត្ថ
ន័យយល់ទាំងអស់នោះ ។

បណ្ណាសម្បជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទនេះ មានសម្បជ្ជាន ៦ ជាកិរិយា
និងអកិរិយា ជានៅសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ បណ្ណតិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម
មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាថ្វីវរបដិគ្គហណសិក្ខាបទទី ៥ ចប់

៦. អញ្ញាតករិញ្ញត្តិសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៥៣] អញ្ញាតករិញ្ញត្តិសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងអញ្ញាតករិញ្ញត្តិសិក្ខាបទ
នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងព្រះឧបនន្ទសក្យបុត្រ

ពីរបទថា ឧបនន្ទោ សក្យបុត្រោ : ភិក្ខុឈ្មោះឧបនន្ទជា
សក្យបុត្រ បានដល់ បណ្ណាភិក្ខុដែលចេញពីសក្យត្រកូលប្រមាណ ៨
ម៉ឺនរូបហើយបួសព្រះឧបនន្ទ សក្យបុត្រជាភិក្ខុអាក្រក់លាមក មានជាតិ
ឡេះឡោះ ។

បទថា បដ្ឋោ : ឈ្មាសវៃ បានដល់ ជាអ្នកឆ្លាត អាចហ៊ាន វាងវៃ
ដល់ព្រមដោយសំឡេង គឺ ប្រកបដោយភាពជាអ្នកមានសំឡេងពីរោះ ។

បទថា កិស្មី វិយ : ហាក់ដូចជាមិនសមគួរ មានសេចក្តីថា
តើបីដូចជាអ្វី បីដូចជាអ្នកមានសេចក្តីសៅហ្មង គឺ ដូចគ្នានឹងខ្លាចក្រែង
ដូចនឹងតក់ស្លុតដោយអំណាចហិរិនិធិឱតប្បៈ ។

[៥៤] បទថា អន្ទានមគ្គំ : មកឆ្ងាយ មានសេចក្តីថា មកវែង
ពោលគឺ មកឆ្ងាយមិនមែនមកជួលក្នុងក្រុង ។

ពាក្យថា តេ ភិក្ខុ អចិន្តិសុ : ដណ្តើម(យកបាតនិងចីវរ)

របស់ភិក្ខុទាំងនោះ មានសេចក្តីថា បានបួន គឺ បានប្រជែងដណ្តើមយក បាត្រ និងចីវររបស់ភិក្ខុទាំងនោះទៅ ។

បទថា អនុយុត្តាហិ : លោកចូរសង្កេតសួរ សេចក្តីថា លោក មេត្តាសាកសួរដើម្បីត្រូវការជ្រាបភាពជាភិក្ខុ ។

បទថា អនុយុត្តាយមាណា : កាលសង្កេតសួរ សេចក្តីថា ភិក្ខុ ទាំងនោះ ត្រូវព្រះឧបាលីដេញដោលសួរដល់ការបព្វជ្ជា ឧបសម្បទា ការ អធិដ្ឋានបាត្រ និងចីវរជាដើមនោះ ។

ពាក្យថា ឯតមត្ថំ អាហោចេសូម : ក៏បានប្រាប់ដំណើររ៉ះ មាន សេចក្តីថា ទូលឱ្យជ្រាបថា ជាភិក្ខុហើយ បានក្រាបទូលរឿងដែលភិក្ខុ ទាំងនោះពោល ដោយន័យជាដើមថា ជាអ្នកដើរមកឆ្ងាយ ចាកពីក្រុង សាកេត ទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ។

ហាមធ្វើដំណើរទាំងអាក្រាតកាយ

[៥៥] ក្នុងពាក្យថា អញ្ញាតកំ គហបតី វា : គហបតីក្តី ដែលមិនមែនជាញាតិជាដើម អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបអនុបុព្វីកថា ចាប់តាំង ពីពាក្យដែលត្រាស់ទុកខាងមុខថា "បិទបាំងហើយដោយស្មៅ ឬដោយ ស្លឹកឈើជាដើម ដោយន័យដូចនឹងពោលតទៅយ៉ាងនេះ ៖

បើពួកភិក្ខុកម្លោះឃើញពួកចោរហើយ កាន់យកបាត្រ និងចីវរ

គេចចេញទៅ, ពួកហោរដណ្តើមយកត្រឹមតែសំពត់ស្បែក និងសំពត់
ដណ្តប់របស់ព្រះថេរៈទាំងឡាយប៉ុណ្ណោះទៅ, ព្រះថេរៈទាំងឡាយមិនទាន់
គួរឱ្យសូមចីវរទេ, មិនទាន់គួរនឹងកាច់មែកឈើ និងក្អិតស្លឹកឈើ ។ បើ
ពួកភិក្ខុកម្លោះចោលបង្វេចអ្វីវាន់ទាំងអស់ចៀសចេញទៅ, ពួកហោរដណ្តើម
យកសំពត់ស្បែក និងសំពត់ដណ្តប់របស់ព្រះថេរៈនិងបង្វេចអ្វីវាន់នោះ
ទៅ, ពួកភិក្ខុកម្លោះ មកហើយ មិនទាន់គួរឱ្យសំពត់ស្បែក និងសំពត់
ដណ្តប់របស់ខ្លួន ដល់ព្រះថេរៈទាំងឡាយមុន ។ ព្រោះថា ពួកភិក្ខុដែល
មិនបានត្រូវហោរដណ្តើមយកចីវរទៅ រមែងមិនបានដើម្បីកាច់មែកឈើ
និងស្លឹកឈើដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន, តែរមែងបាន (ដើម្បីកាច់មែក
ឈើ និងស្លឹកឈើ) ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ពួកភិក្ខុដែលត្រូវហោរដណ្តើម
យកចីវរទៅ ។ ក៏ពួកភិក្ខុដែលត្រូវហោរដណ្តើមយកចីវរទៅ រមែងបាន
(ដើម្បីកាច់មែកឈើនិងស្លឹកឈើ) ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនឯងផង
ដល់អ្នកដទៃផង ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះថេរៈទាំងឡាយ គប្បីកាច់មែកឈើ
និងស្លឹកឈើ យកផ្ទៃជាដើមដេរខ្ពស់ហើយ គប្បីឱ្យដល់ពួកភិក្ខុកម្លោះ
ឬពួកភិក្ខុកម្លោះកាច់ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះថេរៈទាំងឡាយ ដេរខ្ពស់
ហើយឱ្យដល់ព្រះថេរៈទាំងនោះត្រង់ដែ ឬមិនឱ្យខ្លួនស្បែកដោយខ្លួនឯង
ហើយឱ្យសំពត់ស្បែក និងសំពត់ដណ្តប់របស់ខ្លួនដល់ ព្រះថេរៈទាំង
ឡាយ ។ មិនត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ព្រោះផ្តាច់ភូតតាមឡើយ ។ មិនត្រូវ

អាបត្តិទុក្ខដ៏ ព្រោះទ្រទ្រង់សំពត់ទង់ជ័យរបស់ពួកតិរិយនោះ ។

បើក្នុងចន្លោះមក មានលានរបស់ពួកជាងជ្រលក់ ឬប្រទះ ឃើញ អ្នកស្រុកពួកដទៃ ដែលមានសភាពដូច្នោះដើរចូលមក, គប្បីឱ្យសូម ចម្រើន ។ ក៏ពួកអ្នកស្រុកដែលត្រូវសូមទាំងនោះ ឬ អ្នកស្រុកពួកដទៃ ឃើញពួកភិក្ខុស្លៀកមែកឈើ និងស្លឹកឈើហើយ កើតសេចក្តីឧស្សាហ៍ ប្រគេនសំពត់ពួកណាដល់ភិក្ខុទាំងអស់នោះ ។ សំពត់ទាំងនោះ នឹងមាន ជាយូរមិនមានជាយក៏ដោយ មានពណ៌ផ្សេងៗ ដូចពណ៌ខៀវជាដើមក៏ ដោយ ជាកប្បិយខ្លះ ជាអកប្បិយខ្លះ, ទាំងអស់ ភិក្ខុទាំងនោះគួរស្លៀក និងគួរដណ្តប់បានទាំងនោះ ព្រោះពួកលោកតាំងនៅក្នុងឋាននៃអ្នកដែល ត្រូវចោរដណ្តើមចម្រើន ។ ពិតមែន សូម្បីក្នុងគម្ពីរបរិវារ លោកក៏ពោល ពាក្យនេះ ទុកថា ៖

“សំពត់ដែលភិក្ខុមិនបានធ្វើពិនិកប្ប ទាំងមិនបានជ្រលក់ ដោយគ្រឿងជ្រលក់ ភិក្ខុស្លៀកដណ្តប់សំពត់នោះហើយ ដើរទៅបានតាមសេចក្តីប្រាថ្នា ភិក្ខុនោះមិនត្រូវអាបត្តិ, ទាំង ធម៌នោះសោត ក៏ព្រះសុគត ទ្រង់សម្តែងហើយ, ប្រស្នា នេះ ពួកលោកអ្នកឃ្លាសវៃ បានគិតមកហើយ”^១ ។

ពិតមែន ប្រស្នានេះ លោកពោលសំដៅដល់ភិក្ខុដែលត្រូវចោរ

១. វិន. បរិ. សេដមោចនគថា. ១៣. ៤១៨/៤១៩ ។

ដណ្ដើមចីវរ ។ ក៏បើថា ភិក្ខុទាំងឡាយសមាគមនឹងពួកតិរិយ នឹងពួក
តិរិយនោះប្រគេនចីវរធ្វើពីស្បូវភ្នាំង ធ្វើពីសំបកឈើ និងធ្វើពីផ្លែឈើ,
សូម្បីសំពត់ទាំងនោះ គួរដល់ភិក្ខុនឹងស្លៀកដណ្ដប់បានមិនទទួលយកលទ្ធិ
គឺ សូម្បីស្លៀកដណ្ដប់ហើយ ក៏មិនគប្បីកាន់លទ្ធិ (របស់គេ) ។

ឥឡូវនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសន្និដ្ឋាន ក្នុងពាក្យថា ភិក្ខុដើរទៅ
ដល់វត្តណាមុន, បើចីវរសម្រាប់វិហារ ឬរបស់សង្ឃក្នុងវត្តនោះ នៅ
មានជាដើមថា ដែលឈ្មោះថា ចីវរសម្រាប់វិហារ គឺ ចីវរដែលពួកអ្នក
ស្រុកឱ្យសាងវត្តហើយ ត្រៀមចីវរទុកដោយពោលថា បច្ច័យ ៤ ជា
ចំណែកផ្ទាល់របស់ពួកយើងប៉ុណ្ណោះ ចូរ ដល់ការប្រើប្រាស់ ហើយតាំង
ទុកក្នុងវត្តដែលខ្លួនឱ្យសាង ចីវរនេះ ឈ្មោះថា ចីវរសម្រាប់វិហារ ។

កម្រាលលើគ្រែ លោកហៅថា កម្រាលខាងលើ ។

កម្រាលដែលធ្វើដោយសំពត់សំណល់ ដើម្បីត្រូវការនឹងរក្សាផែន
ដីដែលធ្វើបរិកម្មលោកហៅថា សំពត់ក្រាលផែនដី ។ ភិក្ខុទាំងឡាយ
ក្រាលកន្ទេលទន់លើកម្រាលនោះហើយ ដើរចង្រ្កម ។

សំបក (ស្រោម) ពួកទ្រាប់គ្រែ ឬពួកទ្រាប់តាំង ឈ្មោះថា
សំបកពួក ។ បើសំបកពួកគេញត់ទុកពេញ, សូម្បីខ្វះចេញហើយកាន់
យក ក៏គួរ ។ បណ្ឌិតចីវរសម្រាប់វិហារជាដើមទាំងនេះ ដូចពោលមក
យ៉ាងនេះ ចីវរដែលមាននៅក្នុងវត្តនោះ ពួកភិក្ខុដែលត្រូវចោរដណ្ដើម

យកទៅ សូម្បីមិនសូមអនុញ្ញាតនឹងកាន់យកស្លៀក ឬដណ្តប់ក៏បាន ។
 ក៏ឯការស្លៀក ឬការដណ្តប់នោះ រមែងបានដោយសេចក្តីប្រាថ្នាថា
 “យើងបាន (សំពត់ស្លៀក ឬ សំពត់ដណ្តប់ហើយ) នឹងតាំងទុក គឺ
 នឹងរក្សាទុកឱ្យដូចដើម” រមែងមិនបាន ដោយការជាប់មូលតម្លៃ (ការ
 កាន់យកជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន) ។ ក៏ឯកាលបាន (សំពត់ស្លៀកឬសំពត់
 ដណ្តប់) អំពីញាតិ ឬអំពីឧបដ្ឋាក ឬសូម្បីអំពីទីកន្លែងណាមួយដទៃ
 ហើយ គប្បីធ្វើឱ្យត្រឡប់ ជាប្រក្រតីដូចដើមវិញ ។ ភិក្ខុទៅកាន់ទិស
 ផ្សេងហើយ គប្បីរក្សាទុកក្នុងអាវាសរបស់សង្ឃមួយកន្លែង ដើម្បី
 ប្រយោជន៍ដល់ការប្រើប្រាស់ ដោយការប្រើប្រាស់ជារបស់សង្ឃ ។ បើ
 ចីវរសម្រាប់វិហារនោះ ទ្រុឌទ្រោម ឬបាត់ទៅ ដោយការប្រើប្រាស់របស់
 ភិក្ខុនោះ មិនជាសំណង ។ តែបើថា ភិក្ខុមិនបានសំពត់ណាមួយ
 បណ្តាសំពត់ទាំងនេះ មានសំពត់របស់គ្រហស្ថជាដើម មានសំបកពួកជា
 ទីបំផុត មានប្រការដូចពោលហើយ, លោកគប្បីយកស្មៅ ឬស្លឹកឈើ
 បិទបាំងហើយមកចុះ ដូច្នេះឯង ។

សូម្បីចីវរ ដែលអាចារ្យនិងឧបជ្ឈាយ៍ អ្នកត្រូវចោរដណ្តើមចីវរ
 ទៅ សូមចំពោះពួកភិក្ខុដទៃថា “នាំចីវរមកចុះ អាវុសោ” ហើយកាន់
 យកទៅ ឬកាន់យកទៅដោយវិសាសៈ រមែងគួរដើម្បីពោលថា ដល់ការ
 សង្រ្គោះចូលក្នុងពាក្យថា កេហិចិ វា អច្ឆិន្ទំ : អ្នកណាមួយដណ្តើ

មួយកៅក្រី នេះ ។

មួយទៀត សូម្បីច័រដែលពួកនិស្សិតបិទបាំងដោយស្មៅ និងស្លឹក
ឈើដោយខ្លួនឯង ហើយប្រគេនដល់ភិក្ខុមានអាចារ្យ និងឧបជ្ឈាយ៍ជា
ដើម អ្នកត្រូវចោរដណ្តើមច័រ រមែងគួរដើម្បីពោលថា ដល់ការសង្គ្រោះ
ចូល ក្នុងពាក្យថា បរិភោគធិណ្ឌំ វា : ដែលចាស់ ព្រោះប្រើប្រាស់ក្តី
នេះ ។ ពិតមែន កាលមានសេចក្តីដែលគួរពោលយ៉ាងនោះ ភិក្ខុទាំង
នោះនឹងជាអ្នកតាំងនៅក្នុងឋាន ជាអ្នកត្រូវចោរដណ្តើមច័រ និងក្នុងឋាន
ជាអ្នកមានច័រវាចាពិត ។ ព្រោះដូច្នេះ អនាបត្តិ ព្រោះវិញ្ញត្តិ និងព្រោះ
ប្រើប្រាស់អកប្បិយច័រ នឹងជារបស់សមគួរដល់ភិក្ខុទាំងនោះឯង ។

[៥៧] ក្នុងពាក្យថា ញាតកានំ បរិវាតានំ : ក្នុងសំណាក់ជន
ទាំងឡាយ ដែលបរិវាណាហើយ នេះ បណ្ឌិតគប្បីឃើញសេចក្តីយ៉ាង
នេះថា មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលសូម គឺ អ្នកអង្វរសូមចំពោះញាតិ
និងអ្នកបរិវាណាថា “ពួកលោកចូរប្រគេនរបស់ខ្លួនដល់ភិក្ខុទាំងនេះ”,
ពិតមែន មិនមានអាបត្តិ ឬអនាបត្តិដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលពួកញាតិ
បរិវាណាហើយ^១ ។

សូម្បីក្នុងពាក្យថា អត្ថនោ ធនេន : (ដូរ)ដោយទ្រព្យរបស់

១. ប្រែតាមអត្ថយោជនា. ញាតកានំ បរិវាតានន្តិ ញាតកេហិ បរិវាតានំ ភិក្ខុនំ ។

ខន នេះ បណ្ឌិតក៏គប្បីឃើញសេចក្តីយ៉ាងនេះថា មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុ
ដែលសូម គឺ អ្នកបន្លាប់ឱ្យទិញ ឬបញ្ជូនឱ្យផ្លាស់ប្តូរដោយកប្បិយ
ភ័ណ្ឌរបស់ខ្លួន ដោយកប្បិយវោហារប៉ុណ្ណោះ ។

មួយទៀត ក្នុងពាក្យថា បវារីតានំ : ដែលបវារណាហើយ
នេះ មាន វិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ក្នុងបច្ច័យទាំងឡាយ ដែលគេបវារណាទុកដោយអំណាចនៃសង្ឃ
គួរសូមតែល្មមប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងការបវារណា ចំពោះបុគ្គល គួរ
សូមតែចំពោះវត្ថុដែលគេបវារណាដូចគ្នា ។ ពិតមែន អ្នកណាបវារណា
ដោយចតុប្បច័យកំណត់ទុកដោយខ្លួនឯងតែម្តង ហើយប្រគេនវត្ថុដែលត្រូវ
ការដោយអាការយ៉ាងនេះ គឺរមែងប្រគេនចីវរតាមសមគួរដល់កាល រមែង
ប្រគេនអាហារមានបបរ និងបាយជាដើមរាល់ថ្ងៃ, កិច្ចដែលនឹងសូមចំពោះ
អ្នកដូច្នោះ មិនមាន ។ ចំណែកបុគ្គលណាបវារណាហើយ រមែងមិនឱ្យ
ព្រោះជាអ្នកល្ងង់ ឬព្រោះវង្វេងភ្លេចស្មារតី, បុគ្គលនោះ ដែលភិក្ខុគួរ
សូម ។ បុគ្គលពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណាបវារណាផ្ទះរបស់ខ្ញុំព្រះករុណា”,
ភិក្ខុគប្បីទៅកាន់ផ្ទះរបស់បុគ្គលនោះ ហើយគប្បីអង្គុយ គប្បីដេកតាម
សប្បាយ មិនគប្បីទទួលយកវត្ថុអ្វីមួយ ។ ចំណែកបុគ្គលណា ពោល
ថា “ខ្ញុំព្រះករុណាសូមបវារណាវត្ថុ ដែលមាននៅក្នុងផ្ទះរបស់ខ្ញុំព្រះ
ករុណា” ដូច្នេះ, គប្បីសូមវត្ថុជាកប្បិយដែលមាននៅក្នុងផ្ទះរបស់បុគ្គល

នោះ ។ ក្នុងកុរុនិពោលថា តែភិក្ខុនឹងអង្គុយ ឬដេកក្នុងផ្ទះ មិនបាន ។

ក្នុងពាក្យថា អញ្ញាស្សត្ថាយ : សូមឱ្យអ្នកដទៃ នេះ មានអត្ថតែម្យ៉ាង ដូច្នេះថា មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលសូមចំពោះញាតិ និងអ្នកបរាវណារបស់ខ្លួន ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនឯងតែម្យ៉ាង ក៏ទេ, តាមការពិត សូមដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុដទៃ ក៏មិនមានអាបត្តិ ។

ចំណែកអត្ថទីពីរក្នុងបទថា អញ្ញាស្ស : អ្នកដទៃ នេះ ដូចតទៅនេះថា មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលចេញមាត់សូមចំពោះញាតិ និងអ្នកបរាវណារបស់ភិក្ខុដទៃ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុនោះឯង គឺ ព្រះពុទ្ធកិត ឬព្រះធម្មកិត ដែលបានរោហារថា អ្នកដទៃ^១ ។ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

បណ្តាបក្កិណ្ឌកៈមានសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទសូម្បីនេះ ក៏មានសមុជ្ជាន ៦ ជាកិរិយា នោសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ បណ្តតិវដ្ឋៈ កាយកម្មវចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាអញ្ញាតកវិញ្ញត្តិសិក្ខាបទទី ៦ ចប់

១. អត្ថយោជនា. កំណត់ឱ្យប្រែថា មិនជាអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលសូមបច្ច័យទាំងឡាយដែលពួក ញាតិរបស់ពួកភិក្ខុដទៃបរាវណាទុក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ពុទ្ធកិតភិក្ខុ ឬធម្មកិតភិក្ខុនោះឯង ដែលបានឈ្មោះថា អ្នកដទៃ ។

៧. តតុត្តវិសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៥៨] តតុត្តវិសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ ជា
ដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងតតុត្តវិសិក្ខាបទនោះ មាន
វិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងបវារណាដើម្បីនាំទៅ

ស័ព្ទថា អភិ ក្នុងពាក្យថា អភិហដ្ឋំ ជាឧបសគ្គ ។ មានអត្ថថា
ដើម្បីនាំទៅ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ដើម្បីកាន់យក ។

បទថា បវារេយ្យ : បវារណា មានសេចក្តីថា គប្បីឱ្យប្រាថ្នា
គឺ ឱ្យកើតសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីពេញចិត្ត, អធិប្បាយថា គប្បីប្រាប់ គឺ
គប្បីនិមន្ត ។

[៥៩] ដើម្បីទ្រង់សម្តែងអាការដែលអ្នកបវារណា ដើម្បីឱ្យនាំ
ទៅនឹងពោល ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់បទភាជនៈនៃបទថា អភិហដ្ឋំ
: នាំមក ទុកយ៉ាងនេះថា “លោកម្ចាស់ត្រូវការចីវរបុន្មាន ចូរទទួលយក
បុណ្ណោះចុះ” ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្នុងបាទគាថានេះថា “នេក្ខម្មំ ធន្ត ខេមតោ

: បានឃើញថា បព្វជាជាការឡើយ”^១ មានអត្ថថា ទិស្វា (ឃើញហើយ) យ៉ាងណា, ពីរបទថា អភិហរិស្ថា បវារេយ្យ សូម្បីក្នុងសិក្ខាបទនេះ ក៏មានអត្ថថា គេនាំមកហើយបវារណា ដូច្នោះ ។

ការនាំមកក្នុងពាក្យថា អភិហរិស្ថា : គេនាំមកហើយ នោះ មាន២យ៉ាង គឺការនាំមកដោយកាយ១ ការនាំមកដោយវាចា១ ។ គហបតីក្តី គហបតានីក្តី ដែលមិនមែនជាញាតិ នាំសំពត់ទាំង ឡាយមកដោយកាយ ហើយដាក់ទុកក្នុងទីជិតជើង គប្បីពោលបវារណាថា “លោកត្រូវការចីវរប៉ុន្មាន ក៏ចូរទទួលទៅប៉ុណ្ណោះចុះ” ។ មួយទៀត គប្បីពោលបវារណាដោយវាចាថា “យ៉ាងសំពត់របស់ពួកខ្ញុំព្រះករុណា ពេញបរិបូណ៌, លោកត្រូវការចីវរប៉ុន្មាន ក៏ចូរទទួលទៅប៉ុណ្ណោះចុះ” ។ ក៏ព្រោះរួមការនាំមកទាំងពីរនោះ ចូលគ្នាតែមួយ ត្រាស់ហៅថា បវារណាដើម្បីនាំទៅ ។

បទថា សន្តរុត្តរបរមំ : កំណត់ត្រឹមអន្តរវាសក និងឧត្តរាសន្ត្រ មានវិគ្រោះថា សំពត់ឧត្តរាសន្ត្រៈ នឹងអន្តរវាសកៈ ជាយ៉ាងក្រៃលែងនៃចីវរនោះ ហេតុនោះ ចីវរនោះ ទើបឈ្មោះថា មានឧត្តរាសន្ត្រៈនិងអន្ត

១. អង្គ. បញ្ច. នីវរណវគ្គ. ៤៤. ៥៧/១៥៣; ខុទ្ទ. សុត្ត. បព្វជ្ជាសូត្រ. ៥៤. ៤១/១៣៤;
ខុទ្ទ. ថេរ. សព្វកមត្តេរ. ៥៦. ២២៤/២៣៨; ខុទ្ទ. ថេរី. ឧប្បលវណ្ណនាថេរី. ៥៧.
៣២៨/១៨៧; ខុទ្ទ. ចូឡ. ជតុកណ្ឌិមាណវកប្បញ្ញាទិទេស. ៦៧. ៣៨៥/៣១១ ។

រវាសកៈជាយ៉ាងក្រៃលែង, មានពាក្យអធិប្បាយថា សំពត់ដណ្តប់និង
សំពត់ស្លៀក ជាកំណត់យ៉ាងខ្ពស់នៃចីវរនោះ ។

ច្រើនបទថា តតោ ជីវរំ សាទិតពុំ : ភិក្ខុនោះគប្បីត្រេកអរ
ចំពោះចីវរនោះ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុគប្បីកាន់យកចីវរមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ
អំពីចីវរដែលគហបតី ឬគហបតានី ដែលមិនមែនជាញាតិនាំមកឱ្យនោះ,
អធិប្បាយថា មិនគួរទទួលលើសជាងនេះ ។ ក៏ព្រោះថា ភិក្ខុដែលមាន
ត្រឹមតែត្រៃចីវរប៉ុណ្ណោះ ត្រូវចោរដណ្តើមយកចីវរទៅអស់ គួរបដិបត្តិយ៉ាង
នេះ, ភិក្ខុដទៃគួរបដិបត្តិសូម្បីយ៉ាងដទៃ; ដូច្នោះ ដើម្បីសម្តែងវិភាគនោះ
ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់បទភាជនៈនៃបទថា តតោ ជីវរំ សាទិតពុំ
នោះ ដោយន័យថា សចេ តីណិ នដ្ឋានិ ហោន្តិ ជាដើម ។

វិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា សចេ តីណិ នដ្ឋានិ : បើចីវរទាំង
បីវិនាសទៅហើយ ជាដើមនោះ ដូចតទៅនេះ ៖

បើភិក្ខុណាមានចីវរបាត់ ៣ផ្ទាំង, ភិក្ខុនោះ គប្បីត្រេកអរ ២ផ្ទាំង ។
គឺនឹងស្លៀកមួយផ្ទាំង ដណ្តប់មួយផ្ទាំង ហើយស្វែងរកមួយផ្ទាំងទៀតអំពី
ទីនៃភិក្ខុដែលជាសភាគគ្នា ។ ភិក្ខុណា មានចីវរបាត់ ២ ផ្ទាំង ភិក្ខុនោះ
គប្បីត្រេកអរតែមួយផ្ទាំង ។ បើភិក្ខុត្រាច់ទៅជាប្រក្រតីដោយឧត្តរាសន្តៈ
និងអន្តរវាសកៈ គប្បីត្រេកអរ ២ ផ្ទាំង ។ កាលត្រេកអរដូច្នោះ ជាអ្នក

ស្មើនឹងភិក្ខុដែលត្រេកអរ តែមួយផ្ទាំងនុ៎ះឯង ។ បាត់តែមួយផ្ទាំង មិន
 គប្បីត្រេកអរ ។ ភិក្ខុណាមានចីវរបាត់ទៅតែមួយផ្ទាំងក្នុងបណ្តាចីវរ ៣
 ផ្ទាំង, ភិក្ខុនោះ មិនគួរត្រេកអរ ។ តែបណ្តាចីវរ ២ផ្ទាំងរបស់ភិក្ខុណា
 បាត់តែមួយផ្ទាំង, លោកគប្បីត្រេកអរតែមួយផ្ទាំង ។ តែចីវររបស់ភិក្ខុ
 ណា មានតែមួយផ្ទាំងប៉ុណ្ណោះ និងចីវរផ្ទាំងនោះបាត់, ភិក្ខុនោះ គប្បី
 ត្រេកអរ ២ ផ្ទាំង ។ តែសម្រាប់ភិក្ខុនី កាលបាត់ទៅទាំង ៥ ផ្ទាំង
 គប្បីត្រេកអរ ២ ផ្ទាំង ។ កាលបាត់ ៤ ផ្ទាំង គប្បីត្រេកអរតែមួយ
 ផ្ទាំង ។ កាលបាត់ ៣ ផ្ទាំង មិនគប្បីត្រេកអរផ្ទាំងណាមួយឡើយ ។
 ក៏ក្នុងចីវរដែលបាត់ទៅ ២ ផ្ទាំង ឬ ១ ផ្ទាំង នឹងចាំបាច់ពោលទៅថ្វី
 ពិតមែន ភិក្ខុបណាមួយ គប្បីតាំងនៅក្នុងភាពជាអ្នកមានឧត្តរាសន្តៈ
 និងអន្តរវាសកៈ យ៉ាងក្រៃលែង ។ ក្រៃលែងជាងនោះទៅ រមែងមិន
 បាន ។ ពាក្យដូចពោលមកនេះ ជាលក្ខណៈក្នុងប្រការនេះ ។

[៦១] ពីរបទថា សេសកំ អាហរិស្សាមិ : អញ្ជនឹងនាំចីវរ
 ដែលសល់មក មានសេចក្តីថា អាត្មាភាពនឹងធ្វើចីវរពីរផ្ទាំងហើយ នឹងនាំ
 សំពត់ដ៏សេសមកសងវិញ ។

បទថា ន អច្ឆិទ្គការណា : ដោយឥតមានហេតុ គឺ(ឥតមាន)
 ចោរដណ្តើមយកចីវរ មានសេចក្តីថា ពួកទាយកប្រគេនដោយអំណាចនៃ

គុណមានភាពជា ពហុសូត្រជាដើម ។

ក្នុងបទថា ញាតកាន់ : របស់ញាតិទាំងឡាយ ជាដើម មាន
សេចក្តីថា មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលត្រេកអរចីវររបស់ពួកញាតិប្រគេន
អ្នកត្រេកអររបស់ពួកអ្នកបរាវណាប្រគេន អ្នកត្រេកអរ(ចីវរដែល
ទិញមក) ដោយតម្លៃរបស់ខ្លួន ។

មួយទៀត ក្នុងអដ្ឋកថាទាំងឡាយ លោកពោលថា តាមប្រក្រតី
នេះឯង នឹងសូមចីវរសូម្បីច្រើនក្នុងទីនៃញាតិនិងអ្នកបរាវណា ក៏គួរ,
ព្រោះហេតុដែលត្រូវចោរជាដើមដណ្តើមយកទៅ គួរនឹងសូមតែល្មម
ប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ ពាក្យនោះមិនសមតាមព្រះបាលី ។ ក៏ព្រោះ
សិក្ខាបទនេះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់បញ្ញត្តិ ព្រោះរឿងសូមឱ្យអ្នកដទៃ
ប៉ុណ្ណោះ; ព្រោះដូច្នេះ ក្នុងសិក្ខាបទនេះ ព្រះអង្គទើបមិនត្រាស់ថា
ដើម្បីឱ្យអ្នកដទៃ ។ ពាក្យដ៏សេសសមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

បណ្តាបកិណ្ឌកៈ មានសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទសូម្បីនេះ ក៏មាន
សមុជ្ជាន ៦ ជាកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ បណ្តតិវដ្តៈ
កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាតទុត្តរិសិក្ខាបទទី ៧ ចប់

៨. បឋមឧបក្ខន្ធសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៦២] ឧបក្ខន្ធសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះជា
ដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងឧបក្ខន្ធសិក្ខាបទនោះ មាន
វិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងមូលហេតុបឋមបញ្ញត្តិ

ក្នុងពាក្យថា អត្តារុសោ មំ សោ ឧបដ្ឋាកោ : ម្ចាស់អាវុសោ
បុរសនោះជាឧបដ្ឋាកខ្ញុំ នេះ មានសេចក្តីយ៉ាងនេះថា លោកដ៏មានអាយុ
បុរសដែលលោកនិយាយដល់សភាពនោះ គាត់ជាឧបដ្ឋាករបស់ខ្ញុំព្រះ
ករុណា ។

ពាក្យថា អបិ មយ្យ^១ ឯវំ ហោតិ : មែនលោកម្ចាស់ ខ្ញុំគិត
យ៉ាងនេះ មានសេចក្តីថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ពិតហើយ ខ្ញុំព្រះករុណា
បានតាំងចិត្តទុកយ៉ាងនោះមែន ។ បាលីថា អបិ មយ្យា ឯវំ ហោតិ :
បពិត្រលោកម្ចាស់ ចំពោះខ្ញុំព្រះករុណាក៏មានសេចក្តីគិតយ៉ាងនេះ ដូច្នេះ
ក៏មាន ។

១. ខ្ញុំ.ម. មេយ្យ ។

បទថា ឧទ្ទិស្សៈ : ចំពោះ ដែលមាននៅក្នុងពាក្យថា ភិក្ខុ
 បនេវ ឧទ្ទិស្ស នេះ មានអត្ថថា អាងដល់ គឺ ប្រារព្ធដល់ ។ ក៏ព្រោះ
 តម្លៃសម្រាប់ចាត់ចែងច្រើនដែលគហបតីក្តី គហបតានីក្តី ត្រៀមទុកចំពោះ
 ភិក្ខុណា ចាត់ថា ជាការគេត្រៀមហើយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុនោះ ;
 ដូច្នេះ ក្នុងបទរាជនៈនៃបទថា ភិក្ខុ បនេវ ឧទ្ទិស្ស : ចំពោះភិក្ខុ
 នោះ ទើបព្រះឧបាលីពោលថា ភិក្ខុស្សត្ថាយ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
 ភិក្ខុ ។

ពន្យល់អត្ថក្នុងសិក្ខាបទវិភង្គតម្តែសម្រាប់ទិញចីវរ

ពាក្យថា ភិក្ខុ អារម្មណំ ករិត្វា : ធ្វើភិក្ខុឱ្យជាអារម្មណ៍
 បានដល់ ធ្វើភិក្ខុឱ្យជាបច្ច័យ ។

ពិតមែន តម្លៃសម្រាប់ទិញចីវរដែលគហបតី ឬគហបតានីត្រៀម
 ទុកចំពោះភិក្ខុណា រមែងឈ្មោះថា ជាការគេធ្វើភិក្ខុនោះឱ្យជាបច្ច័យ
 ត្រៀមទុកដោយពិតប្រាកដតែម្តង ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ធ្វើ
 ភិក្ខុឱ្យជាអារម្មណ៍ ។ សេចក្តីពិត សូម្បីបច្ច័យក៏មកហើយដោយឈ្មោះ
 ថា អារម្មណ៍ ក្នុងពាក្យថា “លភតិ មារោ អារម្មណំ : មារមែន

បាននូវបច្ច័យ”^១ ដូច្នេះជាដើម ។

ឥឡូវនេះ ដើម្បីសម្តែងអាការរបស់កត្តា (អ្នកធ្វើ) ក្នុងបទថា ឧទ្ទិស្ស នេះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ប្រាថ្នានឹងឱ្យភិក្ខុស្ងៀក ដណ្តប់ ។ ពិតមែន គហបតីដែលប្រាថ្នានឹងឱ្យភិក្ខុស្ងៀកដណ្តប់នោះ ត្រៀមទុកចំពោះភិក្ខុនោះ, មិនមែន (ត្រៀម) ព្រោះហេតុដទៃ ។ ព្រោះហេតុនេះ គហបតីនោះ ទើបឈ្មោះថា ជាអ្នកប្រាថ្នានឹងឱ្យស្ងៀក ដណ្តប់ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ពាក្យថា អ្នក ប្រាថ្នានឹងឱ្យភិក្ខុស្ងៀកដណ្តប់ ។

ពីរបទថា អញ្ញាតកស្ស គហបតិស្ស វា : គហបតីក្តី មិន មែនជាញាតិ មានអត្ថថា ដែលគហបតីមិនមែនជាញាតិក្តី ។ ពិតមែន ពាក្យនេះ ជាឆដ្ឋីវិភត្តិចុះ ក្នុងអត្ថនៃតតិយាវិភត្តិ ។ តែក្នុងបទរាជនៈ ព្រះមានព្រះភាគ ដើម្បីមិនវិចារណាព្យញ្ជនៈសម្តែងនូវអត្ថតែម្យ៉ាង ទើប ត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា អញ្ញាតកោ នាម ។បេ ។ គហបតិ នាម : ហៅថា មិនមែនជាញាតិ ។ល ។ ហៅថា គហបតី ដូច្នេះ ។

១. សំយុ. សឡា. អាសីវិសវគ្គ. ៣៥. ៣២៧/៤១៨ ។

បទថា ចីវរចេតាបនំ : តម្លៃចីវរ គឺ មូលតម្លៃនៃចីវរ, ក៏ព្រោះ
 មូលតម្លៃនៃចីវរនោះ រមែងជាវត្ថុណាមួយ ក្នុងបណ្តាតម្លៃ មានប្រាក់ជា
 ដើម; ដូច្នោះ ក្នុងបទភាជនៈ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា
 ហិរញ្ញំ វា : ប្រាក់ក្តីជាដើម ។

ពីរបទថា ឧបក្ខនំ ហោតិ : ហើយតាំងទុក បានដល់ ជាតម្លៃ
 ដែលគេត្រៀមទុក គឺរូបរមទុកហើយ ។ ក៏ព្រោះដោយពាក្យថា ហិរញ្ញំ
 វា : ប្រាក់ក្តី ជាដើមនេះ រមែងជាការព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែង
 សេចក្តីដែលមូលតម្លៃចីវរនោះ ជាបស់ដែលគហបតីនោះត្រៀមទុក
 ហើយ ; ដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបទ្រង់មិនលើកបទថា “ឧបក្ខនំ
 នាម : ពាក្យថា ហើយតាំងទុក”ឡើងទេ, ហើយត្រាស់បទភាជនៈ
 ចែកទុកផ្សេងដទៃ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដៅដល់តម្លៃ ដែលគេ
 ត្រៀមទុក ទើបត្រាស់ថា សមីនា ជាដើម ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ក្នុង
 បទភាជនៈនៃបទថា សមីនា នោះ ទើបត្រាស់ថា បច្ចុប្បន្នតេន :
 ដោយតម្លៃចីវរដែលតាំងឡើងចំពោះ ។ ពិតមែន មូលតម្លៃនៃចីវរដែល
 គហបតី ត្រៀមទុក គឺ រូបរមទុកហើយ ឈ្មោះថា តម្លៃចីវរដែលតាំង

ឡើងចំពោះ ដូច្នេះឯង ។

ពាក្យថា អន្ធានេស្សាមិ : អញនឹងឱ្យស្បែកដណ្តប់ នេះ ជា
ពាក្យរោហារ ។ តែអត្ថន័យ ក្នុងពាក្យថា អន្ធានេស្សាមិ នេះ ដូច្នេះថា
ខ្ញុំព្រះករុណានឹងប្រគេនដល់ភិក្ខុឈ្មោះនេះ ។ ព្រោះហេតុនោះឯង សូម្បី
ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា អន្ធានេស្សាមិ នោះ ព្រះអង្គទើបត្រាស់ថា
នេស្សាមិ : អញនឹងប្រគេន ។

ក្នុងពាក្យថា តត្រ ចេ សោ ភិក្ខុ : បើភិក្ខុនោះ នេះ មានការ
ភ្ជាប់បទយ៉ាងនេះថា យត្រ សោ គហបតី វា គហបតានី វា តត្រ
សោ ភិក្ខុ បុព្វេ អប្បវារិតោ ឧបសង្កម្មិត្វា ចីវរេ វិកប្បំ
អាបន្នេយ្យ ចេ : បើភិក្ខុនោះ ដែលគេមិនបានបវារណាមុន ហើយ
ចូលទៅក្នុងទីនោះ ហើយកំណត់ចីវរ ក្នុងសំណាក់របស់គហបតី ឬ
គហបតានីនោះ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ កាលអត្ថនៃបទថា ឧបសង្កម្មិត្វា : ចូលទៅ
នេះ សម្រេចដោយបទថា គន្ធា : ទៅហើយ នេះឯង ទើបព្រះមានព្រះ
ភាគត្រាស់ថា កាន់ផ្ទះ ដូច្នេះ ដោយអំណាចរោហារខាងច្រើន ។

សេចក្តីក្នុងបទថា គន្ថតា : ទៅហើយ នេះ យ៉ាងនេះថា ក៏ទាយកនោះ
នៅក្នុងទីណា ទៅហើយ ក្នុងទីនោះ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបត្រាស់ដដែល
ទៀតថា “ចូលទៅរកគេក្នុងទីណាមួយ” ។

ពីរបទថា វិកប្បំ អាបន្នេយ្យ : កំណត់ មានសេចក្តីថា គប្បី
ដល់សេចក្តីកំណត់ពិសេសក្រៃលែង គឺ ការចាត់ចែងយ៉ាងក្រៃលែង ។
តែក្នុងបទភាជនៈ ដើម្បីសម្តែងហេតុជាគ្រឿងឱ្យដល់សេចក្តីកំណត់
ប៉ុណ្ណោះ ទើបត្រាស់ថា អាយតំ វា : វែងក្តីជាដើម ។

សំព្ពថា សាធុ ជានិបាតចុះក្នុងសេចក្តីអង្វរ ។

សំព្ពថា វត ជានិបាតប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសេចក្តីរំពឹង ។

ភិក្ខុ រមែងអានខ្លួនឯង ដោយបទថា មំ : ឱ្យអាត្មា ។

រមែងស្រែក គឺ រមែងហៅអ្នកដទៃថា អាយស្មា : អ្នកដ៏មាន

អាយ ។

ក៏ពាក្យទាំងអស់នេះ ត្រឹមតែជាព្យញ្ជនៈ មានអត្ថន័យយល់ទាំង
អស់ ; ព្រោះដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបមិនត្រាស់ អធិប្បាយទុកក្នុង
បទភាជនៈនៃបទថា សាធុជាដើមនោះ ។

ពីរបទថា កល្យាណកម្យតំ ឧបាទាយ : ព្រោះអាស្រ័យ

សេចក្តីចង់បានចីវរល្អ មានសេចក្តីថា កាន់យក ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុង ចីវរដែលល្អ គឺ ជាអ្នកប្រាថ្នាចីវរដែលវិសេសក្រៃលែងដោយចិត្ត ។

បទថា ឧទាធាយ នោះ ភ្ជាប់សេចក្តីនឹងបទថា អាបន្នេយ្យ ចេ នេះ ។ មួយទៀត ព្រោះហេតុ ដែលភិក្ខុណា កាន់យកជាអ្នកប្រាថ្នាក្នុង ចីវរល្អ រមែងដល់សេចក្តីកំណត់, ភិក្ខុនោះ រមែងជាអ្នកមានសេចក្តីត្រូវ ការចីវរល្អ គឺ មានសេចក្តីត្រូវការដោយចីវរដែលមានតម្លៃច្រើន; ដូច្នេះ ក្នុងបទភាគនេះនៃបទថា កល្យាណកម្យតំ ឧទាធាយ នោះ ទើបទ្រង់ លះព្យញ្ជនៈចេញ ត្រាស់ពាក្យនោះប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីសម្តែងចំពោះអត្ថ ដែលត្រូវការ ។ តែព្រោះអាបត្តិមិនទាន់ដល់ទីបំផុតដោយហេតុត្រឹមតែ ការដល់សេចក្តីកំណត់ចីវរនេះប៉ុណ្ណោះ ; ដូច្នេះ ទើបត្រាស់ពាក្យថា “តស្ស វេចនេន : តាមសំដីភិក្ខុនោះ” ជាដើម ។

[៦៥] ក្នុងពាក្យថា អនាបត្តិ ញាតកានំ : អាបត្តិមិនមាន ដល់ភិក្ខុដែលកំណត់ចីវរ ក្នុងសំណាក់ជនជាញាតិ ជាដើម អ្នកសិក្សា គប្បីឃើញអត្ថយ៉ាងនេះថា មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលដល់សេចក្តី កំណត់ក្នុងចីវរបស់ពួកញាតិ ។

ពាក្យថា មហាឡ ចេតាបេតុកាមស្ស អប្បឡ ចេតាបេតិ :

ដល់ភិក្ខុដែលទាយកមានប្រាជ្ញានឹងទិញចីវរមានតម្លៃច្រើនប្រភេទ ឡឺ
 ទិញចីវរមានតម្លៃតិចវិញ មានសេចក្តីថា មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែល
 ពោលដល់គហបតី អ្នកប្រាជ្ញានឹងឡឺទិញចីវរមានតម្លៃ ២០ បាទថា កុំ
 ឡើយ ដោយចីវរមានតម្លៃ ២០ បាទ នេះ ដល់អាត្មា, ចូរប្រភេទចីវរ
 មានតម្លៃ ១០ បាទ ឬ ៨ បាទចុះ ។

ពាក្យថា អប្បឡ្យៈ : ចីវរមានតម្លៃតិច នេះ ត្រាស់ទុក ដើម្បី
 ការពារតម្លៃដែលច្រើនពេកទៅនុ៎ះឯង ។ តែសូម្បីក្នុងចីវរដែលស្មើគ្នា
 (មានតម្លៃប៉ុនគ្នា) ក៏មិនមានអាបត្តិ ។ ក៏ឯចីវរនោះស្មើគ្នា (ប៉ុនគ្នា)
 ដោយអំណាចនៃតម្លៃប៉ុណ្ណោះ មិនមែនដោយអំណាចប្រមាណ
 (ខ្នាត) ។ ពិតមែន សិក្ខាបទនេះ មានការឡឺបន្ថែមតម្លៃ; ព្រោះដូច្នេះ
 សូម្បីនិយាយចំពោះគហបតី អ្នកប្រាជ្ញានឹងឡឺទិញអន្តរវាសកៈមានតម្លៃ
 ២០ បាទ ថា ចូរប្រភេទចីវរមានតម្លៃត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះឯង ដូច្នេះ ក៏
 គួរ ។ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។ សូម្បីសមុជ្ជានជា
 ដើម ក៏ដូចគ្នានឹងតទុត្តរសិក្ខាបទនុ៎ះឯង ។

ពណ៌នាបឋមឧបកូដសិក្ខាបទទី ៨ ចប់

៩. ទុតិយឧបក្ខន្ធសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៦៦] បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសេចក្តីក្នុងទុតិយឧបក្ខន្ធសិក្ខាបទដោយ
ន័យនេះឯង ។ ព្រោះថា សិក្ខាបទដំបូងនោះ ដូចគ្នានឹងអនុប្បញ្ញត្តិនៃ
សិក្ខាបទទីពីរនេះ ។ ក្នុងសិក្ខាបទមុន ភិក្ខុត្រឹមតែធ្វើសេចក្តីបៀតបៀន
ដល់មនុស្សតែមួយនាក់ប៉ុណ្ណោះ ក្នុងសិក្ខាបទទី ២ ធ្វើដល់មនុស្ស ២
នាក់ ។ នេះជាសេចក្តីប្លែកគ្នាក្នុងសិក្ខាបទនេះ ។ ពាក្យដ៏សេសទាំង
អស់ដូចគ្នានឹងសិក្ខាបទមុនទាំងអស់នោះ ។ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបថា
ត្រូវអាបត្តិ សូម្បីដល់ភិក្ខុធ្វើសេចក្តីបៀតបៀនដល់មនុស្សច្រើននាក់កាន់
យក ដូចធ្វើដល់មនុស្ស ២ នាក់ កាន់យកដូច្នោះ ។

ពណ៌នាទុតិយឧបក្ខន្ធសិក្ខាបទទី ៩ ចប់

១០. រាជសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៧០៧១] រាជសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះជា
ដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងរាជសិក្ខាបទនោះ មានវិនិច្ឆ័យ
ដូចតទៅនេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងមូលហេតុបឋមបញ្ញត្តិ

ពីរបទថា ឧទាសកំ សញ្ញាបេត្វា : ក៏ពន្យល់ឧបាសក បាន
ដល់ ឱ្យឧបាសកយល់ហើយ ។ អធិប្បាយថា ពោលហើយយ៉ាងនេះថា
លោកចូរទិញចីវរដោយមូលតម្លៃនេះហើយ ប្រគេនព្រះថេរៈ ។

បទថា បញ្ញាសម្ពន្ធោ : ត្រូវលក់អ្នកនោះ ហាសិបកហាបណៈ
មានពាក្យអធិប្បាយថា ត្រូវពិន័យ ៥០ កហាបណៈ ។ បាលីថា
បញ្ញាសំ ឲ្យនោះ : ត្រូវទារយកហាសិបកហាបណៈ ក៏មាន អធិប្បាយថា
ឈ្នះ ៥០ កហាបណៈ គប្បីឱ្យគេបង់ ៥០ កហាបណៈ ។

ច្រើនបទថា អដ្ឋុណ្ណា ភន្តេ អាគមេហិ : បពិត្រលោក
ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់សូមបង្គំថ្ងៃនេះមួយថ្ងៃសិន មានសេចក្តីថា
លោកម្ចាស់ ថ្ងៃនេះ មេត្តាលាប គឺ ផ្អាកឱ្យខ្ញុំព្រះករុណា មួយថ្ងៃ
សិន ។

បទថា បរាមសិ : ក៏ល្អកថាបំ បានដល់ ចាប់ទាញ ។

បទថា ជិនោសិ : យើងឈ្នះអ្នក មានសេចក្តីថា អ្នកត្រូវពួក
យើងឈ្នះ គឺ ឈ្នះលោក ៥០ កហាបណៈ អធិប្បាយថា អ្នកនឹងត្រូវ
ឡើង៥០ កហាបណៈ ។

បទថា រាជគោគោ : រាជអាមាត្យ មានវិគ្គោះថា ឈ្មោះថា
រាជអាមាត្យ ព្រោះមានប្រាក់ចិញ្ចឹម និងបរិភោគ ឬគប្បីប្រើប្រាស់អំពី
ព្រះរាជា ។ បាលីថា រាជគោគោ ក៏មាន ។ សេចក្តីថា អ្នកមានភោគៈ
(ភាពជាធំ) អំពីព្រះរាជា ។

បទថា បហិណោយ្យ : បញ្ចូន បានដល់ គប្បីបញ្ចូនទៅ ។
តែព្រោះមានអត្ថន័យយល់ ទើបព្រះមានព្រះភាគមិនបានត្រាស់បទភាជនៈ
នៃបទថា បហិណោយ្យ នោះទុកទេ ។ ក៏បទថា បហិណោយ្យ នេះ
ព្រះមានព្រះភាគមិនបានត្រាស់បទភាជនៈទុកយ៉ាងណា, សូម្បីបទថា ចីវរ
: នូវចីវរ, ឥត្ថន្ទមំ ភិក្ខុ : ភិក្ខុឈ្មោះនេះ ជាដើម ក៏យ៉ាងនោះ
បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា មិនបានត្រាស់បទភាជនៈទុក ព្រោះមានអត្ថន័យ
យល់ទាំងអស់ ។

បទថា អាកដំ : នាំមក បានដល់ នាំមកហើយ ។

ពីរបទថា កាលេន កប្បិយំ : សមគួរដោយកាលដ៏គួរ គឺ
ដោយកាលដែលសមគួរ ។

សេចក្តីថា ពួកយើងនឹងទទួលចីវរដែលគួរក្នុងវេលាពួក យើង
មានសេចក្តីត្រូវការ ។

បទថា វេយ្យាវច្ចុគរោ : ជាវេយ្យាវច្ចុករ បានដល់ អ្នកធ្វើកិច្ច,
សេចក្តីថា កប្បិយការកៈ(អ្នកធ្វើរបស់ឱ្យសមគួរ) ។

ពាក្យថា សញ្ញត្តោ សោ មយា : វេយ្យាវច្ចុករនោះ ខ្ញុំព្រះ
ករុណាបានពន្យល់ហើយ មានសេចក្តីថា អ្នកដែលលោកសម្តែងជា
វេយ្យាវច្ចុករនោះ ខ្ញុំព្រះករុណាបង្គាប់ឱ្យយល់ហើយ គឺ បង្គាប់ដោយ
ប្រការដែលលោកមានសេចក្តីត្រូវការដោយចីវរ គេនឹងប្រគេនចីវរដល់
លោក ។

ពាក្យថា អត្ថោ មេ អារុសោ ចីវរេន : ម្ចាស់អារុសោ អាត្មា
ត្រូវការចីវរ នេះ ជាពាក្យសម្តែងលក្ខណៈនៃការទាមទារ (ដោយ
វាចា) ។ ពិតមែន ពាក្យវោហារនេះ គួរពោល, ម្យ៉ាងទៀត អត្ថនៃ
ពាក្យថា អារុសោ អាត្មាមានសេចក្តីត្រូវការដោយចីវរនោះ គួរពោល
ដោយភាសាណាមួយ ។ លក្ខណៈនេះ ឈ្មោះថា លក្ខណៈនៃការទាម
ទារ ។ ចំណែកពាក្យថា ចូរឱ្យចីវរដល់អាត្មាជាដើម ត្រាស់ទុកដើម្បី

សម្តែងអាការដែលមិនគួរពោល ។ ពិតមែន ពាក្យទាំងនេះ ឬ សេចក្តី
របស់ពាក្យទាំងនេះ មិនគួរពោលដោយភាសាណាភាសាមួយ ។

ពាក្យថា ធុតិយម្បី វត្ថុព្វោ តតិយម្បី វត្ថុព្វោ : គប្បី
និយាយនឹងវេយ្យាវច្ចករនោះ អស់វារៈពីរដងផង គប្បីនិយាយអស់វារៈ
បីដងផង មានសេចក្តីថា វេយ្យាវច្ចករនោះ ដែលភិក្ខុគប្បីពោលពាក្យ
នេះឯងដល់ ៣ ដងថា អាវុសោ អាត្មាមានសេចក្តីត្រូវការចីវរ ។

លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងកំណត់ការទាមទារ ដែលលើក
ឡើងសម្តែងក្នុងពាក្យថា គប្បីទាមទារ គប្បីជាសំភ័ន្តនពីរបីដង យ៉ាង
នេះហើយ ឥឡូវនេះ កាលនឹងទ្រង់សម្តែងសេចក្តី ដោយសង្ខេបនៃបទ
ទាំងនេះថា ទ្វិត្តិកុត្តុំ ចោធយមាណោ សារយមាណោ តំ ចីវរំ
អភិទិច្ឆាធម្យ ឥច្ចេតំ កុសលំ : កាលបើភិក្ខុទៅតាំងទារទៅជាសំ
ភ័ន្តនអស់ពីរបីលើក ក៏ញ៉ាំងចីវរនោះឱ្យសម្រេចបាន ការនេះជាការល្អ
ទើបត្រាស់ថា សច អភិទិច្ឆាធម៌, ឥច្ចេតំ កុសលំ : បើភិក្ខុញ៉ាំង
ចីវរនោះឱ្យសម្រេចបាន ការនេះជាការល្អ ។ កាលទាមទារដល់ ៣ ដង
យ៉ាងនេះ បើញ៉ាំងចីវរនោះឱ្យសម្រេចបាន គឺ រមែងអាចឱ្យសម្រេច
ដោយអំណាច(ធ្វើ)ឱ្យខ្លួនបានមក, ការញ៉ាំងការឱ្យសម្រេចបានយ៉ាងនេះ
ជាការល្អ គឺឱ្យសម្រេចប្រយោជន៍ ល្អជាទីគាប់ចិត្ត ។

ពាក្យថា ចតុក្កុត្តំ បញ្ចក្កុត្តំ ឆក្កតុបរមំ តុណ្ហិក្ខុតេន
 ឧទ្ទិស្ស ឋានតំ : គប្បីទៅឈរស្ងៀមចំពោះមុខបួនលើក ប្រាំលើក
 ប្រាំមួយលើកយ៉ាងច្រើន នេះ ជាការសម្តែងលក្ខណៈនៃការឈរ ។ ក៏
 ពាក្យថា ឆក្កតុបរមំ នេះប្រាប់ការៈ នប្បសកលិង្គ ។ ពិតមែន ភិក្ខុ
 នេះ គប្បីឈរស្ងៀមចំពោះចីវរ ៦ ដង យ៉ាងច្រើន ។ មិនគប្បីធ្វើកិច្ច
 អ្វីៗ ដទៃ ។ នេះជាលក្ខណៈនៃការឈរ ។ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងជាអ្នក
 ស្ងៀម (ដែលត្រាស់) ទុកក្នុងបទថា តុណ្ហិក្ខុតេន នោះដែលជា
 សាធារណៈដល់ការឈរគ្រប់ៗ គ្រាមុន ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់
 ពាក្យថា តត្ថ គន្ធា តុណ្ហិក្ខុតេន : ភិក្ខុគប្បីទៅក្នុងទីនោះ (ហើយ
 ឈរ) នៅស្ងៀម ជាដើម ក្នុងបទភាជនៈ ។

អធិប្បាយការទាមទារនិងការឈរ

បណ្តាបទទាំងនោះ ពីរបទថា ន អាសនេ និងធិតំ : មិន
 គប្បីអង្គុយលើអាសនៈ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុសូម្បីដែលវេយ្យាវច្ចករ
 ពោលថា “មេត្តាអង្គុយទីនេះចុះ លោកម្ចាស់” ក៏មិនគួរអង្គុយ ។

ពីរបទថា ន អាមិសំ បដិគ្គហេតំ : មិនគប្បីទទួលអាមិស
 មានសេចក្តីថា សូម្បីដែលគេអង្វរថា មេត្តាទទួលអាមិសដែលមានយាគ្ម

និងរបស់ទំពាជាដើម ត្រឹមតែបន្តិចចុះ លោកម្ចាស់” ក៏មិនគួរទទួល ។

ពីរបទថា ន ធម្មោ កាសិវត្ថោ : មិនគប្បីនិយាយធម៌ មាន
សេចក្តីថា សូម្បីត្រូវគេអង្វរថា “មេត្តាពោលមង្គល ឬអនុមោទនាចុះ”
ក៏មិនគួរពោលអ្វីឡើយ ។ កាលត្រូវគេសួរតែម្យ៉ាងថា “លោកមក
ព្រោះហេតុអ្វី ?” ភិក្ខុគប្បីនិយាយប្រាប់គេថា “ម្ចាស់អ្នកដ៏មានអាយុ
អ្នកចូរជីវចុះ” ពិតមែន ពាក្យថា បុច្ឆិយមាណោ នេះ ជាបឋមាវិភត្តិចុះ
ក្នុងអត្ថនៃតតិយាវិភត្តិ ។ ម្យ៉ាងទៀត អ្នកសិក្សាគប្បីឃើញសេចក្តីក្នុង
បទថា បុច្ឆិយមាណោ : កាលត្រូវគេសួរតែម្យ៉ាង នេះ សូម្បីយ៉ាងនេះ
ថា ត្រូវគេតាំងបញ្ញាសួរ ។ ពិតមែន បុគ្គលណា រមែងតាំងបញ្ញាសួរ,
ភិក្ខុគួរតបបុគ្គលនោះប៉ុណ្ណោះឯង ។

ពីរបទថា ឋានំ ភព្វតិ : ឈ្មោះថា កាច់កិរិយាលយ គឺ រមែង
កាច់នូវហេតុនៃការមក ។

ឥឡូវនេះ ព្រះមានព្រះភាគ កាលទ្រង់សម្តែងការបន្ថែម និងការ
បន្ថយក្នុងការទាមទារ ៣ ដង និងការឈរ ៦ ដង ដែលព្រះអង្គត្រាស់
ទុកហើយ ទើប ត្រាស់ពាក្យជាដើមថា ចតុក្កុតំ ចោទេត្វា : គប្បី
ទាមទារបួនដង ជាដើម ។ មួយទៀត ក្នុងព្រះបាលីនេះ ត្រាស់ឱ្យបន្ថយការ
ឈរ ២ ដង ដោយបន្ថែមការទាមទារម្តង ; ព្រោះដូច្នោះ ទើបជាការ

ទ្រង់សម្តែងលក្ខណៈថា ការទាមទារម្តងប៉ុន្មាននឹងការឈរពីរដង ។ មាន
 ពាក្យអធិប្បាយថា ដោយលក្ខណៈដូចពោលមកនេះ ភិក្ខុទាមទារ ៣
 ដង គប្បីឈរបាន ៦ ដង, ទាមទារ ២ ដង គប្បីឈរបាន ៨ ដង,
 ទាមទារម្តង គប្បីឈរបាន ១០ ដង, ដូចដែលលោកពោលទុកថា ទាម
 ទារ ៦ ដងហើយ មិនគប្បីឈរយ៉ាងណា ឈរ ១២ ដងហើយ ក៏មិន
 គប្បី ទាមទារ ដូច្នោះ យ៉ាងនេះក៏មានន័យដូចគ្នា ។

ព្រោះដូច្នោះ បណ្ឌិត គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងការទាមទារ និងការ
 ឈរទាំងពីរនោះយ៉ាងនេះថា បើភិក្ខុទាមទារតែម្យ៉ាង មិនឈរ រមែងបាន
 ការទាមទារ ៦ ដង ។ បើឈរតែម្យ៉ាង មិនទាមទារ រមែងបានការឈរ
 ១២ ដង ។ បើទាមទារខ្លះ ឈរខ្លះគប្បីបន្ថយការឈរ ២ ដង ចំពោះ
 ការទាមទារ ១ ដង, បណ្តាការទាមទារនិងការឈរនោះភិក្ខុណា ទៅទាម
 ទាររឿយ ៗ មួយថ្ងៃប៉ុណ្ណោះដល់ទៅ ៦ ដង, ឬថា ទៅត្រឹមតែម្តង តែ
 និយាយ ៦ ដងថា អ្នកមានអាយុ អាត្មា ត្រូវការចីវរ, មួយទៀត ទៅ
 ឈររឿយ ៗ មួយថ្ងៃប៉ុណ្ណោះដល់ ១២ ដង, ឬថា ទៅត្រឹមតែម្តងតែ
 ឈរក្នុងទីនោះ ៗ ១២ ដង, ភិក្ខុសូម្បីនោះ រមែងកាច់ការទាមទារទាំង
 អស់ និងការឈរទាំងអស់ ក៏នឹងចាំបាច់ពោលទៅថ្វី ក្នុងរឿងកាច់ការ
 ទាមទារនិងការឈររបស់ភិក្ខុដែលធ្វើយ៉ាងនេះ ក្នុងថ្ងៃផ្សេងគ្នានោះ ?

ពាក្យថា យេស្ស ចីវរចេតាបនំ អាកដំ : តម្លៃចីវរដែលគេ
 នាំមក ដើម្បីភិក្ខុនោះអំពីសំណាក់បុគ្គលា មានសេចក្តីថា តម្លៃសម្រាប់
 ទិញចីវរដែលគេនាំមកដើម្បីភិក្ខុនោះ អំពីព្រះរាជា ឬអំពីរាជអាមាត្យ
 ណា ។ បាលីថា យេស្ស ក៏មានសេចក្តីយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ អាចារ្យ
 ពួកខ្លះសូត្រថា យេស្ស ក៏មាន និងពោលអត្ថថា តម្លៃសម្រាប់ទិញចីវរ
 ដែលគេបង្គំមកដើម្បីភិក្ខុនោះ ក្នុងទីណា, ប៉ុន្តែថា ព្យញ្ជនៈមិនសម
 គ្នា ។

បទថា តត្ថ : ក្នុងសំណាក់បុគ្គលនោះ មានសេចក្តីថា ក្នុង
 សំណាក់នៃព្រះរាជា ឬថា រាជអាមាត្យនោះ ។ ពិតមែន ពាក្យថា តត្ថ
 នេះ ជាសត្តមវិភត្តិ ចុះក្នុងអត្ថថា ជិត ។

ពាក្យថា ន តំ តស្ស ភិក្ខុនោ គិញ្ចំ អត្ថំ អនុភោតិ :
 តម្លៃចីវរនោះមិនសម្រេចប្រយោជន៍បន្តិចបន្តួចដល់ភិក្ខុនោះទេ មាន
 សេចក្តីថា តម្លៃសម្រាប់ទិញចីវរនោះ មិនឱ្យសម្រេចកម្មតិចតួចសោះ គឺ
 សូម្បីមានប្រមាណបន្តិចបន្តួចដល់ភិក្ខុនោះ ។

ពាក្យថា យុញ្ចន្តាយស្មន្តោ សកំ : អ្នកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ
 ចូរត្រឡប់ទៅរករបស់ខ្លួនចុះ មានសេចក្តីថា លោកទាំងឡាយចូរទាម
 ទារយកទ្រព្យរបស់ខ្លួន គឺ ចូរតាមយកទ្រព្យនោះត្រឡប់ទៅវិញ ។

ពាក្យថា មា វោ សកំ វិនស្សៈ : ទ្រព្យរបស់អ្នកទាំងឡាយ
 ចូរកុំឱ្យវិនាស មានសេចក្តីថា ទ្រព្យរបស់លោកចូរកុំបាត់បង់ទៅឡើយ,
 មួយទៀត ភិក្ខុណា រមែងមិនទៅដោយខ្លួនឯង ទាំងមិនបញ្ជូនទូតទៅ,
 ភិក្ខុនោះ រមែងត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ ព្រោះលះវត្ថុចោល ។

កប្បិយការកនិងវេយ្យាវច្ឆករ

សួរថា ក៏ក្នុងកប្បិយការកទាំងពួង នឹងបដិបត្តិយ៉ាងនេះឬ ?

ឆ្លើយថា មិនត្រូវបដិបត្តិ (យ៉ាងនេះទាំងអស់ទេ) ។

ពិតមែន ឈ្មោះថា កប្បិយការកនេះ ដោយសង្ខេបមាន ២ យ៉ាង គឺ
 អ្នកដែលត្រូវសម្តែង ១ អ្នកដែលមិនបានត្រូវសម្តែង ១, ក្នុង២ ពួក
 នោះ កប្បិយការកអ្នកដែលត្រូវសម្តែង មាន ២ គឺ អ្នកដែលភិក្ខុ
 សម្តែងមួយយ៉ាង អ្នកដែលទូតសម្តែងមួយយ៉ាង ។ សូម្បីកប្បិយការ
 កដែលមិនត្រូវសម្តែងក៏មាន ២ យ៉ាង គឺ កប្បិយការកដែលសូមធ្វើជា
 កប្បិយការកដោយខ្លួនឯងចំពោះមុខ ១ កប្បិយការកដែលសូមដោយ
 កំបាំងមុខ ១ ។ បណ្តាកប្បិយការក ដែលភិក្ខុសម្តែងជាដើមនោះ
 កប្បិយការកដែលភិក្ខុសម្តែង មាន ៤ យ៉ាង ដោយអំណាចចំពោះមុខ
 និងកំបាំងមុខ ។ កប្បិយការកដែលទូតសម្តែងក៏ដូចគ្នា ។

តើយ៉ាងណា ? គឺ បុគ្គលខ្លះក្នុងលោកនេះ រមែងបញ្ចូនអកប្បិយ វត្ថុទៅដោយទូត ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ចីវរសម្រាប់ភិក្ខុ ។ ទូតចូលទៅរក ភិក្ខុរូបនោះ ពោលថា “លោកម្ចាស់ ជនឈ្មោះនេះ បញ្ចូនអកប្បិយវត្ថុ នេះ មកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ចីវរសម្រាប់លោកម្ចាស់, សូមលោកម្ចាស់ ទទួលអប្បិយវត្ថុនោះ” ។ ភិក្ខុហាមថា “អកប្បិយវត្ថុនេះមិនសមគួរ” ។ ទូតសួរថា “លោកម្ចាស់ចុះវេយ្យាវច្ចកររបស់លោកមានដែរឬ” និង វេយ្យាវច្ចករទាំងឡាយ ដែលពួកឧបាសកជាអ្នកត្រូវការបុណ្យបង្គាប់ទុក ថា “ពួកលោកចូរធ្វើការបម្រើដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ឬវេយ្យាវច្ចករពួកខ្លះ ជាសម្បត្តិធ្លាប់ឃើញធ្លាប់សេពគប់គ្នាមក របស់ភិក្ខុទាំងឡាយមាន” ។ បណ្តាវេយ្យាវច្ចករទាំងនោះ អ្នកណាម្នាក់អង្គុយនៅ ក្នុងសំណាក់របស់ ភិក្ខុ ក្នុងខណៈនោះ, ភិក្ខុសម្តែងអ្នកនោះថា “អ្នកនេះជា វេយ្យាវច្ចៈ របស់ភិក្ខុទាំងឡាយ” ដូច្នេះ ។ ទូតប្រគល់អកប្បិយវត្ថុទុកក្នុងដៃ របស់ វេយ្យាវច្ចករនោះ បង្គាប់ថា លោកចូរទិញចីវរប្រគេនព្រះថេរៈ ដូច្នេះ ហើយទៅ ។ នេះឈ្មោះថា វេយ្យាវច្ចករដែលភិក្ខុសម្តែងចំពោះមុខ ។

បើវេយ្យាវច្ចករ មិនបានអង្គុយនៅក្នុងសំណាក់របស់ភិក្ខុ, មួយ នាក់ទៀតនោះឯង ភិក្ខុរមែងសម្តែងឡើងថា អ្នកឈ្មោះនេះ ក្នុងស្រុក ឈ្មោះឯណោះ ជាវេយ្យាវច្ចកររបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ទូតនោះទៅ ប្រគល់អកប្បិយវត្ថុ ទុកក្នុងដៃរបស់វេយ្យាវច្ចករនោះ បង្គាប់ថា “លោក

គប្បីទិញចីវរប្រភេទព្រះថេរៈ” មកប្រាប់ដល់ភិក្ខុ ហើយទើបទៅ ។
វេយ្យាវច្ចករនេះ ឈ្មោះថា អ្នកដែលភិក្ខុសម្តែងមិនចំពោះមុខ ប្រភេទទី
មួយ ។

ក្នុងទូតនោះ មិនបានមកប្រាប់ដោយខ្លួនឯងឡើយ តែត្រឡប់ពី
ពាក់អ្នកដទៃទៅប្រាប់ថា “លោកម្ចាស់ តម្លៃសម្រាប់ទិញចីវរ ខ្ញុំព្រះករុណា
បានប្រគល់ទុកក្នុងដៃអ្នកនោះ, សូមលោកម្ចាស់ទទួលយកចីវរចុះ” ។
វេយ្យាវច្ចករនេះ ឈ្មោះថា អ្នកដែលភិក្ខុសម្តែងមិនចំពោះមុខ ប្រភេទទី
ពីរ ។

ទូតនោះ មិនបានពីរពាក់អ្នកដទៃឡើយ, តែទៅប្រាប់ភិក្ខុ
ដោយខ្លួនឯងថា “ខ្ញុំព្រះករុណានឹងប្រគល់តម្លៃសម្រាប់ទិញចីវរទុកក្នុងដៃ
នៃអ្នកនោះ, សូមលោកម្ចាស់ទទួលយកចីវរចុះ” ។ អ្នកនេះឈ្មោះថា
វេយ្យាវច្ចករដែលភិក្ខុសម្តែងមិនចំពោះមុខ ប្រភេទទីបី ។ ដោយប្រការ
ដូចពោលមកនេះ វេយ្យាវច្ចករ ៤ ពួកទាំងនេះ គឺ អ្នកដែលភិក្ខុសម្តែង
ចំពោះមុខមួយពួក អ្នកដែលភិក្ខុសម្តែង មិនចំពោះមុខបីពួក ឈ្មោះថា
វេយ្យាវច្ចករដែលភិក្ខុសម្តែង ។ ក្នុងវេយ្យាវច្ចករ ៤ ពួកនេះ ភិក្ខុគប្បី
បដិបត្តិដោយន័យដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកក្នុងរាជសិក្ខាបទនេះឯង ។

ភិក្ខុមួយរូបទៀត ត្រូវទូតសួរហើយ ដោយន័យមុននុំឯង ព្រោះ

វេយ្យាវច្ចករមិនមាន ឬព្រោះមិនចង់នឹងចាត់ការ ទើបពោលថា ពួកយើង មិនមានកប្បិយការក និងក្នុងខណៈនោះមានអ្នកណាមួយដើរចូលមក, ទូតទើបប្រាប់អកប្បិយវត្ថុទុកក្នុងដៃរបស់គេ ហើយពោលថា “លោក គប្បីទទួលយកចីវរពីដៃរបស់អ្នកនេះចុះ” ហើយចេញទៅ, វេយ្យាវច្ចករ នេះ ឈ្មោះថា អ្នកដែលទូតសម្តែងចំពោះមុខ ។

នៅមានទូតដទៃទៀត ចូលទៅកាន់ស្រុកហើយ ប្រគល់អកប្បិយ វត្ថុទុកក្នុងដៃរបស់អ្នកណាម្នាក់ ដែលខ្លួនគាប់ចិត្តហើយមកប្រាប់ ឬពិនិត្យ ពាក់អ្នកដទៃទៅប្រាប់ដោយន័យមុននុ៎ះឯង ឬពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណានឹង ឱ្យតម្លៃសម្រាប់ទិញចីវរទុកក្នុងដៃរបស់អ្នកឈ្មោះឯណោះ, លោកម្ចាស់ គប្បីទទួលយកចីវរចុះ” ដូច្នេះ ហើយចេញទៅ ។ វេយ្យាវច្ចករទី ៣ នេះឈ្មោះថា អ្នកដែលទូតសម្តែងមិនចំពោះមុខ ដោយប្រការដូចពោល មកនេះវេយ្យាវច្ចករ ៤ ពួកទាំងនេះ គឺ វេយ្យាវច្ចករដែលទូតសម្តែង ចំពោះមុខមួយពួក វេយ្យាវច្ចករដែលទូតសម្តែងមិនចំពោះមុខ ៣ ពួក ឈ្មោះថា វេយ្យាវច្ចករដែលទូតសម្តែង ។ ក្នុងវេយ្យាវច្ចករទាំង ៤ ពួក នេះ ភិក្ខុគប្បីបដិបត្តិដោយន័យដូចដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុង មេណ្ឌកសិក្ខាបទនុ៎ះឯង ។

សមដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ទុកថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង ឡាយ មនុស្សទាំងឡាយមានសទ្ធាជ្រះថ្លា, មនុស្សទាំងនោះ ទុកដាក់

មាសនិងប្រាក់ក្នុងដៃកប្បិយការកៈទាំងឡាយ ដោយពាក្យថា របស់ណា
 គួរដល់លោកម្ចាស់ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ប្រគេនរបស់នោះ ដោយមាសនិង
 ប្រាក់នេះចុះ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុត្រេកអរ
 ចំពោះវត្ថុជាកប្បិយៈ (ដែលកើត) អំពីមាសនិងប្រាក់នោះបាន, ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ តែតថាគតមិនពោលថា ត្រូវអ្នកត្រេកអរ ត្រូវស្វែងរកមាស
 និងប្រាក់ ដូច្នេះ ដោយបរិយាយណានីមួយឡើយ”^១ ។

ក្នុងអធិការនៃវេយ្យាវច្ឆករ ៤ ពួកដែលទូតសម្តែងនេះ មិនមាន
 កំណត់ការទាមទារ ។ ការដែលភិក្ខុមិនត្រេកអរមូលតម្លៃត្រេកអរតែ
 កប្បិយភណ្ឌៈដោយការទាមទារឬការឈរ សូម្បីទាំងពាន់ដង ក៏គួរ ។
 បើវេយ្យាវច្ឆករនោះមិនឱ្យ, សូម្បីនឹងតាំងកប្បិយការកដទៃ ឱ្យនាំមកក៏
 បាន ។ បើភិក្ខុប្រាថ្នា គប្បីប្រាប់សូម្បីដល់ម្ចាស់របស់ពីដើម ។ បើមិន
 ប្រាថ្នា, ក៏មិនត្រូវប្រាប់ ។

ភិក្ខុមួយរូបទៀត ត្រូវទូតសួរដោយន័យមុនដូចគ្នា ពោលថា
 “ពួកយើងមិនមានកប្បិយការកៈ” ។ អ្នកដទៃក្រៅពីទូតនោះ ឈរជិត ៗ
 បានឮទើបពោលថា “លោកដ៏ចម្រើន មេត្តានាំមកចុះ, ខ្ញុំព្រះករុណានឹង
 ទិញបីរប្រគេនដល់លោកម្ចាស់” ដូច្នេះ ។ ទូតពោលថា “អញ្ជើញចុះ

១. វិន. មហា. ភេសជ្ជក្ខន្ធកៈ. ៧. ១៣៣/៣៥៩ ។

លោកដ៏ចម្រើន លោកគប្បីប្រគេន” ហើយប្រគល់ទុកក្នុងដៃរបស់អ្នក
នោះ មិនប្រាប់ដល់ភិក្ខុឡើយ ចេញទៅ ។ នេះឈ្មោះថា កប្បិយការ
កម្មកេត្តាមាត់ជាកប្បិយការក ដោយខ្លួនឯងចំពោះមុខ ។

ទូតម្នាក់ទៀត ប្រគល់អកប្បិយវត្ថុទុកក្នុងដៃឧបជ្ជាករបស់ភិក្ខុ ឬ
អ្នកដទៃហើយបង្គាប់ថា លោកគប្បីប្រគេនចីវរដល់ព្រះថេរៈ ហើយ
ចៀសទៅអំពីទីនោះតែម្តង ។ នេះឈ្មោះថា កប្បិយការកកំបាំងមុខ;
ដូច្នេះ កប្បិយការកទាំងពីរនេះ ទើបឈ្មោះថា កប្បិយការកដែលទូតមិន
បានសម្តែង ។ ក្នុងកប្បិយការកទាំង ២ នេះ គប្បីបដិបត្តិដូចក្នុង
អញ្ញតកសិក្ខាបទ និងអប្បវាទសិក្ខាបទ ដូច្នេះ ។ បើកប្បិយការក
ដែលទូតមិនបានសម្តែងទាំងឡាយ បើនាំចីវរមកប្រគេន ដោយខ្លួនឯង,
ភិក្ខុគប្បីទទួល, បើមិនបាននាំមកប្រគេន, កុំគប្បីនិយាយពាក្យណាមួយ
ឡើយ ។

ក៏ពាក្យថា ទូតេន ចីវរចេតាបនំ បហំណោយ្យ : បញ្ជូនតម្លៃ
ចីវរទៅដោយបម្រើ នេះ ត្រឹមតែជាទេសនាប៉ុណ្ណោះ ។ ទោះជាភិក្ខុពួក
កប្បិយការក សូម្បីអ្នកនាំអកប្បិយវត្ថុមកប្រគេន ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
បិណ្ឌបាតជាដើមដោយខ្លួនឯង ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

វិធីបដិបត្តិក្នុងរឿងប្រាក់និងមាសដែលមានអ្នកប្រគេន

ភិក្ខុមិនមែនទទួលដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនឯងតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះទេ ដែលមិនសមគួរ, សូម្បីអ្នកណាមួយ នាំយកមាសនិងប្រាក់មកពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនមាសនិងប្រាក់នេះដល់សង្ឃ, លោកទាំងឡាយចូរ សាងអារាម វិហារ ចេតិយ ឬរោងឆាន់ជាដើមយ៉ាងណាមួយ ក៏ដោយ” នឹងទទួលមាសនិងប្រាក់សូម្បីនេះ មិនគួរ ។ ក្នុងមហាបច្ចវិលោកពោល ទុកថា ពិតមែន ត្រូវអាបត្តិទុកដល់ភិក្ខុបណ្ណាមួយ ដែលទទួលដើម្បី ប្រយោជន៍ដល់អ្នកដទៃ ។ ក៏បើកាលភិក្ខុបដិសេធថា “ភិក្ខុទាំងឡាយ នឹងទទួលមាសនិងប្រាក់នេះ មិនសមគួរ” ។ គេពោលថា “មាសនិង ប្រាក់នឹងនៅក្នុងដៃរបស់ពួកជាន់ឈើ ឬពួកកម្មករ, លោកទាំងឡាយចូរ ទទួលជ្រាបការងារដែលគេធ្វើល្អ និងមិនល្អតែម្យ៉ាង” ដូច្នេះហើយ ប្រគល់ទុកក្នុងដៃពួកជាន់ឈើ ឬពួកកម្មករទាំងនោះទើបចៀសចេញទៅ, នឹងទទួល ក៏គួរ, បើសូម្បីគេពោលថា មាសនិងប្រាក់នឹងនៅក្នុងដៃរបស់ ពួកមនុស្សរបស់ខ្ញុំព្រះករុណានេះឯង, ឬថា នឹងនៅក្នុងដៃរបស់ខ្ញុំព្រះ ករុណានេះឯង, លោកគប្បីបញ្ជូនដំណឹងទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គល អ្នកដែលយើងនឹងត្រូវឱ្យមាស និងប្រាក់គេតែម្យ៉ាង, សូម្បីយ៉ាងនេះក៏ គួរ ។

ក៏បើថា ពួកគេមិនបញ្ចេញឈ្មោះសង្ឃ គណៈ ឬបុគ្គលពោលថា ខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយប្រគេនប្រាក់ និងមាសនេះដល់ចេតិយ, ប្រគេនដល់វិហារ, ប្រគេនដើម្បីនូវកម្មដូច្នេះ នឹងបដិសេធមិនសមគួរ ។ គប្បីប្រាប់ដល់ពួកកប្បិយការកថា ជនទាំងនេះពោលពាក្យនេះ ។ តែកាលគេពោលថា លោកទាំងឡាយចូរទទួលរក្សា ទុកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ចេតិយជាដើមចុះ គប្បីបដិសេធថា “ការដែលពួកយើងទទួលទុកមិនសមគួរ” ។

តែបើអ្នកខ្លះនាំយកប្រាក់ និងមាសមកច្រើនពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណាសូមប្រគេនប្រាក់ និងមាសនេះដល់សង្ឃ, លោកទាំងឡាយ ចូរបរិភោគបច្ច័យ ៤ ចុះ” បើសង្ឃទទួលប្រាក់និងមាសនោះ ត្រូវអាបត្តិទាំងដោយការទទួលទាំងដោយការបរិភោគ ។ បើបណ្ឌិតក្នុងទាំងនោះភិក្ខុមួយរូបបដិសេធថា វត្ថុនេះមិនគួរ ។ និងឧបាសកពោលថា “បើមិនគួរនឹងជារបស់ខ្ញុំព្រះករុណាដោយខ្លួនឯង” ដូច្នេះ ហើយទៅ, ភិក្ខុនោះដែលភិក្ខុបង្គំមិនគប្បីពោលនូវពាក្យណាមួយថា “លោកធ្វើអន្តរាយលាភរបស់សង្ឃ, ព្រោះភិក្ខុណាចោទលោក” ភិក្ខុនោះឯងជាអ្នកមានអាបត្តិជាប់ខ្លួន ។ តែលោកមួយ រូបធ្វើភិក្ខុ ជាច្រើនមិនឱ្យត្រូវអាបត្តិ ។ ក៏បើថា កាលភិក្ខុទាំងឡាយបដិសេធថា “មិនគួរ” គេពោលថា “នឹងនៅក្នុងដែររបស់ពួកកប្បិយការក ឬនឹងនៅក្នុងដែររបស់ពួកបុរសរបស់ខ្ញុំព្រះ

ករុណា ឬ ក្នុងដែររបស់ខ្ញុំព្រះករុណា, លោកទាំងឡាយ ចូរបរិភោគ បច្ច័យ តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ” ដូច្នេះ, សមគួរ ។

មួយទៀត គេប្រគេនដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ចតុប្បច្ច័យ គប្បី បង្កើនទៅដើម្បីបច្ច័យដែលត្រូវការ ។ គេប្រគេនដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ ចីវរ គប្បីបង្កើនទៅក្នុងចីវរប៉ុណ្ណោះ ។ បើថា មិនមានសេចក្តីត្រូវការ ចីវរនោះ, សង្ឃលំបាកដោយបច្ច័យមានបិណ្ឌបាតជាដើម គប្បីអបលោក ដើម្បីសេចក្តីល្អនៃសង្ឃហើយ បង្កើនទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បិណ្ឌ បាតជាដើម ។ សូម្បីក្នុងអកប្បិយវត្ថុដែលគេប្រគេន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់បិណ្ឌបាត និងគិលានបច្ច័យ ក៏ន័យនេះ ។

មួយទៀត អកប្បិយវត្ថុដែលគេប្រគេនដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ សេនាសនៈ គប្បីបង្កើនទៅក្នុងសេនាសនៈប៉ុណ្ណោះ ព្រោះសេនាសនៈ ជា គរុភណ្ឌ ។ ក៏បើថា កាលពួកភិក្ខុលះចោលសេនាសនៈទៅ សេនាសនៈ នឹងវិនាសអស់, ក្នុងកាលដូច្នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុ ទាំងឡាយ ចំណាយសូម្បីសេនាសនៈហើយ បរិភោគ(បច្ច័យ) បាន ។

ព្រោះដូច្នេះ ដើម្បីរក្សាសេនាសនៈទុក ភិក្ខុកុំធ្វើឱ្យដាច់មូលតម្លៃ គប្បីបរិភោគល្មមញ៉ាំងអត្តភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ និងមិនមែនប្រាកដមាន តែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ, សូម្បីអកប្បិយវត្ថុដទៃមានស្រៃ និងទីដីជាដើមដែល ភិក្ខុមិនគួរទទួល ។

វិធីបដិបត្តិក្នុងបីឯងស្រះទឹកជាដើមដែលមានអ្នកប្រគេន

បើអ្នកណាមួយពោលថា បីឯងធំឱ្យសម្រេចសន្ធឹង ៣ ដងរបស់ខ្ញុំ ព្រះករុណាមាន, ខ្ញុំព្រះករុណាសូមប្រគេនបីឯងធំនោះដល់សង្ឃ, បើសង្ឃ ទទួលបីឯងធំនោះ ត្រូវអាបត្តិទាំងក្នុងការទទួលទាំង ក្នុងការបរិភោគដូច គ្នា ។ តែភិក្ខុណាបដិសេធបីឯងធំនោះ, ភិក្ខុនោះដែលភិក្ខុណាមួយមិនគួរ ពោលបន្ទោសដោយពាក្យណាមួយ ដោយន័យមុន ដូចគ្នា ។ ព្រោះថា ភិក្ខុណាចោទលោក, ភិក្ខុនេះឯងមានអាបត្តិជាប់ខ្លួន ។ តែលោកមួយរូប បានធ្វើឱ្យភិក្ខុច្រើនរូបមិនត្រូវអាបត្តិ ។

មួយទៀត អ្នកណាសូម្បីពោលថា ខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនបីឯងធំ ដូច្នោះដូចគ្នា ត្រូវពួកភិក្ខុបដិសេធថា មិនគួរ, បើនៅតែពោលថា បីឯង ឯណោះនិងបីឯងឯណោះរបស់សង្ឃមាន, បីឯងនោះ រមែងគួរបានយ៉ាង ណា ? គប្បីប្រាប់គេថា គេនឹងធ្វើឱ្យជាកប្បិយ ហើយប្រគេនទេដឹង ? គេសួរថា ប្រគេនយ៉ាងណា ទើបនឹងជាកប្បិយ ? គប្បីពោលថា គេ ពោលប្រគេនថា “លោកទាំងឡាយ ចូរបរិភោគបច្ច័យ ៤ ចុះ” ដូច្នេះ ។ បើគេពោលថា “ល្អណាស់ លោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់ទាំង ឡាយបរិភោគបច្ច័យ ៤ ចុះ” ដូច្នេះ, គួរ ។

បើសូម្បីគេពោលថា “សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយទទួលបីឯងចុះ”

ត្រូវពួកភិក្ខុទាំងឡាយហាមថា “មិនគួរ” ហើយសួរថា “កប្បិយការ កមានដែរឬ ?” កាលភិក្ខុឆ្លើយថា “មិនមាន” ទើបពោលថា អ្នកឈ្មោះ ឯណោះនឹងចាត់ការនូវ បីនេះ, ឬថា នឹងនៅក្នុងសេចក្តីថែរក្សារបស់ អ្នកឯណោះ ឬក្នុងសេចក្តីថែរក្សារបស់ខ្ញុំព្រះករុណា, សូមសង្ឃបរិភោគ កប្បិយភណ្ឌចុះ ដូច្នេះ, នឹងទទួល គួរ ។ បើសូម្បីថា ទាយកនោះត្រូវ ភិក្ខុបដិសេធថា មិនគួរ ហើយពោលថា អ្នកទាំងឡាយនឹងបរិភោគទឹក នឹងបោកលាងវត្ថុ, ពួកម្រឹគនិងបក្សីនឹងផឹកស៊ី, សូម្បីការពោលយ៉ាងនេះ ក៏សមគួរ ។

បើសូម្បីថា ទាយកត្រូវភិក្ខុបដិសេធថា “មិនគួរ” ហើយនៅតែ ពោលថា “សូមលោកទាំងឡាយទទួលដោយរបស់សមគួរជាធំចុះ”, ភិក្ខុ នឹងពោលថា “ល្អណាស់ឧបាសក សង្ឃនឹងផឹកទឹក នឹងបោកលាងវត្ថុ ពួកម្រឹគនិងបក្សីនឹងផឹក” ដូច្នេះ ហើយបរិភោគ គួរ ។ សូម្បីបើថា កាលទាយកពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនបីឬស្រះបោក្ខរណីដល់ សង្ឃ” ភិក្ខុនឹងពោលពាក្យជាដើមថា “ល្អណាស់ ឧបាសក សង្ឃនឹង ផឹកទឹក” ហើយបរិភោគប្រើប្រាស់ សមគួរដូចគ្នា ។

ក៏បើពួកភិក្ខុសូមហត្ថកម្ម និងដឹកកប្បិយបរិវារដោយដៃរបស់ខ្លួន ឯង ឱ្យសាងស្រះទឹកដើម្បីត្រូវការទឹកប្រើប្រាស់, បើពួកអ្នកស្រុក អាស្រ័យស្រះនោះ ធ្វើស្រូវឱ្យសម្រេចហើយប្រគេនកប្បិយ ភណ្ឌក្នុង

វិហារ គួរ ។ សូម្បីបើថា ពួកអ្នកស្រុកនុំរង់ ជីកដីរបស់សង្ឃដើម្បី ត្រូវការឧបការៈដល់សង្ឃ ហើយប្រគេនកប្បិយ ភណ្ឌៈអំពីស្រូវដែល អាស្រ័យស្រះទឹកនោះសម្រេចហើយ ។ កប្បិយភណ្ឌៈសូម្បីនេះ ក៏សម គួរ ។ ក៏កាលគេពោលថា “លោកទាំងឡាយ ចូរតាំងកប្បិយការកឡិ ពួកខ្ញុំព្រះករុណាម្នាក់” សូម្បីភិក្ខុនឹងតាំងក៏បាន ។

មួយទៀត បើពួកអ្នកស្រុកនោះ ត្រូវរាជពលីរុកកូននាំគ្នាគេច ចេញទៅ, អ្នកស្រុកដទៃនឹងធ្វើ, នឹងមិនប្រគេនអ្វី ៗ ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ, ពួកភិក្ខុហ្នឹងហែងទឹក ក៏បាន ។ ក៏ឯការហ្នឹងហែងទឹកនោះ រមែងបានក្នុង រដូវធ្វើស្រែប៉ុណ្ណោះ មិនមែនក្នុងរដូវស្រូវ (សម្រេចហើយ) ។ បើ ពួកអ្នកស្រុកពោលថា លោកម្ចាស់ សូម្បីកាលមុន ពួកអ្នកស្រុកបាន អាស្រ័យទឹកនេះធ្វើស្រូវ មិនមែនឬ ? កាលនោះគប្បីប្រាប់ពួកគេថា “ពួកនោះគេបានធ្វើឧបការៈយ៉ាងនេះ និងយ៉ាងនេះដល់សង្ឃ, និងបាន ប្រគេនសូម្បីកប្បិយភណ្ឌៈ នេះផង នេះផង” ។ បើថា ពួកគេពោលថា “សូម្បីពួកខ្ញុំព្រះករុណា ក៏នឹងប្រគេន” ដូច្នេះ, យ៉ាងនេះក៏គួរ ។

ក៏បើថា ភិក្ខុបង្ខំមិនយល់ ទទួលស្រះឬឡិសាងស្រះដោយ អកប្បិយវេហារ, ស្រះនោះពួកភិក្ខុមិនគួរបរិភោគប្រើប្រាស់ ។ សូម្បី កប្បិយភណ្ឌៈ ដែលអាស្រ័យស្រះនោះបានមក ក៏ជាអកប្បិយដែរ ។ បើម្ចាស់របស់ (ស្រះ) បុត្រ និងឪតារបស់គេ ឬ អ្នកណា ៗ ដទៃ

ដែលកើតក្នុងវង្សរបស់គេជ្រាបថា “ភិក្ខុទាំងឡាយលះបង់ហើយ” ទើប
 ប្រគេនដោយកប្បិយរោហារថ្មី, ស្រះនោះ គួរ ។ កាលវង្សត្រកូល
 របស់គេដាច់ស្ងួត អ្នកណាជាម្ចាស់របស់ជនបទនោះ, អ្នកនោះរឹបយក
 ហើយប្រគេនត្រឡប់មកវិញ ដូចរាជមហេសីនាមថា អឡនាគ ទ្រង់រឹប
 យកនូវទំនប់ទឹករបស់ភិក្ខុដែលនៅក្នុងចិត្តលាបពូតនាំមកហើយ ប្រគេន
 ត្រឡប់មកវិញ ដូច្នោះ, សូម្បីយ៉ាងនេះក៏គួរ ។

នឹងធ្វើការកើបដីឡើង និងទប់ទំនប់ថ្មី ក្នុងស្រះដែលទទួលទុកដោយ
 អំណាចនៃទឹក សូម្បីជាកប្បិយរោហារ រមែងគួរដល់ភិក្ខុដែលមានចិត្ត
 បរិសុទ្ធ ។ តែការដែលភិក្ខុឃើញពួកអ្នកស្រែកអាស្រ័យស្រះនោះ ធ្វើ
 សន្លង នឹងតាំងកប្បិយការក មិនគួរ ។ បើពួកគេប្រគេនកប្បិយភណ្ឌៈ
 ដោយខ្លួនឯង, គួរទទួល, បើពួកគេមិនប្រគេន, មិនគួរទាមទារមិនគួរ
 ជាសំភ័ន្ទ ។ ការដែលនឹងតាំងកប្បិយការកក្នុងស្រះដែលទទួលទុកដោយ
 អំណាចនៃបច្ច័យ គួរ ។ តែនឹងធ្វើការកើបដីឡើងនិងការពារទំនប់ស្រះជា
 ដើម មិនគួរ, បើពួកកប្បិយការក ធ្វើដោយខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះ, ទើបគួរ ។
 កាលលង្ហិនភិក្ខុដែលមិនឆ្លាតប្រើពួកកប្បិយការកឱ្យកើបដីឡើងជាដើម ស្រះ
 ទឹកនឹងជាកប្បិយ ព្រោះការទទួល ក៏ពិតមែនហើយ តែថា ជាការបរិភោគ
 មិនល្អ ដូចបិណ្ឌបាតដែលលាយថ្នាំពិស និងដូចភោជនដែលលាយ
 អកប្បិយម៌សៈ ដូច្នោះ ព្រោះកប្បិយភណ្ឌៈដែលលាយដោយវត្ថុដែល

កើតអំពីប្រយោគរបស់ភិក្ខុជាបច្ច័យ ជាអកប្បិយដល់ពួកភិក្ខុទៅដូចគ្នា ។
តែបើនៅមានឱកាសដើម្បីទឹក, ភិក្ខុនឹងចាត់ការចំពោះទឹកប៉ុណ្ណោះ
យ៉ាងនេះថា លោកចូរធ្វើទំនប់របស់ស្រះឱ្យមាំមាំ ទប់ទឹកបានច្រើន គឺ
ចូរធ្វើឱ្យទឹកជន់ ឡើងព្រៀបច្រាំង ដូច្នេះ គួរ ។

វិធីបដិបត្តិក្នុងផលដែលបានព្រោះស្រះទឹកវត្តជាដើម

ជនទាំងឡាយកំពុងពន្លត់ភ្លើងក្នុងចង្រ្កាន នឹងពោលថា “ពួក
លោកចូរបានឧទេកកម្មមុនចុះ ឧបាសក” ដូច្នេះ ក៏គួរ ។ តែនឹងពោលថា
“លោកនឹងធ្វើសន្លឹកហើយនាំមក មិនគួរ” ។ ក៏បើថា ភិក្ខុឃើញទឹកក្នុង
ស្រះច្រើនពេកទៅ ឱ្យនាំទឹកចេញតាមប្រឡាយ អំពីផ្នែកខាង ឬផ្នែក
ក្រោយ ឱ្យកាប់ឆ្ការព្រៃ ឱ្យធ្វើភ្នំស្រែទាំងឡាយ មិនកាន់យកចំណែក
ប្រក្រតីក្នុងភ្នំស្រែពីដើម កាន់យកចំណែកដែលលើស, ប៉ាន់ស្មានបង្ខិត
បង្ខំយកកហាបណៈថា “លោកទាំងឡាយ ចូរឱ្យកហាបណៈប្រមាណ
ប៉ុណ្ណោះ” ក្នុងសន្លឹកក្រៅជួរកាល ឬក្នុងសន្លឹកថ្មីដែលមិនបានកំណត់ទុក,
ជាអកប្បិយដល់ភិក្ខុគ្រប់រូប ។

មួយទៀត ភិក្ខុណា មិនបានពោលថា “ពួកលោកចូរភ្ជួរ ចូរសាប
ព្រោះ” ប៉ាន់ផ្ទៃដីយ៉ាងនេះថា “សម្រាប់ផ្ទៃដីប៉ុណ្ណោះ មានចំណែកឈ្មោះ
ប្រមាណប៉ុណ្ណោះ” ក្តី កាលពួកអ្នកស្រែពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាធ្វើសន្លឹក

ឯក្នុងចំណែកផ្ទៃដី ប៉ុណ្ណោះ, លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ ចូរកាន់យកនូវ
 ចំណែកឈ្មោះប្រមាណប៉ុណ្ណោះ” យកខ្សែ ឬឈើច្រត់វាស់ដើម្បីកំណត់
 ប្រមាណផ្ទៃដីក្តី ឈររក្សា នៅត្រង់លានក្តី ឱ្យជញ្ជូនចេញចាកលានទៅក្តី
 ឱ្យរក្សាទុកក្នុងជង្រកក្តី ផលដែលកើតឡើងអំពីទីដីនោះ ជាអកប្បិយ
 ដល់ភិក្ខុរបនោះប៉ុណ្ណោះ ។

បើអ្នកស្រែទាំងឡាយនាំកហាបណៈមក ហើយពោលថា
 “កហាបណៈទាំងនេះ ពួកខ្ញុំព្រះករុណានាំមកដើម្បីសង្ឃ” និងភិក្ខុបណា
 មួយ ពោលថា “លោកចូរនាំសំពត់មកដោយកហាបណៈប៉ុណ្ណោះ, ចូរ
 ចាត់ចែងបាយយាគូជាដើម ដោយកហាបណៈប្រមាណប៉ុណ្ណោះ” ដោយ
 ការសម្គាល់ថា “សង្ឃមិនទំពាននូវកហាបណៈទេ” វត្ថុដែលពួកគេនាំមក
 ជាអកប្បិយដល់ពួកភិក្ខុទូទៅ ។ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ឆ្លើយថា ព្រោះ
 ភិក្ខុចាត់ចែងកហាបណៈ ។

បើពួកអ្នកស្រែនាំស្រូវមកពោលថា “ស្រូវនេះ ពួកខ្ញុំព្រះករុណា
 នាំមកដើម្បីសង្ឃ” និងភិក្ខុបណាមួយពោលថា ពួកលោកចូរនាំយកវត្ថុ
 នេះ និងវត្ថុនេះមកដោយស្រូវប្រមាណប៉ុណ្ណោះ” ដោយន័យមុននុ៎ះឯង
 វត្ថុដែលពួកគេនាំមក ជាអកប្បិយ ចំពោះភិក្ខុនោះប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ? ព្រោះភិក្ខុចាត់ចែងធម្មជាតិ ។

បើពួកគេនាំយកស្រូវ ឬអបរណ្ណជាតិមកពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះ

ករុណានាំវត្ថុនេះមកដើម្បីសង្ឃី” ។ ភិក្ខុបណ្ឌិតមួយពោលថា “ពួក
លោកចូរនាំយកវត្ថុនេះ នឹងវត្ថុនេះមកដោយស្រូវមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ”
ដោយន័យមុននុ៎ះឯង, វត្ថុដែលពួកគេនាំមក ជាកប្បិយដល់ភិក្ខុទាំង
អស់ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះភិក្ខុចាត់ចែងស្រូវជាដើមដែលជា
កប្បិយ ។ មិនមានអាបត្តិសូម្បីព្រោះទិញ ព្រោះប្រាប់កប្បិយការក ។

តែក្នុងកាលមុន ភិក្ខុមួយរូបនៅឯចិត្តលតាបពូត បានធ្វើមណ្ឌល
(រូបព្រះចន្ទ) ទុកលើផែនដី ជិតទ្វារសាលា ៤ មុខ ដើម្បីឱ្យកើត
សេចក្តីយល់ដឹងពួកអារាមិកជនដោយរំពឹងថា “ឱហ្ន៎ ពួកអារាមិកជន
គប្បីជាកន្លែងប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ដើម្បីសង្ឃីក្នុងថ្ងៃស្អែកនេះ” ។ អារាមិកជន
អ្នកឆ្ងាត ឃើញមណ្ឌលនោះ (រូបព្រះចន្ទ) ហើយ បានធ្វើយ៉ាងនោះ
ក្នុងថ្ងៃទីពីរ កាលពួកគេវាយស្ករ ប្រជុំសង្ឃីហើយ ទើបកាន់យកទំពៅ
ប្រាប់ព្រះសង្ឃត្រូវថា “លោកម្ចាស់ ក្នុងកាលពីមុននេះ ពួកខ្ញុំព្រះ
ករុណាមិនធ្លាប់បានឮបិទតាមតា មិនធ្លាប់បានស្តាប់តាយាយ (ប្រាប់ហេតុ
ការណ៍) យ៉ាងនេះឡើយ, ព្រះគុណម្ចាស់មួយរូបបានធ្វើគ្រឿងសម្គាល់
ជិតទ្វារសាលា ៤ មុខ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ, ឥឡូវនេះ ចាប់ផ្តើមតាំង
ពីនេះទៅ ព្រះគុណម្ចាស់ទាំងឡាយ ចូរប្រាប់តាមសេចក្តីពេញចិត្តរបស់
ខ្លួន ៗ ចុះ, សូម្បីពួកខ្ញុំព្រះករុណា ក៏នឹងនៅជាសុខសប្បាយ” ។ ព្រះ
មហាថេរៈត្រឡប់ពីទីនោះភ្លាម ។ សូម្បីភិក្ខុមួយរូបក៏មិនទទួលនំឡើយ ។

ក្នុងកាលមុនភិក្ខុទាំងឡាយ រមែងមិនឆាន់ សូម្បីនំដែលកើតឡើងក្នុង
អារាមនោះ យ៉ាងនេះ ; ព្រោះដូច្នេះ

សល្លេខំ អច្ចជន្តេន អប្បមត្តេន ភិក្ខុនា
កប្បិយេបិ ន កាតព្វា អាមិសត្ថាយ លោលតា ។

ភិក្ខុអ្នកមិនប្រមាទ មិនលះការបដិបត្តិដ៏សខ្មាត់ មិនគប្បី
ធ្វើសេចក្តីល្មោភ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អាមិស សូម្បី
ក្នុងវត្ថុដែលជាកប្បិយ ដូច្នេះឯង ។

មួយទៀត សូម្បីក្នុងស្រះបោក្ខរណី ទំនប់ទឹកនិងប្រឡាយជាដើម
ក៏មានន័យដូចដែលពោលទុកហើយ ក្នុងស្រះនេះដែរ ។ សូម្បីកាល
ទាយកពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនស្រែ” ឬថា ទីដីយ៉ាងណាមួយ
ដែលជាស្ថានទីបណ្តុះបុព្វណ្ណជាតិ អបរណ្ណជាតិ អំពៅនិងដូងជាដើម
ភិក្ខុគប្បីបដិសេធថា “មិនគួរ” ហើយបដិបត្តិ ដោយន័យដូចដែលពោល
ហើយក្នុងស្រះនេះឯង ។ ក្នុងវេលាគេពោលដោយកប្បិយវាហារថា “ខ្ញុំ
ព្រះករុណាប្រគេនដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការបរិភោគបច្ច័យ ៤” ភិក្ខុគួរ
ទទួល, ក៏កាលគេពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនស្នូន, ប្រគេនព្រៃ” គួរ
នឹងទទួលទុក ។

បើពួកអ្នកស្រុកមិនបានត្រូវភិក្ខុបង្គាប់ឡើយ កាត់ដើមឈើ ក្នុង

ព្រែនោះ ញ៉ាំងអបរណ្ណជាតិជាដើម ឱ្យដល់ព្រមហើយ ប្រគេនចំណែក ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ, នឹងទទួលក៏គួរ ។ ពួកគេមិនប្រគេន, មិនគួរទាមទារ មិនគួរដាស់តឿន ។

បើកាលពួកគេនាំគ្នាកៀសខ្លួនទៅ ព្រោះអន្តរាយយ៉ាងណាមួយ, ពួកមនុស្សដទៃធ្វើ និងមិនប្រគេនអ្វីតិចតួចដល់ភិក្ខុទាំងឡាយឡើយ, គប្បីហាមពួកជននោះ ។ បើពួកគេពោលថា សូម្បីកាលមុន ពួកអ្នកស្រុកបានធ្វើសន្តិក្នុងទីនេះមិនមែនឬ លោកម្ចាស់, លំដាប់នោះ គប្បីប្រាប់គេថា ពួកនោះគេបានឱ្យកប្បិយភណ្ឌៈ យ៉ាងនេះ ៗ ដល់សង្ឃ ។ បើពួកគេពោលថា “សូម្បីពួកខ្ញុំព្រះករុណាក៏នឹងប្រគេន” យ៉ាងនេះ គួរ ។

ពួកគេពោលសំដៅដល់ភូមិប្រទេស ដែលជាកន្លែងសង្ឃសន្តិណាមួយថា ខ្ញុំព្រះករុណានឹងប្រគេនព្រំប្រទល់ គួរ ។ តែភិក្ខុទាំងឡាយ មិនគួរបោះសសរ ឬដាក់ថ្ម ដើម្បីកំណត់ព្រំប្រទល់ខ្លួនឯង ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះធម្មតាថា ដែនដីមានតម្លៃរាប់មិនបាន, ភិក្ខុនឹងត្រូវអាបត្តិបាវជិក សូម្បីដោយហេតុបន្តិចបន្តួច ។ តែគប្បីប្រាប់ពួកអារាមកជនថា ខេត្តរបស់ពួកយើងទៅដល់ទីនេះ ។ ក៏បើសូម្បីថា ពួកគេកាន់យកច្រើនទៅមិនមានអាបត្តិ ព្រោះពោលដោយបរិយាយ ។ ក៏បើថា ព្រះរាជានិងរាជអាមាត្យជាដើម ឱ្យបោះសសរដោយខ្លួនឯងហើយប្រគេនថា “សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយបរិភោគបច្ច័យ ៤ ចុះ” ការប្រគេននោះ

គួរដូចគ្នា ។

បើអ្នកណាមួយ ដឹកស្រះខាងក្នុងព្រំប្រទល់សីមា ឬដឹកប្រឡាយ
ទៅកាត់ពាក់កណ្តាលវត្ត មែនឡាយលានចេតិយ និងលានពោធិព្រឹក្ស
ជាដើម, គប្បីហាម ។ បើសង្ឃបានអ្វីៗ យ៉ាងណាមួយហើយ មិនហាម
ព្រោះធ្លន់ក្នុងអាមិស, ភិក្ខុមួយរូបហាម, ភិក្ខុបនោះប៉ុណ្ណោះ ជាធំ ។
បើភិក្ខុមួយរូបមិនហាមថា ពួកលោកចូរចេញទៅ ភិក្ខុនោះ ជាបក្ខពួក
របស់អ្នកស្រុកទាំងនោះឯង, សង្ឃហាម, សង្ឃប៉ុណ្ណោះ ជាធំ ។ ពិត
មែន ក្នុងកម្មដែលជារបស់សង្ឃ ភិក្ខុបណាធ្វើកម្មប្រកបដោយធម៌ ។
ភិក្ខុបនោះ ជាធំ ។ បើសូម្បីបុគ្គលដែលត្រូវភិក្ខុហាមហើយ នៅតែ
ប្រឹងធ្វើ, គប្បីលុបអាចម៍ដីដែលគេកកាយទុកខាងក្រោមបំពេញខាងក្រោម
លុបអាចម៍ដីដែលគេកកាយទុកខាងលើ បំពេញខាងលើឡើង ។

ព្រះមហាសូមត្តេរៈពោលថា បើអ្នកណាមួយ ប្រាថ្នានឹងប្រគេន
អំពៅ ឬអបរណ្ណជាតិ ឬផ្ទៃឈើវល្លិ មានឃ្លោកនិងត្រឡាចជាដើម តាម
ដែលកើតហើយនុ៎ះឯង ពោលថា ខ្ញុំព្រះករុណា និងប្រគេនចំការអំពៅ
ចំការអបរណ្ណជាតិ រណ្តៅ (បណ្តុះ) ផ្ទៃឈើ វល្លិទាំងអស់នេះ ដូច្នេះ,
មិនគួរ ព្រោះគេបញ្ចូលព្រមទាំងវត្ថុ (ចំការ) ។ ចំណែកព្រះមហា
បទុមត្តេរៈពោលថា នោះត្រឹមតែជាវោហារ, ព្រោះទីដីនោះ នៅជារបស់
ពួកម្ចាស់ដីដែលនុ៎ះឯង ; ព្រោះហេតុនោះ ទើបគួរ ។

វិធីបដិបត្តិក្នុងទោស អារាមិកជន និងបសុសត្វ

ទាយកពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនទោសៈ” ការប្រគេននោះ មិនគួរ ។ កាលគេពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនអារាមិកជន, ប្រគេន វេយ្យាវច្ចករ ប្រគេនកប្បិយការកៈ” ដូច្នេះ ទើបគួរ ។ បើអារាមិកជន នោះ ធ្វើការងាររបស់សង្ឃប៉ុណ្ណោះទាំងមុនភត្ត និងខាងក្រោយភត្ត, ភិក្ខុ គប្បីធ្វើសូម្បីការព្យាបាលដោយថ្នាំគ្រប់យ៉ាងដល់គេដូចសាមណេរ, បើ គេធ្វើការងាររបស់សង្ឃមុនភត្ត តែមួយវេលា, ខាងក្រោយភត្តទៅធ្វើការ ងាររបស់ខ្លួន មិនគប្បីឱ្យអាហារក្នុងវេលាល្ងាច ។ សូម្បីជនពួកណាធ្វើ ការងាររបស់សង្ឃតាមវារៈ ៥ ថ្ងៃ ឬតាមវារៈបក្ខ ក្នុងវេលាដ៏សេស ធ្វើការងាររបស់ខ្លួន គប្បីឱ្យភត្តនិងអាហារសូម្បីដល់បុគ្គលទាំងនោះ ក្នុង វេលាធ្វើប៉ុណ្ណោះ ។ បើការងាររបស់សង្ឃមិនមាន, ពួកគេធ្វើការងារ របស់ខ្លួនឯងចិញ្ចឹមជីវិត, បើពួកគេនាំយកមូលតម្លៃហត្ថកម្មមកប្រគេន គប្បីទទួល ។ បើពួកគេមិនប្រគេន ក៏កុំនិយាយពាក្យណាមួយឡើយ ។ ការទទួលទោស អ្នកជ្រលក់សំពត់ក្តី ទោសជាងតម្បាញក្តី យ៉ាងណាមួយ ដោយឈ្មោះថា អារាមិកជន គួរ ។

បើពួកទាយកពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនគោទាំងឡាយ” ដូច្នេះ, ភិក្ខុគប្បីហាមពួកគេថា “មិនសមគួរ” កាលមានពួកអ្នកស្រុកសួរ ថា “គោទាំងនេះ លោកបានមកពីណា ?” គប្បីប្រាប់គេថា “ពួកបណ្ឌិត

ប្រគេនទុក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កាបរិភោគបញ្ចគោរស” ។ កាលពួកគេ
ពោលថា “សូម្បីពួកខ្ញុំព្រះករុណា ក៏ប្រគេន ដើម្បីប្រយោជន៍បរិភោគ
បញ្ចគោរស” ដូច្នេះ គួរ ។ សូម្បីក្នុងបសុសត្វមានមេពពៃជាដើម ក៏
ន័យនេះឯង ។

ពួកអ្នកស្រុកពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាសូមប្រគេនដំរី, ប្រគេន
សេះ, ក្របី, មាន់, ជ្រូក” ដូច្នេះ, នឹងទទួលមិនគួរ ។ បើពួកអ្នកស្រុក
ខ្លះពោលថា “លោកម្ចាស់ សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយតិច
ចុះ, ពួកខ្ញុំព្រះករុណានឹងទទួលសត្វទាំងនេះ ហើយប្រគេនកប្បិយភណ្ឌៈ
ដល់លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ” ហើយទទួលទៅ, រមែងគួរ ។ នឹងលែង
ចោលក្នុងព្រៃដោយពោលថា “មាន់និងជ្រូកទាំងនេះ ចូរនៅតាមសប្បាយ
ចុះ” ដូច្នេះ ក៏គួរ ។ កាលគេពោលថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេនស្រះ
នេះ ស្រែនេះ ចំការនេះដល់វិហារ” ភិក្ខុនឹងបដិសេធមិនបានដូច្នេះ
ឯង ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងសិក្ខាបទនេះ មានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់
ដូច្នេះឯង ។

បណ្តាសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទសូម្បីនេះ ក៏មាន សមុជ្ជាន ៦
ជាកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ បណ្តត្តិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម
មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នារាជសិក្ខាបទ ចប់

ចំនួនសិក្ខាបទក្នុងចីវរវគ្គទី ១ នោះ គឺ

- ១, កបិនសិក្ខាបទ ការអស់អំណាចកបិន ទុកអតិរេកចីវរហួស
១០ ថ្ងៃ
- ២, ឧទ្ទោសិតសិក្ខាបទ ការនៅប្រាសចាកចីវរ កន្លងមួយរាត្រី
- ៣, អកាលចីវរសិក្ខាបទ ការទុកអកាលចីវរហួសមួយខែ
- ៤, បុរាណចីវរសិក្ខាបទ ការប្រើភិក្ខុនីមិនមែនញាតិឱ្យលាងចីវរបាស់
- ៥, ចីវរបដិគ្គហណសិក្ខាបទ ការទទួលចីវរពីដៃភិក្ខុនីមិនមែនជាញាតិ
- ៦, អញ្ញាតករិញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ការសូមចីវរពីគ្រហស្ថមិនមែនជាញាតិ
- ៧, តតុត្តរិសិក្ខាបទ ការសូមចីវរហួសពីអន្តរវាសកៈ និង
ឧត្តរាសន្តៈ
- ៨, បឋមឧបក្ខដសិក្ខាបទ ការទៅនិយាយនឹងគ្រហស្ថមិនមែនជាញាតិ
ឱ្យគេប្រគេនចីវរល្អ
- ៩, ទុតិយឧបក្ខដសិក្ខាបទ ការឱ្យគេរួមប្រដាប់ ដើម្បីទិញចីវរឱ្យល្អ
- ១០, រាជសិក្ខាបទ ការតាំងទារចីវរហួសបីដង នឹងឈរហួស
ប្រាំមួយដង

ចប់ កបិនវគ្គ ទី ១

កោសិយវគ្គ

១. កោសិយសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៧៤] កោសិយសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ
ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងកោសិយសិក្ខាបទនោះ មាន
វិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

[៧៥] ច្រើនបទថា សន្តវិទ្យា កតំ ហោតិ : គ្រឿងកម្រាល
ដែល(មិនបានត្បាញ) គេស្លាប់សម្រេចតែម្តង មានសេចក្តីថា
សន្តតដែលលាតសរសៃសូត្រត្រួត ៗ គ្នា លើផ្ទៃដីស្មើ ហើយយកទឹក
បាយជាដើមចាក់ស្រោចចុះទៅហើយស្លាប់ (បិទសំពត់ភ្ជាប់គ្នាច្រើន
ស្រទាប់ដោយវត្ថុស្អិត) ។

ក្នុងពាក្យថា ឯកេនបិ កោសិយំសុនា មិស្សិទ្ធ : ភិក្ខុលាយ
ដោយសរសៃសូត្រ សូម្បីមួយសរសៃ នេះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាប
វិនិច្ឆ័យថា សន្តតដែលលាយ (សូត្រ) ដោយអំណាចនៃសេចក្តីពេញ
ចិត្តរបស់ខ្លួនឯងចូរលើកទុក, បើសូម្បីថា ខ្យល់បក់យកសូត្រតែមួយ
សរសៃ ទៅទម្លាក់ចុះក្នុងទីស្លាប់សន្តតនោះ សូម្បីយ៉ាងនេះ ក៏ឈ្មោះថា
ស្លាប់សន្តតលាយ (ដោយសូត្រ) ដូចគ្នា ។ ពាក្យដ៏សេសសង្រួប ៗ
កន្លែងមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

សិក្ខាបទនេះ មានសម្ព័ន្ធជាន៦ ជាកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ
បណ្ណតិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត៣ វេទនា៣ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាកោសិយសិក្ខាបទទី ១ ចប់

២. សុទ្ធភាស្ត្រសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៧៨] សុទ្ធភាស្ត្រសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ
ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ៖

ក្នុងសុទ្ធភាស្ត្រសិក្ខាបទនោះ បទថា សុទ្ធភាស្ត្រកាន់ : ខ្មៅសុទ្ធ
សេចក្តីថា ខ្មៅសុទ្ធ គឺ ខ្មៅមិនលាយដោយរោមចៀមយ៉ាងដទៃ ។
ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

សូម្បីសម្ព័ន្ធជាដើម ក៏ដូចគ្នា នឹងកោសិយសិក្ខាបទនុ៎ះឯង ។

ពណ៌នាសុទ្ធភាស្ត្រសិក្ខាបទទី ២ ចប់

៣. ទ្វេភាគសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៨២] ទ្វេភាគសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះជា
ដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងទ្វេភាគសិក្ខាបទនោះ មាន
វិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ពីរបទថា អន្តេ អាទិយិត្វា : លាយបន្តិចត្រង់ជាយ មាន
សេចក្តីថា ឱ្យភ្ជាប់រោម ចៀមសទុកត្រង់ជាយនៃសន្តិដូចអនុវាទត្រង់ជា
យសំពត់ដូច្នោះ ។

[៨៣] ពីរបទថា ទ្វេ ភាគា : ពីរភាគ គឺ ២ ចំណែក ។

បទថា អាទាត្វា : ហើយសម័យកាន់យក គឺ គប្បីកាន់យក ។

បទថា គោចរិយានំ : រោមចៀមក្រហម ប្រែថា មានពណ៌
ក្រហម ។

ពាក្យថា ទ្វេ តុលា អាទាត្វា : ភិក្ខុថ្មីពីរជញ្ជីង ហើយ
សម័យកាន់យក លោកពោលសំដៅយក ភិក្ខុដែលប្រាថ្នានឹងឱ្យធ្វើដោយ
រោមចៀម ៤ចំណែក ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបសន្និដ្ឋានថា ក៏ដោយសេចក្តី
ជាការទ្រង់សម្តែងពាក្យនេះតែម្តងថា ភិក្ខុមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងធ្វើដោយ
រោមចៀម មានប្រមាណប៉ុន្មាន, ក្នុងរោមចៀមមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ
រោមចៀមខ្មៅ ២ចំណែករោមចៀមស ១ ចំណែក រោមចៀមក្រហម

១ចំណែក ។ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

សូម្បីសមុដ្ឋានជាដើម ក៏ដូចកោសិយសិក្ខាបទនុ៎ះឯង ។
សិក្ខាបទនេះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបថា ជាកិរិយានិងអកិរិយាតែម្យ៉ាង
ព្រោះកាន់យកនិងមិនកាន់យកធ្វើ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាទ្វេភាគសិក្ខាបទទី ៣ ចប់

៤. ឆត្វស្សសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៨៦] ឆត្វស្សសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ
ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ៖

ពីរបទថា ឧបាទន្តិបិ ឧម្មិហន្តិបិ : ជុះជាកុំខ្លះ នោមជាកុំខ្លះ
មានរូបសេចក្តីដែលលោកពោលទុកថា ពួកក្មេង ៗ បន្ទោបង់ឧប្បារៈ
ស្រោចខ្លះ បន្ទោបង់បស្សៈស្រោចខ្លះ ខាងលើសន្តតទាំងឡាយ ។

ព្រះបុស្សទៅត្រូវពោលថា ភិក្ខុដែលបានទទួលសន្តតយ៉ាងនេះថា
សន្តតសម្មតិសង្ឃឱ្យហើយដល់ភិក្ខុឈ្មោះនេះ រមែងបានដើម្បីធ្វើសន្តត
ក្នុងទីដែលខ្លួនទៅដល់រហូតដល់អស់វេលា ដែលរោគមិនទាន់សះ
ស្បើយ ។ បើលោកសះស្បើយរោគហើយ ត្រឡប់អាពាធឡើងដោយ

ព្យាធិព័ដើមនុ៎ះឯង, បរិហារ (ការឃុំគ្រង) នោះឯងតាំងនៅ, មិនមាន
កិច្ចដែលនឹងត្រូវសន្មតទៀត ។

ចំណែកព្រះឧបតិស្សថេរៈពោលថា អាពាធនោះកម្រើកឡើងឬ
អាពាធដទៃដោយ, លោកបានឈ្មោះថា ជាអ្នកអាពាធ ក៏ជាការបាន
ហើយនោះឯង, មិនមានកិច្ចដែលនឹងត្រូវសន្មតថ្មី ។

ពាក្យថា ឱរេន ចេ ឆន្នំ វស្សានំ : បើប្រើមិនទាន់គ្រប់
ប្រាំមួយឆ្នាំទេ បានដល់ ចំណែករួមក្នុងគឺ ខាងក្នុង៦ ឆ្នាំ ។ តែក្នុង
បទកាជនៈ ដើម្បីសម្តែងត្រឹមតែសង្ខតា ទើបត្រាស់ថា នៅខ្វះ៦ ឆ្នាំ ។

[៨០] ពាក្យថា អនាបត្តិ ឆព្វស្សានិ ករោតិ : អាបត្តិមិន
មានដល់ភិក្ខុប្រើប្រាស់សន្តតចាស់ដល់ ៦ ឆ្នាំ ហើយធ្វើសន្តតថ្មីទៀត
មានសេចក្តីថា រមែងធ្វើសន្តតក្នុងវេលាគ្រប់ ៦ឆ្នាំបរិបូណ៌ ។ សូម្បីក្នុង
បទទី ២ គប្បីឃើញសេចក្តីយ៉ាងនេះថា ធ្វើក្នុងវេលាលើស៦ វស្សា
ទៅ ។ សេចក្តីពិត ភិក្ខុនោះនឹងធ្វើរហូតដល់អស់ ៦ឆ្នាំ ក៏ទេ ។ ពាក្យ
ដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។ សមុជ្ឈានជាដើម ក៏ដូចកោសិ
យសិក្ខាបទនុ៎ះឯង, តែសិក្ខាបទនេះជាកិរិយានិងអកិរិយា ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាឆព្វស្សសិក្ខាបទទី ៤ ចប់

៥. និស័ទនសន្តតសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៩១] និស័ទនសន្តតសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះ ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងនិស័ទនសន្តត
សិក្ខាបទនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច តទៅនេះ ៖

ពីរបទថា ឥន្ទ្រាមហំ ភិក្ខុវេ : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគត
ប្រាថ្នា សេចក្តីថា បានឮថា ព្រះមានព្រះភាគ ទតមិនឃើញសត្វដែលគួរ
ឱ្យត្រាស់ដឹងណាមួយឡើយ រហូតអស់ខាងក្នុងត្រៃមាសនោះ ; ព្រោះ
ហេតុនោះ ទើបត្រាស់យ៉ាងនេះ ។ សូម្បីកាលជាយ៉ាងនោះ ព្រះអង្គក៏
នឹងត្រូវទ្រង់ធ្វើព្រះធម្មទេសនា ដោយអំណាចនៃតន្ត្រីប្រពៃណី ។

មួយទៀត ព្រោះព្រះអង្គបានទ្រង់មានព្រះតម្រិះយ៉ាងនេះថា កាល
តថាគតឱ្យធ្វើឱកាសពួនសម្លៀកខ្លះ ភិក្ខុទាំងឡាយនឹងធ្វើកតិការត្តដែលមិន
ប្រកបដោយធម៌, ឧបសេនៈនឹងទម្លាយកតិការត្តដែលមិនប្រកបដោយធម៌
នោះ, តថាគតនឹងជ្រះថ្លា(ពេញចិត្ត)លោក ហើយអនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុទាំង
ឡាយចូលគាល់, បន្ទាប់ពីនោះ ពួកភិក្ខុដែលប្រាថ្នានឹងមកសួរសុខទុក្ខ
តថាគតជាច្រើន នឹងសមាទានធុត្តន៍ទាំងឡាយ ហើយតថាគតនឹងបញ្ញត្តិ
សិក្ខាបទ ព្រោះសន្តតដែលភិក្ខុទាំងនោះលះចោលជាបច្ច័យ ។ ដូច្នេះ
ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់យ៉ាងនោះ ។ ក៏ក្នុងការពួនសម្លៀកខ្លះ មាន

អានិសង្សច្រើនយ៉ាងនេះឯង ។

[៩២] ពាក្យថា សបរិសោ យេន ភគវា តេនូបសន្តមិ :

ព្រមដោយបរិស័ទ បានចូលទៅគាល់សម្តេចព្រះមានព្រះភាគត្រង់ទីដែល
 ព្រះអង្គគង់នៅ មានសេចក្តីថា បានឮថា ព្រះថេរៈបានទទួលការតិះ
 ដៀលក្នុងខន្ធកសិក្ខាបទនេះថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុដែលមានវស្សា
 ថយអំពី ១០ ចុះមក មិនត្រូវឱ្យឧបសម្បទាដល់កុលបុត្រឡើយ, ភិក្ខុ
 ណាឱ្យឧបសម្បទា, ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ”^១ ដោយន័យមានជាដើមយ៉ាងនេះ
 ថា “នែមោយបុរស អ្នកគួរតែឱ្យភិក្ខុដទៃទូន្មានប្រៀនប្រដៅ ដូចម្តេច
 ឡើយ ក៏តាំងចិត្តទូន្មានប្រៀនប្រដៅភិក្ខុដទៃវិញ”^២ ទើបគិតថា ព្រះ
 សាស្តាទ្រង់អាស្រ័យបរិស័ទរបស់យើងបានទ្រង់ប្រទានការតិះដៀលដល់
 យើង, ឥឡូវនេះ យើងនោះនឹងញ៉ាំងព្រះមានព្រះភាគ ឱ្យថ្លែងព្រះសូរ
 សៀងដូចព្រហ្ម ដោយព្រះភក្ត្រដ៏បរិបូណ៌ដោយអាការគ្រប់យ៉ាង មាន
 សិរីដូចព្រះចន្ទពេញបូរមីនោះឯង ហើយនឹងឱ្យប្រទានសាធុការ ព្រោះ
 អាស្រ័យបរិស័ទនេះឯង ជាកុលបុត្រ ដែលមានហឫទ័យល្អ ធ្វើដំណើរក
 ន្លង់ទៅបានជាង ១០០ យោជន៍ បានណែនាំបរិស័ទ ជាអ្នកដែលភិក្ខុ

១.២. វិន. មហា. មហាខន្ធក. ៦. ៩០/១៧៩ ។

ប្រមាណ ៥០០ រូប ហែហមហើយ ទើបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ
ទៀត ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះធម្មសង្កឹតិកាចារ្យ ទើបពោលថា
សបរិសោ យេន ភគវា តេនូបសន្តមិ ជាដើម ។ ពិតមែន អ្នក
ណា ៗ មិនអាចនឹងឱ្យព្រះពុទ្ធចាំឡាយ ប្រាសប្រាណបានដោយប្រការ
ដទៃក្រៅអំពីវគ្គសម្បត្តិ ។

ពាក្យថា ភគវតោ អវិទូរេ និសិន្នោ : អង្គុយជិតព្រះដ៏មាន
ព្រះភាគ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុនោះជាអ្នកអស់សេចក្តីរង្វៀស ព្រោះជាអ្នក
បរិសុទ្ធដោយវគ្គ សម្បត្តិ ទើបអង្គុយក្នុងទីមិនឆ្ងាយព្រះមានព្រះភាគ
ដូចសីហៈ អង្គុយនៅជិតល្អាន់នៃភ្នំមាសដូច្នោះ ។

បទថា ឯតទរោច : ត្រាស់សួរយ៉ាងនេះ គឺ ព្រះមានព្រះភាគ
បានត្រាស់ពាក្យនេះ ដើម្បីលើករឿងវាឡើង ។

ពាក្យថា មនាធានិ តេ ភិក្ខុ បំសុក្ខលានិ : ម្នាលភិក្ខុ បង្ស
កូលទាំងឡាយ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អ្នកដែរឬ សេចក្តីថា ម្នាលភិក្ខុ
សំពត់បង្សកូលទាំងនេះ ជាទីពេញចិត្តរបស់អ្នកឬ ? គឺ អ្នកកាន់តាម
សេចក្តីពេញចិត្ត តាមសេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួនឬ ?

ដោយពាក្យថា ន ខោ មេ ភន្តេ មនាធានិ : បពិត្រព្រះអង្គ

ដ៏ចម្រើន មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គទេ នេះ ភិក្ខុនោះ រមែង
 សម្តែងថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានកាន់តាមសេចក្តី
 ពេញចិត្ត តាមសេចក្តីគាប់ចិត្តរបស់ខ្លួន គឺ ខ្ញុំព្រះអង្គ ជាអ្នកត្រូវ
 ឧបជ្ឈាយ៍ឱ្យកាន់ដូចបុគ្គលត្រូវបង្គាប់ឱ្យ កាន់ដោយការបង្ខិតបង្ខំ និង
 ដោយការវាយត្រង់ក្បាលដូច្នោះ ។

បទថា បញ្ញាយិស្សតិ : បានបញ្ញត្ត មានសេចក្តីថា នឹងជាអ្នក
 ប្រាកដ គឺ ជាអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា នឹងប្រាកដ
 ក្នុងកតិកានោះ ។

ពាក្យថា ន មយំ អប្បញ្ញត្តំ បញ្ញាបេស្សាម : ខ្ញុំព្រះអង្គ
 ទាំងឡាយ នឹងមិនបញ្ញត្តនូវហេតុដែលព្រះអង្គមិនទាន់បានបញ្ញត្តទុក
 ហើយទេ មានសេចក្តីថា យើងទាំងឡាយ ឈ្មោះថា ជាសាវក នឹងមិន
 បញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ដែលព្រះមានព្រះភាគមិនបានទ្រង់បញ្ញត្តិទុក ។ ពិតមែន
 វិស័យ គឺ ការបញ្ញត្តិសិក្ខាបទដែលមិនបានទ្រង់បញ្ញត្តិ ឬការដកសិក្ខាបទ
 ដែលទ្រង់បញ្ញត្តិទុកហើយ ដោយន័យថា បាចិត្តិយ ទុក្ខជាដើមនេះ ជា
 ពុទ្ធវិស័យ ។

ដោយបទថា សមាធាយ : កាន់យកតាម នេះ ព្រះឧបសេនៈ
 សម្តែងថា “យើងទាំងឡាយ នឹងសមាទានសិក្ខាបទនោះ ។” ហើយ

ទទួលថា “លុណាស់ ដោយលុ” ដូច្នេះ ហើយនឹងសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទ ទាំងពួង តាមដែលព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់បញ្ញត្តិទុក ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ មានព្រះហឫទ័យប្រោសប្រាណហើយ បានទ្រង់ធ្វើសាធុការសូម្បីទៀត ដល់ព្រះឧបសេនៈនោះថា “លុណាស់ លុណាស់” ។

បទសន្ធិថា អនុញ្ញាតារុសោ កាត់បទថា អនុញ្ញាតំ អារុសោ : ម្នាលអារុសោ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អនុញ្ញាតហើយ ។

[៩៣] បទថា បិហន្តា : កាលប្រាថ្នា គឺ សង្ឃឹមក្នុងចិត្ត ។

ពីរបទថា សន្តតានិ ឧជ្ឈត្វា : ទើបលះបង់ចោលនូវសន្តតទាំង ឡាយ មានសេចក្តីថា លះចោលសន្តតទាំងពួងហើយ ព្រោះជាអ្នកមាន ការសម្គាល់ក្នុងសន្តតថា ជាចិវ៌វជ្ជានី ៤ ។

ពាក្យថា ធម្មិ កកំ កត្វា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ : ទើបទ្រង់ធ្វើ ធម្មិកថា ហើយត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ មានសេចក្តីថា ព្រះមានព្រះ ភាគ ទតឃើញសន្តតទាំងឡាយរាត់រាយពាសពេញ ហើយទ្រង់ត្រិះរិះថា “មិនមានហេតុក្នុងការដែលនឹងញ៉ាំងសទ្ធាឡើយឱ្យធ្លាក់ទៅ, តថាគតនឹង សម្តែងឧបាយក្នុងការប្រើប្រាស់ ដល់ភិក្ខុទាំងនោះ” ហើយទ្រង់ធ្វើធម្មិ កថាត្រាស់ដាស់តឿនភិក្ខុទាំងឡាយ ។

[៩៤] ពាក្យថា សកី និវត្ថុបិ សកី ធារុត្ថបិ : សូម្បី
ស្មៀកម្តង សូម្បីដណ្តប់ម្តង បានដល់ អង្គុយនិងដេកហើយអស់វារៈ
ម្តង ។

បទថា សាមន្តា : ដោយជុំវិញ មានសេចក្តីថា គប្បីកាន់យក
ដោយប្រការដែលខ្លួនកាត់យកជារង្វង់មូល ឬជាបួនជ្រុង(ចតុរស្ស)អំពី
ជាយម្ខាង មានប្រមាណមួយចំអាម ។ តែភិក្ខុកាលនឹងក្រាល គប្បីពាក់
ចុះក្នុងឯកទេស ឬ ត្រដោះ(រុះ)ចេញហើយក្រាលឱ្យជ្រុំគ្នា ដោយន័យ
ដូចពោលក្នុងបាលីនោះឯង ។ សន្តតដែលភិក្ខុ ស្លាប់ហើយយ៉ាងនេះ
នឹងជារបស់មាំទាំក្រៃលែងឡើង ។ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់
ទាំងអស់នោះឯង ។ សមុជ្ឈានជាដើម នៃសិក្ខាបទនេះ ដូចគ្នានឹងទ្វេភាគ
សិក្ខាបទ ព្រោះជាកិរិយានិងអកិរិយា ដូច្នេះឯង ។

និសីទនសន្តតសិក្ខាបទទី ៥ ចប់

ក៏ក្នុងសន្តតទាំង ៥ ប្រភេទនេះ, សន្តត ៣ ប្រភេទខាងដើម
អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបថា ធ្វើវិន័យកម្មហើយបានមក មិនគួរ ប្រើប្រាស់,
២ ប្រភេទខាងក្រោយធ្វើវិន័យកម្មហើយបានមក នឹងប្រើប្រាស់ គួរ ។

៦. ឯឡកលោមសិក្ខាបទវណ្ណនា

[៩៧] ឯឡកលោមសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងឯឡកលោមសិក្ខាបទ
នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ឧប្បណ្ណសុំ : នាំគ្នានិយាយចំអក មានសេចក្តីថា ពួក
អ្នកស្រុកពោលពាក្យចំអកលេងជាដើមថា “លោកម្ចាស់ (រោម
ចៀមនេះ) លោកម្ចាស់ទិញមកថ្លៃប៉ុន្មាន ?”

ពីរបទថា វិចិត្រកោវ អាសូម្ពិ : អ្នកឈរទម្លាក់ចោល មាន
សេចក្តីថា ពួកអ្នកស្រុកជញ្ជូនបាច់ឧសអម្រែកជំរកពីព្រៃនឿយហត់
ហើយបោះចុះទៅ ទាំងនៅឈរយ៉ាងណា ភិក្ខុនេះបានបោះ (រោម
ចៀម) ឱ្យធ្លាក់ចុះទៅយ៉ាងនោះ ។

[៩៨] បទថា សហត្ថា : ដៃខ្លួនឯង គឺ ដោយដៃខ្លួនឯង ។
មានពាក្យអធិប្បាយថា នាំទៅដោយខ្លួនឯង

ពីរបទថា ពហិតិយោជនំ ធាតេតិ : តែចោលរោមចៀមឱ្យ
ធ្លាក់ចុះខាងក្រៅបីយោជន៍ មានសេចក្តីថា បោះចេញទៅខាងក្រៅ ៣
យោជន៍ ។ កាលរោមចៀមនឹងធ្លាក់ទៅ ដោយមិនមានអន្តរាយ ល្មមផុត
ពីដៃ ជានិស្សក្តិយបាចិត្តិយច្រើន តាមចំនួនសរសៃរោម ។ បើរោម

ចៀមដែលបោះទៅនោះប៉ះខ្ទប់ដើមឈើ ឬសសរខាងក្រៅ ៣ យោជន៍ ហើយធ្លាក់ចុះខាងក្នុង(៣ យោជន៍)ទៀត មិនទាន់ត្រូវអាបត្តិ ។ បើ បង្វេចរោមចៀម ធ្លាក់ចុះដល់ផែនដីឈប់ហើយប្រមៀលទៅ ត្រឡប់ ចូលមកខាងក្នុង(៣ យោជន៍) ទៀត ត្រូវអាបត្តិពិត ។

ភិក្ខុឈរខាងក្នុងយកដៃ ឬជើង ឬឈើច្រត់ប្រមៀលទៅ, បង្វេចរោមចៀមនឹងឈប់ ឬមិនឈប់ក៏ដោយ ប្រមៀលចេញទៅ, ត្រូវ អាបត្តិដូចគ្នា ។ ភិក្ខុដាក់ទុកដោយតាំងចិត្តថា អ្នកដទៃនឹងនាំទៅ, សូម្បី កាលអ្នកនោះនាំរោមចៀមទៅត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។ រោមចៀមដែលភិក្ខុ ដាក់ទុកដោយចិត្តបរិសុទ្ធ ខ្យល់បក់ទៅឬអ្នកដទៃធ្វើឱ្យធ្លាក់ទៅ ខាងក្រៅ ដោយធម្មតារបស់ខ្លួន ត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។ ព្រោះភិក្ខុមានឧស្សាហ៍ និង ព្រោះសិក្ខាបទជាអចិត្តកៈ ។ តែក្នុងករណីជាដើមលោកពោលអនាបត្តិទុក ព្រោះរោមចៀមដែលត្រូវខ្យល់បក់ទៅ ឬបុគ្គលដទៃឱ្យធ្លាក់ទៅខាងក្រៅ នេះ ។ អនាបត្តិដែលលោកពោលទុកនោះ មិនសមតាមបាលីនៃអនាបត្តិ វាវ ។

ភិក្ខុធ្វើបង្វេចទាំងពីរខាងឱ្យជាប់គ្នា កាលដាក់ទុកឱ្យបង្វេចមួយនៅ ខាងក្នុងព្រំប្រទល់ មួយបង្វេចទៀតឱ្យនៅខាងក្នុងខេត្តក្រៅព្រំប្រទល់, នៅរក្សានៅឡើយ ។ សូម្បីក្នុងអម្រែកដែលជាប់គ្នា ក៏មានន័យដូចគ្នា នេះ ។ តែបើថា រោមចៀមត្រឹមតែ ភិក្ខុដាក់ទុកត្រង់ចុងអម្រែកមិនបាន

ចង់ឡើយ, រមែងការពារអាបត្តិមិនបាន ។ កាលភិក្ខុផ្លាស់ប្តូរសូម្បីរោម
ចៀមដែលជាប់តគ្នាទៅ ជាកំទុកជំនួស ក៏ត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។

ក្នុងពាក្យថា អញ្ញស្ស យោនេ វា : ភិក្ខុដាក់រោមចៀមក្នុងយាន
ក្តីនៃអ្នកដទៃ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុដាក់ទុកលើយាន ឬលើខ្នងដំរីជាដើម ដែលកំពុងទៅ ដោយ
តាំងចិត្តថា កាលម្ចាស់របស់គេមិនដឹងនោះ វានឹងនាំទៅឯង, កាលយាន
នោះ កន្លងហួស ៣ យោជន៍ ទៅត្រូវអាបត្តិ ។ សូម្បីក្នុងយានដែល
ចតនៅ ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ ក៏បើថា ភិក្ខុដាក់រោមចៀមទុកលើ
យាន ឬលើខ្នងដំរីជាដើមដែលមិនទៅ ហើយឡើងជិះបរទៅ ឬទៅដេញ
ខាងក្រោម ឬហៅឱ្យទៅតាម, មិនមានអាបត្តិ ព្រោះព្រះបាលីថា អញ្ញំ
ហរាបេតិ : ភិក្ខុឱ្យអ្នកដទៃនាំយកទៅ ។ តែក្នុងករណីជាដើមលោក
ពោលថា ត្រូវអាបត្តិ ។ ពាក្យនោះមិនសមតាមពាក្យនេះថា ភិក្ខុឱ្យអ្នក
ដទៃជួយនាំទៅ ។ ក៏ក្នុងអទិន្នាទានត្រូវអាបត្តិ ព្រោះសុន្តិយាដ (បំបាត់
ភាសី) ។ ពិតមែន អាបត្តិណា ក្នុងអទិន្នាទាននោះ, អាបត្តិនោះ ជា
អនាបត្តិក្នុងសិក្ខាបទនេះ, អាបត្តិណាក្នុងសិក្ខាបទនេះ, អាបត្តិនោះ ជា
អនាបត្តិក្នុងអទិន្នាទាននោះ ។

ភិក្ខុទៅដល់ស្ថានទីនោះបញ្ជូចិត្តទៅដទៃ ឬត្រូវពួកចោរជាដើម

រុកកូនហួសទៅក្ដី, ត្រូវអាបត្តិដូចគ្នា ។ គប្បីជ្រាបចំនួនអាបត្តិ តាមចំនួន
សរសៃរោមក្នុងឋានៈទាំងពួង ។

[១០០] ច្រើនបទថា តិយោជនំ វាសាធិប្បាយោ គន្ធា
តតោ បរំ ហរតិ : ដល់ភិក្ខុប្រាថ្នាដើម្បីនឹងនៅ តែត្រូវទៅកាន់ទីមាន
ចម្ងាយមកបីយោជន៍ ហើយនាំយករោមចៀមទៅកាន់ទីដទៃចាកទីនោះ
មានសេចក្ដីថា មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលនាំទៅ សូម្បីទាំងរយយោជន៍
យ៉ាងនេះ គឺ ព្រោះមិនបានឧទ្ទេស និងបរិបូណ៌ជាដើម ឬបច្ច័យជាដើម
ក្នុងទីដែលខ្លួនទៅហើយ ភិក្ខុទើបទៅក្នុងទីដទៃអំពីទីនោះ, ទៅក្នុងទីដទៃ
សូម្បីចាកទីនោះ ។

ពីរបទថា អច្ឆិន្នំ បដិលភិក្ខុ : ត្រឡប់បានរោមចៀមដែល
ចោរលួចយកទៅហើយនាំយកទៅ មានសេចក្ដីថា ពួកចោរដណ្ដើមយក
រោមចៀមនោះទៅ ដឹងថា មិនមានប្រយោជន៍ ហើយយកមកឱ្យវិញ,
មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលនាំរោមចៀមនោះទៅ ។

ពីរបទថា និស្សន្នំ បដិលភិក្ខុ : ត្រឡប់បានរោមចៀមដែល
លះបង់ដោយវិនយកម្មហើយនាំយកទៅ មានសេចក្ដីថា បានរោម
ចៀមដែលធ្វើវិនយកម្មហើយបានមកវិញ ។

បទថា កតភណ្ឌំ : របស់ដែលធ្វើហើយ មានសេចក្ដីថា រោម

ចៀមដែលគេធ្វើជាវត្ថុ មានសំពត់កម្ពល ព្រំ និងសន្តតជាដើម យ៉ាង
 ណាមួយ ដោយហោចទៅសូម្បីត្រឹមតែចងដោយសរសៃអំបោះ ។ មួយ
 ទៀត ភិក្ខុណា សិករោមចៀមចុះក្នុងចន្លោះស្លាកបាត្រខ្លះ ៗក្តី ក្នុង
 សំពត់រឹតជើង(ជង្គង់) សំពត់អង្សៈ និង វត្ថុពន្លឺចង្កេះជាដើមក្តី ក្នុង
 ស្រោមកាំបិត ដើម្បីការពារស្និមកន្ត្រៃជាដើមក្តី ដោយហោចទៅ សូម្បី
 អាពាធកើតអំពីខ្យល់ សៀតរោមចៀមទុកសូម្បីក្នុងរន្ធគ្រចៀកហើយ
 ដើរទៅត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុនោះដូចគ្នា, តែរោមចៀមដែលចងដោយអំបោះ
 ជាក់ទុក (ក្នុងចន្លោះស្បែកជើង និងស្លាកបាត្រជាដើម) រមែងតាំងនៅ
 ក្នុងឋានៈនៃរោមចៀមដែលធ្វើជាវត្ថុ ។ ភិក្ខុធ្វើឱ្យជាផ្ទុយសក់ហើយនាំ
 ទៅ, នេះឈ្មោះថា គេចវាងយក, ត្រូវអាបត្តិ ដូចគ្នា ។ ពាក្យដ៏សេស
 មានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

បណ្ណាសមុជ្ជានជាដើម ឯឡកលោមសិក្ខាបទនេះ ឈ្មោះថា
 ឯឡកលោមសមុជ្ជាន (មានរោមចៀមជាសមុជ្ជាន) រមែងកើតអំពីកាយ
 ១ កាយចិត្ត ១ ជាកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ បណ្ណតិវដ្តៈ
 កាយកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

ឯឡកលោមសិក្ខាបទទី ៦ ចប់

៧. ឯឡកលោមធោវាបនសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១០១] ឯឡកលោមធោវាបនសិក្ខាបទថា តេន សមយេន :
សម័យនោះជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ៖

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា វិញ្ញាណៈ : លះចោល បានដល់ បោះ
បង់ចោល គឺ រមែងលះបង់ចេញ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា រមែងមិន
អាចដើម្បីប្រកបរឿយ ។ ។

ពាក្យដ៏សេសក្នុងឯឡកលោមធោវាបនសិក្ខាបទនេះ ព្រមទាំង
សម្បជ្ជានជាដើម មានន័យដូចពោលហើយ ក្នុងបុរាណចីវរសិក្ខាបទនោះ
ឯង ។

ឯឡកលោមធោវាបនសិក្ខាបទទី ៧ ចប់

៨. រូបិយសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១០៥] រូបិយសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ
ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងរូបិយសិក្ខាបទនោះ មាន
វិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា បដិវិសោ : បែងចំណែក ប្រែថា ចំណែក ។

ក្នុងបទថា ជាតុរូប្យរជតំ : នូវមាសប្រាក់ នេះ ពាក្យថា
ជាតុរូប ជាឈ្មោះនៃមាស ។ ក៏ព្រោះមាសនោះដូចគ្នានឹងព្រះឆរីវណ្ណនៃ
ព្រះតថាគត ; ព្រោះដូច្នេះ លោកទើបពោលទុកក្នុងបទភាជនៈថា បីដូច
ជាពណ៌នៃព្រះសាស្តា ។

សេចក្តីនៃបទភាជនៈនោះថា លោហៈពិសេសមានពណ៌លឿង
ដូចជាព្រះឆរីវណ្ណរបស់ព្រះសាស្តា នេះឈ្មោះថា ជាតុរូប^១ ។ ចំណែក
ប្រាក់លោកហៅថា រូបិយៈ^២ ក្នុងពាក្យទាំងឡាយថា ស័ន្ធិ សិលា
ប្រវាឡ ប្រាក់ មាសជាដើម ។ តែក្នុងសិក្ខាបទនេះ លោកប្រាថ្នាយក
កហាបណៈជាដើមយ៉ាងណាមួយ ដែលដល់វេហាគេចាយវាយបាន ។
ព្រោះហេតុនោះឯង ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា រជតំ នោះ លោកទើប
ពោលពាក្យថា កហាបណៈ លោហមាសក ដូច្នេះជាដើម ។

១. រូបធម្មជាតិគឺមាស ។ ២. រូបិយៈ គឺពណ៌ដែលមានលំអរ សស្អាត ។

អធិប្បាយវត្ថុនៃនិស្សត្តិយនិក្ខេបក្កដ

[១០៦] បណ្តាបទថា កហាបណៈជាដើមនោះ កហាបណៈ ដែលគេធ្វើដោយមាសក្តី ធ្វើដោយប្រាក់ក្តី កហាបណៈធម្មតាក្តី ឈ្មោះ ថា កហាបណៈ ។

មាសក ដែលធ្វើដោយវែងដែងជាដើម ឈ្មោះថា លោហ មាសក ។

មាសកដែលធ្វើដោយឈើខ្លីមក្តី ដោយថ្នាំឫស្សីក្តី ដោយ ហោចទៅ សូម្បីមាសកដែលគេធ្វើដោយស្លឹកត្នោត ឆ្នាក់ជារូប ក៏ឈ្មោះ ថា មាសកឈើ ។

មាសកដែលគេធ្វើដោយអាចម៍លក្ខក្តី ដោយជ័រក្តី សូនឱ្យកើត រូបឡើង ឈ្មោះថា មាសកជ័រ ។

ក៏ដោយបទថា យេ វោហារំ គុច្ឆន្តិៈ រមែងដល់នូវវោហារ នេះ លោកសង្គ្រោះយកមាសកទាំងអស់ ដែលប្រើជាកំណត់មាត្រាតម្លៃ ទិញដូរក្នុងជនបទ ក្នុងវេលាទិញដូរគ្នា ដោយហោចទៅធ្វើដោយឆ្អឹងខ្លះ ធ្វើដោយស្បែកខ្លះ ធ្វើដោយគ្រាប់ផ្លែឈើខ្លះ សូនឱ្យជារូបខ្លះ មិនបាន សូនឱ្យជារូបខ្លះ ។ វត្ថុទាំង ៤ យ៉ាង គឺ ប្រាក់ មាស ទាំងអស់នេះ

យ៉ាងនេះ(និង) មាសកមាស មាសកប្រាក់ មានប្រភេទ ដូចពោល ហើយសូម្បីទាំងអស់ ចាត់ជាវត្ថុនៃនិស្សក្ខិយ, វត្ថុនេះ គឺ កែវមុក្ខា កែវ មណី កែវពិទ្យ ភ័ន្ទ្រ សិលា កែវប្រវាឡ ត្បូងទន្ទឹម ពេជ្រភ្នែកឆ្មា ធម្មជាតិ ៧ ប្រភេទ ទាសា ទាសី ស្រៃ ចំការ សួនផ្កាលើ សួនផ្លែ លើជាដើម ចាត់ជាវត្ថុនៃទុក្ខដ ។ វត្ថុនេះ គឺអំបោះ ផាលនង្គ័ល ផ្ទាំង សំពត់ កប្បាស អបរណ្ណជាតិមានច្រើនប្រការ និងភេសជ្ជៈ មានទឹកដោះ ថ្លា ទឹកដោះខាប់ ប្រេង ទឹកឃ្មុំ ស្ករអំពៅជាដើម ចាត់ជាកប្បិយវត្ថុ ។

បណ្តានិស្សក្ខិយវត្ថុ និងទុក្ខដវត្ថុនោះ ភិក្ខុនឹងទទួលនិស្សក្ខិយវត្ថុ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនឯង ឬដើម្បីប្រយោជន៍ដល់សង្ឃ គណៈ បុគ្គល និងចេតិយជាដើម រមែងមិនគួរ ។ ជានិស្សក្ខិយបាចិត្តិយ ដល់ភិក្ខុ ដែលទទួលដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនឯង ។ ជាអាបត្តិទុក្ខដ ដល់ភិក្ខុដែល ទទួលដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អ្នកដទៃជាដើមដ៏សេស ។ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដតែ ម្យ៉ាង ដល់ភិក្ខុដែលទទួលទុក្ខដវត្ថុ ដើម្បីប្រយោជន៍គ្រប់យ៉ាង, មិនមាន អាបត្តិក្នុងកប្បិយវត្ថុ ។ ជាអាបត្តិបាចិត្តិយ ដោយអំណាចដែលមកក្នុង រតនសិក្ខាបទខាងមុខ ដល់ភិក្ខុដែលទទួលវត្ថុមានប្រាក់ជាដើម សូម្បីទាំង អស់ ដោយនាទីនៃភណ្ឌាគារិកដើម្បីត្រូវការនឹងរក្សាទុក ។

ការទទួល ការប្រើឱ្យទទួល និងវិធីបដិបត្តិតាមរូបិយៈ

បទថា ឧគ្គ្រោឡ្យៈ : ទទួលដោយខ្លួនឯង គឺ គប្បីកាន់យក ។
ក៏ព្រោះកាលភិក្ខុទទួលយកទើបត្រូវអាបត្តិ ; ដូច្នេះ ក្នុងបទភាជនៈនៃបទ
ថា ឧគ្គ្រោឡ្យៈ នោះ លោកទើបពោលថា ភិក្ខុទទួលដោយខ្លួនឯង ជា
និស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ។ សូម្បីក្នុងបទដ៏សេស ក៏មានន័យយ៉ាងនេះ ។

ក្នុងការទទួលដោយខ្លួនឯង និងប្រើឱ្យទទួលនោះ មានវិនិច្ឆ័យ
ដូច្នេះ ៖

ជាអាបត្តិតែមួយដល់ភិក្ខុដែលទទួលដោយខ្លួនឯង ឬប្រើឱ្យគេ
ទទួលវត្ថុតែមួយ ក្នុងបណ្តាភណៈ គឺ មាស ប្រាក់ ទាំងកហាបណៈ
និងមាសក ។ បើសូម្បីថា ភិក្ខុទទួលដោយខ្លួនឯង ឬប្រើឱ្យទទួលទាំង
ពាន់រួមគ្នា, ត្រូវអាបត្តិច្រើនតាមចំនួនវត្ថុ ។ តែក្នុងមហាបច្ច័រិនិកុរុន្តិ
ពោលរួមគ្នាថា ត្រូវអាបត្តិ ដោយរាប់រូបក្នុងថង់ដែលចងទុកធុរ ៗ ឬ
ក្នុងភាជនៈដែលបញ្ចុះទុករលុង ៗ ។ ចំណែកក្នុងថង់ដែលចងទុកណែន
ឬក្នុងភាជនៈដែលដាក់ណែន ត្រូវអាបត្តិតែមួយប៉ុណ្ណោះ ។

ចំណែកក្នុងការត្រេកអរប្រាក់មាសដែលគេរក្សាទុក មានវិនិច្ឆ័យ
ដូច្នេះ ៖

កាលគេពោលថា “នេះជារបស់លោកម្ចាស់” បើសូម្បីភិក្ខុ

ត្រេកអរដោយចិត្ត ជាអ្នកប្រាថ្នាដើម្បីទទួលយក, តែបដិសេធដោយ កាយ ឬវាចាថា “នេះមិនគួរ” មិនមានអាបត្តិ ។ សូម្បីមិនហាមដោយ កាយនិងវាចា ជាអ្នកមានចិត្តបរិសុទ្ធ មិនត្រេកអរដោយគិតថា “នេះមិន គួរដល់យើង” មិនមានអាបត្តិដូចគ្នា ។ ពិតមែន បណ្តាត្រៃវិទ្យាដែលភិក្ខុ ហាមហើយដោយទ្វារណាមួយ ក៏ជាការហាមហើយពិត ។ តែបើមិន ហាមដោយកាយនិងវាចា ទទួលដោយចិត្ត រមែងត្រូវអាបត្តិ ក្នុងកាយ ទ្វារនិងវច្ច័យ មានការមិនធ្វើជាសម្បជ្ជាន ព្រោះមិនធ្វើការហាមដែលខ្លួន គប្បីធ្វើដោយកាយនិងវាចា ។ តែឈ្មោះថា អាបត្តិតាមមនោទ្វារមិន មាន ។

បុគ្គលម្នាក់ជាកមាសប្រាក់ ទាំងរយទាំងពាន់ទុកជិតជើងដោយ ពោលថា “មាសប្រាក់នេះ ចូរជារបស់លោក” ។ ភិក្ខុហាមថា “មាស ប្រាក់នេះ ជារបស់មិនគួរ” ។ ឧបាសកនិយាយថា “ខ្ញុំព្រះករុណាលះ បង់ប្រគេន លោកម្ចាស់ហើយ” ក៏ទៅ ។ មានអ្នកដទៃមកទីនោះ សួរថា “នេះអ្វី លោកម្ចាស់” ភិក្ខុគប្បីប្រាប់ពាក្យដែលឧបាសកនោះ នឹងខ្លួន និយាយគ្នា ។ បើគេនិយាយថា “ខ្ញុំព្រះករុណានឹងរក្សាឱ្យលោកម្ចាស់ លោកចូរសម្តែងទឹកក្ស ។ ភិក្ខុគប្បីឡើងទៅកាន់ប្រាសាទដល់ជាន់ទី ៧ ហើយគប្បីប្រាប់ថា នេះទឹកក្ស ។ តែកុំប្រាប់ថា ចូររក្សាទុកក្នុងទីនេះ ។ អកប្បិយវត្ថុ (មានមាស និងប្រាក់ជាដើម) រមែងជាការអាស្រ័យវត្ថុ

ដែលជាកប្បិយ និងអកប្បិយ តាំងនៅដោយពាក្យប្រាប់មានប្រមាណ ប៉ុណ្ណេះ, គប្បីបិទទ្វារហើយនៅរក្សា ។

បើថា ឧបាសកកាន់យកបាត្រ និងចីវរដែលជារបស់សម្រាប់លក់ យ៉ាងណាមួយមក, កាលគេពោលថា “លោកម្ចាស់ នឹងទទួលវត្ថុនេះទេ” គប្បីពោលថា “ឧបាសកពួកយើងមានសេចក្តីត្រូវការរបស់នេះ ទាំងវត្ថុ ឈ្មោះបែបនេះ ក៏មាន, តែមិនមានកប្បិយការក” ។ បើគេនិយាយថា “ខ្ញុំព្រះករុណានឹងជាកប្បិយការក, សូមលោកមេត្តាបើកទ្វារឱ្យចុះ” គប្បី បើកទ្វារ ហើយពោលថា “តាំងនៅក្នុងឱកាសនេះ” ។ និងកុំពោលថា “លោកចូរកាន់យកវត្ថុនេះ” ។ សូម្បីយ៉ាងនេះ អកប្បិយវត្ថុ ក៏ជាការ អាស្រ័យវត្ថុដែលជាកប្បិយ និងអកប្បិយតាំងនៅដូចគ្នា ។ បើគេកាន់ យកកហាបណៈនោះហើយ ប្រគេនកប្បិយភណ្ឌដល់លោក, គួរ ។ បើ គេកាន់យកច្រើនពេក គប្បីប្រាប់គេថា “ន មយំ តវំ ភណ្ឌំ គណ្ហាម និក្ខមាហិ : ពួកយើងនឹងមិនយកភណ្ឌរបស់អ្នក, ចូរអ្នកទៅចុះ” ។

ក្នុងពាក្យថា សច្ចមជ្ឈេ និសង្ឃតតំ : (មាសប្រាក់នោះ) ភិក្ខុ គប្បីលះក្នុងកណ្តាលនៃសង្ឃ នេះ ព្រះមានព្រះភាគមិនត្រាស់ថា គប្បី លះបង់ដល់សង្ឃ ឬដល់គណៈ ឬដល់បុគ្គល ក៏ព្រោះធម្មតាថា រូបិយៈ ជាអកប្បិយ (ជារបស់មិនសមគួរ) ។

មួយទៀត ព្រោះរូបិយៈនោះ ត្រឹមតែភិក្ខុទទួលទុកបុណ្ណោះ លោកមិនបានទិញរកកប្បិយភណ្ឌៈអ្វីដោយរូបិយៈនោះ ; ដូច្នេះ ដើម្បី ទ្រង់សម្តែងការប្រើប្រាស់ដោយឧបាយ ទើបត្រាស់ថា គប្បីលះបង់នៅ កណ្តាលនៃសង្ឃ ។

ពាក្យថា កប្បិយំ អាចិត្តតតំ សប្បិ វា : ភិក្ខុគប្បីប្រាប់វត្ថុ ដែលគួរ គឺ សប្បិ ឬ..... មានសេចក្តីថា គប្បីប្រាប់យ៉ាងនេះថា ឧបាសក ទឹកដោះថ្លា ឬប្រេង រមែងគួរ ដល់បព្វជិតទាំងឡាយ ។

បច្ច័យដែលបានពីរូបិយៈដែលភិក្ខុទទួល មិនគួរដល់លោកអ្នកទទួល

ពាក្យថា រូបិយប្បដិគ្គាហកំ ឋបេត្វា សព្វេហេវ បរិភុត្តិតតំ : ភិក្ខុទាំងពួងគប្បីបរិភោគបានទាំងអស់ លើកលែងតែភិក្ខុអ្នកទទួលរូបិយមួយចេញ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុទាំងអស់គប្បីចែកគ្នាបរិភោគ ។ ភិក្ខុ ដែលទទួលរូបិយៈមិនគប្បីទទួលចំណែកបែងចែក ។ សូម្បីបានចំណែក ដែលត្រូវបានដល់ពួកភិក្ខុដទៃ ឬអារាមិកជនហើយ នឹងបរិភោគក៏មិន គួរ ។ ដោយហោចទៅ ទឹកដោះថ្លា ឬប្រេងនោះដែលសត្វតិរច្ឆាន មាន ស្វាជាដើមលួចយកទៅអំពីចំណែកបែងចែកនោះ ដាក់ទុកក្នុងព្រៃ ឬ ដែលជ្រុះអំពីដៃរបស់សត្វទាំងនោះ នៅជាប់របស់ដែលសត្វតិរច្ឆានហ្នឹង ហែងក្តី ជាប់របស់បង្ស្យកូលក្តី មិនសមគួរទាំងអស់ ។ សូម្បីនឹងអប់

សេនាសនៈ ដោយទឹកអំពៅដែលនាំមកពីចំណែកបែងចែកនោះ ក៏មិន
 គួរ ។ នឹងអុជប្រទីបដោយទឹកដោះថ្នាំ ឬប្រេងហើយដេកក្តី ធ្វើកសិណ
 បរិកម្មក្តី អានសៀវភៅក្តី ដោយពន្លឺនៃប្រទីប មិនគួរ ។ មួយទៀត
 នឹងលាបដំបៅក្នុងរាងកាយដោយប្រេង ទឹកយ៉ូនិងទឹកអំពៅជាដើម អំពី
 ចំណែកបែងចែកនោះ ក៏មិនគួរដូចគ្នា ។

មនុស្សទាំងឡាយ យកវត្ថុនោះ ទិញគ្រែនិងតាំងជាដើមក្តី សាង
 ឧបោសថាគារក្តី សាងរោងឆាន់ក្តី នឹងបរិភោគ ប្រើប្រាស់ ក៏មិនគួរ ។
 សូម្បីម្លប់ (នៃរោងឆាន់ជាដើម) ដែលជះទៅនៅតាមខេត្តរបស់ផ្ទះ ក៏មិន
 គួរ ។ ម្លប់ដែលហួសខេត្តទៅ គួរ ព្រោះជារបស់ជ្រេមក ។ នឹងដើរ
 ទៅតាមមកក្តី ស្ពានក្តី ទូកក្តី ក្បូនក្តី ដែលគេចំណាយវត្ថុនោះសាងទូក
 មិនគួរ ។ នឹងដឹក ឬប្រើប្រាស់ទឹកដែលជន់ឡើងពេញមាត់ស្រះ
 បោក្ខរណី ដែលគេឱ្យដឹកដោយវត្ថុនោះក៏មិនគួរ ។ ប៉ុន្តែថា កាលទឹក
 ខាងក្នុង (ស្រះ) មិនមាន ទឹកដែលហូរមកថ្មី ឬទឹកភ្លៀងហូរចូលទៅ
 សមគួរ ។ សូម្បីទឹកដែលមកថ្មី ដែលទិញមកព្រមនឹងស្រះបោក្ខរណី
 ដែលទិញមក (ដោយវត្ថុនោះ) ក៏មិនគួរ ។

សង្ឃតាំងវត្ថុនោះជារបស់ថ្លៃ (រក្សាផ្កាផ្លែ) បរិភោគបច្ច័យ,
 សូម្បីបច្ច័យទាំងនោះ ក៏មិនគួរដល់លោក ។ សូម្បីអារាមដែលជាទី
 ដែលសង្ឃទទួលទុក (ដោយវត្ថុនោះ) ក៏មិនគួរដើម្បីបរិភោគប្រើ

ប្រាស ។ បើផែនដីក្តី ពូជក្តី ជាអកប្បិយ, នឹងប្រើ**ប្រាស**ផែនដី នឹង បរិភោគផ្ទៃឈើមិនគួរទាំងអស់នោះ ។ បើភិក្ខុទិញដីតែម្យ៉ាង បណ្តុះពូជ ដទៃ, នឹងបរិភោគផ្ទៃ គួរ ។ បើភិក្ខុទិញពូជមកដាំចុះក្នុងដីដែលជា កប្បិយ នឹងបរិភោគផ្ទៃ មិនគួរ ។ នឹងអង្គុយឬដេកលើផែនដី គួរ ។

ពាក្យថា សេ សោ ធម្មេតិ : បើគេចោលរូបិយនោះទៅ មាន សេចក្តីថា គេបោះចោល ទៅក្នុងទីកន្លែងណាមួយ ។ បើសូម្បីគេមិន ចោល ឬកាន់យក ទៅដោយខ្លួនឯង, មិនគប្បីហាមគេ ។

ពាក្យថា នោ ចេ ធម្មេតិ : បើគេមិនចោលទេ មានសេចក្តីថា បើគេមិនកាន់យកទៅ នឹងមិនយកទៅចោល ចៀសទៅតាមសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយដាក់ចិត្តថា “មានប្រយោជន៍អ្វីដល់យើងដោយការខ្វល់ខ្វាយនេះ”, លំដាប់នោះ សង្ឃគប្បីសន្មតភិក្ខុដែលមានលក្ខណៈ តាមដែលព្រះមាន ព្រះភាគត្រាស់ហើយ ឱ្យជាអ្នកចោលរូបិយៈ ។

អង្គនៃភិក្ខុដែលចោលរូបិយៈ

ក្នុង**ពាក្យថា** យោ ន ធម្មាគតិ : ភិក្ខុដែលមិនដល់នូវធនាគតិ

១ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យ ដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុដែលធ្វើវត្ថុនោះដើម្បីខ្លួន ឬលើកខ្លួនឡើងអាង ដោយ

អំណាចនៃសេចក្តីលោភ ឈ្មោះថា រមែងដល់សេចក្តីលំអៀង ព្រោះ ស្រឡាញ់ ។ កាលរុករានអ្នកដទៃដោយអំណាចនៃទោសៈថា “ភិក្ខុនេះ មិនដឹងបទមាតិកាឡើយ មិនដឹងវិន័យ” ឈ្មោះថា រមែងដល់សេចក្តី លំអៀងព្រោះទោសៈ ។ កាលដល់ភាពជាអ្នកកាន់កាប់និងវង្វេងភ្លេចសតិ ដោយអំណាចមោហៈ ឈ្មោះថា រមែងដល់សេចក្តីលំអៀងព្រោះ វង្វេង ។ កាលមិនអាចនឹងចោលព្រោះខ្លាចភិក្ខុដែលទទួលរូបិយៈ ឈ្មោះ ថា រមែងដល់សេចក្តីលំអៀងព្រោះខ្លាច ។ ភិក្ខុដែលមិនធ្វើយ៉ាងនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា រមែងមិនដល់សេចក្តីលំអៀងព្រោះស្រឡាញ់ ។ ល ។ រមែងមិនដល់សេចក្តីលំអៀងព្រោះខ្លាច ។

ពីរបទថា អធិមិត្តំ កត្វា : មិនត្រូវកំណត់ទី បានដល់ មិនធ្វើ ឱ្យមានទីសម្គាល់ ។ អធិប្បាយថា ភិក្ខុដែលចោលរូបិយៈនោះ បិទភ្នែក ហើយ មិនក្រឡេកមើលក្រោយ គឺ មិនកំណត់ចំណាំទីធ្លាក់ គប្បីចោល ឱ្យធ្លាក់ទៅក្នុងទន្លេ ក្នុងជ្រោះ ឬក្នុងគុម្ពឈើ ។ ក្នុងរូបិយៈដែលភិក្ខុ គប្បីជ្រៀសយ៉ាងនេះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ប្រាប់ការបរិភោគប្រើ ប្រាស់ ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយដោយបរិយាយ ។ ក៏ការបរិភោគបច្ច័យដែល កើតឡើងអំពីរូបិយៈនោះ រមែងមិនសមគួរដល់ភិក្ខុដែលទទួលរូបិយៈ ដោយបរិយាយណាមួយឡើយ ក៏ការបរិភោគបច្ច័យដែលកើតឡើងនេះ

មិនគួរដល់ភិក្ខុដែលទទួលរូបិយៈនោះ យ៉ាងណា, បច្ច័យដែលកើតឡើង
ព្រោះការពោលអត្ថឧត្តរមនុស្សធម្មដែលមិនមានពិតក្តី ព្រោះកុលទូសក
កម្មក្តី ព្រោះការបញ្ចោតលង្វើលោមជាដើមក្តី រមែងមិនគួរដល់ភិក្ខុនោះ
និងដល់ភិក្ខុដទៃ ដូច្នោះ ។ សូម្បីបច្ច័យដែលកើតឡើងដោយធម៌
ដោយសម្មាអាជីវៈ មិនទាន់បានពិចារណា នឹងបរិភោគ ក៏មិនគួរ ។

អធិប្បាយកាបរិភោគបច្ច័យមាន ៤ យ៉ាង

ពិតមែន ការបរិភោគ មាន ៤ យ៉ាង គឺ ថេយ្យបរិភោគ
(បរិភោគដូចចោរ) ១ ឥណបរិភោគ (បរិភោគដូចអ្នកជាប់បំណុល)
១ ទាយជ្ឈបរិភោគ (បរិភោគដូចជាអ្នកទទួលមតិក) ១ សាមីបរិភោគ
(បរិភោគដូចជាម្ចាស់របស់) ១ ។ បណ្តាការបរិភោគ ៤ យ៉ាងនោះ
ការបរិភោគរបស់ភិក្ខុដែលទ្រុស្តសីលដែលអង្គុយបរិភោគ សូម្បីនៅ
កណ្តាលជំនុំសង្ឃ ឈ្មោះថា ថេយ្យបរិភោគ ។ ការបរិភោគមិន
ពិចារណារបស់ភិក្ខុដែលមានសីល ឈ្មោះថា ឥណបរិភោគ ។ ព្រោះ
ដូច្នោះ ភិក្ខុដែលមានសីលគប្បីពិចារណាច្រើនគ្រប់ខណៈដែលបរិភោគប្រើ
ប្រាស់ ។ បិណ្ឌបាតគប្បីពិចារណាគ្រប់ ៗ ពុំនូវដែលលេបចូល ។
កាលមិនអាចយ៉ាងនោះ គប្បីពិចារណាក្នុងកាលមុនឆាន់ ក្រោយឆាន់
យាមដើម យាមកណ្តាល និងយាមចុងបង្អស់ ។ បើកាលលោកមិនទាន់

ពិចារណាអរុណារះឡើង, រមែងតាំងនៅក្នុងឋានៈបរិភោគជាប់បំណុល ។
 សូម្បីសេនាសនៈ ក៏គប្បីពិចារណាគ្រប់ ៗ ខណៈដែលប្រើប្រាស់ ។
 ការមានសតិជាបច្ច័យទាំងក្នុងខណៈទទួល ទាំងក្នុងខណៈបរិភោគភេសជ្ជៈ
 រមែងគួរ ។ សូម្បីកាលយ៉ាងនោះ ក៏ត្រូវអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលធ្វើសតិ
 ក្នុងការទទួល មិនធ្វើក្នុងការបរិភោគតែម្យ៉ាង ។ តែមិនមានអាបត្តិដល់
 ភិក្ខុដែលមិនធ្វើសតិក្នុងការទទួល ធ្វើតែក្នុងវេលាបរិភោគ ។

ក៏សុទ្ធិមាន ៤ យ៉ាង គឺ ទេសនាសុទ្ធិ (បរិសុទ្ធដោយការ
 សម្តែង) ១ សំវេសុទ្ធិ (បរិសុទ្ធដោយសំវេរៈ) ១ បរិយិដ្ឋសុទ្ធិ^១
 (បរិសុទ្ធដោយការស្វែងរក) ១ បច្ចវេក្ខណសុទ្ធិ (បរិសុទ្ធដោយការ
 ពិចារណា) ១ ។ បណ្ណាសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង នោះ បាតិមោក្ខសំវេសីល
 ឈ្មោះថា ទេសនាសុទ្ធិ ។ ក៏បាតិមោក្ខសំវេសីលនោះ លោកហៅថា
 ទេសនាសុទ្ធិ ព្រោះបរិសុទ្ធដោយការសម្តែង ។ ឥន្ទ្រិយសំវេសីល
 ឈ្មោះថា សំវេសុទ្ធិ ។ ក៏ឥន្ទ្រិយសំវេសីលនោះ លោកហៅថា
 សំវេសុទ្ធិ ព្រោះបរិសុទ្ធដោយសំវេរៈ គឺ ការតាំងចិត្តអធិដ្ឋានថា យើង
 នឹងមិនធ្វើយ៉ាងនេះទៀតទេ ។ អាជីវបារិសុទ្ធិសីល ឈ្មោះថា
 បរិយិដ្ឋសុទ្ធិ^១ ។ ក៏អាជីវបារិសុទ្ធិសីលនោះលោកហៅថា បរិយិដ្ឋសុទ្ធិ
 ព្រោះជាសេចក្តីបរិសុទ្ធដោយការស្វែងរករបស់ភិក្ខុដែលលះអនេសនា

១. ក្នុងទីដទៃ ៗ ជាបរិយេដ្ឋិសុទ្ធ ។

ហើយញ៉ាំងបច្ច័យទាំងឡាយឱ្យកើតឡើងដោយធម៌ ដោយសម្មា
អាជីវៈ ។ បច្ច័យបរិភោគសន្និស្សិតសីល ឈ្មោះថា បច្ច័យវេក្ខណសុទ្ធ ។
ពិតមែន បច្ច័យបរិភោគសន្និស្សិតសីលនោះ លោកហៅថា
បច្ច័យវេក្ខណសុទ្ធ ព្រោះបរិសុទ្ធដោយការពិចារណាដែលព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ទុកដោយន័យមានជាដើមថា ភិក្ខុរមែងពិចារណាដោយឧបាយនៃ
ប្រាជ្ញាហើយសេចក្តីវេ ដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំព្រះករុណា
ពោលថា តែមិនជាអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលមិនធ្វើសតិក្នុងការទទួល ធ្វើតែ
ក្នុងការបរិភោគ ។ ការបរិភោគបច្ច័យរបស់ព្រះសេក្ខៈ ៧ ពួក ឈ្មោះ
ថា ទាយជួបបរិភោគ ។ ពិតមែន ព្រះសេក្ខៈទាំង ៧ នោះ ជាព្រះឱវស
របស់ព្រះមានព្រះភាគ ; ព្រោះដូច្នេះ ទើបជាទាយាទនៃបច្ច័យដែលជា
របស់ព្រះពុទ្ធបិតា បរិភោគនូវបច្ច័យទាំងអស់នោះ ។

សួរថា ក៏ព្រះសេក្ខៈទាំងនោះ បរិភោគបច្ច័យរបស់ព្រះមានព្រះ
ភាគ ឬ បរិភោគបច្ច័យរបស់ពួកគ្រហស្ថ ?

ឆ្លើយថា បច្ច័យទាំងនោះ សូម្បីដែលពួកគ្រហស្ថប្រគេន ក៏ពិត
ហើយ តែឈ្មោះថា ជារបស់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់អនុញ្ញាតទុក ព្រោះដូច្នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ព្រះសេក្ខៈទាំងនោះ

បរិភោគបច្ច័យរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ក៏ធម្មទាយាទសូត្រ ជាគ្រឿង
សាធុកក្នុងការបរិភោគបច្ច័យរបស់ព្រះមានព្រះភាគនេះ ។

ការបរិភោគ របស់ព្រះខ័ណ្ឌស្រពទាំងឡាយ ឈ្មោះថា សាមីប
រិភោគ ។ ពិតមែន ព្រះខ័ណ្ឌស្រពទាំងឡាយនោះ ឈ្មោះថា ជាម្ចាស់
របស់បរិភោគ ព្រោះ កន្លងភាពជាទាសនៃតណ្ហាបានហើយ ។ បណ្តា
ការបរិភោគទាំង ៤ នេះ សាមីបរិភោគ និងទាយជួបរិភោគ រមែងគួរ
សូម្បីដល់ភិក្ខុទាំងពួង ។ ឥណបរិភោគមិនសមគួរឡើយ ។ ក្នុង
ថេយ្យបរិភោគ មិនមានពាក្យដែលត្រូវនិយាយ(ថា សមគួរក្នុងការ
បរិភោគ)ឡើយ ។

អធិប្បាយ ការបរិភោគ ៤ យ៉ាងទៀត

ការបរិភោគសូម្បីដទៃទៀត ៤ គឺ លជ្ជីបរិភោគ អលជ្ជីបរិភោគ
ធម្មិយបរិភោគ អធម្មិយបរិភោគ ។ បណ្តាការបរិភោគ ៤ យ៉ាងនោះ
ការបរិភោគរបស់អលជ្ជីភិក្ខុរមន្តីលជ្ជីភិក្ខុ សមគួរ ។ មិនគប្បីពិន័យ
អាបត្តិចំពោះលោក ។ ការបរិភោគរបស់លជ្ជីភិក្ខុរមន្តីអលជ្ជីភិក្ខុ
រមែងគួរក្នុងវេលាដែលលោកមិនទាន់ដឹង ។ ព្រោះថា ធម្មតាភិក្ខុដែលជា
អលជ្ជីមកពីដំបូងមិនមាន ។ ព្រោះដូច្នោះ លោកដឹងនូវការនៃភិក្ខុនោះ

ជាអលជ្ជក្នុងកាលណា គប្បីពោលក្នុងកាលនោះថា “លោកប្រព្រឹត្ត
 ល្មើសក្នុងកាយទ្វារ និងវចីទ្វារ, ការធ្វើនោះ មិនសមគួរ, លោកកុំធ្វើ
 យ៉ាងនេះឡើយ” ។ បើលោកមិនអើពើនៅចចេសធ្វើដដែលទៀត, បើ
 នៅតែធ្វើការបរិភោគរួមនឹងអលជ្ជនោះ, សូម្បីលោកក៏ជាអលជ្ជដែរ ។
 ចំណែកភិក្ខុណា ធ្វើការបរិភោគរួមនឹងអលជ្ជ អ្នកដែលជាការៈរបស់ខ្លួន,
 សូម្បីភិក្ខុនោះ ដែលភិក្ខុដទៃឃើញ គប្បីហាម, បើលោកមិនព្រមរៀប
 ចាក, ភិក្ខុសូម្បីរូបនេះ ក៏ជាអលជ្ជដូចគ្នា ។ អលជ្ជភិក្ខុសូម្បីតែមួយរូប
 រមែងធ្វើឱ្យភិក្ខុជាអលជ្ជបានសូម្បីទាំងរយរូបយ៉ាងនេះ ។ ឈ្មោះថា
 អាបត្តិក្នុងការបរិភោគរួមគ្នារវាងអលជ្ជនឹងអលជ្ជ រមែងមិនមាន ។ ការ
 បរិភោគរួមរវាងលជ្ជនឹងលជ្ជ ដូចគ្នានឹងខត្តិយកុមារពីរព្រះអង្គសោយរួម
 គ្នាក្នុងសុវណ្ណភាជន៍ ។ ការបរិភោគប្រកបដោយធម៌ និងមិនប្រកប
 ដោយធម៌ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃបច្ច័យនុ៎ះឯង ។

ក្នុងការបរិភោគប្រកបដោយធម៌ និងមិនប្រកបដោយធម៌នោះ
 គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បើសូម្បីបុគ្គលក៏ជាអលជ្ជ សូម្បីបិណ្ឌបាតក៏មិនប្រកបដោយធម៌,
 គួររង្វៀសទាំង ២ ចំណែក ។ បុគ្គលជាអលជ្ជ តែបិណ្ឌបាតប្រកប
 ដោយធម៌, ភិក្ខុទាំងឡាយរង្វៀសបុគ្គលហើយ មិនគប្បីទទួលបិណ្ឌ

បាត ។ តែក្នុងមហាបច្ចរិ លោកពោលទុកថា អ្នកទ្រុស្តសីល បាន
 ឧទេសភត្តជាដើមអំពីសង្ឃហើយ ប្រគេនដល់សង្ឃនុ៎ះឯង, ឧទេសភត្ត
 ជាដើមនេះ រមែងគួរ ព្រោះប្រព្រឹត្តទៅតាមដែលគេប្រគេននុ៎ះឯង ។
 បុគ្គលជាលដ្ឋី បិណ្ឌបាតមិនប្រកបដោយធម៌, បិណ្ឌបាតគួររង្សៀស មិន
 គួរទទួលយក ។ បុគ្គលជាលដ្ឋី សូម្បីបិណ្ឌបាតក៏ប្រកបដោយធម៌
 រមែងសមគួរ ។

អធិប្បាយការលើកតម្កើងនិងការបរិភោគម្សីងៗ ២ ទៀត

នៅមានការលើកតម្កើង ២ យ៉ាង និងការបរិភោគ ២ យ៉ាងទៀត
 គឺ ការលើកតម្កើងលដ្ឋី ១ ការលើកតម្កើងអលដ្ឋី ១ ធម្មបរិភោគ ១
 អាមិសបរិភោគ ១, ក្នុងការលើកតម្កើង និងការបរិភោគនោះ ការលើក
 តម្កើងលដ្ឋីរបស់អលដ្ឋី សមគួរ ។ លោកមិនគួរពិន័យអាបត្តិ ។ ក៏បើ
 ថា លដ្ឋីលើកតម្កើងអលដ្ឋី រមែងនិមន្តដោយអនុមោទនា និមន្តដោយ
 ធម្មកថា ឧបត្ថម្ភក្នុងត្រកូលទាំងឡាយ, សូម្បីអលដ្ឋីក្រៅនេះ ក៏ពោល
 សរសើរលោកក្នុងបរិស័ទថា អាចារ្យរបស់ពួកយើង រមែងជាអ្នកដូច្នេះ
 និងដូច្នេះ, ភិក្ខុនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា រមែងធ្វើព្រះសាសនា ឱ្យសាប
 សូន្យចុះ គឺ ឱ្យអន្តរធានទៅ ។

ក៏បណ្តាធម្មបរិភោគនិងអាមិសបរិភោគ អាមិសបរិភោគ ក្នុង បុគ្គលណា សមគួរ, សូម្បីធម្មបរិភោគ ក្នុងបុគ្គលនោះ ក៏សមគួរ ។ លោកពោលទុក (ក្នុងអដ្ឋកថាទាំងឡាយ) ថា ក៏គម្ពីរណា តាំងនៅក្នុង ចុងបង្អស់ នឹងវិនាសទៅ ដោយកាលកន្លងទៅនៃបុគ្គលនោះ នឹងរៀន យកគម្ពីរនោះ ដើម្បីអនុគ្រោះធម៌ គួរ ។ ក្នុងការអនុគ្រោះធម៌នោះ មានរឿងតទៅនេះ ៖

រឿងរៀនគណៈពីមនុស្សអាក្រក់ដើម្បីអនុគ្រោះធម៌

បានឮថា ក្នុងយុគមហាភ័យ មានភិក្ខុដែលជំនាញមហានិទ្ទេស ត្រឹមតែមួយរូបប៉ុណ្ណោះ ។ គ្រានោះ ព្រះឧបជ្ឈាយ៍របស់ព្រះតិស្សវេរៈ អ្នកទ្រទ្រង់និកាយ ៤ ឈ្មោះថា មហាតិបិដកវេរៈ ពោលនឹងព្រះមហារ ក្ខិតវេរៈថា “អាវុសោ មហារក្ខិត លោកចូររៀនយកមហានិទ្ទេសក្នុង សំណាក់នៃភិក្ខុនោះចុះ” ។ លោកឆ្លើយប្រាប់ថា “បានឮថា លោករូប នេះអាក្រក់ថោកទាបលោកម្ចាស់ ខ្ញុំព្រះករុណានឹងមិនរៀនយក” ។

ឧបជ្ឈាយ៍. “រៀនទុកចុះ ខ្ញុំព្រះករុណានឹងអង្គុយជិត ៗ លោក” ។

ព្រះវេរៈ. “ល្អណាស់ លោកម្ចាស់ កាលលោកអង្គុយនៅជាមួយ ខ្ញុំព្រះករុណានឹងរៀនយក” ហើយចាប់ផ្តើមរៀនជាប់គ្នាទាំងថ្ងៃ ទាំង

យប់ ថ្ងៃចុងក្រោយឃើញស្រ្តីនៅខាងក្រោមគ្រែហើយ ទូលប្រាប់ថា
 “លោកម្ចាស់ ខ្ញុំព្រះករុណាបានស្តាប់មកមុនហើយតែម្តង, បើថា ខ្ញុំព្រះ
 ករុណាគប្បីដឹងយ៉ាងនេះ នឹងមិនគប្បីរៀនធម៌ក្នុងសំណាក់មនុស្សបែប
 នេះឡើយ ។ ក៏ព្រះមហាថេរៈជាច្រើន បានរៀនយកក្នុងសំណាក់របស់
 ព្រះថេរៈនោះហើយ បានប្រតិស្ថានមហានិទ្ទេសទុកបន្តមក ។

[១០៧] ក៏មាននិងប្រាក់សូម្បីទាំងអស់ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបថា
 ដល់ការសង្ខេបថា រូបិយៈទាំងនោះ ក្នុងពាក្យថា រូបិយេ រូបិយសញ្ញា
 : រូបិយ ភិក្ខុសម្គាល់ថា រូបិយមែន នេះ ។

ពីរបទថា រូបិយេ វេមតិគោ : រូបិយ ភិក្ខុសង្ឃិយ មានសេចក្តី
 ថា កើតមានសេចក្តីសង្ឃិយ ដោយន័យជាដើមថា ជាមាស ឬស្ពាន់^១ហ្ន៎ ។

ពីរបទថា រូបិយេ អរូបិយសញ្ញា : រូបិយ ភិក្ខុសម្គាល់ថា មិន
 មែនរូបិយ មានសេចក្តីថា មានការសម្គាល់ក្នុងមាសថា ជាស្ពាន់ជាដើម ។

ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលអ្នកប្រាថ្នាក្នុងបុណ្យទាំងឡាយ មាននាងស្ត្រី
 របស់ព្រះរាជាជាដើម ប្រគេនប្រាក់និងមាសដាក់ទុកក្នុងភត្ត របស់គួរ
 ទំពារ របស់ក្រអូប និងកំព្រានជាដើម, ប្រគេនផ្ទាំងសំពត់តូច ៗ រួមជា

(១) វិមតិ ខរបត្តន្តិ ខរសង្ខតំ សុវណ្ណបដិរូបកំ វត្ថុ ប្រែថា ដែលឈ្មោះថា

ឧបគ្គ: បានដល់ វត្ថុដែលរាប់ថា រឹង មាសក្រន្ទែ. អ្នកជម្រះ ។
មួយកហាបណៈដែលវេចទុកត្រង់ជាយសំពត់ជាដើមនុ៎ះឯង ដល់ភិក្ខុទាំង
ឡាយដែលត្រាច់រកសំពត់, ភិក្ខុទាំងឡាយទទួលយកដោយសម្គាល់ថា
ភត្តាហារជាដើម ឬសម្គាល់ថា សំពត់, ភិក្ខុនេះ គប្បីជ្រាបថា អ្នកមាន
ការសម្គាល់ក្នុងរូបិយៈ ថា មិនមែនរូបិយៈ ទទួលយករូបិយៈដោយ
អាការយ៉ាងនេះ ។

តែភិក្ខុដែលទទួល គប្បីកំណត់ឱ្យល្អថា វត្ថុនេះយើងបានក្នុងផ្ទះ
នេះ ព្រោះថា អ្នកដែលប្រគេនរបស់ដោយមិនមានសតិ បានសតិហើយ
នឹងត្រឡប់មក (សាកសួរ), លំដាប់នោះ ភិក្ខុគប្បីប្រាប់គេថា លោក
ចូរត្រួតមើលបង្វេចសំពត់របស់លោក ដូច្នេះ ។ បទដ៏សេសក្នុង
សិក្ខាបទនេះ មានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

បណ្ណាសមុជ្ជានជាដើម សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ជាន ៦ ពេលខ្លះ
ជាកិរិយា ព្រោះត្រូវដោយការទទួល ពេលខ្លះជាអកិរិយា ព្រោះមិនធ្វើការ
ហាម, ពិតមែន រូបិយសិក្ខាបទ អញ្ញាវាទកសិក្ខាបទ និងឧបស្សតិសិក្ខាបទ
ទាំង ៣ មានកំណត់ តែម្យ៉ាងដូចគ្នា ជានៅសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ
បណ្ណតិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

រូបិយសិក្ខាបទទី ៨ ចប់

៩. រូបិយសំវោហារសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១០៩] រូបិយសំវោហារសិក្ខាបទថា តេន សមយេន ៖
 សម័យនោះ ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងរូបិយ
 សំវោហារសិក្ខាបទនោះ មាន វិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា នាឈប្បការកំ ៖ មានប្រការផ្សេងៗ បានដល់ មាន
 ប្រការមិនមែនតិច ដោយអំណាចរូបិយដែលធ្វើ (ជារូបភ័ណ្ឌ) និង
 មិនបានធ្វើ(ជារូបភ័ណ្ឌ) ជាដើម ។

បទថា រូបិយសំវោហារំ ៖ ទិញដូរដោយរូបិយ បានដល់ ការ
 ផ្លាស់ប្តូរដោយមាសនិងប្រាក់ ។

បទថា សមាបជ្ជន្តិ ៖ ប្រព្រឹត្ត មានសេចក្តីថា ពួកភិក្ខុ
 ឆព្វគ្គិយមើលមិនឃើញទោសក្នុងការផ្លាស់ប្តូរដោយមាស និងប្រាក់ដែល
 ខ្លួនទទួលទុកហើយ ព្រោះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ហាមការទទួលតែម្យ៉ាង
 ទើបប្រព្រឹត្ត(ទិញដូរដោយរូបិយ) ។

[១១០] ក្នុងពាក្យថា សីស្វបតំ ៖ រូបិយដែលធ្វើសម្រាប់ពាក់
 លើក្បាល ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

មាសប្រាក់រូបភ័ណ្ឌ ដែលឈ្មោះថា សីស្វបតៈ ព្រោះអត្ថថា
 ប្រដាប់សីសៈ ។ ក៏ក្នុងគម្ពីរទាំងឡាយសរសេរទុកថា សីស្វបតំ ក៏

មាន ។ ពាក្យថា សីស្កបកំ នេះ ជាឈ្មោះរបស់គ្រឿងប្រដាប់សិរ្សៈ
ប្រភេទណាមួយ ។ ក្នុងបទទាំងពួងក៏ន័យនេះ ។

ក្នុងបទថា កកតេន កកតំ : នូវរូបិយដែលធ្វើសម្រេចហើយ
ដោយរូបិយដែលធ្វើសម្រេចហើយ ជាដើមនេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបការ
ទិញដូរដោយរូបិយៈសុទ្ធ ៗ ប៉ុណ្ណោះ ។

[១១១] ខ្ញុំព្រះករុណា នឹងពោលវិនិច្ឆ័យក្នុងបទថា រូបិយេ
រូបិយសញ្ញា : រូបិយ ភិក្ខុសម្គាល់ថា រូបិយមែន ជាដើមតទៅ ៖

បណ្តាវត្ថុដែលពោលហើយក្នុងសិក្ខាបទមុន កាលភិក្ខុទិញដូរ
និស្សគ្គិយវត្ថុដោយនិស្សគ្គិយវត្ថុ ។ ការទទួលមូលតម្លៃ ជានិស្សគ្គិយ
បាចិត្តិយដោយសិក្ខាបទមុន, ការទិញដូររបស់ដទៃ ៗ ជានិស្សគ្គិយ
បាចិត្តិយដោយសិក្ខាបទនេះឯង ។ សូម្បីកាលទិញដូរទុក្ខដវត្ថុ ឬកប្បិយ
វត្ថុដោយនិស្សគ្គិយវត្ថុ ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

ការទិញដូររូបិយៈដោយរូបិយៈជាដើម

ពិតមែន អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបតិកៈថា ភិក្ខុមានការសម្គាល់ក្នុង
រូបិយៈថា ជារូបិយៈ ទិញដូរវត្ថុដែលមិនមែនរូបិយៈជាដើម នេះជាតិកៈ
មួយទៀត សូម្បីមិនបានត្រាស់ទុក ព្រោះអនុលោមដល់តិកៈទីពីរដែល

ត្រាស់ទុកថា ភិក្ខុមានការសម្គាល់ក្នុងវត្ថុដែលមិនមែនរូបិយៈថា ជារូបិយៈ ទិញ្ញដូររូបិយៈជាដើមនេះ ។ ពិតមែន ភិក្ខុទិញ្ញដូររូបិយៈរបស់អ្នកដទៃ ដោយវត្ថុមិនមែនរូបិយៈរបស់ខ្លួនក្តី ទិញ្ញដូរវត្ថុដែលមិនមែនរូបិយៈរបស់អ្នកដទៃដោយរូបិយៈរបស់ខ្លួនក្តី សូម្បីដោយការទិញ្ញដូរទាំងពីរប្រការ ក៏ចាត់ថាធ្វើការទិញ្ញដូរដោយរូបិយៈដូចគ្នា ។ ព្រោះដូច្នេះ ក្នុងបាលីទើបត្រាស់តិកៈតែមួយប៉ុណ្ណោះ ក្នុងចំណែករូបិយៈតែម្ខាងដូច្នេះឯង ។

ក៏កាលភិក្ខុទិញ្ញដូរវត្ថុនៃនិស្សគ្គិយ ដោយវត្ថុនៃទុក្ខដ ជាអាបត្តិទុក្ខដដោយសិក្ខាបទមុន ក្នុងការទទួលមូលតម្លៃ ។ ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយដោយសិក្ខាបទនេះ ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរខាងក្រោយ ព្រោះទិញ្ញដូររបស់ធ្ងន់ ។ កាលទិញ្ញដូរទុក្ខដវត្ថុនេះឯង ឬកប្បិយវត្ថុ ដោយវត្ថុនៃទុក្ខដជាអាបត្តិទុក្ខដដោយសិក្ខាបទមុន ក្នុងការទទួលមូលតម្លៃ, ជាអាបត្តិទុក្ខដដូចគ្នាដោយសិក្ខាបទនេះ សូម្បីក្នុងការប្តូរផ្លាស់ខាងក្រោយ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះទិញ្ញដូរដោយអកប្បិយវត្ថុ ។

ចំណែកក្នុងអដ្ឋកថាអន្ទកៈ លោកពោលថា បើភិក្ខុដល់ការទិញ្ញដូរជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ពាក្យនោះ លោកពោលទុកមិនប្រពៃ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះឈ្មោះថា ការទិញ្ញដូរ ក្រៅអំពីការឱ្យនិងការទទួល មិនមាន ។ និងកយវិក្កយសិក្ខាបទ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សំដៅយកការ

ផ្លាស់ប្តូរកប្បិយវត្ថុដោយកប្បិយវត្ថុប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏ឯការផ្លាស់ប្តូរនោះក្រៅ
អំពីពួកសហធម្មិក ។

សិក្ខាបទនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សំដៅយកការទិញ ដូររូបិយៈ
និងវត្ថុមិនមែនរូបិយៈដោយរូបិយៈ និងការទិញដូរ រូបិយៈដោយវត្ថុមិន
មែនរូបិយៈ, ចំណែកការទិញដូរវត្ថុនៃទុក្ខដ ដោយវត្ថុនៃទុក្ខដ មិនបាន
ត្រាស់ទុកក្នុងបាលីនៃសិក្ខាបទនេះ (និង) មិនបានត្រាស់ទុក ក្នុងបាលីនៃ
កយវិក្កយសិក្ខាបទនោះឡើយ ។ ក៏ក្នុងការទិញដូរវត្ថុនៃទុក្ខដ ដោយវត្ថុ
នៃទុក្ខដនេះ មិនគួរនឹងពោលថា “ជាអនាបត្តិ” ទេ ។ ព្រោះដូច្នេះ ពួក
អាចារ្យអ្នកដឹងព្រះបំណងនៃព្រះមានព្រះភាគ ទើបបានពោលពាក្យថា
ក្នុងការទទួលវត្ថុនៃទុក្ខដ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ យ៉ាងណា, សូម្បីក្នុងការទិញ
ដូរវត្ថុនៃទុក្ខដនោះ ដោយវត្ថុនៃទុក្ខដនោះឯង ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ក៏
ប្រពៃហើយ យ៉ាងនោះដែរ ។

មួយទៀត កាលភិក្ខុទិញដូរវត្ថុនិស្សគ្គិយ ដោយកប្បិយវត្ថុ ជា
អនាបត្តិដោយសិក្ខាបទមុន ក្នុងការទទួលមូលតម្លៃ, ជានិស្សគ្គិយ
បាបិគ្គិយ ដោយសិក្ខាបទនេះ ក្នុងការប្តូរផ្លាស់ខាងក្រោយ ។ សមពិត
ដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា មិនមែនរូបិយៈ ភិក្ខុសម្គាល់
ថា មិនមែនរូបិយៈ ហើយទិញដូររូបិយៈ ជានិស្សគ្គិយ ភិក្ខុនោះត្រូវ

អាបត្តិបាចិត្តិយ ។ កាលភិក្ខុទិញដូរវត្ថុ នៃទុក្ខដោយកប្បិយវត្ថុនោះឯង មិនជាអាបត្តិ ដូចយ៉ាង(បាចិត្តិយ)នោះ ក្នុងការទទួលមូលតម្លៃ, ត្រូវ អាបត្តិទុក្ខដ ដោយសិក្ខាបទនេះ ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរខាងក្រោយ ។ ព្រោះ ហេតុ អ្វី ? ព្រោះទិញដូរវត្ថុជាអកប្បិយ ។

មួយទៀត កាលភិក្ខុផ្លាស់ប្តូរកប្បិយវត្ថុ ដោយកប្បិយវត្ថុ ក្រៅ អំពីពួកសហធម្មិក មិនមានអាបត្តិ ដោយសិក្ខាបទមុន ក្នុងការទទួលមូល តម្លៃ ។ ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយដោយកយវិក្កយសិក្ខាបទខាងមុខ ក្នុងការ ផ្លាស់ប្តូរខាងក្រោយ ។ កាលភិក្ខុកាន់យកផុតការទិញដូរទៅ មិនមាន អាបត្តិ សូម្បីដោយសិក្ខាបទខាងមុខ ។ (តែ) ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដដល់ភិក្ខុ ដែលប្រកបការរកផលកម្រៃ ។

អធិប្បាយបត្តចតុក្កៈ ជាឧទាហរណ៍

មួយទៀត អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបបត្តចតុក្កៈនេះ ដែលសម្តែងដល់ សេចក្តីដែលរូបិយសំរោហារសិក្ខាបទនេះ ធ្ងន់ ។ សេចក្តីពិស្តារថា ភិក្ខុ ណា ទទួលយករូបិយៈ ហើយជួលឱ្យជីកវ៉ៃដែកឡើងដោយរូបិយៈនោះ, ឱ្យជាងដែករំលាយវ៉ៃដែកនោះ ហើយឱ្យធ្វើបាត្រដោយលោហៈនោះ ។ បាត្រនេះ ឈ្មោះថា ជាមហាអកប្បិយ ភិក្ខុនោះ មិនអាចធ្វើឱ្យជាកប្បិយ បានដោយឧបាយណាមួយឡើយ ។ ក៏បើថា ទម្លាយបាត្រនោះហើយឱ្យ

ជាងធ្វើកាជន៍ ។ សូម្បីកាជន៍នោះ ក៏ជាអកប្បិយ ។ ឡើងធ្វើកំបិត
សូម្បីឈើស្គន់ដែលកាត់ដោយកំបិតនោះ ក៏ជាអកប្បិយ ។ ឡើងធ្វើសន្ធុ
ច សូម្បីត្រីដែលគេឡើងស្លាប់ដោយសន្ធុចនោះ ក៏ជាអកប្បិយ ។ ភិក្ខុឡើង
ជាងដុតកំបិតឡើងក្តៅហើយ ត្រាំទឹក ឬទឹកដោះស្រស់ឡើងក្តៅ ។ សូម្បី
ទឹកនិងទឹកដោះស្រស់នោះ ក៏ជាអកប្បិយដូចគ្នា ។

ក្នុងមហាបច្ចរិ លោកពោលថា ក៏ភិក្ខុណា ទទួលរូបិយៈ ហើយ
ទិញបាតដោយរូបិយៈនោះ, សូម្បីបាតនេះរបស់ភិក្ខុនោះ ក៏ជាអកប្បិយ
មិនសមគួរសូម្បីដល់សហធម្មិកទាំង ៥ ។ តែភិក្ខុនោះ អាចធ្វើ
បាតនោះ ឡើងជាកប្បិយបាន ។ ពិតមែន បាតនោះ នឹងជាកប្បិយបាន
ចំពោះកាលឡើងមូលតម្លៃដល់ម្ចាស់របស់មូលតម្លៃ និងកាលឡើងបាតដល់
ម្ចាស់របស់បាត ។ ភិក្ខុនឹងឡើងកប្បិយភណ្ឌៈហើយទទួលយកទៅប្រើ
ប្រាស់សមគួរ ។

ចំណែកភិក្ខុណា ឡើងទទួលយករូបិយៈទុកហើយទៅកាន់ត្រកូល
ជាងដែកជាមួយនឹងកប្បិយការក ឃើញបាតហើយនិយាយថា
“បាតនេះ អាត្មាពេញចិត្ត” ។ កប្បិយការកឡើងរូបិយៈនោះ ហើយឡើង
ជាងដែកយល់ព្រម ។ សូម្បីបាតនេះ ដែលភិក្ខុនោះ កាន់យកដោយ
កប្បិយរោហារ ដូចគ្នានឹងបាតទី ២ នុ៎ះឯង ចាត់ជាអកប្បិយដូចគ្នា

ព្រោះភិក្ខុទទួលមូលតម្លៃ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបមិនគួរដល់សហធម្មិកដ៏សេស ?

ឆ្លើយថា ព្រោះមិនលះបង់មូលតម្លៃចេញ ។

មួយទៀត ភិក្ខុណា មិនទទួលរូបិយៈទៅកាន់ត្រកូលជាងដែក ព្រមនឹងកប្បិយការកដែលទាយកបញ្ជូនមកថា លោកចូរទិញបាតប្រគេន ព្រះថេរៈ ឃើញបាតហើយ ឱ្យកប្បិយការកទិញដោយកហាបណៈថា លោកចូរទទួលយកកហាបណៈទាំងនេះហើយ ឱ្យបាតនេះហើយបានកាន់ យកទៅ ។ បាតនេះ មិនគួរដល់ភិក្ខុរូបនេះប៉ុណ្ណោះ ព្រោះចាត់ការមិន ប្រពៃ, តែគួរដល់ពួកភិក្ខុដទៃ ព្រោះមិនបានទទួលមូលតម្លៃ ។

បានឮថា ឧបជ្ឈាយ៍របស់ព្រះមហាសូមត្ថេរៈ មានឈ្មោះថា អនុរុទ្ធត្ថេរៈ ។ លោកបំពេញបាតបែបនេះរបស់ខ្លួន ឱ្យពេញដោយទឹក ដោះថ្នាំហើយ លះបង់ដល់សង្ឃ ។ ពួកសទ្ធិវហារិក សូម្បីរបស់ព្រះ ចុល្លនាគត្ថេរៈ ជាអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដក ក៏មានបាតដូច្នោះដែរ ។ ព្រះ ថេរៈបង្គាប់ឱ្យបំពេញបាតនោះឱ្យពេញ ដោយទឹកដោះថ្នាំហើយឱ្យលះ បង់ដល់សង្ឃ ដូច្នេះឯង ។ នេះឈ្មោះថា អកប្បិយបត្តចតុក្កៈ ។ ក៏បើ ថា ភិក្ខុមិនទទួលរូបិយៈទៅកាន់ត្រកូលនៃជាងដែក ព្រមដោយកប្បិយការ កដែលទាយកបញ្ជូនមកថា លោកចូរទិញបាតប្រគេនព្រះថេរៈ ឃើញ

បាត្រហើយ ពោលថា “បាត្រនេះអាត្មាពេញចិត្ត” ឬថា “អាត្មានឹងយក បាត្រនេះ”, ក៏កប្បិយការកឡិរូបិយៈនោះ ហើយឡិរូបិយៈដែលកយល់ ព្រម ។ បាត្រនេះសមគួរគ្រប់យ៉ាង គួរដល់ការបរិភោគសូម្បីនៃព្រះពុទ្ធ ទាំងឡាយ ។

ពីរបទថា អរូបិយេ រូបិយសញ្ញី : មិនមែនរូបិយ ភិក្ខុសម្គាល់ ថា រូបិយ បានដល់ មានការសម្គាល់ក្នុងស្ថានថា ជាមាសជាដើម ។

ពីរបទថា អាបត្តិ ទុក្ខជស្ស : ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ មានសេចក្តីថា បើភិក្ខុទិញដូរវត្ថុដែលមិនមែនរូបិយៈ ដោយវត្ថុដែលមិនមែនរូបិយៈ ដែលមានការសម្គាល់ថា ជារូបិយៈនោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ។ ក្នុងភិក្ខុ ដែលមានសេចក្តីសង្ស័យ ក៏មានន័យយ៉ាងនេះ ។ តែមិនមានអាបត្តិដល់ ភិក្ខុមានការសម្គាល់ថា មិនមែនរូបិយៈ សូម្បីធ្វើការទិញដូរ ជាមួយ សហធម្មិក ៥ ថា លោកចូរកាន់យកវត្ថុនេះហើយឡិរូបិយៈវត្ថុនេះ ។ ពាក្យ ដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ឈាន ៦ ជាកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ ជា អចិត្តកៈ បណ្ណតិវជៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

រូបិយសំរោហារ សិក្ខាបទទី ៨ ចប់

១០. កយវិក្កយសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១១៣] កយវិក្កយសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងកយវិក្កយសិក្ខាបទនោះ
មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពាក្យថា កតិ ហិមិ ឡាយំ : របស់អ្នកនេះនឹងបានប៉ុន្មាន
ថ្ងៃ គឺ សង្ឃដ៏នេះ របស់លោកនឹងនៅបានប៉ុន្មានថ្ងៃ ។ ក៏ក្នុងបទថា
កតិហិមិ នេះ ហិ ស័ព្ទ ជាបទបូរណៈ មិ ស័ព្ទប្រព្រឹត្តទៅក្នុងសេចក្តី
តិះដៀល ។ អធិប្បាយថា សង្ឃដ៏របស់លោកផ្ទាំងនេះទ្រុឌទ្រោម នឹង
នៅបានត្រឹមប៉ុន្មានថ្ងៃ, មួយយ៉ាងទៀត បាលីថា កតិហិមិ ឡាយំ ក៏
មាន ។ បណ្តាបទផ្ទាំងនោះ បទថា កតិហិ គឺ អស់ថ្ងៃប៉ុន្មាន ។ មាន
ពាក្យអធិប្បាយថា រហូតដល់អស់ត្រឹមប៉ុន្មានថ្ងៃ ។ បទដ៏សេសមាន
ន័យដូចពោលហើយដូចគ្នា ។ ពាក្យថា កតិហិមិ ឡាយំ នេះ ក៏
គប្បីជ្រាបដោយន័យនេះដូចគ្នា ។

ក្នុងពាក្យថា តិហិមិ នំ តិហិស្ស : សូម្បីគ្រហស្ថ(ក៏រមែង
ឱ្យ) នូវវត្ថុនោះ ដល់គ្រហស្ថ នេះ ស័ព្ទថា នំ ជានិបាត ចុះក្នុងអត្ថនៃ
នាមស័ព្ទ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ធម្មតាថា សូម្បីគ្រហស្ថ ក៏នៅ
សងឱ្យដល់គ្រហស្ថ ។

[១១៤] បទថា នាឈប្បការកំ : មានប្រការផ្សេងៗ គឺ មានប្រការមិនតែមួយ(ច្រើន) ដោយអំណាចនៃកប្បិយភណ្ឌ៖ មានចីវរជាដើម ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ក្នុងបទភាជនៈនៃបទថា នាឈប្បការ នោះ លោកទើបសម្តែងចំពោះកប្បិយភណ្ឌ៖ ចាប់ផ្តើមតាំងពីចីវរ មានអំបោះរងជើងជាទីបំផុត ។ ពិតមែន ការផ្លាស់ប្តូរដោយអកប្បិយភណ្ឌ៖ រមែងមិនដល់ការសង្រួះចូលក្នុងការទិញដូរ ។

អធិប្បាយការទិញនិងលក់ដែលធ្វើឱ្យត្រូវអាបត្តិ

បទថា កយវិក្កយំ : ទិញដូររបស់ បានដល់ ការទិញនិងការលក់ ។ ភិក្ខុកាលកាន់យកកប្បិយភណ្ឌ៖របស់អ្នកដទៃ ដោយន័យជាដើមថា លោកចូរឱ្យវត្ថុនេះដោយវត្ថុនេះ ឈ្មោះថា រមែងដល់ការទិញ, កាលឱ្យកប្បិយភណ្ឌ៖របស់ខ្លួន ឈ្មោះថា រមែងដល់ការលក់ ។

បទថា អដ្ឋាចរតិ : ភិក្ខុពោលពាក្យមិនសមគួរ គឺ រមែងប្រព្រឹត្តគ្របសង្កត់ ។ អធិប្បាយថា រមែងពោលវាចាក្នុងហួស ។

ពាក្យថា យតោ កយិវតព្វ ហោតិ វិក្កិតព្វំ : កាលណា ... ហៅថា ទិញ ហៅថា លក់ មានសេចក្តីថា ក្នុងវេលាធ្វើភណ្ឌ៖របស់

១. ឆដ្ឋ. វិក្កយិវតព្វ ឱ.ម. វិក្កយិវតព្វ ។

អ្នកដទៃឱ្យនៅក្នុងដែនរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា ទិញ និងក្នុងវេលាធ្វើភណ្ឌៈ
របស់ខ្លួនឱ្យនៅក្នុងដែនរបស់អ្នកដទៃ ឈ្មោះថា លក់ ។ តែដោយបទនេះ
ក្នុងបាលីសម្តែងតែភណ្ឌៈរបស់ខ្លួនមុន ដោយសមគួរដល់ពាក្យ មាន
ពាក្យថា ឥមំ ជាដើម ។

បទថា និស្សន្ទិតតំ : ភិក្ខុគប្បីលៈ មានសេចក្តីថា គប្បីលៈបង្គំ
កប្បិយភណ្ឌៈ ដែលទទួលយកអំពីដែនរបស់អ្នកដទៃ ដោយអំណាចនៃ
ការទិញដូរយ៉ាងនេះ ។ ក៏ការទិញដូរយ៉ាងនេះជាមួយនឹងពួកគ្រហស្ថ និង
អ្នកបួសដ៏សេស វៀរសហធម្មិកទាំង ៥ ដោយហោចទៅសូម្បីនឹងមាតា
បិតា ក៏មិនគួរ ។

វិនិច្ឆ័យក្នុងការទិញដូរនោះ ដូចតទៅនេះ ៖

សំពត់និងសំពត់ក៏ដោយ អាហារនិងអាហារក៏ដោយ ចូរលើកទុក,
ភិក្ខុ ពោលដល់កប្បិយភណ្ឌៈយ៉ាងណាមួយថា លោកចូរឱ្យវត្ថុនេះ
ដោយវត្ថុនេះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ។ ភិក្ខុពោលយ៉ាងនោះហើយឱ្យភណ្ឌៈ
របស់ខ្លួនសូម្បីដល់មាតា ក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ។ ភិក្ខុដែលមាតាពោលថា
លោកចូរឱ្យវត្ថុនេះដោយវត្ថុនេះ ឬពោលថា លោកចូរឱ្យវត្ថុនេះ ខ្ញុំព្រះ
ករុណានឹងឱ្យវត្ថុនេះដល់លោក ហើយកាន់យកភណ្ឌៈសូម្បីរបស់មាតា
ដើម្បីខ្លួន ក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខ ។ កាលភណ្ឌៈរបស់ខ្លួនដល់ដែនរបស់អ្នក

ដទៃ នឹងកាលភណ្ឌៈរបស់អ្នកដទៃដែលដែរបស់ខ្លួន ជានិស្សគ្គិយ ។ តែ
កាលភិក្ខុពោលនឹងមាតា ឬបិតាថា លោកចូរឱ្យវត្ថុនេះ មិនជាការចេញ
មាត់សូម ។ កាលភិក្ខុពោលថា លោកចូរកាន់យកវត្ថុនេះ មិនជាការ
ញ៉ាំងសទ្ធាឡើយឱ្យធ្លាក់ចុះ ។ កាលភិក្ខុនិយាយចំពោះអ្នកមិនមែនញាតិ
ថា លោកចូរឱ្យវត្ថុនេះ ជាការចេញមាត់សូម, កាលនិយាយថា លោកចូរ
កាន់យកវត្ថុនេះ ជាការញ៉ាំងសទ្ធាឡើយឱ្យធ្លាក់ចុះ ។ កាលភិក្ខុដល់ការ
ទិញដូរថា លោកចូរឱ្យវត្ថុនេះ ដោយវត្ថុនេះ ជានិស្សគ្គិយ ។ ព្រោះ
ដូច្នេះ កាលភិក្ខុមានបំណងនឹងផ្លាស់ប្តូរកប្បិយភណ្ឌៈ គប្បីផ្លាស់ប្តូរនឹង
មាតាបិតាឱ្យផុតការទិញដូរ នឹងពួកជនមិនមែនញាតិ ឱ្យផុតអាបត្តិ ៣ ។

អធិប្បាយវិធីផ្លាស់ប្តូរកប្បិយភណ្ឌៈ

ក្នុងកប្បិយភណ្ឌៈនោះ មានវិធីផ្លាស់ប្តូរដូចតទៅនេះ ៖
ភិក្ខុមានអង្ករជាស្បៀងតាមមក ។ លោកឃើញបុរសកាន់បាយ
ក្នុងចន្លោះមកហើយនិយាយថា “អាត្មាមានអង្ករ, ហើយអាត្មាមិនមាន
សេចក្តីត្រូវការដោយអង្ករនេះ, តែត្រូវការបាយ” ដូច្នេះ ។ បុរសទទួល
យកអង្ករហើយប្រគេនបាយ គួរ ។ មិនមានអាបត្តិទាំង ៣ ។ ដោយ
ហោចទៅសូម្បីត្រឹមតែនិមិត្តកម្ម ក៏មិនមាន ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះ

មានមូលហេតុ ។ នឹងព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់ពាក្យនេះ ទុកខាងមុខនុ៎ះ ឯងថា “ភិក្ខុនិយាយថា ទ្រព្យនេះរបស់យើងមាន យើងត្រូវការទ្រព្យនេះ ផង នេះផង ដូច្នេះ” ។

មួយទៀត ភិក្ខុណា មិនធ្វើយ៉ាងនេះ ផ្លាស់ប្តូរថា លោកចូរឱ្យវត្ថុ នេះដោយវត្ថុនេះ ត្រូវអាបត្តិតាមវត្ថុពិត ។ ភិក្ខុឃើញអ្នកស៊ីដែលពោល ថា “លោកចូរស៊ីបាយនេះ ហើយនាំទឹកជ្រលក់ ឬឧសមកឱ្យ” ហើយឱ្យ (បាយ) ។ ជានិស្សគ្គិយច្រើនតាមចំនួន បំណែកទឹកជ្រលក់និងចំនួន ឧស ។ ភិក្ខុពោលថា “ពួកលោកបរិភោគ បាយនេះហើយ ចូរធ្វើកិច្ច ឈ្មោះនេះ” ហើយប្រើពួកជាងសិប្បៈមានជាងឆ្នាំភ្នកជាដើម ឱ្យធ្វើ បរិក្ខារនោះ ។ បណ្តាបរិក្ខារមានធម្មក្រកជាដើម ឬប្រើពួកជាងជ្រលក់ឱ្យ បោកសំពត់, ត្រូវអាបត្តិតាមវត្ថុតែម្តង ។ ភិក្ខុប្រើពួកជាងកោរឱ្យកោរ សក់ឱ្យពួកកម្មករធ្វើនវកម្ម, ត្រូវអាបត្តិតាមវត្ថុដូចគ្នា ។ ក៏បើភិក្ខុមិន ពោល ពួកលោកបរិភោគអាហារនេះហើយ ចូរធ្វើកិច្ចនេះពោលថា “លោកចូរបរិភោគអាហារនេះ, លោកបរិភោគហើយ, (ឬ) នឹង បរិភោគ, ចូរជួយធ្វើកិច្ចឈ្មោះនេះ” រមែងសមគួរ ។ ក៏ក្នុងការឱ្យធ្វើ បរិក្ខារជាដើមនេះ ភណ្ឌៈរបស់អ្នកដទៃ ដែលដល់ដៃរបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា ដែលភិក្ខុគប្បីលះបង់ រមែងមិនមានក្នុងការបោកសំពត់ ឬក្នុងការកោរ

សក់ ឬក្នុងន័យវិក្កយមានការជម្រះផ្ទៃដីជាដើម ក៏ពិតមែនហើយ តែថា ព្រោះលោកពោលទុកឆ្លង់សូម្បីក្នុងមហាអដ្ឋកថា អ្នកណា ៗ មិនអាច ជំទាស់ពាក្យនោះបាន; ព្រោះដូច្នេះ ភិក្ខុគប្បីសម្តែងបាចិត្តិយ ព្រោះការ ជួលបោកសំពត់ជាដើមសូម្បីនេះ ដូចសម្តែងបាចិត្តិយ ព្រោះនិស្សត្តិយ វត្ថុ ដែលខ្លួនប្រើប្រាស់ហើយ ឬវិនាសអស់ហើយ ដូច្នេះ ។

[១១៥] ក្នុងពាក្យថា កយវិក្កយេ កយវិក្កយសញ្ញី : ទ្រព្យដែលទិញដូរ ភិក្ខុសំគាល់ថា ទិញដូរ ជាដើម អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាប សេចក្តីយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុណា ដល់ការទិញដូរ, ភិក្ខុនោះ ចូរជាអ្នកមាន ការសម្គាល់ក្នុងការទិញដូរ នោះថា ជាការទិញដូរ ឬមានសេចក្តីសង្ស័យ ឬមានការសម្គាល់ថា មិនមែនការទិញដូរក៏ដោយ ជានិស្សត្តិយបាចិត្តិយ ទាំងអស់ ។ ក្នុងបច្ច័យតិកៈជាអាបត្តិទុកដូចគ្នាទាំង ២ បទ ។

អធិប្បាយអនាបត្តិវារ

[១១៦] ពីរបទថា អន្សំ បុច្ឆតិ : ដល់ភិក្ខុដែលគ្រាន់តែសួរ តម្លៃ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុសួរថា “បាត្ររបស់អ្នកនេះតម្លៃប៉ុន្មាន ?” តែ កាលម្ចាស់របស់បាត្រពោលថា “តម្លៃប៉ុណ្ណេះ” បើកប្បិយភណ្ឌរបស់ ភិក្ខុនោះ មានតម្លៃច្រើន, ចំណែកភិក្ខុពោលតបទៅនឹងឧបាសកនោះយ៉ាង

នេះថា “ឧបាសក វត្ថុរបស់យើងនេះមានតម្លៃច្រើន, លោកចូរឱ្យ
 បាត្ររបស់លោកដល់អ្នកដទៃចុះ” ។ ចំណែកឧបាសកបានឮពាក្យនោះ
 ពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណានឹងថែមភាជន៍ដទៃទៀត” នឹងទទួលយកទុក្ខ
 គួរ ។ របស់នោះធ្លាក់ទៅក្នុងលក្ខណៈដែលត្រាស់ទុកថា យើងមានវត្ថុ
 នេះជាដើម ។ បើបាត្រនោះមានតម្លៃថ្លៃ, វត្ថុរបស់ភិក្ខុមានតម្លៃថោក,
 និងម្ចាស់របស់បាត្រមិនដឹងថា របស់នោះតម្លៃថោក, ភិក្ខុកុំគប្បីទទួល
 យកបាត្រ ។ គប្បីប្រាប់ថា វត្ថុរបស់យើងមានតម្លៃថោក ។ ពិតមែន
 កាលភិក្ខុដឹងថា បាត្រមានតម្លៃច្រើនហើយបញ្ឆោតកាន់យក(បាត្រ)ទៅ
 រមែងដល់ភាពជាអ្នកដែលព្រះវិនយធរ គប្បីឱ្យវាយតម្លៃវត្ថុដែលលោក
 កាន់យកហើយពិន័យអាបត្តិ ។ បើម្ចាស់របស់បាត្រពោលថា “ណ្ហើយចុះ
 លោកម្ចាស់ ចំណែកដែលលើស នឹងជាបុណ្យដល់ខ្ញុំព្រះករុណា”
 ហើយប្រគេន គួរ ។

ពីរបទថា កប្បិយការកសង្ក អាចិត្តុតិ : ដល់ភិក្ខុប្រាប់ដល់
 កប្បិយការក មានសេចក្តីថា ភិក្ខុកាន់យកភណ្ឌអំពីដៃរបស់អ្នកណា, ធ្វើ
 អ្នកដទៃឱ្យជាកប្បិយការក រឿងលែងតែអ្នកដែលខ្លួនទទួលភណ្ឌអំពីដៃ
 ដោយហោចទៅសូម្បីជាបុត្រ ឬបងប្អូនប្រុសរបស់គេ ហើយប្រាប់ថា
 “លោកចូរយកវត្ថុនេះផង វត្ថុនេះឱ្យផង” ។ បើបុត្រ ឬបងប្អូនប្រុស

នោះ ជាអ្នកឆ្លាតនាំចេញហើយដដែលដដែល ។ ហើយ ទើបទទួលយក, ភិក្ខុគប្បីឈរនៅស្ងៀម ។ បើគេជាអ្នកមិនឆ្លាត មិនស្គាល់ដើម្បីកាន់ យក ឈ្មួញល្អៗលោមគេ, ភិក្ខុគប្បីប្រាប់គេថា “លោកកុំយក” ដូច្នេះ ។

ក្នុងពាក្យថា “អាត្មាមានវត្ថុនេះ”ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

ភិក្ខុពោលថា “ប្រេង ឬទឹកដោះថ្នាំដែលទទួលប្រគេនហើយនេះ របស់អាត្មាមាន, តែអាត្មាត្រូវការរបស់ដទៃដែលមិនទាន់បានប្រគេន” បើ គេទទួលយកប្រេង ឬទឹកដោះថ្នាំនោះ ឱ្យប្រេង ឬទឹកដោះថ្នាំដទៃ ។ កុំ គប្បីឱ្យវាស់ប្រេងរបស់ខ្លួនមុន ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះមានប្រេង សល់នៅក្នុងនាឡិប្រេង ។ ប្រេងនៅសល់នោះ នឹងធ្វើប្រេងដែលនៅ មិនបានទទួលប្រគេន របស់ភិក្ខុដែលវាស់ខាងក្រោយឱ្យវិនាសទៅ ដូច្នេះ ឯង ។ ពាក្យដ៏សេសមានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់ ។

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ជាន ៦ ជាកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ បណ្ឌិតិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាកយវិក្កយសិក្ខាបទទី ១០ ចប់

ចំនួនសិក្ខាបទក្នុងកោសិយវគ្គទី២ នោះ គឺ

- ១, កោសិយសិក្ខាបទ ការធ្វើសន្តតដោយរោមចៀមលាយសូត្រ
- ២, សុទ្ធកាឡកសិក្ខាបទ ការធ្វើសន្តតដោយរោមចៀមខ្មៅសុទ្ធ
- ៣, ទ្វេភាគសិក្ខាបទ ការធ្វើសន្តតយករោមចៀមខ្មៅពីរភាគមក
លាយ
- ៤, ឆព្វស្សសិក្ខាបទ ការធ្វើសន្តតថ្មីហើយត្រូវប្រើប្រាស់ឱ្យ
បាន ៦ ឆ្នាំ
- ៥, និសីទនសន្តតសិក្ខាបទ ការធ្វើនិសីទនៈ ត្រូវកាត់យកសន្តតចាស់
មកលាយ
- ៦, ឯឡកលោមសិក្ខាបទ ការកាន់យករោមចៀមដើរបានត្រឹម ៣
យោជន៍
- ៧, ឯឡកលោមឆោវាបនសិក្ខាបទ ការប្រើភិក្ខុនីឱ្យលាងជ្រលក់គក់រោម
ចៀម
- ៨, រូបិយសិក្ខាបទ ការទទួលរូបិយ
- ៩, រូបិយសំរោហារសិក្ខាបទ ការលក់ទិញដោយរូបិយ
- ១០, កយវិក្កយសិក្ខាបទ ការទិញផ្លាស់ប្តូរដោយអប្បិយវត្ថុ

ចប់ កោសិយវគ្គ ទី ២

បត្តវគ្គ

១. បត្តសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១១៧] បត្តសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះជា
ដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងបត្តសិក្ខាបទនោះ មានវិនិច្ឆ័យ
ដូចតទៅនេះ ៖

បទថា បត្តវាល្លិដ្ឋំ : នូវជំនួញបាត្រ មានសេចក្តីថា ពួក
សមណៈជាកូនចៅព្រះពុទ្ធជាសក្យបុត្រនឹងត្រាច់ធ្វើការលក់បាត្រ ក្នុងទី
ទាំងឡាយមានស្រុក និងនិគមជាដើម ។ ភាជនៈ លោកហៅថា អាមត្ថៈ
(ក្នុងពាក្យថា អាមត្ថិកាបណំ) ។ ភាជនៈទាំងនោះ ជាទំនិញ របស់
ជនពួកណា ជនពួកនោះ ឈ្មោះថា អាមត្ថិកា (អ្នកមានភាជនៈជា
ទំនិញ) ។ រាជវង្សរបស់អ្នកមានភាជនៈជាទំនិញទាំងនោះ ឈ្មោះថា
អាមត្ថិកាបណៈ : រាជវង្សលក់ភាជន៍ដី ។ អធិប្បាយថា រាល់
ទំនិញរបស់ពួកស្នូនឆ្នាំង ។

អធិប្បាយខ្នាតបាត្រ ៣-៩ ខ្នាត

[១១៨] ច្រើនបទថា តយោ បត្តស្ស វណ្ណា : ខ្នាតនៃ
បាត្រមាន ៣ យ៉ាង បានដល់ ខ្នាតនៃបាត្រ ៣ ប្រភេទ ។

ពីរបទថា អឡាឡូកោទនំ តណ្ហាតិ : ចំណុះបាយនៃអង្ករកន្លះ
 អាឡូក មានសេចក្តីថា រមែងចុះបាយនៃអង្ករ ២ នាឡិ ដោយនា
 ឡិមគធា ។ ក្នុងអន្តកដ្ឋកថា លោកពោលថា ដែលឈ្មោះថា នាឡិមគធា
 មាន ១២ បល្លៈកន្លះ ។ ក្នុងមហាអដ្ឋកថា លោកពោលថា ក្នុងកោះ
 សីហឡ មាននាឡិមគធាប្រក្រតីធំ នាឡិរបស់អ្នកស្រុកទមិឡតូច, នាឡិមគធា
 បានខ្ចាត ។ កន្លះនាឡិមគធានោះ ស្មើមួយនាឡិសីហឡ ។

បទថា ចតុត្ថាគំ ខាទនីយំ : ចំណុះខាទនីយស្មើចំណែកបាយ
 ជាគម្រប់ ៤ មានសេចក្តីថា ខាទនីយប្រមាណប៉ុនចំណែកទី ៤ នៃ
 បាយ ។ ខាទនីយៈនោះ គប្បីជ្រាបដោយអំណាចនៃសម្មា សណ្ឋេក
 បាយល្មមចាប់ដោយដៃបាន ។

ពីរបទថា តទុបិយំ ព្យញ្ជនំ : ចំណុះម្ហូបល្មមសមគ្រន្តីបាយ
 នោះ មានសេចក្តីថា ម្ហូបមានត្រីសាច់បន្លែផ្លែឈើនិងទំពាំងជាដើម
 ដែលសមគ្រល់បាយនោះ ។

ក្នុងបាត្រនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖
 គប្បីយកអង្ករនៃស្រូវសាលីចាស់ (ដែលរក្សាទុកដើមឆ្នាំ)
 ដែលមិនបាក់ ដែលស្រិតបរិសុទ្ធិល្អហើយ ២ នាឡិមគធា ជាឱ្យជាបាយ
 ដោយអង្ករទាំងនោះ មិនជាត់ទឹក មិនជាបាយពន់បង្គួយ(នៅឆៅ) មិន

ជ្រាយ មិនជាដុំ ទន់ល្អ ដូចគំនរផ្កាម្លិះកំពុងក្នុងឆ្នាំង ហើយដាក់ចូលក្នុង
 បាត្រមិនឱ្យនៅសល់ បន្ថែមសម្បទសណ្តែកដែលផ្សំគ្រឿងគ្រប់យ៉ាង មិន
 ខាប់ពេកមិនរាវពេក ល្មមដៃកាន់បាន ដាក់ចូលទៅប្រមាណប៉ុនចំណែកទី
 ៤ នៃបាយនោះ ។ បន្ទាប់ពីនោះ ទើបបន្ថែមម្ហូបមានត្រី សាច់ជាដើម
 ចូលទៅ សមគួរដល់ពំនូត បាយជាពំនូត ៗ ដរាបល្មមនឹងពំនូតបាយជា
 យ៉ាងក្រៃលែង ។ ចំណែកទឹកដោះថ្នាំ ប្រេង រសប្រេងទឹកដោះនិងទឹក
 បាយជាដើម មិនគួររាប់ ។ ព្រោះរបស់ទាំងនោះ មានគតិដូចបាយនោះ
 ឯង មិនអាចថយចុះនិងមិនអាចបន្ថែមឡើងបាន ។ អាហារដែលដាក់
 ចូលយ៉ាងនេះ សូម្បីទាំងអស់នោះ បើតាំងនៅ ស្មើខាងក្រោមនៃវណ្ណ
 កណ្តាប់មាត់បាត្រ, កាលយកសរសៃអំបោះ ឬ ចំរៀកឈើ (ចំរៀកឆ្នោត)
 ច្រៀកទៅ (របស់ក្នុងបាត្រនេះ) ពាល់ត្រូវទីបំផុតខាងក្រោមសរសៃ
 អំបោះ ឬចំរៀកឈើនោះ (គឺ របស់ក្នុងបាត្រមានបាយកន្លះនាឡិកាដើម
 នេះ ពាល់ត្រូវទីបំផុតខាងក្រោមនៃអំបោះ ឬ ចំរៀកឆ្នោត របស់បុគ្គល
 អ្នកកាត់ដោយអំបោះ ឬចំរៀកឆ្នោត, បាត្រនេះឈ្មោះថា បាត្រខ្នាតធំ
 (យ៉ាងកណ្តាល) ។ បើរបស់ក្នុងបាត្រនោះ ពូនជាកំពូលកំពុងហួស
 វណ្ណ (កណ្តាប់មាត់បាត្រ) នោះឡើងមក, បាត្រនេះ ឈ្មោះថា
 បាត្រខ្នាតធំយ៉ាងតូច ។ បើរបស់ក្នុងបាត្រនោះ មិនដល់វណ្ណកណ្តាប់
 (មាត់បាត្រ) ចន្លោះនៅខាងក្នុងប៉ុណ្ណោះ, បាត្រនេះ ឈ្មោះថា បាត្រខ្នាត

ឆ័យ៉ាងឆ័ ។

បទថា នាឡិកោទនំ : ចំណុះបាយនៃអង្គរ ១ នាឡិ បានដល់
បាយនៃអង្គរ ១ នាឡិ ដោយនាឡិមគធ ។

បទថា បត្តោទនំ : ចំណុះបាយនៃអង្គរ១បត្ត បានដល់ បាយក
ន្ទះនាឡិដោយនាឡិមគធ ។ បទដ៏សេស គប្បីជ្រាបដោយន័យដូច
ពោលហើយនុ៎ះឯង ។ តែមានសេចក្តីប្លែកគ្នាក្នុងហេតុត្រឹមតែឈ្មោះ ដូច
តទៅនេះ ៖

បើរបស់មានបាយ ១ នាឡិជាដើមសូម្បីទាំងអស់ដែលជាក់អស់
ហើយ នៅស្មើវណ្ណកណ្តាប់ក្រោម ដោយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។
បាត្រនេះ ឈ្មោះថា បាត្រខ្នាតកណ្តាល ។ បើរបស់កំពុងជាកំពូលហួស
វណ្ណកណ្តាប់នោះឡើង មក, បាត្រនេះ ឈ្មោះថា បាត្រខ្នាតកណ្តាល
យ៉ាងតូច ។ បើមិនដល់វណ្ណកណ្តាប់នោះ, ចន្លោះនៅត្រឹមតែខាងក្នុង
ប៉ុណ្ណោះ, បាត្រនេះ ឈ្មោះថា បាត្រខ្នាតកណ្តាលយ៉ាងធំ ។ បើរបស់
ទាំងអស់មានបាយប្រមាណកន្ទះនាឡិជាដើម ដែលសម្រេចចុះហើយនៅ
ស្មើវណ្ណក្រោម (នៃកណ្តាប់មាត់បាត្រ), បាត្រនេះ ឈ្មោះថា បាត្រខ្នាត
តូច(យ៉ាងកណ្តាល) ។ បើរបស់កំពុងកំពុងឡើងជាកំពូលហួសវណ្ណ
កណ្តាប់នោះឡើងមក, បាត្រនេះ ឈ្មោះថា បាត្រខ្នាតតូចយ៉ាងតូច ។

បើបស្ចិមនិមិត្តវណ្ណកណ្តាប់នោះ ខ្លះចន្លោះនៅខាងក្នុងប៉ុណ្ណោះ,
បាតនេះ ឈ្មោះថា បាតខ្នាតតូចយ៉ាងធំ ។ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបបាត
៩ ប្រភេទទាំងនេះ ដោយប្រការដូចពោលមកដូច្នេះឯង ។

បណ្ណាបាត ៩ ប្រភេទនោះ បាត ២ ប្រភេទ គឺ បាតខ្នាតធំ
យ៉ាងធំ ១ បាតតូចយ៉ាងតូច ១ មិនចាត់ជាបាត (ជាបាតប្រើមិន
បាន) ។ ពិតមែន ពាក្យថា ធំជាងនោះ មិនមែនបាតតូចជាងនោះ
មិនមែនបាត, នេះត្រាស់សំដៅយកបាត ២ ប្រភេទនោះ ។ ពិតមែន
បណ្ណាបាត ២ ប្រភេទនេះ បាតខ្នាតធំយ៉ាងធំ គឺ ធំជាងនោះ ត្រាស់
ថា មិនមែនបាត ព្រោះធំជាងខ្នាតធំ ។ និងបាតខ្នាតតូចយ៉ាងតូច គឺ
តូចជាងនោះ ត្រាស់ថា មិនមែនបាត ព្រោះតូចជាងខ្នាតតូច ។ ព្រោះ
ដូច្នេះ បាតទាំងនេះ គួរប្រើប្រាស់ដូចជាការប្រើប្រាស់ភាជនៈ មិនគួរ
អធិដ្ឋាន មិនគួររិកប្ប ។ ចំណែកបាត ៧ ប្រភេទក្រៅនេះ គប្បី
អធិដ្ឋាន ឬ រិកប្បទុកប្រើចុះ ។

[១២០] កាលភក្តិមិនធ្វើយ៉ាងនេះ ឱ្យបាតនោះកន្លង ១០ ថ្ងៃ
ទៅ ជា និស្សគ្គិយបាចិត្តិយ គឺ កាលភក្តិឱ្យបាតស្ងួតទាំង ៧ ប្រភេទ
នោះ ហួសវេលា ១០ ថ្ងៃទៅ ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ដូច្នេះឯង ។

[១២៥] ពាក្យថា និស្សគ្គិយំ បត្តំ អនិស្សជិត្វា បរិកុញ្ញតិ

: ភិក្ខុមិនលះបង់បាត្រដែលជានិស្សគ្គិយ ហើយប្រើប្រាស់ គប្បីជ្រាប
 សេចក្តីថា ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ គ្រប់ប្រយោគយ៉ាងនេះ គឺ កាលភិក្ខុផឹកយាគូ
 ហើយលាងបាត្រ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ, កាលឆាន់បង្អែម ឆាន់ភត្តាហារហើយ
 លាងបាត្រត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។

អធិប្បាយបាត្រដែលគួរអធិដ្ឋាននិងវិកប្ប

[១២៦] ក៏ក្នុងពាក្យថា អនាបត្តិ អន្តោទសាហំ អធិដ្ឋេតិ
 វិគប្បេតិ : អាបត្តិមិនមានដល់ភិក្ខុដែលបានអធិដ្ឋាន បានវិកប្ប ក្នុង
 រវាង ១០ ថ្ងៃ នេះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបសូម្បីបាត្រដែលបានប្រមាណ
 ជាបាត្រគួរអធិដ្ឋាននិងវិកប្ប ដោយន័យដូចពោលយ៉ាងនេះ ៖

បាត្រដែក ដុតហើយដោយការដុត ៥ ភ្លើង បាត្រដីដុតហើយ
 ដោយការដុត ២ ភ្លើង ទើបគួរអធិដ្ឋាន ។ បាត្រទាំង ២ ប្រភេទ
 កាលឱ្យមូលតម្លៃដែលគួរឱ្យហើយនុ៎ះឯង បើដុតនៅខ្វះ សូម្បីត្រឹមតែ
 មួយភ្លើង ឬមិនទាន់បានឱ្យមូលតម្លៃសូម្បីត្រឹមតែមួយកាកណិក មិនគួរ
 អធិដ្ឋាន ។ បើម្ចាស់របស់បាត្រពោលថា លោកចូរឱ្យក្នុងវេលាលោក
 មានមូលតម្លៃ, លោកចូរអធិដ្ឋានប្រើប្រាស់ចុះ ដូច្នេះ ក៏មិនទាន់គួរ
 អធិដ្ឋានពិត ។ ព្រោះថា មិនទាន់ដល់ការរាប់ថា ជាបាត្រ ព្រោះការដុត
 នៅខ្វះ, មិនទាន់ដល់ភាពជាបាត្ររបស់ខ្លួន ។ នៅជារបស់អ្នកដទៃនៅ

ឡើយ ព្រោះមូលតម្លៃទាំងអស់ ឬចំណែកមួយមិនទាន់បានឱ្យ ; ព្រោះ
ដូច្នេះកាលដុត និងកាលឱ្យមូលតម្លៃចេញហើយនុ៎ះឯង ទើបជាបាត្រគួរ
អធិដ្ឋាន, បាត្រដែលគួរអធិដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ ទើបគួរវិកប្ប ។ បាត្រនោះ
នឹងមកដល់ដៃហើយក៏ដោយ មិនទាន់មកដល់ក៏ដោយ គួរអធិដ្ឋាន ឬគួរ
វិកប្បទុក ។

ក៏បើថា ជាងបាត្របានមូលតម្លៃហើយ ឬជាអ្នកប្រាថ្នានឹងប្រគេន
ដោយខ្លួនឯង ពោលថា “លោកម្ចាស់ ខ្ញុំព្រះករុណានឹងធ្វើបាត្រប្រគេន
លោកម្ចាស់ ដុតហើយក្នុងថ្ងៃឈ្មោះឯណោះ នឹងរក្សាទុក” និងភិក្ខុឱ្យកន្លង
១០ ថ្ងៃទៅ អំពីថ្ងៃដែលជាងបាត្រនោះកំណត់ទុកជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ។
ក៏បើថា ជាងបាត្រពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណា នឹងធ្វើបាត្រប្រគេនលោក
ម្ចាស់” ដុតហើយនឹងបញ្ជូនដំណឹងមកឱ្យជ្រាប ហើយធ្វើដោយប្រការ
ដូច្នេះ, ចំណែកភិក្ខុដែលជាងបាត្រនោះ ពឹងពាក់ទៅមិនប្រាប់ដល់ភិក្ខុនោះ,
ភិក្ខុដទៃឃើញ ឬបានឮទើបប្រាប់ថា “លោកម្ចាស់ បាត្ររបស់លោក
សម្រេចហើយ” ការប្រាប់របស់ភិក្ខុនោះមិនជាប្រមាណ ។ តែក្នុងវេលាដែល
ភិក្ខុដែលជាងបាត្រនោះពឹងពាក់នុ៎ះឯងប្រាប់, កាលភិក្ខុឱ្យកន្លង ១០ ថ្ងៃទៅ
ចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលបានឮពាក្យពោលប្រាប់របស់ភិក្ខុនោះ ជានិស្សគ្គិយ
បាចិត្តិយ ។ បើជាងបាត្រពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណានឹងធ្វើបាត្រ ប្រគេន
លោកម្ចាស់” ដុតហើយនឹងបញ្ជូនទៅក្នុងដៃរបស់ភិក្ខុបង្គំ ហើយធ្វើតាម

ពាក្យនិយាយនោះ, តែភិក្ខុដែលទទួលបានបាតមករក្សាទុក ក្នុងបរិវេណ
 របស់ខ្លួន ហើយមិនប្រាប់ដល់លោក, ភិក្ខុណាមួយដទៃ ពោលថា
 “លោកម្ចាស់ បាតដែលបានមកថ្មីស្អាតល្អដែរទេ ?” លោកពោលថា
 “អ្នកមានអាយុ បាតនៅឯណា ?” ភិក្ខុបង្ខំនោះ ពោលថា ជាងបាត
 បញ្ជូនមកក្នុងដៃរបស់ភិក្ខុឈ្មោះនេះ ។ ពាក្យរបស់ភិក្ខុសូម្បីនេះក៏មិនជា
 ប្រមាណ ។ តែក្នុងវេលាដែលភិក្ខុនោះឱ្យបាត, កាលលោកឱ្យកន្លង
 ១០ ថ្ងៃទៅ រាប់តាំងពីថ្ងៃដែលបានបាតមក ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ។
 ព្រោះដូច្នោះ កុំឱ្យកន្លង ១០ ថ្ងៃ គប្បីអធិដ្ឋានឬគប្បីវិកប្បទុក ។

អធិប្បាយការអធិដ្ឋានបាត

បណ្តាការអធិដ្ឋាននិងវិកប្បនោះ អធិដ្ឋានបាតមាន ២ យ៉ាង គឺ
 អធិដ្ឋានដោយកាយ ១ អធិដ្ឋានដោយវាចា ១ ។ ភិក្ខុកាលនឹងអធិដ្ឋាន
 ដោយអំណាចនៃការអធិដ្ឋាន ២ យ៉ាងនោះ គប្បីបច្ចុទ្ធរណ៍បាតចាស់
 ដែលតាំងនៅចំពោះមុខ ឬក្នុងទីកំបាំងមុខ យ៉ាងនេះថា “ឥមំ បត្តំ
 បច្ចុទ្ធរាមិ : ខ្ញុំដកនូវបាតនេះ” ឬថា “ឯតំ បត្តំ បច្ចុទ្ធរាមិ : ខ្ញុំដក
 នូវបាតនេះ” ឬឱ្យដល់ភិក្ខុដទៃហើយ យកដៃស្តាបអង្អែលបាតថ្មី
 ដែលតាំងនៅក្នុងទីកន្លែងណាមួយ ហើយធ្វើអាភោគចិត្តហើយធ្វើកាយ

វិការអធិដ្ឋានដោយកាយ ឬបញ្ចេញវាចា ហើយអធិដ្ឋានដោយវាចាថា
“ឥមំ បត្តំ អធិដ្ឋាមិ : ខំអធិដ្ឋាននូវបាត្រនេះ” ។

ក្នុងអធិដ្ឋានវិស័យនោះ អធិដ្ឋានមាន ២ យ៉ាង ។ បើបាត្រនៅ
ក្នុងហត្ថបាស គប្បីបញ្ចេញវាចាថា “ឥមំ បត្តំ អធិដ្ឋាមិ : ខំអធិដ្ឋាន
នូវបាត្រនេះ” ។ បើបាត្រនោះ នៅខាងក្នុងបន្ទប់ក្តី ក្នុងប្រាសាទជាន់
លើក្តី ក្នុងវិហារជិត ៗក្តី, ភិក្ខុគប្បីកំណត់ស្ថានទីដែលបាត្រតាំងនៅ
ហើយគប្បីបញ្ចេញវាចាថា “ឯតំ បត្តំ អធិដ្ឋាមិ : ខំអធិដ្ឋាននូវ
បាត្រនេះ” ។ ក៏ភិក្ខុដែលអធិដ្ឋាន សូម្បីអធិដ្ឋានតែម្នាក់ ឯងក៏គួរ ។
សូម្បីនឹងអធិដ្ឋានក្នុងសំណាក់របស់ភិក្ខុដទៃ ក៏គួរ ។

ការអធិដ្ឋានក្នុងសំណាក់របស់ភិក្ខុដទៃមានអានិសង្សដូចតទៅនេះ ៖

បើលោកកើតសេចក្តីសង្ស័យថា “បាត្រយើងអធិដ្ឋានហើយ ឬ
មិនទាន់អធិដ្ឋានហ្ន៎” ដូច្នេះ, មួយរូបទៀត នឹងជាសំតៀនឱ្យនឹកបាន
កាត់សេចក្តីសង្ស័យចេញ ។ បើភិក្ខុរូបណាមួយ បានបាត្រមក ១០ ខ្លួន
ឯងប្រាថ្នានឹងប្រើប្រាស់ទាំងអស់តែម្តង, កុំគប្បីអធិដ្ឋានទាំងអស់ ។
អធិដ្ឋានបាត្រមួយហើយថ្ងៃស្អែកដកបាត្រនោះ ហើយគប្បីអធិដ្ឋានបាត្រ
ថ្មី ។ ដោយឧបាយនេះ អាចនឹងបានរក្សាទាំង ១០០ ឆ្នាំ ។

ការដាច់អធិដ្ឋានរបស់បាត្រ

សួរថា ការដាច់អធិដ្ឋាន គប្បីមានដល់ភិក្ខុដែលមិនប្រមាទ យ៉ាង
នេះបានឬ ?

ឆ្លើយថា គប្បីមានបាន ។

បើថា ភិក្ខុនេះ ឱ្យបាត្រដល់ភិក្ខុដទៃក្តី សឹកទៅកាន់ហ៊ានភេទក្តី
ពោលលាសិក្ខាក្តី ធ្វើមរណកាលក្តី ក្លាយភេទក្តី បច្ចុទ្ធរណ៍ចេញក្តី
បាត្រមានប្រហោងធ្លុះក្តី បាត្រមែនដាច់អធិដ្ឋាន ។ ក៏ពាក្យនេះសូម្បី
អាចារ្យទាំងឡាយក៏បានពោលទុកថា

ទិន្នវិព្ពន្ធបច្ចកា

កាលំកិរិយកតេន ច

លិង្គបច្ចុទ្ធា ចេវ

និទេន ភវតិ សត្តមំ ។

ការដាច់អធិដ្ឋាន រមែងមានដោយការឱ្យ ១ សឹកទៅ ១
លាសិក្ខា ១ ធ្វើកាលកិរិយា ១ ក្លាយភេទ ១ បច្ចុទ្ធរណ៍
(ដក) ១ ជាគម្រប់ ៧ នឹងប្រហោងធ្លុះ ដូច្នេះ ។

សូម្បីព្រោះចោរលួច និងការកាន់យកដោយវិសាសៈ បាត្រក៏ដាច់
អធិដ្ឋានដូចគ្នា ។ បាត្រនឹងដាច់អធិដ្ឋានដោយប្រហោងធ្លុះប្រមាណប៉ុន
ណា ? នឹងដាច់អធិដ្ឋានដោយប្រហោងធ្លុះល្មម គ្រាប់ថ្លៅចេញបាន និង
ចូលបាន ។

ពិតមែន បណ្តាធម្មជាតិ ៧ ប្រភេទ គ្រាប់ថ្លៅនេះ ជាគ្រាប់
ធម្មជាតិយ៉ាងតូច ។ កាលប្រហោងនោះចុកឱ្យជិតជាប្រក្រតីដោយកម្ទេច
ដែក ឬដោយកន្ទាស់ហើយគប្បីអធិដ្ឋានបាត្រនោះថ្មីខាងក្នុង១០ ថ្ងៃ ។

ក្នុងការអធិដ្ឋានដែលត្រាស់ទុកក្នុងពាក្យថា អន្តោទសាហំ
អធិដ្ឋេតិ វិកេឃ្យេតិ : ភិក្ខុដែលអធិដ្ឋាន ... ក្នុងរវាង ១០ ថ្ងៃ នេះ
មានវិនិច្ឆ័យត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះសិន ។

ការវិកប្បបាត្រ

ក៏ក្នុងការវិកប្ប មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

វិកប្បមាន ២ យ៉ាង គឺ វិកប្បចំពោះមុខម្យ៉ាង វិកប្បកំបាំងមុខ
ម្យ៉ាង ។ វិកប្បចំពោះមុខជាយ៉ាងណា ? គឺ ភិក្ខុគប្បីដឹងថា បាត្រមាន
តែមួយ ឬច្រើន និងដាក់ទុកជិត ឬ មិនបានដាក់ទុកជិត ហើយពោល
ថា “ឥមំ បត្តំ : នូវបាត្រនេះ” ឬថា “ឥមេ បត្តេ : នូវបាត្រទាំង
នេះ” ក្តី, ថា “ឯតំ បត្តំ : នូវបាត្រនោះ” ឬថា “ឯតេ បត្តេ : នូវ
បាត្រទាំងនោះ” ក្តី, ហើយពោលថា “តុយ្ហំ វិកេឃ្យេមិ : ខ្ញុំព្រះករុណា
វិកប្បដល់លោក” នេះឈ្មោះថា វិកប្បចំពោះមុខម្យ៉ាង ។ ដោយ
វិធីវិកប្បត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះនឹងរក្សាទុក គួរ ។ តែនឹងប្រើប្រាស់ នឹងលះ

បង្គំ ឬនឹងអធិដ្ឋានមិនសមគួរ ។ តែកាលភិក្ខុដែលទទួលវិកប្បពោល
 យ៉ាងនេះថា “មឃ្មំ សន្តកំ បរិកុញ្ញ វា វិស្សន្នេហិវា យថាបច្ចុយំ
 វា ករោហិ : បាត្រនេះរបស់ខ្ញុំព្រះករុណា លោកចូរប្រើប្រាស់ ចូរលះ
 បង្គំ ឬចូរ ធ្វើតាមបច្ចុយក៏ដោយ” ដូច្នេះ ឈ្មោះថា ដក ។ ចាប់ផ្ដើម
 តាំងពីនោះ សូម្បីការ ប្រើប្រាស់ជាដើមគួរ ។

ន័យមួយទៀត ភិក្ខុជ្រាបថា បាត្រមានតែមួយឬច្រើន និងដាក់
 ទុកជិតឬមិនបានដាក់ទុកជិតយ៉ាងនោះដូចគ្នា ហើយពោល “ឥមំ បត្ថំ :
 នូវបាត្រនេះ” ឬថា “ឥមេ បត្ថេ : នូវបាត្រទាំងឡាយនេះ” ក្ដី, ថា
 “ឯតំ បត្ថំ : នូវបាត្រនោះ” ឬថា “ឯតេ បត្ថេ : នូវបាត្រទាំងឡាយ
 នោះ” ក្ដី, ក្នុងសំណាក់របស់ភិក្ខុនោះឯង ហើយបញ្ជាក់ឈ្មោះនៃបណ្ណា
 សហធម្មិកទាំង ៥ រូបណាមួយ គឺ លោកនាមួយ ដែលខ្លួនពេញចិត្ត
 ហើយគប្បីពោលថា “តិស្សស្ស ភិក្ខុនោ វិកប្បេមិ : ខ្ញុំព្រះករុណា
 វិកប្បដល់ភិក្ខុឈ្មោះថា តិស្សៈ” ដូច្នេះក្ដី ថា “តិស្សាយ ភិក្ខុនិយា
 ... តិស្សាយ សិក្ខុមាឆាយ ... តិស្សស្ស សាមណេរស្ស ...
 តិស្សាយ សាមណេរិយា វិកប្បេមិ : ខ្ញុំព្រះករុណាវិកប្បដល់ភិក្ខុនី
 ឈ្មោះតិស្សា ... ដល់សិក្ខុមាឆា ឈ្មោះតិស្សា ... ។ ដល់សាមណេរ
 ឈ្មោះតិស្សៈ ... ។ ដល់សាមណេរីឈ្មោះតិស្សា” ដូច្នេះក្ដី នេះឈ្មោះ

ថា វិកប្បចំពោះមុខ សូម្បីដទៃទៀត ។ ដោយពាក្យត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ នឹង
 រក្សាទុកសមគួរ, តែបណ្តាភិក្ខុមានការប្រើប្រាស់ជាដើម សូម្បីភិក្ខុយ៉ាង
 ណាមួយក៏មិនគួរ ។ តែកាលភិក្ខុដែលទទួលវិកប្បនោះ ពោលថា
 “តិស្សស្ស ភិក្ខុនោ សន្តកំ ។ បេ ។ តិស្សាយ សាមណេរិយា
 សន្តកំ បរិភុត្តា វា វិស្សជ្ជេហិវា យថាបច្ចុប្បំ វា កកោហិ ៖
 បាត្រនេះ របស់ភិក្ខុឈ្មោះតិស្សៈ ។ ល ។ របស់សាមណេរិយៈ
 តិស្សា លោកចូរប្រើប្រាស់ក៏ដោយ ចូរចំណាយក៏ដោយ ចូរធ្វើតាម
 បច្ច័យក៏ដោយ” ដូច្នេះហើយ ឈ្មោះថា ដក ។ ចាប់ផ្តើមតាំងពីនោះ
 សូម្បីការបរិភោគជាដើមក៏សមគួរ ។

វិកប្បកំបាំងមុខ តើយ៉ាងណា ? គឺ ភិក្ខុជ្រាបថា បាត្រមានតែ
 មួយឬច្រើន ដាក់ទុកជិត ឬមិនបានដាក់ទុកជិតយ៉ាងនោះឯង ហើយ
 ពោលថា “ឥមំ បត្តំ ៖ នូវបាត្រនេះ” ឬថា “ឥមេ បត្តេ ៖ នូវ
 បាត្រទាំងនេះ” ក្តី, ថា “ឯតំ បត្តំ ៖ នូវបាត្រនេះ” ឬថា “ឯតេ
 បត្តេ ៖ នូវបាត្រទាំងនេះ” ក្តី, ហើយពោលថា “តុយ្ហំ វិកប្បនត្ថាយ
 ទម្មិ ៖ ខ្ញុំព្រះករុណាឱ្យដល់លោកដើម្បីត្រូវការវិកប្ប” ដូច្នេះ ។

ភិក្ខុដែលទទួលវិកប្បនោះ គប្បីសួរលោកថា “អ្នកណាជាមិត្ត ឬ
 ជាសម្លាញ់ធ្លាប់ឃើញគ្នារបស់លោក” ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុដែលវិកប្ប

ក្រៅនេះ គប្បីពោលថា “តិស្សោ ភិក្ខុ : ភិក្ខុឈ្មោះថា តិស្សៈ”
 ។ល ។ ឬថា “តិស្សោ សាមណេរី សាមណេរីឈ្មោះថា តិស្ស”
 ដោយន័យមុននុ៎ះឯង ។ ភិក្ខុអ្នកវិកប្បនោះ គប្បីពោលទៀតថា “អហំ
 តិស្សស្ស ភិក្ខុនោ ធម្មិ : ខ្ញុំព្រះករុណាឱ្យដល់ភិក្ខុឈ្មោះតិស្សៈ”
 ។បេ ។ ឬថា “តិស្សាយ សាមណេរិយា ធម្មិ : ខ្ញុំព្រះករុណាឱ្យ
 ដល់សាមណេរីឈ្មោះតិស្ស” ។ នេះឈ្មោះថា វិកប្បកំបាំងមុខ ។
 ដោយការវិកប្បត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះនឹងរក្សាទុក គួរ, តែបណ្តាកិច្ចមានការប្រើ
 ប្រាស់ជាដើម សូម្បីតែម្យ៉ាង ក៏មិនគួរ ។ កាលភិក្ខុនោះពោលថា
 “ឥត្ថន្ទាមស្ស សន្តកំ បរិភុត្តា វា វិស្សជ្ជេហិ វា យថាបច្ចុប្បន្ន
 វាគរោហិ : បាត្រនេះ របស់ភិក្ខុឈ្មោះនេះ លោកចូរប្រើប្រាស់ក៏
 ដោយ ចូរចំណាយក៏ដោយ ចូរធ្វើតាមបច្ចុប្បន្នក៏ដោយ” ដោយន័យដូច
 ពោលហើយ ក្នុងវិកប្បចំពោះមុខដូចទីពីរនុ៎ះឯង រមែងឈ្មោះថា ដក ។
 ចាប់តាំងពីពេលនោះមក សូម្បីការនឹងប្រើប្រាស់ជាដើម ក៏គួរ ។ តែ
 សេចក្តីផ្សេងគ្នា នៃវិកប្បទាំងពីរយ៉ាងនេះ នឹងលំដាប់នៃវណ្ណនាដ៏សេស
 ទាំងអស់ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបដោយន័យដូចពោលហើយ ក្នុងវណ្ណនា
 បឋមកបិនសិក្ខាបទនុ៎ះឯង ព្រមទាំងសម្បជ្ជានជាដើម ដូច្នេះឯង ។

បត្តសិក្ខាបទទី ១ ចប់

២. ឧបសគ្គពន្ធនសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១២៨] ឧបសគ្គពន្ធនសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះ ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងឧបសគ្គពន្ធនសិក្ខាបទ
នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ន យាបេតិ : នឹងរកចិត្តម៍(ខន)ក៏មិនបាន មាន
សេចក្តីថា បានឮថា ស្នូនឆ្នាំងនោះត្រូវភិក្ខុឆ្ងល់គ្នាទាំងនោះរុករានយ៉ាង
នេះ បើនឹងមិនបានជាព្រះអរិយសាវកហើយ គង់នឹងដល់សេចក្តីខូចចិត្ត
សូម្បីយ៉ាងដទៃទៅ ។ តែព្រោះគាត់ជាសោតាបន្ន ខ្លួនឯងតែម្យ៉ាង
ប៉ុណ្ណោះ មិនល្មមចិត្តមជ្ឈិវិត ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះធម្មសង្កឹតិកាចារ្យ
ទើបពោលថា “សូម្បីនឹងរកចិត្តមជ្ឈិវិតខ្លួនឯង ក៏មិនបាន ក្នុងនិងប្រពន្ធ
ទាំងឡាយ របស់ស្នូនឆ្នាំងនោះសោត ក៏ព្រួយលំបាក” ។

អធិប្បាយបាត្រមានចំណងមិនទាន់គ្រប់ ៥ ជាដើម

[១៣០] ក្នុងបទថា ឧបសគ្គពន្ធន : មិនទាន់មានចំណង ៥
អន្លើ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បាត្រដែលឈ្មោះថា មិនទាន់មានចំណង ៥ អន្លើ ព្រោះមាន
ចំណងខ្លះ(តិចជាង) ៥ អន្លើ ។ អធិប្បាយថា បាត្រនោះមានប្រហោង

ធុរៈមិនទាន់គ្រប់ ៥ អន្លើ ។ មានបាត្រ មានចំណង់ខ្លះ ៥ នោះ ។
 (បទនេះជា) តតិយាវិភត្តិ ចុះក្នុងលក្ខណៈនៃឥតមុត, ក្នុងបាត្រមានមិន
 ទាន់មានចំណង់នោះ សូម្បីបាត្រមិនទាន់មានចំណង់ នឹងមានចំណង់មិន
 ទាន់គ្រប់ ៥ អន្លើ ព្រោះមិនទាន់មានដោយប្រការទាំងពួង ; ដូច្នេះ
 ក្នុងបទភាជនៈ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យថា អពន្ធនោ វា :
 ដែលគ្មានចំណង់ក្តី ជាដើម និងព្រះត្រាស់ពាក្យថា ឧបបញ្ចពន្ធនេន :
 មិនទាន់មានចំណង់ ៥ អន្លើ ដូច្នេះ បាត្រភិក្ខុណាមានចំណង់គ្រប់ ៥
 អន្លើ, បាត្រនោះ របស់ភិក្ខុនោះ មិនចាត់ជាបាត្រ; ព្រោះដូច្នេះ ទើបគួរ
 សូមបាត្រថ្មីបាន ។ ក៏ព្រោះដែលឈ្មោះថា ចំណង់នេះ កាលមានឱកាស
 នៃចំណង់ ទើបមានបាន កាលមិនមានឱកាសនៃចំណង់ ក៏មិនមាន ;
 ដូច្នេះ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងលក្ខណៈនៃប្រហោងធុរៈនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យ
 ថា អពន្ធនោកាសោ នាម : ហៅថា បាត្រមិនទាន់មានឱកាសនៃ
 ចំណង់ ជាដើម ។

ពាក្យថា ទូទុលា រាជី ន ហោតិ : ដែលមានស្នាមប្រេះបែក
 មិនទាន់ដល់ពីរផ្ទាប់ បានដល់ មិនមានស្នាមប្រេះសូម្បីតែមួយ ប្រវែង
 ប្រមាណពីរផ្ទាប់ ខាងក្រោមកណ្តាប់មាត់ ។

ពាក្យថា យស្ស ទូទុលា រាជិ ហោតិ : ដែលមានស្នាមប្រេះ
 បែកប្រមាណដល់ពីរធ្នាប់ មានសេចក្តីថា បាត្រដែលមានស្នាមប្រេះតែ
 មួយដូច្នេះ គប្បីយកដែកសម្រាប់ចោះបាត្រ ចោះទីបំផុតមាត់ក្រោមរបស់
 ស្នាមប្រេះនោះ ដុតហើយចងរឹតដោយខ្សែអំបោះ និងខ្សែធ្មជាដើម ឬ
 ដោយល្អស ។ គប្បីចុកប្រហោងឆ្នុះនោះដោយបន្ទះសំណ ឬដោយជ័រ
 សម្រាប់ភ្ជាប់យ៉ាងណាមួយ ដើម្បីមិនឱ្យអាមិសជាប់ ។ ក៏បាត្រនោះ
 គប្បីអធិដ្ឋានទុកប្រើចុះ ។ មួយទៀត គប្បីចងធ្វើប្រហោងឱ្យតូច ។
 តែនឹងបិទដោយក្រមួនឃ្មុំ អាចម៍លក្ខ និងជ័ស្រស់ជាដើមសុទ្ធ ។ មិន
 គួរ ។ នឹងស្មារទឹកអំពៅហើយបិទដោយកំទេចថ្ម គួរ ។ តែបាត្រដែល
 ភិក្ខុយកដែកចោះ ចោះក្នុងទីជិតកណ្តាប់មាត់នឹងបែក ព្រោះបន្ទះដែក
 ក្រាស់ ; ព្រោះដូច្នេះ ទើបគួរចោះខាងក្រោម ។ តែសម្រាប់បាត្រដែល
 មានស្នាមប្រេះ ២ អន្លើ, ឬត្រឹមមួយកន្លែង តែប្រេះដល់ ៤ ធ្នាប់ គួរ
 ឱ្យគ្រឿងចង ២ ។ គប្បីឱ្យគ្រឿងចង ៣ ដល់បាត្រដែលមានស្នាមប្រេះ
 ៣ អន្លើ ឬមានត្រឹមមួយកន្លែងតែប្រេះដល់ ៦ ធ្នាប់ ។ គប្បីឱ្យគ្រឿង
 ចង ៤ អន្លើ ដល់បាត្រដែលមានស្នាមប្រេះ ៤ អន្លើ ឬមានត្រឹម
 មួយកន្លែងតែប្រេះដល់ ៨ ធ្នាប់, បាត្រដែលមានស្នាមប្រេះ ៥ អន្លើ ឬ
 មានត្រឹមមួយកន្លែងតែប្រេះដល់ ១០ ធ្នាប់ នឹងចងក៏ដោយ មិនចងក៏

ដោយ មិនចាត់ជាបាត្រឡើយ, គួរសូមបាត្រថ្មី ។ នេះជាវិនិច្ឆ័យក្នុង
បាត្រដ៏មុន ។

ចំណែកវិនិច្ឆ័យក្នុងបាត្រដែក គប្បីជ្រាបដូចតទៅនេះ ៖

បើសូម្បីមានប្រហោងធ្លុះ ៥ អន្លើ ឬលើសជាង, និងប្រហោង
ធ្លុះទាំងនោះចុកដោយកម្ទេចដែក ដោយកន្ទាស់ ឬដោយដុំដែកមូល ៗ
ជារបស់រលីង, គួរប្រើប្រាស់បាត្រនោះឯង, មិនគួរសូមបាត្រថ្មី ។ តែ
បើមានប្រហោងធ្លុះសូម្បីប្រហោងតែមួយ តែជាប្រហោងធំ ។ សូម្បី
ចុកដោយដុំដែកមូល ៗ ក៏មិនរលីង, អាមិសជាប់ក្នុងបាត្របាន ជា
អកប្បិយ, បាត្រនេះ មិនមែនបាត្រ គួរសូមបាត្រថ្មីបាន ។

[១៣២] ពីរបទថា ថេរោ វត្ថុព្វោ : ភិក្ខុនោះត្រូវប្រាប់ព្រះថេរៈ
មានសេចក្តីថា ភិក្ខុសម្តែងអាមិសឯក្នុងបាត្រហើយ គប្បីទូលព្រះថេរៈ
ថា “លោកម្ចាស់ បាត្រនេះមានខ្នាតត្រឹមត្រូវ ស្អាតល្អ សមគួរដល់ព្រះ
ថេរៈ, សូមលោកមេត្តាទទួលបាត្រនោះទុកចុះ” ។

ពីរបទថា យោ ន គណ្ណេយ្យ : ភិក្ខុណាមួយមិនទទួល មាន
សេចក្តីថា កាលព្រះថេរៈមិនទទួលទុកដើម្បីអនុគ្រោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។
តែព្រោះសេចក្តីសន្តោសមិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលមិនទទួលដោយគិត
ថា “នឹងមានប្រយោជន៍អ្វីដល់យើងដោយបាត្រដទៃ” ។

បទថា បត្តបរិយន្តោ : បាត្រណាមយដែលជាទីបំផុត បាន
ដល់ បាត្រដែលជាសំបូរគ្នាយ៉ាងនេះតាំងនៅចុងបំផុត ។

បទថា អនេសេ : ក្នុងទីមិនគួរ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុនោះ មិន
គប្បីរក្សា បាត្រនោះទុកក្នុងទីមិនគួរ មានគ្រែ តាំង ឆ្នែក និងធ្មេញនាគ
ជាដើម ។ គប្បីរក្សាទុកក្នុងទីដែលខ្លួនរក្សាបាត្រល្អទុកពីមុននុ៎ះឯង ។
សេចក្តីពិត ទីរក្សាបាត្រ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកហើយ ក្នុងខន្ធក្នុងនុ៎ះ
ឯង ដោយន័យជាដើមថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតគ្រឿង
រង(ជើង)ដំកល់បាត្រ”^១ ដូច្នេះ ។

បទថា ន អភោគេន : មិន(ត្រូវប្រើប្រាស់)ដោយការប្រើ
មិនសមគួរ គឺ មិនគប្បីប្រើបាត្រដោយការប្រើមិនសមគួរ មានការដាំ
បបរនិងដាំទឹកជ្រលក់ជាដើម ។ តែកាលកើតអាពាធក្នុងចន្លោះមក កាល
ភាជនៈដទៃមិនមាន នឹងយកដីស្អិតបំពោកហើយដាំបបរ ឬដាំទឹកក្តៅគួរ ។

បទថា ន វិស្សជេតព្វោ : មិនត្រូវចោលបាត្រនោះឡើយ មាន
សេចក្តីថា មិនគួរឱ្យដល់អ្នកដទៃ ។ តែបើថា សទ្ធិវិហារិកឬអន្តេវាសិ
កដាក់បាត្រដែលល្អ ដទៃទុកជំនួសកាន់យកទៅដោយគិតថា “បាត្រនេះ

១. វិន. ចុល. ខុទ្ទកវគ្គកូដ. ១០. ១៥១/១៥១ ។

គួរដល់យើង, បាត្រនេះគួរដល់ព្រះថេរៈ” ដូច្នេះ គួរ ។ ឬភិក្ខុដទៃកាន់
យកបាតនោះ ហើយប្រគេនបាតរបស់ខ្លួន ក៏គួរ ។ មិនមានកិច្ចដែល
ត្រូវពោលថា “លោកចូរយកបាតរបស់យើងមក” ។

[១៣៧] ក៏ក្នុងបទថា បរាវិធានំ : អំពីសំណាក់ជនដែល
បរាវណា នេះ មានអធិប្បាយថា ក្នុងក្បួនលោកពោលថា ភិក្ខុមាន
បាតមានស្នាមប្រេះត្រឹមតែ ៥ អន្លើ នឹងសូមបាតថ្មីក្នុងទីដែលគេ
បរាវណាទុកដោយអំណាចនៃសង្ឃ គួរ, សូម្បីមានបាតមានស្នាមប្រេះ
ខ្វះ ៥ អន្លើ នឹងសូមក្នុងទីដែលគេ បរាវណាទុកដោយអំណាចនៃបុគ្គល
ក៏គួរ ដូច្នេះ ។ ពាក្យដែលនៅសល់ក្នុងសិក្ខាបទនេះ មានអត្ថន័យ
យល់ទាំងអស់ ។

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ឈាន ៦ ជាកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ
អចិត្តកៈ បណ្ឌិតិវជ្ជៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣
ដូច្នេះឯង ។

ឧបសម្ព័ន្ធនៃសិក្ខាបទ ចប់

៣. តេស្តសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១៣៨] ភេសជ្ជៈសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ
ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងភេសជ្ជៈសិក្ខាបទនោះ មាន
វិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពន្យល់អត្ថក្នុងបឋមបញ្ញត្តិរឿងព្រះបិណ្ឌវច្ឆៈ

ព្រះរាជាទតឃើញភិក្ខុទាំងឡាយ ខ្វល់ខ្វាយជម្រះញែកគ្នា ដើម្បី
ប្រយោជន៍ ជាទីពឹងសម្លាប់សព្វព្រះថេរៈ មានព្រះរាជប្រាជ្ញា នឹងប្រគេន
អ្នកធ្វើការវត្ត ទើបបានត្រាស់សួរថា អត្តោ គន្ថេ អយ្យស្ស
អាវាមិកោ : បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់ត្រូវការមនុស្ស
ថែទាំរក្សាអារាមឬទេ ។

បទថា ធានិយេក្លោ : មួយផ្សេងដោយឡែក គឺ ជាស្រុកមួយ
ផ្សេងដទៃ ។

[១៣៩] បទថា មាលាភិកេតេ : ដោយផ្អាកម្រង បានដល់ អ្នក
ធ្វើកម្រងផ្កាលើ គឺ ទ្រទ្រង់ទុកនូវកម្រងផ្កាលើ, អធិប្បាយថា ប្រដាប់
ដោយកម្រងផ្កាលើ ។

បទថា តិណ្ហាណបក្កំ : រង្វេលស្មៅ បានដល់ មកុដស្មៅ ។

បទថា បដិមុញ្ចី : បំពាក់ គឺ ពាក់ទុក (លើក្បាល) ។

ពាក្យថា សា អហោសិ សុវណ្ណមាលា : រង្វេលស្មៅនោះ ក៏ក្លាយជាកម្រងមាស មានសេចក្តីថា រង្វេលស្មៅនោះ ល្មមពាក់លើក្បាល របស់ក្មេងស្រីប៉ុណ្ណោះ បានក្លាយជាកម្រងផ្កាមាសដោយអំណាចនៃ ការអធិដ្ឋានរបស់ព្រះថេរៈ ។ ពិតមែន ព្រះថេរៈអធិដ្ឋានរង្វេលស្មៅនោះ ដែលល្មមដាក់លើសិរសៈនុំឯងថា “ចូរក្លាយជាកម្រងផ្កាមាស” ។

ពាក្យថា ធុតិយម្បិ ខោ ។បេ ។ ឧបសង្កម្មិ : ជាគម្របពីរ ដង ។ ល ។ ទើបចូលទៅ បានដល់ ព្រះថេរៈបានទៅរកក្នុងថ្ងៃស្អែកនុំ ឯង ។

ពីរបទថា សុវណ្ណនិ អធិមុច្ឆិ : ក៏អធិដ្ឋានឱ្យក្លាយជាមាសទៅ បានដល់ ព្រះថេរៈបានអធិដ្ឋានថា “ចូរសម្រេចជាមាស” ។

[១៤០] ពីរបទថា បព្ពានំ ភេសជ្ជានំ : ភេសជ្ជៈ ៥ បានដល់ ភេសជ្ជៈមានទឹកដោះថ្នាំជាដើម ។

បទថា ពាហុល្លិកា : ច្រើនរឿយ ។ បានដល់ អ្នកបដិបត្តិ ដើម្បីជាអ្នកប្រាថ្នាច្រើនដោយបច្ច័យ ។

ក្នុងពាក្យថា កោលម្ពេចិ^១ ឃដេចិ : ក្នុងថ្វាងផង ក្នុងកមផង
នេះ ភាជន៍មាត់ធំ ហៅថា កោលម្ពៈ ។

បទថា ឱលីនវិលីនាធិ : លេចហៀរចេញមកពាសពេញ បាន
ដល់ ជ្រាបស្រក់ចុះខាងក្រោម និងជាយខាងទាំងពីរ ។

បទថា ឱគិណ្ណវិគិណ្ណា : ក៏ដេរជាសពាសពេញ មានសេចក្តី
ថា ពួកកណ្តុរកកាយដ៏រាយប៉ាយនិងកកេកាត់ជញ្ជាំង រត់
ប្រសេចប្រសាចទៅមកខាងលើ ដេរជាសំ ព្រោះក្លិននៃភេសជ្ជៈ ៥ មាន
ទឹកដោះថ្លាជាដើម ។

បទថា អន្តោកោដ្ឋាគារិកា : មានភណ្ឌតម្កល់ទុកក្នុងឃ្លាំង បាន
ដល់ មានឃ្លាំងចាត់ចែងទុក នៅខាងក្នុង ។

បទថា បដិសាយនីយាធិ : គប្បីឆាន់បាន បានដល់ ដែលគួរ
ភ្ញាក់រស ។ អធិប្បាយថា គួរបរិភោគ ។

បទថា ភេសជ្ជាធិ : ភេសជ្ជៈទាំងឡាយ មានសេចក្តីថា
ភេសជ្ជៈទាំងឡាយ នឹងធ្វើកិច្ចនៃភេសជ្ជៈឬមិនធ្វើក៏ដោយ ក៏បានរោហារ
(ថា ភេសជ្ជៈ) យ៉ាងនេះ ។

១. ថៃ. កោលម្ពេចិ ។

ដោយបទថា គោសប្បិ : សប្បិរបស់គោ ជាដើម ព្រះមានព្រះ
 ភាគទ្រង់សម្តែងទឹកដោះថ្លាដែលប្រាកដក្នុងលោក ហើយទ្រង់សម្តែង
 សង្រ្គោះយកទឹកដោះថ្លាសូម្បីនៃសត្វពួកដទៃមានម្រឹក រមាំង និងទន្សាយ
 ជាដើម ចូលជាមួយនឹងពាក្យថា យេសំ មំសំ គប្បតិ : សាច់របស់
 សត្វទាំងឡាយណា ដែលសមគួរដល់ពុទ្ធនុញ្ញាត នេះ ។ ពិតមែន
 សត្វពួកណាមានទឹកដោះ, សត្វទាំងនោះ ក៏មានទឹកដោះថ្លាផង ។ តែទឹក
 ដោះថ្លារបស់សត្វទាំងនោះ នឹងរកបានឆ្ងាយ ឬរកបានលំបាកក៏ដោយ ក៏
 ត្រាស់ទុក ដើម្បីការមិនច្រឡំ ។ សូម្បីទឹកដោះខាង ក៏យ៉ាងនោះ ។

អធិប្បាយវិធីបដិបត្តិក្នុងការទទួលប្រគេនភេសជ្ជៈផ្សេងៗ

ពីរបទថា សន្និធិការកំ បរិភូត្តោតព្វានិ : គួរទុកឆាន់បាន
 មានសេចក្តីថា គប្បីធ្វើការសន្សំ គឺ រក្សាទុកបរិភោគ ។ យ៉ាងណា ?
 គឺ បណ្តាកេសជ្ជៈមានទឹកដោះថ្លាជាដើម ដែលមកក្នុងព្រះបាលី នឹង
 ពោលដល់ទឹកដោះថ្លាមុន ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនមុនឆាន់ គួរនឹងឆាន់
 លាយអាមិសក៏បាន ប្រាសចាកអាមិសក៏បាន ក្នុងវេលាមុនភត្តក្នុងថ្ងៃ
 នោះ ។ តាំងពីខាងក្រោយភត្តទៅ គប្បីឆាន់ប្រាសចាកអាមិសបានរហូត

ដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ សូម្បីព្រោះកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ បើភិក្ខុរក្សាទុកក្នុង
ភាជនៈតែមួយ ជានិស្សគ្គិយតែមួយ ។ បើរក្សាទុកក្នុងភាជនៈច្រើន ជា
និស្សគ្គិយច្រើន តាមចំនួនវត្ថុ ។

ទឹកដោះថ្នាំដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនខាងក្រោយភត្ត គួរឆាន់ បានមិន
លាយអាមិសឡើយរហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ភិក្ខុនឹងផឹកទឹកដោះថ្នាំ
ដែលខ្លួនធ្វើឱ្យជាឧគ្គហិតក៍ រក្សាទុកក្នុងវេលាមុនភត្ត ឬក្រោយភត្ត
រមែងមិនគួរ ។ គប្បីបង្ហាន់ទៅប្រើក្នុងកិច្ចដទៃ មានការប្រើលាបជា
ដើម ។ សូម្បីព្រោះកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ក៏មិនមានអាបត្តិ ព្រោះដល់ភាព
ជារបស់មិនគួរផឹក ។ សមពិត ដូចដែលត្រាស់ទុកថា “ជារបស់គប្បី
ឆាន់បាន” ។

បើអនុបសម្បទ្ធធ្វើទឹកដោះថ្នាំដោយទឹកដោះខាប់ដែលទទួល
ប្រគេនទុកក្នុងវេលាមុនភត្តប្រគេន, នឹងឆាន់ជាមួយនឹងអាមិសក្នុងវេលា
មុនភត្ត គួរ ។ បើភិក្ខុធ្វើដោយខ្លួនឯង, ឆាន់មិនលាយអាមិសឡើយ
រមែងគួរសូម្បីរហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ តែទឹកដោះថ្នាំដែលបុគ្គលណា
ម្នាក់ ធ្វើដោយទឹកដោះខាប់ដែលទទួលប្រគេនក្នុងវេលាក្រោយភត្ត គួរ
ឆាន់បានមិនលាយអាមិសរហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ដូចគ្នា ។

អធិប្បាយវិធីបដិបត្តិក្នុងទឹកដោះថ្នានិងទឹកដោះខាប់

[១៤១] អ្នកសិក្សាក្នុងប្រាសាទិកាជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងទឹកដោះថ្នា ដែលធ្វើដោយទឹកដោះខាប់ (ដែលភិក្ខុធ្វើឡើង) ជាឧត្តហិតក៍ ដោយន័យនៃទឹកដោះថ្នាសុទ្ធ ។ ដូចដែលពោលហើយមុននោះឯង ។ ទឹកដោះថ្នាធ្វើដោយទឹកដោះស្រស់ ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនទុកមុនឆាន់ក្តី ដោយទឹកដោះជូរក្តី ដែលអនុបសម្បទ្ធធ្វើ គួរឆាន់បាន សូម្បីលាយអាមិស ក្នុងវេលាមុនភត្តក្នុងថ្ងៃនោះ ។ ភិក្ខុធ្វើខ្លួនឯង គួរឆាន់ប្រាសចាកអាមិសតែម្យ៉ាង, ខាងក្រោយភត្ត មិនគួរ ។

ពិតមែន កាលភិក្ខុចមិនទឹកដោះខាប់ មិនចាត់ជាសាមបក្កៈ ។ តែឆាន់អាមិសលាយដោយទឹកដោះខាប់នោះ ដែលជាសាមបក្កៈ រមែងមិនគួរ ។ តាំងពីខាងក្រោយភត្តទៅ ក៏មិនគួរដូចគ្នា ។ មិនត្រូវអាបត្តិសូម្បីព្រោះកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ព្រោះទទួលប្រគេនទាំងវត្ថុ ។ សមពិត ដូចទ្រង់ត្រាស់ទុកថា “ទទួលប្រគេនភេសជ្ជៈទាំងនោះ ហើយជាដើម”, តែទឹកដោះថ្នាដែលធ្វើដោយទឹកដោះស្រស់ និងទឹកដោះជូរដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនក្នុងពេលក្រោយភត្ត គួរបង្ហាន់ទៅប្រើក្នុងកិច្ចមានការលាបខ្លួនជាដើម ។ ទឹកដោះថ្នាដែលធ្វើដោយទឹកដោះស្រស់ ទឹកដោះជូរដែលជាឧត្តហិតសូម្បីក្នុងវេលាមុនភត្ត (ក៏គួរបង្ហាន់ចូលទៅប្រើក្នុងកិច្ច មានការលាប

ខ្លួនជាដើម) ។ មិនមានអាបត្តិសូម្បីព្រោះទឹកដោះថ្លាទាំងពីរយ៉ាងកន្លង
៧ ថ្ងៃទៅ ។ ក្នុងទឹកដោះថ្លារបស់ពួកសត្វ ដែលមានសាច់ ជាអកប្បិយ
ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដែរ ។ តែមានសេចក្តីប្លែកគ្នា ដូចតទៅនេះ ៖

ជានិស្សគ្គិយ ដោយទឹកដោះខាប់ និងទឹកដោះថ្លាដែលមកហើយ
ក្នុងព្រះបាលីណា, ក្នុងព្រះបាលីនោះ ត្រូវអាបត្តិទុកដោយទឹកដោះថ្លា
របស់ពួកសត្វដែលមានសាច់ជាអកប្បិយនេះ ។ ក្នុងអដ្ឋកថាអនុកៈលោក
ជំទាស់ទឹកដោះថ្លា និងទឹកដោះខាប់របស់មនុស្សទុកធ្វើឱ្យសមគួរដល់
ហេតុ ។ ទឹកដោះថ្លា និងទឹកដោះខាប់របស់មនុស្សនោះ លោកជំទាស់
ទុកមិនប្រពៃ ព្រោះអាចារ្យទាំងឡាយអនុញ្ញាតទុកក្នុងអដ្ឋកថាទាំងពួង ។
និងសូម្បីការវិនិច្ឆ័យទឹកដោះថ្លា និងទឹកដោះខាប់របស់មនុស្សនោះ នឹង
មកខាងមុខ ។ សូម្បីទឹកដោះ ខាប់ដែលមកហើយក្នុងព្រះបាលី ភិក្ខុ
ទទួលប្រគេន ក្នុងវេលាមុនឆាន់ សូម្បីឆាន់លាយ អាមិសក្នុងវេលាមុន
ឆាន់ក្នុងថ្ងៃនោះ គួរ, តាំងពីខាងក្រោយភត្តទៅ មិនលាយអាមិស ទើប
គួរ ។ ព្រោះកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ក្នុងទឹកដោះខាប់ ដែលរក្សាទុក ក្នុង
ភាជនៈផ្សេងគ្នា ជានិស្សគ្គិយ តាមចំនួនភាជនៈ, ក្នុងទឹកដោះខាប់ដែល
រក្សាទុកជាដុំ ៗ មិនលាយគ្នា សូម្បីក្នុងភាជនៈ តែមួយ ក៏ជានិស្សគ្គិយ
តាមចំនួនដុំ ។ ទឹកដោះខាប់ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនទុក ក្នុងវេលាខាង
ក្រោយឆាន់ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបដោយន័យនៃទឹកដោះថ្លាដូចគ្នា ។

ចំណែកសេចក្តីប្លែកគ្នាក្នុងទីកន្លែងនោះ មានដូច្នេះ ៖

ដុំទឹកដោះជួរខ្លះ តំណក់ប្រេងទឹកដោះខ្លះ មាន, ព្រោះដូច្នេះ ពួក
ព្រះថេរៈចំនួន៣កកណ្តាល ទើបបានពោលថា “ដែលសំអាតហើយនឹង
គួរ” ។ ចំណែកព្រះមហាសីវត្ថុរះពោលថា តាំងពីវេលាដែលព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់អនុញ្ញាតហើយ ទឹកដោះខាប់ ល្មមលើកឡើងអំពី
កាកប្រេងទឹកដោះប៉ុណ្ណោះ ភិក្ខុទាំងឡាយឆាន់បាន ។ ព្រោះហេតុនោះ
ភិក្ខុនឹងឆាន់ទឹកដោះខាប់ គប្បីជម្រះ គឺ ដូសយកទឹកដោះជួរ កាកប្រេង
ទឹកដោះ រុយ និងស្រមោចក្រហមជាដើមចេញហើយ ឆាន់ចុះ ។ ភិក្ខុ
ប្រាថ្នានឹងចម្រាញ់ឱ្យជាទឹកដោះថ្នាំឆាន់ នឹងចម្រាញ់ សូម្បីទឹកដោះខាប់
ដែលនៅមិនសំអាត ក៏គួរ ។ ទឹកដោះខាប់នោះ វត្ថុណាដែលជាទឹកដោះ
ជួរក្តី ដែលជាកាកប្រេងទឹកដោះក្តី វត្ថុនោះនឹងដល់ការអស់ទៅ ។ ក៏
ដោយហេតុត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ មិនឈ្មោះថា ទទួលប្រគេនព្រមទាំងវត្ថុ
អធិប្បាយដូចពោលមកនេះ ជាអធិប្បាយក្នុងពាក្យរបស់ព្រះមហាសីវត្ថុរ
នេះ ។ តែភិក្ខុទាំងឡាយអ្នកច្រើនរង្ស៊ីស រមែងរង្ស៊ីសសូម្បីក្នុងទឹក
ដោះខាប់ដែលចម្រាញ់នោះ ព្រោះការចម្រាញ់ព្រមទាំងអាយិស ។

ឥឡូវនេះ អ្នកសិក្សាគប្បីកាន់យកន័យនៃអាបត្តិ អនាបត្តិ ការ
បរិភោគ និងមិនបរិភោគ ក្នុងទឹកដោះខាប់ដែលពាល់ត្រូវហើយរក្សាទុក
ក្នុងទឹកដោះខាប់ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនទឹកដោះស្រស់ និងទឹកដោះជួរមុន

ឆាន់ ហើយធ្វើ ក្នុងទឹកដោះខាប់ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនទឹកដោះស្រស់
 ទឹកដោះជូរនោះខាងក្រោយឆាន់ ហើយធ្វើក្នុងទឹកដោះខាប់ដែលធ្វើដោយ
 ទឹកដោះស្រស់ និងទឹកដោះជូរដែលជាឧត្តហិត និងក្នុងទឹកដោះខាប់របស់
 ពួកសត្វ ដែលមានសាច់ជាអកប្បិយទាំងអស់ ដោយលំដាប់ដូចពោល
 ហើយក្នុងទឹកដោះថ្លានោះឯង ។ ពួកអ្នកស្រុក រមែងចាក់នូវទឹកដោះថ្លាខ្លះ
 ទឹកដោះខាប់ខ្លះ ប្រេងដែលចម្រាញ់ហើយខ្លះ ប្រេងដែលនៅមិនបាន
 ចម្រាញ់ខ្លះ ចុះក្នុងទឹកដោះថ្លានោះឯង របស់ភិក្ខុទាំងឡាយដែលចូល
 ទៅដើម្បីស្វ័យប្រេង ។ តំណក់ប្រេងទឹកដោះខាញ់ និងទឹកដោះជូរខ្លះ
 គ្រាប់បាយខ្លះ កន្ទក់ខ្លះ ពួករុយជាដើមខ្លះ មាននៅក្នុងទឹកដោះថ្លានោះ ។
 ទឹកដោះថ្លានោះ ភិក្ខុធ្វើឱ្យឆ្អិន ដោយកម្ដៅថ្ងៃហើយត្រងយកទុក ចាត់ជា
 សត្តាហកាលិក ។

ក៏កាលភិក្ខុនឹងរម្ងាស់ជាមួយភេសជ្ជៈ ដែលទទួលប្រគេនទុក
 ហើយ ធ្វើការនត្តបាន(ចូលតាមច្រមុះ) គួរ ។ បើក្នុងសម័យ
 រាំងភ្លៀង សាមណេរលជ្ជី កាលដោះការចម្អិនអាមិសឱ្យរួចផុតទៅ ដូច
 ពួកភិក្ខុមិនចម្អិនអង្ករ និងកន្ទក់ជាដើម ដែលធ្លាក់ចុះទៅក្នុងទឹកដោះថ្លា
 នោះ ធ្វើឱ្យរលាយលើភ្លើង ហើយត្រងទុក ចម្រាញ់ប្រគេនថ្មី រមែងគួរ
 រហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ដោយន័យមុនដូចគ្នា ។

អធិប្បាយវិធីបដិបត្តិត្តងភេសជ្ជៈ តីប្រេង

បណ្តាប្រេងទាំងឡាយ នឹងពោលដល់ប្រេងល្អមុន ដែលទទួល
 ប្រភេទមុនភក្តិ សូម្បីលាយអាមិស រមែងគួរ ក្នុងវេលាមុនភក្តិ ។ តាំង
 ពីខាងក្រោយឆាន់ទៅ ប្រាសចាកអាមិសប៉ុណ្ណោះទើបគួរ ។ អ្នកសិក្សា
 គប្បីជ្រាបសេចក្តី ដែលប្រេងល្អនោះ ជានិស្សត្តិយដោយចំនួនភាជនៈ
 ព្រោះកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ។ ប្រេងល្អដែលទទួលប្រភេទខាងក្រោយភក្តិ
 ប្រាសចាកអាមិសប៉ុណ្ណោះ ទើបគួរ រហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ នឹងឆាន់
 ប្រេងល្អដែលធ្វើឱ្យជាឧត្តហិត រក្សាទុក មិនគួរជីក ។ គួរបង្កាន់ចូល
 ទៅក្នុងកិច្ចមានការលាបសីសៈជាដើម ។ សូម្បីព្រោះកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ
 ក៏មិនមានអាបត្តិ ។ ប្រេងដែលភិក្ខុទទួលប្រភេទគ្រាប់ល្អ ក្នុងបុរេភក្តិធ្វើ
 លាយអាមិស រមែងគួរក្នុងបុរេភក្តិ ។ តាំងពីបច្ចាភក្តិទៅជារបស់មិនគួរ
 ឆាន់ ។ គប្បីបង្កាន់ទៅក្នុងកិច្ចមានការលាបសីសៈជាដើម ។ សូម្បីក្នុង
 កាលកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ក៏មិនមានអាបត្តិ ។ ប្រេងដែលភិក្ខុទទួលប្រភេទ
 គ្រាប់ល្អ ក្នុងបច្ចាភក្តិហើយធ្វើជារបស់មិនគួរឆាន់ដូចគ្នា ព្រោះទទួល
 ប្រភេទទាំងវត្ថុ ។ សូម្បីក្នុងកាលកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ក៏មិនមានអាបត្តិ ។
 គប្បីបង្កាន់ចូលទៅក្នុងកិច្ច មានការលាបសីសៈជាដើម ។ សូម្បីប្រេង
 ដែលធ្វើដោយគ្រាប់ល្អ ដែលភិក្ខុពាល់ត្រូវក្នុងបុរេភក្តិ ឬ ក្នុងបច្ចាភក្តិ
 ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

ប្រេងដែលលឺន័យគ្រាប់ល្អ ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនក្នុងបុរេភត្តហើយ ចំហុយម្សៅល្អឬឱ្យជោគដោយទឹកក្ដៅធ្វើ, បើអនុបសម្បទ្ធធ្វើសូម្បីលាយ អាមិស រមែងគួរក្នុងបុរេភត្ត ។ ដែលធ្វើខ្លះឯង ព្រោះបន្ទេចវត្ថុចេញ ហើយមិនមានអាមិស ទើបគួរក្នុងបុរេភត្ត ។ ព្រោះជាប្រេងដែល ចម្រាញ់ខ្លះឯង លាយអាមិសទើបមិនគួរ ។ ក៏ព្រោះជារបស់ដែលទទួល ប្រគេនព្រមទាំងវត្ថុ សូម្បីទាំងពីរយ៉ាង ទើបមិនគួរឆាន់ ចាប់ផ្ដើមតាំងពី បច្ចាភត្តទៅ គប្បីបង្កើនចូលទៅក្នុងការលាបស៊ីសជាដើម ។ សូម្បីក្នុង កាលកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ក៏មិនមានអាបត្តិ, តែបើថា ទឹកក្ដៅមានតិច, ទឹក នោះត្រឹមតែប្រាសព្រំប៉ុណ្ណោះ ជាអព្វហារិក រមែងមិនដល់ការរាប់ថា ជាសាមបក្កៈ ។ សូម្បីក្នុងប្រេងគ្រាប់ស្ពៃជាដើម ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេន ព្រមទាំងវត្ថុ ក៏មានវិនិច្ឆ័យដូចដែលពោលហើយក្នុងប្រេងល្អដែលមិន មានវត្ថុខ្លះឯង ។

ក៏បើថា ភិក្ខុអាចដើម្បីធ្វើប្រេងអំពីលំអិតនៃគ្រាប់ស្ពៃជាដើម ដែលទទួលប្រគេនទុកក្នុងបុរេភត្ត ចម្រាញ់ដោយកម្ដៅថ្ងៃ, ប្រេងនោះ សូម្បីលាយដោយអាមិស រមែងគួរក្នុងបុរេភត្ត ។ តាំងពីបច្ចាភត្តទៅ មិនលាយអាមិស ទើបគួរ ។ ក្នុងកាលកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ជានិស្សត្តិយ ។ មួយទៀត ព្រោះភិក្ខុទាំងឡាយ ចំហុយលំអិតគ្រាប់ស្ពៃ និងស្រគំជាដើម និងលឺន័យគ្រាប់ល្អហើយធ្វើប្រេងយ៉ាង នេះ; ដូច្នោះ ប្រេងរបស់ភិក្ខុទាំង

ឡាយនោះ ដែលពួកអនុបសម្បជ្ជធ្វើ សូម្បីលាយអាមិស ក៏គួរក្នុងវេលា
 មុនភត្ត ។ ក៏ព្រោះវត្ថុជាយាវជីវិក ទើបមិនមានទោស ។ ក្នុងការទទួល
 ប្រគេន ព្រមទាំងវត្ថុដូច្នេះឯង ។ ប្រេងគ្រាប់ស្ពៃជាដើម ដែលធ្វើខ្លួនឯង
 គប្បីបរិភោគដោយការបរិភោគប្រាសចាកអាមិសតែម្យ៉ាង រហូតដល់អស់
 ៧ ថ្ងៃ ។ ប្រេងដែលធ្វើដោយគ្រាប់ស្ពៃជាដើម ដែលជាឧត្តហិត
 មិនគួរឆាន់ គួរក្នុងការប្រើប្រាស់ខាងក្រៅ ។ សូម្បីកាលកន្លង ៧ ថ្ងៃ
 ទៅ ក៏មិនមានអាបត្តិ ។

ប្រេងដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនគ្រាប់ស្ពៃ ស្រគំ និងគ្រាប់ល្អុង
 ដើម្បីត្រូវការនឹងធ្វើប្រេង ហើយធ្វើក្នុងថ្ងៃនោះឯង ជាសត្តាហកាលិក,
 ធ្វើក្នុងថ្ងៃទី ២ គួរបរិភោគ បាន ៦ ថ្ងៃ ។ ធ្វើក្នុងថ្ងៃទី ៣ គួរបរិភោគ
 បាន ៥ ថ្ងៃ ។ តែប្រេងដែលធ្វើក្នុងថ្ងៃទី ៤ គួរ ៤ ថ្ងៃ ... ក្នុងថ្ងៃទី
 ៥ គួរ ៣ ថ្ងៃ ... ក្នុងថ្ងៃទី ៦ គួរ ២ ថ្ងៃ ... ក្នុងថ្ងៃទី ៧ គួរក្នុងថ្ងៃ
 នោះប៉ុណ្ណោះ ។ បើនៅមានដរាបដល់អរុណារះឡើង ជានិស្សគ្គិយ ។
 ដែលធ្វើក្នុងថ្ងៃទី ៨ មិនគួរឆាន់ឡើយ, តែគួរក្នុងការប្រើប្រាស់ខាងក្រៅ
 ព្រោះជារបស់មិនទាន់លះបង់ចេញ ។ សូម្បីបើថា មិនធ្វើ, ក្នុងកាល
 គ្រាប់ស្ពៃដែលខ្លួនទទួលទុក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ប្រេងជាដើម កន្លង ៧
 ថ្ងៃទៅ ក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខតែម្យ៉ាង ។

មួយទៀត ប្រេងរបស់ផ្លែឈើ មានដូច គ្រាប់ស្ពៃ ៣ ប្រេង

ក្រញាំខ្លែង និងសំរោងជាដើម សូម្បីពួកដទៃដែលមិនបានមកក្នុងព្រះ
បាលី ក៏នៅមាន ។ កាលភិក្ខុទទួលប្រគេនប្រេងទាំងនោះ ហើយឱ្យ
កន្លង ៧ ថ្ងៃទៅត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ។

ក្នុងប្រេងដូងជាដើមទាំងនេះ មានសេចក្តីប្លែកគ្នា ដូច្នេះ ៖

គប្បីកំណត់វត្ថុនៃយាវកាលិក និងវត្ថុនៃយាវជីវិកដ៏សេស ហើយ
ជ្រាបវិធីការនៃសាមបក្កៈ (ឱ្យឆ្លងខ្លួនឯង) សវត្ថុក (របស់ដែលទទួល
ទាំងវត្ថុ) របស់ដែលទទួលប្រគេនក្នុងបុរេភត្ត ទទួលប្រគេនក្នុងបច្ចុប្បន្ន
និងឧត្តហិតវត្ថុ (វត្ថុដែលនៅមិនបានទទួលប្រគេនភិក្ខុពាលត្រូវ) ទាំង
អស់ តាមន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។

អធិប្បាយប្រេងធ្វើអំពីខ្លាញ់សត្វផ្សេងៗ

បទថា វេសាតេលំ : ប្រេងធ្វើពីខ្លាញ់ បានដល់ ប្រេងនៃខ្លាញ់សត្វ
ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អនុញ្ញាតទុកយ៉ាងនេះថា “អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ
វេសានិ ភេសជ្ជានិ អច្ឆវេសំ មច្ឆវេសំ សុសុការវេសំ សូការវេសំ
គទ្រុគវេស : ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតខ្លាញ់ជាភេសជ្ជៈ គឺ
ខ្លាញ់ខ្លាញ់ ខ្លាញ់ត្រី ខ្លាញ់ក្រពើ ខ្លាញ់ជ្រូក ខ្លាញ់លា”^១ ក៏បណ្តាខ្លាញ់ ៥

១. វិន. មហា. ភេសជ្ជក្ខន្ធកៈ. ៧. ៧៥/២២៥ ។

ប្រភេទនេះ ដោយពាក្យថា ខ្លាញ់ខ្លាឃ្មុំ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អនុញ្ញាត
 ខ្លាញ់នៃសត្វ ដែលមានសាច់ជាអកប្បិយទាំងអស់ វៀរខ្លាញ់នៃមនុស្ស
 ចេញ ។ មួយទៀត សូម្បីត្រីឆ្មាម ក៏ព្រះអង្គទ្រង់កាន់យកហើយ ដោយ
 ស័ព្ទថា ត្រី ។ តែព្រោះត្រីឆ្មាមជាត្រីកាច ព្រះអង្គទើបត្រាស់លើកទុក
 ផ្សេង ។ ក្នុងបាលីនេះ ព្រះអង្គទ្រង់អនុញ្ញាតខ្លាញ់នៃពួកសត្វ មានសាច់
 ជាអកប្បិយ សូម្បីគ្រប់ប្រភេទ ដោយស័ព្ទថា ត្រីជាដើម ។

ពិតមែន ក្នុងបណ្តាសាច់ទាំងឡាយ សាច់របស់មនុស្ស, ជំរី,
 សេះ, សុនខ, ពស់, សីហៈ, ខ្លាធំ, ខ្លាជំបង, ខ្លាឃ្មុំ, ខ្លាទិន; ១០
 ប្រភេទ ជាអកប្បិយ ។ បណ្តាខ្លាញ់ទាំងឡាយ ខ្លាញ់របស់មនុស្សតែ
 ម្យ៉ាង ជាអកប្បិយ ។ បណ្តាអវយវៈយ៉ាងដទៃ មានទឹកដោះជាដើម
 ឈ្មោះថា ជាអកប្បិយមិនមាន ។ ប្រេង ខ្លាញ់ ដែលពួកអនុបសម្បន្ន
 ធ្វើនិងត្រង់ហើយ ភិក្ខុទទួលប្រគេនមុនភត្ត សូម្បីលាយអាមិស ក៏គួរមុន
 ភត្ត ។ តាំងពីក្រោយភត្តទៅ មិនលាយអាមិស ទើបគួររហូតដល់អស់
 ៧ ថ្ងៃ ។ វត្ថុណាដែលប្រាកដដូចធូលីល្អិត ជាសាច់ក្តី សសៃក្តី ឆ្អឹង
 ក្តី ឈាមក្តី លាយក្នុងខ្លាញ់ ដូច្នោះ វត្ថុនោះចាត់ជាអព្វហារិក ។

ក៏បើថា ភិក្ខុទទួលប្រគេនខ្លាញ់ធ្វើប្រេងខ្លួនឯង ទទួលប្រគេន
 ហើយចម្រាញ់ ត្រង់ស្រេចក្នុងបុរេភត្ត គប្បីបរិភោគ ដោយប្រាសចាក
 អាមិសរហូត ៧ ថ្ងៃ ។ ពិតមែន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដៅដល់ការ

បរិភោគប្រាសចាកអាមិស ទើបត្រាស់ពាក្យនេះថា “ដែលភិក្ខុទទួលក្នុង កាលគួរ ចមិនក្នុងកាលគួរ លាយគ្នាក្នុងកាលគួរ សម្រាប់ឱ្យភិក្ខុប្រើ ប្រាស់ដោយវិធីប្រើប្រាស់ដូចប្រេង (ជាសត្តាហកាលិក) បាន”^១ ។ សាច់ដែលល្អិតជាដើមស្នម្បីក្នុងប្រេង ដែលទទួលប្រគេនខ្លាញ់ហើយ ចមិនលាយនោះ ក៏ជាអពោហារិកដូចគ្នា ។ តែនឹងទទួលប្រគេន ឬ ចមិនក្នុងបច្ចារក្ខ មិនគួរឡើយ ។

សមពិត ដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា “ម្នាលភិក្ខុ ទាំងឡាយ បើខ្លាញ់ដែលភិក្ខុទទួលក្នុងកាលមិនគួរ ចមិនក្នុងកាល មិនគួរ លាយគ្នាក្នុងកាលមិនគួរ បើភិក្ខុបរិភោគខ្លាញ់នោះ ត្រូវអាបត្តិ ទុក្ខដបី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើខ្លាញ់ដែលភិក្ខុទទួលក្នុងកាលគួរ តែ ចមិនក្នុងកាលមិនគួរ លាយគ្នាក្នុងកាលមិនគួរ បើភិក្ខុបរិភោគខ្លាញ់នោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដពីរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើខ្លាញ់ដែលភិក្ខុទទួលក្នុង កាលគួរ ចមិនក្នុងកាលគួរ តែលាយគ្នាក្នុងកាលមិនគួរ បើភិក្ខុបរិភោគ ខ្លាញ់នោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដមួយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើខ្លាញ់ដែល ភិក្ខុទទួលក្នុងកាលគួរ ចមិនក្នុងកាលគួរ លាយគ្នាក្នុងកាលគួរ បើភិក្ខុ បរិភោគខ្លាញ់នោះ មិនត្រូវអាបត្តិឡើយ”^២ ដូច្នេះ ។

១.២. វិន. មហា. ភេសជ្ជក្កន្ធៈ. ៧. ៧៥/២២៦ ។

តែពួកអន្តោវាសិក សួរព្រះឧបតិស្សត្ថេរថា “លោកម្ចាស់ ទឹកដោះថ្នាំ ទឹកដោះខាប់ និងខាញ់ ដែលភិក្ខុចម្រាញ់រួមគ្នា ហើយស្រង់កាកចេញ គួរប្រមិនគួរ” ។

ព្រះថេរៈឆ្លើយថា “មិនគួរ អាវុសោ” បានឮថា ព្រះថេរៈផ្សំសក្កន្តទឹកដោះថ្នាំ ទឹកដោះខាប់ ខាញ់ ដែលភិក្ខុចម្រាញ់រួមគ្នាហើយ ស្រង់ចេញនេះ ដូចក្នុងកាកប្រេងល្អ ដែលចម្រាញ់ហើយ ។

ខាងក្រោយពួកអន្តោវាសិក សួរលោកឆ្លងឡើងថា “លោកម្ចាស់ ដុំទឹកដោះជួរក្តី កាកក្តី មាននៅក្នុងទឹកដោះខាប់, ទឹកដោះខាប់នោះ គួរទេ ?”

ព្រះថេរៈឆ្លើយថា “អ្នកមានអាយុ សូម្បីទឹកដោះខាប់នោះ ក៏មិនគួរ” ។ លំដាប់នោះ ពួកអន្តោវាសិកទើបសួរលោកថា “លោកម្ចាស់ ប្រេងដែលចម្រាញ់រួមគ្នាត្រង់ហើយ មានការក្តៅខ្លាំង រមែងបំបាត់រោគបាន ។ ព្រះថេរៈព្រមទទួលថា “ល្អណាស់ អាវុសោ” ដូច្នេះ ។

តែព្រះមហាសូមត្ថេរៈពោលទុកថា ខាញ់របស់សត្វដែលមានសាច់ជាកប្បិយ រមែងគួរក្នុងការបរិភោគលាយអាមិស, ខាញ់របស់ពួកសត្វដែលមានសាច់ជាអកប្បិយក្រៅនេះ គួរក្នុងការបរិភោគប្រាសចាកអាមិស ។

ចំណែកព្រះមហាបទុមត្ថេរៈបដិសេធថា នេះអ្វី ? ហើយពោលថា

ពួកភិក្ខុអាពាធដោយរោគខ្យល់ ថែមខ្លាញ់ខ្លាញ់ និងជ្រូកជាដើមចុះ ក្នុង
យាគ្យដែលដាំដោយទឹកចត់ប្លសឈើ ៥ ប្រភេទ ហើយឆាន់បបរយាគ្យ,
យាគ្យនោះបំបាត់រោគបាន ព្រោះមានការក្តៅខ្លាំង” ដូច្នេះ ទើបពោលថា
សមគួរ ។

អធិប្បាយភេសជ្ជៈទឹកឃ្មុំ

ពីរបទថា មនុស្ស ឆាម មគ្គិកាមនុស្ស : ទឹកផ្អែមកើតពីមេឃ្មុំជា
ដើម ឈ្មោះថា ទឹកឃ្មុំ បានដល់ ទឹកផ្អែមដែលពួកមេឃ្មុំធំ ឃ្មុំតូច និង
ពួកមេពង្រីត ដែលមានឈ្មោះថា សត្វល្អិតធ្វើទឹកផ្អែម(ទឹកឃ្មុំ) ធ្វើ
ហើយ ។ ទឹកឃ្មុំនោះ ភិក្ខុទទួលប្រភេទមុនឆាន់ សូម្បីនឹងបរិភោគ
លាយអាមិសក្នុងបុរេភត្ត ក៏គួរ ។ តាំងពីបច្ចុប្បន្នទៅ គួរបរិភោគប្រាស
ចាកអាមិសតែម្យ៉ាង រហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ក្នុងកាលកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ
បើទឹកឃ្មុំច្រើនដូចជាជ័រ (ម្សៅស្បែកខាប់) ធ្វើជាកំណាត់តូច កំណាត់ធំ
រក្សាទុក ឬទឹកឃ្មុំប្រភេទខ្លះ ក្រៅនេះរក្សាទុកក្នុងភាជនៈផ្សេងៗគ្នា ជា
និស្សគ្គិយច្រើនតាមចំនួនវត្ថុ ។ បើមានត្រឹមតែមួយដុំប៉ុណ្ណោះ ឬទឹក
ឃ្មុំខ្លះក្រៅនេះ ក៏រក្សាទុកក្នុងភាជនៈ តែមួយ ជានិស្សគ្គិយត្រឹមតែ
មួយ ។ ទឹកឃ្មុំដែលជាឧគ្គហិត គប្បីជ្រាបតាមន័យដែលពោលហើយ
នេះឯង ។ គប្បីបង្ហោនចូលទៅ ក្នុងកិច្ចដទៃមានលាបដំបៅជាដើម ។

ផ្គិតឃ្មុំ ឬក្រមួនឃ្មុំ បើទឹកឃ្មុំមិនជាប់ បរិសុទ្ធិ ជាយាវជីវិក ។ តែ
 ដែលមានទឹកឃ្មុំនៅជាប់ មានគតិដូចទឹកឃ្មុំដូចគ្នា ។ មេឃ្មុំខ្លួនវែងមាន
 ស្លាប ឈ្មោះថា ចិន្តិក, ពង្រីតធំ ខ្លួនខ្លៅ មានស្លាបរឹង មានឈ្មោះថា
 តុមលៈ ។ ក្នុងសំបុករបស់មេឃ្មុំទាំងនោះ មានទឹកឃ្មុំដូចជ័រ ។ ទឹក
 ឃ្មុំនោះ ជាយាវជីវិក ។

អធិប្បាយភេសជ្ជៈទឹកអំពៅ

ពាក្យថា ជាណាតំ នាម ឧទ្ធច្ចា និព្វត្ថំ : ទឹកផ្អែមកើតពីអំពៅ
 ឈ្មោះថា ទឹកអំពៅ មានសេចក្តីថា ស្ករអំពៅដែលនៅមិនបានរម្ងាស់ ឬ
 ដែលរម្ងាស់ហើយ មិនមានកាក ឬដែលមិនមានកាកស្នម្បីទាំងអស់
 រហូតទាំងទឹកអំពៅស្រស់ គប្បីជ្រាបថា ស្ករអំពៅ ។ ស្ករអំពៅនោះ
 ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនមុនឆាន់ ស្នម្បីលាយអាមិស ក៏គួរ ក្នុងបុរេភត្ត ។
 តាំងពីបច្ចាភត្តទៅ មិនលាយអាមិស ទើបគួររហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ។
 ក្នុងកាលកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ជានិស្សគ្គិយតាមចំនួនវត្ថុ ។ ដុំស្ករអំពៅ
 ស្នម្បីច្រើន ភិក្ខុធ្វើឱ្យតូចហើយ ដាក់ទុកក្នុងភាជនៈជាមួយគ្នា រមែងស្អិត
 ជាប់គ្នាណែន ជានិស្សគ្គិយត្រឹមតែមួយ ។ ស្ករអំពៅដែលជាឧត្តហិត
 គប្បីជ្រាបតាមន័យដែលពោលហើយនោះឯង ។ គប្បីបង្ហោនចូលទៅ
 ក្នុងកិច្ចដទៃមានការអប់រំផ្ទះជាដើម ។

ស្ករអំពៅ ដែលគេធ្វើដោយទឹកអំពៅស្រស់ដែលនៅមិនទាន់បាន
ត្រង់ ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនទុកក្នុងវេលាមុនឆាន់ បើអនុបសម្បន្នធ្វើ
សូម្បីលាយអាមិស ក៏គួរ ។ បើភិក្ខុធ្វើខ្លាំង មិនលាយអាមិស ទើប
គួរ ។ ក៏ចាប់ផ្តើមតាំងពីបច្ចាភក្តទៅ មិនគួរឆាន់ ព្រោះជាបស្ចុជ្ជទទួល
ប្រគេនទាំងវត្ថុ ។ សូម្បីក្នុងកាលកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ក៏មិនមានអាបត្តិ ។
សូម្បីគេធ្វើដោយទឹកអំពៅស្រស់ ដែលភិក្ខុទទួលប្រគេន ទាំងមិនទាន់
បានត្រង់ក្នុងបច្ចាភក្ត ក៏មិនគួរឆាន់ដូចគ្នា ។ សូម្បីក្នុងកាលកន្លង ៧ ថ្ងៃ
ទៅ ក៏មិនមានអាបត្តិ សូម្បីក្នុងស្ករអំពៅដែលភិក្ខុទទួលប្រគេនដើម
អំពៅធ្វើ ក៏មានន័យយ៉ាងនេះ ។

ក៏ស្ករអំពៅដែលធ្វើដោយទឹកអំពៅស្រស់ ដែលត្រង់ និងទទួល
ប្រគេនទុកក្នុងកាលមុនឆាន់ បើអនុបសម្បន្នធ្វើ សូម្បីលាយអាមិស ក៏
គួរក្នុងបុរេភក្ត ។ តាំងពីបច្ចាភក្តទៅ មិនលាយអាមិស ទើបគួររហូត
ដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ដែលធ្វើខ្លាំង មិនលាយអាមិស រមែងគួរសូម្បី
ក្នុងបុរេភក្ត, ចាប់តាំងពីបច្ចាភក្តទៅមិនលាយអាមិសដូចគ្នា គួរ រហូត
ដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ តែស្ករអំពៅធ្វើដោយទឹកអំពៅស្រស់ ដែលត្រង់
និងទទួលប្រគេនហើយក្នុងបច្ចាភក្ត ប្រាសចាកអាមិសប៉ុណ្ណោះ ទើបគួរ
រហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ស្ករអំពៅដែលជាឧគ្គហិត មានន័យដូច
ពោលហើយដូចគ្នា ។

ក្នុងមហាអដ្ឋកថាលោកពោលថា **សួរ**អំពៅដែលធ្វើដោយទឹក
 អំពៅដុតក្តី **សួរ**អំពៅដែលធ្វើដោយទឹកអំពៅតាបក្តី គួរតែក្នុងបុរេភត្ត
 បុណ្ណោះ ។ ចំណែកក្នុងមហាបច្ចវី លោកតាំងពាក្យ **សួរ**ថា **សួរ**អំពៅ
 ដែលរម្ងាស់ទាំងវត្ថុ(កាក) នេះ គួរឬមិនគួរ ? ដូច្នេះ ហើយពោលថា
សួរអំពៅដែលធ្វើដោយទឹកអំពៅ**ស្រស់** ឈ្មោះថា មិនគួរក្នុងបច្ចាភត្ត
 រមែងមិនមាន ។ ពាក្យនោះ ត្រូវហើយ ។

សួរអំពៅផ្កា**ស្រគំ**ដែលគេធ្វើដោយទឹកត្រជាក់ **សូម្បី**លាយអាមិ
 ស ក៏គួរក្នុងបុរេភត្ត ។ ចាប់ផ្តើមតាំងពីបច្ចាភត្តទៅ មិនលាយអាមិស
 ទើបគួររហូតដល់**អស់** ៧ ថ្ងៃ ។ ក្នុងកាលកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ត្រូវអាបត្តិ
 ទុក្ខដតាមចំនួនវត្ថុ ។ ចំណែក**សួរ**អំពៅ **ស្រគំ**ដែលគេថែមទឹកដោះ
ស្រស់ធ្វើ ជាយាវកាលិក ។ តែជនទាំងឡាយ ដួសពុទ្ធិកដោះ**ស្រស់**
 ចេញហើយ ជម្រះខណ្ឌ**សក្ខី**គឺជុំ**សួរឱ្យស្អាត**; ព្រោះដូច្នេះ ខណ្ឌ**សក្ខី**
 នោះ ក៏គួរ ។

ចំណែកផ្កា**ស្រគំស្រស់** រមែងគួរ**សូម្បី**ក្នុងបុរេភត្ត លឺងហើយ
 ក៏គួរ, លឺងហើយបុកផ្សំដោយរបស់ដទៃ មានគ្រាប់ល្ងជាដើម ឬមិនផ្សំ
 ក៏គួរ ។

តែបើថា ជនទាំងឡាយកាន់យក**ស្រគំ**នោះ លាយចូលគ្នា (ផ្សំ)

ដើម្បីត្រូវការ មេរ័យ, ផ្កាស្រគំដែលផ្សំហើយនោះ រមែងមិនគួរតាំងពី ពូជ ។ ស្ករអំពៅនៃផ្ទៃឈើដែលជាយាវកាលិកទាំងអស់ មានចេក ផ្លែ ខ្នុរ ស្វាយ ខ្នុរ សម្បរ ខ្នុរណាំង និងអំពិលជាដើម ជាយាវកាលិកដូច គ្នា ។ ជនទាំងឡាយធ្វើស្ករអំពៅដោយម្ទេសទុំ, ស្ករអំពៅនោះ ជា យាវជីវិក ។

ពីរបទថា តានិ បដិគ្គហេត្វា : ភិក្ខុទទួលភេសជ្ជៈនោះ មាន សេចក្តីថា បើភិក្ខុទទួលប្រភេទភេសជ្ជៈ ៥ យ៉ាង មានទឹកដោះថ្លាជាដើម សូម្បីទាំងអស់ រក្សាទុកមិនញែកគ្នាក្នុងឆ្នាំងតែមួយ កាលកន្លង ៧ ថ្ងៃ ទៅហើយ ជានិស្សគ្គិយត្រឹមតែមួយ, កាលរក្សាផ្សេងគ្នា ជានិស្សគ្គិយ ៥ ។ ភេសជ្ជៈ ៥ នេះ នៅមិនទាន់កន្លង ៧ ថ្ងៃ ភិក្ខុដែលអាពាធក្តី មិនអាពាធក្តី គួរបរិភោគ តាមសប្បាយដោយន័យដូចពោលហើយ ។

អធិប្បាយខែលទ្រង់អនុញ្ញាតទុកចំពោះ ៧ យ៉ាង

ក៏ខែលឈ្មោះថា ទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះ មាន ៧ យ៉ាង គឺ អនុញ្ញាតចំពោះអាពាធ ១ ចំពោះបុគ្គល ១ ចំពោះកាល ១ ចំពោះ សម័យ ១ ចំពោះប្រទេស ១ ចំពោះខ្នាញ់ ១ ចំពោះភេសជ្ជៈ ១ ។

បណ្តាអនុញ្ញាតចំពោះ ៧ យ៉ាងនោះ ដែលឈ្មោះថា ទ្រង់ អនុញ្ញាតចំពោះអាពាធ បានដល់ ខែលទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះអាពាធយ៉ាង

នេះថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតសាច់នៅ ឈាមស្រស់ ដល់ភិក្ខុដែលមានអាពាធកើតអំពីអមនុស្ស”^១ ។ សាច់នៅនិងឈាមស្រស់នោះ គួរដល់ភិក្ខុដែលអាពាធដោយអាពាធនោះតែម្យ៉ាង មិនគួរដល់ភិក្ខុដទៃ ។ ក៏ដូចជាសាច់ស្រស់និងឈាមស្រស់នោះជាកប្បិយក្តី ជាអកប្បិយក្តី រមែងគួរទាំងអស់ ទាំងក្នុងកាលទាំងក្នុងវិកាល ។

ដែលឈ្មោះថា ទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះបុគ្គល បានដល់ សេចក្តីដែលទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះបុគ្គលយ៉ាងនេះថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតការ ទំពារអៀងដល់ភិក្ខុអ្នកទំពារអៀងជាប្រក្រតី, ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ប៉ុន្តែភិក្ខុកុំខ្វាក់អាហារចេញមកខាងក្រៅទ្វារមាត់ ហើយលេបចូលទៅវិញ”^២ ។ ការទំពារអៀងនោះ គួរដល់ភិក្ខុដែលច្រើនទំពារអៀងនោះប៉ុណ្ណោះ មិនគួរដល់ភិក្ខុដទៃ ។

ដែលឈ្មោះថា ទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះកាល បានដល់ សេចក្តីដែលទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះកាលដែលភិក្ខុត្រូវពស់ចិកយ៉ាងនេះថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុឱ្យថ្នាំមហាវិក័ដ ៤ យ៉ាង គឺគូថ (អាចម៍) ១ ទឹកម្ស្រុត (ទឹកនោម) ១ ផេះ ១ ដី ១”^៣ ។ ថ្នាំមហាវិក័ដនោះ ចំពោះ

១. វិន. មហា. ភេសជ្ជក្កន្ធៈ ៧. ៨៤/២៣២ ។ ២. វិន. ចុល្ល. ខុទ្ទកវត្ថក្កន្ធៈ ១០. ២៥៤/២១២ ។ ៣. វិន. មហា. ភេសជ្ជក្កន្ធៈ ៧. ៨១/២៤៣ ។

ក្នុងកាលនោះ សូម្បីមិនទទួលប្រភេទ ក៏គួរ, ក្នុងកាលដទៃមិនគួរទេ ។

ដែលឈ្មោះថា ទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះសម័យ បានដល់ អនាបត្តិ ទាំងឡាយ ដែលទ្រង់អនុញ្ញាតទុកចំពោះសម័យនោះ ៗ ដោយន័យជា ដើមថា “ភិក្ខុត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ ព្រោះឆាន់គណកោជន វៀរលែងតែ មានសម័យ”^១ ដូច្នេះជាដើម ។ អនាបត្តិទាំងនោះ ជាអនាបត្តិចំពោះក្នុង សម័យនោះ ៗ ប៉ុណ្ណោះ, មិនមែនក្នុងសម័យដទៃទេ ។

ដែលឈ្មោះថា អនុញ្ញាតចំពោះប្រទេស បានដល់ សង្ឃកម្ម មានឧបសម្បទាជាដើម ដែលទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះក្នុងបច្ចន្តប្រទេសយ៉ាង នេះថា “ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងបច្ចន្តជនបទទាំងឡាយបែបនេះ តថាគតអនុញ្ញាតនូវឧបសម្បទា ដោយគណៈ សង្ឃមានវិន័យធរជា គម្រប់ ៥ បាន”^២ ។ សង្ឃកម្ម មានឧបសម្បទាជាដើមនោះ^៣ រមែង គួរចំពោះក្នុងបច្ចន្តជនបទនោះប៉ុណ្ណោះ, ក្នុងមជ្ឈិមប្រទេស មិនគួរទេ ។

១. វិន. និស្ស. ចីវរវគ្គ. ៣. ៥៤/៥៤ ; វិន. បាចិ. ៤. : ៤៨/៤៧ ; ៧០/៦៥ ; ១០០/៨៧ ; ១០៧/១០៦; ១៦៨/១៧៨; ២៣៣/២៣៤ ។ ២. វិន. មហា. ចម្មក្ខន្ធកៈ. ៧. ៧១/២១៥ ។ ៣. ពាក្យថា ជាដើមនោះ គឺ ឧបសម្បទាដោយគណៈសង្ឃមាន វិន័យធរជាគម្រប់ ៥, ស្បែក ជើង ៤ ជាន់ឡើងទៅ, ឆ្អឹងទឹកបានជានិច្ច, កម្រាល ស្បែកទាំងឡាយ គឺ ស្បែកចៀម ស្បែកពពែ ស្បែកម្រិត ។

ដែលឈ្មោះថា ទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះខ្លាញ់ បានដល់ សេចក្តីដែល
 ទ្រង់អនុញ្ញាតភេសជ្ជៈដោយឈ្មោះនៃខ្លាញ់យ៉ាងនេះថា “ម្នាលភិក្ខុទាំង
 ឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតខ្លាញ់ជាភេសជ្ជៈ”^១ ។ ខ្លាញ់ជាភេសជ្ជៈនោះ
 របស់ពួកសត្វមានខ្លាញ់ជាកប្បិយ និងអកប្បិយទាំងអស់ វៀរខ្លាញ់របស់
 មនុស្សចេញ រមែងគួរ ដើម្បីបរិភោគដូចការបរិភោគប្រេង ដល់ពួកភិក្ខុ
 ដែលមានសេចក្តីត្រូវការដោយប្រេងនោះ ។

ដែលឈ្មោះថា ទ្រង់អនុញ្ញាតចំពោះភេសជ្ជៈ បានដល់ ទឹកដោះ
 ថ្នាំ ទឹកដោះខាប់ ប្រេង ទឹកឃ្មុំ និងស្ករអំពៅ ដែលអាចផ្សាយទៅដើម្បី
 សម្រេចអាហារកិច្ច ដែលទ្រង់អនុញ្ញាតទុក ដោយឈ្មោះនៃភេសជ្ជៈយ៉ាង
 នេះថា “ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតភេសជ្ជៈ ៥”^២ ។
 ភេសជ្ជៈ ៥ ទាំងនោះ ភិក្ខុទទួលប្រគេនហើយ គប្បីបរិភោគបានតាម
 សប្បាយក្នុងបុរេភត្តក្នុងថ្ងៃនោះ, តាំងពីបច្ចាភត្តទៅ កាលមានហេតុ គប្បី
 បរិភោគ បានរហូតដល់អស់ ៧ ថ្ងៃ ដោយន័យដូចពោលហើយ ។

១. វិន. មហា. ភេសជ្ជក្ខន្ធកៈ. ៧. ៧៤/២២៥ ។ ២. វិន. មហា. ភេសជ្ជក្ខន្ធកៈ.
 ៧ ៧៣/២២៤ ។

អធិប្បាយបទភាជនីនិងអនាបត្តិវារ

[១៤២] ពាក្យថា សត្តាហាតិក្កន្តេ អតិក្កន្តសញ្ញំ និស្សត្តិយំ
ធាចិត្តិយំ : កាលភេសជ្ជៈកន្លងហួស ៧ ថ្ងៃទៅហើយ ភិក្ខុសំគាល់ថា
កន្លងហើយ ត្រូវអាបត្តិនិស្សត្តិយបាចិត្តិយ មានសេចក្តីថា សូម្បីបើថា
ភេសជ្ជៈនោះមានប្រមាណប៉ុនគ្រាប់ស្ពៃ ល្មមនឹងយកម្រាមកេះហើយភ្នក់
រសដោយអណ្តាតម្តង ដែលភិក្ខុចាំបាច់ត្រូវលះបង់ចេញពិត និងគប្បី
សម្តែងអាបត្តិ បាចិត្តិយចេញ ។

[១៤៣] ពាក្យថា ន កាយិកេន បរិភោគេន បរិភូត្ថិតំ :
មិនត្រូវយកមកបរិភោគប្រើប្រាស់ដោយកាយ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុគប្បី
យកលាបរាងកាយ ឬលាបដំបៅត្រង់រាងកាយ ។ សូម្បីបរិក្ខារមាន
សំពត់កាសាវៈ ឈើប្រត់ ស្បែកជើង ទ្រនាប់ជូតជើង គ្រែ និងតាំងជា
ដើម ត្រូវភេសជ្ជៈដែលជា និស្សត្តិយវត្ថុទាំងនោះប្រលាក់ហើយ ជា
របស់មិនគួរបរិភោគ ។ ក្នុងមហាបច្ច័រី ពោលថា ទីសម្រាប់ដៃចាប់
សូម្បីក្នុងសន្លឹកទ្វារ និងបង្អួចក៏មិនគួរលាប ។ ក្នុងមហាអដ្ឋកថា លោក
ពោលថា តែបើផ្សំចុះក្នុងទឹកអម្ពត់ហើយគួរលាបសន្លឹកទ្វារនិងបង្អួចបាន ។

[១៤៤] ពាក្យថា អនាបត្តិ អន្តោសត្តាហំ អធិដ្ឋេតិ :
អាបត្តិមិនមានដល់ភិក្ខុដែលតាំងចិត្តទុក ក្នុងរវាង ៧ ថ្ងៃ មានសេចក្តីថា

ខាងក្នុង៧ ថ្ងៃ ភិក្ខុអធិដ្ឋានទឹកដោះថ្នាំ ប្រេង និង ខ្លាញ់ ទុកជាប្រេង
 លាបសីសៈ ឬជាប្រេងសម្រាប់បន្តក់, អធិដ្ឋានទឹកឃ្មុំទុកជាថ្នាំលាបជំរុញ
 ទឹកអំពៅជាគ្រឿងអប់ផ្ទះ មិនមានអាបត្តិ ។ បើភិក្ខុប្រាថ្នានឹងសរិតប្រេង
 ដែលអធិដ្ឋានយកទុកហើយ ចុះក្នុងភាជនៈដាក់ប្រេងដែលនៅមិនបាន
 អធិដ្ឋាន, បើក្នុងភាជនៈ មានប្រហោងតូចចង្អៀត ប្រេងដែលហូរស
 ន្សឹម ។ ចូលទៅត្រូវប្រេងចាស់ហៀរឡើងមកលិច, គប្បីអធិដ្ឋានថ្មី ។
 បើភាជន៍មាត់ធំ ប្រេងច្រើនហូរចូលទៅយ៉ាងរហ័ស ដរាបដល់លិចប្រេង
 ចាស់ មិនមានកិច្ចដែលនឹងត្រូវអធិដ្ឋានថ្មី ។ ពិតមែន ប្រេងនោះ មាន
 គតិដូចប្រេងដែលអធិដ្ឋានហើយ ។ អ្នកសិក្សាគប្បីជាបសុម្បីការបង្ហូរ
 ប្រេងដែលមិនបានអធិដ្ឋានចុះក្នុងភាជនៈដាក់ប្រេងដែលអធិដ្ឋានហើយ
 ដោយន័យនេះ ។

ក្នុងបទថា វិសង្ស័យតិ : លះបង់ចោល នេះមានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

បើភេសជ្ជៈនោះជាបស្ថមានម្ចាស់ពីរ ភិក្ខុមួយរូបទទួលប្រគេនទុក
 មិនទាន់បានបែងចែកគ្នា, ក្នុងកាលកន្លង៧ ថ្ងៃទៅមិនមានអាបត្តិសូម្បី
 ទាំង ២ រូប, តែមិនគួរបរិភោគ ។ បើរូបណា ទទួលប្រគេនទុក រូប
 នោះពោលនឹងមួយរូបទៀតថា “លោកដ៏មានអាយុ ប្រេងនេះដល់ ៧ ថ្ងៃ
 ហើយ, លោកចូរបរិភោគប្រេងនោះចុះ” ដូច្នេះ លោកក៏មិនធ្វើការ

បរិភោគ នឹងត្រូវអាបត្តិដល់អ្នកណា ? មិនមានអាបត្តិសូម្បីដល់អ្នកណា មួយទាំងអស់នោះ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះភិក្ខុដែលទទួលប្រភេទក៏ លះបង់ហើយ នឹងព្រោះភិក្ខុមួយរូបទៀត ក៏មិនបានទទួលប្រភេទ ។

បទថា វិនស្សន្តិ : វិនាសទៅ បានដល់ ជាបស់បរិភោគមិន បាន ។

ក្នុងពាក្យថា ចត្តន : ដែលបរិច្ចាគ ជាដើម មានវិនិច្ឆ័យ ដូច្នេះ ៖

ភេសជ្ជៈដែលភិក្ខុលះបង់ហើយ ចោលហើយ លះផុតហើយ ដោយចិត្តណា, ចិត្តនោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា លះបង់ហើយ ចោលហើយ លះផុតហើយ ។ ត្រាស់ហៅបុគ្គលអ្នកមិនមានសេចក្តីហ្មឺន ហែងដោយចិត្តនោះ ។ អធិប្បាយថា អ្នកមិនមានសេចក្តីហ្មឺនហែងយ៉ាង នោះឡើយដល់សាមណេរ ។ ពាក្យនេះ ត្រាស់ទុកព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រះមហាសូមត្ថេរៈពោលថា ត្រាស់ទុក ដើម្បីសម្តែងថា មិនមានអាបត្តិ ដល់ភិក្ខុឡើយខាងក្នុង៧ ថ្ងៃយ៉ាងនោះ ខាងក្រោយបានត្រឡប់មកវិញ ហើយឆាន់ ។

ចំណែកព្រះមហាបទុមត្ថេរៈពោលថា ប្រេងនេះ ភិក្ខុមិនគួរសូម, ព្រោះថា ក្នុងការបរិភោគថ្មីនូវប្រេងដែលឡើយខាងក្នុង៧ ថ្ងៃ មិន

មានអាបត្តិឡើយ, តែត្រាស់ពាក្យនេះទុក ក៏ដើម្បីសម្តែងថា មិនមាន
 អាបត្តិ ព្រោះបរិភោគប្រេងដែលកន្លង ៧ ថ្ងៃទៅ ។ ព្រោះហេតុនោះ
 ភេសជ្ជៈដែលគេប្រគេន ហើយយ៉ាងនេះបើសាមណេរផ្សំហើយ ឬមិន
 បានផ្សំប្រគេនដល់ភិក្ខុនោះដើម្បីធ្វើការនត្ត (បន្តកតាមច្រមុះ) ភិក្ខុ
 ទទួលហើយ គប្បីធ្វើនត្តកម្មចុះ ។ បើសាមណេរជាមនុស្សល្ងង់ មិន
 ចេះប្រគេន, ភិក្ខុដទៃគប្បីប្រាប់លោកថា “នែសាមណេរ លោកមាន
 ប្រេងឬ?” លោកទទួលថា “ព្រះករុណា លោកម្ចាស់ មាន” ភិក្ខុនោះ
 គប្បីប្រាប់លោកថា “នាំមកចុះ, យើងនឹងធ្វើថ្នាំប្រគេនព្រះថេរៈ” ។
 ប្រេង រមែងគួរ សូម្បីដោយការកាន់យកយ៉ាងនេះ ។ ពាក្យដ៏សេសសមា
 នអត្ថនាយយល់ទាំងអស់ ។

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ឈានដូចកថាសិក្ខាបទ ជាអភិរិយា នៅ
 សញ្ញាវិមោក្ខ អបិគ្គកៈ បណ្ឌិតិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មាន
 វេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

ភេសជ្ជៈសិក្ខាបទ ចប់

៤. វស្សិកសាដិកសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១៤៥] វស្សិកសាដិកសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះ ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងវស្សិកសាដិកសិក្ខាបទ
នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពីរបទថា វស្សិកសាដិកា អនុញ្ញាតា : ទ្រង់អនុញ្ញាត
វស្សិកសាដកហើយ មានសេចក្តីថា សំពត់ដូតទឹកភ្លៀងព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់អនុញ្ញាតទុកហើយក្នុងរឿងនាងវិសាខាក្នុងច្រវែក្ខនៈ^១ ។

បទថា បដិកច្ឆេវ : មុនគេ បានដល់ មុននោះឯង ។

[១៤៦] ច្រើនបទថា មាសោ សេសោ គិម្ពានំ : ភិក្ខុកំណត់
ដឹងថា ខែមួយខាងចុងនៃគិម្ពរដូវ មានសេចក្តីថា រដូវក្តៅ ៤ ខែ នៅ
សល់ខែខាងចុងបង្អស់ ១ខែ ទៀត ។

បទថា កត្វា : គប្បីធ្វើ មានសេចក្តីថា ឱ្យសម្រេចអស់ដោយ
ការដេរ ជ្រលក់និងកប្បៈជាទីបំផុត ។ ក៏ភិក្ខុកាលនឹងធ្វើ គប្បីធ្វើតែមួយ
ផ្ទាំងប៉ុណ្ណោះ ហើយអធិដ្ឋានក្នុងសម័យ នឹងអធិដ្ឋាន២ផ្ទាំង មិនគួរ ។

ពាក្យថា អតិរេកមាសេ សេសេ គិម្ពានេ : ថ្ងៃមុនពីមួយខែជា

១. វិន. មហា. ច្រវែក្ខនៈ. ៨. ៥៨/១៣៥ : ម្នាលវិសាខ តថាគតអនុញ្ញាតពរ ៨
ប្រការដល់នាង ។

ខាងចុងគម្ពរដូវ បានដល់ កាលខែដែលមានឈ្មោះថា រដូវក្ដៅ នៅ
 សល់ជាង១ខែ ។ តែអ្នកសិក្សាតាំងនៅក្នុងពាក្យថា អតិរេកឱ្យមានសេ
 សេស គឺម្ខាង កត្វា និងសេតិ : ធ្វើស្រេចហើយប្រើប្រាស់
 ក្នុងកាលមុនកន្លះខែជាខាងចុង គម្ពរដូវ នេះហើយ គប្បីជ្រាបខេត្រនៃ
 សំពត់ឆ្នាំតទឹកភ្លៀង ៤ ខេត្ត គឺ ខេត្តនៃការស្វែងរក ១ ខេត្តនៃការធ្វើ
 ១ ខេត្តនៃការស្លៀកដណ្ដប់ ១ ខេត្តនៃការអធិដ្ឋាន ១ និងខេត្តនៃ
 សម័យពីរយ៉ាង គឺ កុច្ឆិសម័យ ១ បិដ្ឋិសម័យ ១, និង ចតុក្កៈ ២ គឺ
 បិដ្ឋិសម័យចតុក្កៈ ១ កុច្ឆិសម័យចតុក្កៈ ១ ។

បណ្តាខេត្ត សម័យ និងចតុក្កៈទាំងនោះ កន្លះខែមួយ តាំងពីថ្ងៃ
 ១រោច ក្រោយថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែ ៧ ទៅដរាបដល់ថ្ងៃឧបាសថក្នុង
 កាឡបក្ខនេះជាខេត្តនៃការស្វែងរក និងខេត្តនៃការធ្វើ ។ ពិតមែន ក្នុង
 ចន្លោះនេះ ភិក្ខុនឹងស្វែងរកសំពត់ឆ្នាំតទឹកភ្លៀងដែលមិនទាន់បានផង និង
 ធ្វើសំពត់ឆ្នាំតទឹកភ្លៀងដែលបានហើយផង គួរ ។ ស្លៀកដណ្ដប់និង
 អធិដ្ឋាន មិនគួរ ។ កន្លះខែមួយ តាំងពីថ្ងៃ ១ កើត ក្រោយថ្ងៃ
 ឧបាសថក្នុងកាឡបក្ខទៅដរាបដល់ថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែ ៨ នេះជាខេត្តនៃ
 ការស្វែងរក ការធ្វើនិងការស្លៀកដណ្ដប់ សូម្បីទាំង ៣ ។ ពិតមែន
 ក្នុងចន្លោះនេះ នឹងស្វែងរកសំពត់ឆ្នាំតទឹកភ្លៀងដែលមិនទាន់បានផង និង

ធ្វើសំពត់ដែលបានហើយផង និងស្លៀកដណ្តប់ផង គួរ ។ និងអធិដ្ឋាន តែម្យ៉ាង មិនគួរ ។ តាំងពីថ្ងៃ ១ រោច ក្រោយថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែ ៨ ទៅ ដរាបដល់ថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែកត្តិក (ខែ ១២) ៤ ខែនេះជា ខេត្រដែននៃការស្វែងរកការធ្វើ ការស្លៀកដណ្តប់ និងអធិដ្ឋាន សូម្បី ទាំង ៤ ។ ពិតមែន ក្នុងចន្លោះនេះ នឹងស្វែងរកសំពត់ឆ្លុះត្រង់ ដែលមិនទាន់បានផង និងធ្វើសំពត់ដែលបានហើយផង និងស្លៀកដណ្តប់ ផង និងនឹងអធិដ្ឋានផង គួរ ។ គប្បីជ្រាបខេត្ត ៤ យ៉ាងនេះមុន ។

មួយទៀត តាំងពីថ្ងៃ១រោច ក្រោយថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែ ១២ ទៅ ដរាបដល់ថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែនៃខែ ៧, ៧ ខែនេះ ឈ្មោះថា បិដ្ឋិសម័យ (ក្រោយសម័យ) ។ ពិតមែន ក្នុងចន្លោះនេះ កាលភក្តីធ្វើការដាស់ តឿនសតិ ដោយន័យជាដើមថា កាលនៃសំពត់ឆ្លុះត្រង់ ហើយឱ្យ ចីវរ គឺ សំពត់ឆ្លុះត្រង់សម្រេចចាកទីរបស់ជនមិនមែនញាតិ និងមិន បានបវារណា ជានិស្សត្តិយបាចិត្តិយ ដោយសិក្ខាបទនេះ, កាលធ្វើវិញ្ញត្តិ ដោយន័យជាដើមថា “អ្នកទាំងឡាយចូរឱ្យចីវរគឺ សំពត់ឆ្លុះត្រង់ ដល់អាត្មា” ហើយឱ្យសម្រេច ជានិស្សត្តិយបាចិត្តិយ ដោយអញ្ញាត កវិញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ។ កាលធ្វើការដាស់តឿនសតិ ដោយន័យដូចពោល ហើយនុ៎ះឯង ឱ្យសម្រេចចាកទីនៃញាតិនិងអ្នកបវារណា ជានិស្សត្តិយ បាចិត្តិយ ដោយសិក្ខាបទនេះឯង, កាលធ្វើវិញ្ញត្តិឱ្យសម្រេចមិនមាន

អាបត្តិ ដោយអញ្ញាតកវិញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ។ សមពិតដូចព្រះតម្រាស់ដែល
ត្រាស់ទុកក្នុងគម្ពីរបរិវារៈថា ៖

“សូមចីវរនឹងមាតា តែមិនមែនជាចីវរ ដែលមាតាបង្ហោនទៅ
ដើម្បីសង្ឃ ភិក្ខុនោះត្រូវអាបត្តិ ព្រោះហេតុអ្វី មួយទៀត
ភិក្ខុមិនត្រូវអាបត្តិ ព្រោះសូមចីវរនឹងពួកញាតិ ប្រស្នានេះ
ពួកលោកអ្នកឈ្លាសវៃ បានគិតមកហើយ”^១ ។

ក៏បញ្ញានេះ លោកពោលសំដៅដល់សេចក្តីនេះឯង ។ គប្បីជ្រាប
បិដិសម័យចតុក្កុយ៉ាងនេះ ។

មួយទៀត តាំងពីថ្ងៃ១រោច ក្រោយថ្ងៃពេញបូណ៌មីនៃខែ ៧ ទៅ
ដរាបដល់ថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែកត្តិក ៥ ខែនេះ ឈ្មោះថា កុច្ឆិសម័យ
(សម័យ) ។ ពិតមែន ក្នុងចន្លោះនេះ កាលភិក្ខុធ្វើការជាសំតៀនសតិ
ដោយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ឡើយចីវរ គឺ សំពត់ងូតទឹកភ្លៀង
សម្រេចចាកទីនៃជនមិនមែនញាតិ និងមិនបានបវារណាត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ
ព្រោះវត្ថុភេទ ។ តែពួកអ្នកស្រុក ដែលធ្លាប់ប្រគេនចីវរគឺ សំពត់ងូតទឹក
ភ្លៀងសូម្បីក្នុងកាលមុន បើទោះជាថា នឹងជាអ្នកមិនមែនញាតិ និងមិន
មែនអ្នកបវារណារបស់ខ្លួន ក៏មិនមានការជាវត្ថុភេទ ព្រោះធ្វើការជាសំ

១. វិន. បរិ. សេទមោចនកថា. ១៣. ៤១៣/៤១២ ។

តឿនសតិ ក្នុងជនទាំងនោះ ទ្រង់អនុញ្ញាតទុក ។ កាលភិក្ខុធ្វើវិញ្ញត្តិឱ្យ សម្រេចជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ដោយអញ្ញាតកិញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ។ ព្រោះ ហេតុអ្វី ? ព្រោះត្រាស់ទុកថា ភិក្ខុចូលទៅរកពួកអ្នកស្រុកដែលធ្លាប់ ប្រគេនចីវរ គឺ សំពត់ងូតទឹកភ្លៀងមុន ហើយគប្បីពោលយ៉ាងនេះ ដូច្នេះជាដើម ។

ក៏ចីវរ គឺ សំពត់ងូតទឹកភ្លៀងនេះ តាមប្រក្រតី រមែងមានសូម្បី ក្នុងពួកទាយកដែលប្រគេនសំពត់ងូតទឹកភ្លៀងនុ៎ះឯង ។ កាលភិក្ខុជាសំ តឿនឱ្យកើតសតិ ដោយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ហើយឱ្យសម្រេច ចាកទីនៃជនជាញាតិនិងអ្នកបរាវណា មិនមានអាបត្តិដោយសិក្ខាបទនេះ, កាលធ្វើវិញ្ញត្តិឱ្យសម្រេចមក មិនមានអាបត្តិដោយអញ្ញាតកិញ្ញត្តិសិក្ខាប ទ ។ ពិតមែន ពាក្យថា “ពួកភិក្ខុមិនត្រូវនិយាយថា អ្នកទាំងឡាយចូរ ឱ្យដល់អាត្មា” នេះត្រាស់សំដៅដល់ជនមិនមែនញាតិនិងមិនមែនអ្នក បរាវណានុ៎ះឯង ។ គប្បីជ្រាបកុច្ឆិសម័យចតុក្កៈ (ពួក ៤ ក្នុងសម័យ) យ៉ាងនេះ ។

[១៤៧] ក្នុងពាក្យថា នគ្គោ កាយំ ឱវស្សាបេតិ អាបត្តិ ទុក្ខដស្សៈ : តែភិក្ខុស្រាតង្គតទឹកភ្លៀង ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ នេះ មាន វិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ភិក្ខុអាត្រាតកាយន្ទ័តទីកភ្លៀងនោះ ព្រះវិន័យធរកុំពិន័យ តាម
 ចំនួនគ្រាប់ទឹកភ្លៀង គប្បីពិន័យដោយទុក្ខដ គ្រប់ ៗប្រយោគ ដោយ
 អំណាចសម្រេចការន្ទ័តទឹក ។ ក៏ឯភិក្ខុនោះន្ទ័តទឹកដែលធ្លាក់ចុះមកពី
 អាកាស នៅក្នុងលានដែលបើកចំហ (ក្នុងទីវាល) ឬល្អោះ (ទើបត្រូវ
 ទុក្ខដ) ។ កាលន្ទ័តនៅក្នុងបន្ទប់ទឹក និងក្នុងបឹងជាដើម ឬដោយទឹក
 ដែលប្រើឆ្នាំងដួសស្រោច (ដងន្ទ័ត) មិនមានអាបត្តិ ។

[១៤៨] ក្នុងពាក្យថា វេស្សំ ឧត្តង្គិយតិ : គេលើកខែមួយជា
 ខាងដើមនៃវស្សានរដូវ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បើកាលសំពត់ន្ទ័តទឹកភ្លៀងធ្វើសម្រេចហើយ ពួកភិក្ខុឱ្យខែចុង
 រដូវក្តៅអស់ទៅហើយបន្តិចខែដើមរដូវភ្លៀងនុ៎ះឯង ឡើងមកជាខែចុង
 រដូវក្តៅទៀត, គប្បីបោកសំពត់ន្ទ័តទឹកភ្លៀងរក្សាទុក ។ មិនត្រូវអធិដ្ឋាន
 មិនត្រូវវិកប្ប បានបរិហាររហូតដល់អស់ ២ ខែ ។ គប្បីអធិដ្ឋានក្នុងថ្ងៃ
 វស្សុបនាយិកា (ថ្ងៃចូលវស្សា) ។ បើថា សំពត់ន្ទ័តទឹកភ្លៀងភិក្ខុមិន
 បានធ្វើ ព្រោះភ្លេចសតិ ឬព្រោះសំពត់ មិនគ្រប់គ្រាន់ក្តី រមែងបាន
 បរិហាររហូតដល់អស់ ៦ ខែ គឺ ២ ខែនោះផង ៤ ខែរដូវភ្លៀងផង ។
 តែបើភិក្ខុកាលកមិនក្នុងខែ កត្តិក រមែងបានបរិហារ ៤ ខែទៀត ។
 រួមជា ១០ ខែដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ សូម្បីតពី ១០ ខែនោះទៅ
 កាលមានសេចក្តីប្រាថ្នា (នឹងបានសំពត់ន្ទ័តទឹកភ្លៀង) របស់ភិក្ខុដែល

ធ្វើឱ្យជាចីវរដើមរក្សាទុក បានបរិហារមួយខែទៀត ដូច្នោះ ទើបបាន
បរិហាររហូតដល់អស់ ១១ ខែ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

សួរថា ក៏បើថា សំពត់ដូតទឹកភ្លៀងដែលបានហើយនិងសម្រេច
ហើយ ក្នុងកាលថ្ងៃចូលវស្សាមិនទាន់មកដល់ ដោយអំណាចមួយថ្ងៃនិង
ពីរថ្ងៃជាដើម ដកបដល់១០ថ្ងៃ ឬខាងក្នុងវស្សា នឹងអធិដ្ឋានកាលណា ?

ឆ្លើយថា ពាក្យនេះ លោកមិនបានពិចារណាទុកក្នុងអដ្ឋកថាទាំង
ឡាយ ។ ពួកយើងមានអត្ថនោមតិយ៉ាងនេះថា ក៏ឯសំពត់ដូតទឹកភ្លៀងដែល
សម្រេចហើយ ខាងក្នុង១០ ថ្ងៃ តាំងពីថ្ងៃដែលបានមក គប្បីអធិដ្ឋាន
ខាងក្នុង១០ ថ្ងៃនោះឯង ។ ដែលសម្រេចក្នុងកាលកន្លង ១០ ថ្ងៃទៅ
គប្បីអធិដ្ឋានក្នុងថ្ងៃនោះ, កាលមិនទាន់គ្រប់ ១០ ថ្ងៃ មិនគប្បីឱ្យហួស
ចីវរកាលទៅ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ? ព្រោះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកថា
“ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យភិក្ខុអធិដ្ឋានត្រៃចីវរ មិនឱ្យ
វិកប្បទេ, ឱ្យអធិដ្ឋានសំពត់សម្រាប់ដូតទឹកភ្លៀងអស់ ៤ ខែនៃរដូវភ្លៀង
តអំពីកាល ៤ ខែនោះទៅត្រូវវិកប្បទុក”^១ ព្រោះដូច្នោះ ទើបមិនមាន
អាបត្តិ សូម្បីព្រោះការកន្លង ១០ ថ្ងៃទៅ មុនថ្ងៃចូលវស្សា ។ សមពិត
ដូចដែលទ្រង់ត្រាស់ថា “ភិក្ខុត្រូវទុកអតិរេកចីវរបានតែត្រឹមដប់ថ្ងៃ”^២ ។

១. វិន. មហា. ចីវរក្ខន្ធកៈ. ៨. ៦៦/១៤៣ ។ ២. វិន. និស្ស. ចីវរវគ្គ. ៣. ២/៤ ។

ព្រោះដូច្នោះ សំពត់ងូតទឹកភ្លៀងដែលបានមក និងសម្រេចហើយក្នុង កាលថ្ងៃចូលវស្សា នៅ មិនទាន់មកដល់ដោយអំណាចនៃមួយថ្ងៃ និងពីរ ថ្ងៃជាដើម ដរាបដល់ ១០ ថ្ងៃ ឬខាងក្នុងវស្សា គប្បីអធិដ្ឋានខាងក្នុង ១០ ថ្ងៃ ឬក្នុងថ្ងៃនោះ ដោយន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង, កាលមិនទាន់ គ្រប់ ១០ ថ្ងៃ ក៏មិនគប្បីឱ្យកន្លងហួសចំរើកាលទៅ ។

ក្នុងអធិការនៃសំពត់ងូតទឹកភ្លៀងនោះ នឹងមានការតវ៉ាថា ព្រោះ ព្រះបាលីថា “តថាគតអនុញ្ញាតឱ្យអធិដ្ឋានរហូតដល់អស់ ៤ ខែ រដូវភ្លៀង” ខាងក្នុង៤ ខែនឹងអធិដ្ឋានក្នុងពេលណាមួយ ក៏គួរនឹងប្រើ បាន ។ បើកាលមានពាក្យយ៉ាងនេះ, ពាក្យដែលត្រាស់ទុកថា “តថាគតអនុញ្ញាត ឱ្យអធិដ្ឋានសំពត់សម្រាប់គ្របកម កំណត់ត្រឹមមាន អាពាធ” និងសូម្បីសំពត់សម្រាប់គ្របកមនោះ ក៏មិនគួរឱ្យកន្លង ១០ ថ្ងៃ, និងកាលមានការកន្លង ១០ ថ្ងៃទៅយ៉ាងនោះ ពាក្យថា ត្រូវទុក អតិរេកចំរើបានតែត្រឹមដប់ថ្ងៃ នេះ ក៏នឹងខុសទៅ ។ ព្រោះដូច្នោះ បណ្ឌិត ទើបគួរជឿពាក្យតាមដែលពោលនុ៎ះឯង ។ ឬថា បានហេតុ ដែលមិនធូរស្រាល យ៉ាងដទៃហើយ ក៏គួរបោះបង់ចោល ។

មួយទៀត សូម្បីក្នុងករុណ្ណី ក៏ពោលទុកក្នុងទីបំផុតនៃនិស្សគ្គិយថា សំពត់ងូតទឹកភ្លៀងគួរអធិដ្ឋានកាលណា ? ក៏ឯសំពត់ងូតទឹកភ្លៀងដែល

សម្រេចហើយខាងក្នុង១០ ថ្ងៃ តាំងពីថ្ងៃដែលបានមក គួរអធិដ្ឋានខាង
ក្នុង១០ ថ្ងៃនោះឯង ។ បើសំពត់មិនគ្រប់គ្រាន់ រមែងបានបរិហារទៅ
ដរាបដល់ថ្ងៃពេញបូរមីខែ ១២ ។

ពាក្យថា អង្គន្ទដ៏វស្សៈ : ដល់ភិក្ខុមានចីវរដែលចោរដណ្តើម
យកទៅ នេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សំដៅយកចំពោះសំពត់ឆ្លុះទឹកភ្លៀង
ប៉ុណ្ណោះ ។ ពិតមែន មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុទាំងនោះ ដែលអាក្រាត
កាយ ព្រោះញ៉ាំងទឹកភ្លៀងឱ្យស្រោចរាងកាយ ។

ក៏ក្នុងបទថា អាបទានុ : ដល់ភិក្ខុដែលមានសេចក្តីអន្តរាយ
នេះ ឧបទ្វេភី ចោរ ឈ្មោះថា អន្តរាយនៃភិក្ខុដែលស្លៀកឆ្លុះទឹកភ្លៀង
មានតម្លៃថ្លៃ នៅឆ្លុះទឹក ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងសិក្ខាបទនេះ មានអត្ថន័យ
យល់ទាំងអស់ ។

សិក្ខាបទនេះ មានសមុដ្ឋាន ៦ ជាកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ
អចិត្តកៈ បណ្ឌិតិវជ្ជៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣
ដូច្នេះឯង ។

វិស្សិកសាដិកសិក្ខាបទ ចប់

៥. ចីវរអចិន្តនសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១៤៩] ចីវរអចិន្តនសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងចីវរអចិន្តនសិក្ខាបទ
នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ច្រើនបទថា យំបិ ត្យាហំ កាត់បទជា យម្បិ តេ អហំ : ខ្ញុំ
បានឱ្យចីវរណាដល់លោក ។ បានឮថា ព្រះឧបនន្ទនោះ គិតថា “ភិក្ខុ
នេះនឹងនាំបាត ចីវរ ស្បែកជើង និងសំពត់ក្រាលដេកជាដើមរបស់
យើង ទៅកាន់ទីចារិកជាមួយនឹងយើង ទើបបានឱ្យហើយ ; ព្រោះហេតុ
នោះឯង លោកទើបបានពោលយ៉ាងនោះ ។

ការដណ្តើមយកមកវិញ របស់ភិក្ខុដែលឱ្យចីវរ

[១៥០] បទថា អចិន្តិ : ដណ្តើម បានដល់ បានកាន់យក
ហើយដោយកម្លាំង ។ តែព្រោះកាន់យកដោយសម្គាល់ថា “របស់ខ្លួន”
ទើបមិនត្រូវអាបត្តិបាទដល់លោក ។ ព្រោះលោកធ្វើឱ្យលំបាក
ហើយកាន់យកចីវរ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបទ្រង់បញ្ញត្តិអាបត្តិទុក ។

ពាក្យថា សយំ អចិន្តតិ និស្សត្តិយំ ធាចិត្តិយំ^១ : ដណ្តើម

១. ក្នុងបិដកខ្មែរ មិនមានពាក្យថា បាចិត្តិយំ នេះ តែទីពឹងពួងមាន ។

យកមកដោយខ្លួនឯងវិញ ចីវរនោះ ជានិស្សគ្គិយ ភិក្ខុត្រូវអាបត្តិ
 បាចិត្តិយ មានសេចក្តីថា សម្រាប់ភិក្ខុដែលដណ្តើមយកចីវរតែមួយផ្ទាំង
 និងច្រើនផ្ទាំង ដែលជាប់តគ្នា ត្រូវអាបត្តិតែមួយ ។ កាលភិក្ខុដណ្តើម
 យកចីវរច្រើនផ្ទាំង ដែលមិនជាប់តគ្នា និងតាំងនៅបែកគ្នា និងកាលប្រើ
 ឱ្យអ្នកដទៃនាំមកឱ្យ ដោយបង្គាប់យ៉ាងនេះថា “លោកចូរនាំសង្ឃដ៏មក,
 ចូរនាំសំពត់ឧត្តរាសន្តមក ត្រូវអាបត្តិច្រើនតាមចំនួនវត្ថុ ។ សូម្បីកាល
 ពោលថា “លោកចូរនាំចីវរទាំងអស់ដែលយើងឱ្យហើយ ត្រឡប់មក
 វិញ” ក៏ត្រូវអាបត្តិចំនួនច្រើន ព្រោះពាក្យនិយាយតែមួយម៉ាត់នេះឯង ។

ពាក្យថា អញ្ចំ អាណាបេតិ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សៈ : ភិក្ខុបង្គាប់
 អ្នកដទៃ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខជ មានសេចក្តីថា បង្គាប់ថា “លោកចូរកាន់យក
 ចីវរ” ត្រូវអាបត្តិទុក្ខជតែមួយ ។ ភិក្ខុដែលទទួលបង្គាប់កាន់ចីវរច្រើន,
 ក៏ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយតែមួយ កាលភិក្ខុពោលថា “លោកចូរយកសង្ឃដ៏
 មក, ចូរយកឧត្តរាសន្តមក” ត្រូវអាបត្តិទុក្ខជ គ្រប់ពាក្យនិយាយ ។
 កាលពោលថា “លោកចូរយកចីវរដែលយើងឱ្យទាំងអស់ត្រឡប់មកវិញ”
 ត្រូវអាបត្តិចំនួនច្រើន ព្រោះពាក្យនិយាយតែមួយម៉ាត់ ។

[១៥១] ពីរបទថា អញ្ចំ បរិក្ខារំ : បរិក្ខារដទៃ មានសេចក្តី

ថា បរិក្ខារយ៉ាងណាមួយ វៀរចីវរយ៉ាងតូចដែលគួរនឹងវិកប្បបាន ដោយ
ហោចទៅសូម្បីតែមូល ។ សូម្បីក្នុងពួកមូលដែលខូចរក្សាទុក ក៏ជា
អាបត្តិទុក្ខដ្ឋប្រើនតាមចំនួនវត្ថុ ។ ក្នុងមូលដែលខូចទុកធូរ ៗ (ក៏ត្រូវ
អាបត្តិទុក្ខដ្ឋប្រើនតាមចំនួនវត្ថុ) យ៉ាងនោះដូចគ្នា ។ ក្នុងមហាបច្ចរិលោក
ពោលថា ក៏ក្នុងមូលទាំងឡាយដែលគេចង់ទុកណែន ជាអាបត្តិទុក្ខដ្ឋតែ
មួយប៉ុណ្ណោះ ។

សូម្បីក្នុងមូលដែលគេដាក់ទុកក្នុងបំពង់មូល ក៏មានន័យយ៉ាងនេះ
ដូចគ្នា ។ សូម្បីក្នុងភេសជ្ជៈមានគ្រឿងហ៊ីរ ៣ ប្រភេទ ដែលគេដាក់ទុក
ក្នុងថង់យាមចង់ទុកធូរ និងចង់ទុកណែន ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។

ការសងដល់ម្ចាស់ដើមនៃភិក្ខុដែលទទួលទៅ

[១៥២] ពីរបទថា សោ វា ទេតិ : ដល់ភិក្ខុដែលភិក្ខុអ្នក
ទទួលចីវរនោះ គេឱ្យត្រឡប់មកវិញក្តី មានសេចក្តីថា ភិក្ខុនោះ ឱ្យយ៉ាង
នេះថា “លោកម្ចាស់ ចីវរនេះសមគួរដល់លោកម្ចាស់ប៉ុណ្ណោះ” ដូច្នេះ
ក្តី ។ ម្យ៉ាងទៀត ក៏ភិក្ខុកម្លោះនោះត្រូវព្រះថេរៈនោះ ពោលពាក្យមានជា
ដើមយ៉ាងនេះថា “អ្នកមានអាយុ យើងបានឱ្យចីវរដល់លោកដោយប្រាថ្នា
ថា នឹងធ្វើវត្ថុបដិបត្តិ នឹងកាន់ខ្ជាប់ជ្ឈាយ៍ នឹងរៀននូវធម៌ក្នុងសំណាក់

របស់យើង មកឥឡូវនេះ លោកនោះមិនធ្វើវត្ថុ មិនកាន់ឧបដ្ឋាយ៍ មិន
 រៀនធម៌” ដូច្នេះ ទើបឱ្យវិញថា “លោកម្ចាស់ មើលទៅលោក ហាក់ដូច
 ជានិយាយដើម្បីត្រូវការចីវរវិញ, នេះចីវររបស់លោកយកទៅវិញចុះ” ។
 ភិក្ខុដែលទទួលទៅនោះ ឱ្យវិញសូម្បីដោយអាការយ៉ាងនេះ ក្តី ។ ឬក៏ថា
 ព្រះថេរៈពោលដល់ភិក្ខុកម្លោះ ដែលចៀសទៅកាន់ទិសថា “ពួកលោកចូរ
 ឱ្យលោកត្រឡប់”; លោកមិនត្រឡប់ ។ ព្រះថេរៈបន្តិចថា “ពួកលោក
 ចូរនាំគ្នាចាប់ចីវរទុក បើយ៉ាងនេះ លោកត្រឡប់ជាការល្អ” ។ បើលោក
 ពោលថា “ពួកលោកមើលទៅហាក់ដូចជានិយាយ ដើម្បីត្រូវការបាត្រនិង
 ចីវរ, ពួកលោកចូរទទួលយកវាទៅវិញចុះ” ហើយឱ្យមកវិញ ។ សូម្បី
 យ៉ាងនេះ ក៏ឈ្មោះថា ភិក្ខុដែលទទួលទៅនោះឱ្យមកវិញដោយខ្លួនឯង
 ក្តី ។

មួយទៀត ព្រះថេរៈឃើញលោកស័កហើយ ពោលថា “យើង
 បានឱ្យបាត្រនិងចីវរដល់លោកដោយប្រាថ្នាថា នឹងធ្វើវត្ថុ ឥឡូវនេះ
 លោកនោះក៏ស័កទៅហើយ” ។ ចំណែកភិក្ខុកម្លោះ ដែលស័កទៅ
 និយាយថា “សូមលោកមេត្តាទទួលយកបាត្រនិងចីវររបស់លោកទៅចុះ”
 ហើយឱ្យមកវិញ ។ សូម្បីយ៉ាងនេះ ក៏ឈ្មោះថា ភិក្ខុដែលទទួលទៅនោះ

ឯង ឱ្យមកវិញដោយខ្លួនឯងក្តី ។ តែនឹងឱ្យដោយពោលយ៉ាងនេះថា
 “យើងឱ្យដល់លោកអ្នកកាន់ឧបជ្ឈាយ៍ក្នុងសំណាក់របស់យើងប៉ុណ្ណោះ
 យើងមិនឱ្យដល់អ្នកកាន់ឧបជ្ឈាយ៍ក្នុងទីដទៃ, យើងឱ្យចំពោះដល់អ្នកធ្វើ
 វត្ត, មិនឱ្យដល់អ្នកមិនធ្វើវត្ត យើងឱ្យដល់អ្នករៀនធម៌ប៉ុណ្ណោះ មិនឱ្យ
 ដល់អ្នកមិនរៀន យើងឱ្យដល់អ្នកមិនសឹកប៉ុណ្ណោះ មិនឱ្យដល់អ្នកសឹក”
 ដូច្នេះ មិនគួរ ។ ត្រូវអាបត្តិទុកដល់អ្នកឱ្យ ។ តែនឹងប្រើឱ្យនាំត្រឡប់
 មកវិញគួរ ។ ភិក្ខុដែលដណ្តើមយកចីវរដែលខ្លួនលះបង់ឱ្យហើយ
 ត្រឡប់មកវិញ ព្រះវិន័យធរគប្បីពិន័យតាមតម្លៃវត្ថុ ។ ពាក្យដ៏សេស
 ក្នុងសិក្ខាបទនេះ ងាយយល់ទាំងអស់នោះឯង ។

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ឈាន ៣ រមែងកើតអំពីកាយចិត្ត ១ វាចា
 ចិត្ត ១ កាយវាចាចិត្ត ១ ជាកិរិយា សញ្ញាវិមោក្ខ សចិត្តកៈ លោកវដ្ឋៈ
 កាយកម្ម វចីកម្ម អកុសលចិត្ត ជាទុក្ខវេទនា ដូច្នេះឯង ។

ចីវរអចិន្តនសិក្ខាបទ ចប់

៦. សុត្តន្តបិដកសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១៥៣] សុត្តន្តបិដកសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះ ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងសុត្តន្តបិដកសិក្ខាបទ
នោះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

កំណើតអំបោះ ៦ ប្រភេទ

[១៥៤] បទថា ខោម៍ : អំបោះសម្បកឈើ បានដល់ អំបោះ
ដែលធ្វើដោយសំបកឈើ ។

បទថា កប្បាសិកំ : អំបោះកប្បាស បានដល់ អំបោះដែល
កើតអំពីកប្បាស ។

បទថា កោសេយ្យំ : សូត្រ បានដល់ អំបោះដែលរៀបធ្វើដោយ
សរសៃសូត្រ ។

បទថា កម្ពលំ : អំបោះរោមសត្វ បានដល់ អំបោះធ្វើដោយ
រោមចៀម ។

បទថា សាលំ : អំបោះឆ្នៃ បានដល់ អំបោះដែលធ្វើដោយ
សំបកឈើសាលាៈ (ឆ្នៃ) ។

បទថា ភជ្ជំ : អំបោះផ្សំគ្នា អាចារ្យមួយពួកពោលថា បានដល់

អំបោះដែលធ្វើដោយឆ្មៃមួយប្រភេទផ្សេងដទៃ ។ តែអំបោះដែលគេធ្វើផ្សំ
គ្នាដោយសម្ភារៈទាំង ៥ យ៉ាងនោះ អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបថា ភន្តៈ ។

ច្រើនបទថា វាយោបេតិ បយោគេ ធុក្កដំ : ប្រើពួកជាង
តម្បាញ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏តាមប្រយោគ មានសេចក្តីថា បើជាង
តម្បាញមិនមានត្រលប់ក៏ជាដើម, គេគិតថា “យើងនឹងនាំរបស់ទាំងនោះ
មកពីព្រៃ” ទើបសំលៀងកាំបិតឬពូថៅ, តាំងពីនោះទៅគេធ្វើប្រយោគ
ណា ។ ដើម្បីត្រូវការគ្រឿងឧបករណ៍ក្តី ដើម្បីត្រូវការនឹងតម្បាញបីវេក្តី
ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ៏ដល់ភិក្ខុគ្រប់ប្រយោគរបស់ជាងតម្បាញនោះ ក្នុងកិច្ចទាំង
ពួង ។ កាលជាងតម្បាញតម្បាញសំពត់បានបណ្តោយប្រវែង ១ ចំអាម
និងទទឹងប្រវែង ១ ហត្ថ ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ។ តែក្នុងមហាបច្ចវិ
លោកពោលថា ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ គ្រប់ ៗ ផ្ទាំងក្តារក៏^១ ដល់ភិក្ខុ
ដែលឱ្យជាងតម្បាញតម្បាញរហូតដល់ទីបំផុត សូម្បីពាក្យនោះ ក៏គប្បី
ជ្រាបថា លោកពោលសំដៅយកប្រមាណនេះឯង ។ ពិតមែន ប្រមាណ
សំពត់យ៉ាងទាបគួររិកប្បបាន ទើបដល់ការរាប់ថា ចីវរនោះឯង ។

(១) ប្រដាប់សម្រាប់ស្គាល់ឬបង្កើនសំពត់ដែលត្បាញឱ្យតឹង កុំឱ្យរួញសាច់ សំពត់,
ចុងទាំងពីរ មានមូល សម្រាប់សិក្ខាចូលត្រង់ដោយសំពត់ ។

ការប្រើឱ្យត្បាញដោយអំបោះកប្បិយជាដើម

មួយទៀត បណ្ឌិតគប្បីជាបរិនិច្ឆ័យក្នុងពាក្យថា វាយាបេតិ
បយោគេ ទុក្ខជំ : ប្រើពួកជាន់តម្បាញឱ្យត្បាញ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដតាម
ប្រយោគ នេះ យ៉ាងនេះ ៖

នឹងពោលដល់អំបោះមុន ដែលភិក្ខុសូមដោយខ្លួនឯង ជា
អកប្បិយ ។ អំបោះដ៏សេសដែលកើតឡើងដោយអំណាចនៃញាតិជា
ដើម ជាកប្បិយ ។ សូម្បីជាន់តម្បាញក៏មិនមែនញាតិ និងមិនមែនអ្នក
បវារណា ភិក្ខុបានមកដោយការសូម ជាអកប្បិយ ។ ជាន់
តម្បាញដ៏សេសជាកប្បិយ ។ បណ្តាអំបោះនិងជាន់តម្បាញ ទាំងនោះ
អំបោះដែលជាអកប្បិយៈ ជានិស្សគ្គិយដល់ភិក្ខុដែលឱ្យជាន់តម្បាញដែល
ជាអកប្បិយត្បាញ ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងកាលមុន ។

មួយទៀត កាលភិក្ខុឱ្យជាន់តម្បាញជាអកប្បិយនោះឯង ត្បាញ
អំបោះដែលជាកប្បិយត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ដូចជានិស្សគ្គិយក្នុងខាងដើមនុ៎ះ
ឯង ។ កាលភិក្ខុឱ្យជាន់តម្បាញអកប្បិយនោះឯង ត្បាញអំបោះកប្បិយ
និងអកប្បិយ បើច្រើនដូចជាខ្លះស្រែជាប់គ្នាប៉ុនប្រមាណនៃច្រើនខ្នាតតូច
យ៉ាងនេះ គឺ ផ្នែកមួយសម្រេចដោយអំបោះកប្បិយសុទ្ធ ។ ផ្នែកមួយ
សម្រេចដោយអំបោះអកប្បិយ ។ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយគ្រប់ ។ ផ្នែក

ដែលសម្រេចដោយអំបោះអកប្បិយ ។ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្ខន្ធដែកដែល
 សម្រេចដោយអំបោះ ជាកប្បិយ ក្រៅនេះ យ៉ាងនោះដូចគ្នា ។ បើមាន
 ច្រើនផ្នែកតូចជាងខ្នាតបីវដែលគួរវិកប្បជាយ៉ាងទាបនោះ ដោយហោច
 ទៅសូម្បីខ្នាតប៉ុនអណ្តាតភ្លើងក៏ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្ខន្ធតាមចំនួនផ្នែកគ្រប់ ៗ
 ផ្នែក ។ បើច្រើនត្បាញដោយអំបោះដែលឆ្លាស់គ្នាម្តងមួយសរសៃក្តី ត្បាញ
 ឱ្យអំបោះកប្បិយនៅមកខាងបណ្តោយ (ផ្នែកឈរ) ឱ្យអំបោះអកប្បិយ
 នៅមកខាងទទឹង (ផ្នែកផ្អែក) ក្តី, ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្ខន្ធគ្រប់ផ្ទាំងក្តារក៏ ។

ពិតមែន កាលភក្តិប្រើជាងតម្បាញកប្បិយ ឱ្យត្បាញអំបោះដែល
 ជាអកប្បិយ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្ខន្ធដូចជានិស្សគ្គិយខាងដើម ។ កាលភក្តិឱ្យ
 ជាងតម្បាញកប្បិយនោះនុះឯង ត្បាញអំបោះដែលជាកប្បិយនិងអកប្បិយ
 បើថា មានផ្នែកនៃអំបោះអកប្បិយច្រើនផ្នែកខ្នាតប៉ុនច្រើនយ៉ាងតូច ឬខ្លះ
 ជាង, ក្នុងផ្នែកអំបោះអកប្បិយទាំងនោះ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្ខន្ធដោយចំនួនផ្នែក ។
 ក្នុងផ្នែកអំបោះដែលជាកប្បិយទាំងឡាយ មិនមានអាបត្តិ ។ បើច្រើន
 ត្បាញដោយអំបោះយ៉ាងលំដាប់ (ឆ្លាស់) គ្នាម្តងមួយសរសៃ ៗក្តី ត្បាញ
 ឱ្យអំបោះកប្បិយនៅមកផ្នែកវែង (ផ្នែកឈរ) ឱ្យអំបោះអកប្បិយនៅផ្នែក
 ទទឹង (ផ្នែកផ្អែក) ក្តី, ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្ខន្ធគ្រប់ ៗ ប្រឡោះក្តារក៏ ។

ជាងតម្បាញ ២ នាក់ផ្លាស់ប្តូរត្បាញ

ក៏បើមានជាងតម្បាញ២នាក់ ម្នាក់ជាកប្បិយ ម្នាក់ជាអកប្បិយ និង
 អំបោះក៏ជាអកប្បិយ, បើជាងតម្បាញ២នាក់នោះ ផ្លាស់ត្បាញ, ត្រូវ
 អាបត្តិបាចិត្តិយក្នុងគ្រប់ ៗបន្ទុករក្សា ដែលជាងតម្បាញអកប្បិយត្បាញ
 ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ក្នុងចីវរដែលខ្វះចុះមក ។ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ ក្នុងផ្នែកទាំង
 ពីរដែលជាងតម្បាញកប្បិយក្រៅនេះត្បាញ ។ បើជាងតម្បាញទាំង ២
 អ្នកចាប់ក៏ត្បាញជាមួយគ្នា, ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្នុងគ្រប់ ៗបន្ទុករក្សា ។ បើ
 អំបោះជាកប្បិយ និងចីវរមានផ្នែកដោយការបាំងដូចខ្លះស្រែជាដើម,
 ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្នុងផ្នែកដែលជាងតម្បាញអកប្បិយ ត្បាញ ។ ក្នុងផ្នែក
 ដែលជាងតម្បាញកប្បិយក្រៅនេះត្បាញ មិនមានអាបត្តិ ។ បើជាង
 តម្បាញទាំង ២ នាក់ ចាប់ក៏ត្បាញជាមួយគ្នា ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដ តាមចំនួន
 បន្ទុករក្សា ។ បើសូម្បីអំបោះទាំងកប្បិយទាំងអកប្បិយ, បើជាងតម្បាញ
 ទាំងពីរអ្នកនោះផ្លាស់ត្បាញ, ក្នុងផ្នែកដែលសម្រេចដោយអំបោះ
 អកប្បិយ មានប្រមាណប៉ុនចីវរខ្នាតតូច ដែលជាងតម្បាញអកប្បិយ
 ត្បាញ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ តាមចំនួនផ្នែក ។ ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្នុងផ្នែក
 ទាំងឡាយដែលខ្វះពីរនោះចុះមក និងដែលសម្រេចដោយអំបោះកប្បិយ ។
 ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដដូចគ្នាក្នុងផ្នែកដែលសម្រេចដោយអំបោះអកប្បិយ ដែល

បានខ្នាតឬខ្វះចុះមក ដែលជាងតម្បាញកប្បិយត្បាញ ។ ក្នុងផ្នែកដែល សម្រេចដោយអំបោះកប្បិយ មិនមានអាបត្តិ ។

បើជាងតម្បាញទាំង ២ អ្នកត្បាញដោយអំបោះដែលឆ្លាស់គ្នាម្តង មួយសរសៃក្តី ត្បាញឱ្យអំបោះអកប្បិយនៅមកផ្នែកវែង (ផ្នែកឈរ) ឱ្យអំបោះកប្បិយនៅមកផ្នែកទទឹង (ផ្នែកផ្អែក) ក្តី សូម្បីទាំងពីរនាក់ ចាប់ក៏ត្បាញជាមួយគ្នាក្តី, ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដក្របៗ បន្ទុកក្តី ក្នុងចីវរ ដែលមិនមានផ្នែក ។ ចំណែកសេចក្តីថា ក្នុងចីវរ ដែលមានផ្នែកត្រូវ អាបត្តិទុក្ខដក្របៗដោយអំណាចនៃផ្នែក, នេះមិនប្រាកដក្នុងមហាអដ្ឋកថា ប្រាកដតែក្នុងមហាបច្ចុរិជាដើម, ក្នុងអដ្ឋកថា នេះប្រាកដដោយអាការទាំង ពួង មែនពិត ។

បើទាំងអំបោះក៏ជាកប្បិយ ទាំងជាងតម្បាញក៏ជាកប្បិយ គឺ ជា ញាតិ និងជាអ្នកបវារណា ឬភិក្ខុជួលមកដោយមូលតម្លៃ មិនមានអាបត្តិ ព្រោះការប្រើឱ្យត្បាញជាបច្ច័យ ។ តែភិក្ខុកាល នឹងការពារអាបត្តិ ព្រោះ ការកន្លង ១០ ថ្ងៃ ជាបច្ច័យ គប្បីអធិដ្ឋានចីវរដែលត្បាញហើយនុ៎ះឯង ក្នុងកាលដែលជាងតម្បាញត្បាញ បានខ្នាតប៉ុនចីវរដែលគួររិកប្ប ។ ព្រោះថា ចីវរដែលជាងតម្បាញត្បាញឱ្យសម្រេចចុះដោយកន្លង ១០ ថ្ងៃ ទៅ នឹងជានិស្សក្ខិយ ដូច្នេះឯង ។

សូម្បីក្នុងចីវរដែលពួកញាតិជាដើម លើកតម្បាញឡើង ហើយ

ប្រគល់ប្រគេនថា “លោកដ៏ចម្រើន លោកគប្បីទទួលយកចីវរនេះ ដើម្បី
 លោក” ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូចគ្នា ។ បើជាងតម្បាញ ដែលភិក្ខុជួលមក
 យ៉ាងនេះ ឬជាអ្នកប្រាថ្នានឹងប្រគេនដោយខ្លួនឯង ទើបពោលថា “លោក
 ម្ចាស់ ខ្ញុំព្រះករុណានឹងត្បាញចីវរថ្វាយលោក ក្នុងថ្ងៃឈ្មោះឯណោះហើយ
 នឹងរក្សាទុក” ចំណែកភិក្ខុឡីកន្លង ១០ ថ្ងៃទៅអំពីថ្ងៃដែលជាង
 តម្បាញនោះកំណត់ទុក ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ។ តែបើជាង
 តម្បាញពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណា នឹងត្បាញចីវរប្រគេនលោក” ហើយនឹង
 បញ្ជូនដំណឹងទៅឱ្យជ្រាប ហើយធ្វើដូចដែលបាននិយាយទុក, តែភិក្ខុ
 ដែលគេពឹងពាក់ទៅ មិនប្រាប់ដល់ភិក្ខុនោះ, ភិក្ខុរូបដទៃឃើញ ឬបានឮ
 ហើយប្រាប់ថា “លោកម្ចាស់ ចីវររបស់លោកសម្រេចហើយ” ការប្រាប់
 របស់ភិក្ខុនេះ មិនជាប្រមាណ ។ តែក្នុងវេលាកាលលោកឡីកន្លង ១០
 ថ្ងៃទៅ ចាប់ផ្តើមតាំងពីថ្ងៃ ដែលលោកបានឮពាក្យរបស់ភិក្ខុ ដែលជាង
 តម្បាញនោះពឹងពាក់ទៅនឹងប្រាប់ ទើបជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ។

បើជាងតម្បាញពោលថា “ខ្ញុំព្រះករុណាត្បាញចីវរ ដើម្បីលោក
 ហើយ នឹងបញ្ជូនទៅប្រគេនក្នុងដៃរបស់ភិក្ខុរូបណាមួយ” ហើយធ្វើតាម
 ដែលនិយាយនោះ, តែភិក្ខុដែលទទួលចីវរទៅរក្សា ទុកត្រង់
 បរិវេណរបស់ខ្លួន មិនប្រាប់ដល់លោក ភិក្ខុដទៃរូបខ្លះពោលថា “លោក
 ម្ចាស់ ចីវរដែលមកថ្មីស្អាតល្អដែរឬ?”, លោកពោលថា “ចីវរឯណា

អ្នកមានអាយុ ?” ភិក្ខុនោះទើបឆ្លើយថា ដែលគេបញ្ជូនមកក្នុងដៃនៃភិក្ខុ
 ឈ្មោះនេះ, ពាក្យនិយាយសូម្បីរបស់ភិក្ខុនេះ ក៏មិនជាប្រមាណ ។ តែ
 កាលណាភិក្ខុនោះប្រគេនចីវរ, កាលលោកឱ្យកន្លង ១០ ថ្ងៃទៅរាប់ពីថ្ងៃ
 ដែលខ្លួនបានចីវរ មកនោះ ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ ។ តែបើតម្លៃ
 ឈ្នួលត្បាញភិក្ខុមិនទាន់បានបង់ឱ្យ, នៅរក្សាដរាបប៉ុន្មានដែលតម្លៃឈ្នួលធ្វើ
 នៅសល់ សូម្បីត្រឹមតែមួយកាកណិក ។

[១៥៦] ពាក្យថា អនាបត្តិ ចីវរំ សិព្វេត្ថំ : អាបត្តិមិនមាន
 ដល់ភិក្ខុដែលសូមអម្បោះមកដើម្បីដេរចីវរ មានសេចក្តីថា មិនមាន
 អាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលសូមអំបោះដើម្បីត្រូវការដេរចីវរ ។

ក្នុងចីវរទាំងឡាយមានជាដើមថា សំពត់រឹតជើងជាដើម មាន
 អធិប្បាយថា ពាក្យថា អាឈោគេ : ដើម្បីធ្វើសំពត់អាឈោគ ជាដើម
 ជាសត្តមីវិភត្តិចុះ ក្នុងអត្ថនៃនិមិត្ត ។ មិនមានអាបត្តិដល់ភិក្ខុដែលសូម
 អំបោះ មានសំពត់រឹតជើងជាដើមជានិមិត្ត ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងសិក្ខាបទ
 នេះ មានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់នោះឯង ។

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ឈាន៦ ជាកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ
 បណ្ណតិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

សុត្តវិញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ចប់

៧. មហាបេសការសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១៥៧-៨] មហាបេសការសិក្ខាបទថា តេន សមយេន :
សម័យនោះ ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងមហាបេសការ
 សិក្ខាបទនោះមានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពីរបទថា សុត្តំ ធារយិត្វា : ចូរនាងថ្មីអំបោះ បានដល់ ថ្មី
 អំបោះឱ្យបានកំណត់មួយបល្លៈ ។

បទថា អប្ប័តំ : ឱ្យសាច់ញឹក គឺ ឱ្យណែន ។

បទថា សុវិតំ : ធ្វើឱ្យស្មើល្អ បានដល់ ឱ្យជារបស់ដែល
 ត្បាញល្អ គឺ ឱ្យជារបស់ដែលត្បាញស្មើក្នុងទីគ្រប់កន្លែង ។

បទថា សុប្បវាមិតំ : រឹតឱ្យតឹងល្អ បានដល់ រឹតឱ្យល្អ គឺ រឹត
 តម្បាញឱ្យតឹងស្មើគ្រប់ទីកន្លែង ។

បទថា សុវិលេខិតំ : ត្រដោះក្អួតឱ្យល្អ បានដល់ ឱ្យជារបស់
 សសោល្អដោយគ្រឿងសសោ ។

បទថា សុវិត្ថិតំ : សិតឱ្យល្អ ប្រែថា ឱ្យជារបស់សិតដោយ
 ស្ម័គ្រ (ដោយប្រាស) ។ អធិប្បាយថា ឱ្យជារបស់ជម្រះរៀបរយ ។

បទថា បដិពទ្ធំ : ចងចំពោះ គឺ សេចក្តីខ្វះខាត ។

បទថា តន្តេ : ស្រីនោះ មានសេចក្តីថា នាំចូលទៅក្នុងតម្បាញ

ដែលសន្ធិវង្សទៅមកផ្នែកវែង (ខាងបណ្តោយ)នុ៎ះឯង ។

ច្រើនបទថា តត្រ ចេ សោ ភិក្ខុ : បើភិក្ខុនោះ ... ក្នុងរឿង
ចីវរនោះ សេចក្តីថា ក្នុងស្រុក ឬនិគមដែលពួកជាតិធម្មញ្ញទាំងនោះ ។

ពីរបទថា វិគ្គប្បំ អាបន្តេយ្យ : ហើយដល់នូវកិរិយាកំណត់
មានសេចក្តីថា ដល់សេចក្តីកំណត់ពិសេស គឺ ចាត់ចែងយកយ៉ាង
ក្រៃលែង ។ តែក្នុងបាលី ដើម្បីទ្រង់សម្តែងអាការដែលជាហេតុឱ្យភិក្ខុ
ដល់សេចក្តីកំណត់យក ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ឥទំ ខោ
អារុសោ : នៃអ្នកមានអាយុ (ចីវរ)នេះ ជាដើម ។

ពីរបទថា ធម្មំបិ ភណាតិ : ភិក្ខុសម្តែងធម៌ឱ្យស្តាប់ក្តី បាន
ដល់ ពោលធម្មកថា ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សម្តែងអាការ គឺ ការ
បន្ថែមអំបោះប៉ុណ្ណោះ ដោយពាក្យថា គេធ្វើឱ្យវែងក្តី ឱ្យធំក្តី ឱ្យណែនក្តី
តាមពាក្យរបស់ភិក្ខុនោះ ។

ពីរបទថា បុព្វេ អប្បវារិនោ : គេមិនបានបវារណាមកពីមុន
បានដល់ ជាអ្នកដែលម្ចាស់នៃចីវរទាំងឡាយមិនបានបវារណាទុកមុន ។
ពាក្យដែល នៅសល់មានអត្ថន័យយល់ទាំងអស់នោះឯង ។

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ឈាន៦ ជាកិរិយា នោសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ
បណ្តតិវដ្តៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

មហាបេសការសិក្ខាបទ ចប់

៨. អច្ឆេកចីវរសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១៦០] អច្ឆេកចីវរសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យ
នោះជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងអច្ឆេកចីវរសិក្ខាបទនោះ
មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ទសាហានាគតំ : ខ្វះ ១០ ថ្ងៃទៀត មានសេចក្តីថា
ថ្ងៃទាំងឡាយ ១០ ឈ្មោះថា ទសាហា : ។ (ថ្ងៃបុណ្ណមីដែលគ្រប់ ៣
ខែ នៃខែកត្តិក) ១០ថ្ងៃ នោះ នៅមិនទាន់មកដល់ ឈ្មោះថា
ទសាហានាគត : ។ អធិប្បាយថា មិនទាន់មកដល់ ១០ ថ្ងៃ ។ ក្នុងថ្ងៃ
បុណ្ណមីដែលមិនទាន់មកដល់ ១០ ថ្ងៃនោះទៀត ។ ទុតិយាវិភត្តិចុះក្នុង
អត្ថនៃសត្តមីវិភត្តិ ដោយអំណាចនៃអច្ឆន្ទសំយោគ ។ ព្រោះហេតុនោះ
ឯង ក្នុងបទោជនៈនៃបទថា ទសាហានាគតំ នោះ ទើបត្រាស់ថា
“ទសាហានាគតាយ : នៅខ្វះ ១០ ថ្ងៃទៀត” ។

[១៦២] ក៏ពាក្យថា បវារណាយ : នឹងដល់ថ្ងៃបវារណា នេះ
ជាពាក្យប្រកបតាមក្រោយ ដើម្បីសេចក្តីមិនសង្ស័យ ដើម្បីសម្តែង
បវារណា ដែលត្រាស់ទុកថា ទសាហានាគតា ដោយសរុប ។

អធិប្បាយការកើតនៃអច្ចេកចីវរ

បទថា កត្តិកតេមាសិកបុណ្ណមំ : ថ្ងៃពេញបុណ្យមីនៃខែកត្តិក
 ដែលជាថ្ងៃទី៣ នៃវស្សានរដូវ បានដល់ ថ្ងៃបុណ្យមីដែលគ្រប់ ៣ ខែ
 នៃខែកត្តិកដើម (គឺខែអស្សុជ) ។ សូម្បីក្នុងបទថា
 កត្តិកតេមាសិកបុណ្ណមំ នេះ ក៏ជាទុតិយាវិភត្តិចុះ ក្នុងអត្ថនៃសត្វ
 មីរិភត្តិដោយន័យមុនដូចគ្នា ព្រោះប្រកបតាមក្រោយបទដើម ។ មាន
 ពាក្យអធិប្បាយថា ថ្ងៃមហាបវារណាដំបូង ត្រាស់ហៅថា ទសាហានា
 គតា តាំងពីកាលណាទៅ, បើសូម្បីថា អច្ចេកចីវរ គប្បីកើតឡើងដល់
 ភិក្ខុពិតប្រាកដរហូតដល់អស់ថ្ងៃទាំងនោះតែម្តង (ក្នុង១០ ថ្ងៃនោះ ថ្ងៃ
 ណាមួយ) ។ ភិក្ខុដឹងថា នេះជាអច្ចេកចីវរ (ចីវរប្រញាប់ប្រញាល់)
 គប្បីទទួលទុកបានសូម្បីទាំងអស់ ។

ដោយពាក្យថា ទសាហានាគតំ កត្តិកតេមាសិកបុណ្ណមំ
 នោះ ជាការព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងកាលជាទីរក្សាចីវរដែលកើតឡើង ពីដើម
 ដំបូង តាំងពីថ្ងៃទី ៥ នៃជុណ្ហបក្ខរបស់ខែបវារណា ។ ក៏កាលជាទីរក្សា
 ចីវរនោះសម្រេចដោយពាក្យថា គប្បីទ្រទ្រង់អតិរេក ចីវរបាន ១០ ថ្ងៃ
 យ៉ាងណាក៏លែងនេះ ក៏ពិតហើយ តែទ្រង់សម្តែងរឿងដូចមិនធ្លាប់មាន

ដោយអំណាចនៃរឿងដែលកើតឡើង ហើយទ្រង់តាំងសិក្ខាបទទុក ។

ចីវរប្រញាប់ប្រញាល់ ត្រាស់ហៅថា “អច្ចេកចីវរ : ចីវរដែល បុគ្គលធ្វើដោយរូសរាន់” ។ ក៏ដើម្បីសម្តែងចីវរនោះ ជាសំពត់ប្រញាប់ ប្រញាល់ ទើបត្រាស់ពាក្យថា បុគ្គលប្រាថ្នានឹងទៅក្នុងកងទ័ពក្តីជា ដើម ។

បណ្តាបទទាំងនោះ ដោយបទថា សទ្ទា នេះ ទ្រង់សម្តែងហេតុ ត្រឹមតែសទ្ធាធម្មតាប៉ុណ្ណោះ ។

ដោយបទថា បសាទោ : សេចក្តីជ្រះថ្លា នេះ ទ្រង់សម្តែងសទ្ធាយ៉ាង ខ្លាំងក្លា មានសេចក្តីថ្លាផ្សេងផ្សេង ។

ចីវរដែលទាយកមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងប្រគេន ដោយហេតុទាំងនេះ ទើបបញ្ចូនទូតមក ឬមកប្រាប់ខ្លួនឯងយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំព្រះករុណាប្រគេន សំពត់ចាំណាំវស្សា បានឈ្មោះថា អច្ចេកចីវរ ក្នុងពាក្យថា ឯតំ អច្ចេកចីវរំ នាម : ចីវរនេះ ឈ្មោះថា ចីវរដែលបុគ្គលធ្វើដោយរូស រាន់ នេះឯង ។ តែចំពោះចីវរដែលភិក្ខុបច្ចុទ្ធន៍ (ដក) សូម្បីនូវចីវរ ដែលមិនមែនជាអច្ចេកចីវរ ដែលកើតឡើងតាំងពីថ្ងៃ ៦ ហើយរក្សាទុក ក៏បានបរិហារនេះដូចគ្នា ។

ច្រើនបទថា សញ្ញាណំ កត្វា និក្ខុបិតតំ : ភិក្ខុត្រូវធ្វើសេចក្តី
 សំគាល់ ហើយទុកដាក់ចុះ បានដល់ គប្បីធ្វើគ្រឿងចំណាំយ៉ាងណាមួយ
 ហើយ រក្សាទុក ។ ពាក្យថា គប្បីធ្វើគ្រឿងចំណាំហើយរក្សាទុកនេះ
 ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ ទុកដូចម្តេច ? ព្រោះថា បើភិក្ខុទាំងឡាយចែក
 អច្ចេកចីវរនោះមុនថ្ងៃបវារណា, ភិក្ខុដែលបានសំពត់អច្ចេកចីវរនោះទៅ
 ត្រូវមិនជាអ្នកដាច់វស្សា ។ តែបើជាអ្នកដាច់វស្សា ចីវរនឹងក្លាយជា
 របស់សង្ឃមែនពិត ; ព្រោះដូច្នេះ នឹងត្រូវកំណត់ចែកឱ្យល្អ ; (ព្រោះ
 ហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ពាក្យនេះទុក) ។

[១៦៣] ពាក្យយ៉ាងនេះថា អច្ចេកចីវរ អច្ចេកចីវរសញ្ញា :
 អច្ចេកចីវរពិតមែន ភិក្ខុក៏សំគាល់ថា ជាអច្ចេកចីវរ ជាដើម ព្រះមានព្រះ
 ភាគត្រាស់សំដៅយកតែចីវរដែលចែកគ្នាទៅ ហើយកាន់យក ។ តែបើ
 មិនទាន់បានចែកគ្នា ឬជាចីវរដែលរក្សាទុកក្នុងឃ្លាំងរបស់សង្ឃ, សូម្បី
 ព្រោះកន្លងសម័យទៅ ក៏មិនមានអាបត្តិ ។ អតិរេកចីវរបានបរិហារ ១០
 ថ្ងៃ ដោយប្រការដូច្នេះ តែចីវរមិន មានបរិហារឡើយ សូម្បីមួយថ្ងៃ ។

អ្នកសិក្សាគប្បីជ្រាបថា ចីវរ គឺ សំពត់ងូតទឹកភ្លៀងដែលមិនទាន់
 បានធ្វើ កាលមិនបានក្រាលកបិន បានបរិហារ ៥ ខែ, កាលបន្ថែម

រដូវភ្លៀង (បន្ថែមអធិកមាស)បានបរិហារ ៦ ខែ, កាលបានក្រាល
 កបិនបានបរិហារ ៤ ខែទៀត, បានបរិហារមួយខែទៀត ដោយអំណាច
 ការអធិដ្ឋានឱ្យជាចីវរដើម កាលមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងបាន (សំពត់)
 ក្នុងថ្ងៃចុងបង្គុំសំនៃហេមន្តរដូវ រួមជាបរិហារ ១១ ខែយ៉ាងនេះ ។
 អច្ឆេកចីវរ កាលមិនបានក្រាលកបិន បានបរិហារ ១ ខែនិង ១១ ថ្ងៃ,
 កាលបានក្រាលកបិន បានបរិហារ ៥ ខែនិង ១១ ថ្ងៃ, តពីនោះទៅ
 មិនបានបរិហារ សូម្បីមួយថ្ងៃ ។

បទថា អនុច្ឆេកចីវរេ : មិនមែនជាអច្ឆេកចីវរ បានដល់ ក្នុង
 ចីវរដទៃដែលដូចនឹងអច្ឆេកចីវរ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងសិក្ខាបទនេះ ឆ្ងាយ
 យល់ទាំងអស់នោះឯង ។

សិក្ខាបទនេះ ជាកបិនសម្បជ្ជាន ជាអកិរិយា នៅសញ្ញាវិមោក្ខ
 អចិត្តកៈ បណ្តតិវជ្ជៈ កាយកម្ម វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣
 ដូច្នេះឯង ។

អច្ឆេកចីវរសិក្ខាបទ ចប់

៩. សាសន្តសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១៦៥] សាសន្តសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ
ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងសាសន្តសិក្ខាបទនោះ មាន
វិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ពីរបទថា វុដ្ឋវស្សា អារញ្ញកេសុ : នៅចាំវស្សាហើយ ក្នុង
ព្រៃ មានសេចក្តីថា ភិក្ខុទាំងឡាយនោះ សូម្បីក្នុងកាលមុន ក៏នៅក្នុង
ព្រៃដូចគ្នា ។ តែភិក្ខុទាំងនោះ នៅចាំវស្សាក្នុងសេនាសនៈជិតស្រែក
ដោយអំណាចនៃបច្ច័យ ព្រោះជាអ្នកមានចីវរគ្រាំគ្រា ជាអ្នកមានចីវរស
ម្រេចហើយ ប្រឹក្សាគ្នាថា ឥឡូវនេះ ពួកយើងអស់កង្វល់ហើយ នឹងធ្វើ
សមណធម៌ ទើបនាំគ្នានៅក្នុងសេនាសនៈព្រៃ ។

បទថា កត្តិកោរកា : ពួកចោរខែកត្តិក បានដល់ ពួកអ្នក
ដែលធ្វើចោរកម្មក្នុងខែ ១២ ។

បទថា បរិធាតេន្តិ : ហើយក៏នាំគ្នាបៀតបៀន មានសេចក្តីថា
រមែងរុករាន គឺ រត់ខ្វាត់ខ្វែងទៅមកក្នុងទីនោះ ហើយធ្វើឱ្យកត់ស្មុត ឱ្យ
គេចទៅ ។

បទថា អន្តរយរេ និក្ខិបិត្ថំ : ឱ្យទុកក្នុងចន្លោះផ្ទះបាន បាន
ដល់ ដើម្បីរក្សាទុកនៅខាងក្នុងស្រែក ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់អនុញ្ញាត
ឱ្យរក្សាទុកក្នុងចន្លោះស្រែក ដើម្បីថែទាំចីវរទុក ព្រោះធម្មតាថា បច្ច័យ

ទាំងឡាយ ជាបស្ចរកបានលំបាកប្រកបដោយធម៌, ពិតមែន ភិក្ខុដែល
មានសេចក្តីដុះសខាត មិនអាចសូមចម្រើន សូម្បីចំពោះមាតា ។ តែព្រះអង្គ
ទ្រង់មិនហាមការនៅព្រៃ ព្រោះជាការសមគួរដល់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។

ក្នុងពាក្យថា ឧបវស្សំ ខោ បន : កាលបើភិក្ខុទាំងឡាយ ចាំ
វស្សាចូលហើយ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា ឧបវស្សំ : ចាំវស្សាចូលហើយ គឺ ចូលទៅនៅហើយ ។
មានពាក្យអធិប្បាយថា ចូលទៅនៅចាំវស្សាហើយ ។ ពិតមែន បណ្ឌិត
គប្បីឃើញនិក្ខហិតក្នុងពាក្យថា ឧបវស្សំ នេះ ដូចក្នុងពាក្យមានពាក្យថា
ឧបសម្បជ្ជំ ជាដើម ។ សេចក្តីថា ចូលដល់រដូវភ្លៀង និងនៅហើយ
(ចូលចាំវស្សានិងបរាវណាហើយ) ។ និងបទថា ឧបវស្សំ នេះ សម្ប
ន្ថដោយពាក្យនេះថា តថាវូបេសុ ភិក្ខុ សេនាសនេសុ វិហារន្តោ :
កាលភិក្ខុនៅក្នុងសេនាសនៈទាំងឡាយ មានសភាពដូច្នោះ ។ លោក
ពោលអធិប្បាយទុកយ៉ាងណា ?

លោកពោលទុកថា ភិក្ខុចូលដល់រដូវភ្លៀងនិងនៅហើយ (ចូល
ចាំវស្សា និងបរាវណាហើយ) នឹងនៅក្នុងសេនាសនៈព្រៃដែលដឹងថា
“ជាទីរង្សៀស មានភ័យចំពោះមុខបែបនោះ រហូតដល់អស់កាលជាទី
បំផុត នៃថ្ងៃពេញបូណ៌មី ខែកត្តិកក្រោយ តពីនោះមក កាលប្រាថ្នាគប្បី

រក្សាចីវរ ៣ ផ្ទាំងណាមួយទុកក្នុងចន្លោះស្រកបាន” ។

មួយទៀត ព្រោះថា ភិក្ខុណា ចូលចាំវស្សាហើយ នៅមកដរាប ដល់ថ្ងៃពេញបូណ៌មី ខែកត្តិកដើម, ភិក្ខុបនោះ ជាអ្នកនៅខាងក្នុងនៃពួក ភិក្ខុដែលនៅចាំវស្សាហើយ ; ដូច្នេះ ព្រះមានព្រះភាគកាលនឹងទ្រង់មិន ធ្វើការវិចារណាព្យញ្ជនៈដែលសំបាប់ក្រែកលែងនេះ សម្តែងបុគ្គលដែលគួរ ដល់ការរក្សាចីវរតែម្យ៉ាងក្នុងបទគោដនៈ ទើបត្រាស់ពាក្យថា វុដ្ឋវស្សានំ ដូច្នេះ ។ ចំពោះបទថា វុដ្ឋវស្សានំ នោះ ក៏សម្តែងនឹងពាក្យនេះថា ភិក្ខុ កាលនៅក្នុងសេនាសនៈ ។ ពិតមែន ក្នុងពាក្យថា វុដ្ឋវស្សានំ នេះ មានសេចក្តីដូច្នេះថា នៅក្នុងសេនាសនៈទាំងឡាយ របស់ពួកភិក្ខុដែល នៅចាំវស្សាហើយ ។ មានពាក្យអធិប្បាយថា ភិក្ខុបណា មួយនៅខាង ក្នុងនៃភិក្ខុទាំងឡាយ មានសភាពបែបនេះ ។ លក្ខណៈនៃព្រៃ ខ្ញុំព្រះ ករុណាបានពោលហើយក្នុងវណ្ណនានៃអទិន្នាទាន ។

ចំណែកសេចក្តីប្លែកគ្នាដូចតទៅនេះ ៖

បើថា វត្តមានរបង គប្បីវាស់តាំងពីសរសឡើងនៃស្រកដែលមាន របង និងអំពីស្ថានទីគួរលោមព័ទ្ធនៃស្រកដែលមិនបានធ្វើរបងទៅ ដរាប ដល់របងវត្ត ។ បើជាវត្តដែលមិនបាន ធ្វើរបង, ជាស្ថានទីណាដែលនៅ ខាងដើមគេ ទោះជាសេនាសនៈក្តី រោងអាហារក្តី ស្ថានទីប្រជុំជាប្រចាំក្តី ដើមពោធិព្រឹក្សក្តី ចេតិយក្តី, បើសូម្បីមាននៅឆ្ងាយពីសេនាសនៈ, គប្បី

វាស់យកទីនោះឱ្យជាខេត្តកំណត់ ។

បើសូម្បីថា មានភូមិនៅជិត, ពួកភិក្ខុនៅក្នុងវត្ត រមែងបានឮសំឡេងរបស់ពួកអ្នកស្រុក, តែមិនអាចនឹងទៅមកត្រង់បាន ព្រោះមានភ្នំនិងទន្លេជាដើមនៅយ៉ាង ។ នឹងមកណាជាមកតាមប្រក្រតីរបស់ស្រុកនោះ បើសូម្បីនឹងត្រូវទៅដោយទូក, ក៏គប្បីកំណត់យកប្រាំរយជួរធុ អំពីស្រុកដោយមកនោះ ។ តែភិក្ខុណា បិទមកក្នុងទីនោះ ៗ ដើម្បីញ៉ាំងស្រុកជិតឱ្យដល់ព្រមដោយអង្គ ភិក្ខុនេះគប្បីជ្រាបថា ធុតង្គចោរ ។

បទថា សាសន្តសម្មតានិ : ដែលគេសន្មតថា ជាទីមានសេចក្តីរន្សៀស បានដល់ សន្មតឱ្យដឹងគ្រប់គ្នាថា ជាទីមានរន្សៀស ។ អធិប្បាយថា គេដឹងហើយយ៉ាងនោះ ។ តែក្នុងបទភាជនៈ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងហេតុឱ្យសេនាសនៈទាំងនោះ ជាទីដឹងគ្រប់គ្នាថា ជាទីមានរន្សៀស ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា អារាមេ អារាមូបចារេ : ក្នុងអារាម ឬ ក្នុងឧបចារអារាម ជាដើម ។ សេនាសនៈដែលប្រព្រឹត្តទៅនឹងដោយភ័យចំពោះមុខ ឈ្មោះថា សប្បជីភយៈ (មានភ័យចំពោះមុខ) ។ អធិប្បាយថា មានភ័យកាចសាហាវខ្លាំងក្លា ។ តែក្នុងបទភាជនៈ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងហេតុឱ្យសេនាសនៈទាំងនោះ ជាទីមានភ័យចំពោះមុខ ទើបត្រាស់ពាក្យថា អារាមេ អារាមូបចារេ ជាដើម ។

[១៦៦] ពាក្យថា សមន្តា គោចរគាមេ និគ្គិហេយ្យ : គប្បី

ទុកក្នុងស្រកជាទីគោចរដោយជុំវិញបាន មានសេចក្តីថា កាលមានអង្គ
គ្រប់គប្បីរក្សាទុក ក្នុងគោចរត្រាមដែលខ្លួនពេញចិត្ត ក្នុងទិសភាគដោយ
ជុំវិញនៃសេនាសនៈព្រៃ ។

ក្នុងសេនាសនៈព្រៃនោះ មានអង្គសម្បត្តិដូចតទៅនេះ ៖

ភិក្ខុចូលវស្សា ក្នុងថ្ងៃចូលវស្សាដំបូង បរាវណាក្នុងថ្ងៃមហា
បរាវណា, នេះជាអង្គមួយ ។ បើភិក្ខុចូលវស្សាក្នុងថ្ងៃចូលវស្សាក្រោយ
ក្តី មានវស្សាជាចក្ខុ រមែងមិនបានដើម្បីរក្សាទុក ។ ជាខែ១២ ប៉ុណ្ណោះ,
នេះជាអង្គទី ២ ។ ក្រៅអំពីខែ១២ ទៅ រមែងមិនបានដើម្បីរក្សា ។ ជា
សេនាសនៈដែលប្រកបដោយប្រមាណយ៉ាងទាប ៥០០ ធុប៉ុណ្ណោះ, នេះ
ជាអង្គទី៣ ។ ក្នុងសេនាសនៈដែលមានចម្ងាយខ្លះ ឬមានចម្ងាយលើសម្ប
យគាត់ទៅ រមែងមិនបាន (ដើម្បីរក្សាទុក) ។ ពិតមែន ភិក្ខុត្រាប
បិណ្ឌបាត ហើយអាចត្រឡប់មកកាន់វត្តទាន់វេលាឆាន់ ក្នុងសេនាសនៈ
ណា, សេនាសនៈនោះ ទ្រង់ប្រាថ្នាយកក្នុងសិក្ខាបទនេះ ។ តែភិក្ខុដែល
ទទួលនិមន្តទុកទៅអស់មកកន្លះយោជន៍ខ្លះ មួយយោជន៍ខ្លះ ហើយត្រឡប់
មកដើម្បីនៅ ។ ទីនេះមិនជាប្រមាណ ។ ជាសេនាសនៈមានសេចក្តី
រង្វៀស និងមានភ័យចំពោះមុខប៉ុណ្ណោះ, នេះជាអង្គទី ៤ ពិតមែន ភិក្ខុ
ដែលនៅក្នុងសេនាសនៈ មិនមានសេចក្តីរង្វៀស មិនមានភ័យចំពោះមុខ
សូម្បីប្រកបដោយអង្គ ក៏មិនបាន ដើម្បីរក្សាទុក ដូច្នេះឯង ។

ពីរបទថា អញ្ញត្រ ភិក្ខុសម្មតិយា : វៀរលែងតែភិក្ខុដែល
បានសេចក្តីសន្មតអំពីសង្ឃ មានសេចក្តីថា វៀរទុកតែកោសម្ព័កសម្មតិ
ដែលទ្រង់អនុញ្ញាតទុកក្នុងឧទ្ទោសិតសិក្ខាបទ ។ ក៏បើថា មានភិក្ខុបាន
សន្មតនោះសោត, នឹងនៅ ប្រាសចាកលើស ៦ រាត្រីទៅក៏បាន ។

[១៦៨] ពាក្យថា បុន តាមសីមំ ឱក្ខមិត្វា : ហើយត្រឡប់
មកកាន់ដែននៃស្រែកនោះវិញ មានសេចក្តីថា បើមានសេនាសនៈនៅមក
ទិសខាងកើតអំពីគោចរគ្រាម និងភិក្ខុនេះ នឹងទៅកាន់ទិសខាងលិច,
លោកមិនអាចនឹងមកកាន់សេនាសនៈឱ្យទាន់អរុណទី ៧ រះឡើង ឆៀង
ចុះកាន់សូម្បីតាមសីមាសម្រាកក្នុងសកាបក្នុងទីកន្លែងណាមួយ ជ្រាប
ដំណឹងនៃចីវរហើយ ទើបចៀសចេញទៅគួរ ។

ភិក្ខុដែលមិនអាចយ៉ាងនោះ គប្បីឈរក្នុងទីដែលខ្លួនទៅ ហើយ
នោះឯង បច្ចុទ្ធរណ៍ (ដក) ចេញ ។ ចីវរនឹងតាំងនៅ ក្នុងឋាននៃ
អតិរេកចីវរ ដូច្នេះឯង ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងសិក្ខាបទនេះ នាំយយល់
ទាំងអស់នោះឯង ។

សិក្ខាបទនេះ ជាកបិទសម្ពុដ្ឋាន កើតអំពីកាយវាចា ១ កាយវាចា
ចិត្ត ១ ជាអភិរិយា នោសញ្ញាវិមោក្ខ អចិត្តកៈ បណ្ណតិវដ្ឋៈ កាយកម្ម
វចីកម្ម មានចិត្ត ៣ មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

សាសន៍សិក្ខាបទ ចប់

១០. បរិណតសិក្ខាបទវណ្ណនា

[១៦៩] បរិណតសិក្ខាបទថា តេន សមយេន : សម័យនោះ
ជាដើម ខ្ញុំព្រះករុណានឹងពោលតទៅ ។ ក្នុងបរិណតសិក្ខាបទនោះ មាន
វិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា បូគស្ស : ប្រជុំជន គឺ ពួកជន ។ សេចក្តីថា ក្រុមអ្នក
បំពេញធម៌ ។

បទថា បដិយន្តំ : តាក់តែង គឺ តាក់តែងហើយ ។

ដោយពាក្យថា ពហូ សច្ចស្ស ភត្តា : ចង្ហាន់របស់សង្ឃក៏មាន
ច្រើន នេះ ពួកភិក្ខុពូកែគ្នា រមែងសម្តែងអត្ថន័យថា សង្ឃមានភត្តច្រើន
ណាស់ គឺមានមកកើតលាភមិនមែនតិច សង្ឃមិនខ្វះខាតដោយអ្វី ។

បទថា ឱណោជេជ : ពួកលោកចូរប្រគេន គឺ ចូរឱ្យ ។

សួរថា ក៏ការដែលភិក្ខុពោលយ៉ាងនេះ គួរឬ ?

ឆ្លើយថា មានរឿងអ្វី ថា មិនគួរ ? ព្រោះថា ភិក្ខុដែលគេនាំ
មកចំពោះនេះ ជារបស់ដែលគេនាំមកតាក់តែងទុក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់
សង្ឃក្នុងមួយគ្រា ។ ធម្មតាបយុត្តវាចា (ការចេញមាត់សូម) រមែងមិន
មានក្នុងបច្ច័យមានច្រើនជាដើម ដែលគេនាំមកត្រៀមទុក និងក្នុងចំណែក
ដែលគេតាំងចំពោះទុក ។

អធិប្បាយលាភសង្ឃនិងការបង្កានលាភសង្ឃ

បទថា សង្ឃកំ : របស់សង្ឃ បានដល់ របស់មាននៅនៃ
សង្ឃ ។ ពិតមែន លាភនោះសូម្បីមិនទាន់ដល់ដៃ ក៏ចាត់ថា ជារបស់
សង្ឃដោយបរិយាយមួយ ព្រោះគេបង្កានទៅដើម្បីសង្ឃហើយ, តែក្នុង
បទភាជនៈ ព្រះឧបាលីសម្តែងលាភរបស់សង្ឃដោយត្រង់តែម្តង ដោយ
អំណាចនៃការពង្រីកសេចក្តី យ៉ាងនេះថា ដែលឈ្មោះថា របស់សង្ឃ
បានដល់ របស់ដែលគេប្រគេនហើយ បរិច្ចាគហើយដល់សង្ឃ ។

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់វត្ថុដែលសង្ឃគួរបាន ដោយបទថា
លាភំ ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ក្នុងនិទ្ទេសនៃបទថា លាភំ នោះ ទើប
ត្រាស់ពាក្យថា ចីរំរិមិ ជាដើម ។

បទថា បរិណាតំ : ដែលគេនឹងបង្កានទៅ បានដល់ ដែលគេ
ប្រគេនសង្ឃ គឺ ដែលគេតម្កល់ទុកជារបស់បង្កានទៅដើម្បីសង្ឃ
ប្រគល់ទៅដើម្បីសង្ឃ ។ ក៏ដើម្បីទ្រង់សម្តែងហេតុដែលគេបង្កានលាភ
នោះទៅ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់បទភាជនៈថា “ទស្សាម ករិស្សាមាតិ
វាចា ភិទ្ធា ហោតិ : គឺ ម្ចាស់ទានបញ្ចេញវាចាថា ពួកយើងនឹងឱ្យ ពួក
យើងនឹងធ្វើ” ដូច្នេះ ។

[១៧០] ពីរបទថា បយោគេ ទុក្ខដំ : ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដំ តាម
 ប្រយោគ មានសេចក្តីថា ត្រូវអាបត្តិទុក្ខដំ គ្រប់ប្រយោគដែលបង្កាន
 លាភ ដែលគេបង្កានទៅ (ដើម្បីសង្ឃ) មកដើម្បីខ្លួន ។ ជា
 និស្សគ្គិយព្រោះបានមកគឺ ព្រោះលាភនោះដល់ដៃ ។ តែបើថា របស់
 នោះ ជារបស់ដែលគេប្រគេនសង្ឃហើយ ។ នឹងទទួលយករបស់ដែល
 គេប្រគេនសង្ឃ ហើយនោះមក មិនគួរ, គប្បីប្រគេនដល់សង្ឃនោះ
 ឯង ។ ក៏ភិក្ខុណា ចូលដៃជើងជាមួយនឹងពួកអារាមិកជនទំពាស្តីក្នុងទីជា
 មួយគ្នា, សង្ឃគប្បីឱ្យវាយតម្លៃភណ្ឌនោះ ពិន័យអាបត្តិដល់ភិក្ខុនោះ ។
 តែជានិស្សគ្គិយ បាចិត្តិយដល់ភិក្ខុដែលដឹងថា លាភគេបង្កានទៅដើម្បី
 សង្ឃហើយ បង្កានលាភដែលគេបង្កានទៅហើយ របស់ពួកសហធម្មិ
 កក្កី របស់ពួកគ្រហស្ថក្តី ដោយហោចទៅ សូម្បីរបស់មាតាមកដើម្បីខ្លួន
 ថា លោកចូរឱ្យវត្ថុនេះដល់យើងហើយកាន់យក ។ ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយ
 សុទ្ធ ៗ ដល់ភិក្ខុដែលបង្កានទៅដើម្បីអ្នកដទៃយ៉ាងនេះថា លោកចូរឱ្យ
 ដល់ភិក្ខុនេះ ។ ភិក្ខុបង្កានបាត្រមួយ ឬចីវរមួយផ្ទាំងដើម្បីខ្លួន, បង្កាន
 បាត្រមួយ ឬចីវរមួយផ្ទាំង ដើម្បីអ្នកដទៃ, ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយផង ជា
 សុទ្ធិកបាចិត្តិយផង ។ ក្នុងបាត្រ និងចីវរច្រើន ក៏មានន័យយ៉ាងនេះដូច

គ្នា ។ សេចក្តីនេះសមដូចពាក្យដែលព្រះឧបាលីថេរៈពោលទុកថា ៖

“ភិក្ខុត្រូវអាបត្តិនិស្សគ្គិយបាចិត្តិយ និងសុទ្ធកបាចិត្តិយ
ក្នុងខណៈជាមួយគ្នា ប្រស្នានេះ ពួកលោកអ្នកឈ្លាសវៃ
បានគិតមកហើយ”^១ ។

ក៏បញ្ញានេះ លោកពោលសំដៅយកការបង្ហាន់ (លាភ) ។
ចំណែកភិក្ខុណាជ្រាបថា សំពត់ងូតទឹកភ្លៀង គេបង្ហាន់ទៅដើម្បីសង្ឃ
សូម្បីក្នុងផ្ទះរបស់មាតា ក្នុងសម័យនៃសំពត់ងូតទឹកភ្លៀង ហើយបង្ហាន់
យកទៅដើម្បីខ្លួន, ជានិស្សគ្គិយដល់ភិក្ខុនោះ បង្ហាន់ទៅដើម្បីអ្នកដទៃ
ត្រូវអាបត្តិបាចិត្តិយសុទ្ធ ។ ពួកអ្នកស្រុកប្រឹក្សាគ្នាថា ពួកយើងនឹងធ្វើ
សង្ឃភក្តិ ទើបនាំទឹកដោះថ្នាំ និងប្រេងជាដើមមក ។ បើសូម្បីភិក្ខុអាពាធ
ដឹងថា គេបង្ហាន់ទៅដើម្បីប្រគេនសង្ឃហើយ នៅតែសូម វត្ថុណាមួយ
ជានិស្សគ្គិយបាចិត្តិយដូចគ្នា ។ ក៏បើភិក្ខុអាពាធនោះសួរថា “ទឹកដោះថ្នាំ
ជាដើមរបស់ពួកលោកដែលនាំមក មានដែរឬ ?” កាលពួកគេឆ្លើយថា
“មានលោកម្ចាស់” ហើយពោលថា “ពួកលោកចូរឱ្យដល់យើងខ្លះ” ដូច្នេះ
សមគួរ ។ បើសូម្បីពួកឧបាសក រង្ស៊ីសភិក្ខុអាពាធនោះ និយាយថា

១. វិន. បរិ. សេទមោចនគាថា. ១៣. ៣៩៥/៤០៦ ។

“សូម្បីសង្ឃ រមែងបានទឹកដោះថ្នាំជាដើមដែលពួកយើងប្រគេននេះឯង ។
និមន្តលោកទទួលចុះ លោកម្ចាស់” សូម្បីយ៉ាងនេះ ក៏គួរ ។

ពាក្យថា សង្ឃសង្ឃ បរិណាតំ អញ្ញសង្ឃសង្ឃ : លាភដែល
ទាយកបង្ហាតទៅដើម្បីសង្ឃហើយ (ភិក្ខុបង្ហាតទៅ) ដើម្បីសង្ឃដទៃ
មានសេចក្តីថា បង្ហាតលាភដែលគេបង្ហាតទៅដើម្បីប្រគេនសង្ឃក្នុងវត្ត
មួយ ឬដែលគេបង្ហាតទៅចំពោះវត្តដទៃដោយនិយាយថា “ពួកលោកចូរ
ប្រគេនដល់សង្ឃក្នុងវត្តឈ្មោះឯណោះ” ។

បទថា ចេតិយសង្ឃ វា : ដើម្បីចេតិយក្តី មានសេចក្តីថា
បង្ហាតទៅដើម្បីចេតិយ យ៉ាងនេះថា “ប្រគេនសង្ឃមានប្រយោជន៍អ្វី
ពួកលោកចូរធ្វើការបូជាដល់ចេតិយ” ដូច្នេះក្តី ។

ក្នុងពាក្យថា ចេតិយសង្ឃ បរិណាតំ : លាភដែលទាយក
បង្ហាតទៅដើម្បីចេតិយហើយ នេះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ៖

សូម្បីនឹងបូជាផ្កាលើដល់ចេតិយដទៃ អំពីដើមផ្កាលើ ដែលគេ
ដាំទុក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ចេតិយដទៃ ក៏មិនគួរ ។ តែឃើញឆត្រ ឬ
ទង្គំផ្កាដ៏សំពត់ដែលគេបូជាទុកដល់ចេតិយមួយ ហើយឱ្យប្រគេនរបស់
ដ៏សេសដល់ចេតិយដទៃ សមគួរ ។

ពីរបទថា បុគ្គលស្ស បរិណតំ : លោកដែលទាយកបង្ហាន់ទៅ
 ដើម្បីបុគ្គល មានសេចក្តីថា ដោយហេតុទៅ សូម្បីអាហារដែលគេ
 បង្ហាន់ទៅដើម្បីសុខ ភិក្ខុបង្ហាន់ទៅដើម្បីបុគ្គលដទៃយ៉ាងនេះថា
 “លោកកុំឱ្យដល់សុខនេះ ចូរឱ្យសុខនោះ” ដូច្នេះ ក៏ជាអាបត្តិទុក្ខដ ។
 តែបើពួកទាយកពោលថា “ពួកយើងប្រាថ្នានឹងប្រគេនភត្តដល់សង្ឃ, ចង់
 ធ្វើការបូជាព្រះចេតិយ, ប្រាថ្នានឹងប្រគេនបរិក្ខារដល់ភិក្ខុមួយរូប, នឹង
 ប្រគេនតាមសេចក្តីពេញចិត្តរបស់ពួកលោកម្ចាស់, សូមលោកម្ចាស់មេត្តា
 ប្រាប់, ពួកយើងនឹងប្រគេនក្នុងទីណា ?” កាលពួកទាយកពោលយ៉ាងនេះ
 ហើយ ភិក្ខុនោះ គប្បីប្រាប់ពួកគេថា “ពួកអ្នកចូរប្រគេនក្នុងទីដែលពួក
 អ្នកប្រាថ្នា” ។ តែបើពួកទាយកសួរថា “ពួកខ្ញុំព្រះករុណា នឹងប្រគេន
 ក្នុងទីណា” ដូច្នេះប៉ុណ្ណោះ ភិក្ខុគប្បីពោលតាមន័យដែលមកហើយ ក្នុង
 បាលីនេះឯង ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងសិក្ខាបទនេះនាយយល់ទាំងអស់ ។

សិក្ខាបទនេះ មានសមុជ្ឈាន ៣ កើតឡើងមកកាយចិត្ត ១ វាចា
 ចិត្ត ១ កាយវាចាចិត្ត ១ ជាកិរិយា សញ្ញាវិមោក្ខ សច្ចត្តកៈ លោកវដ្ឋៈ
 កាយកម្ម វចីកម្ម អកុសលចិត្ត មានវេទនា ៣ ដូច្នេះឯង ។

ពណ៌នាបរិណតសិក្ខាបទ ចប់

ចំនួនសិក្ខាបទក្នុងបត្រវគ្គទី៣នោះ គឺ

- ១, បត្តសិក្ខាបទ ការទុកអតិរេកបាត្រ
- ២, ឧបបញ្ចពន្ធសិក្ខាបទ ការមានបាត្រដែលមិនទាន់មានចំណងគ្រប់
៥ អង្វើ
- ៣, ភេសជ្ជសិក្ខាបទ ការទុកភស្កៈបានប្រាំពីរថ្ងៃ
- ៤, វស្សិកសាដិកសិក្ខាបទ ការស្វែងរកសាដិកចីវរសម្រាប់ឆ្លុះតទឹកភ្លៀង
- ៥, ចីវរអចិន្តនសិក្ខាបទ ការឱ្យចីវរហើយដណ្តើមយកមកវិញ
- ៦, សុត្តវិញ្ញត្តិសិក្ខាបទ ការសូមនូវអំបោះឱ្យជាងត្បាញចីវរ
- ៧, មហាបេសការសិក្ខាបទ ការប្រើឱ្យគេត្បាញចីវរ
- ៨, អចេកចីវរសិក្ខាបទ ការទទួលអចេកចីវរទុក
- ៩, សាសន្តសិក្ខាបទ ការនៅក្នុងព្រៃដែលគេសន្មតថាជាទីមាន
សេចក្តីរង្វៀស
- ១០, បរិណាតសិក្ខាបទ ការបង្ហោនលាភរបស់សង្ឃ

ចប់ បត្តវគ្គទី ៣

សមណ្ឌប្បសាទិកា

អដ្ឋកថា វិនយបិដក

មហាវិគ្គ

និស្សង្គិយ៣០

តតិយតាគ ៣

ចប់

សមន្តប្បាសាទិកា

អដ្ឋកថា វិនយបិដក

បហាវិតទ្ត

សង្ឃាទិសេស១៣ អនិយត២

និស្សន្ទិយ៣០

ភាគ ២-៣

ចប់ ដោយបរិបូណ៌

វិញ្ញាណ អគ្គបិណ្ឌ គង់-សុបិន្ត

ជីវប្រវត្តិសង្ខេប

ភិក្ខុ គង់-សុមិត្ត អាយុ៣៥ឆ្នាំ គង់នៅវត្តនិគ្រោធរ័នគល់ទី១ ។
ព្រាមប្រសិទ្ធភាពៈ គង់-ភិក្ខុ (ស្លាប់) ព្រាមស្រីឈ្មោះ ហុក-ភាង
កើតថ្ងៃព្រហស្បតិ៍៨កើត ខែមិគសិរ ឆ្នាំថោះ ព.ស.២៥១៩ ។
មានបងប្អូន ៧ នាក់ គឺប្រុស ៥ នាក់ ស្រី ២ នាក់. ជាកូនពៅ ។
ក្នុងកុមារបានចូលរៀនសាលារដ្ឋ ដល់ថ្នាក់ទី ៨ ។

ក្នុងព.ស.២៥៣៧ មានអាយុ១៩ឆ្នាំ បួសជាសាមណេរក្នុង
សំណាក់ឧបជ្ឈាយ៍ ព្រះនាម ឡាយលឿង វត្តស្នាក់តែត មកគង់នៅ
វត្តក្តាំងងា ខេត្តបាត់ដំបង ។ ព.ស. ២៥៣៨ មានអាយុគ្រប់ ២០
បានឧបសម្បទា ជាភិក្ខុភាវៈ ។

ព.ស. ២៥៤០ មកគង់នៅវត្តនិគ្រោធរ័ន រៀនធម៌វិន័យ ។
ព.ស. ២៥៤១ ចេញទៅគង់នៅវត្តខេមរ័ន(ខេត្តកំពង់ចាម) បង្រៀន
ធម៌វិន័យ ។ ព.ស. ២៥៤៥ បានត្រឡប់មកវត្តនិគ្រោធរ័នវិញហើយ
លាសិក្ខា បានខិតខំ រៀបចំ និងជួយសរសេរសៀវភៅធម៌វិន័យ ។

ព.ស. ២៥៤៦ បួសជាសាមណេរវិញ ឧបជ្ឈាយ៍ព្រះនាម យី
ទិត វត្តកោះក្របី ឃុំព្រែកថ្មី ស្រុក គៀនស្វាយ ខេត្តកណ្តាល
បានជួយបង្រៀនព្រះវិន័យដល់ព្រះសង្ឃ ក្នុងវត្តនិគ្រោធរ័ន ។

ព.ស. ២៥៤៧ បំពេញជាភិក្ខុភាវៈ បានជួយបង្រៀននិងខិតខំ
រៀបចំអង្គកថា និងសៀវភៅធម៌វិន័យជាច្រើនទៀត រហូតមក ។